EDIȚIE ROMÂNEASCĂ · VOLUMUL I

القول المفيد على كتاب التوحيد

Al-Qawl al-Mufīd ʿalā Kitāb at-Tawḥīd

EXPLICAREA CĂRȚII MONOTEISMULUI

Muḥammad ibn Ṣāliḥ
al-ʿUthaymīn

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn

Explicarea Cărții monoteismului

Volumul I · Al-Qawl al-Mufīd

القول المفيد على كتاب التوحيد

Al-Qawl al-Mufīd ʿalā Kitāb at-Tawḥīd

Traducere: Institutul Tawhid

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: القول المفيد على كتاب التوحيد
Ediția I
Comentariu: Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn. Text de bază: Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb. Traducere: Institutul Tawhid.
Ediția-sursă: Dār Ibn al-Jawzī, ediția a doua, 1424 H, două volume.
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Cuprins

Prefață ii
1 Cartea monoteismului 1
2 Virtutea monoteismului și păcatele pe care le ispășește 75
3 Cel care împlinește monoteismul va intra în Paradis fără socoteală 113
4 Teama de a-I asocia parteneri lui Allah 141
5 Chemarea la mărturisirea unicității lui Allah 160
6 Înțelesul monoteismului și al mărturisirii de credință 181
7 Brățările și firele purtate pentru înlăturarea răului 202
8 Despre ruqyah și amulete 218
9 Căutarea binecuvântării prin copaci, pietre și alte lucruri 234
10 Despre sacrificarea animalelor pentru altcineva decât Allah . 257
11 Locurile în care nu se aduce jertfă lui Allah 279
12 Făgăduințele făcute altcuiva decât lui Allah 294
13 Căutarea adăpostului la altcineva decât Allah 300
14 Invocarea și cererea de izbăvire 310
15 Neputința celor invocați în afara lui Allah 345
16 Cuvântul lui Allah și ascultarea îngerilor 374
17 Mijlocirea 402
18 Călăuzirea Îi aparține lui Allah 429
19 Exagerarea în privința celor drepți 447
20 Adorarea lui Allah la morminte 484
21 Transformarea mormintelor în idoli 512
22 Ocrotirea monoteismului de către Profet ﷺ 532
23 Adorarea idolilor în această comunitate 555
24 Vrăjitoria 598
25 Feluri ale vrăjitoriei 629
26 Prezicătorii și cei asemenea lor 649
27 Nushrah: înlăturarea vrăjitoriei 673
28 Credința în semne rele 680
Indexul citatelor coranice 712
Bibliografie 722
Indice 723

Prefață

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Laudă lui Allah, Stăpânul lumilor! Binecuvântarea și pacea să fie asupra Profetului nostru Muḥammad, asupra familiei și tuturor companionilor săi!

Acestea fiind spuse:

Cartea noastră Al-Qawl al-Mufīd ʿalā Kitāb at-Tawḥīd a fost tipărită mai înainte, fiind transcrisă de pe înregistrările lecțiilor. După apariția ei au fost făcute modificări, prin adăugiri sau eliminări impuse de necesitate. Acum o retipărim pentru prima oară după revizuirea ei la editura Ibn al-Jawzī.

Prin urmare, aceasta să fie versiunea de referință. De aceea am făcut această precizare. Allah este Cel care dă izbândă.

Consemnat la 29/10/1417 H.

Dictat de cel care are nevoie de Allah:

Muḥammad aṣ-Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Laudă lui Allah! Îl lăudăm, Îi cerem ajutorul și iertarea și căutăm adăpost la Allah de răul sufletelor noastre și de faptele noastre rele. Pe cel pe care Allah îl călăuzește nimeni nu îl poate rătăci, iar pe cel pe care El îl lasă să rătăcească nimeni nu îl poate călăuzi. Mărturisesc că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah, Unicul, fără asociat, și mărturisesc că Muḥammad este robul și Trimisul Său. Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pace, lui, familiei sale, companionilor săi și celor care îi urmează în bine!

Acestea fiind spuse, am explicat mai înainte elevilor — și lui Allah I se cuvin lauda și recunoștința — Cartea monoteismului a șeicului Islamului Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb, în timpul lecțiilor noastre de la Marea Moschee din ʿUnayzah. Unii dintre elevi au înregistrat cele spuse de noi.

Cei doi frați de seamă, doctorul Sulaymān ibn ʿAbd Allāh Abā al-Khayl și doctorul Khālid ibn ʿAlī al-Mushayqiḥ, au luat

inițiativa de a transcrie înregistrările, le-au tipărit și au intitulat lucrarea Al-Qawl al-Mufīd ʿalā Kitāb at-Tawḥīd.

Îl rog pe Allah Preaînaltul să le dăruiască o răsplată îmbelșugată și să facă folositoare această lucrare.

Se știe că o explicație predată elevilor și transcrisă de pe înregistrări nu este asemenea unui text redactat în scris. În ea se pot găsi omisiuni, adăugiri, pasaje așezate mai devreme sau mai târziu, repetări ori alte neajunsuri de acest fel.

Când a apărut prima ediție, s-au găsit în ea unele dintre aceste neajunsuri. Textul a fost redactat și revizuit, apoi a fost tipărit a doua oară. A fost nevoie de o nouă verificare din cauza câtorva greșeli, în mare parte de tipar.

Iată că este tipărit pentru a treia oară. Am considerat potrivit să fie eliminate toate notele, cu excepția trimiterilor la versete și hadithuri. Îl rog pe Allah Preaînaltul ca această lucrare să fie făcută numai pentru El, să fie pe placul Său și să le fie folositoare robilor Săi. El este Darnic și Generos.

Acum este timpul să trecem la subiect, cerând ajutorul lui Allah Preaînaltul:

Autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, a spus:

1 Cartea monoteismului

În exemplarele pe care le avem nu este menționată o introducere a autorului la această carte. Fie a fost omisă de copiști, fie autorul s-a mulțumit cu titlul, întrucât acesta arată subiectul cărții: monoteismul.

Cuvântul kitāb are sensul de *„ceva scris”*, adică scris cu pana, sau de *„ceva adunat”*, precum cuvântul katībah, care desemnează un grup de călăreți.

Cât despre tawḥīd, din punct de vedere lingvistic, acesta este substantivul verbal al expresiei waḥḥada ash-shayʾ, adică a face ca un lucru să fie unul singur.

În terminologia religioasă, el înseamnă a-L considera unic pe Allah Preaînaltul în ceea ce Îi este propriu: stăpânirea, dreptul de a fi adorat, Numele și Atributele.

Categoriile monoteismului

Monoteismul se împarte în trei categorii:

1. Monoteismul stăpânirii (tawḥīd ar-rubūbiyyah).

2. Monoteismul adorării (tawḥīd al-ulūhiyyah).

3. Monoteismul Numelor și Atributelor (tawḥīd al-asmāʾ wa-ṣ-ṣifāt).

Toate trei sunt cuprinse în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا﴾

Stăpânul cerurilor, al pământului și al celor dintre ele! Adoră-L, așadar, și stăruie cu răbdare în adorarea Lui! Cunoști pe cineva asemenea Lui?[1]

1 Sura Maryam, versetul 65.

Prima categorie: monoteismul stăpânirii
Acesta înseamnă a-L considera unic pe Allah, Puternicul și Mărețul, în creare, stăpânire și orânduirea tuturor lucrurilor.

A-L considera unic în creare înseamnă ca omul să creadă că nu există alt Creator în afară de Allah.
Cel Preaînalt a spus:

﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ﴾

Ale Lui sunt, cu adevărat, crearea și porunca![2]

Această propoziție exprimă exclusivitatea, întrucât predicatul este așezat înainte. Aducerea înainte a unui element care, în mod obișnuit, vine după altul exprimă exclusivitatea.
Cel Preaînalt a mai spus:

﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾

Există oare vreun alt creator în afară de Allah, care să vă dea cele de trebuință din cer și de pe pământ?[3]

Acest verset arată că numai Allah creează, deoarece întrebarea cuprinde sensul unei provocări.
Cât despre textele în care se afirmă că și altcineva în afară de Allah creează, precum cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾

Binecuvântat fie Allah, Cel mai bun dintre creatori![4]

2 Sura al-Aʿrāf, versetul 54.
3 Sura Fāṭir, versetul 3.
4 Sura al-Muʾminūn, versetul 14.

și cuvintele Profetului ﷺ despre cei care fac reprezentări ale ființelor însuflețite, cărora li se va spune: *«Dați viață celor pe care le-ați creat!»*[5]

Aceasta nu este creare în adevăratul sens al cuvântului și nici aducere în existență din neființă, ci transformarea unui lucru dintr-o stare în alta. De asemenea, ea nu este atotcuprinzătoare, ci se limitează la ceea ce poate face omul, într-un domeniu restrâns. Prin urmare, nu contrazice afirmația noastră că numai Allah creează.

A-L considera unic pe Allah în stăpânire

Aceasta înseamnă să credem că nimeni nu stăpânește creația în afară de Creatorul ei, după cum a spus Cel Preaînalt:

﴿وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

A lui Allah este stăpânirea cerurilor și a pământului.[6]

Cel Preaînalt a mai spus:

﴿قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

Spune: În Mâna cui se află stăpânirea tuturor lucrurilor?[7]

5 Din hadithul lui Ibn ʿUmar. Relatat de al-Bukhārī în Ṣaḥīḥ (Cartea veșmintelor, capitolul despre pedepsirea celor care fac reprezentări în Ziua Învierii, 10/283) și de Muslim în Ṣaḥīḥ (Cartea veșmintelor și a podoabelor, capitolul despre interdicția reprezentării ființelor însuflețite, 3/1670).

6 Sura Āl ʿImrān, versetul 189.

7 Sura al-Muʾminūn, versetul 88.

Cât despre textele în care se afirmă că și altcineva în afară de Allah deține ceva, precum cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾

În afară de soțiile lor sau de cele pe care le stăpânesc mâinile lor drepte, căci atunci nu sunt de blamat[8]

și cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُ﴾

Sau în cele ale căror chei le deținești[9]

, este vorba despre o stăpânire limitată, care nu cuprinde decât o mică parte dintre aceste făpturi. Omul deține ceea ce se află în posesia sa, dar nu și ceea ce se află în posesia altuia. Tot astfel, stăpânirea sa este limitată și în ceea ce privește natura ei: omul nu are o stăpânire deplină asupra celor pe care le deține și, de aceea, nu poate dispune de ele decât în limitele îngăduite de Legea religioasă.

De exemplu, dacă ar vrea să-și ardă averea sau să-și chinuie animalul, am spune: *„Nu este permis."* În schimb, Allah, Preaslăvitul, stăpânește toate acestea într-un mod deplin și atotcuprinzător.

8 Sura al-Mu'minūn, versetul 6.

9 Sura an-Nūr, versetul 61.

A-L considera unic pe Allah în orânduirea tuturor lucrurilor
Aceasta înseamnă ca omul să creadă că numai Allah orânduiește toate lucrurile, după cum a spus Cel Preaînalt:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝ فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ﴾

Spune: Cine vă dă cele de trebuință din cer și de pe pământ? Cine stăpânește auzul și văzul? Cine îl scoate pe cel viu din cel mort și îl scoate pe cel mort din cel viu? Și cine orânduiește toate lucrurile? Ei vor spune: Allah! Spune atunci: Oare nu vă temeți de El? Acesta este Allah, adevăratul vostru Stăpân! Ce altceva se află dincolo de adevăr decât rătăcirea? Cum de sunteți, așadar, îndepărtați?[10]

Cât despre orânduirea făcută de om, ea se limitează la ceea ce se află în posesia sa și la ceea ce îi este îngăduit de Legea religioasă.

10 Sura Yūnus, versetele 31–32.

Politeiștii printre care a fost trimis Mesagerul ﷺ nu s-au împotrivit acestei categorii a monoteismului, ci o recunoșteau. Cel Preaînalt a spus:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾

Dacă îi întrebi cine a creat cerurile și pământul, ei vor spune cu siguranță: Le-a creat Cel Puternic, Atoateștiutorul.[11]

Ei recunoșteau că Allah este Cel care orânduiește toate lucrurile și că în Mâna Sa se află stăpânirea cerurilor și a pământului.

Nu se cunoaște vreun om care să fi negat acest lucru: niciuna dintre făpturi nu a afirmat că lumea ar avea doi creatori egali. Așadar, nimeni nu a negat monoteismul stăpânirii, nici prin tăgăduire, nici prin asocierea altcuiva cu Allah, în afară de ceea ce s-a petrecut cu Faraon. El l-a negat cu încăpățânare, tăgăduind stăpânirea lui Allah și existența Sa. Cel Preaînalt a relatat despre el:

﴿فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى﴾

Și a spus: Eu sunt stăpânul vostru cel mai înalt![12]

11 Sura az-Zukhruf, versetul 9.

12 Sura an-Nāziʿāt, versetul 24.

și:

﴿مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي﴾

Nu cunosc pentru voi altă divinitate în afară de mine.[13]

Aceasta era o împotrivire încăpățânată din partea lui, căci știa că Stăpânul era altcineva, după cum a spus Cel Preaînalt:

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾

Le-au tăgăduit pe nedrept și cu trufie, deși sufletele lor erau încredințate de ele.[14]

Cel Preaînalt a relatat și cuvintele lui Mūsā, în timpul discuției sale cu el:

﴿لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

Știi bine că acestea nu au fost coborâte decât de Stăpânul cerurilor și al pământului.[15]

Prin urmare, în sinea sa, Faraon recunoștea că Stăpânul este Allah, Puternicul și Mărețul.

Adepții magismului au negat monoteismul stăpânirii prin asociere, spunând că lumea are doi creatori: întunericul și lumina. Cu toate acestea, nu îi considerau egali pe acești doi creatori.

13 Sura al-Qaṣaṣ, versetul 38.
14 Sura an-Naml, versetul 14.
15 Sura al-Isrāʾ, versetul 102.

Ei spun că lumina este mai bună decât întunericul, deoarece ea creează binele, pe când întunericul creează răul; iar cel care creează binele este mai bun decât cel care creează răul.

De asemenea, întunericul este o lipsă care nu luminează, pe când lumina este ceva existent care luminează. Prin urmare, ea este mai desăvârșită în sine.

Ei mai susțin și o a treia deosebire: lumina este fără început, în terminologia filozofilor. Cât despre întuneric, au două păreri diferite: este el fără început sau a apărut în timp?

Dovada rațională că lumea are un singur Creator

Allah Preaînaltul a spus:

﴿مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَٰهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ﴾

Allah nu Și-a luat niciun fiu și nu există alături de El vreo altă divinitate. Atunci, fiecare divinitate ar fi plecat cu ceea ce a creat, iar unele s-ar fi înălțat deasupra altora.[16]

Dacă am admite că lumea are doi creatori, fiecare ar vrea să fie singurul stăpân al celor create de el și să le stăpânească în mod independent, așa cum obișnuiesc regii, căci nu ar accepta să împartă stăpânirea cu nimeni.

Iar după ce le-ar stăpâni independent, ar mai vrea ceva: să dețină el puterea, fără să o împartă cu nimeni.

Atunci, dacă amândoi ar vrea puterea, fie niciunul nu ar putea să-l învingă pe celălalt, fie unul l-ar domina pe celălalt. Dacă unul l-ar domina pe celălalt, stăpânirea i-ar reveni lui. Iar dacă niciunul nu ar putea să-l învingă pe celălalt, niciunul nu ar mai putea fi stăpân, căci cel neputincios nu poate fi stăpân.

16 Sura al-Mu'minūn, versetul 91.

A doua categorie: monoteismul adorării

Acesta mai este numit tawḥīd al-ʿibādah, potrivit celor două perspective: când este raportat la Allah, se numește tawḥīd al-ulūhiyyah, adică recunoașterea dreptului Său exclusiv de a fi adorat; iar când este raportat la făpturi, se numește tawḥīd al-ʿibādah, adică adorarea numai a Lui.

El înseamnă a-L adora numai pe Allah, Puternicul și Mărețul. Cel care merită să fie adorat este Allah Preaînaltul. Cel Preaînalt a spus:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ﴾

Aceasta pentru că Allah este Adevărul, iar ceea ce ei invocă în afara Lui este deșertăciune.[17]

Termenul *„adorare”* este folosit cu două sensuri:

Primul: actul de adorare, adică supunerea smerită față de Allah, Puternicul și Mărețul, prin îndeplinirea poruncilor Sale și evitarea celor interzise de El, din iubire și preamărire.

Al doilea: ceea ce constituie un act de adorare. Cu acest sens, potrivit definiției șeicului Islamului Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, adorarea este *„un termen cuprinzător pentru tot ceea ce Allah iubește și de care este mulțumit, dintre cuvintele și faptele, văzute și lăuntrice”*.

Un exemplu este rugăciunea: îndeplinirea ei este adorare, adică actul prin care omul Îl adoră pe Allah.

Rugăciunea în sine este, de asemenea, adorare: ea este lucrul prin care omul Îl adoră pe Allah.

A-L considera unic pe Allah în această categorie a monoteismului înseamnă să fii rob numai al Lui, să te supui cu

17 Sura Luqmān, versetul 30.

smerenie numai Lui, din iubire și preamărire, și să-L adori în felul pe care El l-a rânduit.
Cel Preaînalt a spus:

﴿لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا﴾

Nu pune alături de Allah vreo altă divinitate, ca să nu ajungi osândit și lipsit de ajutor![18]

Cel Preaînalt a mai spus:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Laudă lui Allah, Stăpânul lumilor![19]

Descrierea Sa, Preaslăvitul, drept Stăpânul lumilor explică de ce numai Lui I se cuvine adorarea: El este Cel care trebuie adorat pentru că este Stăpânul lumilor. Cel Preaînalt a spus:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾

O, oameni! Adorați-L pe Stăpânul vostru, care v-a creat pe voi și pe cei de dinaintea voastră![20]

Așadar, Cel care singur creează este Cel care merită să fie adorat.

Este o nesăbuință să faci dintr-o făptură, care a apărut în existență și este sortită pieirii, o divinitate pe care să o adori. În

18 Sura al-Isrā', versetul 22.
19 Sura al-Fātiḥah, versetul 2.
20 Sura al-Baqarah, versetul 21.

realitate, ea nu îți poate fi de folos nici creând ceva pentru tine, nici pregătindu-ți cele necesare, nici furnizându-ți ajutor. Este o nesăbuință să mergi la mormântul unui om devenit oseminte, să îl invoci și să îl adori, când el are nevoie de rugile tale, iar tu nu ai nevoie să-l invoci. El nu poate să-și aducă sieși nici folos, nici rău; cum ar putea atunci să facă aceasta pentru altcineva?!
Cei mai mulți oameni au respins și au tăgăduit această categorie a monoteismului. Din acest motiv, Allah i-a trimis pe mesageri și le-a coborât Cărțile. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

Nu am trimis înaintea ta niciun mesager fără să-i revelăm: Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Mine; așadar, adorați-Mă![21]

Cu toate acestea, cei care i-au urmat pe mesageri au fost puțini. Profetul, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, a spus:

«Am văzut un profet alături de un mic grup, un profet alături de un om sau doi și un profet care nu avea pe nimeni alături.»[22]

Precizare
Este de mirare că cei mai mulți dintre autorii târzii care au scris despre monoteism se concentrează asupra monoteismului stăpânirii, de parcă s-ar adresa unor oameni care neagă existența Stăpânului. Deși există și oameni care Îl neagă, cât de mulți sunt musulmanii care cad în asociere în adorare!

21 Sura al-Anbiyāʾ, versetul 25.

22 Din hadithul lui Ibn ʿAbbās. Relatat de al-Bukhārī (Cartea medicinei, capitolul despre cel care se cauterizează sau îl cauterizează pe altul, 10/155) și de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre dovada că anumite grupuri de musulmani vor intra în Paradis fără judecată și fără pedeapsă, 1/199).

De aceea, trebuie pus accentul pe acest tip de monoteism, pentru a-i aduce la el pe acei musulmani care spun că sunt musulmani, dar care sunt politeiști fără să știe.

A treia categorie: monoteismul Numelor și Atributelor

Acesta înseamnă a-L considera unic pe Allah, Puternicul și Mărețul, în Numele și Atributele care Îi aparțin.

Acest lucru cuprinde două aspecte:

Primul: afirmarea. Aceasta înseamnă să afirmăm pentru Allah, Puternicul și Mărețul, toate Numele și Atributele pe care El Și le-a afirmat în Cartea Sa sau în Sunnah Profetului Său, binecuvântarea și pacea lui Allah fie asupra lui și a familiei sale.

Al doilea: negarea asemănării. Aceasta înseamnă să nu-I atribuim lui Allah pe cineva asemenea Lui în Numele și Atributele Sale, după cum a spus Cel Preaînalt:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

Nimic nu este asemenea Lui, iar El este Cel care aude totul, Cel care vede totul.[23]

Acest verset arată că, în toate Atributele Sale, niciuna dintre făpturi nu este asemenea Lui. Chiar dacă există un sens de bază comun al termenilor, realitatea lor este diferită. Cel care nu afirmă ceea ce Allah Și-a afirmat este un negator al Atributelor; această negare a sa seamănă cu negarea lui Faraon. Cel care le afirmă, dar Îl aseamănă cu făpturile, ajunge să semene cu politeiștii care au adorat și pe altcineva alături de Allah. Iar cel care le afirmă fără asemănare se numără printre cei care recunosc unicitatea lui Allah.

În privința acestei categorii a monoteismului, o parte din comunitatea islamică s-a rătăcit și s-a împărțit în numeroase grupări. Unii au urmat calea negării, respingând Atributele și pretinzând că astfel Îl declară pe Allah mai presus de orice lipsă.

23 Sura ash-Shūrā, versetul 11.

Dar s-au rătăcit, căci a-L declara cu adevărat mai presus de orice lipsă înseamnă a nega în privința Lui orice atribut de imperfecțiune sau defect și a considera Cuvântul Său mai presus de orice exprimare care ar crea confuzie sau ar induce în eroare. Dacă cineva spune că Allah nu are auz, văz, cunoaștere sau putere, el nu L-a declarat mai presus de orice lipsă. Dimpotrivă, I-a atribuit cele mai grave imperfecțiuni și a învinuit Cuvântul Său că ar crea confuzie și ar induce în eroare, deoarece Allah repetă aceste Atribute în Cuvântul Său și le afirmă: *«Cel care aude totul, Cel care vede totul»*, *«Puternic, Înțelept»*, *«Iertător, Îndurător»*. A susține că El le afirmă în Cuvântul Său, dar este lipsit de ele, ar însemna a atribui Cuvântului lui Allah, Puternicul și Mărețul, cea mai mare confuzie și inducere în eroare și a-l defăima.

Alții au urmat calea asemănării cu făpturile, pretinzând că astfel confirmă cu adevărat felul în care Allah S-a descris. Dar s-au rătăcit, fiindcă nu L-au prețuit pe Allah așa cum I se cuvine: I-au atribuit defecte și imperfecțiuni, făcându-L pe Cel Desăvârșit din toate punctele de vedere asemenea celui nedesăvârșit din toate punctele de vedere.

Dacă până și a declara că cel desăvârșit este superior celui nedesăvârșit îi micșorează valoarea, după cum s-a spus:

Nu vezi că sabia își pierde din preț
Când spui că este mai tăioasă decât un toiag?

Atunci, ce să mai spunem despre asemănarea Celui Desăvârșit cu cel nedesăvârșit?! Aceasta este una dintre cele mai grave încălcări ale dreptului lui Allah, Puternicul și Mărețul. Deși negatorii Atributelor săvârșesc o faptă și mai gravă, niciunii nu L-au prețuit pe Allah așa cum I se cuvine.

Ceea ce ne este obligatoriu este să credem în Atributele și Numele prin care Allah S-a descris și S-a numit în Cartea Sa și prin cuvintele Trimisului Său ﷺ, fără deformare (taḥrīf), fără negare (taʿṭīl), fără a stabili modalitatea lor (takyīf) și fără a le asemăna cu cele ale făpturilor (tamthīl).

Astfel au spus șeicul Islamului Ibn Taymiyyah și alți învățați.

Deformarea privește textele, negarea privește credința, iar stabilirea modalității și asemănarea privesc Atributul. Totuși, asemănarea are un sens mai restrâns decât stabilirea modalității:

oricine Îl aseamănă cu făpturile Îi stabilește o modalitate, dar reciproca nu este valabilă.

Prin urmare, credința noastră trebuie să fie lipsită de aceste patru lucruri.

Prin *„deformare”* înțelegem aici interpretarea alegorică adoptată de cei care au deformat textele despre Atribute. Ei s-au numit *„adepții interpretării”* pentru a face să pară mai blândă calea pe care au urmat-o, deoarece oamenii simt repulsie față de cuvântul *„deformare”*. Însă aceasta nu este decât înfrumusețarea vorbelor pentru oameni, ca să nu le respingă.

În realitate, interpretarea lor este deformare: îndepărtarea unui termen de la sensul său aparent. Noi spunem: dacă există o dovadă validă pentru această îndepărtare, atunci ea nu este interpretare în sensul pe care îl înțelegeți voi, ci explicare a textului.

Dacă însă nu există nicio dovadă, ea este deformare și scoatere a cuvintelor din locurile lor. Cei care au rătăcit în acest fel, ajungând să afirme Atributele, dar deformându-le sensul, s-au rătăcit și au apucat pe o cale opusă celei a oamenilor Sunnei și ai comunității.

Prin urmare, ei nu pot fi numiți *„oamenii Sunnei și ai comunității”*, căci această denumire presupune apartenența la Sunnah. Oamenii Sunnei aparțin Sunnei deoarece se țin de ea, în timp ce aceștia nu se țin de Sunnah în deformarea pe care au adoptat-o.

De asemenea, cuvântul jamāʿah, *„comunitate”*, are la origine sensul de unire, iar ei nu sunt uniți în părerile lor. În cărțile lor se găsesc amestec, contradicții și inconsecvențe, până acolo încât unii îi declară pe alții rătăciți, iar unul și același se contrazice pe sine.

Comentatorul lucrării aṭ-Ṭaḥāwiyyah a citat de la al-Ghazālī — care ajunsese în vârful științei teologiei speculative — niște cuvinte din care cititorului îi devin limpezi greșelile, abaterile și afirmațiile neîntemeiate ale adepților acestei teologii, precum și

faptul că ei nu au o temelie clară pentru poziția lor.[24]

Ar-Rāzī, unul dintre conducătorii lor, a spus:
La capătul înaintării minților se află o piedică,
Iar cea mai mare parte a strădaniei oamenilor este rătăcire.
Sufletele noastre se simt străine de trupurile noastre,
Iar sfârșitul vieții noastre lumești este suferință și nenorocire.
Din cercetarea noastră de-a lungul întregii vieți n-am câștigat
Decât că am adunat în ea: *„S-a spus”* și *„Au spus”*.

Apoi a spus: Am cercetat căile teologiei speculative și metodele filozofice și nu le-am găsit nici vindecând vreun bolnav, nici potolind vreo sete. Am găsit că cea mai apropiată cale este calea Coranului. În privința afirmării, citesc:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

Cel Milostiv S-a înălțat deasupra Tronului[25]

și

﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ﴾

La El se înalță cuvântul bun[26]

— adică afirm Atributele. Iar în privința negării, citesc: *«Nimic nu este asemenea Lui»*[27] și

24 Sharḥ aṭ-Ṭaḥāwiyyah, 1/245. A se vedea și Darʾ taʿāruḍ al-ʿaql wa-n-naql, 1/162, și al-Iḥyāʾ, 1/94–97.

25 Sura Ṭā Hā, versetul 5.

26 Sura Fāṭir, versetul 10.

27 Sura ash-Shūrā, versetul 11.

﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا﴾

Ei nu-L pot cuprinde cu știința lor[28]

— adică neg asemănarea și neg posibilitatea de a-L cuprinde prin cunoaștere. *„Cel care a trecut printr-o experiență asemenea celei prin care am trecut eu va cunoaște ceea ce am cunoscut eu.”*[29] Îi găsești, așadar, nedumeriți și tulburați, fără certitudine în privința poziției lor. În schimb, pe cel pe care Allah l-a călăuzit pe calea cea dreaptă îl găsești liniștit, cu pieptul deschis și cu sufletul împăcat. El citește în Cartea lui Allah și în Sunnah Trimisului Său ﷺ Numele și Atributele pe care Allah Și le-a afirmat și le afirmă și el, căci nimeni nu Îl cunoaște pe Allah mai bine decât El Însuși, nicio vestire nu este mai adevărată decât vestirea Sa și nicio lămurire nu este mai corectă decât lămurirea Sa. Allah Preaînaltul a spus:

﴿يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ﴾

Allah voiește să vă lămurească[30]

;

﴿يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا﴾

Allah vă lămurește, ca să nu rătăciți[31]

;

28 Sura Ṭā Hā, versetul 110.

29 A se vedea Darʾ taʿāruḍ al-ʿaql wa-n-naql, 1/159–160; al-Fatāwā, 4/71; Sharḥ aṭ-Ṭaḥāwiyyah, 1/244; și Ṭabaqāt ash-Shāfiʿiyyah de Ibn Qāḍī Shuhbah, 2/82.

30 Sura an-Nisāʾ, versetul 26.

31 Sura an-Nisāʾ, versetul 176.

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ﴾

Am coborât asupra ta Cartea ca lămurire pentru toate lucrurile[32]

;

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا﴾

Și cine este mai adevărat decât Allah în vorbire?[33]

;

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾

Și cine este mai adevărat decât Allah în cele spuse?[34]

Aceste versete și altele arată că Allah le lămurește făpturilor, în cel mai deplin mod, calea care le duce la El. Lucrul pe care făpturile au cea mai mare nevoie să-l înțeleagă este ceea ce ține de Allah Preaînaltul, de Numele și Atributele Sale, pentru a-L adora cu deplină cunoaștere. Adorarea cuiva ale cărui atribute nu le cunoaștem sau a cuiva care nu are niciun atribut nu se poate realiza niciodată. Trebuie, așadar, să cunoști dintre Atributele Celui adorat ceea ce te face să cauți adăpost la El și să-L adori cu adevărat.

Omul nu trebuie să-și depășească limitele, încercând să stabilească modalitatea Atributelor sau asemănându-le cu cele ale făpturilor. Dacă el nu își poate închipui nici măcar sufletul care se află în el, cu atât mai mult nu își poate închipui realitatea Atributelor prin care Allah S-a descris. De aceea, omul trebuie să

32 Sura an-Naḥl, versetul 89.
33 Sura an-Nisāʾ, versetul 122.
34 Sura an-Nisāʾ, versetul 87.

se oprească de la întrebările *„De ce?”* și *„Cum?”* în privința Numelor și Atributelor lui Allah.

Tot astfel, trebuie să se oprească de la a cugeta la modalitatea lor.

Dacă omul urmează această cale, găsește multă liniște. Așa erau înaintașii dreptcredincioși, Allah să aibă milă de ei. De aceea, când un om a venit la imamul Mālik ibn Anas, Allah să aibă milă de el, i-a spus:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

O, Abū ʿAbd Allāh! «Cel Milostiv S-a înălțat deasupra Tronului» — cum S-a înălțat?

El și-a plecat capul și a spus: *„Înălțarea nu este necunoscută, modalitatea ei nu poate fi cuprinsă de rațiune, credința în ea este obligatorie, iar întrebarea despre ea este o inovație. Și nu te socotesc decât un inovator.”*

În vremea noastră însă, găsim oameni care spun: *„Allah coboară la cerul cel mai de jos în fiecare noapte, când rămâne ultima ei treime. Din aceasta ar rezulta că El Se află toată noaptea la cerul cel mai de jos, deoarece noaptea înaintează pe întregul pământ, iar ultima treime trece dintr-un loc în altul!”* Companionii, Allah să fie mulțumit de ei, nu au spus așa ceva. Dacă această nelămurire ar fi trebuit să se ivească în inima credinciosului, Allah ar fi lămurit-o fie de la bun început, fie prin cuvintele Trimisului Său ﷺ, fie făcând ca cineva să întrebe și să primească răspuns, așa cum companionii l-au întrebat pe Trimisul lui Allah ﷺ unde era Allah înainte de a crea cerurile și pământul, iar el le-a răspuns.[35]

35 Din hadithul lui ʿImrān ibn Ḥuṣayn, Allah să fie mulțumit de amândoi, în care se spune: „Am venit să te întrebăm despre acest lucru.” El a spus: „Allah era și nu exista nimic în afară de El, iar Tronul Său era pe apă.” Relatat de al-Bukhārī (Cartea începutului creației, capitolul despre cuvintele Celui Preaînalt: «El este Cel care începe creația», 1/418). Și din hadithul lui Abū Razīn, care a spus: „Am întrebat: O, Trimis al lui Allah! Unde era Stăpânul nostru înainte de a crea făpturile Sale?” El a răspuns: „Era în ʿamā’, fără aer

Această întrebare însemnată arată că Allah lămurește tot ceea ce oamenii au nevoie să cunoască prin una dintre cele trei căi.

Răspunsul la nelămurirea privitoare la hadithul coborârii[36] este următorul: atât timp cât ultima treime a nopții încă durează în acea regiune, coborârea acolo este un fapt real. În alte regiuni, coborârea nu are loc înainte de ultima treime sau de jumătatea nopții. Iar nimic nu este asemenea lui Allah, Puternicul și Mărețul. Hadithul arată că timpul coborârii se încheie la ivirea zorilor.

Noi trebuie să ne supunem și să spunem: *„Am auzit, ne-am supus, am urmat și am crezut."* Aceasta este datoria noastră; nu trecem dincolo de Coran și de hadith.

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

Nu i-am creat pe djinni și pe oameni decât ca să Mă adore.[37]

Versetul.

Sub acest titlu, autorul, Allah să aibă milă de el, a menționat mai multe versete:

---

dedesubtul Lui și fără aer deasupra Lui, și Și-a creat Tronul pe apă." Relatat de at-Tirmidhī (Tafsīr, nr. 3109), care a spus: „Hadith bun"; de Ibn Mājah (Introducere, nr. 182); și de Aḥmad în al-Musnad, 4/11–12.

36 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de al-Bukhārī în Ṣaḥīḥ (Cartea rugăciunii de noapte, capitolul despre rugă și rugăciune la sfârșitul nopții, nr. 1145, 6321, 7494) și de Muslim (Cartea rugăciunii călătorilor, capitolul despre îndemnul la rugă și pomenirea lui Allah la sfârșitul nopții, 1/521).

37 Sura adh-Dhāriyāt, versetul 56.

Primul verset: cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

Nu i-am creat pe djinni și pe oameni decât ca să Mă adore.
(vezi nota 37, p. 19)

Cuvintele Sale *„decât ca să Mă adore”* constituie o excepție din totalitatea situațiilor posibile, fără ca termenul din care se face excepția să fie exprimat. Cu alte cuvinte: Nu i-am creat pe djinni și pe oameni pentru niciun alt lucru decât pentru adorare.

Particula lām din expresia *„ca să Mă adore”* arată cauza. Aici, ea lămurește înțelepciunea din spatele creației, nu o cauză legată în mod necesar de efectul ei. Dacă ar fi astfel, ar trebui ca toate făpturile să fie robi ai lui Allah care Îl adoră, însă lucrurile nu stau așa. Prin urmare, aceasta este o cauză finală, care arată scopul, nu una care produce în mod necesar efectul.

Cauza finală arată scopul și ceea ce se urmărește printr-o faptă, dar acel scop poate să se realizeze sau nu. De exemplu: *„Am ascuțit pana ca să scriu cu ea.”* Se poate să scrii și se poate să nu scrii.

În schimb, cauza care produce în mod necesar efectul înseamnă că efectul decurge din ea. El trebuie, așadar, să se producă, iar cauza îl precedă și îi este legată în mod necesar. De exemplu: *„Sticla s-a spart din cauza căldurii puternice.”*

Cuvintele Sale *„Am creat”* înseamnă *„Am adus în existență”*, iar această aducere în existență este precedată de hotărârea măsurii lucrurilor. La origine, cuvântul khalq are sensul de plănuire sau stabilire a măsurii.

Poetul a spus:
Tu înfăptuiești ceea ce ai plănuit,
Pe când unii oameni plănuiesc, dar nu înfăptuiesc.

Cuvântul *„djinni”*: ei sunt o lume nevăzută, ascunsă de noi. De aceea, rădăcina cuvântului este alcătuită din literele jīm și nūn, care indică ascunderea și acoperirea. Din aceeași rădăcină provin jannah, *„grădină”*, jinnah, *„djinni”*, și junnah, *„scut”*.

Cuvântul *„oameni”* (ins): au fost numiți astfel deoarece nu trăiesc fără tovărășie. Ei își găsesc alinare unii în alții și se îndreaptă unii către alții.

Cuvintele Sale *„decât ca să Mă adore”* au fost explicate prin *„decât ca să Mă recunoască Unic”*, ceea ce este adevărat. Au mai fost explicate astfel: *„ca să Mi se supună cu smerenie prin ascultare, îndeplinind ceea ce am poruncit și părăsind ceea ce am interzis”*. Iar din ascultarea față de El face parte recunoașterea unicității Sale, Preaslăvitul și Preaînaltul. Aceasta este înțelepciunea din spatele creării djinnilor și a oamenilor.

De aceea, Allah le-a dat oamenilor rațiune, le-a trimis mesageri și le-a coborât Cărți. Dacă scopul creării lor ar fi fost asemenea scopului creării animalelor, înțelepciunea trimiterii mesagerilor și a coborârii Cărților s-ar fi pierdut, căci omul ar fi ajuns, în cele din urmă, asemenea unui copac care a răsărit, a crescut și s-a sfărâmat.

De aceea, Cel Preaînalt a spus:

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَى مَعَادٍ﴾

Cel care ți-a impus Coranul te va aduce, cu siguranță, la un loc de întoarcere

(al-Qașaș 28:85)

. El trebuie să te aducă la o întoarcere în care vei fi răsplătit pentru faptele tale: pentru bine, cu bine, iar pentru rău, cu rău. Înțelepciunea creării lor nu este ca Allah să obțină vreun folos. De aceea, Cel Preaînalt a spus:

﴿مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ﴾

Nu voiesc de la ei nicio înzestrare și nu voiesc să Mă hrănească

(adh-Dhāriyāt 51:57)

.

Cât despre cuvintele Celui Preaînalt:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ﴾

Cine este cel care Îi dă lui Allah un împrumut bun, pentru ca El să i-l înmulțească?
(al-Baqarah 2:245)

, nu este vorba despre un împrumut de care Allah, Preaslăvitul, ar avea nevoie, căci El este lipsit de orice nevoie de el. Însă El, Preaslăvitul, a asemănat relația robului Său cu El cu un împrumut, deoarece acesta trebuie să fie restituit. Este ca un angajament din partea lui Allah, Preaslăvitul, de a-i da celui care făptuiește răsplata faptei sale, așa cum cel care a luat un împrumut îl restituie celui care i l-a dat.

Și cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

Am trimis în fiecare comunitate un mesager: Adorați-L pe Allah și feriți-vă de ṭāghūt![38]

---

38 Sura an-Naḥl, versetul 36.

Al doilea verset: cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

Am trimis în fiecare comunitate un mesager: Adorați-L pe Allah și feriți-vă de ṭāghūt!
(an-Naḥl 16:36)

.

Expresia wa-la-qad: particula lām introduce un jurământ subînțeles, iar qad exprimă certitudinea. Prin urmare, propoziția este întărită prin jurământul subînțeles, prin lām și prin qad.

Cuvintele Sale *„Am trimis"* înseamnă *„Am făcut să iasă și am trimis în fiecare comunitate"*. Aici, ummah înseamnă un grup de oameni. În Coran, cuvântul ummah este folosit cu patru sensuri:

a) Un grup de oameni, ca în acest verset.

b) Un conducător și model de urmat, precum în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ﴾

Ibrāhīm a fost un model de urmat, supus lui Allah
(an-Naḥl 16:120)

.

c) O religie, precum în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ﴾

Noi i-am găsit pe părinții noștri urmând o religie
(az-Zukhruf 43:23)

.

d) O perioadă de timp, precum în cuvintele Celui Preaînalt:

«Și și-a amintit după o vreme»
(Yūsuf 12:45).

Așadar, în fiecare comunitate a fost trimis un mesager, din vremea lui Nūḥ până în vremea Profetului nostru Muḥammad ﷺ.

Înțelepciunea trimiterii mesagerilor
a) Stabilirea dovezii. Cel Preaînalt a spus:

﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

Mesageri aducători de vești bune și avertizori, pentru ca oamenii să nu mai aibă vreun argument împotriva lui Allah după venirea mesagerilor
(an-Nisāʾ 4:165)

.

b) Mila, potrivit cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾

Nu te-am trimis decât ca o milă pentru lumi
(al-Anbiyāʾ 21:107)

.

c) Lămurirea căii care duce la Allah Preaînaltul, deoarece omul nu cunoaște în amănunt ceea ce I se cuvine lui Allah decât prin intermediul mesagerilor.

În cuvintele Sale *„Adorați-L pe Allah”*, despre particula an s-a spus că are rol explicativ. Ea este precedată de ceva care are sensul de a spune, fără să conțină verbul *„a spune”*, precum în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ﴾

I-am revelat: Construiește corabia!
(al-Mu’minūn 23:27)

. Revelarea cuprinde sensul de a spune, fără a folosi verbul respectiv, iar trimiterea unui mesager cuprinde sensul revelării, căci fiecare mesager primește revelație.

S-a mai spus că ea introduce o construcție cu valoare de substantiv verbal, presupunând o particulă bāʾ subînțeleasă, adică *„cu porunca de a-L adora”*. Prima părere este însă mai întemeiată, deoarece nu presupune un element subînțeles.

Cuvintele Sale *„Adorați-L pe Allah”* înseamnă: supuneți-vă Lui cu smerenie prin adorare. Definiția adorării a fost prezentată mai înainte.[39]

Cuvintele Sale *„Și feriți-vă de ṭāghūt”* înseamnă: îndepărtați-vă de el, astfel încât voi să fiți într-o parte, iar el în alta. Cuvântul ṭāghūt derivă din ṭughyān și este un adjectiv care exprimă o însușire stabilă. Ṭughyān înseamnă depășirea limitei, precum în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ﴾

Când apa a depășit măsura, v-am purtat în corabie
(al-Ḥāqqah 69:11)

, adică și-a depășit limita.

Cea mai cuprinzătoare definiție este cea menționată de Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el: orice persoană sau lucru prin care robul depășește limita, fie că îl urmează, îl adoră sau îi

39 p. 9.

dă ascultare. El se referă la cel care este mulțumit de aceasta. Sau se poate spune că este ṭāghūt în raport cu cel care îl adoră, îl urmează ori îi dă ascultare, deoarece acesta a depășit limita în privința lui, ridicându-l deasupra rangului pe care Allah i l-a dat. Prin urmare, adorarea lui sau urmarea celui pe care îl urmează ori ascultarea de cel căruia îi dă ascultare constituie o depășire a măsurii, fiindcă astfel a trecut de limită.

Exemple de persoane urmate astfel sunt prezicătorii, vrăjitorii și învățații răi.

Idolii sunt un exemplu de lucruri adorate astfel.
Exemple de persoane ascultate astfel sunt conducătorii care ies din ascultarea față de Allah. Dacă omul îi ia drept stăpâni, considerând permis ceea ce Allah a interzis pentru că ei l-au declarat permis și considerând interzis ceea ce Allah a îngăduit pentru că ei l-au declarat interzis, atunci aceștia sunt ṭawāghīt, iar cel care face aceasta este un adept al ṭāghūtului. Cel Preaînalt a spus:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Carte? Ei cred în jibt și în ṭāghūt
(an-Nisāʾ 4:51)

.

El nu a spus că ei înșiși sunt ṭawāghīt.

Legătura versetului cu monoteismul este că idolii fac parte dintre ṭawāghīt care sunt adorați în afara lui Allah.

Monoteismul nu se împlinește decât prin doi stâlpi:

1. Afirmarea.

2. Negarea.

Negarea simplă este o negare totală, iar afirmarea simplă nu exclude participarea altcuiva. De exemplu, *„Zayd stă în picioare”* afirmă că Zayd stă în picioare, dar nu arată că el singur face

aceasta. *„Nimeni nu s-a ridicat”* este o negare simplă. Iar *„Nimeni nu s-a ridicat în afară de Zayd”* îl desemnează numai pe el ca fiind cel care s-a ridicat, deoarece cuprinde atât afirmarea, cât și negarea.

Prin cuvântul *„versetul”* se înțelege: până la sfârșitul versetului. În arabă, el se citește la cazul acuzativ, fie pentru că este complementul direct al unui verb omis, subînțeles ca *„întregește versetul”*, fie pentru că prepoziția a fost omisă, sensul fiind *„până la sfârșitul versetului”*.

Acest verset este adus ca dovadă în Cartea monoteismului deoarece arată că mesagerii, binecuvântarea și pacea fie asupra lor, au fost cu toții de acord în chemarea la monoteism și că au fost trimiși cu acesta, potrivit cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

Adorați-L pe Allah și feriți-vă de ṭāghūt!

Și cuvintele Sale:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

Stăpânul tău a poruncit să nu-L adorați decât pe El și să vă purtați bine cu părinții.[40]

Versetul.

Al treilea verset: cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...﴾

Stăpânul tău a poruncit să nu-L adorați decât pe El...

40 Al-Isrāʾ 17:23.

— până la sfârșitul versetului.

Cuvintele Sale *„a poruncit”*: hotărârea lui Allah, Puternicul și Mărețul, se împarte în două categorii:

1. Hotărârea legislativă.

2. Hotărârea existențială.

Hotărârea legislativă poate fi îndeplinită sau nu de cel căruia îi este adresată și privește numai ceea ce Allah iubește. Un exemplu este acest verset:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾

Stăpânul tău a poruncit să nu-L adorați decât pe El
(al-Isrāʾ 17:23)

. Aici, qaḍā are sensul de *„a legiferat”*, *„a poruncit”* sau un sens asemănător.

Hotărârea existențială trebuie să se împlinească și poate privi atât ceea ce Allah iubește, cât și ceea ce nu iubește. Un exemplu sunt cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا﴾

Le-am vestit fiilor lui Isrāʾīl în Carte: Veți răspândi stricăciune pe pământ de două ori și vă veți ridica într-o mare trufie
(al-Isrāʾ 17:4)

. Hotărârea de aici este existențială, deoarece Allah nu legiferează stricăciunea pe pământ și nu o iubește.

În cuvintele Sale *„să nu adorați”*, particula an introduce aici o construcție cu valoare de substantiv verbal, dovada fiind eliminarea literei nūn de la sfârșitul verbului taʿbudū. Excepția este una cu termenul general neexprimat, deoarece verbul nu și-a primit complementul direct; complementul său este ceea ce urmează după illā, *„decât”*.

În cuvintele Sale *„decât pe El”*, iyyāhu este un pronume separat, la cazul acuzativ, care trebuie să aibă această formă separată, deoarece un pronume atașat nu poate urma după illā. Ibn Mālik a spus:

Dintre pronume, cel atașat nu poate sta la început
Și, în vorbirea obișnuită, nu urmează niciodată după illā.[41]

O nelămurire și răspunsul ei

Dacă se spune: *„S-a stabilit că Allah a hotărât în plan existențial ceea ce nu iubește. Cum poate Allah să hotărască ceea ce nu iubește?”*

Răspunsul este că lucrurile iubite sunt de două feluri:

1. Ceea ce este iubit pentru sine însuși.

2. Ceea ce este iubit pentru un alt lucru.

Ceea ce este iubit pentru un alt lucru poate să fie detestat în sine, dar să fie iubit pentru înțelepciunea și folosul pe care le cuprinde. Astfel, este iubit dintr-un punct de vedere și detestat din altul. De exemplu, stricăciunea răspândită pe pământ de fiii lui Isrā'īl este, în sine, detestată de Allah, căci Allah nu iubește nici stricăciunea, nici pe cei care o răspândesc. Însă, datorită înțelepciunii pe care o cuprinde, ea este iubită de Allah, Puternicul și Mărețul, dintr-un alt punct de vedere. Tot astfel sunt lipsa ploilor, uscăciunea pământului, boala și sărăcia. Allah este Milostiv și nu iubește să-i rănească pe robii Săi prin vreunul dintre acestea, ci voiește ușurarea pentru ei. Totuși, le hotărăște pentru înțelepciunile care decurg din ele. Prin urmare, ele sunt iubite de Allah dintr-un punct de vedere și detestate din altul.

41 Alfiyyat Ibn Mālik, p. 12.

Allah Preaînaltul a spus:

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

Stricăciunea s-a ivit pe uscat și pe mare din pricina celor săvârșite de mâinile oamenilor, pentru ca El să-i facă să guste o parte din urmările faptelor lor, poate că se vor întoarce
(ar-Rūm 30:41)

.

Dacă se spune: *„Cum se poate ca un lucru să fie iubit dintr-un punct de vedere și detestat din altul?"*

Se răspunde: unui bolnav i se dă o doză de medicament amar, cu miros și culoare neplăcute. El îl bea, deși îi displac amăreala, culoarea și mirosul, și îl iubește pentru vindecarea pe care o aduce. Tot astfel, medicul îl cauterizează pe bolnav cu un fier încins în foc, iar acesta simte durere. Durerea îi este neplăcută dintr-un punct de vedere și dorită din altul.
Dacă se spune:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾

De ce cuvintele Sale «Stăpânul tău a poruncit să nu-L adorați decât pe El» nu țin de hotărârea existențială?

Se răspunde că acest lucru nu este posibil: dacă ar fi o hotărâre existențială, toți oamenii L-ar adora pe Stăpânul lor. Însă este o hotărâre legislativă, care poate fi îndeplinită sau nu.

Adresarea din verset este către Profet ﷺ. Totuși, El a spus: *„Stăpânul tău a poruncit să nu-L adorați decât pe El”*, folosind pluralul *„adorați”*, nu singularul *„să nu adori”*. Un exemplu asemănător din Coran sunt cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ﴾

O, Profetule! Când divorțați de femei...
(aṭ-Ṭalāq 65:1)

. Prima adresare este către Trimis ﷺ, iar a doua este generală. Care este, așadar, folosul acestei schimbări a modului de adresare?

Se răspunde că folosul este următorul:

1. Trezirea atenției, căci vorbitorul urmărește să atragă atenția celui căruia i se adresează. Aici, aceasta se realizează prin schimbarea modului de adresare.

2. Profetul ﷺ este conducătorul comunității sale, iar adresarea către el este o adresare către întreaga comunitate.

3. Arătarea faptului că ceea ce i se adresează Trimisului ﷺ îl privește atât pe el, cât și comunitatea sa, în afară de ceea ce o dovadă arată că îi este rezervat numai lui.

4. În acest verset, în mod deosebit, se arată că Profetul ﷺ se află sub stăpânirea lui Allah și nu este el însuși stăpân; el este un adorator, nu cineva adorat. Așadar, este cuprins în cuvintele *„să adorați”*. Îi este de ajuns, ca cinste, să fie robul lui Allah, Puternicul și Mărețul. De aceea, Allah Preaînaltul îl descrie drept rob al Său în cele mai înalte situații ale sale. În contextul provocării și al apărării lui, a spus:

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا﴾

Dacă aveți îndoieli cu privire la ceea ce am coborât asupra robului Nostru...
(al-Baqarah 2:23)

. Iar în contextul dovedirii profeției sale și a trimiterii sale către făpturi, a spus:

﴿تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ﴾

Binecuvântat fie Cel care a coborât Criteriul asupra robului Său
(al-Furqān 25:1)

.
Iar în contextul călătoriei nocturne și al înălțării la cer, a spus:

﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ﴾

Preaslăvit fie Cel care l-a purtat noaptea pe robul Său
(al-Isrā' 17:1)

și

﴿فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى﴾

I-a revelat robului Său ceea ce i-a revelat
(an-Najm 53:10)

.

Categoriile robiei față de Allah
Robia față de Allah se împarte în trei categorii:
1. Robia generală, care decurge din stăpânirea lui Allah și le cuprinde pe toate făpturile. Cel Preaînalt a spus:

﴿إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا﴾

Toți cei din ceruri și de pe pământ vor veni la Cel Milostiv ca robi
(Maryam 19:93)

. În aceasta sunt cuprinși și necredincioșii.
2. Robia aparte, care constă în ascultarea generală față de Allah. Cel Preaînalt a spus:

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا﴾

Robii Celui Milostiv sunt cei care umblă pe pământ cu smerenie
(al-Furqān 25:63)

. Aceasta îi cuprinde pe toți cei care Îl adoră pe Allah potrivit Legii Sale.
3. Cea mai aleasă robie, care este robia mesagerilor, binecuvântarea și pacea fie asupra lor. Cel Preaînalt a spus despre Nūḥ:

﴿إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا﴾

El a fost un rob mult recunoscător
(al-Isrāʾ 17:3)

. Despre Muḥammad, a spus:

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا﴾

Dacă aveți îndoieli cu privire la ceea ce am coborât asupra robului Nostru…
(al-Baqarah 2:23)

. Iar despre alți mesageri:

﴿وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ﴾

Amintește-i pe robii Noștri Ibrāhīm, Isḥāq și Yaʿqūb, înzestrați cu putere și pătrundere
(Șād 38:45)

.

Această robie atribuită mesagerilor este cea mai aleasă, deoarece nimeni nu poate rivaliza cu acești mesageri în robia față de Allah.

Cuvintele Sale *„și să vă purtați bine cu părinții"* înseamnă că Stăpânul tău a poruncit să le facem bine părinților.

Termenul *„părinți"* îi cuprinde pe mamă, pe tată și pe înaintașii lor, însă se aplică în primul rând mamei și tatălui. Cu cât rudele sunt mai apropiate de tine, cu atât au mai mult dreptul la bunătatea ta. A face bine înseamnă a oferi ceea ce este bun. Faptul că expresia *„și să vă purtați bine cu părinții"* urmează după *„Stăpânul tău a poruncit să nu-L adorați decât pe El"* dovedește că dreptul părinților vine după dreptul lui Allah, Puternicul și Mărețul.

Dacă se întreabă: *„Unde se află atunci dreptul Trimisului ﷺ?"*

Se răspunde că dreptul lui Allah cuprinde și dreptul Trimisului ﷺ, deoarece Allah nu poate fi adorat decât prin ceea ce a rânduit Trimisul ﷺ.

Cuvintele Sale

﴿إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ﴾

Dacă unul dintre ei sau amândoi ajung la bătrânețe lângă tine, nu le spune «Of!»

înseamnă: ferește-te să le faci rău. Expresia *„să vă purtați bine”* cere să le oferi binele, iar *„nu le spune «Of!»”* cere să te abții de la a-i răni. Sensul lui *„Of!”* este exprimarea nemulțumirii, căci, dacă îl rostești, ei pot fi răniți de acest lucru. Versetul arată că, atunci când ajung la bătrânețe, pot deveni o povară pentru copilul lor. Acesta nu trebuie să se plângă de situație și nici să-i certe prin cuvinte dacă ei greșesc prin faptă sau vorbă.

Cuvintele Sale

﴿وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا﴾

Și spune-le vorbe pline de respect

înseamnă: vorbe blânde și frumoase, rostite cu calm și liniște, precum: *„Allah să-ți sporească răsplata!”*, *„Bucură-te, mamă!”*, *„Bucură-te, tată!”* și alte cuvinte asemănătoare. Vorbirea respectuoasă ține de formulare, de felul rostirii și de modul de adresare. Ea nu trebuie să-i tulbure, de pildă prin ridicarea glasului, ci să cuprindă rugi pentru ei și să le aducă alinare. Dovada urmărită în acest verset se află în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾

Să nu-L adorați decât pe El.

Acesta este monoteismul, întrucât cuprinde negarea și afirmarea.

Și cuvintele Sale:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

Adorați-L pe Allah și nu-I asociați nimic![42]

Versetul.

Al patrulea verset: cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا...﴾

Adorați-L pe Allah și nu-I asociați nimic!... (vezi nota 42, p. 36)

— până la sfârșitul versetului. Cuvintele *„și nu-I asociați”* corespund expresiei *„nu există altă divinitate”*, deoarece exprimă negarea.

Iar cuvintele *„adorați-L”* corespund expresiei *„în afară de Allah”*, deoarece exprimă afirmarea.

Cuvântul *„nimic”* este un termen nehotărât într-un context de interdicție și, de aceea, le cuprinde pe toate: nici profet, nici înger, nici om apropiat de Allah și nici măcar vreun lucru dintre cele lumești. Așadar, nu face din viața lumească un asociat al lui Allah. Când grija omului este numai viața lumească, el devine adoratorul ei, după cum a spus Profetul ﷺ: *«Nefericit să fie robul dinarului! Nefericit să fie robul dirhamului! Nefericit să fie robul țesăturii catifelate! Nefericit să fie robul veșmântului împodobit!»*[43]

---

42 Sura an-Nisā', versetul 36.

43 Relatat de al-Bukhārī (Cartea jihādului, capitolul despre pază în expediție, 2/327).

Despre cuvintele Sale *„și să vă purtați bine cu părinții”* se spune ceea ce s-a spus la versetul precedent.[44]

Cuvintele Sale

﴿وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ﴾

cu rudele, cu orfanii și cu sărmanii

înseamnă: purtați-vă bine cu ei. Rudele sunt cei care au cu omul un strămoș comun până la al patrulea bunic în linie ascendentă. Cuvântul yatāmā este pluralul lui yatīm, *„orfan”*: copilul al cărui tată a murit și care nu a ajuns încă la pubertate. Sărmanii sunt cei lipsiți de avere, pe care sărăcia i-a redus la neputință. Iar *„fiul drumului”* este călătorul căruia i s-au sfârșit mijloacele de întreținere.

Cuvintele Sale

﴿وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ﴾

cu vecinul apropiat și cu vecinul îndepărtat

: vecinul este cel a cărui locuință este lipită de a ta sau se află în jurul ei. *„Apropiat”* înseamnă cel de aproape, iar *„vecinul îndepărtat”* este cel care se află mai departe.

Cuvintele Sale *„cu tovarășul de alături”*: s-a spus că se referă la soție; s-a mai spus că se referă la tovarășul tău de călătorie, fiindcă se află lângă tine. Fiecare dintre ei are un drept, iar versetul îi poate cuprinde pe amândoi.

Cuvintele Sale

44 A se vedea p. 34.

﴿وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾

și cu cei pe care îi stăpânesc mâinile voastre drepte

cuprind bunătatea față de sclavi și față de animale, deoarece toate acestea sunt deținute în proprietate.

Cuvintele Sale

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾

Allah nu-l iubește pe cel îngâmfat și lăudăros

: îngâmfarea ține de înfățișare și purtare, iar lăudăroșenia de vorbire. Allah nu iubește nici una, nici alta.

Și cuvintele Sale:

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

Spune: Veniți să vă recit ceea ce Stăpânul vostru v-a interzis. Nu-I asociați nimic![45]

Versetele.

Versetele al cincilea până la al șaptelea: cuvintele Celui Preaînalt

45 Sura al-Anʿām, versetul 151.

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ...﴾

Spune: Veniți să vă recit ceea ce Stăpânul vostru v-a interzis...

i se adresează Profetului ﷺ. Allah i-a poruncit să le spună oamenilor: *„Veniți”*, adică apropiați-vă, veniți încoace. La origine, cuvântul derivă din ideea de înălțime, ca și cum cel care te cheamă ți-ar cere să urci până la locul în care se află și ți-ar spune: *„Vino”*, adică *„Urcă la mine”*.

Verbul atlu, *„să recit”*, este la modul apocopat, ca urmare a poruncii exprimate prin *„Veniți”*.

În cuvintele Sale

﴿مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ﴾

ceea ce Stăpânul vostru v-a interzis

, mă este un pronume relativ, complement direct al verbului *„să recit”*. Pronumele care reia antecedentul este omis, sensul complet fiind: *„ceea ce Stăpânul vostru a interzis pentru voi”*.

El a spus *„Stăpânul vostru”*, nu *„ceea ce Allah a interzis”*, deoarece cuvântul *„Stăpân”* este mai potrivit aici. Stăpânul are deplină putere de a dispune de cel aflat sub stăpânirea Sa și de a hotărî pentru el potrivit înțelepciunii Sale.

În cuvintele Sale *„să nu-I asociați”*, particula an are rol explicativ și lămurește expresia *„să recit ceea ce a interzis”*, adică: vă recit porunca să nu-I asociați nimic. Ea nu introduce o construcție cu valoare de substantiv verbal, deși s-a susținut și această părere. Potrivit acestei păreri, particula lā ar fi suplimentară. Însă prima părere este mai corectă: vă recit porunca de a nu-I asocia nimic, căci Allah nu ne-a interzis să nu-I asociem nimic, ci ne-a interzis să-I asociem ceva. Faptul că lā exprimă aici o interdicție întărește și el rolul explicativ al lui an, astfel încât propozițiile să fie în acord între ele și toate să exprime cereri.

Cuvintele Sale *„și să vă purtați bine cu părinții”* înseamnă: și vă recit porunca de a le face bine părinților.

Cuvintele Sale

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ﴾

și nu vă ucideți copiii

: după ce a menționat dreptul înaintașilor, a menționat dreptul urmașilor.

În limba arabă, cuvântul *„copii”* îi cuprinde atât pe băieți, cât și pe fete. Cel Preaînalt a spus:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ﴾

Allah vă poruncește în privința copiilor voștri: fiului îi revine cât partea a două fiice

(an-Nisāʾ 4:11)

.

Cuvintele Sale *„din pricina sărăciei”*: imlāq înseamnă sărăcie, iar min arată cauza, adică din cauza sărăciei.

Cuvintele Sale

﴿نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ﴾

Noi vă dăm cele de trebuință vouă și lor

înseamnă: dacă îi lăsați în viață, mijloacele voastre de trai nu se vor împuțina din această pricină, căci Cel care dă cele de trebuință este Allah.

Aici a început cu înzestrarea părinților, în timp ce în sura al-Isrāʾ a început cu înzestrarea copiilor. Înțelepciunea este că aici a spus *„din pricina sărăciei”*, deci sărăcia există deja, și de aceea i-a menționat întâi pe părinții care au ajuns săraci. Acolo a spus

„de teama sărăciei”
(al-Isrāʾ 17:31),

deci părinții au mijloace, dar se tem de sărăcie. De aceea, a început cu înzestrarea copiilor, înaintea celei a părinților.

Legarea interdicției de a ucide copiii de teama sărăciei corespunde situației obișnuite a politeiștilor. Prin urmare, nu se deduce din ea că uciderea ar fi permisă în lipsa acestui motiv.

Cuvintele Sale

﴿وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ﴾

și nu vă apropiați de faptele rușinoase

: El nu a spus *„nu le săvârșiți”*, deoarece interdicția de a se apropia este mai puternică decât interdicția de a săvârși. Interzicerea apropierii le interzice atât pe ele, cât și mijloacele care duc la ele. De aceea, bărbatului i s-a interzis să privească o femeie străină de el și să rămână singur cu ea, iar femeii să călătorească fără maḥram, deoarece acestea apropie de faptele rușinoase.

Cuvintele Sale

﴿مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ﴾

cele văzute și cele ascunse dintre ele

: s-a spus că se referă la cele a căror urâțenie este vădită și la cele a căror urâțenie este ascunsă. Căci unele fapte rușinoase sunt socotite respingătoare de toți oamenii, pe când altele au un caracter mai puțin vădit.

S-a mai spus: ceea ce săvârșiți pe față și ceea ce săvârșiți în ascuns. Săvârșirea pe față înseamnă comiterea desfrâului în văzul lumii — Allah să ne ferească! —, iar cea ascunsă înseamnă săvârșirea lui în taină.

S-a mai spus că se referă la faptele a căror urâțenie este foarte mare și la cele mai puțin grave, deoarece faptele rușinoase nu sunt toate la același nivel. De aceea, în hadith se spune: *«Să nu vă înștiințez despre cele mai mari dintre păcatele mari?»*[46] Aceasta arată că unele păcate mari sunt mai grave decât altele.

Cuvintele Sale

﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

și nu ucideți sufletul pe care Allah l-a făcut inviolabil decât cu drept

: sufletul pe care Allah l-a făcut inviolabil este cel a cărui viață este protejată. Este vorba despre musulman, despre dhimmī, ne-musulmanul aflat sub legământul de protecție, despre muʿāhad, cel aflat sub un tratat, și despre musta'min, cel care a cerut protecție; acest din urmă cuvânt se citește cu vocala i la litera mīm.

Dreptul este ceea ce Legea religioasă a confirmat, iar nedreptul este ceea ce ea a respins. Printre situațiile în care Legea religioasă a recunoscut dreptul de a lua o viață protejată se numără săvârșirea adulterului de către o persoană cu statut de muḥṣan, căreia i se aplică lapidarea până la moarte, uciderea unei persoane egale cu ea în privința protecției juridice, ieșirea împotriva comunității sau tâlhăria la drumul mare. În aceste cazuri, i se aplică pedeapsa cu moartea. Profetul ﷺ a spus:

46 Din hadithul lui Abū Bakrah. Relatat de al-Bukhārī (Cartea mărturiilor, capitolul despre cele spuse cu privire la mărturia mincinoasă, 2/251) și de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre lămurirea păcatelor mari, 1/91).

«Sângele unui musulman nu este îngăduit decât în una dintre trei situații: viață pentru viață, persoana care a avut o căsătorie consumată și săvârșește adulter, și cel care își părăsește religia și se desparte de comunitate.»

[47] Aici, El a spus:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

Și nu ucideți sufletul pe care Allah l-a făcut inviolabil decât cu drept

, iar înainte spusese:

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ﴾

Și nu vă ucideți copiii.

Astfel, interdicția de a ucide copiii este repetată de două ori: o dată prin menționarea cazului particular și o dată prin formularea generală.

Cuvintele Sale *„Acestea vi le-a poruncit”*: se referă la cele menționate mai înainte. Waṣiyyah în privința unui lucru înseamnă a-l încredința cuiva, insistând asupra importanței lui. De aceea se spune: *„I l-am dat pe cutare în grijă”*, adică i l-am încredințat ca să se îngrijească de el.

Cuvântul taʿqilūn: rațiunea are aici sensul de a se purta cu judecată. În schimb, în cuvintele Celui Preaînalt

47 Din hadithul lui Ibn Masʿūd. Relatat de al-Bukhārī (Cartea despăgubirilor pentru ucidere, capitolul despre uciderea cu o piatră sau cu un toiag, 4/268) și de Muslim (Cartea jurămintelor în cauzele de omor, capitolul despre situațiile în care sângele unui musulman este îngăduit, 3/1302).

﴿إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

L-am făcut un Coran în limba arabă, pentru ca voi să pricepeți
(az-Zukhruf 43:3)

, sensul său este *„să înțelegeți”*. Aceasta dovedește că omul care respectă aceste lucruri este chibzuit și bine îndrumat, iar cel care le încalcă este nechibzuit, lipsit de judecată. Versetul cuprinde cinci porunci:

Prima: recunoașterea unicității lui Allah.

A doua: bunătatea față de părinți.

A treia: să nu ne ucidem copiii.

A patra: să nu ne apropiem de faptele rușinoase.

A cincea: să nu ucidem sufletul pe care Allah l-a făcut inviolabil decât cu drept.

Cuvintele Sale:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾

Și nu vă apropiați de averea orfanului decât în felul cel mai bun.

Cuvintele Sale *„și nu vă apropiați”* constituie o protecție pentru averile orfanilor: nu ne apropiem de ele decât în felul cel mai bun. Nu facem, așadar, niciun fel de operațiune cu ele decât dacă o socotim cea mai bună. Dacă tutorelui i se înfățișează două posibilități, dintre care una aduce un câștig mai mare, el trebuie să o aleagă pe cea mai profitabilă, fiindcă aceasta este mai bună.

Binele de aici cuprinde atât binele lumesc, cât și binele religios. Dacă se înfățișează două posibilități, una mai profitabilă, dar care cuprinde camătă, iar cealaltă mai puțin profitabilă, dar mai ferită de camătă, o alegem pe a doua. Binele potrivit Legii religioase are întâietate față de binele material, lumesc.

Cuvintele Sale *„până când ajunge la maturitate”*: ḥattā, *„până când”*, indică aici o limită, astfel că ceea ce urmează după ea are o regulă diferită de ceea ce o precedă. Când ajunge la maturitate, îi

înmânăm averea după ce îl punem la încercare și îi verificăm buna chibzuință; nu ne este permis să o păstrăm la noi. Prin *„maturitate”* se înțelege puterea sa mintală și trupească. Adresarea este aici către tutorii orfanilor sau, după părerea unor învățați, către conducător. Maturitatea poate fi atinsă la vârste diferite. Aici se are în vedere maturitatea prin care omul devine răspunzător religios: împlinirea a cincisprezece ani, apariția părului pubian sau ejacularea.

Cuvintele Sale

﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ﴾

și dați măsura și greutatea întregi

înseamnă: dați măsura întreagă atunci când măsurați alimentele și grânele care se vând cu măsura.

Dați și greutatea întreagă atunci când cântăriți cele care se vând la cântar, precum carnea. Porunca de a da întreaga cantitate cuprinde toate relațiile de schimb cu ceilalți. Trebuie, așadar, să fii corect la măsurare, la cântărire și în celelalte relații de schimb. Cuvintele Sale *„cu dreptate”* înseamnă în mod drept. Deoarece cuvintele *„cu dreptate”* ar putea fi greu de împlinit uneori, întrucât omului îi poate scăpa să dea măsura sau greutatea întreagă, El le-a urmat prin:

﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

Nu împovărăm niciun suflet decât după puterea sa

, adică după capacitatea sa. Dacă omul și-a dat toată silința și s-a folosit de toate puterile sale, dar tot a apărut o lipsă, nu este socotit vinovat, deoarece ceea ce depășește puterea sa este iertat. După cum această propoziție arată îngăduință într-o privință, pentru ceea ce depășește puterea omului, tot astfel arată strictețe în alta: omul trebuie să facă tot ce îi stă în putere pentru a da

întreaga cantitate cu dreptate. Însă, îndată ce greșeala devine cunoscută, ea trebuie îndreptată, fiindcă aceasta se află în puterea sa.

Cuvintele Sale

﴿وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا﴾

și când vorbiți, fiți drepți

înseamnă: în orice cuvânt pe care îl rostești trebuie să fii drept, fie că vorbești în folosul tău împotriva altuia, în folosul altuia împotriva ta, în folosul unei persoane împotriva alteia sau pentru a judeca între doi oameni. Datoria este dreptatea. În limbă, dreptatea înseamnă rectitudine, iar opusul ei este nedreptatea și părtinirea. Așadar, nu te abate nici la dreapta, nici la stânga. Aici nu a spus

﴿لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

Nu împovărăm niciun suflet decât după puterea sa

, deoarece dreptatea în vorbire nu este, de obicei, greu de împlinit.

Cuvintele Sale *„chiar dacă este vorba despre o rudă"* înseamnă că persoana în folosul căreia vorbești îți este rudă. Nu o favoriza pentru înrudirea voastră, părtinind-o împotriva altuia. Încredințează-ți situația lui Allah, Puternicul și Mărețul, care te-a creat și ți-a poruncit aceasta. La El te vei întoarce, iar El te va întreba ce ai făcut cu această răspundere încredințată ție.

Cel mai nobil dintre făpturi, întâiul dintre fiii lui Ādam și cel mai drept dintre oameni, Muḥammad ﷺ, a jurat și a spus: *«Pe Allah! Dacă Fāțimah, fiica lui Muḥammad, ar fura, i-aș tăia*

mâna.»[48]
În cuvintele Sale *„și împliniți legământul față de Allah”*, complementul a fost pus înainte pentru a-i sublinia importanța. Legământul lui Allah este ceea ce El le-a încredințat robilor Săi: adorarea Sa, Preaslăvitul și Preaînaltul, și îndeplinirea poruncii Sale. Puternicul și Mărețul a spus:

﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾

Allah a luat legământul fiilor lui Isrāʾīl și am ridicat dintre ei doisprezece conducători. Allah a spus: Eu sunt cu voi! Dacă împliniți rugăciunea, dați zakāh, credeți în mesagerii Mei, îi sprijiniți și Îi dați lui Allah un împrumut bun...
(al-Māʾidah 5:12)

.

Aceasta este partea de legământ care îi revine făpturii. Cuvintele Celui Preaînalt

﴿لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾

Vă voi șterge faptele rele și vă voi face să intrați în grădini pe sub care curg râuri
(al-Māʾidah 5:12)

48 Din hadithul lui ʿĀʾishah. Relatat de al-Bukhārī (Cartea profeților, capitolul care începe cu „Ne-a relatat Abū al-Yamān”, 2/466) și de Muslim (Cartea pedepselor prescrise, capitolul despre tăierea mâinii hoțului de rang înalt, 3/1315).

reprezintă partea care vine de la Allah, Puternicul și Mărețul.
Cuvintele Sale

﴿ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾

Acestea vi le-a poruncit, pentru ca voi să luați aminte

: acest verset nobil cuprinde patru porunci de la Creatorul, Puternicul și Mărețul:

Prima: să nu ne apropiem de averea orfanului decât în felul cel mai bun.

A doua: să dăm măsura și greutatea întregi, cu dreptate.

A treia: să fim drepți când vorbim.

A patra: să împlinim legământul față de Allah.

Primul verset cuprinde cinci porunci. În total, sunt nouă porunci.
Apoi, Puternicul și Mărețul a spus:

﴿وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ﴾

Aceasta este calea Mea cea dreaptă; urmați-o!

Aceasta este a zecea poruncă. Prin cuvintele *„Aceasta este calea Mea”* se poate face referire la cele de mai înainte, căci, dacă le cercetezi, le găsești cuprinzând întreaga Lege religioasă, fie în mod explicit, fie prin aluzie. Se mai poate avea în vedere ceea ce este cunoscut din religia lui Allah: ceea ce v-a adus Trimisul ﷺ este calea Mea, adică drumul care duce la El, Preaslăvitul și Preaînaltul.

Calea este atribuită atât lui Allah, Puternicul și Mărețul, cât și celui care o străbate. În cuvintele Celui Preaînalt

﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ﴾

Calea celor asupra cărora Ți-ai revărsat binefacerile
(al-Fātiḥah 1:7)

, ea este atribuită celui care o străbate, iar în cuvintele Celui Preaînalt

﴿صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

Calea lui Allah, Căruia Îi aparțin cele din ceruri și cele de pe pământ
(ash-Shūrā 42:53)

, ea este atribuită lui Allah, Puternicul și Mărețul. Atribuirea ei lui Allah se datorează faptului că duce la El și că El, Mărețul și Preaînaltul, a rânduit-o pentru robii Săi. Atribuirea ei celor care o străbat se datorează faptului că ei sunt cei care au urmat-o.

Cuvântul *„dreaptă"* descrie starea căii: ea este dreaptă, fără nicio strâmbătate. Urmați-o, așadar!

Cuvintele Sale

﴿وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾

și nu urmați celelalte căi, căci ele vă vor despărți de calea Lui

: *„căile"* sunt drumurile strâmbe, care se abat de la ea. Verbul tafarraqa este un verb la prezent, la modul conjunctiv, printr-un an subînțeles după fāʾ care exprimă consecința. Litera tāʾ a prezentului a fost însă eliminată, forma de bază fiind tatafarraqa. Sensul este că, dacă urmați celelalte căi, ele vă vor despărți de calea Lui, iar patimile vă vor risipi și vă vor îndepărta.

Aici a spus subul, pluralul lui sabīl, *„cale”*. Însă, despre drumul pe care Allah Și l-a atribuit, a spus *„calea Lui”*, la singular, deoarece calea lui Allah, Puternicul și Mărețul, este una singură, în timp ce celelalte sunt numeroase. De aceea, Profetul ﷺ a spus:

«Această comunitate se va împărți în șaptezeci și trei de grupări; toate vor fi în Foc, în afară de una.»

[49] Calea care duce la izbăvire este una singură, iar celelalte sunt ramificate și despărțite. Cuvintele Celui Preaînalt

﴿يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ﴾

Prin ea, Allah îi călăuzește pe cei care urmează mulțumirea Sa pe căile păcii
(al-Mā'idah 5:16)

nu contrazic aceasta. Deși *„căile”* este aici la plural, ele au fost legate de pace și sunt, așadar, căi de izbăvire; prin ele se au în vedere rânduielile Islamului.

Cuvintele Sale

﴿ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

Acestea vi le-a poruncit, pentru ca voi să aveți taqwā

înseamnă: v-a poruncit cele menționate, ca prin ele să atingeți treapta temerii de Allah și să respectați ceea ce Allah și Trimisul Său ﷺ au poruncit.

---

49 Despre împărțirea în grupări: Relatat de Aḥmad, 2/332; Abū Dāwūd, nr. 4596; at-Tirmidhī, nr. 2640; Ibn Mājah, nr. 3991; Ibn Abī ʿĀṣim, nr. 66; și Ibn Ḥibbān, nr. 6731, de la Abū Hurayrah. At-Tirmidhī și al-Ḥākim l-au declarat autentic. Pentru continuarea despre Foc și gruparea exceptată: at-Tirmidhī, nr. 2641, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr.

Ibn Masʿūd a spus: Cine dorește să vadă îndemnul lăsat de Muḥammad ﷺ care poartă pecetea lui să citească de la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا...﴾

Spune: Veniți să vă recit ceea ce Stăpânul vostru v-a interzis. Nu-I asociați nimic!...

până la cuvintele Sale:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ﴾

Aceasta este calea Mea cea dreaptă; urmați-o și nu urmați celelalte căi!

[50] Versetul.

Cuvintele sale *„Ibn Masʿūd a spus: Cine dorește…”*: forma interogativă are aici rolul de a îndemna și de a stârni interesul, iar particula lām din *„să citească”* are rol de îndrumare.

Expresia *„îndemnul lăsat de Muḥammad”*: waṣiyyah are sensul unei însărcinări încredințate cuiva, iar aceasta nu este numită waṣiyyah decât când privește un lucru important.

50 Relatat de at-Tirmidhī, nr. 3070 (Capitolele despre explicarea Coranului, 8/230), care a spus: „Hadith hasan gharīb”, și de aṭ-Ṭabarānī în al-Kabīr, nr. 10060, cu formularea: „Cine se bucură să citească foaia lui Muḥammad ﷺ…” și restul relatării.

Prin *„Muḥammad ﷺ”* se înțelege Trimisul lui Allah, Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Hāshimī al-Qurashī ﷺ. Exprimarea lui Ibn Masʿūd arată că este permis să folosim asemenea formulări: *„Muḥammad, Trimisul lui Allah ﷺ, a spus”* sau *„îndemnul lăsat de Muḥammad ﷺ”*. Aceasta nu contrazice cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾

Nu faceți chemarea Trimisului printre voi asemenea chemării voastre unii către alții
(an-Nūr 24:63)

. Prin chemarea Trimisului se înțelege aici adresarea către el: nu spuneți când îl chemați *„O, Muḥammad!”*, ci *„O, Trimis al lui Allah!”* În schimb, relatarea are un câmp mai larg decât adresarea prin care se cere ceva. De aceea, este permis să spui: *„Eu îl urmez pe Muḥammad ﷺ”* sau *„O, Allah, binecuvântează-l pe Muḥammad!”* și alte asemenea formulări.

Cuvintele *„care poartă pecetea lui”*: pecetea are aici sensul de semnătură.

Prin *„îndemnul lăsat de Muḥammad ﷺ”* nu se are în vedere un înscris pecetluit, căci Profetul ﷺ nu a lăsat o asemenea însărcinare. Dovada este că Abū Juḥayfah l-a întrebat pe ʿAlī ibn Abī Ṭālib: *„V-a încredințat Profetul ﷺ vreun lucru?”* El a răspuns:

> *„Nu, pe Cel care a despicat sămânța și a creat sufletul, în afară de o înțelegere a Coranului pe care Allah Preaînaltul i-o dă unui om și de ceea ce se află în această foaie.”*

A fost întrebat: *„Ce se află în această foaie?”* A răspuns: *„Despăgubirea pentru ucidere, eliberarea prizonierului și faptul că un musulman nu este executat prin talion pentru uciderea unui necredincios.”*[51]

Prin urmare, să nu se creadă că Profetul ﷺ a lăsat aceste versete într-un testament scris, aparte. Însă Ibn Masʿūd, Allah să

51 Relatat de al-Bukhārī (Cartea despăgubirilor pentru ucidere, capitolul despre ʿāqilah, 4/274).

fie mulțumit de el, consideră că ele cuprind întreaga religie, ca și cum ar fi îndemnul pe care Trimisul lui Allah ﷺ și-a pus pecetea și l-a lăsat comunității sale.

Sunt versete mărețe. Dacă omul meditează la ele și le pune în practică, dobândește cele trei însușiri depline: buna judecată, luarea-aminte și teama de Allah.

Cuvintele sale *„să citească de la cuvintele Celui Preaînalt…”*: versetele au fost explicate mai înainte.

Muʿādh ibn Ǧabal, Allah să fie mulțumit de el, a relatat: „Mergeam în spatele Profetului ﷺ, pe același măgar, când mi-a spus: «O, Muʿādh! Știi care este dreptul lui Allah asupra robilor și care este dreptul robilor față de Allah?» Am răspuns: «Allah și Trimisul Său știu mai bine.» El a spus: «Dreptul lui Allah asupra robilor este ca ei să-L adore și să nu-I asocieze nimic. Iar dreptul robilor față de Allah este să nu-l pedepsească pe cel care nu-I asociază nimic.» Am spus: «O, Trimis al lui Allah! Să nu le dau oamenilor această veste bună?» El a răspuns: «Nu le da vestea, ca să nu se bizuie numai pe ea.»” Relatat în cele două Ṣaḥīḥ-uri.[52]

Cuvântul radīf are sensul de rādif, adică cel care călărește împreună cu altul, în spatele lui. Forma faʿīl are aici sens de participiu activ, precum raḥīm, *„milostiv”*, cu sensul de rāḥim, *„cel care are milă”*, sau samīʿ, *„auzitor”*, cu sensul de sāmiʿ, *„cel care aude”*.

Cuvintele *„pe un măgar”* se referă la unul domestic, deoarece cel sălbatic nu este folosit pentru călărie.

Cuvântul atadrī înseamnă: *„Știi?”*

Cuvintele sale *„Care este dreptul lui Allah asupra robilor?”* înseamnă: ce le-a impus El și cum trebuie să se poarte ei față de El? I-a prezentat aceasta lui Muʿādh sub forma unei întrebări

52 Relatat de al-Bukhārī (Cartea veșmintelor, capitolul despre cel care ia un alt om în spatele său pe animalul de călărie, 4/84) și de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre dovada că cel care moare mărturisind unicitatea lui Allah intră în Paradis, 1/58).

pentru a-i trezi mai puternic atenția, ca să înțeleagă ceea ce îi spune Profetul ﷺ.
Cuvintele sale *„Și care este dreptul robilor față de Allah?”* înseamnă: ce Și-a asumat El în purtarea față de ei? Robii nu I-au impus nimic; Allah Și-a impus aceasta Sieși, din bunătate față de ei. Cel Preaînalt a spus:

﴿كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

Stăpânul vostru Și-a prescris îndurarea: cel dintre voi care săvârșește un rău din neștiință, apoi se căiește și se îndreaptă, va afla că El este Iertător, Îndurător
(al-Anʿām 6:54)

.

El, Preaslăvitul, Și-a impus să aibă milă de cel care săvârșește un rău din neștiință, adică din nechibzuință și lipsă de bună judecată, apoi se căiește și se îndreaptă. Sensul lui kataba, *„Și-a prescris”*, este *„Și-a impus”*.

Cuvintele sale *„Am răspuns: Allah și Trimisul Său știu mai bine”*: Numele Allah este subiectul propoziției nominale, iar *„Trimisul Său”* îi este coordonat. Aʿlam, *„mai știutor”*, este predicatul. Aici, predicatul este la singular, deși privește doi termeni, deoarece se subînțelege min, *„decât”*. Când forma comparativă presupune un min subînțeles, folosirea ei obișnuită este la masculin singular. Sensul este: știu mai bine decât alții și mai bine decât mine.

Cuvintele *„să-L adore”* înseamnă: să I se supună cu smerenie prin ascultare.

Cuvintele *„și să nu-I asocieze nimic”* se referă la adorarea Sa și la ceea ce Îi este propriu. *„Nimic”* este un termen nehotărât într-un context de negare și le cuprinde pe toate: nici mesager, nici înger, nici om apropiat de Allah și nici pe altcineva.

Cuvintele sale *„Iar dreptul robilor față de Allah este să nu-l pedepsească pe cel care nu-I asociază nimic”*: Allah le-a dăruit robilor Săi acest drept din bunătatea Sa; nimeni nu I l-a impus. Să nu crezi că expresia *„cel care nu-I asociază nimic”* este desprinsă de adorare. Sensul subînțeles este: cel care Îl adoră și nu-I asociază nimic. Cuvintele *„cel care Îl adoră”* nu au fost rostite deoarece se înțeleg din expresia *„dreptul robilor”*, iar cel descris prin robie trebuie să fie un adorator.

Dar cel care nu-L adoră pe Allah și nici nu-I asociază nimic va fi pedepsit?

Răspunsul este: da, va fi pedepsit, deoarece în exprimare există o omisiune, iar sensul subînțeles este *„cel care Îl adoră și nu-I asociază nimic”*. Două lucruri dovedesc aceasta:

Primul: cuvintele sale *„dreptul robilor”*; cel descris prin robie trebuie să fie un adorator.

Al doilea: aceasta corespunde cuvintelor sale de mai înainte *„ca ei să-L adore și să nu-I asocieze nimic”*. Se înțelege astfel că expresia *„să nu-I asocieze nimic”* privește adorarea.

Cuvintele sale *„Să nu le dau oamenilor această veste bună?”* au sensul de: *„Să tac și să nu le dau oamenilor vestea bună?”* Gramaticienii au două păreri despre o asemenea construcție, alcătuită din hamzah interogativă, apoi o conjuncție și apoi propoziția:

Prima: între hamzah și conjuncție există un element omis, care se subînțelege potrivit contextului. Aici, el ar fi: *„Să tac și să nu le dau oamenilor vestea bună?”*

A doua: nu există niciun element omis, ci o schimbare a ordinii, forma de bază fiind fa-a-lā ubashshir. Propoziția este coordonată cu ceea ce o precedă, iar locul conjuncției fā’ este înaintea hamzei. Forma de bază ar fi, așadar, *„Și să nu le dau oamenilor vestea bună?”* Însă, deoarece o asemenea ordine este greoaie, iar hamzah interogativă are întâietate în propoziție, ea a fost pusă înaintea conjuncției. La fel sunt cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ﴾

Oare nu privesc ei la cămile, cum au fost create?
(al-Ghāshiyah 88:17)

,

«Oare nu vedeți?»
(adh-Dhāriyāt 51:21) și

«Oare nu au străbătut ei pământul?»
(al-Ḥajj 22:46).

Bishārah înseamnă înștiințarea despre ceea ce bucură. Cuvântul poate fi folosit și pentru vestirea a ceva dureros, precum în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

Vestește-le o pedeapsă dureroasă!
(al-Inshiqāq 84:24)

. Însă prima întrebuințare este cea obișnuită.

Cuvintele sale *„Nu le da vestea”* înseamnă *„Nu-i înștiința”*, iar particula lā exprimă o interdicție.
Sensul hadithului este că Allah nu-l pedepsește pe cel care nu-I asociază nimic și că păcatele sunt iertate prin împlinirea deplină a monoteismului. Profetul ﷺ a interzis să fie înștiințați, ca să nu se bizuie pe această veste bună fără să împlinească ceea ce ea presupune. Împlinirea deplină a monoteismului cere evitarea păcatelor, deoarece păcatele izvorăsc din patimă, iar aceasta este o formă de asociere. Cel Preaînalt a spus:

﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ﴾

L-ai văzut pe cel care și-a luat propria patimă drept divinitate?
(al-Jāthiyah 45:23)

.

Legătura hadithului cu titlul capitolului
El arată virtutea monoteismului și faptul că acesta ferește de pedeapsa lui Allah.

Învățături cuprinse în acest capitol

Prima: înțelepciunea creării djinnilor și a oamenilor.

Învățăturile:
Prima: înțelepciunea creării djinnilor și a oamenilor. Autorul, Allah să aibă milă de el, a dedus-o din cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

Nu i-am creat pe djinni și pe oameni decât ca să Mă adore
(adh-Dhāriyāt 51:56)

. Înțelepciunea este, așadar, adorarea lui Allah, nu desfătarea cu mâncare, băutură și căsătorie.

A doua: adorarea este monoteismul, căci asupra lui s-a purtat disputa.

A doua: adorarea este monoteismul. Aceasta înseamnă că adorarea se întemeiază pe monoteism. Orice adorare lipsită de monoteism nu este adorare, cu atât mai mult cu cât unii dintre înaintașii dreptcredincioși au explicat cuvintele Celui Preaînalt *„decât ca să Mă adore”* prin *„decât ca să Mă recunoască Unic”*. Aceasta corespunde pe deplin deducției autorului, Allah să aibă milă de el, că adorarea este monoteismul. Orice adorare care nu se întemeiază pe monoteism este nevalabilă. Profetul ﷺ a spus:

«Allah Preaînaltul a spus: Eu sunt Cel care nu are nicio nevoie de asociere. Cine face o faptă în care Îmi asociază pe altcineva, îl las pe el împreună cu asocierea lui.»[53]

Cuvintele sale *„căci asupra lui s-a purtat disputa"* se referă la disputa despre monoteism dintre Trimis ﷺ și Quraysh. Cei din Quraysh Îl adorau pe Allah, făceau înconjurul Casei pentru El și se rugau, însă fără sinceritate exclusivă și fără a urma rânduiala religioasă. Astfel, adorarea lor era ca și inexistentă, fiindcă nu împlineau monoteismul. Cel Preaînalt a spus:

﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ﴾

Nimic nu a împiedicat primirea cheltuielilor lor decât faptul că ei nu au crezut în Allah și în Trimisul Său
(at-Tawbah 9:54)

.

A treia: cel care nu împlinește monoteismul nu-L adoră pe Allah. În aceasta se află sensul cuvintelor Sale:

﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾

Nici voi nu adorați ceea ce ador eu.[54]

---

53 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de Muslim (Cartea ascetismului, capitolul despre cel care asociază pe altcineva cu Allah în fapta sa, 4/2289).

54 Sura al-Kāfirūn, versetul 3.

Cuvintele sale din a treia învățătură:

﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾

În aceasta se află sensul cuvintelor Sale: «Nici voi nu adorați ceea ce ador eu.»

Voi nu adorați în felul în care ador eu, deoarece adorarea voastră se întemeiază pe asociere și, prin urmare, nu este adorare a lui Allah Preaînaltul.

A patra: înțelepciunea trimiterii mesagerilor.

A patra: înțelepciunea trimiterii mesagerilor. Autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, a dedus-o din cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

Am trimis în fiecare comunitate un mesager: Adorați-L pe Allah și feriți-vă de ṭāghūt!
(an-Naḥl 16:36)

. Înțelepciunea este chemarea la adorarea numai a lui Allah și la evitarea adorării ṭāghūtului.

A cincea: mesajul a cuprins fiecare comunitate.

A cincea: mesajul a cuprins fiecare comunitate. A dedus-o din cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا﴾

Am trimis în fiecare comunitate un mesager
(an-Naḥl 16:36)

.

A șasea: religia profeților este una singură.

A șasea: religia profeților este una singură. A dedus-o din cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

Am trimis în fiecare comunitate un mesager: Adorați-L pe Allah și feriți-vă de ṭāghūt!

La fel sunt cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

Nu am trimis înaintea ta niciun mesager fără să-i revelăm: Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Mine; așadar, adorați-Mă!
(al-Anbiyāʾ 21:25)

. Aceasta nu contrazice cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾

Fiecăruia dintre voi i-am rânduit o lege și o cale
(al-Mā'idah 5:48)

, deoarece rânduielile practice diferă în funcție de comunități, locuri și vremuri. Însă temelia religiei este una singură. Cel Preaînalt a spus:

﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾

V-a rânduit în privința religiei ceea ce i-a poruncit lui Nūḥ, ceea ce ți-am revelat ție și ceea ce le-am poruncit lui Ibrāhīm, Mūsā și ʿĪsā: Împliniți religia și nu vă dezbinați în privința ei!
(ash-Shūrā 42:13)

.

A șaptea: chestiunea de mare însemnătate că adorarea lui Allah nu se împlinește decât prin respingerea ṭāghūtului. În aceasta se află sensul cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ...﴾

Cel care respinge ṭāghūtul...[55]

---

55 Sura al-Baqarah, versetul 256.

Versetul.

A șaptea: chestiunea de mare însemnătate că adorarea lui Allah nu se împlinește decât prin respingerea ṭāghūtului. Dovada sunt cuvintele Celui Preaînalt: *«Și feriți-vă de ṭāghūt!»* Cel care Îl adoră pe Allah, dar nu respinge ṭāghūtul, nu este monoteist. De aceea, autorul, Allah să aibă milă de el, a socotit această chestiune de mare însemnătate, deoarece mulți musulmani nu o cunoșteau nici în vremea sa, nici în vremea noastră.

Precizare

Nu este permis să-i atribuim unei persoane asocierea, necredința sau blestemul doar pentru că a săvârșit o astfel de faptă. Judecata în aceste situații și în altele are cauze și impedimente. Nu spunem despre cel care ia camătă că este blestemat, deoarece poate exista un impediment care împiedică blestemul să cadă asupra lui, precum neștiința, o nelămurire sau altele asemenea. Tot astfel, nu-l declarăm asociator pe cel care a săvârșit o faptă de asociere, deoarece se poate ca dovada să nu-i fi fost stabilită din pricina neglijenței învățaților săi. La fel, spunem că celui care postește în Ramaḍān cu credință și nădăjduind răsplata i se iartă păcatele trecute, însă nu hotărâm aceasta despre o anumită persoană. O judecată legată de anumite însușiri nu se aplică persoanelor decât după îndeplinirea condițiilor ei și înlăturarea impedimentelor.

Dacă vedem o persoană care își face nevoile pe drum, îi spunem oare: *„Allah să te blesteme”*?

Răspunsul este: nu. Alta este situația dacă prin blestemul din cuvintele *„Feriți-vă de lucrurile care atrag blestemul”*[56] se înțelege că oamenii înșiși îl blestemă pe acel om, îl detestă și îl socotesc lipsit de bună-cuviință și vătămător pentru musulmani.

56 Din hadithul lui Muʿādh. Relatat de Abū Dāwūd (Cartea purificării, capitolul despre locurile în care Profetul ﷺ a interzis urinarea, 1/29); Ibn Mājah (Cartea purificării, capitolul despre interdicția de a-și face nevoile pe drumul umblat, 1/119); al-Ḥākim, 1/167, care l-a declarat autentic, iar adh-Dhahabī a fost de acord cu el; și al-Bayhaqī în as-Sunan al-Kubrā, 1/97.

Invocarea celui aflat în mormânt este asociere. Însă nu putem spune despre o anumită persoană care a făcut aceasta: *„Acesta este asociator”*, până când nu știm că dovada i-a fost stabilită. Sau spunem că este asociator după ceea ce se vede din starea sa.

A opta: termenul ṭāghūt cuprinde tot ceea ce este adorat în afara lui Allah.

A opta: termenul ṭāghūt cuprinde tot ceea ce este adorat în afara lui Allah. Orice este adorat în afara lui Allah este ṭāghūt. Ibn al-Qayyim l-a definit ca fiind tot ceea ce îl face pe rob să depășească limita în privința unui lucru adorat, a unei persoane urmate sau a uneia ascultate.[57] Un lucru adorat este, de pildă, idolul; o persoană urmată, învățatul; iar o persoană ascultată, conducătorul.

A noua: marea însemnătate pe care o aveau, la înaintașii dreptcredincioși, cele trei versete neabrogate din sura al-Anʿām. Ele cuprind zece învățături, prima fiind interzicerea asocierii.

A noua: marea însemnătate a celor trei versete neabrogate din sura al-Anʿām. Muḥkamāt înseamnă aici că nu au fost abrogate. Autorul a dedus aceasta din cuvintele lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el.

57 A se vedea p. 25, pentru precizarea sensului definiției lui Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el.

A zecea: versetele neabrogate din sura al-Isrā', care cuprind optsprezece învățături. Allah le-a început prin cuvintele:

﴿لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا﴾

Nu pune alături de Allah vreo altă divinitate, ca să nu ajungi osândit și lipsit de ajutor![58]

Le-a încheiat prin cuvintele:

﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا﴾

Și nu pune alături de Allah vreo altă divinitate, ca să nu fii aruncat în Gheena, învinuit și alungat![59]

Allah, Preaslăvitul, ne-a atras atenția asupra marii însemnătăți a acestor învățături prin cuvintele Sale:

﴿ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾

Acestea fac parte din înțelepciunea pe care Stăpânul tău ți-a revelat-o.[60]

58 Sura al-Isrā', versetul 22.
59 Sura al-Isrā', versetul 39.
60 Sura al-Isrā', versetul 39.

A zecea: versetele neabrogate din sura al-Isrāʾ. Acestea sunt cuvintele Sale:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾

Stăpânul tău a poruncit să nu-L adorați decât pe El
(al-Isrāʾ 17:23)

. Ele cuprind optsprezece învățături, pe care le-a început prin:

﴿لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا﴾

Nu pune alături de Allah vreo altă divinitate, ca să nu ajungi osândit și lipsit de ajutor!

și le-a încheiat prin:

﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا﴾

Și nu pune alături de Allah vreo altă divinitate, ca să nu fii aruncat în Gheena, învinuit și alungat!

Allah, Preaslăvitul, ne-a atras atenția asupra marii însemnătăți a acestor învățături prin cuvintele:

﴿ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾

Acestea fac parte din înțelepciunea pe care Stăpânul tău ți-a revelat-o.

Le-a început cu interzicerea asocierii:

﴿لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا﴾

Nu pune alături de Allah vreo altă divinitate, ca să nu ajungi osândit și lipsit de ajutor!

Cel care rămâne așezat nu stă în picioare, căci nu există bine pentru cel care Îi asociază ceva lui Allah. El este osândit înaintea lui Allah și a celor apropiați de El și este lipsit de ajutor, fără izbândă nici în această lume, nici în Viața de Apoi. Le-a încheiat prin:

﴿وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا﴾

Și nu pune alături de Allah vreo altă divinitate, ca să nu fii aruncat în Gheena, învinuit și alungat!
(al-Isrāʾ 17:39)

. Aceasta este pedeapsa sa când este aruncat în Foc: fiecare îl învinuiește și îl alungă, iar el rămâne alungat. Allah să ne ferească!

A unsprezecea: versetul din sura an-Nisāʾ numit versetul celor zece drepturi. Allah Preaînaltul l-a început prin cuvintele:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

Adorați-L pe Allah și nu-I asociați nimic![61]

---

61 Sura an-Nisāʾ, versetul 36.

A unsprezecea: versetul din sura an-Nisāʾ numit versetul celor zece drepturi, pe care l-a început prin:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

Adorați-L pe Allah și nu-I asociați nimic!

Cel dintâi dintre drepturi este dreptul lui Allah, iar celelalte drepturi nu aduc folos decât împreună cu el. De aceea, enumerarea acestor drepturi a început cu acesta. Când Ḥakīm ibn Ḥizām l-a întrebat pe Profet ﷺ despre cel care dădea milostenie, elibera sclavi și întreținea legăturile de rudenie în vremea ignoranței, dacă are vreo răsplată, Profetul ﷺ i-a spus: *«Ai îmbrățișat Islamul păstrând binele pe care l-ai făcut mai înainte.»*[62] Aceasta arată că, dacă nu ar fi îmbrățișat Islamul, nu ar fi avut răsplată. Prin urmare, împlinirea tuturor drepturilor nu aduce folos decât odată cu împlinirea dreptului lui Allah.

A douăsprezecea: atragerea atenției asupra îndemnului lăsat de Trimisul lui Allah ﷺ la moartea sa.

A douăsprezecea: atragerea atenției asupra îndemnului lăsat de Trimisul lui Allah ﷺ la moartea sa. Aceasta se deduce din relatarea lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el.[63] Însă Profetul ﷺ nu a lăsat-o efectiv ca testament aparte, ci a arătat că, dacă ne ținem de Cartea lui Allah, nu vom rătăci după el. Printre cele mai însemnate lucruri aduse de Cartea lui Allah sunt cuvintele Celui Preaînalt:

62 Din hadithul lui Ḥakīm ibn Ḥizām. Relatat de al-Bukhārī (Cartea zakāh-ului, capitolul despre cel care dă milostenie fiind politeist, apoi îmbrățișează Islamul, 1/443) și de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre judecata faptelor necredinciosului care îmbrățișează ulterior Islamul, 1/113).

63 Sursa a fost menționată mai înainte, p. 51.

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ﴾

Spune: Veniți să vă recit ceea ce Stăpânul vostru v-a interzis
(al-Anʿām 6:151)

.

A treisprezecea: cunoașterea dreptului lui Allah asupra noastră.

A treisprezecea: cunoașterea dreptului lui Allah asupra noastră. Acesta este să-L adorăm și să nu-I asociem nimic.

A paisprezecea: cunoașterea dreptului robilor față de El, dacă ei Îi împlinesc dreptul.

A paisprezecea: cunoașterea dreptului robilor față de El, dacă ei Îi împlinesc dreptul. Acesta este să nu-l pedepsească pe cel care nu-I asociază nimic. Cât despre cel care Îi asociază ceva, el merită să fie pedepsit.

A cincisprezecea: cei mai mulți companioni nu cunoșteau această chestiune.

A cincisprezecea: cei mai mulți companioni nu cunoșteau această chestiune. Aceasta se vede din faptul că Muʿādh a relatat-o când era pe moarte, ca să nu poarte păcatul ascunderii cunoașterii, după ce mulți dintre companioni muriseră. Se pare că el, Allah să fie mulțumit de el, înțelesese că Profetul ﷺ se temea ca oamenii să fie încercați prin această veste și să se bizuie numai pe ea. Profetul ﷺ nu voia ca ea să fie ascunsă în mod absolut, căci, dacă ar fi vrut aceasta, nu i-ar fi spus-o nici lui Muʿādh, nici altcuiva.

A șaisprezecea: este permisă reținerea unei cunoștințe atunci când există un folos legitim.

A șaisprezecea: este permisă reținerea unei cunoștințe atunci când există un folos legitim. Această afirmație nu este necondiționată: ascunderea cunoașterii în mod absolut nu este permisă, deoarece nu reprezintă un folos legitim. De aceea, Profetul ﷺ i-a spus-o lui Muʿādh și nu a ascuns-o în mod absolut. Însă reținerea unei cunoștințe în anumite împrejurări sau față de anumite persoane, fără a o ascunde în mod absolut, este permisă pentru un folos legitim, așa cum Profetul ﷺ nu le-a spus-o celorlalți companioni, temându-se să nu se bizuie numai pe ea. El i-a spus lui Muʿādh: *«Nu le da vestea, ca să nu se bizuie numai pe ea.»*[64]

Un exemplu asemănător sunt cuvintele Profetului ﷺ către Abū Hurayrah: *«Dă-le oamenilor vestea bună că cel care spune dintr-o inimă sinceră: Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah, va intra în Paradis.»*[65] Uneori, folosul legitim poate cere chiar părăsirea unei fapte care aduce folos, deoarece folosul părăsirii ei este mai mare. Profetul ﷺ intenționase să dărâme Kaʿbah și să o reconstruiască pe temeliile lui Ibrāhīm, însă a renunțat, temându-se să nu-i tulbure pe oameni, întrucât aceștia părăsiseră de puțină vreme necredința.[66]

A șaptesprezecea: este recomandat să-i dăm musulmanului o veste care îl bucură.

A șaptesprezecea: este recomandat să-i dăm musulmanului o veste care îl bucură, potrivit cuvintelor *„Să nu le dau oamenilor această veste bună?"* Aceasta este una dintre cele mai frumoase învățături.

---

64 Sursa a fost menționată mai înainte, p. 53.

65 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre dovada că cel care moare mărturisind unicitatea lui Allah intră în Paradis, 1/59).

66 Din hadithul lui ʿĀ'ishah. Relatat de al-Bukhārī (Cartea pelerinajului, capitolul despre virtutea Meccăi, 1/487) și de Muslim (Cartea pelerinajului, capitolul despre dărâmarea Kaʿbei, 2/969).

A optsprezecea: teama de a se bizui numai pe întinderea milei lui Allah.

A optsprezecea: teama de a se bizui numai pe întinderea milei lui Allah. Aceasta se deduce din cuvintele *„Nu le da vestea, ca să nu se bizuie numai pe ea”*, căci bizuirea numai pe mila lui Allah duce la un mare rău: a se simți la adăpost de pedeapsa Sa neașteptată.

Tot astfel, deznădejdea față de mila lui Allah îl îndepărtează pe om de căință și îl face să nu mai nădăjduiască în mila Lui. De aceea, imamul Aḥmad a spus: *„Omul trebuie să meargă către Allah între teamă și speranță; dacă una dintre ele o copleșește pe cealaltă, omul piere.”* Dacă speranța predomină, ea duce la sentimentul de siguranță față de pedeapsa neașteptată a lui Allah; iar dacă teama predomină, ea duce la deznădejde față de mila Lui.

Unii învățați au spus: dacă omul este bolnav, să dea întâietate speranței, iar dacă este sănătos, să dea întâietate temerii.
Alți învățați au spus: când privește la mila și bunătatea lui Allah, să dea întâietate speranței; iar când privește la faptele sale, să dea întâietate temerii, pentru a ajunge la căință. Ei aduc drept dovadă cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ﴾

Cei care dau ceea ce dau, iar inimile lor sunt pline de teamă
(al-Mu’minūn 23:60)

, adică se tem ca faptele să nu le fi fost primite din cauza neglijenței sau a unei insuficiențe. Această părere este bună. S-a mai spus că omul dă întâietate speranței când face o faptă de ascultare, pentru a avea o părere bună despre Allah, iar când se gândește să săvârșească un păcat, dă întâietate temerii, ca să nu încalce cele oprite de Allah.

Cuvintele *„Să nu le dau oamenilor această veste bună?”*[67] dovedesc că este cerut să dăm veşti bune despre lucrurile care bucură, atât în religie, cât şi în viaţa lumească. De aceea, îngerii i-au dat o veste bună lui Ibrāhīm. Cel Preaînalt a spus:

﴿وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ﴾

I-au dat vestea bună despre un băiat învăţat
(adh-Dhāriyāt 51:28)

; acesta este Isḥāq, iar băiatul descris drept răbdător este Ismāʿīl. Profetul ﷺ le-a dat şi el celor din familia sa vestea bună despre fiul său Ibrāhīm, spunând: *„În această noapte mi s-a născut un fiu pe care l-am numit după tatăl meu Ibrāhīm.”*[68] De aici se înţelege că omul trebuie să le aducă bucurie fraţilor săi musulmani, pe cât poate, prin cuvânt sau faptă. Astfel, el dobândeşte mult bine, tihnă, linişte a inimii şi deschidere a pieptului.

Prin urmare, omul nu trebuie să-i aducă întristare musulmanului. De aceea, se relatează de la Profet ﷺ: *«Nimeni să nu-mi spună ceva rău despre altcineva, căci îmi place să ies la voi cu inima curată.»*[69] Acest hadith are o slăbiciune în transmitere, însă sensul său este corect. Dacă cineva îţi este pomenit de rău, în

67 Sursa a fost menţionată mai înainte, p. 53.

68 Din hadithul lui Anas, Allah să fie mulţumit de el. Relatat de Muslim (Cartea virtuţilor, capitolul despre mila Profetului ﷺ faţă de copii şi familie, 4/1807).

69 Din hadithul lui Ibn Masʿūd. Relatat de Abū Dāwūd (Cartea bunei purtări, capitolul despre transmiterea celor spuse într-o adunare, 5/183; nu s-a pronunţat asupra lui); at-Tirmidhī (Cartea virtuţilor, capitolul despre virtutea soţiilor Profetului ﷺ, nr. 3896; a spus: „Gharīb pe această cale de transmitere”); şi Aḥmad în al-Musnad, 1/395. În lanţul lor se află al-Walīd ibn Hishām, sau Ibn Abī Hishām al-Kūfī, descris ca mastūr, adică fără o probitate stabilită, potrivit lucrării Taqrīb at-Tahdhīb, 2/336. Se află şi Zayd ibn Zāʾidah, despre care Ibn Ḥajar a spus în at-Taqrīb, 1/274: „Acceptat”; ceilalţi transmiţători sunt de încredere. Aḥmad Shākir, Allah să aibă milă de el, a apreciat lanţul său de transmitere drept „cel puţin bun (ḥasan), cu aspecte care trebuie discutate”, în ediţia sa verificată a lucrării al-Musnad, nr. 3759.

inima ta va rămâne ceva împotriva lui, chiar dacă se poartă bine cu tine. În schimb, dacă ai relații cu el fără să-i cunoști greșelile și fără să existe vreo opreliște în a avea relații cu el, aceasta este bine; poate că el îți va primi și sfatul mai ușor. Sufletele se îndepărtează unele de altele înaintea trupurilor. Acestea sunt lucruri subtile, pe care omul cu judecată le înțelege prin reflecție.

A nouăsprezecea: cel întrebat despre ceva ce nu știe spune: „Allah și Trimisul Său știu mai bine."

A nouăsprezecea: cel întrebat despre ceva ce nu știe spune: *„Allah și Trimisul Său știu mai bine."* Aceasta se deduce din aprobarea Profetului ﷺ când Muʿādh a spus-o. Profetul ﷺ nu l-a mustrat pentru că a legat prin conjuncția *„și"* menționarea Trimisului lui Allah ﷺ de Numele lui Allah. Însă l-a mustrat pe cel care a spus: *„Ceea ce voiește Allah și voiești tu"*, spunându-i: *„M-ai făcut egal cu Allah?! Spune, mai degrabă: Ceea ce voiește numai Allah!"*[70]

Se spune, așadar, că Trimisul ﷺ are dintre cunoștințele religioase ceea ce vorbitorul nu are. De aceea, nu l-a mustrat pe Muʿādh. Situația este diferită în privința cunoașterii celor care se petrec în creație prin hotărârea divină: Trimisul ﷺ nu are cunoașterea acestora.

Dacă s-ar întreba: *„Este interzis postul în cele două zile de sărbătoare?"*, am putea spune: *„Allah și Trimisul Său știu mai bine."* De aceea, când companionilor nu le erau limpezi anumite chestiuni, mergeau la Trimisul lui Allah ﷺ, iar el le lămurea. Însă, dacă s-ar întreba: *„Este de așteptat să plouă în această lună?"*, nu ar fi permis să răspundem *„Allah și Trimisul Său știu mai bine"*,

70 Din hadithul lui Ibn ʿAbbās. Relatat de Aḥmad în al-Musnad, 1/214, și de Ibn Mājah (Cartea ispășirilor, capitolul despre interdicția de a spune „Ceea ce voiește Allah și voiești tu", 1/684). Al-Būṣīrī a spus în az-Zawā'id: „În lanțul său se află al-Ajlaḥ ibn ʿAbd Allāh, asupra căruia există păreri diferite. Imamul Aḥmad, Abū Ḥātim, an-Nasā'ī, Abū Dāwūd și Ibn Saʿd l-au considerat slab, iar Ibn Maʿīn, Yaʿqūb ibn Sufyān și al-ʿIjlī l-au considerat de încredere. Ceilalți transmițători sunt de încredere." Relatat și de aṭ-Ṭabarānī în al-Kabīr, nr. 13005, și de al-Bayhaqī în as-Sunan, 3/217.

deoarece aceasta ține de cunoașterea celor care se petrec în creație.

A douăzecea: este permis ca unele cunoștințe să fie transmise anumitor oameni, fără a fi transmise altora.

A douăzecea: este permis ca unele cunoștințe să fie transmise anumitor oameni, fără a fi transmise altora. Profetul ﷺ i-a încredințat această cunoștință numai lui Muʿādh, nu și lui Abū Bakr, ʿUmar, ʿUthmān și ʿAlī.

Prin urmare, putem să le transmitem anumite cunoștințe unora și nu altora, deoarece unii oameni ar fi tulburați dacă li s-ar spune anumite lucruri. Ibn Masʿūd a spus: *„Nu le vei spune unor oameni o relatare pe care mințile lor nu o pot cuprinde fără ca ea să fie o încercare pentru unii dintre ei.”*[1] Iar ʿAlī a spus: *„Vorbiți-le oamenilor despre ceea ce pot înțelege.”*[2] Fiecăruia i se vorbește, așadar, potrivit capacității, înțelegerii și judecății sale.

A douăzeci și una: smerenia Profetului ﷺ, care a călărit un măgar și a luat pe cineva în spatele său.

A douăzeci și una: smerenia Profetului ﷺ, care a călărit un măgar și a luat pe cineva în spatele său. Profetul ﷺ avea cel mai înalt rang dintre făpturi, dar era și cel mai smerit dintre oameni: a călărit un măgar și a luat pe cineva în spatele său. Aceasta arată o mare smerenie, căci oamenii de rang înalt nu obișnuiesc să ia pe altcineva în spatele lor. Profetul ﷺ a călărit măgarul, deși, dacă ar fi vrut, ar fi călărit orice ar fi dorit. Nu este nicio lipsă de cinste în aceasta, căci pe cel care se smerește pentru Allah, Puternicul și Mărețul, El îl înalță.

71 Relatat de Muslim în Introducerea la Ṣaḥīḥ, 1/11.

72 Relatat de al-Bukhārī (Cartea cunoașterii, capitolul despre cel care renunță la unele lucruri preferabile, temându-se că înțelegerea unora nu le poate cuprinde, 1/62).

A douăzeci și doua: este permis ca două persoane să călărească același animal.

A douăzeci și doua: este permis ca două persoane să călărească același animal. Profetul ﷺ l-a luat pe Muʿādh în spatele său. Condiția este însă ca aceasta să nu împovăreze animalul; dacă îl împovărează, nu este permis.

A douăzeci și treia: marea însemnătate a acestei chestiuni.

A douăzeci și treia: marea însemnătate a acestei chestiuni. Profetul ﷺ i-a făcut-o cunoscută lui Muʿādh și a socotit-o printre lucrurile despre care se dau vești bune.

A douăzeci și patra: virtutea lui Muʿādh ibn Ǧabal.

A douăzeci și patra: virtutea lui Muʿādh, Allah să fie mulțumit de el. Profetul ﷺ i-a încredințat această cunoștință în mod deosebit și l-a luat în spatele său pe măgar.

2 Virtutea monoteismului și păcatele pe care le ispășește

Autorul a prezentat mai înainte Cartea monoteismului, adică obligativitatea monoteismului, faptul că acesta este indispensabil și că sensul cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون﴾

Nu i-am creat pe djinni și pe oameni decât ca să Mă adore
[Adh-Dhāriyāt: 56]

este că adorarea nu este validă decât prin monoteism. Aici autorul prezintă virtutea monoteismului. Faptul că un lucru are o anumită virtute nu înseamnă că el nu este obligatoriu; dimpotrivă, această virtute se numără printre roadele și efectele sale. Un exemplu este rugăciunea în congregație, a cărei virtute este dovedită prin cuvintele Profetului ﷺ: *«Rugăciunea în congregație este mai bună decât rugăciunea de unul singur cu douăzeci și șapte de trepte.»* Relatat de al-Bukhārī și Muslim.[73] Această virtute nu înseamnă că ea nu este obligatorie. Monoteismul este cea mai însemnată dintre obligații, faptele nu sunt primite decât prin el, iar robul nu se poate apropia de Domnul său decât prin el; totuși, monoteismul are și o virtute deosebită.

Cuvintele sale: *«și păcatele pe care le ispășește»* sunt coordonate cu termenul *«virtutea»*. Sensul este, așadar: capitolul despre

73 Din relatarea lui Ibn ʿUmar. Relatat de al-Bukhārī, Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre virtutea rugăciunii în congregație, 1/216, și de Muslim, Cartea moscheilor, capitolul despre virtutea rugăciunii în congregație, 1/450.

virtutea monoteismului și capitolul despre păcatele pe care acesta le ispășește. În această construcție, pronumele de reluare este omis, sensul subînțeles fiind: păcatele pe care monoteismul le ispășește. Autorul a alcătuit acest capitol pentru două lucruri:

Primul: explicarea virtuții monoteismului.

Al doilea: explicarea păcatelor pe care le ispășește, deoarece ispășirea păcatelor se numără printre efectele virtuții monoteismului.

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿الذين آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم بظلم﴾

Cei care au crezut și nu și-au amestecat credința cu nedreptatea[74]

, până la sfârșitul versetului.

Printre foloasele monoteismului se numără:

1. Este cel mai puternic sprijin al dorinței de a da ascultare, deoarece monoteistul lucrează pentru Allah, Slăvitul și Preaînaltul. De aceea, el face binele atât în ascuns, cât și la vedere. În schimb, cel lipsit de monoteism — de pildă, cel care face faptele de ochii oamenilor — dă milostenie, se roagă și Îl pomenește pe Allah numai atunci când se află lângă el cineva care să-l vadă. De aceea, unul dintre înaintașii evlavioși a spus: *«Mi-aș dori să mă apropii de Allah printr-o faptă de ascultare despre care să nu știe nimeni în afară de El.»*

74 Sura Al-Anʿām, versetul 82.

2. Monoteiștii au parte de siguranță și sunt călăuziți, după cum a spus Cel Preaînalt:

﴿الذين آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم بظلم أولئك لهم الأمن وهم مهتدون﴾

Cei care au crezut și nu și-au amestecat credința cu nedreptatea, aceia au parte de siguranță și ei sunt călăuziți
[Al-Anʿām: 82]

.

Cuvintele Sale: *«nu și-au amestecat»* au sensul de a nu amesteca.
Cuvintele Sale: *«cu nedreptatea»*: nedreptatea desemnează aici ceea ce se opune credinței, și anume asocierea de parteneri lui Allah. Când acest verset a fost revelat, companionilor li s-a părut greu și au spus: *«Care dintre noi nu și-a făcut nedreptate?»* Profetul ﷺ a răspuns:

«Nu este așa cum credeți voi. Se are în vedere asocierea. Nu ați auzit cuvintele omului drept — adică Luqmān —: „Asocierea este, într-adevăr, o mare nedreptate”?»[75]

Nedreptatea este de mai multe feluri:

1. Cea mai mare nedreptate: asocierea de parteneri lui Allah.

2. Nedreptatea omului față de sine însuși: nu îi acordă propriei persoane drepturile ei, de pildă, postește fără să întrerupă postul și se roagă noaptea fără să doarmă.

3. Nedreptatea omului față de altcineva: de pildă, agresează o persoană lovind-o, ucigând-o, luându-i bunurile sau făcând ceva asemănător.

Când nedreptatea lipsește, se dobândește siguranța. Este însă aceasta o siguranță deplină?

75 Din relatarea lui Ibn Masʿūd. Relatat de al-Bukhārī, Cartea profeților, capitolul despre cuvintele Celui Preaînalt: «Noi i-am dat lui Luqmān înțelepciunea», 2/484.

Răspunsul: dacă credința este deplină și nu se amestecă în ea nicio neascultare, siguranța este deplină. Dacă însă omul are doar o credință care nu este deplină, el are parte de o anumită siguranță, dar una incompletă. De pildă, cel care săvârșește un păcat major este ferit de rămânerea veșnică în Foc, dar nu este ferit de pedeapsă; el se află sub voința lui Allah. Allah Preaînaltul a spus:

﴿إن الله لا يغفر أن يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء﴾

Allah nu iartă să I se asocieze ceva, dar iartă ceea ce este mai puțin de atât cui voiește
[An-Nisāʾ: 116]

.

Allah Preaînaltul a rostit acest verset ca hotărâre între Ibrāhīm și neamul său, după ce el le-a spus: *«Și cum să mă tem eu de ceea ce voi Îi asociați?»* până la cuvintele: *«dacă știți»* [Al-Anʿām: 81]. Allah Preaînaltul a spus atunci:

﴿الذين آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم بظلم...﴾

Cei care au crezut și nu și-au amestecat credința cu nedreptatea...
[Al-Anʿām: 82]

, până la sfârșitul versetului. Cineva ar putea spune totuși că acestea sunt cuvintele lui Ibrāhīm, prin care le explica neamului său, de aceea fiind spus în continuare:

﴿وتلك حجتنا آتيناها إبراهيم على قومه﴾

Aceasta este dovada Noastră, pe care i-am dat-o lui Ibrāhīm împotriva neamului său
[Al-Anʿām: 83]

.

În cuvântul *«siguranța»*, articolul hotărât desemnează categoria în general. De aceea am explicat că este vorba fie despre siguranță deplină, fie despre un anumit grad de siguranță, în funcție de nedreptatea de care omul s-a făcut vinovat.
Cuvintele Sale: *«și ei sunt călăuziți»* înseamnă: în această lume, către Legea lui Allah, prin cunoaștere și faptă. Călăuzirea prin cunoaștere este călăuzire prin îndrumare, iar călăuzirea prin faptă este călăuzire prin ajutorul lui Allah. În Viața de Apoi ei sunt călăuziți către Paradis. După cum Allah Preaînaltul a spus despre oamenii Iadului:

﴿احشروا الذين ظلموا وأزواجهم وما كانوا يعبدون ۝
من دون الله فاهدوهم إلى صراط الجحيم﴾

Adunați-i pe cei care au fost nedrepți, pe cei asemenea lor și ceea ce adorau în afară de Allah, apoi călăuziți-i pe calea Iadului
[Aș-Șāffāt: 22–23]

. Aceasta este călăuzirea din Viața de Apoi: cei nedrepți sunt îndrumați pe calea Iadului. În opoziție cu ei, cei care au crezut și nu au fost nedrepți sunt călăuziți pe calea fericirii.

Numeroși exegeți au spus, în legătură cu cuvintele Celui Preaînalt: *«Aceia au parte de siguranță»*, că siguranța este în Viața de Apoi, iar călăuzirea este în această lume. Corect este că sensul este general și cuprinde siguranța și călăuzirea atât în această lume, cât și în Viața de Apoi.

Legătura versetului cu titlul capitolului: Allah a afirmat că acela care nu Îi asociază parteneri are parte de siguranță. Cel care nu Îi asociază parteneri este monoteist. Prin urmare, dobândirea statornică a siguranței se numără printre virtuțile monoteismului.

ʿUbādah ibn aș-Șāmit, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Cine mărturisește că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah Singurul,

---

fără asociat, și că Muḥammad este robul și Trimisul Său, și că ʿĪsā este robul lui Allah și Trimisul Său, Cuvântul Său pe care l-a transmis lui Maryam, și un duh de la El, că Paradisul este adevărat și Focul este adevărat, Allah îl va primi în Paradis, oricare i-ar fi faptele.» Relatat de al-Bukhārī și Muslim.[76]

Cuvintele sale: *«Cine mărturisește că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*: mărturisirea nu se poate întemeia decât pe o cunoaștere anterioară. Cel Preaînalt a spus: *«afară de cei care mărturisesc adevărul și știu»* [Az-Zukhruf: 86]. Această cunoaștere poate fi dobândită sau înnăscută.

Cunoașterea faptului că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah este înnăscută. Profetul ﷺ a spus: *«Fiecare copil se naște cu firea înnăscută.»*[77]

Ea poate fi și dobândită, prin cercetarea atentă a semnelor lui Allah și cugetarea asupra lor.

Trebuie să existe mai întâi cunoașterea sensului mărturisirii *«Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*, apoi mărturisirea ei.

Particula an este forma simplificată a lui anna. Pronunțarea ei cu n dublat este greșită aici, deoarece subiectul gramatical al formei anna nu poate fi omis, în timp ce, în cazul formei simplificate, el poate fi omis.

Cuvintele *«lā ilāha»* înseamnă: nu există maʾlūh, adică obiect al adorării, nu: nu există ālih, adică adorator. Maʾlūh este cel adorat cu iubire și preamărire: îl iubești și îl preamărești datorită a ceea ce cunoști din atributele sale mărețe și din faptele sale sublime.

76 Relatat de al-Bukhārī, Cartea relatărilor despre profeți, capitolul despre cuvintele Celui Preaînalt: «O, oameni ai Cărții, nu exagerați în religia voastră», 2/486, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre dovada că acela care moare în monoteism va intra în Paradis, 1/57.

77 Din relatarea lui Abū Hurayrah. Relatat de al-Bukhārī, Cartea funeraliilor, capitolul despre copilul care îmbrățișează Islamul și apoi moare, 1/416, și de Muslim, Cartea predestinării, capitolul despre sensul cuvintelor «Fiecare copil se naște cu firea înnăscută», 4/2047.

Cuvintele *«în afară de Allah»* înseamnă: nu există nimeni demn de adorare în afară de Allah. De aceea au fost relatate cuvintele qurayșiților:

﴿أجعل الآلهة إلها واحدا إن هذا لشيء عجاب﴾

A făcut el din divinități o singură divinitate? Acesta este, într-adevăr, un lucru uimitor!
[Șād: 5]

.

Cât despre cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فما أغنت عنهم آلهتهم التي يدعون من دون الله من شيء﴾

Nu le-au fost de niciun folos divinitățile lor, pe care le invocau în afară de Allah
[Hūd: 101]

, această adorare este falsă, deoarece este fără drept. Ea este negată de Legea revelată, iar ceea ce este negat de Legea revelată este ca și cum nu ar exista în realitate: nu are nicio statornicie.

﴿ومثل كلمة خبيثة كشجرة خبيثة اجتثت من فوق الأرض ما لها من قرار﴾

Iar pilda unui cuvânt rău este asemenea unui copac rău, smuls de la suprafața pământului, care nu are nicio statornicie
[Ibrāhīm: 26]

.

Astfel se împacă cuvintele Celui Preaînalt: *«Nu le-au fost de niciun folos divinitățile lor»* [Hūd: 101] și cuvintele relatate de El despre qurayșiți: *«A făcut el din divinități o singură divinitate?»* [Șād: 5]

cu afirmația Sa: *«Nu există nicio divinitate în afară de Allah»* [Āl ʻImrān: 62]. Acele divinități sunt doar niște nume, fără un înțeles real și fără realitate. Ele sunt false potrivit Legii revelate și nu merită să fie numite divinități, deoarece nu aduc folos și nici vătămare, nu creează și nu dau mijloace de trai. După cum a spus Cel Preaînalt:

﴿ما تعبدون من دونه إلا أسماء سميتموها أنتم وآباؤكم ما أنزل الله بها من سلطان﴾

Nu adorați în afară de El decât niște nume pe care le-ați pus voi și părinții voștri, pentru care Allah nu a pogorât nicio dovadă
[Yūsuf: 40]

.

Monoteismul în concepția adepților teologiei speculative
Ei spun că ilāh înseamnă ālih, iar ālih este cel capabil să aducă lucrurile la existență. Astfel, în concepția lor, *«Nu există altă divinitate în afară de Allah»* ar însemna: *«Nimeni nu este capabil să aducă lucrurile la existență în afară de Allah»*.

Pentru ei, monoteismul înseamnă să afirmi unicitatea lui Allah spunând: El este unul în esența Sa, fără să Se împartă; unul în faptele Sale, fără asociat; și unul în atributele Sale, fără asemănător. Dacă acesta ar fi fost sensul mărturisirii *«Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*, qurayșiții nu ar fi respins chemarea Profetului ﷺ, ci ar fi crezut în el și l-ar fi socotit adevărat. Qurayșiții spuneau deja că nu există alt Creator în afară de Allah. Iar *«nu există alt Creator»* exprimă mai mult decât *«nu există altul capabil»*, deoarece cel capabil poate să facă un lucru sau să nu-l facă, în timp ce Creatorul l-a făcut și l-a adus la existență prin puterea Sa. Astfel, înțelegerea politeiștilor a fost mai bună decât înțelegerea acestor adepți ai teologiei speculative care se revendică de la Islam. Monoteismul adus de trimiși este cel exprimat în cuvintele Celui Preaînalt: *«Nu aveți altă divinitate în*

afară de El» [Al-Aʿrāf: 59], adică nicio altă divinitate adevărată, care să merite adorarea, în afară de Allah.
Din păcate, mulți dintre autorii de astăzi care scriu despre aceste subiecte, atunci când vorbesc despre monoteism, nu prezintă mai mult decât monoteismul stăpânirii. Aceasta este o greșeală și o mare lipsă. Trebuie să sădim în inimile musulmanilor monoteismul adorării mai mult decât monoteismul stăpânirii, deoarece nimeni nu a negat cu adevărat monoteismul stăpânirii. A ne limita la prezentarea acestui lucru înnăscut, cunoscut prin rațiune, și a păstra tăcerea asupra lucrului în care predomină poftele reprezintă o mare lipsă. În adorarea altcuiva în afară de Allah, patima omului pune stăpânire pe el până când îl abate de la adorarea exclusivă a lui Allah; astfel, el ajunge să-i adore pe cei socotiți sfinți și să-și adore propria patimă. Profetul ﷺ l-a numit chiar adorator pe cel a cărui preocupare este dirhamul, dinarul și altele asemenea.[78] Iar Allah, Mărețul și Preamăritul, a spus:

﴿أفرأيت من اتخذ إلهه هواه﴾

L-ai văzut pe acela care și-a luat drept divinitate propria patimă?
[Al-Jāthiyah: 23]

.

Așadar, în sens general sau ca încadrare generală, putem socoti păcatele ca făcând parte din asociere.

În sens mai restrâns însă, ele se împart în mai multe feluri:

1. Asociere majoră.
2. Asociere minoră.
3. Păcat major.
4. Păcat minor.

Dintre aceste păcate, unele privesc dreptul lui Allah, altele dreptul omului asupra propriei persoane, iar altele drepturile făpturilor. Împlinirea deplină a mărturisirii *«Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»* este un lucru foarte

78 Sursele relatării au fost indicate anterior, p. 36.

greu. De aceea, unul dintre înaintașii evlavioși a spus: *«Orice păcat este un fel de asociere.»*

Un alt înaintaș evlavios a spus: *«Pentru nimic nu m-am luptat cu mine însumi așa cum m-am luptat pentru sinceritate.»* Numai credinciosul cunoaște această luptă. Necredinciosul nu se luptă cu sine pentru sinceritate. De aceea, când i s-a spus lui Ibn ʿAbbās: *«Iudeii spun: noi nu avem șoapte tulburătoare în timpul rugăciunii»*, el a răspuns: *«Ce să mai facă Satana cu o inimă ruinată?!»* Satana nu vine să ruineze ceea ce este deja dărâmat, ci vine să ruineze ceea ce este zidit. De aceea, când oamenii i s-au plâns Profetului ﷺ că unul dintre ei găsește în sine gânduri pe care socotește prea grav să le rostească, el a întrebat: *«Ați găsit aceasta?»* Ei au răspuns: *«Da.»* El a spus: *«Aceasta este credința limpede.»*[79] Adică acesta este semnul vădit că aveți o credință limpede: asemenea gânduri au venit asupra ei, iar ele nu vin decât asupra unei inimi sănătoase și curate.

În cuvintele sale: *«Cine mărturisește că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*, *«cine»* introduce o propoziție condițională, iar răspunsul condiției este: *«Allah îl va primi în Paradis, oricare i-ar fi faptele.»* Mărturisirea înseamnă recunoașterea cu limba, convingerea inimii și confirmarea prin faptele mădularelor. De aceea, când ipocriții i-au spus Trimisului ﷺ: *«Mărturisim că tu ești, cu adevărat, Trimisul lui Allah»* [Al-Munāfiqūn: 1] — o propoziție întărită prin trei mijloace: mărturisirea, particula inna și particula la — Allah i-a declarat mincinoși prin cuvintele Sale:

﴿والله يعلم إنك لرسوله والله يشهد إن المنافقين لكاذبون﴾

Allah știe că tu ești Trimisul Său, iar Allah mărturisește că ipocriții sunt, cu adevărat, mincinoși

[Al-Munāfiqūn: 1]

79 Din relatarea lui Abū Hurayrah. Relatat de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre șoaptele tulburătoare în privința credinței, 1/119.

. Această recunoaștere cu limba nu le-a folosit, deoarece era lipsită de convingerea inimii și de confirmarea prin fapte. Așadar, mărturisirea nu se împlinește decât prin convingere în inimă, recunoaștere cu limba și confirmare prin fapte.

Cuvintele *«Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»* înseamnă că nimeni nu este adorat pe drept în afară de Allah. Acești idoli care sunt adorați nu merită adorarea, deoarece nu au nimic din însușirile proprii divinității.

Cuvintele *«Singurul, fără asociat»*: *«Singurul»* întărește afirmația, iar *«fără asociat»* întărește negația în tot ceea ce Îi este propriu în privința stăpânirii, adorării, numelor și atributelor.

De aceea, Profetul ﷺ și ceilalți credincioși căutau scăpare la Allah Preaînaltul în încercări. Un beduin a venit la Profet ﷺ, în preajma căruia se aflau companionii săi. Profetul își atârnase sabia de un copac, iar beduinul a tras-o din teacă și a întrebat: *«Cine te apără de mine?»* El a răspuns: *«Allah mă apără.»*[80] Nu a spus: *«Companionii mei.»* Aceasta este împlinirea monoteismului stăpânirii, deoarece Allah este Cel care stăpânește folosul și vătămarea, creația, rânduirea și cârmuirea stăpânirii. El nu are niciun asociat în ceea ce Îi este propriu în privința stăpânirii, adorării, numelor și atributelor.

Am spus *«în ceea ce Îi este propriu»* pentru a înlătura numeroase obiecții înșelătoare, printre care și obiecțiile celor care neagă atributele. Ei au pretins că afirmarea atributelor înseamnă a-I asocia parteneri lui Allah, Mărețul și Preamăritul, susținând că din aceasta decurge asemănarea Lui cu făpturile. Noi spunem însă: Creatorul are atribute care Îi sunt proprii, iar făptura are atribute care îi sunt proprii.

Cuvintele *«și că Muḥammad este robul și Trimisul Său»*: Muḥammad este Muḥammad ibn ʿAbd Allāh ibn ʿAbd al-Muṭṭalib, din Qurayș, din neamul Hāșim, ultimul dintre profeți.

Cuvântul *«robul Său»* înseamnă că el nu este asociat al lui Allah.

---

80 Din relatarea lui Jābir. Relatat de al-Bukhārī, Cartea luptei, capitolul despre cel care își atârnă sabia de un copac, 2/335, și de Muslim, Cartea rugăciunii călătorilor, capitolul despre rugăciunea în vreme de primejdie, 1/576.

Cuvântul *«Trimisul Său»* înseamnă că el a fost trimis cu ceea ce i s-a revelat și că nu minte despre Allah. Trimisul ﷺ este un rob aflat sub stăpânirea Domnului său. El are toate însușirile omenești, cu o singură excepție: ceea ce ține de purtările josnice, de care el este ferit. Cel Preaînalt a spus:

﴿قل لا أملك لنفسي نفعا ولا ضرا إلا ما شاء الله﴾

Spune: „Eu nu stăpânesc pentru mine nici folosul, nici vătămarea, afară de ceea ce voiește Allah”
[Al-Aʿrāf: 188]

. Și a spus:

﴿قل إني لا أملك لكم ضرا ولا رشدا ۝ قل إني لن يجيرني من الله أحد ولن أجد من دونه ملتحدا﴾

Spune: „Eu nu stăpânesc pentru voi nici vătămarea, nici călăuzirea.” Spune: „Nimeni nu mă va apăra de Allah și nu voi găsi refugiu în afară de El”
[Al-Jinn: 21–22]

. El este un om asemenea nouă, numai că lui i se revelează. Cel Preaînalt a spus:

﴿قل إنما أنا بشر مثلكم يوحى إلي أنما إلهكم إله واحد﴾

Spune: „Eu sunt doar un om asemenea vouă, căruia i se revelează că divinitatea voastră este o singură divinitate”
[Fuṣṣilat: 6]

.

Afirmația că Trimisul ﷺ nu avea umbră sau că lumina lui îi ștergea umbra când mergea prin soare este în întregime o minciună fără temei. De aceea, ʿĀ’işah, Allah să fie mulțumit de ea, a spus că își întindea picioarele în fața lui și a explicat aceasta

prin faptul că locuințele nu aveau lămpi.[81] Dacă Profetul ﷺ ar fi avut o asemenea lumină, ea nu ar fi dat această explicație. Dar aceasta este exagerarea care a stricat religia și viața lumească. Căutăm ocrotire la Allah.

O asemenea exagerare se găsește în cuvintele lui al-Būṣīrī din cunoscuta sa poezie Al-Burdah:

O, tu, cel mai nobil dintre făpturi, nu am la cine să caut scăpare
în afară de tine, când se abate nenorocirea care îi cuprinde pe toți.

Dacă în Ziua Întoarcerii nu mă vei lua de mână, din bunăvoință,
atunci spune: vai de alunecarea piciorului!

Căci lumea aceasta și cealaltă se numără printre darurile generozității tale,
iar cunoașterea Tablei și a Calemului se numără printre științele tale.

Ibn Rajab și alții au spus că, atât timp cât lumea aceasta și Viața de Apoi ar proveni din generozitatea Trimisului ﷺ, el nu I-a mai lăsat nimic lui Allah.

Mărturisim că acela care spune așa ceva nu a mărturisit că Muḥammad este robul lui Allah, ci că Muḥammad ar fi deasupra lui Allah! Cum i-a putut duce exagerarea până aici?!

Această exagerare o depășește pe cea a creștinilor care au spus că Mesia este fiul lui Dumnezeu și că Dumnezeu este al treilea din trei.

Ei au spus chiar mai mult de atât: *«Allah spune: „Pe cel care Mă pomenește într-o adunare îl pomenesc într-o adunare mai bună decât aceea; și Eu sunt alături de robul Meu când Mă pomenește.”*[82] *Iar Trimisul este alături de noi când îl pomenim.»* De aceea, în noaptea sărbătoririi nașterii Profetului, atunci când recitatorul care spune asemenea născociri rostește cuvântul *«cel ales»*, acei oameni care exagerează se ridică toți deodată. Ei spun:

81 Relatat de al-Bukhārī (513) și Muslim (512).

82 Din relatarea lui Abū Hurayrah. Relatat de al-Bukhārī, Cartea monoteismului, capitolul despre cuvintele Celui Preaînalt: «Allah vă avertizează asupra Sa», 4/284, și de Muslim, Cartea pomenirii și a rugii, capitolul despre îndemnul la pomenirea lui Allah Preaînaltul, 4/2061.

«Trimisul ﷺ a venit el însuși la adunarea noastră, așa că ne-am ridicat din respect pentru el.» Companionii, Allah să fie mulțumit de ei, aveau mai mult respect pentru el decât aceștia și decât noi. Totuși, când Trimisul ﷺ intra la ei, viu și vorbindu-le, ei nu se ridicau pentru el. Aceștia însă se ridică atunci când își închipuie ceva sau când le apare o nălucă, dacă într-adevăr văd ceva. Privește până unde i-a dus judecata lor! Ei nu au mărturisit că Muḥammad este robul și Trimisul lui Allah. Acești oameni cu asemenea închipuiri sunt demni de milă, dacă îi privim din perspectiva decretului divin: atunci ni se face milă de ei și Îi cerem lui Allah să-i păzească și să le dea izbăvire. Dacă îi privim însă din perspectiva Legii revelate, trebuie să le combatem poziția cu dovezi, până când se întorc la calea cea dreaptă. Trimisul ﷺ era omul cu cea mai deplină supunere față de Allah, cu cea mai mare teamă de El și cu cea mai multă evlavie. El se ruga în picioare până când i se umflau tălpile, iar când i s-a vorbit despre aceasta, a spus: *«Oare să nu fiu un rob recunoscător?»*[83] Și aceasta deși îi fuseseră iertate păcatele de dinainte și cele de după. Aceasta este împlinirea măreției adorări.

Cât despre misiunea sa, Allah, Mărețul și Preamăritul, l-a trimis cu cea mai măreață Lege pentru toate făpturile, iar el a transmis-o pe deplin, deși a fost vătămat și s-a luptat împotriva lui. Ei au adus chiar învelitorile fetale ale unei cămile și i le-au pus pe spate în timp ce se afla în prosternare lângă Kaʿbah. Toate acestea, din ură față de el și față de ceea ce adusese. Cu toate acestea, el a răbdat. Aruncau lucruri vătămătoare, urât mirositoare și murdării în pragul ușii lui. Pentru nobilul Profet, aceasta era însă o încercare de la Allah, Mărețul și Preamăritul, prin care aveau să se arate răbdarea și virtutea lui. El ieșea și spunea: *«Ce fel de vecinătate este aceasta, fii ai lui ʿAbd Manāf?»*[84] A răbdat ﷺ până când Allah i-a dat biruință și a avertizat Mama Cetăților și

83 Din relatarea lui ʿĀʾișah. Relatat de al-Bukhārī, Cartea exegezei, capitolul despre explicarea surei Al-Fatḥ, 3/293, și de Muslim, Cartea însușirilor ipocriților, capitolul despre înmulțirea faptelor, 4/2172.

84 Menționat de Ibn Hișām în As-Sīrah an-Nabawiyyah (2/54), de Ibn Kathīr în Al-Bidāyah wa-n-Nihāyah (2/489) și de alți autori de biografii.

împrejurimile ei. Apoi, după el, această Lege a fost purtată de cei mai de încredere oameni și cei mai statornici în a-l urma: companionii, Allah să fie mulțumit de ei. Ei au transmis-o comunității curată și nevătămată. Lui Allah I se cuvine toată lauda.

Îl iubim pe Trimis ﷺ de dragul lui Allah și pentru Allah. Iubirea pentru Trimis ﷺ face parte din iubirea pentru Allah. Îl punem înaintea propriei persoane, a familiei, a copiilor și a tuturor oamenilor. Îl iubim fiindcă este Trimisul lui Allah ﷺ. Împlinim mărturisirea că Muḥammad este Trimisul lui Allah prin faptul că avem această convingere în inimile noastre, o recunoaștem cu limbile noastre și o punem în practică urmându-l ﷺ prin faptele mădularelor noastre. Lucrăm potrivit îndrumării lui, fără să-i dedicăm lui faptele de adorare. Cât despre ceea ce contravine împlinirii acestei mărturisiri, este vorba despre:

1. Săvârșirea păcatelor. Păcatul reprezintă o lipsă în împlinirea acestei mărturisiri, deoarece, prin neascultare, te-ai abătut de la urmarea Profetului ﷺ.

2. Introducerea în religie a ceea ce nu face parte din ea, deoarece ai căutat să te apropii de Allah prin ceva ce nici Allah, nici Trimisul Său ﷺ nu au prescris. În realitate, introducerea de inovații în religie este o formă de luare în derâdere a lui Allah, întrucât te-ai apropiat de El prin ceva ce El nu a prescris.

Dacă cineva spune: *«Eu am intenționat să mă apropii de Allah prin această faptă pe care o introduc»*,

i se răspunde: *«Ai greșit calea. Ești scuzat în privința intenției tale, dar, odată ce ai cunoscut adevărul, nu ești scuzat pentru abaterea de la cale.»*

Despre cei care introduc inovații se poate spune că sunt răsplătiți pentru buna lor intenție dacă nu cunosc adevărul. Totuși, socotim greșit ceea ce susțin. Cât despre conducătorii lor care au cunoscut adevărul, dar l-au respins pentru a-și păstra prestigiul, aceștia se aseamănă cu Abū Jahl, ʿUtbah ibn Rabīʿah, al-Walīd ibn al-Mughīrah și alții care au respins mesajul Profetului ﷺ pentru a-și păstra conducerea și prestigiul. Adepții acestor conducători se împart în două categorii:

Prima categorie: cei care nu au cunoscut adevărul, nu au știut nimic despre el și nu au dat dovadă de neglijență în căutarea lui, deoarece au crezut că drumul pe care se află este adevărul. Aceștia sunt scuzați.
A doua categorie: cei care au cunoscut adevărul, dar l-au respins din atașament pătimaș față de conducătorii lor. Aceștia nu sunt scuzați și sunt asemenea celor despre care Allah a relatat că spun:

﴿إنا وجدنا آباءنا على أمة وإنا على آثارهم مهتدون﴾

I-am găsit pe părinții noștri urmând o cale și noi ne călăuzim după urmele lor
[Az-Zukhruf: 22]

.

Cuvintele *«și că ʿĪsā este robul lui Allah și Trimisul Său»*: explicația lor este asemenea celei a mărturisirii că Muḥammad este Trimisul lui Allah, cu deosebirea că noi credem în misiunea lui ʿĪsā, dar nu suntem obligați să-l urmăm acolo unde Legea lui diferă de Legea noastră.

Legea celor dinaintea noastră se poate afla în trei situații:

Prima: să fie în contradicție cu Legea noastră. Atunci urmăm Legea noastră.

A doua: să fie în acord cu Legea noastră. Și în acest caz, noi urmăm Legea noastră.

A treia: Legea noastră să nu se pronunțe asupra ei. În acest caz, învățații principiilor jurisprudenței au avut păreri diferite: o aplicăm sau o lăsăm deoparte? Părerea corectă este că ea reprezintă o lege și pentru noi. Dovada este:
1. Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أولئك الذين هدى الله فبهداهم اقتده﴾

Aceștia sunt cei pe care Allah i-a călăuzit, așa că urmează călăuzirea lor
[Al-Anʿām: 90]

.

2. Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لقد كان في قصصهم عبرة لأولي الألباب﴾

În istorisirile lor se află, cu adevărat, o învățătură pentru cei înzestrați cu minte

[Yūsuf: 111]

.

Două grupări au căzut în extreme în privința lui ʿĪsā:
Prima: iudeii l-au socotit mincinos și au spus că el ar fi fost născut din adulter, că mama lui ar fi fost desfrânată și că el nu ar fi fost profet. Potrivit judecății Legii revelate, ei l-au ucis, adică Allah îi socotește vinovați de uciderea lui în judecata Sa legislativă, fiindcă Cel Preaînalt a relatat cuvintele lor:

﴿إنا قتلنا المسيح عيسى ابن مريم﴾

Noi l-am ucis pe Mesia, ʿĪsā, fiul lui Maryam

[An-Nisāʾ: 157]

. În ceea ce privește însă hotărârea existențială a lui Allah, ei au mințit: în mod sigur nu l-au ucis, ci Allah l-a ridicat la Sine. Li s-a făcut însă să li se pară astfel, iar ei l-au ucis și l-au răstignit pe cel făcut să le pară asemenea lui.

A doua: creștinii au spus că el este fiul lui Dumnezeu și că este al treilea din trei și l-au făcut divinitate alături de Allah. Ceea ce au spus este fals.

Cât despre credința noastră în privința lui, mărturisim că este robul lui Allah și Trimisul Său, că mama lui a fost o femeie cu desăvârșire sinceră, după cum ne-a înștiințat Allah Preaînaltul, că și-a păzit castitatea și că a fost fecioară. Pilda lui înaintea lui Allah este însă asemenea pildei lui Ādam: l-a creat din țărână, apoi i-a spus: *«Fii!»*, iar el a fost.

Cuvintele *«robul lui Allah»* reprezintă o respingere a afirmației creștinilor.

Cuvintele *«și Trimisul Său»* reprezintă o respingere a afirmației iudeilor.
Cuvintele *«Cuvântul Său pe care l-a transmis lui Maryam»*: Allah l-a numit cuvânt pentru că el, pacea fie asupra lui, a fost creat prin cuvânt. Hadithul nu are aici sensul aparent că ʿĪsā, pacea fie asupra lui, ar fi el însuși un cuvânt: el mănâncă, bea, urinează, își face nevoile și este supus tuturor stărilor omenești. Allah Preaînaltul a spus:

﴿إن مثل عيسى عند الله كمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له كن فيكون﴾

Pilda lui ʿĪsā înaintea lui Allah este asemenea pildei lui Ādam: l-a creat din țărână, apoi i-a spus: „Fii!”, iar el a fost
[Āl ʿImrān: 59]

.

ʿĪsā, pacea fie asupra lui, nu este el însuși Cuvântul lui Allah, deoarece vorbirea lui Allah este un atribut al Lui, care nu este separat de El. În schimb, ʿĪsā este o ființă distinctă de Allah, Slăvitul: pleacă, vine, mănâncă și bea.
Cuvintele *«pe care l-a transmis lui Maryam»* înseamnă că i l-a adresat prin porunca Sa: *«Fii!»*, și astfel a fost. După cum a spus Cel Preaînalt:

﴿إن مثل عيسى عند الله كمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له كن فيكون﴾

Pilda lui ʿĪsā înaintea lui Allah este asemenea pildei lui Ādam: l-a creat din țărână, apoi i-a spus: „Fii!”, iar el a fost
[Āl ʿImrān: 59]

.

Maryam, fiica lui ʿImrān, nu este sora lui Mūsā și Hārūn, pacea fie asupra lor, așa cum cred unii oameni. După cum a spus

Trimisul ﷺ, oamenii obișnuiau să dea copiilor numele profeților lor.[85] Așadar, Hārūn, fratele lui Maryam, nu este Hārūn, fratele lui Mūsā, ci un alt om care îi purta numele. La fel, ʿImrān purta numele tatălui lui Mūsā.

Cuvintele *«și un duh de la El»* înseamnă că trupul său, pacea fie asupra lui, a luat ființă prin cuvânt, apoi în el a fost suflat acest duh de la Allah. Este una dintre făpturile Lui, atribuită Lui, Preaînaltul, pentru a-i arăta noblețea și cinstirea.
ʿĪsā, pacea fie asupra lui, nu este doar un duh, ci un trup înzestrat cu duh. Allah Preaînaltul a spus:

﴿ما المسيح ابن مريم إلا رسول قد خلت من قبله الرسل وأمه صديقة كانا يأكلان الطعام﴾

Mesia, fiul lui Maryam, nu este decât un trimis; înaintea lui au trecut alți trimiși. Mama lui a fost o femeie cu desăvârșire sinceră. Amândoi mâncau hrană
[Al-Mā'idah: 75]

. Prin suflare a devenit trup, iar prin duh a devenit trup și duh.

Cuvântul *«de la El»* este cel în privința căruia creștinii au rătăcit, crezând că el ar fi o parte din Allah. Astfel au rătăcit și i-au rătăcit pe mulți alții. Noi spunem însă: Allah v-a orbit înțelegerea, căci nu ochii orbesc, ci inimile din piepturi. Se știe că ʿĪsā, pacea fie asupra lui, mânca hrană; acesta este un lucru cunoscut. Se știe, de asemenea, că iudeii spun că l-au răstignit. Ar fi oare cu putință ca acela care ar fi o parte din Domnul să se desprindă de Domnul, să mănânce și să bea și să se pretindă despre el că a fost ucis și răstignit?!

85 Din relatarea lui al-Mughīrah ibn Ṣuʿbah. Relatat de Muslim, Cartea bunei purtări, capitolul despre interdicția de a lua numele de adresare Abū al-Qāsim și despre numele recomandate, 3/1685.

Prin urmare, prepoziția min indică proveniența, nu faptul că ceva este o parte din altceva. Este ca în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وسخر لكم ما في السماوات وما في الأرض جميعا منه﴾

V-a supus tot ceea ce este în ceruri și pe pământ, toate de la El
[Al-Jāthiyah: 13]

. Nu putem spune că soarele, luna și râurile ar fi o parte din Allah; nimeni nu a susținut așa ceva.

Așadar, *«de la El»* înseamnă un duh care provine de la Allah, Mărețul și Preamăritul, nu o parte din Allah, așa cum pretind creștinii. Să știi că lucrurile pe care Allah Și le atribuie sunt de trei feluri:

Primul: o ființă sau un lucru care există de sine stătător. Atribuirea sa Lui ține de atribuirea făpturii Creatorului său. Această atribuire poate avea un sens general, privitor la creație, ca în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وسخر لكم ما في السماوات وما في الأرض جميعا منه﴾

V-a supus tot ceea ce este în ceruri și pe pământ, toate de la El
[Al-Jāthiyah: 13]

și: *«Pământul Meu este întins»* [Al-ʿAnkabūt: 56]. Ea poate avea și un sens particular, pentru a arăta noblețea lucrului respectiv, ca în cuvintele Celui Preaînalt: *«Curățiți Casa Mea pentru cei care o înconjoară»* [Al-Baqarah: 125] și: *«Cămila lui Allah și adăparea ei»* [Aș-Șams: 13]. Această categorie este creată.

Al doilea: ceva atribuit unei ființe create, în care se află. Un exemplu este cuvântul Celui Preaînalt: *«și un duh de la El»* [An-Nisāʾ: 171]. Atribuirea acestui duh lui Allah ține de atribuirea făpturii Creatorului său, pentru a-i arăta cinstirea. Este un duh dintre duhurile create de Allah, nu o parte din Allah și nici un duh din ființa Lui. Acest duh s-a aflat în ʿĪsā, pacea fie asupra lui, iar el este o ființă distinctă de Allah. Și această categorie este creată.

Al treilea: un atribut care nu este atribuit unei ființe create. Un exemplu sunt cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إني اصطفيتك على الناس برسالاتي وبكلامي﴾

Eu te-am ales dintre oameni prin mesajele Mele și prin vorbirea Mea
[Al-Aʿrāf: 144]

.

Mesajul și vorbirea I-au fost atribuite lui Allah ca atribute ale Celui descris prin ele. Când Allah Își atribuie un atribut, acel atribut nu este creat. Astfel devine limpede că, dintre aceste trei categorii, două sunt create, iar una este necreată.

Ființele și lucrurile care există de sine stătător, precum și ceea ce este legat de ele, sunt create. Atributul pentru care nu este menționată o ființă creată în care să se afle nu este creat, deoarece este unul dintre atributele lui Allah, iar atributele lui Allah nu sunt create.

Cele două categorii se întâlnesc în cuvintele *«Cuvântul Său și un duh de la El»*. Cuvântul Său este un atribut atribuit lui Allah și, prin urmare, face parte dintre atributele Lui.

Iar *«un duh de la El»* este atribuit unei ființe, deoarece duhul s-a aflat în ʿĪsā; prin urmare, el este creat.

Cuvintele *«Allah îl va primi în Paradis»*: primirea în Paradis este de două feluri:

Primul: primirea deplină, fără să fi fost precedată de pedeapsă, pentru cel care și-a împlinit faptele.

Al doilea: primirea incompletă, precedată de pedeapsă, pentru cel care a avut lipsuri în fapte.

Dacă faptele rele ale credinciosului cântăresc mai mult decât faptele sale bune, Allah, dacă voiește, îl pedepsește potrivit faptelor lui, iar dacă voiește, nu îl pedepsește. Allah Preaînaltul a spus:

﴿إن الله لا يغفر أن يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء﴾

Allah nu iartă să I se asocieze ceva, dar iartă ceea ce este mai puțin de atât cui voiește
[An-Nisāʾ: 116]

.

Tot la ei doi,[86] în hadithul lui ʿItbān: «Allah i-a interzis Focului să-l atingă pe cel care spune: „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah", căutând prin aceasta Fața lui Allah.»

ʿItbān este ʿItbān ibn Mālik al-Anṣārī, Allah să fie mulțumit de el. El conducea rugăciunea neamului său. Când i-a slăbit vederea și i-a devenit greu să meargă la ei, i-a cerut Profetului ﷺ să vină la el și să se roage într-un loc din casa lui, pentru ca el să-l ia drept loc de rugăciune. Profetul ﷺ a venit împreună cu un grup de companioni, printre care Abū Bakr și ʿUmar, Allah să fie mulțumit de ei. După ce a intrat în casă, a întrebat: *«Unde vrei să mă rog?»* El a răspuns: *«Roagă-te aici»* și a arătat spre o parte a casei. Profetul ﷺ a condus două unități de rugăciune, apoi s-a așezat la mâncarea pe care i-o pregătiseră. Ei au început să stea de vorbă și au pomenit un bărbat numit Mālik ibn ad-Dukhṣum. Unul dintre ei a spus: *«Este un ipocrit.»* Trimisul lui Allah ﷺ a spus:

86 Din relatarea lui ʿItbān ibn Mālik. Relatat de al-Bukhārī, Cartea rugăciunii, capitolul despre locurile de rugăciune din case, 1/154, și de Muslim, Cartea moscheilor, capitolul despre îngăduința de a lipsi de la rugăciunea în congregație dintr-un motiv întemeiat, 1/455.

«Nu spune așa! Nu a spus el: „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah”, dorind prin aceasta Fața lui Allah?!»

Apoi a spus: *«Allah i-a interzis Focului…»*, până la sfârșitul hadithului.

Le-a interzis să spună astfel, deoarece ei nu știau ce se afla în inima lui, iar el mărturisea că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah. Aici Trimisul a vorbit în acest fel fără să-l declare pe acel om nevinovat în mod individual. El a rostit o afirmație generală: Allah i-a interzis Focului să-l atingă pe cel care spune mărturisirea căutând prin aceasta Fața lui Allah. Ne-a interzis să ne lăsăm limbile libere împotriva robilor lui Allah care, după cele văzute, sunt drepți, spunând: *«Acesta face binele de ochii lumii»*, *«Acesta este nelegiuit»* și altele asemenea. Dacă am judeca după bănuielile noastre, s-ar strica și viața lumească, și Viața de Apoi. Despre mulți oameni avem bănuieli rele, dar nu ne este îngăduit să le rostim cât timp purtarea lor văzută este dreaptă. De aceea, învățații au spus că este interzis să ai bănuieli rele despre un musulman care, după cele văzute, este integru.

Cuvintele *«Allah i-a interzis Focului»* înseamnă că l-a ferit de Foc sau că a oprit Focul să-l atingă.

Cuvintele *«pe cel care spune: „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah”»* se înțeleg cu condiția sincerității. Dovada este expresia *«căutând prin aceasta Fața lui Allah»*, adică dorind Fața lui Allah. Cine o caută trebuie să facă tot ce-i stă în putință pentru a ajunge la ea, deoarece cel care dorește un lucru se străduiește să-l dobândească. Prin urmare, nu avem nevoie de precizarea lui az-Zuhrī, Allah să aibă milă de el, pe care a făcut-o după ce a relatat hadithul, așa cum apare în Ṣaḥīḥ Muslim:[87] *«După aceea au fost impuse anumite lucruri și au fost interzise altele; nimeni să nu se lase amăgit de aceasta.»* Hadithul arată limpede condiția faptelor pentru cel care rostește mărturisirea, prin cuvintele *«căutând prin aceasta Fața lui Allah»*, iar de aceea unul dintre înaintașii evlavioși a spus, în legătură cu vorbele

87 În Cartea moscheilor, capitolul despre îngăduința de a lipsi de la rugăciunea în congregație dintr-un motiv întemeiat, 1/456.

Profetului ﷺ: *«Cheia Paradisului este: „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah”»*:[88] *«Dar celui care vine cu o cheie fără dinți nu i se va deschide.»*

Șeicul Islamului a spus: cel care caută un lucru trebuie să împlinească toate mijloacele prin care îl poate dobândi. Dacă le împlinește, Focului îi este interzis cu desăvârșire să-l atingă. Dacă săvârșește faptele bune în chip deplin, interdicția Focului este deplină. Dacă însă are lipsuri, și căutarea lui are lipsuri, iar interdicția Focului de a-l atinge este incompletă. Totuși, monoteismul pe care îl are îl ferește de rămânerea veșnică în Foc. La fel este și în cazul celui care săvârșește adulter, bea vin sau fură. Dacă face unul dintre aceste lucruri și spune chiar în timp ce îl săvârșește: *«Mărturisesc că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah, căutând prin aceasta Fața lui Allah»*, el minte în pretenția sa. Profetul ﷺ a spus: *«Cel care săvârșește adulter nu este credincios în timp ce îl săvârșește»*,[89] cu atât mai puțin poate fi atunci un om care caută Fața lui Allah.

Hadithul respinge afirmația murji'iților care spun că este suficientă rostirea mărturisirii fără căutarea Feței lui Allah. El respinge și afirmația kharijiților și a muʿtaziliților: sensul său aparent este că acela care săvârșește aceste fapte interzise nu va rămâne veșnic în Foc, deși merită pedeapsa. Ei spun însă că acela care comite un păcat major va rămâne veșnic în Foc.

Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Mūsā, pacea fie asupra lui, a spus: „Doamne, învață-mă ceva prin care să Te pomenesc și să Te invoc.” El a spus: „Spune, Mūsā: Nu există altă divinitate

---

88 Așa cum apare în Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, de la Wahb ibn Munabbih. Vezi Al-Fatḥ (3/109). Al-Haythamī a atribuit hadithul imamilor Aḥmad și al-Bazzār. Abū Nuʿaym l-a relatat în Al-Ḥilyah (1/66), cu formularea: «Cheile Paradisului…».

89 Din relatarea lui Abū Hurayrah. Relatat de al-Bukhārī, Cartea nedreptăților, capitolul despre luarea bunurilor fără permisiunea proprietarului lor, 2/201, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre scăderea credinței prin păcate, 1/76.

demnă de adorare în afară de Allah." Mūsā a spus: „Doamne, toți robii Tăi spun aceasta?" El a spus: „Mūsā, dacă cele șapte ceruri și cei care le locuiesc, în afară de Mine, precum și cele șapte pământuri ar fi într-un taler, iar mărturisirea «Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah» ar fi în celălalt taler, mărturisirea le-ar întrece în greutate."» Relatat de Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim, care l-a declarat autentic.[90]

Cuvintele *«prin care să Te pomenesc și să Te invoc»* descriu substantivul *«ceva»* și nu reprezintă, din punct de vedere gramatical, răspunsul cererii. Mūsā, pacea fie asupra lui, a cerut ceva prin care să se împlinească două lucruri:

1. Pomenirea lui Allah.

2. Invocarea Lui.

Allah i-a răspuns: *«Spune: Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah.»* Această propoziție este o pomenire care cuprinde și o rugă, deoarece cel care pomenește dorește mulțumirea lui Allah și să ajungă în lăcașul cinstirii Sale. Prin urmare, ea este pomenire care cuprinde o rugă. Poetul a spus:

Să-mi spun nevoia sau darul tău îmi este îndeajuns?
Căci firea ta este dărnicia.
Adică: ceea ce dăruiești.

Ibn ʿAbbās a adus, ca dovadă că pomenirea poate avea sensul de rugă, cuvintele poetului:

Când robul te laudă într-o zi,
lauda îi este îndeajuns, fără să-și mai înfățișeze cererea.

Cuvintele *«Toți robii Tăi spun aceasta»* nu înseamnă că ar fi o expresie neînsemnată, pe care o rostește oricine. Mūsā, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, cunoștea măreția acestor cuvinte, dar dorea ceva care să-i fie propriu. A-i acorda unui om un lucru aparte arată o virtute și o înălțare a rangului său. Allah

90 Relatat de Ibn Ḥibbān (2324), al-Ḥākim (1/528), care l-a declarat autentic, iar adh-Dhahabī a fost de acord cu el, și de al-Bayhaqī în Al-Asmāʾ wa-ṣ-Ṣifāt (p. 102). Al-Haythamī l-a atribuit lui Abū Yaʿlā în Al-Majmaʿ (10/82) și a spus: «Transmițătorii lui au fost socotiți de încredere, deși există slăbiciune în ei.» În lanțul său se află Darrāj ibn Samʿān, Abū as-Samḥ, care este slab. Vezi Taqrīb at-Tahdhīb (1/235).

i-a explicat lui Mūsā că, orice i s-ar dărui, nu i s-ar dărui ceva mai bun decât aceste cuvinte. Mărturisirea *«Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»* este mai măreață decât cerurile, pământul și tot ce se află în ele, deoarece le face să se încline și le întrece în greutate. Aceasta arată virtutea și măreția mărturisirii, dar trebuie împlinite condițiile ei. Cât despre simpla rostire cu limba, câți oameni nu o rostesc, însă ea este la ei asemenea unui fulg, fără nicio greutate! Aceasta fiindcă nu au rostit-o în felul prin care se împlinesc condițiile și sunt înlăturate piedicile.

Cuvintele *«și cele șapte pământuri»* apar în unele exemplare la nominativ. Această formă nu este corectă aici, deoarece un termen coordonat cu subiectul gramatical al particulei anna, înainte de încheierea predicatului ei, trebuie să fie la acuzativ.

Cuvântul *«le-ar întrece»* înseamnă că ar cântări mai mult decât ele, până când acestea s-ar înclina.

Cuvintele *«cei care le locuiesc»* îi desemnează pe locuitorii lor; locuitorul unui loc este cel prin care acel loc este populat.

Prin cuvintele *«în afară de Mine»*, Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, S-a exceptat pe Sine, deoarece mărturisirea *«Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»* este o laudă adusă Lui, iar Cel lăudat este mai măreț decât lauda. Aici trebuie să știi că faptul că Allah Preaînaltul este în cer nu este asemenea faptului că îngerii sunt în cer. Îngerii se află acolo din nevoie: ei locuiesc în cer fiindcă au nevoie de el. Domnul, Binecuvântatul și Preaînaltul, nu are însă nevoie de cer; dimpotrivă, atât cerul, cât și celelalte lucruri au nevoie de Allah Preaînaltul. Nimeni să nu creadă că cerul Îl susține pe Allah, Îl acoperă sau Îl cuprinde. Așadar, în raport cu îngerii, cerurile sunt locuri care îi susțin, iar ceea ce este deasupra lor îi acoperă. În raport cu Allah însă, ele indică o direcție, deoarece Allah Preaînaltul S-a înălțat deasupra Tronului Său și nimic din creația Sa nu Îl susține.

At-Tirmidhī a relatat și a socotit bun hadithul în care Anas a spus: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând: «Allah Preaînaltul a spus: „Fiu al lui Ādam! Dacă ai veni la Mine cu

---

păcate aproape cât întregul pământ, apoi M-ai întâlni fără să-Mi asociezi nimic, aș veni la tine cu tot atâta iertare.”»[91]

Cuvintele *«Allah Preaînaltul a spus: „Fiu al lui Ādam…”»*, până la sfârșit: acesta este unul dintre hadithurile qudsī. Hadithul qudsī este ceea ce Profetul ﷺ relatează de la Domnul său. El a fost inclus de învățații hadithului printre hadithurile profetice, deoarece îi este atribuit Profetului ﷺ în privința transmiterii. El nu face parte din Coran, potrivit consensului, deși pe amândouă Profetul ﷺ le-a transmis comunității sale de la Allah, Mărețul și Preamăritul.

Învățații, Allah să aibă milă de ei, au avut două păreri cu privire la formularea hadithului qudsī: este ea vorbirea lui Allah Preaînaltul sau Allah i-a revelat Trimisului Său ﷺ sensul, iar formularea aparține Trimisului lui Allah ﷺ?

Prima părere: atât formularea, cât și sensul hadithului qudsī sunt de la Allah, deoarece Profetul ﷺ l-a atribuit lui Allah Preaînaltul. Se știe că, în mod obișnuit, cuvintele atribuite cuiva sunt în formularea celui care le-a rostit, nu a celui care le transmite, cu atât mai mult cu cât Profetul ﷺ este cel mai vrednic de încredere dintre oameni și cel mai sigur în relatare.

A doua părere: sensul hadithului qudsī este de la Allah, iar formularea aparține Profetului ﷺ. Aceasta, din două motive: **Primul motiv:** dacă atât formularea, cât și sensul hadithului qudsī ar fi de la Allah, lanțul lui de transmitere ar fi mai înalt decât cel al Coranului, deoarece Profetul ﷺ îl relatează de la Domnul său Preaînalt fără intermediar, după cum arată sensul aparent al relatării. Coranul, în schimb, a fost pogorât Profetului ﷺ prin intermediul lui Jibrīl, după cum a spus Cel Preaînalt: *«Spune: „L-a pogorât Duhul Sfânt de la Domnul tău”»* [An-Naḥl: 102]. Și a spus:

91 Relatat de at-Tirmidhī, Cartea rugilor, capitolul despre virtutea căinței și a cererii de iertare, 5/548, nr. 3540. Există o relatare care îl susține la Muslim (2687), de la Abū Dharr.

﴿نزل به الروح الأمين ۝ على قلبك لتكون من المنذرين ۝ بلسان عربي مبين﴾

Duhul cel credincios l-a pogorât asupra inimii tale, ca să fii dintre avertizori, într-o limbă arabă limpede

[Aș-Șuʿarāʾ: 193–195]

.

Al doilea motiv: dacă formularea hadithului qudsī ar fi de la Allah, nu ar exista deosebire între el și Coran, deoarece, în această ipoteză, amândouă ar fi vorbirea lui Allah Preaînaltul. Înțelepciunea cere ca ele să aibă aceeași rânduială atunci când au aceeași origine. Se știe însă că între Coran și hadithul qudsī există numeroase deosebiri:

Printre acestea: recitarea hadithului qudsī nu constituie, prin ea însăși, un act de adorare. Omul nu Îl adoră pe Allah Preaînaltul doar prin simpla lui citire, astfel încât să primească zece fapte bune pentru fiecare literă. În schimb, recitarea Coranului este un act de adorare și pentru fiecare literă se primesc zece fapte bune.

O altă deosebire: Allah Preaînaltul i-a provocat pe oameni să aducă ceva asemenea Coranului sau unui verset din el. O asemenea provocare nu a fost transmisă cu privire la hadithurile qudsī.

O altă deosebire: Coranul este păstrat de Allah Preaînaltul, după cum a spus El, Slăvitul:

﴿إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له لحافظون﴾

Noi am pogorât Pomenirea și Noi îi suntem păzitori

[Al-Ḥijr: 9]

. Hadithurile qudsī sunt altfel: între relatările lor există hadithuri autentice și bune și chiar le-au fost alăturate unele slabe sau inventate. Acestea din urmă nu fac parte în realitate din ele, dar le-au fost atribuite. În relatările lor există și schimbări de ordine, adaosuri și omisiuni.

O altă deosebire: potrivit consensului musulmanilor, nu este îngăduit ca textul Coranului să fie recitat prin redarea sensului în alte cuvinte. În privința hadithurilor qudsī se aplică divergența privind îngăduința de a transmite hadithul profetic prin sens, majoritatea considerând acest lucru permis.

O altă deosebire: recitarea Coranului este prescrisă în rugăciune și unele părți ale lui sunt indispensabile validității rugăciunii. Nu la fel stau lucrurile cu hadithurile qudsī.

O altă deosebire: potrivit părerii mai corecte, Coranul nu este atins decât de cineva aflat în stare de puritate, spre deosebire de hadithurile qudsī.

O altă deosebire: potrivit părerii preponderente, omul aflat în stare de impuritate rituală majoră nu recită Coranul până când nu face baia rituală, spre deosebire de hadithurile qudsī.

O altă deosebire: Coranul este stabilit printr-o transmitere multiplă categorică, ce oferă cunoaștere certă. Dacă cineva ar nega o literă asupra căreia recitatorii au ajuns la consens, ar fi necredincios. Nu la fel stau lucrurile cu hadithurile qudsī: dacă cineva ar nega o relatare dintre ele susținând că nu este stabilită, nu ar deveni necredincios. Dacă însă ar nega-o știind că Profetul ﷺ a rostit-o, ar fi necredincios pentru că l-ar socoti mincinos pe Profet ﷺ.

Susținătorii acestei păreri au răspuns obiecției că Profetul ﷺ l-a atribuit lui Allah și că, în mod obișnuit, cuvintele atribuite cuiva sunt în formularea celui care le-a rostit, recunoscând că aceasta este regula obișnuită. Totuși, cuvintele pot fi atribuite celui care le-a spus prin sens, nu prin formulare, așa cum se întâmplă în Coranul cel Nobil. Allah Preaînaltul atribuie acolo anumite cuvinte celor care le-au rostit și noi știm că atribuirea privește sensul, nu formularea. Așa este în istorisirile profeților și ale altora, precum și în vorbele pupezei și ale furnicii: cu siguranță, acestea nu au fost rostite în această formulare.

Astfel se arată că această părere este mai puternică. Divergența de aici nu este însă asemenea celei dintre aṣʿariți și Ahl as-Sunnah în privința vorbirii lui Allah Preaînaltul, deoarece divergența lor privește însăși natura vorbirii lui Allah. Ahl as-Sunnah spun:

vorbirea lui Allah Preaînaltul este vorbire reală, auzită; El, Slăvitul, vorbește cu sunet și litere. Aș'ariții nu afirmă aceasta, ci spun că vorbirea lui Allah Preaînaltul este sensul existent în Sine, fără litere și sunet, iar Allah creează un sunet prin care exprimă acel sens existent în Sine. Nu există îndoială că părerea lor este falsă. În realitate, ea este părerea mu'taziliților: mu'taziliții spun că textul Coranului este creat și că el este vorbirea lui Allah, iar aceștia spun că textul Coranului este creat și că el este o exprimare a vorbirii lui Allah. Așadar, toți au căzut de acord că ceea ce se află între cele două coperte ale exemplarului Coranului ar fi creat.

Dacă s-ar spune însă, în problema noastră — discuția despre hadithul qudsī —, că este mai bine să nu intrăm în amănunte, de teamă ca aceasta să nu fie o exagerare pedantă ce-l duce la pierzare pe cel care o practică, și că este suficient să spunem: *«Hadithul qudsī este ceea ce Profetul ﷺ relatează de la Domnul său»*, aceasta ar fi de ajuns. Poate că este și mai sigur. Allah știe mai bine.

Precizare

Dacă lanțul de transmitere al hadithului ajunge până la Allah Preaînaltul, hadithul este numit qudsī, datorită caracterului său sacru și virtuții sale. Dacă ajunge până la Trimis ﷺ, este numit marfū'. Dacă ajunge până la un companion, este numit mawqūf. Dacă ajunge până la un urmaș al companionilor sau la cineva de după el, este numit maqṭū'.

Expresia *«aproape cât întregul pământ»* înseamnă ceva care se apropie de el ca umplere, greutate sau volum.

Cuvântul khaṭāyā este pluralul lui khaṭī'ah, adică păcat. El cuprinde păcatele, chiar și pe cele mici, potrivit cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿بلى من كسب سيئة وأحاطت به خطيئته﴾

Ba da! Cel care a săvârșit un rău și pe care l-a cuprins păcatul său
[Al-Baqarah: 81]

.

Cuvintele *«fără să-Mi asociezi nimic»*: propoziția *«nu-Mi asociezi»* are funcția de complement circumstanțial de stare raportat la pronumele *«tu»*, adică: M-ai întâlnit în starea în care nu Îmi asociezi nimic.

Cuvântul *«nimic»* este nehotărât într-un context negativ și exprimă generalitatea: nici asociere minoră, nici asociere majoră. Aceasta este o condiție de mare însemnătate, pe care omul o poate trata cu ușurință, spunând: *«Eu nu Îi asociez parteneri»*, fără să-și dea seama. De pildă, iubirea pentru avere care îl distrage de la ascultarea de Allah este o formă de asociere. Profetul ﷺ a spus:

«Să piară robul dinarului, să piară robul dirhamului, să piară robul veșmântului frumos, să piară robul țesăturii pufoase...»

, până la sfârșitul hadithului.[92]

Așadar, Profetul ﷺ l-a numit pe acela a cărui preocupare este acest lucru un rob al lui.

Cuvintele *«aș veni la tine cu tot atâta iertare»* înseamnă că fapta bună a monoteismului este măreață: ea ispășește păcatele mari dacă omul Îl întâlnește pe Allah fără să-I asocieze nimic. Iertarea înseamnă acoperirea păcatului și trecerea peste el.

Legătura hadithului cu titlul capitolului: hadithul arată virtutea monoteismului și faptul că el este un mijloc de ispășire a păcatelor. Astfel, corespunde cuvintelor din titlu: *«și păcatele pe care le ispășește»*.

Învățăturile capitolului

Explicarea învățăturilor

Prima: nemărginita bunăvoință a lui Allah.

Prima: *«Nemărginita bunăvoință a lui Allah»*, potrivit cuvintelor: *«Allah îl va primi în Paradis, oricare i-ar fi faptele.»*

92 Sursele relatării au fost indicate anterior, p. 36.

A doua: marea răsplată a monoteismului la Allah.

A doua: marea răsplată a monoteismului la Allah, potrivit cuvintelor: *«Mărturisirea „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah” le-ar întrece în greutate.»*

A treia: pe lângă aceasta, monoteismul ispășește păcatele.

A treia: pe lângă aceasta, monoteismul ispășește păcatele, potrivit cuvintelor: *«Aș veni la tine cu tot atâta iertare.»* Uneori omul este biruit de propriul suflet și cade în păcate, dar este sincer față de Allah în adorarea și ascultarea sa. Fapta bună a monoteismului îi ispășește păcatele dacă Îl întâlnește pe Allah cu ea.

A patra: explicarea versetului din sura Al-Anʿām.

A patra: explicarea versetului din sura Al-Anʿām, și anume cuvintele Celui Preaînalt:

﴿الذين آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم بظلم﴾

Cei care au crezut și nu și-au amestecat credința cu nedreptatea

. Nedreptatea înseamnă aici asocierea, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *«Nu ați auzit cuvintele omului drept: „Asocierea este, într-adevăr, o mare nedreptate”?»*[93]

A cincea: cercetează cu atenție cele cinci lucruri din hadithul lui ʿUbādah.

A cincea: cercetează cu atenție cele cinci lucruri din hadithul lui ʿUbādah:

93 Sursele relatării au fost indicate anterior, p. 77.

1–2. Cele două mărturisiri de credință.

3. Faptul că ʿĪsā este robul lui Allah și Trimisul Său, Cuvântul Său pe care l-a transmis lui Maryam și un duh de la El.

4. Faptul că Paradisul este adevărat.

5. Faptul că Focul este adevărat.

A șasea: dacă îl pui alături de hadithul lui ʿItbān și de cele care urmează după el, ți se arată sensul mărturisirii «Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah» și greșeala celor amăgiți.

A șasea: dacă îl pui alături de hadithul lui ʿItbān, de hadithul lui Abū Saʿīd și de hadithul lui Anas, ți se arată sensul mărturisirii și greșeala celor amăgiți. Omul trebuie să caute prin ea Fața lui Allah și, dacă așa stau lucrurile, ea trebuie să-l îndemne la fapte drepte.

A șaptea: atragerea atenției asupra condiției din hadithul lui ʿItbān.

A șaptea: atragerea atenției asupra condiției din hadithul lui ʿItbān: omul să caute prin rostirea ei Fața lui Allah. Simpla rostire nu este suficientă, deoarece ipocriții o rosteau, dar nu le-a folosit.

A opta: chiar și profeții au nevoie să li se atragă atenția asupra virtuții mărturisirii «Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah».

A opta: dacă profeții au nevoie să li se atragă atenția asupra virtuții mărturisirii, cu atât mai mult au nevoie ceilalți.

A noua: atragerea atenției că ea întrece în greutate toate făpturile, deși balanța multora dintre cei care o rostesc este ușoară.

A noua: deși mărturisirea întrece în greutate toate făpturile, balanța multora dintre cei care o rostesc este ușoară. Neajunsul vine de la cel care o rostește, nu de la cuvinte, deoarece este posibil să nu fi împlinit una dintre condiții sau să existe o piedică. Greutatea ei scade în funcție de starea lui. Cuvintele în sine însă întrec în greutate toate făpturile.

A zecea: afirmația explicită că pământurile sunt șapte, asemenea cerurilor.

A zecea: afirmația explicită că pământurile sunt șapte, asemenea cerurilor. În Coran nu apare o afirmație explicită despre aceasta. Este spus însă limpede că cerurile sunt șapte: *«Spune: „Cine este Domnul celor șapte ceruri?”»* [Al-Muʾminūn: 86]. În privința pământurilor nu apare decât cuvântul Celui Preaînalt:

﴿الله الذي خلق سبع سماوات ومن الأرض مثلهن﴾

Allah este Cel care a creat șapte ceruri și, dintre pământuri, tot atâtea
[Aṭ-Ṭalāq: 12]

. Nu se are în vedere asemănarea în modul de a fi, deoarece deosebirea dintre cer și pământ în privința înfățișării, alcătuirii, înălțimii și frumuseții este vădită. Rămâne, așadar, asemănarea în privința numărului.
Sunnah spune însă foarte limpede că ele sunt șapte. De pildă, Profetul ﷺ a spus:

«Cel care își însușește pe nedrept o palmă de pământ va purta în Ziua Învierii un colan din șapte pământuri.»

[94] Au existat păreri diferite despre cuvintele *«din șapte pământuri»*: în ce fel sunt ele șapte? S-a spus că sunt avute în vedere continentele în număr de șapte. Această interpretare nu

94 Din relatarea lui Saʿīd ibn Zayd. Relatat de Muslim, Cartea irigării, capitolul despre interzicerea nedreptății și a însușirii pământului cu sila, 3/1230.

este însă corectă, deoarece nu este compatibil cu vorbele *«va purta un colan din șapte pământuri»*. S-a spus și că este avut în vedere sistemul solar. Sensul aparent al textelor este însă că ele sunt straturi, asemenea cerurilor. Nu ne este îngăduit să spunem despre aceste pământuri decât ceea ce a venit în Carte și Sunnah, deoarece noi nu le cunoaștem.

A unsprezecea: faptul că ele au locuitori.

A unsprezecea: faptul că ele au locuitori, adică cerurile, iar locuitorii lor sunt îngerii.

A douăsprezecea: afirmarea atributelor, contrar aș'ariților.

A douăsprezecea: afirmarea atributelor, contrar aș'ariților. În unele exemplare apare: *«contrar celor care neagă atributele»*. Această formulare este mai bună, deoarece este mai cuprinzătoare: îi include pe aș'ariți, mu'taziliți, jahmiți și pe alții. În text se afirmă Fața lui Allah, Slăvitul, prin cuvintele *«căutând prin aceasta Fața lui Allah»*, vorbirea Sa prin cuvintele *«Cuvântul Său pe care l-a transmis»* și rostirea Sa prin cuvintele *«Spune: Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*.

A treisprezecea: dacă ai înțeles hadithul lui Anas, ai înțeles că vorbele din hadithul lui 'Itbān — «Allah i-a interzis Focului să-l atingă pe cel care spune: „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah", căutând prin aceasta Fața lui Allah» — înseamnă părăsirea asocierii, nu simpla rostire cu limba.

A treisprezecea: dacă ai înțeles hadithul lui Anas, ai înțeles că vorbele din hadithul lui 'Itbān — *«Allah i-a interzis Focului să-l atingă pe cel care spune: „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah", căutând prin aceasta Fața lui Allah»* — se referă la părăsirea asocierii. În unele exemplare apare: *«dacă părăsește asocierea»*. Adică expresia *«căutând prin aceasta»* înseamnă părăsirea asocierii. Nu este vorba despre simpla rostire

cu limba, deoarece acela care caută Fața lui Allah prin aceste cuvinte nu poate să-I asocieze parteneri.

A paisprezecea: cercetează cu atenție alăturarea lui ʿĪsā și Muḥammad ca robi ai lui Allah și trimiși ai Săi.

A paisprezecea: cercetează cu atenție alăturarea lui ʿĪsā și Muḥammad ca robi ai lui Allah și trimiși ai Săi. Termenul arab ʿabday, *«cei doi robi»*, este la acuzativ, deoarece reprezintă predicatul lui kawn. Kawn este substantivul verbal al lui kāna și are aceeași funcționare gramaticală, iar *«ʿĪsā și Muḥammad»* reprezintă subiectul său. Cercetează această alăturare din două perspective:

Prima: pentru fiecare dintre ei au fost reunite calitatea de rob și cea de trimis.

A doua: cei doi bărbați au fost puși alături, arătându-se astfel că ʿĪsā este asemenea lui Muḥammad: un rob și un trimis, nu un domn și nici fiu al Domnului, Slăvitul. Autorul spune *«cercetează cu atenție»*, deoarece aceasta cere cugetare.

A cincisprezecea: cunoașterea însușirii aparte a lui ʿĪsā de a fi Cuvântul lui Allah.

A cincisprezecea: cunoașterea însușirii aparte a lui ʿĪsā de a fi Cuvântul lui Allah. Adică ʿĪsā s-a deosebit de Muḥammad prin originea creării sale: el a luat ființă printr-un cuvânt, în timp ce Muḥammad ﷺ a fost creat din lichidul seminal al tatălui său.

A șaisprezecea: cunoașterea faptului că el este un duh de la El.

A șaisprezecea: cunoașterea faptului că el este un duh de la El. Adică ʿĪsā este un duh de la Allah. Prepoziția min are aici un sens explicativ sau indică proveniența, nu faptul că ceva este o parte din altceva: un duh venit de la Allah, nu o parte din Allah, ci unul dintre duhurile create.

A șaptesprezecea: cunoașterea virtuții credinței în Paradis și în Foc.

A șaptesprezecea: cunoașterea virtuții credinței în Paradis și în Foc, potrivit cuvintelor din hadithul lui ʿUbādah: *«că Paradisul este adevărat și Focul este adevărat»*. Virtutea este că această credință se numără printre mijloacele de intrare în Paradis.

A optsprezecea: înțelegerea cuvintelor «oricare i-ar fi faptele».

A optsprezecea: înțelegerea cuvintelor *«oricare i-ar fi faptele»*. Adică, oricare i-ar fi faptele bune, chiar dacă sunt puține, sau faptele rele, chiar dacă sunt multe, cu condiția să nu săvârșească ceva care contrazice monoteismul și atrage rămânerea veșnică în Foc. Totuși, faptele sunt necesare. Nu este obligatorie împlinirea deplină a tuturor faptelor drepte, așa cum au susținut muʿtaziliții și kharijiții. Stâlpii Islamului nu au fost menționați aici, deoarece părăsirea unora dintre ei îl face pe om necredincios, iar părăsirea altora nu îl face necredincios. Părerea corectă este că omul nu devine necredincios decât prin părăsirea celor două mărturisiri și a rugăciunii. Deși de la imamul Aḥmad s-a relatat că părăsirea oricăruia dintre stâlpii Islamului îl face pe om necredincios, părerea corectă este contrară acesteia.

A nouăsprezecea: cunoașterea faptului că balanța are două talere.

A nouăsprezecea: cunoașterea faptului că balanța are două talere. Autorul a dedus aceasta din cuvintele: *«Dacă cerurile…»*, până la sfârșit, *«ar fi puse într-un taler, iar mărturisirea în celălalt taler»*. Sensul aparent este că hadithul oferă o comparație: mărturisirea întrece în greutate orice lucru. Hadithul nu spune că această cântărire are loc în Viața de Apoi. Se pare că autorul, Allah să aibă milă de el, a făcut o asociere în minte, trecând de la aceasta la balanța din Viața de Apoi.

A douăzecea: înțelegerea menționării Feței.

A douăzecea: înțelegerea menționării Feței, adică Fața lui Allah Preaînaltul. Aceasta este unul dintre atributele Sale esențiale, cunoscute prin relatarea revelată, ale căror denumiri desemnează, în cazul nostru, părți și componente. Dintre atributele lui Allah Preaînaltul, unele exprimă un înțeles abstract, iar altele au denumiri care, în cazul nostru, desemnează părți și componente. Nu folosim însă termenul *«părți»* cu privire la Allah Preaînaltul, deoarece evităm exprimarea împărțirii în privința Lui.

3 Cel care împlinește monoteismul va intra în Paradis fără socoteală

Acest capitol îl completează pe cel dinaintea lui, intitulat *«Virtutea monoteismului și păcatele pe care le ispășește»*. Printre virtuțile monoteismului se află această mare binefacere, pe care o caută orice om înzestrat cu minte: intrarea în Paradis fără socoteală.

Cuvântul *«cine»* introduce o propoziție condițională, verbul condiției este *«împlinește»*, iar răspunsul ei este *«va intra»*. Expresia *«fără socoteală»* înseamnă că nu i se va cere socoteală nici pentru păcate, nici pentru altceva.

Împlinirea monoteismului înseamnă curățarea lui de asociere și nu se poate realiza decât prin trei lucruri:

Primul: cunoașterea. Nu poți împlini un lucru înainte să-l cunoști. Allah Preaînaltul a spus:

﴿فاعلم أنه لا إله إلا الله﴾

Să știi că nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah

[Muḥammad: 19]

.

Al doilea: convingerea. Dacă știi, dar nu ai convingerea și te arăți trufaș, nu ai împlinit monoteismul. Allah Preaînaltul a relatat despre necredincioși:

﴿أجعل الآلهة إلها واحدا إن هذا لشيء عجاب﴾

A făcut el din divinități o singură divinitate? Acesta este, într-adevăr, un lucru uimitor!

[Șād: 5]

. Ei nu au crezut că numai Allah este divinitatea demnă de adorare.

Al treilea: supunerea. Dacă știi și ai convingerea, dar nu te supui, nu ai împlinit monoteismul. Cel Preaînalt a spus:

﴿إنهم كانوا إذا قيل لهم لا إله إلا الله يستكبرون ۝ ويقولون أئنا لتاركو آلهتنا لشاعر مجنون﴾

Când li se spunea: „Nu există altă divinitate demnă de adorare în afară de Allah”, ei se arătau trufași și spuneau: „Oare să ne părăsim divinitățile pentru un poet nebun?”

[Aṣ-Ṣāffāt: 35–36]

. Dacă toate acestea se împlinesc și omul împlinește monoteismul, Paradisul îi este garantat fără socoteală. Nu trebuie să adăugăm aici *«dacă voiește Allah»*, deoarece aceasta este enunțarea unei rânduieli stabilite de Legea revelată. De aceea, autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, a afirmat-o categoric în titlu, fără să spună *«dacă voiește Allah»*.

În ceea ce privește însă o anumită persoană, spunem: *«Dacă voiește Allah.»*

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿إن إبراهيم كان أمة قانتا لله حنيفا ولم يك من المشركين﴾

Ibrāhīm a fost un îndrumător, statornic în ascultarea de Allah, înclinat spre credința dreaptă, și nu a fost dintre cei care asociază parteneri.[95]

Autorul a menționat în acest capitol două versete. Legătura lor cu subiectul este că arată împlinirea monoteismului și faptul că ea nu are loc decât prin înlăturarea oricărei asocieri.

Primul verset: cuvintele Celui Preaînalt: *«Ibrāhīm a fost un îndrumător...»*, până la sfârșitul versetului.

Cuvântul ummah înseamnă aici îndrumător. S-a arătat anterior că ummah are în Coran patru înțelesuri: îndrumător, perioadă de timp, comunitate și religie.[96]

Cuvintele *«Ibrāhīm a fost un îndrumător»* sunt o laudă adusă de Allah, Slăvitul și Preaînaltul, lui Ibrāhīm: el era un îndrumător urmat de oameni, unul dintre nobilii trimiși înzestrați cu hotărâre statornică. El, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, este un model în lucrările, faptele și străduința sa. S-a împotrivit neamului său și a îndurat ceea ce a îndurat din partea lor. A fost aruncat în foc și a răbdat. Apoi Allah, Slăvitul și Preaînaltul, l-a încercat poruncindu-i să-și sacrifice fiul, singurul său fiu, care ajunsese la vârsta la care putea merge și lucra alături de el, adică crescuse și se dezvoltase. Nu era nici un om în vârstă, față de care sufletul să fi ajuns la împăcare, nici un copil atât de mic încât sufletul să nu se fi atașat încă mult de el. Atașamentul ajunsese la culme. În plus, i se dăruise un fiu bun, ascultător de Allah. Allah Preaînaltul a relatat despre el:

95 Sura An-Naḥl, versetul 120.

96 Vezi mai înainte, p. 23.

﴿قال يا أبت افعل ما تؤمر ستجدني إن شاء الله من الصابرين﴾

A spus: „Tată, fă ceea ce ți se poruncește! Mă vei găsi, dacă voiește Allah, printre cei răbdători”

[Aș-Șāffāt: 102]

. El nu l-a împins pe tatăl său să nu împlinească porunca, nici nu s-a răzvrătit și nu a fugit, ci a dorit ca tatăl său să urmeze porunca Domnului său. Aceasta arată bunătatea lui față de tată și ascultarea sa de Stăpânul său, Slăvitul și Preaînaltul. Privește această mare tărie, unită cu încrederea în Allah, din cuvintele:

﴿ستجدني إن شاء الله من الصابرين﴾

Mă vei găsi, dacă voiește Allah, printre cei răbdători.

Particula sa din cuvântul *«mă vei găsi»* exprimă certitudinea. Totuși, el nu s-a bizuit pe sine, ci a cerut ajutorul lui Allah prin cuvintele *«dacă voiește Allah»*. Amândoi au dat ascultare și s-au supus lui Allah, Mărețul și Preamăritul. El l-a culcat cu fruntea la pământ, pentru a-l sacrifica fără să-i vadă fața. Atunci a venit izbăvirea de la Allah Preaînaltul:

﴿وناديناه أن يا إبراهيم ۝ قد صدقت الرؤيا إنا كذلك نجزي المحسنين﴾

L-am strigat: „Ibrāhīm! Ai împlinit vedenia!” Astfel îi răsplătim Noi pe cei care fac bine

[Aș-Șāffāt: 104–105]

. Nu este adevărat ceea ce au menționat unii, că lama cuțitului s-ar fi întors sau că gâtul lui s-ar fi făcut de fier, și alte lucruri asemenea.

Cuvântul *«statornic în ascultare»*: qunūt înseamnă ascultare neîntreruptă, în orice împrejurare. El Îi dă ascultare lui Allah, rămâne statornic în aceasta și o continuă în orice stare. La fel, urmașul său Muḥammad ﷺ Îl pomenea pe Allah în toate împrejurările:[97] când se ridica Îl pomenea pe Allah, când se așeza Îl pomenea, când dormea, când mânca și când își împlinea nevoile Îl pomenea pe Allah. Era statornic în ascultare în ceasurile nopții și ale zilei.

Cuvântul *«înclinat spre credința dreaptă»* înseamnă că se îndepărta de asociere și evita orice contrazicea ascultarea. A fost descris atât prin afirmație, cât și prin negație, adică printr-o însușire afirmativă și una negativă.

Cuvintele *«și nu a fost dintre cei care asociază parteneri»* întăresc statornicia lui în monoteism. El, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, a fost ferit de asociere, deși neamul său era politeist. Allah l-a descris ca evitând asocierea neîntrerupt, prin cuvântul *«înclinat spre credința dreaptă»*, și de la început, prin cuvintele *«nu a fost dintre cei care asociază parteneri»*. Dovada este că Allah l-a făcut îndrumător, iar Allah nu îl face îndrumător pentru oameni pe cel care nu a împlinit monoteismul.

Cine cercetează starea lui Ibrāhīm, pacea fie asupra lui, și ceea ce i s-a întâmplat vede că el se afla pe cele mai înalte trepte ale răbdării și certitudinii. Numai cel care are certitudine în privința răsplății poate răbda asemenea încercări mărețe. Cel care are îndoială sau ezitare nu rabdă astfel de lucruri, deoarece sufletul nu lasă un lucru decât pentru ceva care îi este mai drag și nu iubește un lucru decât dacă îi presupune sau îi cunoaște cu certitudine folosul. Trebuie să știm că, atunci când Allah laudă pe cineva dintre făpturile Sale, scopul nu este doar ca lauda să ajungă la noi, ci sunt avute în vedere două lucruri importante:

Primul: să-l iubim pe acela despre care Allah a vorbit de bine, după cum îl urâm și îl detestăm pe acela despre care Allah a vorbit de rău. Îl iubim pe Ibrāhīm, pacea fie asupra lui, fiindcă a

97 Din relatarea lui ʿĀ'işah. Relatat de Muslim, Cartea menstruației, capitolul despre pomenirea lui Allah Preaînaltul în stare de impuritate rituală majoră, 1/282.

fost un îndrumător înclinat spre credința dreaptă, statornic în ascultarea de Allah și nu a fost dintre cei care asociază parteneri. Detestăm neamul său, deoarece erau rătăciți. Îi iubim pe îngeri, chiar dacă nu sunt din aceeași specie cu noi, deoarece împlinesc porunca lui Allah. Îi detestăm pe diavoli, deoarece nu Îi dau ascultare lui Allah și sunt dușmani ai noștri și ai lui Allah. Îi detestăm și pe cei care îi urmează pe diavoli, deoarece nici ei nu Îi dau ascultare lui Allah și sunt dușmani ai Lui și ai noștri.
Al doilea: să-i urmăm modelul în însușirile pentru care Allah l-a lăudat, deoarece acestea sunt temeiul laudei. Vom avea parte de laudă în măsura în care îi urmăm modelul în ele. Cel Preaînalt a spus:

﴿لقد كان في قصصهم عبرة لأولي الألباب﴾

În istorisirile lor se află, cu adevărat, o învățătură pentru cei înzestrați cu minte
[Yūsuf: 111]

. Și a spus:

﴿قد كانت لكم أسوة حسنة في إبراهيم والذين معه﴾

Ați avut un model frumos în Ibrāhīm și în cei care erau alături de el
[Al-Mumtaḥanah: 4]

. Și a spus:

﴿لقد كان لكم فيهم أسوة حسنة لمن كان يرجو الله واليوم الآخر﴾

Ați avut în ei un model frumos, pentru cel care nădăjduiește în Allah și în Ziua de Apoi
[Al-Mumtaḥanah: 6]

.

Aceasta este o chestiune importantă, deoarece uneori omul pierde din vedere primul scop: iubirea pentru acela pe care Allah l-a lăudat. Nu trebuie însă să-l piardă din vedere, deoarece iubirea de dragul lui Allah și ura de dragul lui Allah se numără printre cele mai trainice legături ale credinței.

Precizare

Tatăl lui Ibrāhīm a murit în necredință. Părerea corectă, pe care o susținem, este că numele său era Āzar, după cum a spus Allah Preaînaltul:

﴿وإذ قال إبراهيم لأبيه آزر أتتخذ أصناما آلهة﴾

Când Ibrāhīm i-a spus tatălui său, Āzar: „Îți iei idolii drept divinități?”

[Al-Anʿām: 74]

. Și Cel Preaînalt a spus:

﴿وما كان استغفار إبراهيم لأبيه إلا عن موعدة وعدها إياه﴾

Cererea de iertare a lui Ibrāhīm pentru tatăl său nu a fost decât datorită unei făgăduințe pe care i-o făcuse

[At-Tawbah: 114]

, fiindcă el spusese:

﴿سأستغفر لك ربي إنه كان بي حفيا﴾

Voi cere iertare pentru tine de la Domnul meu; El a fost mereu binevoitor cu mine

[Maryam: 47]

.

﴿فلما تبين له أنه عدو لله تبرأ منه إن إبراهيم لأواه حليم﴾

Dar când i-a devenit limpede că el este un dușman al lui Allah, s-a dezis de el. Ibrāhīm era plin de căință și îngăduitor
[At-Tawbah: 114]

. În sura Ibrāhīm, el a spus:

﴿ربنا اغفر لي ولوالدي وللمؤمنين يوم يقوم الحساب﴾

Domnul nostru, iartă-mă pe mine, pe părinții mei și pe credincioși în Ziua când va avea loc socoteala!
[Ibrāhīm: 41]

. Mai târziu însă s-a dezis de el. În schimb, Nūḥ a spus:

﴿رب اغفر لي ولوالدي ولمن دخل بيتي مؤمنا وللمؤمنين والمؤمنات﴾

Doamne, iartă-mă pe mine, pe părinții mei, pe cel care intră în casa mea credincios, pe credincioși și pe credincioase
[Nūḥ: 28]

. Aceasta arată că părinții lui Nūḥ erau credincioși.

O altă precizare

Imamul Aḥmad a spus: *«Trei lucruri nu au temei: relatările despre campaniile militare, cele despre marile bătălii viitoare și exegeza.»* De cele mai multe ori, acestea sunt menționate fără lanț de transmitere. De aceea, exegeții povestesc istoria lui Ādam în legătură cu versetul: *«Când le-a dăruit un copil sănătos»* [Al-Aʿrāf: 190], și puțini dintre ei resping povestirea inventată despre aceasta.[98]

98 Vezi volumul al treilea, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: «Când le-a dăruit un copil sănătos, ei I-au făcut asociați în ceea ce le dăduse…».

Regula este, așadar, că nimeni nu cunoaște ceva despre comunitățile din vechime decât prin revelație. Cel Preaînalt a spus:

﴿ألم يأتكم نبأ الذين من قبلكم قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم لا يعلمهم إلا الله﴾

Nu v-a ajuns vestea celor de dinaintea voastră: neamul lui Nūḥ, ʿĀd, Thamūd și cei de după ei, pe care nu îi știe decât Allah?
[Ibrāhīm: 9]

.

Și a spus: «Și cei care nu Îi asociază nimic Domnului lor.»[99]

Al doilea verset: cuvintele *«Și cei care nu Îi asociază nimic Domnului lor»*. Înaintea acestui verset se află cuvântul Său:

﴿إن الذين هم من خشية ربهم مشفقون﴾

Cei care sunt plini de teamă din venerație față de Domnul lor
[Al-Muʾminūn: 57]

.

Autorul a menționat însă numai partea care constituie dovada. Cuvintele Celui Preaînalt *«din venerație față de Domnul lor»* înseamnă teama de El întemeiată pe cunoaștere, iar *«plini de teamă»* înseamnă că se tem de pedeapsa Lui dacă nu Îi dau ascultare.

99 Sura Al-Muʾminūn, versetul 59.

În sens mai larg, păcatele sunt o formă de asociere, după cum s-a arătat anterior,[100] deoarece izvorăsc dintr-o patimă contrară Legii revelate. Allah Preaînaltul a spus:

﴿أفرأيت من اتخذ إلهه هواه﴾

L-ai văzut pe acela care și-a luat drept divinitate propria patimă?
[Al-Jāthiyah: 23]

.

În sens mai restrâns însă, învățații le împart în două categorii:

1. Asociere.

2. Nelegiuire.

Cuvintele *«nu Îi asociază nimic»* au în vedere asocierea în sens mai larg, deoarece monoteismul nu se împlinește decât prin evitarea asocierii în acest sens. Aceasta nu înseamnă însă că ei nu săvârșesc deloc păcate: fiecare fiu al lui Ādam greșește și nu este ferit de greșeală. Dacă păcătuiesc, ei se căiesc și nu stăruie în păcat, după cum a spus Cel Preaînalt:

﴿والذين إذا فعلوا فاحشة أو ظلموا أنفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم ومن يغفر الذنوب إلا الله ولم يصروا على ما فعلوا وهم يعلمون﴾

Și cei care, atunci când săvârșesc o faptă rușinoasă sau își fac nedreptate, Își aduc aminte de Allah și cer iertare pentru păcatele lor — și cine iartă păcatele în afară de Allah? — și nu stăruie cu bună știință în ceea ce au făcut
[Āl ʿImrān: 135]

.

100 Vezi p. 83.

Ḥuṣayn ibn ʿAbd ar-Raḥmān a relatat: «Mă aflam la Saʿīd ibn Ǯubayr, iar el a întrebat: „Care dintre voi a văzut astrul care a căzut azi-noapte?" Eu am spus: „Eu." Apoi am adăugat: „Să știți că nu mă aflam la rugăciune, ci fusesem înțepat." El a întrebat: „Și ce ai făcut?" Am răspuns: „Am cerut să mi se facă ruqyah." El a întrebat: „Ce te-a îndemnat să faci aceasta?" Am spus: „Un hadith pe care ni l-a relatat aș-Ṣaʿbī." El a întrebat: „Și ce v-a relatat?" Am spus: „Ne-a relatat de la Buraydah ibn al-Ḥuṣayb că a spus: «Nu există ruqyah decât pentru deochi sau înțepătură veninoasă.»" El a spus: „A făcut bine cel care s-a oprit la ceea ce a auzit." Dar Ibn ʿAbbās ne-a relatat de la Profet ﷺ că a spus: «Mi-au fost înfățișate comunitățile. Am văzut un profet însoțit de un mic grup, un profet însoțit de un om sau doi și un profet fără nimeni alături. Deodată mi-a fost arătată o mare mulțime, și am crezut că sunt comunitatea mea. Mi s-a spus: „Acesta este Mūsā și neamul său." Am privit și am văzut o mare mulțime. Mi s-a spus: „Aceasta este comunitatea ta. Împreună cu ei sunt șaptezeci de mii care vor intra în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă."» Apoi s-a ridicat și a intrat în locuința sa. Oamenii au început să discute despre aceia. Unii au spus: „Poate că sunt cei care l-au însoțit pe Trimisul lui Allah ﷺ." Alții au spus: „Poate că sunt cei născuți în Islam, care nu I-au asociat nimic lui Allah..." Și au menționat și alte lucruri. Trimisul lui Allah ﷺ a ieșit la ei, iar ei i-au povestit. El a spus: „Aceștia sunt cei care nu cer să li se facă ruqyah, nu cer să fie cauterizați și nu cred în semne de rău augur și în Domnul lor își pun încrederea." Atunci s-a ridicat ʿUkkāṣah ibn Miḥṣan și a spus: „Roagă-L pe Allah să mă facă dintre ei." El a răspuns: „Tu ești dintre ei." Apoi s-a ridicat un alt bărbat și a spus: „Roagă-L pe Allah să mă facă dintre ei." El a răspuns: „ʿUkkāṣah ți-a luat-o înainte cu aceasta."»[101]

101 Relatat de al-Bukhārī, Cartea cuvintelor care înmoaie inimile, capitolul despre cei șaptezeci de mii care intră în Paradis, 4/199, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre dovada că unele grupuri de musulmani vor intra în Paradis fără socoteală, 1/199.

Cuvintele *«Ḥuṣayn ibn ʿAbd ar-Raḥmān a relatat: „Mă aflam la Saʿīd ibn Ǧubayr”»*: amândoi sunt oameni de încredere dintre urmașii companionilor.

Cuvintele *«a căzut azi-noapte»* înseamnă că astrul a căzut în noaptea care tocmai trecuse. Unii cunoscători ai limbii arabe au spus: dacă vorbești înainte de amiază, spui *«Am făcut cutare lucru în această noapte»*, iar dacă vorbești după amiază, spui *«Am făcut cutare lucru în noaptea trecută»*.

În uzul nostru, de la răsăritul până la apusul soarelui spunem *«noaptea trecută»* pentru noaptea care a trecut, iar de la apusul până la răsăritul soarelui spunem *«această noapte»* pentru noaptea în care ne aflăm. Unii oameni folosesc termenul și mai larg: când se trezesc în timpul nopții, spun *«noaptea trecută»*, deși sunt încă în aceeași noapte.

Cuvintele *«Eu am spus: „Eu”»* se referă la Ḥuṣayn.

În cuvintele *«Să știți că nu mă aflam la rugăciune»*, amă este o particulă introductivă. S-a spus și că are sensul *«cu adevărat»*. Potrivit acestei interpretări, vocala inițială a particulei inna devine a și se spune: amă annī lam akun fī ṣalāh, adică: *«Cu adevărat, nu mă aflam la rugăciune.»*

El, Allah să aibă milă de el, a spus aceasta ca să nu se creadă că stătea în picioare la rugăciune și să nu fie lăudat pentru ceva ce nu făcuse. Aceasta este contrar purtării unora care se bucură când oamenii își închipuie că ei se ridică noaptea la rugăciune. O asemenea purtare este o lipsă în monoteism.

Cuvintele lui Ḥuṣayn, Allah să aibă milă de el, nu țin de fățărnicie, ci sunt o faptă bună. El nu este asemenea celui care părăsește faptele de ascultare de teama de a nu le face de ochii lumii. Satana se poate juca cu omul, făcându-i să pară frumos să părăsească ascultarea de frica fățărniciei. Dimpotrivă, împlinește fapta de ascultare, dar să nu ai în inimă dorința de a te arăta oamenilor.

Cuvintele *«fusesem înțepat»* înseamnă că îl înțepase un scorpion sau altceva. Se pare că înțepătura a fost puternică, deoarece din pricina ei nu a putut dormi.

Cuvântul irtaqaytu are aici sensul istarqaytu, deoarece forma iftaʿala are același sens ca istafʿala. În relatarea lui Muslim apare istarqaytu, adică: am cerut să mi se facă ruqyah.

Cuvintele *«Ce te-a îndemnat să faci aceasta?»* înseamnă că Saʿīd a întrebat care a fost motivul pentru care a cerut să i se facă ruqyah.

Cuvintele *«Un hadith pe care ni l-a relatat aș-Șaʿbī»* arată că înaintașii evlavioși, Allah să fie mulțumit de ei, dialogau pentru a ajunge la adevăr. Saʿīd ibn Jubayr nu a intenționat să-l critice pe acel om, ci să-l întrebe și să cunoască dovada pe care se întemeia.

Cuvintele *«Nu există ruqyah»* înseamnă: nu există recitare asupra unui bolnav sau a unei persoane afectate ori cerere pentru o asemenea recitare.

Cuvintele *«decât pentru deochi»*: oamenii îl numesc astăzi an-naḥḥātah, iar unii îl numesc an-nafs sau al-ḥasad, adică invidie. El este o privire venită de la un om invidios, al cărui suflet rău capătă o anumită stare din care pornește ceea ce îl afectează pe cel atins.

Cuvântul ḥumah se pronunță cu u după ḥ și cu a după m, fără dublarea lui m. El se referă la orice vietate veninoasă. Sensul este că l-a înțepat una dintre aceste vietăți, iar scorpionul este una dintre ele.

Saʿīd ibn Jubayr a spus: *«A făcut bine cel care s-a oprit la ceea ce a auzit. Dar Ibn ʿAbbās ne-a relatat…»*, până la sfârșit.

Așadar, Ḥușayn s-a întemeiat pe hadithul *«Nu există ruqyah decât pentru deochi sau înțepătură veninoasă»*. Acesta arată că ruqyah pentru deochi sau înțepătură veninoasă este folositoare, iar aceasta se constată în realitate, căci recitările de ruqyah sunt folositoare, cu voia lui Allah, atât pentru deochi, cât și pentru înțepătura veninoasă. Mulți oameni recită asupra celui înțepat, iar acesta se însănătoșește pe loc. Dovada este întâmplarea omului pe care Profetul ﷺ l-a trimis într-un detașament. Ei au cerut găzduire unui neam, dar oamenii nu i-au găzduit. Căpetenia acelui neam a fost înțepată de un scorpion. Oamenii au întrebat: *«Cine îi poate face ruqyah?»* Au spus: *«Poate că printre acești călători se află cineva care recită ruqyah.»* Au venit la detașament

și au întrebat: *«Este printre voi cineva care face ruqyah?»* Ei au răspuns: *«Da, dar nu vă facem ruqyah decât în schimbul unor oi.»* Oamenii au spus: *«Vă dăm.»* Le-au pus deoparte câteva oi, apoi unul dintre ei a mers și a recitat Al-Fātiḥah asupra lui, de trei sau de șapte ori. Omul s-a ridicat ca și cum ar fi fost dezlegat dintr-o legătură. Cel înțepat a avut astfel folos din recitarea ei. De aceea, Profetul ﷺ a spus: *«De unde ai știut că ea este ruqyah?»*, referindu-se la Al-Fātiḥah.[102] La fel, recitarea pentru deochi este folositoare.

Pentru deochi se folosește și o altă metodă decât ruqyah: istighsāl, cererea spălării. Este adus cel de la care a venit deochiul și i se cere să facă abluțiunea. Apoi se ia apa care s-a scurs de pe mădularele lui, se toarnă asupra celui afectat și acesta bea din ea, însănătoșindu-se cu voia lui Allah. Mai există o metodă, împotriva căreia nu este nicio opreliște: se ia ceva din îmbrăcămintea care îi atinge corpul, precum cămașa, tichia, pantalonii sau altceva, ori din pământul umed pe care a călcat. Se toarnă apă peste acel lucru, iar cel afectat este stropit cu ea sau o bea. Aceasta este o metodă încercată.

Cât despre cel de la care vine deochiul, atunci când vede ceva care îl încântă, se cuvine să ceară binecuvântare pentru acel lucru, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ către ʿĀmir ibn Rabīʿah, când acesta l-a deocheat pe Sahl ibn Ḥunayf: *«De ce nu ai cerut binecuvântare pentru el?»*[103] Adică să fi spus: *«Allah să te binecuvânteze!»*

Cuvintele *«Dar ne-a relatat»* sunt rostite de Saʿīd ibn Jubayr.

Cuvintele *«Mi-au fost înfățișate comunitățile»*: Cel care i le-a înfățișat este Allah, Slăvitul și Preaînaltul. După cum se pare, aceasta a avut loc în vis. Vezi Fatḥ al-Bārī (11/407), Cartea

102 Din relatarea lui Abū Saʿīd. Relatat de al-Bukhārī, Cartea plății pentru servicii, capitolul despre ceea ce se oferă pentru ruqyah, 2/136, și de Muslim, Cartea salutului, capitolul despre îngăduința de a primi plată pentru ruqyah prin Coran, 4/1727.

103 Din relatarea lui Abū Umāmah ibn Sahl ibn Ḥunayf, de la tatăl său. Relatat de Mālik în Al-Muwaṭṭaʾ, Cartea deochiului, capitolul despre abluțiunea pentru deochi, 2/938. Transmițătorii lui sunt de încredere. Vezi notele la Zād al-Maʿād (4/163).

cuvintelor care înmoaie inimile, capitolul despre cei șaptezeci de mii care intră în Paradis. Umam este pluralul lui ummah și desemnează comunitățile trimișilor.

Cuvântul raht desemnează un grup de la trei până la nouă oameni.

Cuvintele *«un profet însoțit de un om și doi oameni»*: sensul aparent al conjuncției *«și»* este aici *«sau»*, adică însoțit de un om sau de doi. Dacă ar fi fost vorba de un om și încă doi alături de el, ar fi fost suficient să spună *«însoțit de trei»*. Sensul este însă: un profet însoțit de un om și un alt profet însoțit de doi oameni.

Cuvintele *«un profet fără nimeni alături»* înseamnă că este trimis, dar nu îl urmează nimeni. Allah îl trimite însă pentru a stabili dovada. Odată stabilită dovada, făpturile nu Îi mai pot aduce nicio învinuire lui Allah, iar dovada este întemeiată împotriva lor.

Cuvintele *«Deodată mi-a fost arătată»* presupun o expresie omisă: *«În timp ce mă aflam astfel, deodată mi-a fost arătată»*.

Cuvintele *«o mare mulțime»*: termenul sawād pare să-i desemneze aici pe oameni. De aceea se spune *«nu i-am văzut silueta»*, adică persoana. Este vorba despre o mulțime mare de oameni care, din pricina numărului lor, apăreau ca o masă întunecată.

Cuvintele *«Am crezut că sunt comunitatea mea»*: profeții îi fuseseră înfățișați împreună cu comunitățile lor, așa că el, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, a crezut că acea mulțime este comunitatea sa.

Cuvintele *«Mi s-a spus: „Acesta este Mūsā și neamul său”»* arată numărul mare al adepților lui Mūsā, pacea fie asupra lui, și al neamului la care a fost trimis.

Cuvintele *«Am văzut o mare mulțime. Mi s-a spus: „Aceasta este comunitatea ta”»*: această mulțime era mai mare decât prima, deoarece comunitatea Profetului ﷺ este cu mult mai numeroasă decât cea a lui Mūsā, pacea fie asupra lui.

Cuvintele *«fără socoteală și fără pedeapsă»* înseamnă că nu sunt pedepsiți și nu li se cere socoteală, ca o cinstire a lor. Sensul

aparent este că aceasta nu se întâmplă nici în morminte, nici după venirea Ceasului.

Cuvintele *«Oamenii au început să discute despre aceia»*: această discuție urmărea aflarea adevărului atât prin înțelegere, cât și prin faptă, pentru ca ei să se numere printre aceia.

Cuvintele *«cei care l-au însoțit pe Trimisul lui Allah»* pot avea în vedere însoțirea în sens general, interpretare susținută de sensul aparent al formulării. Pot avea însă în vedere și pe cei care l-au însoțit în emigrare. Această interpretare este susținută de faptul că, dacă ar fi fost vorba despre însoțire în general, ei ar fi spus *«noi»*, fiindcă vorbitorii erau companionii. O susțin și cuvintele Trimisului ﷺ către Khālid ibn al-Walīd: *«Nu îi insultați pe companionii mei»*,[104] căci sunt avuți în vedere cei care l-au însoțit în emigrare. Împotriva acestei interpretări stă însă faptul că emigranții nu ajung la șaptezeci de mii.

Împotriva primei interpretări stă faptul că numărul companionilor depășește șaptezeci de mii. Este posibil să fie avuți în vedere cei care s-au aflat alături de Trimis ﷺ până la cucerirea Meccăi, deoarece după cucerirea Meccăi oamenii au intrat în religia lui Allah în grupuri. Această chestiune are nevoie de o cercetare mai amănunțită.

Cuvintele *«cei născuți în Islam»* îi desemnează pe cei care s-au născut după începutul misiunii profetice și au îmbrățișat Islamul. Aceștia sunt mulți. Dacă am spune însă că sunt avuți în vedere cei dintre companioni care s-au născut în Islam, ei nu ar ajunge la șaptezeci de mii.

Cuvintele *«Trimisul lui Allah a ieșit la ei, iar ei i-au povestit»* înseamnă că i-au spus ce discutaseră și ce se petrecuse între ei.

Cuvintele *«nu cer să li se facă ruqyah»* apar în unele relatări ale

104 Din relatarea lui Abū Saʿīd al-Khudrī, Allah să fie mulțumit de el. Relatat de al-Bukhārī, Cartea virtuților companionilor Profetului ﷺ, capitolul despre cuvintele Profetului ﷺ: «Dacă mi-aș fi luat un prieten apropiat», 3/8, și de Muslim, Cartea virtuților companionilor, capitolul despre interzicerea insultării companionilor, Allah să fie mulțumit de ei, 4/1967.

lui Muslim[105] sub forma *«nu fac ruqyah»*. Această variantă este însă o greșeală, după cum a spus Șeicul Islamului Ibn Taymiyyah, deoarece Trimisul ﷺ făcea ruqyah,[106] iar Jibrīl[107] și ʿĀʾișah[108] i-au făcut ruqyah. Și companionii făceau ruqyah.[109]

Forma verbală istafʿala exprimă cererea unei acțiuni, ca în istaghfara, adică a cerut iertare, sau istajāra, adică a cerut ocrotire. Aici istarqā înseamnă că a cerut ruqyah. Ei nu cer nimănui să recite asupra lor, din următoarele motive:

1. Datorită puternicei lor încrederi în Allah.

2. Datorită demnității sufletelor lor, care se feresc să se umilească înaintea altcuiva decât Allah.

3. Din pricina legării inimii de altcineva decât Allah, pe care o poate cuprinde acest lucru.

Cuvintele *«nu cer să fie cauterizați»* înseamnă că nu cer nimănui să-i cauterizeze. Iktawā înseamnă că a cerut cuiva să-l cauterizeze. Este asemenea expresiei *«nu cer să li se facă ruqyah»*. În cazul celui desemnat de autorități să facă o asemenea procedură, solicitarea ei nu implică umilire, deoarece el a fost desemnat de autorități și este plătit de acestea. O asemenea solicitare este doar înștiințarea că persoana are nevoie de cauterizare, nu o cerere umilitoare.

Cuvintele *«nu cred în semne de rău augur»*: verbul arab este derivat din cuvântul *«pasăre»*. Substantivul verbal este taṭayyur, iar ṭiyarah este un alt substantiv care desemnează această acțiune. Inițial, era vorba despre a vedea un semn de rău augur în păsări,

105 În Cartea credinței, capitolul despre dovada că unele grupuri de musulmani vor intra în Paradis fără socoteală, 1/200.

106 Din relatarea lui ʿĀʾișah. Relatat de al-Bukhārī, Cartea medicinei, capitolul despre ruqyah făcută de Profet ﷺ, 4/44, și de Muslim, Cartea salutului, capitolul despre recomandarea ruqyah pentru deochi, 4/1724.

107 Din relatarea lui ʿĀʾișah. Relatat de Muslim, Cartea salutului, capitolul despre medicină, boală și ruqyah, 4/1718.

108 Relatat de al-Bukhārī, Cartea virtuților Coranului, capitolul despre virtutea surelor de cerere a ocrotirii, 3/344, și de Muslim, Cartea salutului, capitolul despre ruqyah pentru bolnav, 4/1723.

109 După cum apare în întâmplarea omului din detașament.

dar sensul este mai larg: a socoti de rău augur ceva văzut sau auzit, un timp ori un loc.

Arabii erau cunoscuți pentru astfel de superstiții. Un om dintre ei putea să dorească un lucru bun, dar, dacă vedea o pasăre trecând la dreapta sau la stânga, potrivit interpretărilor cunoscute de ei, renunța la ceea ce intenționase. Unii socoteau de rău augur un sunet auzit sau o persoană văzută. Alții socoteau luna Șawwāl nepotrivită pentru căsătorie. De aceea, ʿĀ'işah, Allah să fie mulțumit de ea, a spus: *«Trimisul lui Allah ﷺ a încheiat căsătoria cu mine în Șawwāl și a început viața conjugală cu mine tot în Șawwāl. Care dintre voi a fost mai iubită de el decât mine?»*[110] Unii socoteau de rău augur ziua de miercuri sau luna Șafar.

Toate aceste superstiții au fost desființate de Legea revelată, deoarece îi dăunează omului în rațiune, gândire și purtare. A nu da însemnătate acestor lucruri este tocmai încrederea în Allah. De aceea, descrierea se încheie cu vorbele *«și în Domnul lor își pun încrederea»*. Lipsa acestor lucruri din purtarea lor arată puterea încrederii lor în El.

Arată aceste lucruri că acela care nu are aceste însușiri este vrednic de mustrare sau doar că a pierdut desăvârșirea?

Răspunsul: a pierdut desăvârșirea, cu excepția credinței în semne de rău augur, care nu este îngăduită, fiindcă este vătămătoare și nu are niciun temei real.

În privința solicitării unui tratament, sensul aparent este că situația ar fi aceeași, deoarece formularea este generală. S-ar putea spune: dacă nu ar fi fost cuvintele *«nu cer să li se facă ruqyah»*, aș fi spus că tratamentul nu intră în această categorie. Cauterizarea presupune o vătămare sigură — arderea cu foc și durerea —, în timp ce folosul ei este sperat. Cuvântul *«cer să li se facă ruqyah»* ridică însă o dificultate: ruqyah nu cuprinde vătămare; dacă nu folosește, nu dăunează. Aici spunem că medicamentul este asemenea ei, întrucât, dacă nu folosește, nu dăunează. Totuși, el poate și să dăuneze, deoarece, dacă omul ia

110 Relatat de Muslim, Cartea căsătoriei, capitolul despre recomandarea încheierii căsătoriei și a căsătoririi în Șawwāl, 2/1039.

un medicament fără să aibă boala pentru care este acel medicament, îi poate face rău.

Această chestiune are nevoie de cercetare. Putem spune, de pildă, că ceea ce are un folos sigur, dacă nu presupune umilirea propriei persoane, nu dăunează, adică nu îl lipsește pe om de desăvârșire? Așa ar fi tratamentul unei fracturi, amputarea unui membru sau ceea ce fac oamenii astăzi pentru apendice și alte afecțiuni.

Dacă cineva ar spune să ne limităm la cele din acest hadith — faptul că nu cer să li se facă ruqyah, nu cer cauterizarea și nu cred în semne de rău augur — și că celelalte lucruri nu împiedică intrarea în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă, datorită textelor care îndeamnă la tratament și laudă unele remedii, precum mierea[111] și semințele negre,[112] această părere ar avea un temei.

Dacă un om îți propune să-ți facă ruqyah și nu îl oprești, pierzi oare ceva din desăvârșire?

Răspunsul: nu pierzi, deoarece Profetul ﷺ nu a oprit-o pe ʿĀ'işah să-i facă ruqyah,[113] iar el este cea mai desăvârșită făptură în încrederea în Allah și bizuirea pe El. Acest hadith, *«nu cer să li se facă ruqyah...»*, se referă la cererea acestor lucruri. Deosebirea dintre a le primi după ce le-ai cerut și a le primi fără să le ceri este limpede.

Cuvintele *«El a răspuns: „Tu ești dintre ei"»*: a rostit Trimisul ﷺ acestea printr-o revelație confirmată de Allah, prin inspirație sau printr-o revelație adusă de un mesager?

---

111 Precum hadithul lui Ibn ʿAbbās atribuit Profetului ﷺ: «Vindecarea se află în trei lucruri: o înghițitură de miere, o incizie pentru aplicarea ventuzelor și o cauterizare cu foc; eu însă interzic comunității mele cauterizarea.» Relatat de al-Bukhārī, Cartea medicinei, capitolul despre vindecarea prin trei lucruri, 4/32.

112 Potrivit hadithului lui ʿĀ'işah atribuit Profetului ﷺ: «Aceste semințe negre sunt vindecare pentru orice boală, în afară de as-sām.» Am întrebat: «Ce este as-sām?» El a spus: «Moartea.» Relatat de al-Bukhārī, Cartea medicinei, capitolul despre semințele negre, 4/34, și de Muslim, Cartea salutului, capitolul despre tratarea cu semințe negre, 4/1735.

113 Sursele relatării au fost indicate anterior, p. 128.

În asemenea lucruri este posibil să fie vorba despre revelație prin inspirație, despre revelație prin intermediul mesagerului sau despre revelație prin confirmare: Trimisul rostește cuvintele, iar dacă Allah i le confirmă, ele devin revelație confirmată.

Relatarea lui al-Bukhārī, *«O, Allah, fă-l dintre ei!»*, arată însă că propoziția *«Tu ești dintre ei»* este un enunț cu sens de rugă.

Cuvintele sale: *«Apoi s-a ridicat un alt bărbat și a spus: „Roagă-L pe Allah să mă facă dintre ei.”»*

Cuvintele *«ʿUkkāșah ți-a luat-o înainte cu aceasta»*: Profetul ﷺ nu a dorit să-i spună *«nu»*, ci a spus că ʿUkkāșah ibn Miḥșan i-a luat-o înainte în această distincție și virtute sau în această cerere. Învățații au avut păreri diferite despre motivul pentru care Trimisul ﷺ a rostit aceste cuvinte. S-a spus că acel om era ipocrit și că Trimisul ﷺ a dorit să nu-l înfrunte cu ceva neplăcut, pentru a-i apropia inima. S-a spus și că s-a temut să nu deschidă o ușă și să ceară aceasta cineva care nu se numără printre ei. A rostit, așadar, acele cuvinte care au devenit proverbiale. Această explicație este mai apropiată de adevăr.

Învățăturile capitolului

Cuvintele *«Învățăturile capitolului»* înseamnă că în acest capitol se află următoarele învățături:

Prima: cunoașterea treptelor oamenilor în monoteism.

Prima învățătură: cunoașterea treptelor oamenilor în monoteism. Ea se deduce din cuvintele *«vor intra în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă»*, după care a spus: *«Aceștia sunt cei care nu cer să li se facă ruqyah, nu cer să fie cauterizați și nu cred în semne de rău augur.»* (vezi nota 101, p. 123)

A doua: ce înseamnă împlinirea lui.

A doua: ce înseamnă împlinirea lui, adică împlinirea monoteismului. Am arătat la începutul capitolului că împlinirea lui înseamnă curățarea sa de asociere.

A treia: lauda adusă de El, Slăvitul, lui Ibrāhīm pentru că nu a fost dintre cei care asociază parteneri.

A treia: lauda adusă de El, Slăvitul, lui Ibrāhīm pentru că nu a fost dintre cei care asociază parteneri. Aceasta este limpede în nobilul verset:

﴿إن إبراهيم كان أمة قانتا لله حنيفا ولم يك من المشركين﴾

Ibrāhīm a fost un îndrumător, statornic în ascultarea de Allah, înclinat spre credința dreaptă, și nu a fost dintre cei care asociază parteneri

[An-Naḥl: 120]

. Fără îndoială, versetul a fost rostit pentru a-l lăuda pe Ibrāhīm, binecuvântarea și pacea fie asupra lui. Dacă temeiul laudei este absența asocierii din starea lui, aceasta arată că oricine este lipsit de asociere merită laudă din partea lui Allah, Slăvitul și Preaînaltul.

A patra: lauda Sa pentru cei apropiați Lui, fruntașii oamenilor, datorită faptului că sunt feriți de asociere.

A patra: lauda Sa pentru cei apropiați Lui, fruntașii oamenilor, datorită faptului că sunt feriți de asociere. Dovada este cuvântul Celui Preaînalt: *«Și cei care nu Îi asociază nimic Domnului lor».* Acest verset se află într-un șir de versete pe care Allah l-a început astfel:

﴿إن الذين هم من خشية ربهم مشفقون ۝ والذين هم بآيات ربهم يؤمنون ۝ والذين هم بربهم لا يشركون ۝ والذين يؤتون ما آتوا وقلوبهم وجلة أنهم إلى ربهم راجعون ۝ أولئك يسارعون في الخيرات وهم لها سابقون﴾

Cei care sunt plini de teamă din venerație față de Domnul lor, cei care cred în semnele Domnului lor, cei care nu Îi asociază nimic Domnului lor și cei care dau ceea ce dau cu inimile pline de teamă, fiindcă se vor întoarce la Domnul lor, aceia se grăbesc spre faptele bune și sunt cei dintâi în ele

[Al-Mu'minūn: 57–61]

. Aceștia sunt cei apropiați Lui, fruntașii oamenilor. Construcția folosită de autor atribuie însușirea celui descris, adică: cei apropiați lui Allah care sunt fruntași. Autorul, Allah să aibă milă de el, nu are în vedere doar fruntașii dintre cei apropiați lui Allah, ci pe cei apropiați Lui, care sunt fruntașii făpturilor.

A cincea: faptul că renunțarea la ruqyah și la cauterizare face parte din împlinirea monoteismului.

A cincea: faptul că renunțarea la ruqyah și la cauterizare face parte din împlinirea monoteismului, potrivit cuvintelor *«cei care nu cer să li se facă ruqyah și nu cer să fie cauterizați».* Prin expresia

«ruqyah și cauterizare», autorul are în vedere cererea de ruqyah și cererea cauterizării.

A șasea: faptul că încrederea în Allah reunește aceste însușiri.

A șasea: încrederea în Allah reunește aceste însușiri. Ele sunt renunțarea la cererea de ruqyah, la cererea cauterizării și la credința în semne de rău augur. Ceea ce îl îndeamnă pe om la acestea este puternica sa încredere în Allah, Mărețul și Preamăritul.

A șaptea: profunzimea cunoașterii companionilor, care au înțeles că aceștia nu au dobândit această răsplată decât prin fapte.

A șaptea: profunzimea cunoașterii companionilor, care au înțeles că aceștia nu au dobândit această răsplată decât prin fapte. Adică acei șaptezeci de mii nu au primit răsplata decât prin fapte. Dovada este că tovarășii Profetului au discutat despre cei care vor avea această mare răsplată și au menționat mai multe posibilități.

A opta: râvna lor pentru bine.

A opta: râvna lor pentru bine. Ea se arată în discuția lor despre acest lucru: doreau să ajungă la o concluzie pentru a o pune în practică.

A noua: virtutea acestei comunități atât prin număr, cât și prin însușiri.

A noua: virtutea acestei comunități prin număr și prin însușiri. În privința numărului, Profetul ﷺ a văzut o mare mulțime, mai mare decât cea care era alături de Mūsā. În privința însușirilor, alături de ei se află aceia care nu cer să li se facă ruqyah, nu cer cauterizarea, nu cred în semne de rău augur și își pun încrederea în Domnul lor.

A zecea: virtutea însoțitorilor lui Mūsā.

A zecea: virtutea însoțitorilor lui Mūsā. Aceasta se deduce din cuvintele *«Deodată mi-a fost arătată o mare mulțime»*. S-ar putea spune însă că formularea *«numărul mare al adepților lui Mūsā»* ar corespunde mai bine sensului hadithului, deoarece el spune: *«O mare mulțime și am crezut că sunt comunitatea mea»*, ceea ce arată numărul lor mare.

A unsprezecea: înfățișarea comunităților înaintea lui, binecuvântarea și pacea fie asupra lui.

A unsprezecea: înfățișarea comunităților înaintea lui, binecuvântarea și pacea fie asupra lui. Aceasta are două foloase:

Primul folos: alinarea Trimisului, binecuvântarea și pacea fie asupra lui. El a văzut profeți care aveau alături doar un om sau doi și profeți care nu aveau pe nimeni alături. Astfel, găsește alinare și spune: *«Nu sunt primul dintre trimiși»* [Al-Aḥqāf: 9].

Al doilea folos: arătarea virtuții și nobleții sale, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, deoarece el avea cei mai numeroși și cei mai buni adepți. Așadar, înfățișarea comunităților înaintea lui cuprinde aceste două foloase.

A douăsprezecea: fiecare comunitate va fi adunată separat, alături de profetul ei.

A douăsprezecea: fiecare comunitate va fi adunată separat, alături de profetul ei. Dovada sunt cuvintele *«Am văzut un profet însoțit de un om sau doi»*. Dacă fiecare profet nu ar fi fost separat de ceilalți, oamenii s-ar fi amestecat și nu s-ar fi deosebit adepții lui de ceilalți. O arată și cuvintele Celui Slăvit și Preaînalt:

﴿وترى كل أمة جاثية كل أمة تدعى إلى كتابها﴾

Vei vedea fiecare comunitate îngenuncheată. Fiecare comunitate va fi chemată la cartea ei

[Al-Jāthiyah: 28]

, care arată că fiecare comunitate va fi de sine stătătoare.

A treisprezecea: puțini au fost cei care au răspuns chemării profeților.

A treisprezecea: puțini au răspuns chemării profeților. Aceasta este limpede din cuvintele *«Un profet însoțit de un om sau doi și un profet fără nimeni alături».*

A paisprezecea: profetul căruia nu i-a răspuns nimeni va veni singur.

A paisprezecea: profetul căruia nu i-a răspuns nimeni va veni singur, potrivit cuvintelor *«Un profet fără nimeni alături».*

A cincisprezecea: rodul acestei cunoașteri este să nu ne lăsăm amăgiți de numărul mare și să nu-i disprețuim pe cei puțini.

A cincisprezecea: rodul acestei cunoașteri este să nu ne lăsăm amăgiți de numărul mare, până la sfârșitul afirmației. Cei mulți pot fi în rătăcire. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وإن تطع أكثر من في الأرض يضلوك عن سبيل الله﴾

Dacă îi asculți pe cei mai mulți de pe pământ, te vor abate de la calea lui Allah

[Al-Anʿām: 116]

. Dintr-o altă perspectivă, dacă omul se lasă amăgit de numărul mare al celor alături de el și crede că nu va fi înfrânt sau că biruința îi este asigurată, și aceasta este o cauză a lipsei de ajutor.

Dacă privim faptul că cei mai mulți oameni de pe pământ sunt rătăciți, nu te lăsa amăgit de ei și nu spune: *«Oamenii urmează această cale; cum să mă despart de ei?»* La fel, nu te lăsa amăgit de numărul mare atunci când ai alături mulți adepți aflați pe calea adevărului. Cuvintele autorului au, așadar, două sensuri:

Primul sens: să nu ne lăsăm amăgiți de numărul mare al celor care pier, ajungând astfel să pierim împreună cu ei.

Al doilea sens: să nu ne lăsăm amăgiți de numărul mare al celor mântuiți, ajungând astfel să ne admirăm pe noi înșine. Cuvintele *«să nu-i disprețuim pe cei puțini»* înseamnă să nu îi socotim lipsiți de însemnătate, deoarece cei puțini pot fi mai buni decât cei mulți.

A șaisprezecea: îngăduința ruqyah pentru deochi și înțepătură veninoasă.

A șaisprezecea: îngăduința ruqyah pentru deochi și înțepătură veninoasă se deduce din cuvintele *«Nu există ruqyah decât pentru deochi sau înțepătură veninoasă».*

A șaptesprezecea: profunzimea cunoașterii înaintașilor, după cum arată cuvintele «A făcut bine cel care s-a oprit la ceea ce a auzit, dar...». El a înțeles că primul hadith nu îl contrazice pe al doilea.

A șaptesprezecea: profunzimea cunoașterii înaintașilor, după cum arată cuvintele *«A făcut bine cel care s-a oprit la ceea ce a auzit, dar...».* El a înțeles că primul hadith nu îl contrazice pe al doilea. Cuvintele *«Nu există ruqyah decât pentru deochi sau înțepătură veninoasă»* nu îl contrazic pe al doilea hadith, deoarece al doilea se referă la cererea de ruqyah, iar primul la ruqyah însăși. Dacă vine cineva să-i facă ruqyah unui om, iar acesta nu îl oprește, nu contrazice cuvintele *«nu cer să li se facă ruqyah».* Există trei situații:

Prima situație: să ceară cuiva să-i facă ruqyah. Acesta a pierdut desăvârșirea.

A doua situație: să nu îl oprească pe cel care îi face ruqyah. Acesta nu a pierdut desăvârșirea, deoarece nu a cerut ruqyah și nu a solicitat nimic.

A treia situație: să îl oprească pe cel care îi face ruqyah. Aceasta este contrar Sunnei, deoarece Profetul ﷺ nu a oprit-o pe ʿĀʾișah să-i facă ruqyah, iar companionii nu au oprit pe nimeni să le facă ruqyah,[114] fiindcă aceasta nu afectează încrederea în Allah.

A optsprezecea: înaintașii se fereau ca omul să fie lăudat pentru ceea ce nu avea.

A optsprezecea: înaintașii se fereau ca omul să fie lăudat pentru ceea ce nu avea. Aceasta se deduce din cuvintele *«Să știți că nu mă aflam la rugăciune, ci fusesem înțepat»*. Dacă văzuse astrul căzător, înseamnă că era treaz. Cel treaz fie se roagă, fie are o altă îndeletnicire, fie ceva îl împiedică să doarmă.

A nouăsprezecea: cuvintele «Tu ești dintre ei» sunt un semn al profeției.

A nouăsprezecea: cuvintele *«Tu ești dintre ei»* sunt un semn al profeției, adică o dovadă a profeției Trimisului ﷺ. Cum anume? ʿUkkāșah ibn Miḥșan, Allah să fie mulțumit de el, a rămas ferit de necredință până când a murit în Islam. Aceasta este, așadar, o dovadă dintre dovezile profeției Trimisului ﷺ, dacă spunem că propoziția este o înștiințare, nu o rugă. Dacă spunem că este o rugă, putem spune și atunci că ea cuprinde un semn al profeției: Allah a răspuns rugii Trimisului ﷺ. Însă împlinirea unei rugi nu este o însușire proprie numai profeților, căci poate fi împlinită și ruga cuiva care nu este profet. Prin urmare, aceasta nu poate fi un semn al profeției decât dacă socotim că enunțul este o simplă vestire.

A douăzecea: virtutea lui ʿUkkāșah.

114 Vezi p. 128.

A douăzecea: virtutea lui ʿUkkāșah, întrucât el se numără printre cei care intră în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă. Putem mărturisi acest lucru despre el? Da, deoarece Trimisul ﷺ a mărturisit aceasta despre el.

A douăzeci și una: folosirea exprimărilor indirecte.

A douăzeci și una: folosirea exprimărilor indirecte, care oferă o cale de a evita minciuna. Aceasta reiese din cuvintele Trimisului ﷺ: *„ʿUkkāșah ți-a luat-o înainte."* În realitate, acesta nu era adevăratul motiv care îl împiedica. Motivul era cel pe care l-am arătat în comentariu: fie acel bărbat era un ipocrit, iar Profetul ﷺ nu a vrut să-l includă printre cei care intră în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă, fie se temea să nu deschidă o poartă prin care să ceară această treaptă cei care nu sunt vrednici de ea.

A douăzeci și doua: noblețea caracterului său ﷺ.

A douăzeci și doua: noblețea caracterului său ﷺ, deoarece l-a refuzat pe acel bărbat și a închis această cale într-un fel care nu umilea pe nimeni și nu stârnea aversiune.

4 Teama de a-I asocia parteneri lui Allah

Și cuvintele lui Allah, Cel Atotputernic și Măreț:

﴿إن الله لا يغفر أن يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء﴾

Allah nu iartă să I se asocieze parteneri, dar iartă ceea ce este mai puțin de atât cui voiește.[115]

Legătura acestui capitol cu cele două capitole precedente
În primul capitol, autorul, Allah să aibă milă de el, a vorbit despre împlinirea deplină a credinței în unicitatea lui Allah. În al doilea a arătat că acela care o împlinește pe deplin intră în Paradis fără socoteală și fără pedeapsă. Apoi, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, a adăugat acest al treilea capitol, deoarece omul poate crede că a împlinit pe deplin credința în unicitatea lui Allah, deși nu a împlinit-o. De aceea, unul dintre înaintași a spus: *„Nu m-am luptat cu sufletul meu pentru nimic așa cum m-am luptat pentru sinceritate."* Sufletul este legat de această lume și își dorește partea sa de avere, prestigiu sau putere. Se poate chiar să urmărească această lume prin fapte care țin de Viața de Apoi, iar aceasta este o lipsă de sinceritate. Puțini sunt cei care urmăresc Viața de Apoi în toate faptele lor. De aceea, după cele două capitole precedente, autorul, Allah să aibă milă de el, a așezat acest capitol despre teama de asociere, în care a menționat două versete.

115 Sura An-Nisāʾ, versetul 116.

Primul este cuvântul Său: *„Allah nu iartă să I se asocieze parteneri."* Particula *„lā"* exprimă negația. Expresia *„an yushraka bihi"* conține un verb la prezent, precedat de *„an"*, care introduce o construcție cu valoare de nume de acțiune. Sensul devine astfel: *„Allah nu iartă asocierea de parteneri Lui"* sau *„nu iartă vreo asociere de parteneri Lui"*. Așadar, Allah nu iartă niciodată asocierea, deoarece ea este o încălcare a dreptului care Îi aparține numai Lui: credința în unicitatea Sa.

În privința păcatelor, precum adulterul și furtul, omul poate urmări prin ele satisfacerea unei dorințe a sufletului prin plăcerea pe care o dobândește. Asocierea însă este o încălcare a dreptului lui Allah Preaînaltul. Omul nu obține prin ea satisfacerea unei dorințe a sufletului; ea nu este o poftă prin care omul caută să dobândească ceea ce dorește, ci este o nedreptate. De aceea, Allah Preaînaltul a spus: *„Asocierea este, cu adevărat, o nedreptate imensă"* [Luqmān: 13].

Prin asociere se înțelege aici asocierea majoră sau asocierea în general? Unii învățați au spus că expresia este generală și cuprinde orice fel de asociere, chiar și pe cea minoră, precum jurământul pe altcineva în afară de Allah, căci Allah nu îl iartă. În schimb, păcatele mari, precum furtul și consumul de vin, sunt supuse voinței Sale: Allah le poate ierta. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, care a cercetat temeinic aceste chestiuni, s-a exprimat diferit în această privință. Uneori a spus că Allah nu iartă asocierea, chiar dacă este minoră; alteori a spus că asocierea pe care Allah nu o iartă este asocierea majoră. În orice caz, trebuie să ne ferim de orice fel de asociere, deoarece formularea generală ar putea-o cuprinde și pe cea minoră. În expresia *„an yushraka bihi"*, particula *„an"* și ceea ce urmează după ea au valoarea unui nume de acțiune: *„vreo asociere de parteneri Lui"*. Acesta este un termen nehotărât într-o construcție negativă, ceea ce exprimă generalitatea.

Cuvintele Sale: *„dar iartă ceea ce este mai puțin de atât"*. Prin *„mai puțin"* se înțelege aici ceea ce este mai prejos de asociere, nu tot ceea ce este altceva decât asocierea.

Și al-Khalīl, pacea fie asupra lui, a spus:

﴿واجنبني وبني أن نعبد الأصنام﴾

Ferește-mă pe mine și pe fiii mei să ne închinăm idolilor![116]

Al doilea verset este cuvântul Său: *„Ferește-mă pe mine și pe fiii mei să ne închinăm idolilor!"* S-a spus că prin *„fiii mei"* se înțeleg fiii săi direcți, iar noi nu cunoaștem alți fii direcți ai săi în afară de Ismāʿīl și Isḥāq. S-a mai spus că se înțeleg urmașii săi și cei care se nasc din descendența lui. Aceasta este părerea mai întemeiată, datorită versetelor care arată că el s-a rugat pentru oamenii din descendența sa. Însă înțelepciunea lui Allah a făcut ca ruga lui să nu fie împlinită pentru unii dintre ei, așa cum Trimisul ﷺ s-a rugat ca membrii comunității sale să nu se lupte între ei,[117] iar Allah nu i-a împlinit această rugă.

Totodată, împotriva primei interpretări stă faptul că versetul folosește forma de plural, iar Ibrāhīm nu a avut alți fii în afară de Isḥāq și Ismāʿīl.

Sensul expresiei *„ferește-mă"* este: așază-mă pe mine de o parte, iar idolii de cealaltă parte. Această exprimare este mai puternică decât dacă ar fi spus: *„Împiedică-ne pe mine și pe fiii mei să ne închinăm idolilor"*, căci, dacă se află de o parte, separat de ei, este mai departe de aceștia.

Ibrāhīm, pacea fie asupra lui, se teme pentru sine de asociere, deși este prietenul apropiat al Celui Milostiv și călăuza celor care se îndreaptă numai către Allah. Atunci ce să mai spunem despre noi?! Nu te socoti la adăpost de asociere și nu te socoti la adăpost de ipocrizie. Numai un ipocrit se simte la adăpost de ipocrizie și numai un credincios se teme de ea. De aceea, Ibn Abī Mulaykah a spus: *„Am întâlnit treizeci dintre companionii Profetului ﷺ și*

116 Sura Ibrāhīm, versetul 35.

117 Trimiterile la sursele acestei relatări urmează la p. 576.

fiecare se temea pentru sine de ipocrizie."[118]

Iată-l pe ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, care s-a temut pentru sine de ipocrizie. El i-a spus lui Ḥudhayfah ibn al-Yamān, Allah să fie mulțumit de el, căruia Profetul ﷺ îi încredințase în taină numele unor ipocriți: *„Te rog în numele lui Allah: Trimisul lui Allah ﷺ m-a numit și pe mine printre ipocriții pe care ți i-a numit?"* Ḥudhayfah, Allah să fie mulțumit de el, a răspuns: *„Nu, iar după tine nu voi mai atesta curăția nimănui."*[119] ʿUmar urmărea prin aceasta să-și sporească liniștea sufletească, căci Profetul ﷺ mărturisise deja că el va fi în Paradis.

Nu trebuie să spunem că ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el, a urmărit să-i îndemne pe oameni să se teamă de ipocrizie, fără să se fi temut el însuși de ea. Aceasta ar contrazice sensul aparent al cuvintelor, iar regula de bază este să înțelegem cuvintele potrivit sensului lor aparent. Unii învățați spun ceva asemănător despre anumite lucruri pe care Profetul ﷺ și le atribuie sieși: că el a urmărit să-i învețe pe ceilalți și să le explice. De pildă, s-a spus că Trimisul ﷺ nu rostea *„Doamne, iartă-mă!"* pentru că ar fi avut vreun păcat, ci ca să-i învețe pe oameni să ceară iertare. Aceasta contrazice însă regula de bază. La fel este și afirmația unora că el rostea pomenirea cu voce tare după rugăciunea obligatorie numai pentru a-i învăța pe oameni pomenirea, nu pentru că rostirea ei cu voce tare ar face parte din Sunnah, și alte afirmații asemănătoare.

Cuvintele: *„să ne închinăm idolilor"*. Particula *„an"* și verbul care urmează după ea formează o construcție cu valoare de nume de acțiune, care îndeplinește funcția de al doilea complement al verbului *„ferește-mă"*.

„Al-aṣnām" este pluralul lui *„ṣanam"*, adică ceea ce este făcut în chip de om sau de altceva și căruia i se aduce închinare în locul lui Allah. În schimb, *„wathan"* desemnează orice lucru căruia i se

118 Relatat de al-Bukhārī, Cartea credinței, capitolul despre teama credinciosului ca faptele sale să nu fie anulate, 1/22.

119 Vezi Ibn al-Qayyim, Ṭarīq al-hijratayn, sfârșitul celei de-a cincisprezecea categorii.

aduce închinare în locul lui Allah, indiferent de forma lui. În hadith se spune: *„Nu face din mormântul meu un idol căruia să i se aducă închinare!”*[120] Așadar, *„wathan”* are un sens mai larg decât *„șanam”*.

Fără îndoială, Ibrāhīm I-a cerut Domnului său statornicie în credința în unicitatea Sa, căci, dacă îl ferește de închinarea la idoli, el rămâne pe această credință. Dovada urmărită în acest verset este că Ibrāhīm se temea de asociere, deși era călăuza celor care se îndreaptă numai către Allah și cel mai de seamă dintre ei, cu excepția Trimisului lui Allah ﷺ.

Iar în hadith se spune: „Lucrul de care mă tem cel mai mult pentru voi este asocierea minoră.” A fost întrebat ce este aceasta și a răspuns: „Ostentația.”[121]

Cuvintele sale: *„Iar în hadith”*. Hadithul este ceea ce îi este atribuit Trimisului dintre cuvinte sau fapte, încuviințări sau descrieri. Khabar este ceea ce îi este atribuit lui sau altcuiva. Athar este ceea ce îi este atribuit altcuiva decât Trimisului ﷺ, adică unui companion sau cuiva de după el, exceptând cazul în care termenul este calificat prin expresia *„în relatarea de la Trimisul lui Allah ﷺ”*. Atunci el este înțeles potrivit acestei calificări.

Cuvintele sale: *„Lucrul de care mă tem cel mai mult pentru voi”*. Adresarea este către musulmani, deoarece pentru musulman ne temem de asocierea minoră; nu este o adresare către toți oamenii.

Cuvântul *„riyā’”* derivă din *„ru’yah”*, adică vedere. Este numele de acțiune al verbului *„rā’ā, yurā’ī”*, așa cum *„qitāl”* este numele de acțiune al verbului *„qātala, yuqātilu”*.

---

120 Urmează la p. 513.

121 Din hadithul lui Maḥmūd ibn Labīd. Relatat de imamul Aḥmad în Al-Musnad, 5/428. Ibn Ḥajar a spus în Bulūgh al-marām, p. 302: „Aḥmad l-a relatat cu un lanț de transmitere bun (ḥasan).” Al-Mundhirī a spus în At-Targhīb, 1/69: „Lanțul său de transmitere este bun.” Al-Haythamī a spus în Majmaʿ az-zawā’id, 10/222: „Transmițătorii săi sunt cei ai culegerilor autentice, în afară de ʿAbd Allāh ibn Shabīb ibn Khālid, care este demn de încredere.”

Ostentația înseamnă să I se închine lui Allah pentru ca oamenii să-l vadă și să-l laude pentru evlavia sa. El nu urmărește ca închinarea însăși să fie adusă oamenilor, căci, dacă ar urmări aceasta, ar fi asociere majoră. Se pare că ostentația este menționată aici ca exemplu, deoarece poate fi vorba de dorința de a fi văzut sau de dorința de a fi auzit: omul urmărește prin închinarea sa ca oamenii să-l audă și să-l laude. Și aceasta intră în ostentație. Așadar, este folosit termenul care desemnează cazul cel mai frecvent. Dacă însă urmărește prin închinarea sa ca oamenii să-i urmeze exemplul, aceasta nu este ostentație, ci face parte din chemarea la Allah, Cel Atotputernic și Măreț. Trimisul ﷺ a spus: *„Am făcut aceasta ca să mă urmați și să învățați rugăciunea mea."*[122]

În privința anulării actului de închinare, ostentația este de două feluri:

Primul: ostentația se află la originea actului de închinare, adică omul nu a început să se închine decât pentru a fi văzut. Fapta lui este nulă și respinsă, potrivit hadithului transmis de Abū Hurayrah în culegerea autentică și atribuit Profetului: Allah Preaînaltul a spus:

> *„Eu nu am deloc nevoie de asociere. Pe cel care face o faptă în care Îmi asociază pe altcineva îl las împreună cu asocierea lui."*[123]

Al doilea: ostentația apare în timpul actului de închinare. Actul a fost început pentru Allah, dar apoi a apărut ostentația. Acest caz se împarte în două:

Primul: omul o respinge, iar atunci ea nu îi dăunează. De exemplu, un bărbat a împlinit o unitate de rugăciune, iar în timpul celei de-a doua au venit niște oameni. În inima lui s-a ivit un imbold să prelungească înclinarea sau prosternarea, să se

122 Din hadithul lui Sahl ibn Saʿd as-Sāʿidī. Relatat de al-Bukhārī, Cartea rugăciunii de vineri, capitolul despre predica de pe amvon, 1/290, și de Muslim, Cartea moscheilor, capitolul despre îngăduința de a face un pas sau doi în timpul rugăciunii, 1/386.

123 Trimiterile la sursele sale au fost menționate anterior, la p. 58.

prefacă plângând ori să facă ceva asemănător. Dacă respinge acest imbold, el nu îi dăunează, deoarece omul s-a împotrivit prin luptă cu sine.

Al doilea caz: omul se lasă purtat de ostentație. Orice faptă care izvorăște din ea este nulă, cum ar fi prelungirea statului în picioare, a înclinării ori a prosternării sau prefacerea că plânge. Toate aceste fapte sunt anulate. Dar această nulitate se extinde asupra întregului act de închinare sau nu? Spunem că există două situații:

Prima situație: sfârșitul actului de închinare se întemeiază pe începutul lui, astfel încât începutul nu poate fi valid dacă sfârșitul este invalid. Atunci întregul act este invalid. Așa este rugăciunea: nu se poate ca sfârșitul ei să fie invalid, iar începutul să rămână valid. Prin urmare, dacă ostentația apare în timpul rugăciunii și omul nu o respinge, întreaga rugăciune devine nulă.

A doua situație: începutul actului de închinare este separat de sfârșitul lui, astfel încât începutul poate fi valid fără sfârșit. Ceea ce a precedat ostentația este valid, iar ceea ce a urmat este nul. De exemplu, un bărbat are o sută de riyali și dă cincizeci drept milostenie cu intenție sinceră, apoi dă încă cincizeci pentru a fi văzut. Prima milostenie este primită, iar a doua nu este primită, deoarece sfârșitul este separat de început.

Dacă se întreabă: atunci când ostentația apare în timpul abluțiunii, se aplică aceeași regulă ca la rugăciune, astfel încât abluțiunea devine nulă în întregime, sau aceeași regulă ca la milostenie, astfel încât devine nulă numai partea în care a apărut ostentația?

Răspunsul este că sunt posibile ambele încadrări. Poate fi asemănată rugăciunii, deoarece abluțiunea este un singur act de închinare, ale cărui părți se întemeiază unele pe altele; purificarea fiecărui mădular nu este un act de închinare independent. Poate fi asemănată și milosteniei, deoarece nu este în toate privințele nici ca rugăciunea, nici ca milostenia. Dacă spunem că este nulă partea în care a apărut ostentația, iar omul repetă numai purificarea acelei părți, aceasta nu dăunează: repetarea spălării unui mădular nu anulează abluțiunea, chiar dacă este

intenționată. Rugăciunea este diferită: dacă omul repetă o parte a ei, cum ar fi o înclinare sau o prosternare, fără un motiv recunoscut de Lege, rugăciunea lui devine nulă. Astfel, dacă, după ce și-a spălat brațele, revine și își spală fața, abluțiunea sa nu devine nulă. Dar dacă, după ce s-a prosternat, revine și se înclină, rugăciunea lui devine nulă. Ordinea este cerută în ambele, însă adăugirea anulează rugăciunea, pe când adăugirea nu anulează abluțiunea. Nici revenirea, de exemplu, la mădularele spălate mai întâi nu o anulează, deși această revenire nu este, în realitate, socotită parte a abluțiunii, fiindcă nu este prescrisă. Se poate ca omul să-și fi spălat fața o singură dată, apoi brațele, după care să spună: *„Mai bine completez cele trei spălări ale feței."* Își spală atunci fața de încă două ori și va respecta ordinea, adică își va spăla fața, apoi brațele; abluțiunea lui este validă. Dacă însă nu a rostit de trei ori formula de preamărire în timpul înclinării și, după ce s-a prosternat, spune: *„Am pierdut o virtute; mă voi întoarce ca să preamăresc de trei ori"*, rugăciunea lui devine nulă. Ceea ce contează este că există o deosebire între abluțiune și rugăciune. Tocmai din cauza acestei deosebiri nu mă pronunț acum definitiv în această chestiune, până când nu voi cerceta din nou și nu voi reflecta, dacă Allah Preaînaltul voiește.

Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Cine moare invocând pe altcineva ca egal al lui Allah va intra în Foc." Relatat de al-Bukhārī.[124]

Cuvântul *„cine"* introduce o condiție și are sens general, cuprinzând atât bărbatul, cât și femeia.

Cuvintele: *„invocând pe altcineva ca egal al lui Allah"* înseamnă că Îi face lui Allah un egal, fie prin invocarea care este închinare, fie prin invocarea prin care se cere ceva. Invocarea se împarte în două feluri:

Primul: invocarea prin închinare, cum sunt postul, rugăciunea și celelalte acte de închinare. Când omul se roagă sau postește, prin

124 Relatat de al-Bukhārī, Cartea tâlcuirii Coranului, capitolul „Printre oameni sunt unii care își iau, în afară de Allah, egali", 3/196.

starea și fapta sa Îl imploră pe Domnul său să-l ierte, să-l ocrotească de pedeapsa Sa și să-i dăruiască din darurile Sale. Aceasta ține de însăși natura rugăciunii, pe lângă faptul că ea cuprinde și rugi rostite. Dovada acestui fel de invocare este cuvântul Celui Preaînalt:

﴿وقال ربكم ادعوني أستجب لكم إن الذين يستكبرون عن عبادتي﴾

Domnul vostru a spus: «Invocați-Mă și vă voi răspunde! Cei care se arată prea trufași ca să Mi se închine...»
[Ghāfir: 60]

. El a numit astfel invocarea închinare. Întreaga această categorie, atunci când este îndreptată către altcineva, este asociere. Cine îndreaptă vreun fel de închinare către altcineva decât Allah săvârșește o necredință care îl scoate din religie. Dacă s-ar înclina înaintea unui om sau s-ar prosterna înaintea unui lucru, preamărindu-l prin această înclinare ori prosternare așa cum este preamărit Allah, ar fi asociator. De aceea, Profetul ﷺ a interzis plecăciunea la întâlnire. Întrebat dacă un bărbat care își întâlnește fratele să se plece înaintea lui, a răspuns: *„Nu."*[125]

Aceasta este contrară obiceiului unor neștiutori care se pleacă înaintea ta când te salută. Orice credincios în Allah trebuie să dezaprobe aceasta, deoarece omul te-a preamărit în dauna religiei sale.

125 Din hadithul lui Anas. Relatat de at-Tirmidhī, Cartea cererii permisiunii, capitolul despre strângerea mâinii, 7/356, care a spus: „Hadithul este bun (ḥasan)"; de Ibn Mājah, Cartea bunei-cuviințe, capitolul despre strângerea mâinii, 2/1220, și de Aḥmad în Al-Musnad, 3/198.

Al doilea: invocarea prin care se cere ceva. Aceasta nu este în toate cazurile asociere, ci necesită o distincție. Dacă făptura este capabilă să împlinească cererea, nu este asociere, cum ar fi să spui *„Dă-mi apă să beau!"* cuiva care poate face acest lucru. El ﷺ a spus: *„Răspundeți celui care vă cheamă!"*[126] Iar Cel Preaînalt a spus:

﴿وإذا حضر القسمة أولو القربى واليتامى والمساكين فارزقوهم منه﴾

Dacă la împărțire sunt de față rudele, orfanii și sărmanii, dați-le și lor din ea
[An-Nisāʾ: 8]

. Așadar, dacă săracul întinde mâna și spune *„Dă-mi cele de trebuință!"*, adică *„Dă-mi!"*, aceasta nu este asociere, așa cum Cel Preaînalt a spus: *„Dați-le și lor din ea."* Însă, dacă omul îi cere unei făpturi ceea ce numai Allah poate face, invocarea lui este asociere care îl scoate din religie. De exemplu, să-i ceri unui om să facă să coboare ploaia, crezând că el are puterea de a face aceasta.

Prin cuvintele Trimisului ﷺ: *„Cine moare invocând un egal al lui Allah"* se înțelege un egal în închinare. În privința cererii adresate altcuiva, se aplică distincția arătată mai înainte. Din păcate, în unele țări islamice există oameni care cred că un anumit om îngropat, care a rămas un trup neînsuflețit ori a fost mistuit de pământ, poate aduce folos sau rău ori poate dărui urmași unei femei care nu poate naște. Aceasta — să ne ferească Allah! — este asociere majoră care scoate din religie. A îngădui așa ceva este mai grav decât a îngădui consumul de vin, adulterul sau sodomia, deoarece înseamnă a îngădui necredința, nu numai nelegiuirea.

Cuvintele: *„va intra în Foc"* înseamnă că va rămâne acolo veșnic, deși exprimarea în sine nu indică aceasta, căci *„a intra"*

126 Relatat de Aḥmad, 2/68; Abū Dāwūd, 3/17; an-Nasāʾī, 5/28; al-Ḥākim, 1/412; și al-Bayhaqī, 4/99. Al-Ḥākim și al-Ḥāfiẓ l-au declarat autentic, acesta din urmă în Takhrīj al-adhkār, după cum se menționează în Al-Futūḥāt, 5/250.

este un verb, iar verbul exprimă acțiunea fără o asemenea precizare.
Totodată, Allah Preaînaltul a spus:

﴿إنه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار وما للظالمين من أنصار﴾

Celui care Îi asociază parteneri lui Allah, Allah i-a oprit Paradisul, iar sălașul său este Focul. Cei nedrepți nu vor avea ajutoare
[Al-Mā'idah: 72]

. Dacă Paradisul îi este oprit, aceasta înseamnă că va rămâne veșnic în Foc. De aceea, trebuie să ne temem de asociere cât timp pedeapsa ei este aceasta. Asociatorul a pierdut Viața de Apoi, fiindcă va rămâne veșnic în Foc, și a pierdut și această lume, fiindcă nu a dobândit niciun folos din ea. Dovada i-a fost arătată și avertizorul a venit la el, dar el a pierdut — să ne ferească Allah! — fără să fi dobândit vreun folos din această lume. Cel Preaînalt a spus:

﴿أولم نعمركم ما يتذكر فيه من تذكر وجاءكم النذير﴾

Oare nu v-am dat o viață destul de lungă, în care să chibzuiască cel care voia să chibzuiască? Și a venit la voi avertizorul
[Fāțir: 37]

. Iar Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a spus:

﴿ومن الناس من يعبد الله على حرف فإن أصابه خير اطمأن به وإن أصابته فتنة انقلب على وجهه خسر الدنيا والآخرة ذلك هو الخسران المبين ۝ يدعو من دون الله

ما لا يضره وما لا ينفعه ذلك هو الضلال البعيد ۞
يدعو لمن ضره أقرب من نفعه لبئس المولى
ولبئس العشير﴾

Printre oameni este și acela care I se închină lui Allah stând pe margine. Dacă are parte de bine, se simte liniștit; dar dacă îl lovește o încercare, se întoarce pe față. A pierdut această lume și Viața de Apoi. Aceasta este pierderea vădită. El invocă, în afară de Allah, ceea ce nici nu-i poate face rău, nici nu-i poate aduce folos. Aceasta este rătăcirea îndepărtată. Îl invocă pe acela al cărui rău este mai aproape decât folosul. Ce rău ocrotitor și ce rău însoțitor!

[Al-Ḥajj: 11–13]

.

Cel Preaînalt a mai spus:

﴿قل إن الخاسرين الذين خسروا أنفسهم وأهليهم
يوم القيامة﴾

Spune: «Cei care pierd sunt aceia care se pierd pe ei înșiși și familiile lor în Ziua Învierii»

[Az-Zumar: 15]

. El s-a pierdut pe sine, fiindcă nu a dobândit niciun folos din propria viață, și și-a pierdut familia: dacă membrii ei sunt credincioși, ei vor fi în Paradis, iar el nu se va bucura de prezența lor în Viața de Apoi. Dacă sunt în Foc, tot nu se va bucura de ei, deoarece, ori de câte ori intră o comunitate, o blestemă pe cealaltă. Asocierea este foarte ascunsă: ea poate exista în om fără ca el să-și dea seama, până când nu se cercetează cu mare atenție. De aceea, unul dintre înaintași[127] a spus: *„Nu m-am luptat cu sufletul meu pentru nimic așa cum m-am luptat pentru sinceritate."*

Așadar, problema asocierii este foarte gravă, nicidecum ușoară. Însă Allah îi ușurează robului sinceritatea: omul Îl are mereu pe Allah înaintea ochilor și urmărește prin fapta sa Fața lui Allah, fără să urmărească lauda oamenilor, mustrarea ori elogiile lor. Oamenii nu-i vor aduce niciun folos; chiar dacă ar ieși să-i însoțească cortegiul funerar, numai fapta sa i-ar folosi. El ﷺ a spus: *„Trei lucruri îl urmează pe cel mort: două se întorc, iar unul rămâne. Îl urmează familia sa, averea sa și fapta sa. Familia și averea sa se întorc, iar fapta sa rămâne."*[128]

Muslim a relatat de la Jābir că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Cine Îl întâlnește pe Allah fără să-I asocieze nimic va intra în Paradis, iar cine Îl întâlnește asociindu-I ceva va intra în Foc."[129]

De asemenea, este important ca omul să nu se bucure că oamenii îi primesc spusele numai fiindcă sunt ale lui. Să se bucure însă că le primesc atunci când le socotește adevărate, pentru că sunt adevărul, nu pentru că sunt ale lui. Tot astfel, să nu se întristeze că oamenii îi resping spusele numai fiindcă sunt ale lui, căci atunci ar fi chemat la sine însuși. Să se întristeze însă că le resping fiindcă ele sunt adevărul. Astfel se împlinește sinceritatea. Sinceritatea este foarte grea, dar, dacă omul se îndreaptă către

127 Cel care a spus aceasta este Sufyān ath-Thawrī, Allah să aibă milă de el. Vezi Ibn Rajab, Jāmiʿ al-ʿulūm, p. 70.

128 Din hadithul lui Anas. Relatat de al-Bukhārī, nr. 6514, și Muslim, nr. 2960.

129 Cartea credinței, capitolul despre cel care moare fără să-I asocieze nimic lui Allah și intră în Paradis, 1/94.

Allah în chip sincer și sănătos, pe o cale dreaptă, Allah îl ajută să o dobândească și i-o ușurează.

Cuvântul *„cine"* introduce o condiție și are sens general. Verbul condiției este *„întâlnește"*, iar urmarea condiției este *„va intra în Paradis"*. Această intrare nu exclude ca omul să fie pedepsit pe măsura păcatelor sale, dacă are păcate, fiindcă textele de avertizare indică aceasta. Lucrul acesta se petrece dacă Allah nu îl iartă, deoarece el se află sub voința Sa.

Cuvintele *„fără să-I asocieze"* au funcția unei construcții circumstanțiale care arată starea subiectului verbului *„întâlnește"*.

Cuvântul *„nimic"* este un termen nehotărât într-o construcție condițională și cuprinde orice asociere. Chiar dacă omul I-ar asocia lui Allah cea mai nobilă făptură, adică pe Trimisul ﷺ, ar intra în Foc. Ce să mai spunem, atunci, despre acela care îl socotește pe Trimis ﷺ mai măreț decât Allah și caută adăpost la el în greutăți, fără să caute adăpost la Allah? Ba poate chiar caută adăpost la cineva mai prejos decât Trimisul ﷺ! Există oameni cărora nu le pasă dacă jură pe Allah spunând adevărul sau mințind, dar care nu jură pe neamul lor decât spunând adevărul. De aceea, învățații au avut păreri diferite despre omul căruia nu-i pasă de jurământul pe Allah, dar care nu jură pe religia sa ori pe ceea ce venerează decât spunând adevărul: dacă este obligat să depună un jurământ, să jure pe Allah sau pe acel lucru?

S-a spus: să jure pe Allah, chiar dacă minte, fără să fie ajutat să săvârșească asocierea. Aceasta este părerea corectă. S-a mai spus: să jure pe altcineva decât Allah, deoarece scopul este să se ajungă la aflarea adevărului, iar, dacă ar minți, nu ar putea să jure. Însă noi spunem: dacă spune adevărul, va jura și va cădea în asociere.

O chestiune

Intrarea în Foc a celui care a săvârșit asociere implică neapărat rămânerea veșnică acolo? Aceasta depinde de felul asocierii. Dacă este asociere minoră, nu rezultă neapărat rămânerea veșnică în Foc. Dacă este majoră, rezultă rămânerea veșnică în Foc, după cum arată textele.

Însă, dacă am înțelege că hadithul se referă la asocierea majoră în ambele locuri — în cuvintele *„Cine moare fără să-I asocieze*

nimic lui Allah va intra în Paradis" și în cuvintele *„Cine Îl întâlnește pe Allah asociindu-I ceva va intra în Foc"* —, am spune: cine Îl întâlnește pe Allah fără să fi săvârșit asociere majoră va intra în Paradis, chiar dacă, înainte de intrare, este pedepsit în Foc pe măsura a ceea ce merită; destinația sa finală va fi Paradisul. Iar cine Îl întâlnește săvârșind asociere majoră va intra în Foc, rămânând veșnic în el. Nu am mai avea nevoie de această distincție.

Învățături ale capitolului

Prima: teama de asociere.

Comentariul învățăturilor

Prima: teama de asociere, datorită cuvintelor Sale: *„Allah nu iartă să I se asocieze parteneri"* și cuvintelor Sale:

﴿واجنبني وبني أن نعبد الأصنام﴾

Ferește-mă pe mine și pe fiii mei să ne închinăm idolilor!

A doua: ostentația face parte din asociere.

A doua: ostentația face parte din asociere, potrivit hadithului: *„Lucrul de care mă tem cel mai mult pentru voi este asocierea minoră."* Întrebat ce este aceasta, el a răspuns: *„Ostentația."* Regulile ei în privința anulării actului de închinare au fost explicate mai înainte.

A treia: ea face parte din asocierea minoră.

A treia: ea face parte din asocierea minoră, deoarece Profetul ﷺ, când a fost întrebat despre aceasta, a răspuns: *„Ostentația"*, numind-o astfel asociere minoră. Poate ea să ajungă

asociere majoră? Sensul aparent al hadithului arată că nu, fiindcă el a spus *„asocierea minoră”*, iar când a fost întrebat despre ea, a răspuns: *„Ostentația”*.

Însă Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, când menționează asocierea minoră, folosește exprimări precum *„puțină ostentație”*. Aceasta arată că multă ostentație nu ar mai fi minoră. Dacă el are în vedere cantitatea, atunci da: dacă omul ar fi ostentativ în fiecare faptă, ar săvârși asociere majoră, deoarece sinceritatea nu ar exista în nicio faptă a lui. Dacă însă are în vedere felul ei, sensul aparent al hadithului arată că ea este minoră fără o asemenea deosebire.

A patra: ea este lucrul de care ne temem cel mai mult pentru cei evlavioși.

A patra: ea este lucrul de care ne temem cel mai mult pentru cei evlavioși. Aceasta se deduce din cuvintele sale: *„Lucrul de care mă tem cel mai mult pentru voi este asocierea minoră”* și din faptul că ea poate pătrunde în inima omului fără ca el să-și dea seama, fiind ascunsă și dorită de suflet. Multe suflete iubesc să fie lăudate pentru închinarea lor față de Allah.

A cincea: apropierea Paradisului și a Focului.

A cincea: apropierea Paradisului și a Focului, potrivit cuvintelor sale: *„Cine Îl întâlnește pe Allah fără să-I asocieze nimic va intra în Paradis, iar cine Îl întâlnește asociindu-I ceva va intra în Foc.”*

A șasea: reunirea apropierii lor într-un singur hadith.

A șasea: reunirea apropierii lor într-un singur hadith: *„Cine Îl întâlnește pe Allah fără să-I asocieze nimic...”*, până la sfârșitul hadithului.

A șaptea: cine Îl întâlnește asociindu-I ceva va intra în Foc, chiar dacă se numără printre cei mai devotați în închinare.

A șaptea: cine Îl întâlnește asociindu-I ceva va intra în Foc, chiar dacă se numără printre cei mai devotați în închinare. Aceasta se deduce din sensul general al cuvintelor *„cine Îl întâlnește pe Allah”*, deoarece *„cine”* are sens general. Însă, dacă asocierea sa este majoră, nu va intra în Paradis, chiar dacă este cel mai devotat dintre oameni în închinare, potrivit cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿إنه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار﴾

Celui care Îi asociază parteneri lui Allah, Allah i-a oprit Paradisul, iar sălașul său este Focul
[Al-Mā'idah: 72]

. Dacă asocierea este minoră, va fi pedepsit pe măsura păcatelor sale, apoi va intra în Paradis.

A opta: chestiunea de mare însemnătate a rugii lui al-Khalīl pentru ca el și fiii săi să fie feriți de închinarea la idoli.

A opta: chestiunea de mare însemnătate a rugii lui al-Khalīl pentru ca el și fiii săi să fie feriți de închinarea la idoli. Aceasta se deduce din cuvintele Celui Preaînalt:

﴿واجنبني وبني أن نعبد الأصنام﴾

Ferește-mă pe mine și pe fiii mei să ne închinăm idolilor!

A noua: luarea de învățătură din starea celor mai mulți, potrivit cuvintelor sale:

﴿رب إنهن أضللن كثيرا من الناس﴾

Doamne, ei i-au rătăcit pe mulți dintre oameni.[130]

A noua: luarea de învățătură din starea celor mai mulți, potrivit cuvintelor:

﴿رب إنهن أضللن كثيرا من الناس﴾

Doamne, ei i-au rătăcit pe mulți dintre oameni.

Aici există însă o dificultate: autorul spune *„din starea celor mai mulți”*, pe când versetul spune *„mulți dintre oameni”*. Există o deosebire între *„mulți”* și *„cei mai mulți”*. De aceea, Cel Preaînalt a spus despre fiii lui Adam: *„Și i-am ales, dându-le întâietate față de multe dintre cele pe care le-am creat”* [Al-Isrā': 70]. Nu a spus *„față de cele mai multe făpturi”* și nici *„față de toate făpturile”*. Oamenilor li s-a dat întâietate față de multe dintre cele create de Allah; ei nu sunt cele mai nobile făpturi înaintea lui Allah, dar El i-a onorat.

A zecea: în el se află explicarea mărturisirii „Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”, după cum a menționat al-Bukhārī.

A zecea: în el se află explicarea mărturisirii *„Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”*, după cum a menționat al-Bukhārī. Se pare că aceasta se deduce din întregul capitol, deoarece mărturisirea cuprinde o negare și o afirmare.

A unsprezecea: virtutea celui care este ferit de asociere.

130 Sura Ibrāhīm, versetul 36.

A unsprezecea: virtutea celui care este ferit de asociere, potrivit cuvintelor Sale: *„dar iartă ceea ce este mai puțin de atât”* și cuvintelor sale: *„Cine Îl întâlnește pe Allah fără să-I asocieze nimic va intra în Paradis.”*

5 Chemarea la mărturisirea unicității lui Allah

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿قل هذه سبيلي أدعو إلى الله على بصيرة﴾

Spune: «Aceasta este calea mea: chem la Allah cu înțelegere limpede»

,[131] până la sfârșitul versetului.

Ordinea aleasă de autor este dintre cele mai potrivite: după ce a vorbit despre credința omului însuși în unicitatea lui Allah, a vorbit despre chemarea altora la ea, deoarece credința nu este deplină decât dacă omul cheamă la unicitatea lui Allah. Cel Preaînalt a spus:

﴿والعصر ۞ إن الإنسان لفي خسر ۞ إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر﴾

Pe timp! Omul este, cu adevărat, în pierdere, în afară de cei care cred, împlinesc fapte bune, se îndeamnă unii pe alții la adevăr și se îndeamnă unii pe alții la răbdare

[Al-ʿAṣr: 1–3]

. Așadar, credința în unicitatea lui Allah trebuie însoțită de chemarea la ea; altfel, ea este incompletă. Fără îndoială, acela care a urmat această cale a urmat-o fiindcă o socotește cea mai bună.

131 Sura Yūsuf, versetul 108.

Dacă este sincer în convingerea sa, trebuie să cheme la ea. Chemarea la mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah ține de deplinătatea credinței în unicitatea Sa, care nu devine deplină fără ea.

Cuvintele: *„Spune: «Aceasta este calea mea»”*. Se face referire la Legea cu care a venit Profetul ﷺ, atât în închinare, cât și în chemarea la Allah. *„Calea mea”* înseamnă *„drumul meu”*.

Cuvântul *„chem”* poate fi o construcție circumstanțială care se referă la pronumele *„meu”* din expresia *„calea mea”*. Este posibil și să fie începutul unui enunț nou, care explică această cale.

Cuvintele: *„la Allah”*. Cei care cheamă se împart în două categorii:

1. Cel care cheamă la Allah.

2. Cel care cheamă la altcineva.

Cel care cheamă la Allah Preaînaltul este omul sincer, care vrea să-i conducă pe oameni la Allah Preaînaltul. Cel care cheamă la altcineva poate chema la sine însuși: cheamă la adevăr pentru a fi preamărit și respectat printre oameni. De aceea, îl vezi mâniindu-se dacă oamenii nu fac ceea ce le-a poruncit, dar nu se mânie dacă săvârșesc o faptă interzisă mai gravă, la a cărei părăsire el nu i-a chemat. El poate chema și la conducătorul său, așa cum se întâmplă în multe state cu învățații rătăcirii, învățați ai statelor, nu ai religiei, care cheamă la conducătorii lor. De pildă, când socialismul a apărut în țările arabe, unii învățați ai rătăcirii au început să invoce în sprijinul lui versete și hadithuri a căror legătură cu el era îndepărtată — ba chiar nu îl dovedeau deloc. Aceștia au chemat la altcineva decât Allah.

Cine cheamă la Allah și apoi îi vede pe oameni fugind de el să nu deznădăjduiască și să nu părăsească chemarea. Trimisul ﷺ i-a spus lui ʿAlī:

> *„Înaintează cu liniște! Pe Allah, dacă Allah călăuzește prin tine un singur om, este mai bine pentru tine decât cămilele roșii.”*

[132] Aceasta înseamnă că călăuzirea unui singur om din triburile evreilor este mai bună pentru tine decât cămilele roșii. Dacă omul

132 Urmează la p. 167.

cheamă la Allah și nu i se răspunde, mânia sa să fie pentru că adevărul nu a fost urmat, nu pentru că lui nu i s-a răspuns. Dacă se mânie din acest motiv, înseamnă că el cheamă la Allah. Dacă răspunde unul singur, este de ajuns; dacă nu răspunde nimeni, tot și-a îndeplinit îndatorirea. În hadith se spune: *„Și profetul care nu avea pe nimeni alături."*[133]

În plus, este de ajuns ca prin chemarea la adevăr și avertizarea împotriva falsului să li se arate oamenilor că acesta este adevărul și acesta este falsul. Dacă oamenii tac și nu lămuresc adevărul, iar falsul este lăsat să dăinuie, odată cu trecerea timpului adevărul ajunge să fie socotit fals, iar falsul adevăr.

Cuvintele: *„cu înțelegere limpede"* înseamnă cu știință. Această chemare cuprinde sinceritatea și cunoașterea, deoarece ceea ce strică cel mai mult chemarea este lipsa sincerității ori lipsa cunoașterii. Prin cunoașterea din expresia *„cu înțelegere limpede"* nu se înțelege numai cunoașterea Legii, ci și cunoașterea stării celui chemat și a căii prin care se ajunge la scop, adică înțelepciunea. Omul trebuie să cunoască limpede judecata Legii, starea celui chemat și calea care duce la împlinirea chemării. De aceea, Profetul ﷺ i-a spus lui Muʿādh: *„Tu vei merge la un neam dintre oamenii Scripturii."*[134]

Toate acestea nu țin numai de cunoașterea judecății Legii. Faptul că știu că un om primește chemarea făcută cu blândețe, altul o primește cu fermitate, iar un altul are cunoștințe și mi se poate împotrivi prin îndoieli este ceva în plus față de cunoașterea judecății Legii. La fel este cunoașterea mijloacelor care îi atrag pe cei chemați, prin stârnirea dorinței și încurajare, precum cuvintele sale ﷺ: *„Cine ucide un luptător are dreptul la bunurile personale*

133 Trimiterile la sursele sale au fost menționate anterior, la p. 123.

134 Relatat de al-Bukhārī, Cartea expedițiilor, capitolul despre trimiterea lui Abū Mūsā și Muʿādh în Yemen, 3/160, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre chemarea la cele două mărturisiri, 1/50. Varianta „să-L recunoască drept Unic" a fost relatată de al-Bukhārī, Cartea unicității lui Allah, capitolul despre chemarea Profetului ﷺ adresată comunității sale, 4/378.

ale acestuia."[135] Sau prin câștigarea inimilor: în bătălia de la Ḥunayn, Profetul ﷺ le-a dat celor ale căror inimi trebuiau câștigate până la o sută de cămile.[136] Toate acestea țin de înțelepciune. Neștiutorul nu este potrivit pentru chemare, fapta lui nu este lăudabilă, iar calea sa nu este calea Trimisului ﷺ, fiindcă neștiutorul strică mai mult decât îndreaptă.

Cuvintele: *„eu și cei care mă urmează"*. În privința lor au fost menționate două interpretări:

Prima: *„eu"* este subiectul, iar *„cu înțelegere limpede"* este predicatul; *„și cei care mă urmează"* este legat de *„eu"* prin coordonare. Sensul este: eu și cei care mă urmează avem înțelegere limpede, atât în închinare, cât și în chemare.

A doua: *„eu"* întărește pronumele subînțeles în verbul *„chem"*. Sensul este: eu chem la Allah, iar cei care mă urmează cheamă și ei. Adică: spune că aceasta este calea mea; eu chem la Allah și cheamă și cei care mă urmează, iar cu toții avem înțelegere limpede.

Cuvintele: *„Și slavă lui Allah!"* Adică: slavă lui Allah, departe de mine să chem fără înțelegere limpede!

Din punct de vedere gramatical, *„subḥān"* este un complement absolut al cărui verb este omis, acesta fiind subînțeles ca *„Îl preamăresc"*.

Cuvintele: *„Și eu nu sunt dintre asociatori"* întăresc, ca sens, ceea ce le precedă, deoarece credința în unicitatea lui Allah înseamnă negarea asocierii.

---

135 Din hadithul lui Abū Qatādah: Profetul ﷺ a spus: „Cine ucide un luptător și are dovadă pentru aceasta are dreptul la bunurile personale ale celui ucis." Relatat de al-Bukhārī, Cartea expedițiilor, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul „Și în ziua de la Ḥunayn, când v-a plăcut...", 3/154, și de Muslim, Cartea luptei, capitolul despre dreptul celui care ucide la bunurile personale ale celui ucis, 3/1370.

136 Din hadithul lui Anas. Relatat de al-Bukhārī, Cartea cincimii din pradă, capitolul despre ceea ce Profetul ﷺ le dădea celor ale căror inimi erau câștigate, nr. 3147, și de Muslim, Cartea daniei obligatorii, capitolul despre darurile oferite celor ale căror inimi sunt câștigate, nr. 1059.

Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, a relatat că, atunci când Trimisul lui Allah ﷺ l-a trimis pe Muʿādh în Yemen, i-a spus: „Tu vei merge la un neam dintre oamenii Scripturii. Primul lucru la care îi chemi să fie mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah — iar într-o variantă: să-L recunoască pe Allah drept Unic. Dacă ei te ascultă în aceasta, înștiințează-i că Allah le-a impus cinci rugăciuni în fiecare zi și noapte. Dacă te ascultă în aceasta, înștiințează-i că Allah le-a impus o danie care se ia de la bogații lor și se dă săracilor lor. Dacă te ascultă în aceasta, ferește-te să iei cele mai de preț bunuri ale lor și teme-te de ruga celui nedreptățit, căci între ea și Allah nu există nicio perdea." Relatat de amândoi.[137]

Cuvintele sale, adică ale lui Ibn ʿAbbās: *„l-a trimis pe Muʿādh"* înseamnă că l-a trimis ca învățător, judecător și chemător. L-a trimis în luna Rabīʿ al-Awwal a anului zece după Hijrah, aceasta fiind părerea cunoscută. I-a trimis pe el și pe Abū Mūsā al-Ashʿarī, Allah să fie mulțumit de amândoi: pe Muʿādh la Ṣanʿāʾ și în împrejurimi, iar pe Abū Mūsā la ʿAdan și în împrejurimi. Le-a poruncit: *„Fiți uniți, înțelegeți-vă și nu vă dezbinați! Ușurați și nu îngreunați! Dați veste bună și nu-i îndepărtați pe oameni!"*[138]

Cuvântul *„lammā"* — *„atunci când"* — are funcție condițională: indică producerea unui lucru odată cu producerea altuia. *„Law"* indică neproducerea unui lucru din cauza neproducerii altuia, iar *„lawlā"* indică neproducerea unui lucru din cauza existenței altuia.

Cuvintele: *„Tu vei merge la un neam dintre oamenii Scripturii"*. El a spus aceasta pentru a-l îndruma. Aici este o dovadă că el ﷺ cunoștea starea oamenilor. Ceea ce știa despre starea lor îi era cunoscut pe două căi:

1. Revelația.

137 Trimiterile la sursele sale au fost menționate anterior, la p. 162.

138 Relatat de al-Bukhārī, Cartea expedițiilor, capitolul despre trimiterea lui Abū Mūsā și Muʿādh în Yemen, 3/160.

2. Cunoașterea și experiența.

Particula *„min”* are aici rol explicativ. Prin Scriptură se înțeleg Tora și Evanghelia, iar prin oamenii Scripturii se înțeleg evreii și creștinii. Ei erau majoritatea locuitorilor Yemenului în acea vreme. Deși în Yemen existau și asociatori, cei mai mulți erau evrei și creștini; de aceea a avut în vedere majoritatea. Profetul ﷺ l-a înștiințat despre aceasta din două motive:

Primul: să cunoască limpede starea celor pe care îi cheamă.

Al doilea: să fie pregătit pentru ei, fiindcă sunt oameni ai Scripturii și au cunoștințe.

În expresia *„fa-l-yakun”* — *„să fie”* —, particula *„fa”* începe un enunț nou sau are rol de coordonare, iar *„lām”* exprimă porunca. *„Primul”* este subiectul verbului *„yakun”*, iar *„mărturisirea”* este predicatul său. S-a spus și invers: *„primul”* ar fi predicatul antepus, iar *„mărturisirea”* subiectul postpus. Sensul aparent este că el urmărește să arate că primul lucru trebuie să fie mărturisirea. În acest caz, *„primul”* este la nominativ, fiind subiectul lui *„yakun”*. Adică: primul lucru la care îi chemi să fie mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah.

Cuvântul *„mărturisire”*. Mărturisirea are aici temei în cunoaștere. Cel Preaînalt a spus:

﴿إلا من شهد بالحق وهم يعلمون﴾

În afară de cei care mărturisesc adevărul în cunoștință de cauză
[Az-Zukhruf: 86]

. Așadar, mărturisirea înseamnă aici cunoaștere și rostire cu limba, deoarece martorul vestește ceea ce cunoaște. În această situație nu este de ajuns simpla vestire, ci sunt necesare cunoașterea, vestirea, acceptarea, recunoașterea și supunerea.

Dacă omul crede în inima sa, dar nu rostește cu limba *„Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”*, Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, a spus că, potrivit consensului, el nu este musulman până când nu o rostește. Cuvântul *„mărturisesc”* indică vestirea,

iar vestirea presupune rostire, deci rostirea este necesară. Numai intenția nu este suficientă și nu îi folosește înaintea lui Allah până când nu rostește. Profetul ﷺ i-a spus unchiului său Abū Ṭālib: *„Spune!”*,[139] nu i-a spus: *„Crede că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah.”*

Cuvintele *„lā ilāha”* înseamnă *„nu există nicio divinitate căreia să i se aducă închinare”*. *„Ilāh”* are sensul lui *„ma’lūh”*, adică cel căruia i se aduce închinare; forma *„fi‘āl”* are astfel sens pasiv. În schimb, la teologii speculativi, *„ilāh”* are sensul lui *„ālih”*, deci este un participiu activ. Potrivit acestei interpretări, *„lā ilāha”* ar însemna că nu există nimeni capabil să creeze din nimic. Aceasta este însă falsă.[140] Dacă i s-ar da acest sens, asociatorii împotriva cărora a luptat Profetul ﷺ ar fi fost adepți ai unicității lui Allah, fiindcă ei recunoșteau acest lucru. Cel Preaînalt a spus: *„Dacă îi întrebi cine i-a creat, ei vor spune: «Allah»”* [Az-Zukhruf: 87]. Și Cel Preaînalt a spus:

﴿ولئن سألتهم من خلق السماوات والأرض ليقولن الله﴾

Dacă îi întrebi cine a creat cerurile și pământul, ei vor spune: «Allah»

[Az-Zumar: 38]

.

Dacă se întreabă: cum se poate spune că nu există nicio divinitate căreia să i se aducă închinare în afară de Allah, de vreme ce asociatorii se închină idolilor lor?!

Se răspunde: ei li se închină fără drept. Chiar dacă le numesc divinități, divinitatea lor este falsă și nu sunt demne de închinare. De aceea, când îi atinge răul, ei caută adăpost la Allah Preaînaltul și Îi închină numai Lui religia. Prin urmare, aceste lucruri nu merită să fie numite divinități. Ei li se închină și recunosc că nu li

139 Urmează la p. 432.

140 Vezi p. 80.

se închină decât pentru ca ele să-i apropie de Allah, făcând din ele un mijloc și o cale. Înțeleasă astfel, nu se mai ridică nicio dificultate în privința cuvintelor trimișilor către popoarele lor:

﴿اعبدوا الله ما لكم من إله غيره﴾

Închinați-vă lui Allah! Nu aveți altă divinitate în afară de El
[Al-Aʿrāf: 59]

. Aceste lucruri nu merită închinarea; divinitatea căreia I se cuvine închinarea cu adevărat este Allah, Slavă Lui, Preaînaltul.

Mărturisirea *„Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”* neagă divinitatea oricui în afară de Allah și o afirmă numai pentru Allah. De aceea, ea este exprimată printr-o construcție de exclusivitate.

Tot ei au relatat de la Sahl ibn Saʿd, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus în ziua de la Khaybar: „Voi da cu siguranță stindardul mâine unui bărbat care Îl iubește pe Allah și pe Trimisul Său și pe care Allah și Trimisul Său îl iubesc. Allah va da izbânda prin el.” Oamenii și-au petrecut noaptea discutând cui îi va fi dat. Când s-a făcut dimineață, au venit devreme la Trimisul lui Allah ﷺ, fiecare sperând să-i fie dat lui. El a întrebat: „Unde este ʿAlī ibn Abī Ṭālib?” I s-a spus că îl dor ochii. Au trimis după el și a fost adus. El i-a scuipat în ochi și s-a rugat pentru el, iar acesta s-a vindecat de parcă nu avusese nicio durere. I-a dat stindardul și i-a spus: „Înaintează cu liniște până ajungi în preajma lor, apoi cheamă-i la Islam și înștiințează-i despre dreptul lui Allah Preaînaltul pe care sunt datori să-l împlinească în el. Pe Allah, dacă Allah călăuzește prin tine un singur om, este mai bine pentru tine decât cămilele roșii.”[141]

---

141 Relatat de al-Bukhārī, Cartea expedițiilor, capitolul despre expediția de la Khaybar, 3/124, și de Muslim, Cartea virtuților companionilor, capitolul despre virtuțile lui ʿAlī, 4/1872.

Cuvintele: *„Voi da cu siguranță”*. Enunțul este întărit prin trei elemente: jurământul subînțeles, particula *„lām”* și consoana *„nūn”* de întărire. Sensul deplin este: *„Pe Allah, voi da cu siguranță!”*

Cuvântul *„rāyah”* înseamnă stindard. El este numit astfel pentru că se vede. Este semnul pe care conducătorul oștii îl folosește pentru a arăta locul în care se află.

Despre *„liwā’”* s-a spus că este același lucru cu *„rāyah”*. S-a mai spus că este stindardul a cărui parte de sus este înfășurată sau care este înfășurat în întregime. Deosebirea ar fi, așadar, că *„rāyah”* rămâne desfășurat și nu este înfășurat, pe când *„liwā’”* este înfășurat fie la partea de sus, fie în întregime. Scopul amândurora este să slujească drept semn; de aceea este numit și *„ʿalam”*.

Cuvântul *„mâine”* desemnează ceea ce urmează după ziua de astăzi, iar *„ieri”* ceea ce o precedă. În mod obișnuit, prin *„mâine”* se înțelege ziua care urmează imediat după ziua ta, iar prin *„ieri”* ziua imediat anterioară. *„Mâine”* poate desemna și ceva mai îndepărtat. Cel Preaînalt a spus: *„Fiecare suflet să privească ce a pregătit pentru mâine”* [Al-Ḥashr: 18], adică pentru Ziua Învierii. La fel, *„ieri”* poate desemna un trecut mai îndepărtat decât ziua imediat anterioară.

Cuvintele: *„Îl iubește pe Allah și pe Trimisul Său și pe care Allah și Trimisul Său îl iubesc”* afirmă iubirea în ambele sensuri: Allah Preaînaltul iubește și este iubit. Cei care neagă atributele au tăgăduit aceasta și au spus că prin iubirea lui Allah față de rob se înțelege răsplătirea lui sau voința de a-l răsplăti, iar prin iubirea robului față de Allah se înțelege iubirea răsplății Sale. Aceasta este o răstălmăcire a sensului aparent al cuvintelor și contrazice consensul înaintașilor dintre companioni, urmașii lor și imamii călăuzirii de după ei. Iubirea lui Allah Preaînaltul este un atribut real al Său și face parte din atributele care țin de faptele Sale. Orice atribut al lui Allah care este legat de o cauză face parte din atributele legate de faptele Sale. Iubirea are o cauză: Allah poate detesta un om într-un anumit timp și îl poate iubi în alt timp, dintr-unul dintre motive.

Cuvintele: *„prin el”* înseamnă că Allah va deschide Khaybarul prin el. În aceasta se află vestea bună a biruinței.

Cuvântul *„yadūkūn”* înseamnă că discutau. Enunțul introdus de acest verb este predicatul lui *„bāta”*, care arată petrecerea nopții.

Cuvintele: *„au venit devreme la Trimisul lui Allah”* înseamnă că au mers la el în zorii dimineții, fiecare sperând să-i fie dat stindardul, pentru a dobândi iubirea lui Allah și a Trimisului Său.

Cuvintele: *„El a întrebat: «Unde este ʿAlī?»”* Cel care întreabă este Trimisul ﷺ.

Cuvintele: *„îl dor ochii”* înseamnă că avea dureri la ei. El își îndrepta însă plângerea către Allah, fiindcă ochii îi erau bolnavi.

Cuvintele: *„Au trimis după el”*: la porunca Trimisului ﷺ.

Cuvintele: *„a fost adus”*. Se pare că el, Allah să fie mulțumit de el, avea ochii acoperiți, deoarece expresia *„a fost adus”* înseamnă că era condus.

Cuvintele: *„de parcă nu avusese nicio durere”* înseamnă că nu mai exista în ochi nicio urmă de roșeață sau de altceva.

Cuvintele: *„s-a vindecat”*. Acesta este unul dintre semnele lui Allah care arată puterea Sa și adevărul Trimisului Său ﷺ. Este și una dintre virtuțile emirului credincioșilor, ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el: el Îl iubește pe Allah și pe Trimisul Său, iar Allah și Trimisul Său îl iubesc, căci Profetul ﷺ l-a ales pentru aceasta dintre toți companionii.

Cuvintele: *„Înaintează cu liniște”* înseamnă fără grabă. Expresia provine din *„rasl an-nāqah”*, adică laptele cămilei, care este muls puțin câte puțin. Sensul este: mergi încet, cu băgare de seamă, fiindcă situația este primejdioasă și există teama unei ambuscade; evreii sunt vicleni și trădători.

Cuvintele: *„până ajungi în preajma lor”* înseamnă în apropierea lor și în împrejurimile lor, iar Profetul ﷺ a spus: *„Când ajungem în preajma unui neam, rea este dimineața celor avertizați!”*[142] Aceasta este valabil dacă avem însușirile Trimisului ﷺ și ale companionilor săi. Dacă însă ne întemeiem pe naționalism, chiar

142 Din hadithul lui Anas. Relatat de al-Bukhārī, Cartea rugăciunii, capitolul despre cele menționate în privința coapsei, 1/139, și de Muslim, Cartea luptei, capitolul despre expediția de la Khaybar, 3/139.

dacă am ajunge în mijlocul lor, este posibil ca ei să se ridice, iar noi să ajungem dedesubt.

Cuvintele: *„apoi cheamă-i”* se referă la locuitorii Khaybarului. *„La Islam”* înseamnă la supunere față de Allah.

Cuvintele: *„și înștiințează-i despre ceea ce sunt datori să împlinească”*. Nu este de ajuns numai chemarea la Islam, ci trebuie să li se spună și ce obligații au în el, pentru a fi convinși și a se angaja să le împlinească, respectând însă ordinea din hadithul trimiterii lui Muʿādh.

În această chestiune, omul poate ezita: să le spună despre dreptul lui Allah pe care sunt datori să-l împlinească în Islam înainte să devină musulmani sau după aceea? Dacă privim sensul aparent al hadithului lui Muʿādh și al acestui hadith al lui Sahl, spunem: este mai potrivit să-l chemi mai întâi la Islam, iar după ce devine musulman să-l înștiințezi. Dacă privim însă starea oamenilor de acum și faptul că nu îmbrățișează Islamul din convingere, un om poate deveni musulman, apoi, când îl înștiințezi, poate da înapoi. Atunci spunem: să li se arate mai întâi dreptul lui Allah pe care sunt datori să-l împlinească, pentru ca ei să nu părăsească Islamul după ce află obligațiile, caz în care ar trebui să fie executați fiind apostați. Este posibil să se spună și că această chestiune se lasă în seama împrejurărilor și a ceea ce cere folosul, în privința priorității uneia sau celeilalte.

În expresia *„la-an yahdiya Allāh”* — *„dacă Allah călăuzește”* —, particula *„lām”* introduce răspunsul jurământului, iar *„an”* are hamza cu vocala *„a”* și introduce o construcție cu valoare de nume de acțiune. Verbul *„a călăuzi”*, înțeles astfel ca nume de acțiune, este subiectul, iar *„mai bine”* este predicatul. O construcție asemănătoare se află în cuvintele Celui Preaînalt: *„Iar să postiți este mai bine pentru voi”* [Al-Baqarah: 184].

„Yadūkūn” înseamnă că discutau.

Expresia *„ḥumr an-naʿam”*. Dacă *„mīm”* nu are vocală, *„ḥumr”* este pluralul lui *„aḥmar”*, adică roșu; dacă are vocala *„u”*, *„ḥumur”*

este pluralul lui *„ḥimār”*, adică măgar. Aici este avut în vedere primul sens.

„Ḥumr an-naʿam” sunt cămilele roșii. Le-a menționat deoarece erau râvnite de arabi și erau socotite cele mai frumoase și mai prețioase cămile ale lor.

El a spus *„dacă Allah călăuzește prin tine”*, nu *„dacă tu călăuzești”*, deoarece Cel care călăuzește este Allah. Prin călăuzire se înțeleg aici atât călăuzirea care dă izbânda de a urma adevărul, cât și arătarea drumului.

Se înțelege aici călăuzirea de la necredință la Islam sau expresia cuprinde orice călăuzire? Spunem că el a fost trimis la un neam pe care să-l cheme la Islam. Putem spune că împrejurarea restrânge sensul și că acela prin care un om este îndrumat într-o chestiune secundară a religiei nu dobândește această răsplată, având în vedere contextul, fiindcă ʿAlī a fost trimis la un neam de necredincioși pentru a-i chema la Islam? Allah știe cel mai bine.

Învățături ale capitolului

Prima: chemarea la Allah este calea celui care îl urmează pe Trimisul lui Allah ﷺ.

Comentariul învățăturilor

Prima: chemarea la Allah este calea celui care îl urmează pe Trimisul lui Allah ﷺ. Aceasta se deduce din cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قل هذه سبيلي أدعو إلى الله على بصيرة أنا ومن اتبعني﴾

Spune: «Aceasta este calea mea: chem la Allah cu înțelegere limpede, eu și cei care mă urmează».

O formulare mai cuprinzătoare și mai potrivită versetului ar fi: chemarea la Allah este calea trimișilor și a celor care îi urmează.

A doua: atragerea atenției asupra sincerității, deoarece mulți oameni, chiar când cheamă la adevăr, cheamă de fapt la ei înșiși.

A doua: atragerea atenției asupra sincerității. Aceasta se deduce din cuvintele *„chem la Allah”*. De aceea, autorul a spus: *„Deoarece mulți oameni, chiar când cheamă la adevăr, cheamă de fapt la ei înșiși.”* Cel care cheamă la Allah nu urmărește decât ca religia lui Allah să fie împlinită, pe când cel care cheamă la sine vrea ca spusele sale să fie primite, fie că sunt adevărate, fie că sunt false.

A treia: înțelegerea limpede este una dintre îndatoriri.

A treia: înțelegerea limpede este una dintre îndatoriri. Aceasta se deduce din cuvintele Celui Preaînalt: *„Chem la Allah cu înțelegere limpede.”* Ea este o îndatorire deoarece chemătorul trebuie să cunoască lucrul la care cheamă. Chemarea este o îndatorire, deci și cunoașterea a ceea ce ea presupune este o îndatorire.

A patra: printre dovezile frumuseții credinței în unicitatea lui Allah se află faptul că ea Îl declară pe Allah Preaînaltul mai presus de orice înjosire.

A patra: printre dovezile frumuseții credinței în unicitatea lui Allah se află faptul că ea Îl declară pe Allah mai presus de orice înjosire. Aceasta se deduce din cuvintele Celui Preaînalt: *„Slavă lui Allah! Și eu nu sunt dintre asociatori.” „Slavă lui Allah”* este o dovadă a unicității Sale, datorită desăvârșirii Sale.

Expresia *„mai presus de orice înjosire”* înseamnă și mai presus de asemănarea Creatorului cu făptura, căci asemănarea celui desăvârșit cu cel nedesăvârșit îl înfățișează ca nedesăvârșit.

Poetul a spus:
Nu vezi că prețuirea sabiei scade
când se spune că sabia taie mai bine decât toiagul?

A cincea: printre lucrurile care arată urâțenia asocierii se află faptul că ea este o înjosire adusă lui Allah.

A cincea: printre lucrurile care arată urâțenia asocierii se află faptul că ea este o înjosire adusă lui Allah. Aceasta se deduce din cuvintele Celui Preaînalt *„Și eu nu sunt dintre asociatori”*, care urmează după cuvintele *„Și slavă lui Allah!”*

A șasea, care este una dintre cele mai importante: îndepărtarea musulmanului de asociatori, ca să nu ajungă dintre ei, chiar dacă nu săvârșește asociere.

A șasea, care este una dintre cele mai importante: îndepărtarea musulmanului de asociatori, ca să nu ajungă dintre ei, chiar dacă nu săvârșește asociere. Dovada este cuvântul Celui Preaînalt *„Și eu nu sunt dintre asociatori”*. Nu a spus *„Și eu nu sunt asociator”*, deoarece, dacă omul se află printre ei, chiar dacă nu este asociator, în aparență face parte dintre ei. De aceea, când Allah le-a spus îngerilor:

﴿اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس﴾

Prosternați-vă înaintea lui Adam!

, iar ei s-au prosternat în afară de Iblīs [Al-Baqarah: 34], adresarea îl cuprindea și pe el, și pe ei.

A șaptea: credința în unicitatea lui Allah este prima îndatorire.

A șaptea: credința în unicitatea lui Allah este prima îndatorire. Aceasta se deduce din cuvintele sale ﷺ: *„Primul lucru la care îi chemi să fie mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de*

închinare în afară de Allah”, iar într-o variantă: *„să-L recunoască pe Allah drept Unic”*. Unii învățați au spus că prima îndatorire este cercetarea rațională. Însă părerea corectă este că prima îndatorire este credința în unicitatea lui Allah, deoarece firea înnăscută indică existența Creatorului.

A opta: se începe cu ea înainte de orice altceva, chiar înainte de rugăciune.

A opta: se începe cu ea înainte de orice altceva. Aceasta se deduce din cuvintele sale ﷺ: *„Cheamă-i la Islam și înștiințează-i despre dreptul lui Allah Preaînaltul pe care sunt datori să-l împlinească în el.”*

A noua: sensul expresiei „să-L recunoască pe Allah drept Unic” este sensul mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah.

A noua: sensul expresiei *„să-L recunoască pe Allah drept Unic”* este sensul mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah. Aceasta se deduce din exprimarea companionului, care într-o variantă a spus *„mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”*, iar într-o altă variantă a spus *„să-L recunoască pe Allah drept Unic”*.

A zecea: omul poate fi dintre oamenii Scripturii fără să cunoască această mărturisire sau poate să o cunoască, dar să nu o pună în practică.

A zecea: omul poate fi dintre oamenii Scripturii fără să cunoască această mărturisire sau poate să o cunoască, dar să nu o pună în practică. Prin cuvintele *„fără să o cunoască sau poate să o cunoască”* autorul are în vedere mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah. Aceasta se deduce din cuvintele *„Primul lucru la care îi chemi să fie mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în*

afară de Allah”. Dacă ar fi cunoscut mărturisirea și ar fi pus-o în practică, nu ar mai fi avut nevoie să fie chemați la ea.

A unsprezecea: atragerea atenției asupra învățării treptate.

A unsprezecea: atragerea atenției asupra învățării treptate. Aceasta se deduce din cuvintele sale ﷺ către Muʿādh: *„Cheamă-i să-L recunoască pe Allah drept Unic. Dacă te ascultă în aceasta, înștiințează-i că Allah le-a impus...”*, până la sfârșitul hadithului.

A douăsprezecea: începerea cu ceea ce este cel mai important, apoi cu ceea ce urmează în importanță.

A douăsprezecea: începerea cu ceea ce este cel mai important, apoi cu ceea ce urmează în importanță. Aceasta se deduce din porunca sa ﷺ către Muʿādh de a chema mai întâi la credința în unicitatea lui Allah, apoi la rugăciune, apoi la dania obligatorie.

A treisprezecea: destinația daniei obligatorii.

A treisprezecea: destinația daniei obligatorii. Aceasta se deduce din cuvintele *„și se dă săracilor lor”*.

A paisprezecea: învățatul înlătură neclaritatea celui care învață.

A paisprezecea: învățatul înlătură neclaritatea celui care învață. Prin *„neclaritate”* se înțelege aici neclaritatea în cunoaștere, adică faptul că omul nu știe un lucru. Aceasta se deduce din cuvintele *„Allah le-a impus o danie care se ia de la bogații lor și se dă săracilor lor”*. El a arătat astfel că dania se ia de la bogați și că destinația ei sunt săracii.

A cincisprezecea: interdicția de a lua cele mai de preț bunuri.

A cincisprezecea: interdicția de a lua cele mai de preț bunuri. Aceasta se deduce din cuvintele *„Ferește-te să iei cele mai de preț*

bunuri ale lor”. Expresia *„ferește-te”* exprimă avertizarea, iar avertizarea implică interdicția.

A șaisprezecea: ferirea de ruga celui nedreptățit.

A șaisprezecea: ferirea de ruga celui nedreptățit. Aceasta se deduce din cuvintele *„Și teme-te de ruga celui nedreptățit”*.

A șaptesprezecea: vestirea faptului că ea nu este oprită de nicio perdea.

A șaptesprezecea: vestirea faptului că ea nu este oprită de nicio perdea. Aceasta se deduce din cuvintele *„Căci între ea și Allah nu există nicio perdea”*. Asocierea îndemnului ori a avertizării cu poruncile îl încurajează pe om, dacă este un îndemn, sau îl îndepărtează și îl oprește, dacă este o avertizare. La cuvintele *„Teme-te de ruga celui nedreptățit”*, sufletul poate să nu se ferească; dar, când i se spune că între ea și Allah nu există nicio perdea, se teme și se îndepărtează de nedreptate.

A optsprezecea: printre dovezile credinței în unicitatea lui Allah se află greutățile, foamea și boala care i-au atins pe cel mai de seamă dintre trimiși și pe cei mai de seamă dintre apropiații lui Allah.

A optsprezecea: printre dovezile credinței în unicitatea lui Allah se află greutățile, foamea și boala care i-au atins pe cel mai de seamă dintre trimiși și pe cei mai de seamă dintre apropiații lui Allah. Se pare că autorul, Allah să aibă milă de el, face referire la întâmplarea de la Khaybar, unde, în vremea Profetului ﷺ, a avut loc o foamete mare, încât au mâncat măgari și usturoi.[143] În privința bolii, este ceea ce s-a petrecut în vremea lui ʿAlī, Allah să

143 Despre consumarea cărnii de măgar: hadithul lui Salamah ibn al-Akwaʿ, relatat de al-Bukhārī, Cartea expedițiilor, capitolul despre expediția de la Khaybar, 3/135, și de Muslim, Cartea luptei, capitolul despre expediția de la Khaybar, 3/1427. Despre consumarea usturoiului: al-Bukhārī a relatat în

fie mulțumit de el. Cât despre greutate, ea este vădită. Acestea sunt dovezi ale credinței în unicitatea lui Allah deoarece răbdarea și îndurarea unor asemenea lucruri arată sinceritatea omului în credința sa și faptul că Îl urmărește pe Allah; de aceea a răbdat încercarea.

A nouăsprezecea: cuvintele „Voi da cu siguranță stindardul...", până la sfârșit, sunt un semn al profeției.

A nouăsprezecea: cuvintele *„Voi da cu siguranță stindardul"* sunt un semn al profeției, deoarece ceea ce a vestit s-a împlinit: ʿAlī ibn Abī Ṭālib Îl iubește pe Allah și pe Trimisul Său, iar Allah și Trimisul Său îl iubesc.

A douăzecea: faptul că a scuipat în ochii lui este, de asemenea, un semn al profeției.

A douăzecea: faptul că a scuipat în ochii lui este, de asemenea, un semn al profeției, deoarece a scuipat în ochii lui, iar el s-a vindecat de parcă nu avusese nicio durere.

A douăzeci și una: virtutea lui ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el.

A douăzeci și una: virtutea lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el. Aceasta este limpede: el Îl iubește pe Allah și pe Trimisul Său, iar Allah și Trimisul Său îl iubesc.

A douăzeci și doua: virtutea companionilor, care au petrecut acea noapte discutând despre aceasta, fiind preocupați de ea mai mult decât de vestea biruinței.

A douăzeci și doua: virtutea companionilor, care au petrecut acea noapte discutând despre aceasta, fiind preocupați de aceasta mai mult decât de vestea biruinței. Ei au fost preocupați să afle

aceeași carte și în același capitol, 3/138, din hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi.

cine Îl iubește pe Allah și pe Trimisul Său și pe cine Allah și Trimisul Său îl iubesc, mai mult decât de vestea biruinței.

A douăzeci și treia: credința în destin, deoarece stindardul a ajuns la cel care nu îl căutase și nu le-a fost dat celor care îl căutaseră.

A douăzeci și treia: credința în destin, deoarece stindardul a ajuns la cel care nu îl căutase și nu le-a fost dat celor care îl căutaseră. Companionii au venit devreme la Trimisul lui Allah, fiecare sperând să-i fie dat lui, dar nu le-a fost dat. ʿAlī ibn Abī Ṭālib era bolnav și nu îl căutase, însă stindardul i-a fost dat lui.

A douăzeci și patra: buna purtare din cuvintele „cu liniște”.

A douăzeci și patra: buna purtare din cuvintele *„cu liniște”*. Aceasta constă în faptul că i-a poruncit să înainteze cu răgaz și fără grabă.

A douăzeci și cincea: chemarea la Islam înainte de luptă.

A douăzeci și cincea: chemarea la Islam înainte de luptă, potrivit cuvintelor *„Ajungi în preajma lor, apoi cheamă-i la Islam”*.

A douăzeci și șasea: aceasta este prescrisă și pentru cei care au fost chemați mai înainte și împotriva cărora s-a luptat.

A douăzeci și șasea: aceasta este prescrisă și pentru cei care au fost chemați mai înainte și împotriva cărora s-a luptat.

A douăzeci și șaptea: chemarea cu înțelepciune, potrivit cuvintelor „Înștiințează-i despre ceea ce sunt datori să împlinească”.

A douăzeci și șaptea: chemarea cu înțelepciune, potrivit cuvintelor *„Înștiințează-i despre ceea ce sunt datori să împlinească”*.

Înțelepciunea cere ca această chemare să fie dusă până la capăt: mai întâi îi ceri să îmbrățișeze Islamul, apoi îl înștiințezi despre dreptul lui Allah pe care este dator să-l împlinească. Nu este de ajuns să-i ceri să îmbrățișeze Islamul, deoarece el poate pune în practică Islamul la care l-ai chemat sau poate să nu-l pună în practică. Trebuie să continui să-l îngrijești și să-l îndrumi, ca să nu se întoarcă la necredință.

A douăzeci și opta: cunoașterea dreptului lui Allah în Islam.

A douăzeci și opta: cunoașterea dreptului lui Allah în Islam. Aceasta se deduce din cuvintele *„Și înștiințează-i despre dreptul lui Allah Preaînaltul pe care sunt datori să-l împlinească în el”.*

A douăzeci și noua: răsplata celui prin care a fost călăuzit un singur om.

A douăzeci și noua: răsplata celui prin care a fost călăuzit un singur om, potrivit cuvintelor *„Dacă Allah călăuzește prin tine un singur om, este mai bine pentru tine decât cămilele roșii”.* Adică este mai bine pentru tine decât tot ceea ce este socotit frumos în această lume. Sensul nu este, cum au spus unii, că ar fi mai bine decât să dai drept milostenie cămile roșii.

A treizecea: jurământul la rostirea unei fatwa.

A treizecea: jurământul la rostirea unei fatwa, potrivit cuvintelor *„Pe Allah, dacă Allah călăuzește...”*, până la sfârșit. Profetul ﷺ a jurat fără să i se fi cerut să jure. Folosul este să-l îndemne ca Allah să călăuzească prin el și să întărească acest îndemn.

Însă nu se cuvine să se jure la rostirea unei fatwa decât dacă există un folos și un rost, deoarece ascultătorul ar putea înțelege că muftiul a jurat numai fiindcă are o îndoială.

Imamul Aḥmad, Allah să aibă milă de el, spunea uneori în răspunsurile sale: *„Da, pe Allah!”* Allah i-a poruncit Trimisului Său să jure în trei locuri din Coran:
În cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ويستنبئونك أحق هو قل إي وربي إنه لحق﴾

Ei te întreabă: «Este adevărat?» Spune: «Da, pe Domnul meu, este adevărat!»
[Yūnus: 53]

.
Și în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿زعم الذين كفروا أن لن يبعثوا قل بلى وربي لتبعثن﴾

Cei care nu cred pretind că nu vor fi înviați. Spune: «Ba da, pe Domnul meu, veți fi înviați!»
[At-Taghābun: 7]

.
Și în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وقال الذين كفروا لا تأتينا الساعة قل بلى
وربي لتأتينكم﴾

Cei care nu cred spun: «Ceasul nu va veni la noi.» Spune: «Ba da, pe Domnul meu, va veni la voi!»
[Saba’: 3]

.
Așadar, dacă jurământul are un folos, fie că este rostit din proprie inițiativă, fie ca răspuns la o întrebare, el este îngăduit și poate chiar să fie cerut.

6 Înțelesul monoteismului și al mărturisirii de credință

„Tafsīr” înseamnă dezvăluire și lămurire. Cuvântul provine din expresia *„fasartu ath-thamarah”*, adică am îndepărtat coaja fructului, și din expresia *„fasartu thawbī”*, adică mi-am dat haina la o parte, astfel încât s-a văzut ceea ce se afla dincolo de ea. Din același sens provine și tâlcuirea Nobilului Coran.

Definiția credinței în unicitatea lui Allah a fost prezentată mai înainte.[144] Aici se înțelege convingerea că Allah este Unic în divinitatea Sa.

Expresia *„și a mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”* este legată prin coordonare de *„credința în unicitatea lui Allah”*. Sensul este: și explicarea acestei mărturisiri.

Coordonarea este aici între două expresii cu același sens, deoarece credința în unicitatea lui Allah este, în realitate, mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah.

Acest capitol este important. După ce s-a vorbit despre credința în unicitatea lui Allah, despre virtutea ei și chemarea la ea, sufletul dorește acum să afle ce este această credință căreia i-au fost consacrate capitolele despre obligativitatea ei, virtutea ei și chemarea la ea.

Răspunsul este dat în acest capitol, care explică credința în unicitatea lui Allah. Autorul a menționat cinci versete:

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

---

144 Vezi p. 1.

﴿أولئك الذين يدعون يبتغون إلى ربهم الوسيلة أيهم أقرب﴾

Aceia pe care ei îi invocă caută ei înșiși mijlocul de apropiere de Domnul lor, care dintre ei să fie mai aproape

,[145] până la sfârșitul versetului.

Primul verset. În cuvintele Celui Preaînalt *„aceia”*, pronumele demonstrativ *„ulā’”* este subiectul. *„Cei care”* este un pronume relativ în apoziție față de el.

„Pe care îi invocă” este propoziția relativă, iar enunțul *„caută”* este predicatul subiectului. Sensul este: aceia pe care acești oameni îi invocă sunt ei înșiși cei care caută mijlocul de apropiere de Domnul lor, care dintre ei să fie mai aproape. Cum îi invocați, când ei sunt nevoiași și dependenți?! Aceasta este, în realitate, lipsă de judecată. Cuvintele se aplică oricui este invocat și care invocă el însuși, precum ʿĪsā ibn Maryam, îngerii, apropiații lui Allah și cei evlavioși. Copacii și pietrele nu intră însă în sensul acestui verset.

Așadar, aceia despre care ați pretins că sunt ocrotitori în afara lui Allah nu au puterea să înlăture răul și nici să-l mute dintr-un loc în altul, fiindcă ei înșiși invocă și caută mijlocul de apropiere de Domnul lor, care dintre ei să fie mai aproape. Cel Preaînalt a arătat starea celor invocați, spunând:

145 Sura Al-Isrā’, versetul 57.

﴿والذين تدعون من دونه ما يملكون من قطمير ۝ إن تدعوهم لا يسمعوا دعاءكم ولو سمعوا ما استجابوا لكم ويوم القيامة يكفرون بشرككم ولا ينبئك مثل خبير﴾

Aceia pe care îi invocați în afara Lui nu stăpânesc nici măcar pielița unui sâmbure de curmală. Dacă îi invocați, nu vă aud ruga; și, chiar dacă ar auzi-o, nu v-ar putea răspunde. În Ziua Învierii vor tăgădui asocierea voastră. Nimeni nu te înștiințează precum Cel Bineștiutor
[Fāțir: 13–14]

.

Cuvântul *„invocă”* se referă la invocarea prin care se cere ceva, precum a celui care îl invocă pe ʿAlī când este cuprins de greutăți sau a celui care îl invocă pe Profet ﷺ, spunând:

O, cea mai nobilă dintre făpturi, nu am la cine să caut adăpost
în afară de tine, când vine nenorocirea ce-i cuprinde pe toți.

Poate fi și invocare prin închinare, precum a celui care se umilește înaintea lor prin acte de apropiere, făgăduințe, înclinare și prosternare.

Cuvântul *„yabtaghūn”* înseamnă *„caută”*.

Cuvântul *„mijlocul de apropiere”* înseamnă ceea ce îi apropie de Allah. Ei caută ceea ce le este mijloc de apropiere de Allah, Slavă Lui, Preaînaltul, care dintre ei să fie mai aproape de El. Tot astfel, nădăjduiesc în îndurarea Sa și se tem de pedeapsa Sa.

Legătura versetului cu acest capitol despre explicarea credinței în unicitatea lui Allah și a mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah

Credința în unicitatea lui Allah cuprinde dezicerea de asociere, astfel încât omul să nu invoce pe nimeni alături de Allah: nici un înger apropiat, nici un profet trimis. Cei care îi invocă pe profeți și pe îngeri nu s-au dezis de asociere, ci au căzut în ea. Este de mirare că îi invocă pe unii care au ei înșiși nevoie de ceea ce îi apropie de Allah Preaînaltul. Ei nu sunt independenți de Allah prin ei înșiși; cum i-ar putea face pe alții să nu mai aibă nevoie?!

Și cuvintele Sale:

﴿وإذ قال إبراهيم لأبيه وقومه إنني براء مما تعبدون إلا الذي فطرني﴾

Când Ibrāhīm le-a spus tatălui său și neamului său: «Eu mă dezic de ceea ce adorați, în afară de Cel care m-a creat»

,[146] până la sfârșitul versetului.

Al doilea și al treilea verset: cuvintele Celui Preaînalt

﴿وإذ قال إبراهيم لأبيه وقومه...﴾

Când Ibrāhīm le-a spus tatălui său și neamului său...

, cele două versete.
Cuvântul *„barā'"* are forma *„fa'āl"* și este un adjectiv derivat din dezicere, adică renunțare. Sensul este: mă dezic pe deplin de ceea ce adorați, în afară de Cel care m-a creat. Ibrāhīm, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, era puternic în cauza lui Allah și le-a spus aceasta deschis tatălui său și neamului său. Tatăl său era Āzar.[147]

Cuvântul *„adorați"*. Închinarea înseamnă aici umilire și supunere, căci în neamul său erau unii care adorau idolii, iar alții adorau soarele, luna și stelele.
Cuvintele: *„în afară de Cel care m-a creat"* reunesc negarea și afirmarea. Negarea este: *„mă dezic de ceea ce adorați"*, iar afirmarea: *„în afară de Cel care m-a creat"*. Aceasta arată că credința în unicitatea lui Allah nu se împlinește decât prin tăgăduirea celor adorați în afara Lui și prin credința numai în Allah:

146 Sura Az-Zukhruf, versetele 26–27.
147 Vezi p. 119.

﴿فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى﴾

Cine tăgăduiește ṭāghūtul și crede în Allah s-a prins de toarta cea mai trainică

[Al-Baqarah: 256]

. Acești oameni I se închinau lui Allah și adorau și pe altcineva, deoarece el a spus: *„în afară de Cel care m-a creat”*. Regula de bază este ca excepția să fie din aceeași categorie cu ceea ce o precedă, dacă nu există o dovadă contrară. Cu toate acestea, el s-a dezis de ei.

Tot astfel, în unele țări islamice există oameni care împlinesc rugăciunea, dau dania obligatorie, postesc și fac pelerinajul, dar merg și la morminte, unde se prosternează și se înclină înaintea lor. Ei sunt necredincioși, nu adepți ai unicității lui Allah, iar nicio faptă nu le este primită. Acesta este unul dintre cele mai mari pericole pentru popoarele musulmane, fiindcă tăgăduirea celor adorați în afara lui Allah nu are pentru ei nicio însemnătate. Aceasta este neștiință din partea lor și neglijență din partea învățaților lor, deoarece omul de rând învață de la învățatul său. Însă unii — să ne ferească Allah! — sunt învățați ai statului, nu ai religiei.

În cuvintele lui Ibrāhīm ﷺ *„în afară de Cel care m-a creat”*, în loc de *„în afară de Allah”*, se află două învățături:

Prima: arătarea motivului pentru care închinarea trebuie să-I fie adusă numai lui Allah. Așa cum numai El creează, tot astfel numai Lui trebuie să I se aducă închinare.

A doua: arătarea caracterului fals al închinării la idoli, căci ei nu v-au creat ca să vă închinați lor. Expresia arată astfel temeiul credinței în unicitatea lui Allah, care reunește negarea și afirmarea. Aceasta ține de deplina elocvență a exprimării lui Ibrāhīm, pacea fie asupra lui.

Din verset se înțelege că credința în unicitatea lui Allah nu se împlinește prin închinarea față de Allah împreună cu altcineva, ci

închinarea trebuie să-I fie dedicată numai Lui. În această privință, oamenii sunt de trei feluri:

Unii I se închină numai lui Allah.

Alții se închină numai altcuiva.

Iar alții I se închină lui Allah și altcuiva.

Numai primul este adept al unicității lui Allah.

Și cuvintele Sale:

﴿اتخذوا أحبارهم ورهبانهم أربابا من دون الله﴾

Ei și-au luat învățații și călugării drept domni în afara lui Allah

,[148] până la sfârșitul versetului.

Al patrulea verset: cuvintele Celui Preaînalt

﴿اتخذوا أحبارهم ورهبانهم أربابا من دون الله...﴾

Ei și-au luat învățații și călugării drept domni în afara lui Allah...

, până la sfârșit.

Cuvintele *„învățații lor”*, împreună cu termenul coordonat lor, sunt primul complement al verbului *„și-au luat”*, iar *„domni”* este al doilea. Adică acești evrei și creștini și-au făcut învățații și călugării domni.

„Aḥbār” este pluralul lui *„ḥabr”*, adică învățat. Învățatul mai este numit și *„baḥr”*, adică mare, datorită mulțimii cunoștințelor sale.

Cuvântul poate fi pronunțat cu vocala *„a”* sau *„i”* la consoana *„ḥā’”*: *„ḥabr”* sau *„ḥibr”*.

Cuvintele Celui Preaînalt *„călugării lor”* înseamnă oamenii lor consacrați închinării.

---

148 Sura At-Tawbah, versetul 31.

Cuvântul *„arbāb”* este pluralul lui *„rabb”*, adică domn. Ei îi fac domni în afara lui Allah, căci i-au făcut pe învățați domni prin faptul că le urmează poruncile care contrazic porunca lui Allah, ascultând de ei în neascultarea față de Allah.

I-au făcut pe călugări domni luându-i drept ocrotitori cărora li se închină în afara lui Allah.

Cuvintele *„în afara lui Allah”* înseamnă altcineva decât Allah.

Cuvintele *„și pe Mesia, fiul Mariei”* sunt legate prin coordonare de *„învățații lor”*. Adică l-au luat și pe Mesia, fiul Mariei, drept domn, spunând că este al treilea din trei.

Cuvintele *„decât să se închine”* înseamnă să se smerească prin ascultare numai față de Allah, Cel care i-a creat pe Mesia, pe învățați și pe călugări și care a creat cerurile și pământul.

Cuvintele *„Nu există altă divinitate în afară de El”* înseamnă că nimeni în afară de El nu este demn de închinare cu adevărat.

Cuvintele *„Slavă Lui!”* Îl declară pe Allah mai presus de ceea ce Îi asociază ei. Acest verset explică credința în unicitatea lui Allah și mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah, deoarece Allah le-a dezaprobat faptul că și-au luat învățații și călugării drept domni în afara Lui. Autorul, Allah să aibă milă de el, va consacra mai departe un capitol întreg acestui verset. Acești oameni i-au făcut pe învățați parteneri în ascultare: ori de câte ori le porunceau ceva, ascultau de ei, fie că porunca se potrivea cu porunca lui Allah, fie că nu. Așadar, explicarea credinței în unicitatea lui Allah prin mărturisire cere și ca ascultarea ta să fie numai pentru Allah. De aceea, deși Profetul ﷺ a subliniat ascultarea față de conducători, el a spus: *„Ascultarea este numai în ceea ce este drept.”*[149]

Și cuvintele Sale:

149 Din hadithul lui ʿAlī. Relatat de al-Bukhārī, Cartea expedițiilor, capitolul despre detașamentul lui ʿAbd Allāh ibn Ḥudhāfah as-Sahmī, 3/160, și de Muslim, Cartea conducerii, capitolul despre obligația ascultării față de conducători în ceea ce nu este neascultare față de Allah, 3/1469.

﴿ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا يحبونهم كحب الله﴾

Printre oameni sunt unii care își iau în afara lui Allah egali, pe care îi iubesc precum Îl iubesc pe Allah

,[150] până la sfârșitul versetului.

Al cincilea verset: cuvintele Celui Preaînalt

﴿ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا يحبونهم كحب الله...﴾

Printre oameni sunt unii care își iau în afara lui Allah egali, pe care îi iubesc precum Îl iubesc pe Allah...

, până la sfârșit.
Cuvintele *„printre oameni”*. Particula *„min”* are sens partitiv, ceea ce se recunoaște prin faptul că poate fi înlocuită cu *„unii”*. Construcția prepozițională este legată de un predicat omis, antepus, iar *„cei care își iau”* este subiectul postpus. Adică cei care Îi fac lui Allah egali. Primul complement, *„egali”*, este postpus, iar al doilea, *„în afara lui Allah”*, este antepus.

Verbul *„își ia”* este la singular potrivit formei pronumelui *„man”*.

Verbul *„îi iubesc”* este la plural potrivit sensului.

Cuvântul *„andād”* este pluralul lui *„nidd”*, adică asemănător și egal. De aceea, Profetul ﷺ i-a spus celui care i-a zis *„Ceea ce*

150 Sura Al-Baqarah, versetul 165.

voiește Allah și voiești tu": *„M-ai făcut un egal al lui Allah?! Spune, mai degrabă: «Ceea ce voiește numai Allah»!"*[151]

Cuvintele *„pe care îi iubesc precum Îl iubesc pe Allah"* arată în ce constă asemănarea: îi fac egali în iubire, iubindu-i precum Îl iubesc pe Allah. Tâlcuitorii au avut interpretări diferite ale expresiei *„precum Îl iubesc pe Allah"*:

S-a spus că ei fac iubirea idolilor egală cu iubirea lui Allah: în inimile lor există iubire față de Allah și iubire față de idoli, iar iubirea idolilor o pun pe aceeași treaptă cu iubirea lui Allah. Astfel, numele de acțiune este legat de obiectul său: ei iubesc idolii precum Îl iubesc ei pe Allah.

S-a mai spus că ei iubesc acești idoli cu o iubire puternică, asemenea iubirii credincioșilor pentru Allah.

Contextul acestui verset susține prima interpretare.

Cuvintele *„Cei care cred Îl iubesc însă pe Allah mai mult"* au, potrivit primei interpretări, sensul că cei credincioși Îl iubesc pe Allah mai mult decât Îl iubesc aceștia pe Allah, deoarece iubirea credincioșilor este curată, pe când iubirea acestora este împărțită prin asociere între Allah și idolii lor. Potrivit celei de-a doua interpretări, sensul este că cei credincioși Îl iubesc pe Allah mai mult decât își iubesc aceștia idolii. Iubirea credincioșilor este statornică atât în bunăstare, cât și în necaz, întemeiată pe o dovadă dreaptă, spre deosebire de asociatori, a căror iubire pentru idoli slăbește când îi atinge răul.

Ce să mai spunem despre un om care iubește pe altcineva mai mult decât Îl iubește pe Allah?! Și ce să mai spunem despre un om care iubește pe altcineva, dar nu Îl iubește pe Allah?! Acest lucru este mai urât și mai grav. Lucrul acesta există la mulți dintre cei care se revendică astăzi de la Islam: își iubesc apropiații pe care îi venerează mai mult decât Îl iubesc pe Allah. De aceea, dacă i se spune unuia *„Jură pe Allah!"*, jură fie adevărat, fie mincinos; pe acel apropiat însă nu jură decât adevărat. Îi vezi pe mulți venind la Mecca și Medina și socotind vizitarea mormântului Trimisului ﷺ mai însemnată decât vizitarea Casei, deoarece

151 A fost menționat anterior, la p. 72.

găsesc în ei o iubire pentru Trimisul lui Allah ﷺ asemenea iubirii pentru Allah sau chiar mai mare. Aceasta este asociere, fiindcă Allah știe că noi nu l-am iubit pe Trimisul lui Allah ﷺ decât din iubire pentru Allah și pentru că el este Trimisul lui Allah. Nu l-am iubit pentru că este Muḥammad ibn ʿAbd Allāh, ci pentru că este Trimisul lui Allah ﷺ. Îl iubim, așadar, prin iubirea noastră pentru Allah. Aceștia însă fac iubirea lui Allah dependentă de iubirea Trimisului ﷺ, dacă într-adevăr Îl iubesc pe Allah.

Acest verset este o încercare grea pentru multe dintre inimile musulmanilor de astăzi, care fac pe altcineva egal cu Allah în iubire. Există și oameni care Îi asociază lui Allah pe altcineva în iubire, nu în sensul actelor de închinare prescrise, ci în sensul închinării amintite în hadith:[152] iubirea dirhamului, a dinarului, a veșmântului cu însemne și a țesăturii moi. Există oameni ale căror inimi, dacă le-ai cerceta, le-ai găsi pline de iubirea bunurilor acestei lumi. Chiar și acela care a venit să se roage se află în moschee, dar inima îi este preocupată de lucrurile lumești pe care le iubește.

Aceasta este, în realitate, un fel de închinare. Dacă omul s-ar cerceta întrebându-se pentru ce a fost creat, ar ști că a fost creat pentru închinarea față de Allah și că a fost creat și pentru o altă sălășluire, nu pentru aceasta. Această lume este o trecere prin care omul ajunge în cealaltă sălășluire, cea pentru care a fost creat și pentru care trebuie să se îngrijească să lucreze. O, de-aș ști în ce zi s-a gândit omul: *„Ce am făcut? Cât mi-a mai rămas în această lume? Ce am dobândit? Zilele trec, iar eu nu știu dacă m-am apropiat de Allah sau m-am îndepărtat de El."* Ne cercetăm pe noi înșine în această privință? Orice om cu judecată trebuie să aibă un scop. Care este, așadar, scopul său? Noi căutăm acum cunoașterea pentru a ne apropia de Allah prin ea, pentru a ne instrui pe noi înșine și pentru a-i instrui pe alții. Dar, ori de câte ori învățăm o chestiune, o și punem în practică? În orice caz, găsim în noi multe lipsuri și multă neglijență. Iar când învățăm o chestiune, îi chemăm pe robii lui Allah la ea? Acesta este un lucru care cere

152 A fost menționat anterior, la p. 36.

cercetarea de sine. De aceea, căutătorul cunoașterii are o răspundere care nu este deloc ușoară; el are de îndeplinit mai mult decât dania obligatorie asupra averii. Trebuie să lucreze, să fie activ și să răspândească știința și înțelegerea în comunitatea islamică; altfel, ea se va abate de la Legea lui Allah.
Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, a spus: *„Toate lucrurile sunt puse în mișcare de iubire."* De pildă, nu pornești să faci ceva decât dacă îl iubești; până și îmbucătura de mâncare nu o mănânci decât pentru că o îndrăgești.

De aceea s-a spus că toate mișcările se întemeiază pe iubire. Iubirea este temelia faptei, iar asocierea în iubire este asociere față de Allah.

Felurile iubirii

Primul: iubirea pentru Allah. Ea nu contrazice credința în unicitatea lui Allah, ci ține de desăvârșirea ei. Cea mai trainică legătură a credinței este iubirea pentru Allah și ura pentru Allah. A iubi pentru Allah înseamnă să iubești un lucru pentru că Allah îl iubește, fie că este o persoană, fie că este o faptă. Aceasta ține de deplinătatea credinței în unicitatea Lui.

Majnūn Laylā a spus:
Trec pe lângă sălașuri, sălașurile Laylei,
sărut acest zid și celălalt zid.
Nu iubirea sălașurilor mi-a cucerit inima,
ci iubirea celei care a locuit în ele.

Al doilea: iubirea firească, pe care omul nu o pune înaintea iubirii lui Allah. Aceasta nu contrazice iubirea lui Allah, cum sunt iubirea soției, a copilului și a averii. De aceea, când Profetul ﷺ a fost întrebat: *„Pe cine iubești cel mai mult dintre oameni?"*, a răspuns: *„Pe ʿĀ'işah."* A fost întrebat: *„Dar dintre bărbați?"* A răspuns: *„Pe tatăl ei."*[153] Tot aici intră și plăcerea pentru mâncare, băutură și îmbrăcăminte.

153 Din hadithul lui ʿAmr ibn al-ʿĀṣ. Relatat de al-Bukhārī, Cartea virtuților companionilor, capitolul despre cuvintele Profetului ﷺ „Dacă mi-aș fi luat un prieten apropiat", 3/9, și de Muslim, Cartea virtuților, capitolul despre virtuțile lui Abū Bakr, 4/1856.

Al treilea: iubirea alături de Allah care contrazice iubirea lui Allah. Ea constă în a iubi pe altcineva asemenea lui Allah sau mai mult decât pe Allah, astfel încât, dacă iubirea lui Allah și iubirea altcuiva se află în conflict, omul pune înainte iubirea altcuiva. Aceasta se întâmplă atunci când face această iubire un egal al iubirii lui Allah, punând-o înaintea ei sau pe aceeași treaptă cu ea.[154]

Dovada urmărită în acest verset este că Allah i-a numit asociatori, care Îi fac egali, pe cei care au pus iubirea Lui pe aceeași treaptă cu iubirea altcuiva.

În culegerea autentică se relatează că Profetul ﷺ a spus: „Cine spune «Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah» și tăgăduiește ceea ce este adorat în afara lui Allah, averea și sângele lui sunt ocrotite, iar socoteala sa este la Allah, Cel Atotputernic și Măreț."[155]

Cuvintele *„în culegerea autentică"*. Autorul, Allah să aibă milă de el, nu a precizat dacă prin aceasta înțelege Ṣaḥīḥ al-Bukhārī sau Ṣaḥīḥ Muslim ori dacă se referă la un hadith autentic, indiferent că se află în ambele culegeri autentice, în una dintre ele sau în altă parte. El nu are în această privință o convenție terminologică potrivit căreia să fie înțeleasă expresia folosită fără precizare. Prin urmare, hadithul trebuie căutat în sursele în care este de așteptat să se afle. Această exprimare apare și în alte locuri în care autorul citează hadithuri. Aici se referă la Ṣaḥīḥ Muslim.

Cuvintele sale ﷺ: *„Cine spune «Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah»"* înseamnă că nimeni în afară de Allah nu este demn de închinare cu adevărat. Numele *„Allah"* este în apoziție față de pronumele subînțeles în predicat. Cei care

154 Vezi capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul „Printre oameni sunt unii care își iau în afara lui Allah egali".

155 Relatat de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre porunca de a lupta împotriva oamenilor până când spun „Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah", 1/53.

consideră că particula *„lā”* poate acționa și asupra unui termen hotărât spun că numele este el însuși predicatul.
Cuvintele *„și tăgăduiește ceea ce este adorat în afara lui Allah”* înseamnă că tăgăduiește închinarea adusă celui adorat în afara lui Allah. Spunem aceasta deoarece ʿĪsā ibn Maryam a fost adorat în afara lui Allah, iar noi credem în el, dar nu credem în închinarea adusă lui și nici că ar fi demn de închinare. Cel Preaînalt a spus:

﴿وإذ قال الله يا عيسى ابن مريم أأنت قلت للناس
اتخذوني وأمي إلهين من دون الله قال سبحانك ما يكون
لي أن أقول ما ليس لي بحق إن كنت قلته فقد علمته تعلم
ما في نفسي ولا أعلم ما في نفسك إنك أنت علام الغيوب
۞ ما قلت لهم إلا ما أمرتني به أن اعبدوا الله
ربي وربكم﴾

Când Allah va spune: «O, ʿĪsā, fiul Mariei, tu le-ai spus oamenilor: „Luați-mă pe mine și pe mama mea drept două divinități în afara lui Allah”?» El va spune: «Slavă Ție! Nu mi se cuvine să spun ceea ce nu am dreptul să spun. Dacă aș fi spus-o, Tu ai fi știut. Tu știi ce este în sufletul meu, iar eu nu știu ce este în Tine. Tu ești Cunoscătorul deplin al celor nevăzute. Nu le-am spus decât ceea ce mi-ai poruncit: „Închinați-vă lui Allah, Domnul meu și Domnul vostru!”»
[Al-Mā'idah: 116–117]

.

Cuvintele *„și tăgăduiește ceea ce este adorat în afara lui Allah”* dovedesc că nu este de ajuns simpla rostire a mărturisirii. Trebuie să tăgăduiești închinarea adusă celui adorat în afara lui Allah și să

respingi orice necredință. Cine spune mărturisirea, dar socotește că evreii și creștinii de astăzi urmează o religie dreaptă, nu este musulman. Nici cel care socotește religiile simple idei din care poate alege ce dorește nu este musulman. Religiile sunt credințe impuse de Allah, Cel Atotputernic și Măreț, după care oamenii trebuie să umble. De aceea este dezaprobată exprimarea unora care spun *„gândirea islamică”*. Trebuie să se spună *„religia islamică”* sau *„crezul islamic”*. Nu este însă nicio problemă în a spune *„gânditor islamic”*, fiindcă aceasta îl descrie pe omul însuși, nu religia pe care o urmează.

Explicarea acestui titlu se află în capitolele care urmează.

Cuvintele *„explicarea acestui titlu”*. Prin explicare se înțelege aici prezentarea în amănunt. *„Tarjamah”* înseamnă exprimarea într-o limbă a ceea ce a fost spus în alta, dar în terminologia autorilor cuvântul este folosit și pentru titluri și capitole. Astfel, a spune că cineva a făcut o *„tarjamah”* despre un lucru înseamnă că i-a consacrat un capitol.

Învățături ale capitolului

În el se află cea mai mare și mai importantă dintre chestiuni: explicarea credinței în unicitatea lui Allah și explicarea mărturisirii. El a lămurit-o prin lucruri clare.

Cuvintele *„În el se află cea mai mare și mai importantă dintre chestiuni: explicarea credinței în unicitatea lui Allah”*. Această credință cere două lucruri:

Primul: negarea divinității oricui în afară de Allah, Cel Atotputernic și Măreț.

Al doilea: afirmarea divinității numai pentru Allah. Pentru împlinirea credinței în unicitatea Sa sunt necesare negarea și afirmarea, deoarece unicitatea înseamnă a recunoaște un lucru ca unic în convingere și faptă, iar aceasta cere negare și afirmare.

Dacă spui *„Zayd stă în picioare”*, ai afirmat despre el că stă în picioare, dar nu i-ai atribuit aceasta numai lui. Dacă însă spui *„Nimeni nu stă în picioare în afară de Zayd”*, ai afirmat despre el că stă în picioare și ai atribuit aceasta numai lui.

Dacă spui *„Allah este o divinitate”*, ai afirmat divinitatea Sa, dar nu ai negat-o altcuiva, deci unicitatea nu a fost exprimată pe deplin. Dacă spui însă *„Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”*, ai afirmat divinitatea pentru Allah și ai negat-o oricui în afară de El.

Cuvintele *„explicarea mărturisirii”*. Mărturisirea este exprimarea a ceea ce omul știe cu certitudine în inima sa. Când spui *„Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah”*, rostești cu limba ceea ce inima ta cuprinde ca certitudine: că nimeni în afară de Allah nu este demn de închinare.

Printre ele se află versetul din Al-Isrā’, în care este arătat răspunsul dat asociatorilor care îi invocă pe cei evlavioși. El arată că aceasta este asocierea majoră.

Cuvintele *„Printre ele se află versetul din Al-Isrā’”* se referă la cuvântul Celui Preaînalt *„Aceia pe care ei îi invocă...”* [Al-Isrā’: 57], până la sfârșitul versetului. El arată răspunsul dat asociatorilor care îi invocă pe cei evlavioși și că aceasta este asocierea majoră, deoarece invocarea face parte din închinare. Cel Preaînalt a spus:

﴿ادعوني أستجب لكم إن الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين﴾

Invocați-Mă și vă voi răspunde! Cei care se arată prea trufași ca să Mi se închine vor intra în Gheena umiliți

[Ghāfir: 60]

. Aceasta arată că invocarea este închinare, fiindcă sfârșitul enunțului explică începutul lui. Așadar, cine invocă pe altcineva

decât Allah, viu sau mort, săvârșește asociere majoră. Invocarea unei făpturi se împarte în trei categorii:

Prima: cea îngăduită. Să-i ceri unei făpturi un lucru pe care îl poate împlini prin mijloace cunoscute și perceptibile. Aceasta nu este invocare prin închinare, ci un lucru îngăduit. El ﷺ a spus: *„Când te cheamă, răspunde-i!"*[156]

A doua: să-i ceri unei făpturi, oricare ar fi ea, vie sau moartă, ceea ce numai Allah poate face. Aceasta este asociere majoră, fiindcă ai făcut-o egală cu Allah într-un lucru pe care numai Allah îl poate face. De pildă: *„O, cutare, fă ca pruncul din pântecele soției mele să fie băiat!"*

A treia: să invoci o făptură moartă, care nu răspunde prin mijloacele perceptibile cunoscute. Și aceasta este asociere majoră, deoarece omul nu îl invocă pe cineva aflat în această stare decât dacă socotește că el are o putere ascunsă de a acționa în univers.

Printre ele se află versetul din Barā'ah, care arată că oamenii Scripturii și-au luat învățații și călugării drept domni în afara lui Allah.

El a arătat că nu li s-a poruncit decât să se închine unei singure divinități, deși explicarea ei, asupra căreia nu există neclaritate, este ascultarea de învățați și de oamenii consacrați închinării în neascultarea față de Allah, nu invocarea lor.

Cuvintele *„Printre ele se află versetul din Barā'ah, care arată că oamenii Scripturii și-au luat învățații și călugării drept domni în afara lui Allah"*. Aceasta este asocierea în ascultare și este mai strâns legată de unicitatea stăpânirii lui Allah decât de unicitatea Lui în închinare, deoarece hotărârea, fie că ține de Lege, fie că ține de rânduiala creației, Îi aparține lui Allah Preaînaltul. Ea ține de deplinătatea stăpânirii Sale. Cel Preaînalt a spus:

156 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de Muslim, Cartea salutului, capitolul despre răspunsul la salut ca drept al musulmanului față de alt musulman, 4/1704.

﴿وما اختلفتم فيه من شيء فحكمه إلى الله﴾

Oricare ar fi lucrul asupra căruia vă deosebiți, hotărârea lui Îi aparține lui Allah
[Ash-Shūrā: 10]

. Și a spus: *„A Lui este hotărârea și la El veți fi întorși”* [Al-Qaṣaṣ: 70].

Shaykhul, Allah să aibă milă de el, a inclus asocierea în ascultare în cea majoră. Aceasta cere însă o distincție, care va urma, dacă Allah voiește, în capitolul despre cel care îi ascultă pe conducători și pe învățați atunci când îngăduie ceea ce Allah a interzis sau invers.

Printre ele se află și cuvintele lui al-Khalīl, pacea fie asupra lui, către necredincioși:

﴿إنني براء مما تعبدون ۝ إلا الذي فطرني﴾

Eu mă dezic de ceea ce adorați, în afară de Cel care m-a creat.[157]

El L-a exceptat astfel pe Domnul său dintre cei adorați.

Cuvintele Printre ele se află și cuvintele lui al-Khalīl, pacea fie asupra lui, către necredincioși:

﴿إنني براء مما تعبدون إلا الذي فطرني﴾

Eu mă dezic de ceea ce adorați, în afară de Cel care m-a creat.

El L-a exceptat astfel pe Domnul său dintre cei adorați arată că credința în unicitatea lui Allah cere negare și afirmare: dezicerea de ceea ce este adorat în afara lui Allah și dedicarea închinării numai lui Allah.

157 Sura Az-Zukhruf, versetele 26–27.

El, Slavă Lui, a arătat că această dezicere și această loialitate explică mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah, spunând:

﴿وجعلها كلمة باقية في عقبه لعلهم يرجعون﴾

Și a făcut din ea un cuvânt care să rămână în urmașii săi, pentru ca ei să se întoarcă.[158]

El, Slavă Lui, a arătat că această dezicere și această loialitate explică mărturisirea că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah, spunând: *„Și a făcut din ea un cuvânt care să rămână în urmașii săi, pentru ca ei să se întoarcă."* Acest cuvânt este mărturisirea unicității lui Allah. Sensul cuvintelor *„Eu mă dezic de ceea ce adorați, în afară de Cel care m-a creat"* este, așadar, sensul mărturisirii *„Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah".*

Printre ele se află versetul din Al-Baqarah despre necredincioșii despre care Allah a spus: „Ei nu vor ieși din Foc."[159] *El a menționat că își iubesc egalii precum Îl iubesc pe Allah, ceea ce arată că Îl iubesc pe Allah cu o iubire mare; totuși, aceasta nu i-a făcut să intre în Islam. Ce să mai spunem, atunci, despre cel care îl iubește pe acel egal mai mult decât Îl iubește pe Allah?! Și ce să mai spunem despre cel care nu îl iubește decât pe acel egal și nu Îl iubește pe Allah?!*

Cuvintele *„Printre ele se află versetul din Al-Baqarah despre necredincioșii despre care Allah a spus: «Ei nu vor ieși din Foc»".* Allah a numit iubirea asociere atunci când omul iubește altceva asemenea iubirii sale pentru Allah; astfel, el Îi asociază lui Allah pe altcineva în iubire. De aceea, iubirea lui Allah trebuie să fie

158 Sura Az-Zukhruf, versetul 28.

159 Sura Al-Baqarah, versetul 167.

curată, fără ca nimeni să fie pus alături de El în ea, nici chiar prin iubirea Trimisului ﷺ. Dacă el nu ar fi fost trimis, nu ar fi fost obligatorii ascultarea și iubirea lui, în afara iubirii pe care o avem pentru orice credincios. Omului nu i se interzice să iubească pe altcineva decât Allah; el poate iubi tot ceea ce este îngăduit să fie iubit, precum copilul și soția, dar să nu pună această iubire pe aceeași treaptă cu iubirea lui Allah.

Autorul a spus: *„Ce să mai spunem despre cel care îl iubește pe acel egal mai mult decât Îl iubește pe Allah?! Și ce să mai spunem despre cel care nu îl iubește decât pe acel egal și nu Îl iubește pe Allah?!"* Există, așadar, patru categorii:

Prima: să-L iubească pe Allah mai mult decât pe altcineva. Aceasta este credința în unicitatea Lui.

A doua: să iubească pe altcineva asemenea iubirii sale pentru Allah. Aceasta este asociere.

A treia: să iubească pe altcineva mai mult decât pe Allah. Aceasta este mai gravă decât cea dinainte.

A patra: să iubească pe altcineva, fără ca în inima sa să existe iubire pentru Allah Preaînaltul. Aceasta este și mai gravă și mai cumplită.

Iubirea are cauze și lucruri către care se îndreaptă și diferă după obiectul ei, așa cum și bucuria diferă după obiectul și cauzele sale. Bucuria omului pentru desfătare nu este precum bucuria lui pentru pomenirea lui Allah și altele asemenea. Până și felul iubirii diferă: el își iubește tatăl și își iubește copilul, dar există o deosebire între cele două. Îl iubește pe Allah și își iubește copilul, dar între aceste iubiri există o deosebire. Toate stările lăuntrice de iubire, bucurie și tristețe diferă, așadar, după ceea ce au ca obiect. Această cercetare va fi amănunțită mai departe, dacă Allah voiește, la cuvintele autorului:

﴿ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا﴾

Printre oameni sunt unii care își iau în afara lui Allah egali

.

Printre ele se află și cuvintele sale ﷺ: „Cine spune «Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah» și tăgăduiește ceea ce este adorat în afara lui Allah, averea și sângele lui sunt ocrotite, iar socoteala sa este la Allah."

Cuvintele *„Printre ele se află și cuvintele Profetului ﷺ: «Cine spune: Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah...»"*, până la sfârșit. Sunt necesare, așadar, tăgăduirea ṭāghūtului și credința în Allah. Cel Preaînalt a spus:

﴿فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى﴾

Cine tăgăduiește ṭāghūtul și crede în Allah s-a prins de toarta cea mai trainică
[Al-Baqarah: 256]

.

Cuvintele *„și tăgăduiește ceea ce este adorat în afara lui Allah"* înseamnă că tăgăduiește idolii și neagă că închinarea adusă lor ar fi dreaptă. Nu este de ajuns să spună mărturisirea și *„Eu nu ador niciun idol"*, ci trebuie să spună: *„Tăgăduiesc idolii adorați în afara lui Allah și închinarea adusă lor."* De pildă, nu este de ajuns să spună mărturisirea și *„Eu nu o ador pe al-Lāt"*, ci trebuie să o tăgăduiască și să spună că închinarea adusă ei nu este dreaptă. Altfel, ar recunoaște necredința.

Acesta este unul dintre cele mai însemnate texte care lămuresc sensul mărturisirii „Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah". El nu a făcut din simpla ei rostire o ocrotire a sângelui și a averii, nici din cunoașterea sensului ei împreună cu rostirea, nici din recunoașterea acestuia și nici din faptul că omul nu Îl invocă decât pe Allah, Unicul, fără asociat. Averea și sângele său nu devin ocrotite până când nu adaugă la acestea tăgăduirea a ceea ce este adorat în afara lui Allah.

Dacă se îndoiește sau se abține să se pronunțe, averea și sângele său nu devin ocrotite. Ce chestiune măreață și însemnată! Ce lămurire limpede! Și ce dovadă hotărâtoare pentru cel care se împotrivește!

Cine acceptă religia creștinilor ca religie prin care aceștia să I se închine lui Allah este necredincios, deoarece, dacă pune altă religie pe aceeași treaptă cu Islamul, tăgăduiește cuvântul Celui Preaînalt:

﴿ومن يبتغ غير الإسلام دينا فلن يقبل منه﴾

Celui care caută altă religie decât Islamul nu i se va primi
[Āl ʿImrān: 85]

.

Astfel ajunge necredincios. Prin aceasta cunoaștem marele pericol care i-a atins astăzi pe musulmani prin amestecul lor cu creștinii. Creștinii cheamă la religia lor dimineața și seara, pe când musulmanii nu se mișcă. Ba unii musulmani care nu au cunoscut cu adevărat Islamul se arată îngăduitori față de aceștia:

﴿ودوا لو تدهن فيدهنون﴾

Ei ar dori ca tu să faci compromis, ca să facă și ei compromis.[160]

Aceasta este una dintre încercările care i-au atins acum pe musulmani și i-au adus la umilința în care se află.

160 Sura Al-Qalam, versetul 9.

7 Brățările și firele purtate pentru înlăturarea răului

Cuvintele *„face parte din asociere”*. Particula *„min”* are aici sens partitiv: aceasta este o parte a asocierii, nu întreaga asociere. *„Asociere”* este un termen de categorie care o cuprinde atât pe cea minoră, cât și pe cea majoră. Purtarea acestor lucruri poate fi asociere minoră sau majoră, după convingerea celui care le poartă. Ea face parte din asociere deoarece oricine atribuie calitatea de cauză unui lucru pe care Allah nu l-a făcut cauză nici prin Lege, nici prin rânduiala creației se face pe sine partener alături de Allah. De pildă, recitarea surei Al-Fātiḥah este o cauză a vindecării recunoscută de Lege. Administrarea unui laxativ este o cauză perceptibilă a evacuării intestinului; ea ține de rânduiala creației, fiind cunoscută prin experiență.

În privința cauzelor, oamenii se află la două extreme și pe o cale de mijloc:

Prima categorie: cei care neagă cauzele, adică toți cei care susțin negarea înțelepciunii lui Allah, precum jabriții și aṣʿariții.

A doua categorie: cei care exagerează în afirmarea cauzelor, până când fac cauză din ceea ce nu este cauză. Aceștia sunt, în general, cei care urmează superstițiile dintre sufiți și cei asemenea lor.

A treia categorie: cei care cred în cauze și în efectele lor, dar nu recunosc drept cauze decât ceea ce au stabilit Allah, Slavă Lui, și Trimisul Său, fie că sunt cauze recunoscute de Lege, fie că sunt cauze din creație.

Fără îndoială, aceștia sunt cei care au crezut cu adevărat în Allah și au crezut în înțelepciunea Sa, legând cauzele de efectele lor și temeiurile de urmările lor. Aceasta ține de deplinătatea înțelepciunii.

În privința purtării brățării și a celor asemenea ei, dacă purtătorul crede că ea are efect prin sine, independent de Allah, el săvârșește asociere majoră în privința unicității stăpânirii lui Allah, deoarece crede că alături de Allah există un alt creator.

Dacă însă crede că ea este o cauză, dar nu produce efectul prin sine, el săvârșește asociere minoră. Socotind drept cauză ceea ce nu este cauză, el s-a făcut părtaș alături de Allah Preaînaltul în a hotărî că acest lucru este o cauză, deși Allah nu l-a făcut astfel.
Calea prin care se cunoaște că un lucru este o cauză este:
Fie prin Lege, precum în cazul mierii: *„În ea se află vindecare pentru oameni”* [An-Naḥl: 69], sau al recitării Coranului, în care se află vindecare pentru oameni. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين﴾

Noi pogorâm din Coran ceea ce este vindecare și îndurare pentru credincioși
[Al-Isrā’: 82]

.

Fie prin rânduiala creației: încercăm un lucru și constatăm că este folositor pentru o anumită durere sau boală. Efectul lui trebuie însă să fie vădit și direct, precum atunci când cineva este cauterizat cu foc și se vindecă prin aceasta. Aceasta este o cauză vădită și limpede. Am precizat acest lucru pentru ca cineva să nu spună: *„Am încercat aceasta și mi-a folosit”*, deși efectul nu a fost direct, cum este cazul brățării. Un om o poate purta crezând că îi este folositoare și poate simți un folos, fiindcă reacția sufletească la un lucru are un efect vădit. Cineva poate recita pentru un bolnav, iar acesta să nu simtă alinare; apoi vine altcineva, despre a cărui recitare el crede că îi va folosi, îi recită același verset, iar bolnavul se liniștește și simte că durerea scade. Tot astfel, cei care poartă brățări și își leagă fire pot simți că durerea se ușurează, este ținută departe sau dispare, datorită convingerii că acestea le sunt folositoare. Ușurarea durerii la cel care crede în folosul acelei brățări este doar o senzație psihică. O asemenea senzație nu este o

cale recunoscută de Lege pentru stabilirea cauzelor, așa cum inspirația personală nu este o cale de legiferare.

Cuvintele sale *„purtarea unei brățări sau a unui fir”*: brățara poate fi din fier, aur, argint ori altceva asemănător; iar firul este cunoscut.

Cuvintele sale *„și a celor asemănătoare lor”*: precum podoabele cu încrustații sau obiceiul cuiva de a confecționa o anumită formă din aramă ori din alt material pentru a îndepărta nenorocirea, sau de a-și atârna ceva din părțile animalelor. Oamenii atârnau burdufuri vechi de apă de mașini și de alte lucruri asemănătoare, pentru a îndepărta deochiul: când cineva le vedea, simțea repulsie și astfel nu mai deochea.

Cuvintele sale *„pentru a înlătura nenorocirea sau a o preveni”*: deosebirea este că înlăturarea are loc după ce nenorocirea s-a abătut, iar prevenirea, înainte de venirea ei.

Șeicul Islamului, Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb, nu respinge o cauză reală a înlăturării sau a prevenirii, ci respinge numai o cauză care nu este reală.

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿قل أفرأيتم ما تدعون من دون الله إن أرادني الله بضر هل هن كاشفات ضره﴾

Spune: «Spuneți-mi despre cele pe care le invocați în afara lui Allah: dacă Allah mi-ar voi un rău, oare ar putea ele să înlăture răul Lui?»

,[161] până la sfârșitul versetului.

Cuvântul lui Allah Preaînaltul *„a-fa-raʾaytum”* înseamnă *„spuneți-mi”*. Aceasta este o explicare prin ceea ce implică termenul, fiindcă cel care a văzut poate să înștiințeze; altfel,

161 Sura Az-Zumar, versetul 38.

expresia este o întrebare despre vedere. Preaînaltul a spus: *„L-ai văzut pe cel care tăgăduiește Judecata?”* [Al-Māʿūn: 1], adică: spune-mi care este starea celui care tăgăduiește Judecata? Verbul cere două complemente directe în acuzativ: primul este un termen simplu, iar al doilea, o propoziție interogativă.

Cuvântul *„mā”* este primul complement direct al verbului *„raʾaytum”*, iar al doilea este propoziția *„dacă Allah mi-ar voi un rău”*.

Cuvântul *„invocați”*: prin invocare se înțelege invocarea prin adorare și invocarea prin cerere. Ei invocă acești idoli prin adorare, închinându-se lor prin făgăduințe, sacrificii, plecăciuni și prosternări; îi invocă și prin cerere, pentru îndepărtarea răului ori dobândirea unui folos. Dacă Allah, Slavă Lui, îi voiește slujitorului Său un rău, idolii nu îl pot înlătura; iar dacă îi voiește îndurare, ei nu pot opri îndurarea să ajungă la el. Așadar, ei nu înlătură răul și nici nu pot împiedica folosul; de ce sunt atunci adorați?!

Cuvântul *„să înlăture”* cuprinde atât prevenirea, cât și îndepărtarea: ele nu pot înlătura răul prevenindu-l și ținându-l departe, nici nu îl pot înlătura ridicându-l și făcându-l să dispară.

Cuvintele Sale *„Spune: «Allah îmi este de ajuns»”* înseamnă: El îmi este suficient. *„Al-ḥasb”* înseamnă a fi de ajuns. De aici sunt și cuvintele Celui Preaînalt: *„Răsplată de la Domnul tău, un dar îndestulător”* [An-Nabaʾ: 36], de la *„al-ḥasb”*, adică îndestulare. În expresia arabă *„ḥasbiya Llāh”*, *„ḥasbī”* este subiectul propoziției nominale, iar numele Allah este predicatul; această analiză este mai expresivă. S-a susținut și inversul, însă prima opinie este mai întemeiată, din două motive:

Primul: regula de bază este că termenii își păstrează ordinea firească.

Al doilea: când spui *„ḥasbiya Llāh”*, restrângi faptul de a-ți fi de ajuns numai la Allah, adică Allah îmi este de ajuns, nimeni altcineva. Este ca și cum ai spune: *„Nimeni nu îmi este de ajuns în afară de Allah”*. În schimb, formularea *„Allāhu ḥasbī”* nu cuprinde restrângerea amintită și, prin urmare, nu arată că numai Allah îți este de ajuns.

Cuvintele Sale *„În El se încred cei care se încred”*: construcția cu prepoziție este așezată înainte pentru a exprima exclusivitatea, fiindcă aducerea înainte a unui termen care în mod firesc ar urma exprimă această restrângere. Sensul este că acela care se încrede cu adevărat este cel care se încrede în Allah. Cât despre cel care se încrede în idoli, în cei socotiți sfinți și în mausolee, acesta nu se încrede în Allah Preaînaltul. Aceasta nu contrazice faptul că un om poate împuternici un alt om să facă ceva și se poate bizui pe el, deoarece există o deosebire între a te bizui pe un om care face ceva pentru tine la cererea ta și încrederea ta în Allah: încrederea ta în Allah înseamnă convingerea că folosul și răul se află în mâna Lui și că tu ești smerit înaintea Lui, bizuindu-te pe El, având nevoie de El și încredințându-I treburile tale.

Dovada din acest verset este că acești idoli nu le sunt de folos celor care îi adoră, nici aducându-le un folos, nici îndepărtându-le un rău; ei nu sunt cauze ale acestor lucruri. Prin analogie cu ei se judecă orice lucru care nu este o cauză stabilită de Lege sau prin ordinea creată: a-l considera cauză înseamnă a-I asocia ceva lui Allah. Aceasta arată priceperea autorului, Allah să aibă milă de el, și puterea sa de a deduce înțelesurile. Altminteri, versetul se referă fără îndoială la asocierea majoră, prin care sunt adorați idolii; însă analogia este foarte limpede: acești idoli nu sunt cauze care aduc folos; prin analogie cu ei se judecă orice lucru care nu este o cauză, iar aceasta se socotește asociere cu Allah.

O altă dovadă se află în cuvintele Sale *„Allah îmi este de ajuns”*: ele înseamnă a-I încredința lui Allah asigurarea celor de trebuință, fără a te bizui pe cauze închipuite. Cât despre cauzele reale, folosirea lor nu contrazice încrederea slujitorului în Allah Preaînaltul și încredințarea treburilor lui către El, fiindcă acestea vin de la El.

De la ʿImrān ibn Ḥuṣayn, Allah să fie mulțumit de el: Profetul ﷺ a văzut un bărbat care avea la mână o brățară de aramă și l-a întrebat: „Ce este aceasta?” El a răspuns: „Pentru al-wāhinah”. Atunci i-a spus: „Scoate-o, căci ea nu îți sporește decât slăbiciunea. Dacă ai muri purtând-o, nu ai izbândi

---

niciodată". Relatat de Aḥmad, cu un lanț de transmitere acceptabil.[162]

Cuvintele din hadithul lui ʿImrān *„a văzut un bărbat"*: numele său nu este precizat, fiindcă importantă este explicarea întâmplării și a judecății ei. Totuși, s-a transmis ceva care arată că era însuși ʿImrān, care a lăsat neprecizată propria identitate. Brățara și arama sunt cunoscute; cât despre *„al-wāhinah"*, aceasta este o durere a antebrațului sau a brațului.

Cuvintele *„nu ai izbândi"*: izbânda înseamnă scăparea de ceea ce te înspăimântă și dobândirea a ceea ce dorești.

Acest hadith se potrivește pe deplin capitolului, fiindcă bărbatul a purtat o brățară de aramă fie pentru a preveni nenorocirea, fie pentru a o înlătura. Sensul aparent este că o purta pentru a o înlătura, potrivit cuvintelor *„nu îți sporește decât slăbiciunea"*, iar sporirea presupune ceva deja existent.

Acest hadith dovedește mai multe învățăminte:

1. Cel care dorește să îndrepte o faptă reprobabilă trebuie mai întâi să întrebe care este situația, fiindcă ar putea socoti reprobabil ceva care nu este astfel. Dovada este că Trimisul ﷺ a întrebat: *„Ce este aceasta?"* Din câte se vede, întrebarea urmărește aflarea situației, nu mustrarea. În răspunsul bărbatului *„min al-wāhinah"*, prepoziția *„min"* exprimă cauza: am purtat-o din cauza bolii al-wāhinah. Aceasta este o boală care îl slăbește pe om și îi micșorează puterea; poate cuprinde întregul trup sau numai unele mădulare, după cum s-a arătat.

162 Relatat de Aḥmad (4/445), căruia îi aparține această formulare, și de Ibn Mājah (Cartea medicinei, capitolul despre atârnarea amuletelor, 2/1167), fără cuvintele „Dacă ai muri..." și cele care urmează. În Az-Zawā'id se spune: „Lanțul său este bun (ḥasan), fiindcă acest Mubārak este Ibn Faḍālah". L-a relatat și Ibn Ḥibbān, nr. 1410, cu formularea: „Dacă mori purtând-o, vei fi lăsat în seama ei". Prin Abū ʿĀmir al-Khazzāz, de la Al-Ḥasan, de la ʿImrān, într-o formă asemănătoare, l-au relatat Ibn Ḥibbān, nr. 1411, și Al-Ḥākim (4/216). Acesta l-a declarat autentic, iar Adh-Dhahabī a fost de acord.

2. Înlăturarea faptei reprobabile este obligatorie, potrivit cuvintelor *„Scoate-o”*. I-a poruncit să o scoată, fiindcă purtarea ei era reprobabilă, și a întărit aceasta spunând: *„Ea nu îți sporește decât slăbiciunea”*, adică slăbiciunea sufletului, nu a trupului, deși este cu putință să îi sporească și slăbiciunea trupului. Slăbiciunea sufletului apare deoarece, când sufletul omului se leagă de aceste lucruri, slăbește, se bizuie pe ele și uită să se bizuie pe Allah, Atotputernicul și Mărețul. Reacția sufletească are un mare efect în slăbirea omului: uneori, omul sănătos își închipuie că este bolnav și se îmbolnăvește; alteori, omul bolnav uită de boală și ajunge sănătos. Reacția sufletului la un lucru are așadar un efect puternic. De aceea, la unii dintre cei care ajung să sufere de boli sufletești, începutul îmbolnăvirii este slăbiciunea sufletului: omul ajunge să creadă că are cutare sau cutare boală, iar închipuirea sporește până ce lucrul închipuit devine realitate. Astfel, celui care poartă brățara din cauza bolii al-wāhinah, ea nu îi sporește decât slăbiciunea, fiindcă va crede că, atât timp cât o poartă, este sănătos; când o scoate, slăbiciunea îi revine. Aceasta este, fără îndoială, o slăbiciune sufletească.

3. Cauzele care nu au niciun efect potrivit Legii, cursului obișnuit al lucrurilor sau experienței nu îi sunt de folos omului.

4. Purtarea unei brățări sau a ceva asemănător pentru a preveni nenorocirea ori a o înlătura ține de asociere, potrivit cuvintelor: *„Dacă ai muri purtând-o, nu ai izbândi niciodată”*. Lipsa izbânzii dovedește zădărnicia și pierderea.

Dar este aceasta o asociere majoră sau minoră? Am arătat, când am explicat titlul capitolului, că judecata diferă după convingerea celui care o poartă.

5. Faptele sunt judecate după sfârșitul lor, potrivit cuvintelor *„Dacă ai muri purtând-o”*. Se înțelege astfel că, dacă ar fi renunțat la ea înainte de moarte, aceasta nu i-ar mai fi dăunat, fiindcă omul care se căiește înainte de a muri ajunge asemenea celui care nu are păcat.

Tot el relatează de la ʿUqbah ibn ʿĀmir, atribuind Profetului: „Celui care se leagă de o amuletă, Allah să nu îi împlinească

---

dorința, iar celui care se leagă de o scoică, Allah să nu îi dea liniște".[163]

Cuvintele sale *„celui care se leagă de o amuletă"*: adică își leagă inima de ea și se bizuie pe ea pentru dobândirea folosului și îndepărtarea răului. Amuleta este un lucru, din mărgele sau din alt material, care se atârnă de copii pentru a-i feri de deochi.

Cuvintele *„Allah să nu îi împlinească dorința"* au forma unui enunț declarativ, dar sensul unei rugi. Este posibil și ca acesta să fie un enunț pur declarativ. Ambele posibilități arată că amuleta este interzisă, fie că Trimisul ﷺ a negat că Allah i-ar împlini dorința, fie că s-a rugat ca Allah să nu i-o împlinească. Dacă Trimisul ﷺ a urmărit să ne înștiințeze, atunci și noi spunem ceea ce a spus Profetul ﷺ; altminteri, ne rugăm așa cum s-a rugat Trimisul ﷺ. La fel sunt cuvintele sale ﷺ: *„Iar celui care se leagă de o scoică, Allah să nu îi dea liniște". „Al-wadaʿah"* este singularul lui *„al-wadaʿ"*: sunt pietre luate din mare, pe care oamenii le atârnă pentru a îndepărta deochiul. Ei pretind că, dacă omul își atârnă o astfel de scoică, nu îl va atinge deochiul sau nu îi vor face rău djinnii.

Cuvintele *„Allah să nu îi dea liniște"* înseamnă: Allah să nu îl lase în tihnă și pace. Opusul tihnei și al păcii este neliniștea și durerea. S-a spus și: Allah să nu îi lase niciun bine. Astfel, el primește contrariul a ceea ce a urmărit.

163 Relatat de Aḥmad în Al-Musnad (4/154), de Aṭ-Ṭaḥāwī în Sharḥ Maʿānī al-Āthār (4/325) și de Al-Ḥākim (4/216). Acesta l-a declarat autentic, iar Adh-Dhahabī a fost de acord. În lanțul său se află Khālid ibn ʿUbayd al-Maʿāfirī, pe care numai Ibn Ḥibbān l-a considerat demn de încredere, după cum se arată în At-Taʿjīl, p. 114. Al-Mundhirī a spus în At-Targhīb (4/306): „Lanțul său este bun (jayyid)". Al-Haythamī a spus în Al-Majmaʿ (5/103): „Transmițătorii săi sunt demni de încredere". Al-Ḥāfiẓ a spus în At-Taʿjīl, p. 114: „Transmițătorii săi au fost declarați demni de încredere".

Într-o altă relatare: „Cel care se leagă de o amuletă a săvârșit asociere”.[164]

Cuvintele *„a săvârșit asociere”*: această asociere este majoră dacă el crede că amuleta înlătură sau previne răul prin ea însăși, fără porunca lui Allah; altminteri, este minoră.

Ibn Abī Ḥātim relatează de la Ḥudhayfah că acesta a văzut un bărbat care avea la mână un fir împotriva febrei; l-a tăiat și a recitat cuvintele Sale:

﴿وما يؤمن أكثرهم بالله إلا وهم مشركون﴾

Cei mai mulți dintre ei nu cred în Allah decât făcându-I asociați

.[165]

Cuvintele *„împotriva febrei”*: aici, prepoziția *„min”* exprimă cauza; avea la mână un fir pe care îl purta din pricina febrei, pentru a-i potoli fierbințeala sau a se vindeca de ea.

Cuvintele *„l-a tăiat”*: adică a tăiat firul. Această faptă ține de îndreptarea răului cu mâna și arată râvna predecesorilor dreptcredincioși și fermitatea lor în îndreptarea răului cu mâna și prin alte mijloace.

Cuvintele

164 Relatat de Aḥmad (4/156) și de Al-Ḥākim (4/219, Cartea medicinei). Al-Mundhirī în At-Targhīb (4/307) și Al-Haythamī în Al-Majmaʿ (5/103) au spus: „Transmițătorii lui Aḥmad sunt demni de încredere”.

165 Sura Yūsuf, versetul 106. În An-Nahj as-Sadīd, p. 57, se spune: „Slab. L-a relatat Ibn Abī Ḥātim; lanțul său este redat în Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd, prin ʿUrwah ibn Az-Zubayr, de la Ḥudhayfah; nu se cunoaște ca ʿUrwah să fi auzit de la Ḥudhayfah”.

﴿وما يؤمن أكثرهم بالله إلا وهم مشركون﴾

și a recitat cuvintele Celui Preaînalt: «Cei mai mulți dintre ei nu cred în Allah decât făcându-I asociați»

înseamnă că Ḥudhayfah a recitat acest verset. El se referă la asociaționiștii care cred în unicitatea stăpânirii lui Allah, dar tăgăduiesc unicitatea Sa în adorare.

Construcția *„făcându-I asociați"* are funcția de circumstanțial de stare, în acuzativ, raportat la *„cei mai mulți"*: adică se află în starea de asociere. Cuvintele lui Ḥudhayfah priveau un musulman care purta un fir pentru a-și potoli febra sau pentru a se vindeca de ea. Aceasta dovedește că în același om pot exista credință și asociere, însă nu asocierea majoră, fiindcă asocierea majoră nu poate coexista cu credința. Aici se are în vedere asocierea minoră, iar acest lucru este cunoscut.

Învățămintele acestui capitol

Cuvintele *„învățămintele acestui capitol"* înseamnă că în acest capitol se află următoarele învățăminte:

Primul: avertizarea aspră împotriva purtării unei brățări, a unui fir și a altor lucruri asemănătoare în asemenea scopuri.

Primul: avertizarea aspră împotriva purtării unei brățări, a unui fir și a altor lucruri asemănătoare în asemenea scopuri: potrivit cuvintelor sale ﷺ: *„Scoate-o — ea nu îți sporește decât slăbiciunea. Dacă ai muri purtând-o, nu ai izbândi niciodată"*. Aceasta este o avertizare foarte aspră împotriva purtării acestor lucruri și a legării inimii de ele.

Al doilea: dacă un companion ar fi murit purtând-o, nu ar fi izbândit. Aceasta susține cuvintele companionilor că asocierea minoră este mai gravă decât păcatele mari.

Al doilea: dacă un companion ar fi murit purtând-o, nu ar fi izbândit. Aceasta, deși era un companion; atunci cum stau lucrurile cu cel care este mai prejos decât un companion?! El este și mai departe de izbândă.

Autorul a spus: *„Aceasta susține cuvintele companionilor că asocierea minoră este mai gravă decât păcatele mari”.*

Cuvintele *„cuvintele companionilor”* se referă la spusele lor. Într-adevăr, asocierea minoră este mai gravă decât păcatele mari. Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, a spus: *„Mai degrabă aș jura pe Allah mințind decât să jur pe altcineva spunând adevărul”.*[166] Aceasta deoarece răul asocierii este mai mare decât răul unui păcat mare: asocierea nu este iertată, chiar dacă este minoră, spre deosebire de păcatele mari, care se află sub voia lui Allah.

Al treilea: nu a fost scuzat pentru neștiință.

Al treilea: nu a fost scuzat pentru neștiință. Această concluzie trebuie cercetată, fiindcă vorbele sale ﷺ *„Dacă ai muri purtând-o, nu ai izbândi niciodată”* nu arată explicit că se referă și la cazul în care ar fi murit înainte de a afla. Dimpotrivă, sensul aparent al cuvintelor *„Dacă ai muri purtând-o, nu ai izbândi niciodată”* este: după ce ai aflat și ți s-a poruncit să o scoți. Această chestiune cere o distincție; spunem, așadar, că neștiința este de două feluri:

neștiință pentru care omul este scuzat și neștiință pentru care nu este scuzat. Cea care provine din neglijență și nepăsare, deși există motive care impun învățarea, nu este o scuză, fie că este

166 Relatat de ʿAbd ar-Razzāq în Al-Muṣannaf (8/469) și de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 8902. Al-Mundhirī în At-Targhīb (3/607) și Al-Haythamī în Majmaʿ az-Zawāʾid (4/177) au spus: „Transmițătorii săi sunt transmițători ai colecției autentice”.

vorba despre necredință, fie despre păcate. Cea care provine din situația opusă — adică omul nu a fost nepăsător, nu a fost neglijent și nu a existat un motiv care să îl îndemne să învețe, întrucât nu i-a trecut prin minte că acel lucru este interzis — constituie o scuză. Dacă el se socotește musulman, aceasta nu îi dăunează; iar dacă aparține necredinței, este socotit necredincios în această lume. În Viața de Apoi însă, potrivit opiniei mai întemeiate, soarta lui este la Allah: va fi pus la încercare; dacă ascultă, intră în Paradis, iar dacă se răzvrătește, intră în Foc.

Prin urmare, cel care a crescut într-un ținut pustiu îndepărtat, fără învățați în preajmă, și căruia nu i-a trecut prin minte că un lucru este interzis ori că altul este obligatoriu este scuzat. Există exemple pentru aceasta:

Un băiat ajunge la pubertate de mic, trăind într-un ținut pustiu, fără vreun învățat în preajmă. Nu a auzit nimic despre știința religioasă și crede că actele de adorare nu devin obligatorii decât la împlinirea vârstei de cincisprezece ani. Astfel, după pubertate și până la cincisprezece ani, nu postește, nu se roagă și nu se curăță de impuritatea rituală majoră. Nu îi poruncim să recupereze, fiindcă este scuzat pentru neștiința sa: nu a neglijat învățarea, iar acest lucru nu i-a trecut prin minte. La fel, o fată căreia i-a venit menstruația de mică, fără să aibă pe cine întreba și fără să îi treacă prin minte că aceste lucruri sunt obligatorii înainte de cincisprezece ani, este scuzată dacă nu a postit și nu s-a rugat.

În schimb, cel aflat în situația opusă — precum un locuitor al orașelor care poate întreba, dar este nepăsător și neatent — nu este scuzat. De obicei, în orașe, aceste judecăți nu îi sunt necunoscute; în plus, există învățați pe care îi poate întreba cu multă ușurință. El este, așadar, neglijent, trebuie să recupereze și nu este scuzat pentru neștiință.

Al patrulea: acestea nu aduc folos în viața de acum, ci fac rău, potrivit cuvintelor „nu îți sporește decât slăbiciunea”.

Al patrulea: acestea nu aduc folos în viața de acum, ci fac rău, potrivit cuvintelor *„nu îți sporește decât slăbiciunea”*. Autorul a dedus învățământul și a arătat temeiul deducerii sale.

Al cincilea: mustrarea aspră a celui care face asemenea lucruri.

Al cincilea: mustrarea aspră a celui care face asemenea lucruri. Adică, cel care face așa ceva trebuie mustrat cu asprime. Temeiul este formularea hadithului la care a făcut trimitere autorul, precum și cuvintele: *„Celui care se leagă de o amuletă, Allah să nu îi împlinească dorința”*.

Al șaselea: afirmarea explicită că acela care își leagă inima de un lucru este lăsat în seama lui.

Al șaselea: afirmarea explicită că acela care își leagă inima de un lucru este lăsat în seama lui. Aceasta se deduce din cuvintele *„Celui care se leagă de o amuletă, Allah să nu îi împlinească dorința”*, dacă socotim propoziția declarativă: Allah nu îi împlinește dorința celui care se leagă de o amuletă, astfel încât acesta este lăsat în seama amuletei. Cel lăsat în seama unei făpturi a fost lipsit de ajutor. În capitolul următor însă, ideea este explicită: *„Cel care își leagă inima de un lucru este lăsat în seama lui”*.[167]

Al șaptelea: afirmarea explicită că acela care se leagă de o amuletă a săvârșit asociere.

Al șaptelea: afirmarea explicită că acela care se leagă de o amuletă a săvârșit asociere. Aceasta este una dintre cele două versiuni ale hadithului lui ʿUqbah ibn ʿĀmir.

Al optulea: atârnarea unui fir împotriva febrei ține de aceste practici.

167 Sursa relatării va fi indicată la p. 183.

Al optulea: atârnarea unui fir împotriva febrei ține de aceste practici. Aceasta se deduce din fapta lui Ḥudhayfah: a văzut un bărbat care avea la mână un fir împotriva febrei, l-a tăiat și a recitat cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وما يؤمن أكثرهم بالله إلا وهم مشركون﴾

Cei mai mulți dintre ei nu cred în Allah decât făcându-I asociați

.

Al nouălea: recitarea versetului de către Ḥudhayfah dovedește că acești companioni aduceau versetele despre asocierea majoră ca dovezi și pentru cea minoră, așa cum a arătat Ibn ʿAbbās în legătură cu versetul din Al-Baqarah.

Al nouălea: recitarea versetului de către Ḥudhayfah dovedește că acești companioni aduceau versetele despre asocierea majoră ca dovezi și pentru cea minoră, așa cum a arătat Ibn ʿAbbās în legătură cu versetul din Al-Baqarah. Cuvintele Celui Preaînalt

﴿وما يؤمن أكثرهم بالله إلا وهم مشركون﴾

Cei mai mulți dintre ei nu cred în Allah decât făcându-I asociați

se referă la asocierea majoră. Totuși, ei aduceau versetele privitoare la asocierea majoră ca dovezi și pentru cea minoră, fiindcă asocierea minoră este cu adevărat asociere, chiar dacă nu îl scoate pe om din religie. De aceea spunem că asocierea este de două feluri: minoră și majoră.

Cuvintele *„așa cum a arătat Ibn ʿAbbās în legătură cu versetul din Al-Baqarah”* se referă la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا يحبونهم كحب الله والذين آمنوا أشد حبا لله...﴾

Printre oameni sunt unii care își iau, în afara lui Allah, semeni pe care îi iubesc precum Îl iubesc pe Allah. Dar cei care cred au o iubire mai puternică pentru Allah...

[Al-Baqarah: 165]

, până la sfârșitul versetului. Astfel, el a socotit iubirea asemenea iubirii pentru Allah drept luarea unui semen alături de Allah, Atotputernicul și Mărețul.

Al zecelea: atârnarea scoicilor împotriva deochiului ține de aceste practici.

Al zecelea: atârnarea scoicilor împotriva deochiului ține de aceste practici. Expresia *„de aceste practici”* înseamnă de atârnarea amuletelor care implică asociere, fiindcă ele nu au niciun efect dovedit prin Lege sau prin ordinea creată.

Al unsprezecelea: ruga împotriva celui care se leagă de o amuletă, ca Allah să nu îi împlinească dorința, și împotriva celui care se leagă de o scoică, ca Allah să nu îi dea liniște; adică Allah să nu îi lase ceea ce urmărește.

Al unsprezecelea: ruga împotriva celui care se leagă de o amuletă, ca Allah să nu îi împlinească dorința, și împotriva celui care se leagă de o scoică, ca Allah să nu îi dea liniște; adică Allah să nu îi lase ceea ce urmărește. Aceasta se deduce din ruga Profetului ﷺ împotriva celor care au folosit amulete și scoici. Nu este neobișnuit să ni se poruncească să ne rugăm împotriva celui care încalcă porunca și păcătuiește. Profetul ﷺ a spus:

„Dacă auziți pe cineva căutându-și animalul pierdut în moschee, spuneți-i: «Allah să nu ți-l aducă înapoi!»”

,[168] și: *„Dacă auziți pe cineva vânzând sau cumpărând în moschee, spuneți-i: «Allah să nu îți facă negoțul profitabil!»”*.[169]
Și aici ai putea spune: *„Allah să nu îți împlinească dorința”*. Totuși, Trimisul ﷺ a rostit hadithul în termeni generali; prin urmare, nu ne adresăm explicit unei anumite persoane pe care am văzut-o purtând o amuletă, spunându-i: *„Allah să nu îți împlinească dorința”*. A ne adresa celui care face aceasta în mod explicit, desemnându-l anume, l-ar face să se îndepărteze. În schimb, îi spunem: „Lasă amuletele sau scoicile, fiindcă Profetul ﷺ spune:

«Celui care se leagă de o amuletă, Allah să nu îi împlinească dorința; iar celui care se leagă de o scoică, Allah să nu îi dea liniște»

”.

168 Consemnat de Muslim (Cartea moscheilor, capitolul despre interdicția de a căuta animalul pierdut în moschee, 1/397).

169 Consemnat de At-Tirmidhī (Cartea vânzărilor, capitolul despre interdicția vânzării în moschee, 2/274), de An-Nasā'ī în ʿAmal al-Yawm wa-l-Laylah, nr. 176, de Ad-Dārimī, nr. 1408, de Ibn Ḥibbān, nr. 313 în Mawārid, de Al-Ḥākim (2/56) și de Al-Bayhaqī (2/447). At-Tirmidhī l-a considerat bun, Al-Ḥākim l-a declarat autentic, iar Adh-Dhahabī a fost de acord.

8 Despre ruqyah și amulete

Cuvintele autorului: *„Despre ruqyah și amulete”*.

Autorul nu a afirmat că tot ceea ce cuprinde acest capitol ține de asociere, fiindcă judecata de aici diferă de cea privitoare la purtarea brățării și a firului. De aceea, în capitolul anterior, el a afirmat hotărât că acele practici țin de asociere, fără excepție. În acest capitol însă nu a spus că ele sunt asociere, fiindcă există forme de ruqyah care nu implică asociere. De aceea a spus: *„Despre ruqyah și amulete”*.

Cuvântul *„ar-ruqā”* este pluralul lui *„ruqyah”*, care înseamnă recitare. Astfel, se spune *„raqā ʿalayhi”*, cu alif, când este vorba despre recitare, și *„raqiya ʿalayhi”*, cu yāʾ, când este vorba despre urcare.

Cuvântul *„at-tamāʾim”* este pluralul lui *„tamīmah”*, amuletă. A fost numită astfel fiindcă oamenii cred că prin ea se împlinește îndepărtarea deochiului.

În colecția autentică se relatează de la Abū Bashīr al-Anṣārī, Allah să fie mulțumit de el, că se afla cu Trimisul lui Allah ﷺ într-una dintre călătoriile sale, iar el a trimis un mesager cu porunca: „Să nu rămână la gâtul niciunei cămile un colier făcut dintr-o coardă de arc — sau un colier — fără să fie tăiat”.[170]

Cuvântul *„călătoriile sale”*: călătoria înseamnă părăsirea locului de ședere. A fost numită *„safar”* din două motive:

Primul este unul material: călătorul iese la vedere dincolo de așezarea sa, părăsind clădirile.

---

170 Relatat de Al-Bukhārī (Cartea jihadului, capitolul despre cele spuse privind clopoțelul și cele asemănătoare lui la gâtul cămilelor, 2/359) și de Muslim (Cartea îmbrăcămintii, capitolul despre dezaprobarea câinelui și a clopoțelului în călătorie, 3/1672).

Al doilea ține de înțeles: călătoria dezvăluie firea oamenilor, adică o dă la iveală. Caracterul, obiceiurile și felul de a fi al multor oameni nu sunt cunoscute decât prin călătorii.

Cuvintele *„un colier făcut dintr-o coardă de arc — sau un colier”* exprimă îndoiala transmițătorului. Prima variantă este mai întemeiată, fiindcă acele coliere erau făcute din corzi de arc, iar oamenii credeau că ele feresc cămila de deochi. Aceasta este o convingere greșită, fiindcă înseamnă a te lega de ceva care nu este o cauză. Am arătat că a te lega de ceva care nu este o cauză stabilită de Lege sau prin realitatea perceptibilă ține de asociere, deoarece, legându-se de acel lucru, omul îi atribuie un rol de cauză pe care Allah nu l-a stabilit nici prin Legea Sa, nici prin ordinea creată. De aceea Profetul ﷺ a poruncit tăierea acestor coliere. Dacă însă colierul nu este din coardă de arc și se folosește numai pentru a conduce animalul, asemenea unui căpăstru, nu este nicio problemă, întrucât lipsește convingerea greșită. Oamenii făceau adesea asemenea lucruri din lână sau din alte materiale.

Cuvintele *„la gâtul unei cămile”*: cămila a fost amintită fiindcă aceasta era practica răspândită atunci. Precizarea ține de situația existentă la ei, având valoarea unui exemplu; ea nu restrânge judecata numai la cămile.

Învățămintele hadithului

1. Cel care conduce un grup trebuie să se îngrijească de starea oamenilor săi, să îi cerceteze și să se intereseze de situația lor.

2. El trebuie să se îngrijească de ei potrivit cerințelor Legii: dacă fac un lucru interzis, îi oprește; dacă neglijează o îndatorire, îi îndeamnă să o împlinească.

3. Nu este îngăduit să se atârne de gâtul cămilelor lucruri socotite cauze ale dobândirii unui folos sau ale îndepărtării unui rău, deși nu sunt astfel nici potrivit Legii, nici potrivit ordinii create, fiindcă aceasta ține de asociere; nu este necesar ca acel colier să fie la gât: chiar dacă este pus la mână sau la picior, are aceeași judecată ca atunci când este la gât, fiindcă motivul judecății este colierul însuși, nu locul în care se află. Locul nu schimbă judecata.

4. Cel care poate îndrepta o faptă reprobabilă cu mâna trebuie să o îndrepte cu mâna sa.

De la Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: „L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând: «Ruqyah, amuletele și talismanele de dragoste sunt asociere»". Relatat de Aḥmad și Abū Dāwūd.[171]

Cuvintele *„ruqyah"*: *„ar-ruqā"* este pluralul lui *„ruqyah"*. Expresia nu trebuie înțeleasă în sens general, ci este o formulare generală cu sens particular, referindu-se la ruqyah făcută prin alte cuvinte decât cele transmise de Lege. Cea transmisă de Lege nu ține de asociere. Profetul ﷺ a spus despre Al-Fātiḥah: *„De unde ai știut că ea este ruqyah?"*[172] Dar prin ruqyah din acest hadith se înțelege orice formulă care nu a fost transmisă de Lege, chiar dacă este permisă, sau numai aceea care conține asociere?

Răspunsul este a doua variantă, fiindcă vorbele Profetului ﷺ nu se contrazic între ele. Formele de ruqyah prescrise și transmise de Lege sunt îngăduite. Tot astfel, este îngăduită și ruqyah permisă prin care omul recită pentru un bolnav o rugă formulată de el însuși, care nu conține asociere.

Cuvântul *„amuletele"*: autorul le-a explicat spunând că sunt *„un lucru care se atârnă de copii pentru a-i feri de deochi"*. Ele țin de asociere, fiindcă Legiuitorul nu le-a făcut cauze prin care oamenii să se ferească de deochi.

Dacă omul își îmbracă fiii în haine ponosite și vechi de teamă să nu fie deocheați, este îngăduit? Din câte se vede, nu este nicio problemă, fiindcă nu a făcut un lucru, ci a renunțat la unul: înfrumusețarea și împodobirea. Ibn al-Qayyim a menționat în Zād

---

171 Relatat de Aḥmad (1/381), de Abū Dāwūd (Cartea medicinei, capitolul despre atârnarea amuletelor, 5/212), de Ibn Mājah (Cartea medicinei, capitolul despre atârnarea amuletelor, 2/1166), de Al-Ḥākim (Ruqyah și amuletele, 4/418), care a spus: „Lanț autentic, potrivit condițiilor celor doi șeici", iar Adh-Dhahabī a confirmat; de Ibn Ḥibbān, nr. 1412, și de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 10503.

172 A fost menționat anterior, la p. 126.

al-Maʿād că ʿUthmān a văzut un copil frumos și a spus: *„Înnegriți-i gropița”*. *„An-nūnah”* este acea adâncitură asemănătoare unei gropițe care apare pe fața copilului când râde, iar *„dassimū”* înseamnă *„înnegriți”*.

Cât despre înscrisuri — foi cu text din Coran, adunate, puse într-un înveliș de piele și cusute înăuntru, pe care copilul le poartă la mână sau la gât —, învățații au păreri diferite despre ele.

Sensul aparent al hadithului arată că acestea sunt interzise și nu sunt îngăduite. De aici face parte obiceiul unora de a scrie întregul Coran cu litere mărunte pe foi mici, de a-l pune într-o cutiuță și de a o atârna de copil. Pe lângă faptul că este o inovație, aceasta este o lipsă de respect față de Nobilul Coran: copilului îi va curge saliva pe el, s-ar putea murdări cu impurități și va intra cu el la toaletă și în locuri murdare. Toate acestea sunt o lipsă de respect față de Coran.

Din păcate, unii oameni au făcut din actele de adorare doar un mijloc de a căuta binecuvântare. Se vede, de pildă, cum unii ating colțul yemenit al Kaʿbei, apoi își trec mâna pe față și pieptul copilului. Aceasta înseamnă că au făcut din atingerea colțului yemenit un mijloc de a căuta binecuvântare, în loc să o împlinească drept act de adorare. Aceasta este neștiință. ʿUmar a spus despre Piatră: *„Știu că ești o piatră care nu poate face nici rău, nici bine. Dacă nu l-aș fi văzut pe Trimisul lui Allah ﷺ sărutându-te, nu te-aș fi sărutat”*.[173]

Cuvântul *„at-tiwalah”*: este un lucru pe care îl atârnă de soț, pretinzând că o face pe soție iubită soțului și pe soț iubit soției. Aceasta ține de asociere, fiindcă acel lucru nu este o cauză a iubirii stabilită prin Lege sau prin ordinea creată. La fel este și verigheta.

Verigheta este un inel cumpărat la căsătorie și pus pe mâna soțului. Dacă soțul îl scoate, femeia spune că el nu o iubește. Ei îi atribuie puterea de a aduce folos și rău și spun că, atât timp cât se află pe mâna soțului, legătura dintre ei este trainică, iar contrariul

173 Relatat de Al-Bukhārī (Cartea pelerinajului, capitolul despre sărutarea Pietrei, 1/495) și de Muslim (Cartea pelerinajului, capitolul despre recomandarea sărutării Pietrei, 1/925).

înseamnă contrariul. Dacă există această intenție, ea ține de asocierea minoră. Dacă această intenție lipsește — deși este puțin probabil să nu o însoțească —, există asemănare cu creștinii, fiindcă practica a fost preluată de la ei.

Dacă este din aur, în cazul bărbatului există și un al treilea lucru oprit: purtarea aurului. Așadar, problema ei este fie asocierea, fie imitarea creștinilor, fie interdicția materialului când este purtată de bărbați. Dacă nu cuprinde nimic din acestea, este îngăduită, fiindcă este un inel ca oricare altul.

Cuvântul *„asociere"*: este asociere minoră sau majoră? Spunem că depinde de ceea ce urmărește omul prin acestea. Dacă le folosește crezând că Allah este Cel care produce iubirea, aceasta este asociere minoră; dacă el crede că ele lucrează prin ele însele, este asociere majoră.

De la ʿAbd Allāh ibn ʿUkaym, într-o relatare atribuită Profetului: „Cel care își leagă inima de un lucru este lăsat în seama lui". Relatat de Aḥmad și At-Tirmidhī.[174]

Cuvintele *„cel care își leagă inima de un lucru"* înseamnă că se bizuie pe el, îl face principala sa preocupare și limita cunoașterii sale, își leagă de el speranța și așteaptă de la el încetarea fricii. *„Un lucru"* este un termen nehotărât într-o construcție condițională, astfel încât cuprinde toate lucrurile. Cel care își leagă inima de Allah, Slavă Lui, Preaînaltul, Îl dorește pe El, nădăjduiește în El și se teme de El; iar Allah Preaînaltul spune: *„Celui care se încrede în Allah, El îi este de ajuns"* [Aṭ-Ṭalāq: 3], adică îi este suficient. De aceea, printre rugile trimișilor și ale celor care îi urmează se afla la nenorociri și încercări grele: *„Allah ne este de ajuns și ce bun Ocrotitor este El!"* Ibrāhīm a rostit-o când

174 Relatat de Aḥmad (4/310), de At-Tirmidhī (Capitolele medicinei, capitolul despre dezaprobarea atârnării amuletelor, 6/263), care a spus: „Hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿUkaym ne este cunoscut numai prin relatarea lui Ibn Abī Laylā", și de Al-Ḥākim (Cartea medicinei, 4/216). Nici el, nici Adh-Dhahabī nu s-au pronunțat asupra lui. Ibn al-Bannā a spus în Al-Fatḥ ar-Rabbānī (17/188): „Spun: acest hadith nu coboară sub gradul de bun (ḥasan), mai ales că are mărturii care îl susțin".

a fost aruncat în foc, iar Muḥammad și companionii săi au rostit-o când li s-a spus:

﴿إن الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم﴾

Oamenii s-au adunat împotriva voastră, temeți-vă de ei![175]

„Amuletele": lucruri care se atârnă de copii pentru a-i feri de deochi.

Cuvintele *„este lăsat în seama lui"* înseamnă: este încredințat și lăsat acelui lucru.

Felurile legării inimii de altceva decât Allah

Primul: ceea ce contrazice însăși temelia credinței în unicitatea lui Allah. Omul își leagă inima de ceva care nu poate avea niciun efect și se bizuie pe el întorcându-se de la Allah, precum cei care adoră mormintele se leagă de cei îngropați în ele când se abat nenorocirile. De aceea, când îi lovește un rău puternic, spun: *„O, cutare, salvează-ne!"* Fără îndoială, aceasta este o asociere majoră, care îl scoate pe om din religie.

Al doilea: ceea ce contrazice desăvârșirea credinței în unicitatea lui Allah. Omul se bizuie pe o cauză reală și legitimă, uitând de Cel care produce efectul, Allah, Atotputernicul și Mărețul, și fără să își îndrepte inima către El. Aceasta este o formă de asociere; nu spunem însă că este asociere majoră, fiindcă Allah a făcut din acel lucru o cauză.

Al treilea: omul folosește cauza numai în calitatea ei de cauză, în timp ce încrederea sa de căpetenie rămâne în Allah. El crede că acea cauză este de la Allah și că, dacă Allah ar voi, i-ar anula efectul, iar dacă ar voi, l-ar păstra. Cauza nu are efect decât prin voia lui Allah, Atotputernicul și Mărețul. Aceasta nu contrazice

175 Relatat de Al-Bukhārī, de la Ibn ʿAbbās (Cartea exegezei, capitolul „Cei cărora oamenii le-au spus...", 3/211).

credința în unicitatea lui Allah, nici în desăvârșirea, nici în temelia ei; prin urmare, nu este niciun păcat în ea.

Chiar dacă există cauze reale și legitime, omul nu trebuie să își lege sufletul de cauză, ci de Allah. Angajatul a cărui inimă se leagă în întregime de salariul său, uitând de Cel care produce efectul, Allah, a căzut într-o formă de asociere. Dacă însă crede că salariul este o cauză și că Allah, Slavă Lui, Preaînaltul, este Cel care produce efectul, se bizuie pe Allah și este conștient că salariul este doar o cauză, aceasta nu contrazice încrederea în El.

Trimisul ﷺ folosea cauzele, bizuindu-se totodată pe Cel care produce efectul, Allah, Atotputernicul și Mărețul.

În hadith apare *„cel care își leagă inima”*, nu *„cel care atârnă”*, fiindcă omul care se leagă de un lucru o face cu inima și cu sufletul său, punându-și în el frica, nădejdea și speranța. Nu la fel stau lucrurile cu cel care doar atârnă ceva.

Însă, dacă lucrul atârnat conține Coran, unii dintre predecesori l-au îngăduit, iar alții nu l-au îngăduit și l-au socotit dintre lucrurile oprite; printre aceștia din urmă se află Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el.

Cuvintele *„dacă lucrul atârnat conține Coran...”* și cele care urmează: dacă lucrul atârnat conține Coran, rugi permise sau pomeniri transmise, predecesorii, Allah să aibă milă de ei, au avut păreri diferite despre aceasta. Unii au îngăduit-o, sprijinindu-se pe sensul general al cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين﴾

Noi pogorâm din Coran ceea ce este vindecare și îndurare pentru credincioși
[Al-Isrā’: 82]

. Nu a fost precizat mijlocul prin care se caută vindecarea prin acest Coran, ceea ce arată că orice mijloc care duce la aceasta este îngăduit, ca și cum Coranul ar fi un leac material.

Alții au oprit aceasta și au spus: nu este îngăduit să atârni Coranul pentru a căuta vindecarea prin el, fiindcă vindecarea prin Coran a fost transmisă într-o anumită formă, aceea a recitării lui, adică să îl reciți pentru bolnav; nu depășim această formă. Dacă am căuta vindecarea prin Coran într-o formă care nu a fost transmisă, ar însemna să folosim o cauză neprescrisă. Autorul, Allah să aibă milă de el, a transmis această opinie de la Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. Dacă nu ar exista impresia sufletească potrivit căreia atârnarea Coranului este o cauză a vindecării, ar fi limpede că, în această formă, nu există o asemenea legătură cauzală: atârnarea nu are legătură cu boala, spre deosebire de suflarea ușoară asupra locului dureros, care este influențat de aceasta.

De aceea spunem: mai întemeiat este să se spună că versetele nu ar trebui atârnate pentru a căuta vindecarea prin ele, mai ales că purtătorul lor poate face lucruri care contravin sfințeniei Coranului, precum bârfa sau intrarea la toaletă. În plus, dacă le atârnă și simte că ele aduc vindecare, se poate lipsi de recitarea prescrisă. De pildă, atârnă Versetul Tronului pe piept și spune: *„Cât timp Versetul Tronului se află pe pieptul meu, nu îl voi mai recita”*. Astfel, se lipsește de ceea ce este prescris, folosind ceea ce nu este prescris; faptul că are Coranul pe piept îl poate face să simtă că nu mai are nevoie de recitarea prescrisă. Dacă este copil, s-ar putea să urineze, iar umezeala să ajungă la lucrul atârnat. În plus, nu s-a transmis nimic despre aceasta de la Profetul ﷺ. Așadar, mai întemeiat este să se spună că acest lucru nu se face. Cât despre a-l socoti interzis în sine, mă abțin să mă pronunț. Dacă însă cuprinde ceva oprit, devine interzis din pricina acelui lucru oprit.

„Ruqyah” sunt cele numite și ʿazā’im. Dovada face excepție pentru cele lipsite de asociere: Trimisul lui Allah ﷺ a îngăduit folosirea lor împotriva deochiului și a veninului.[176]

---

176 A fost menționat anterior, la p. 123.

Cuvintele *„cele numite și ʿazāʾim”* înseamnă: astfel sunt numite în vorbirea oamenilor. *„ʿAzama ʿalayhi”* înseamnă că a recitat pentru el, iar *„aceasta este o ʿazīmah”* înseamnă că este o recitare.

Cuvintele *„dovada face excepție pentru cele lipsite de asociere”*: formele lipsite de asociere sunt îngăduite, fie că au fost transmise cu formularea lor exactă, precum *„O, Allah, Domnul oamenilor, îndepărtează suferința! Vindecă, Tu ești Vindecătorul...”*,[177] fie că formularea nu a fost transmisă, precum *„O, Allah, dă-i sănătate! O, Allah, vindecă-l!”* Dacă însă conțin asociere, nu sunt îngăduite, precum *„O, djinnule, salvează-l!”* sau *„O, cutare mortule, vindecă-l!”* și altele asemănătoare.

Cuvintele *„împotriva deochiului și a veninului”*: definiția lor a fost dată în capitolul despre cel care împlinește credința în unicitatea lui Allah și intră în Paradis. Din formularea autorului s-ar înțelege că dovada îngăduie recitarea numai pentru aceste două lucruri, deochiul și veninul. Totuși, ea a fost transmisă și pentru alte situații: la culcare, Profetul ﷺ recita surele protectoare, sufla în mâini și își ștergea cu ele cât putea din trup.[178] Aceasta este ruqyah, fără să fie vorba despre deochi sau venin. De aceea, unii învățați consideră că îngăduința de a face ruqyah prin Coran este generală, pentru deochi, venin și alte lucruri. Ei spun că înțelesul cuvintelor Profetului ﷺ *„Nu există ruqyah decât pentru deochi sau venin”* este: nu se cere ruqyah decât pentru deochi sau venin. *„Al-istirqāʾ”* înseamnă a cere ruqyah. Astfel, celui care provoacă deochiul — numit *„al-ʿāʾin”* — i se cere să recite pentru cel deocheat. La fel, în cazul veninului, omul îi cere altuia să recite pentru el, fiindcă aceasta este folositoare, după cum se arată în hadithul lui Abū Saʿīd despre

177 Din hadithul ʿĀʾișei, relatat de Al-Bukhārī (Cartea bolnavilor, capitolul despre ruga celui care vizitează un bolnav, 4/31) și de Muslim (Cartea salutului, capitolul despre recomandarea ruqyah pentru bolnav, 4/1721).

178 Relatat de Al-Bukhārī, din hadithul ʿĀʾișei (Cartea virtuților Coranului, capitolul despre meritul surelor protectoare, 3/344). Relatarea de bază se află și la Muslim, Cartea salutului (capitolul despre ruqyah pentru bolnav prin surele protectoare și suflare ușoară, 4/1723).

întâmplarea detașamentului.[179]

Condițiile îngăduirii ruqyah

Prima: să nu creadă că ea aduce folos prin ea însăși, independent de Allah. Dacă el crede că ea aduce folos prin ea însăși, independent de Allah, aceasta este interzisă, ba chiar asociere. Dimpotrivă, trebuie să creadă că ea este o cauză care nu aduce folos decât cu îngăduința lui Allah.

A doua: să nu cuprindă ceva contrar Legii, precum invocarea altcuiva decât Allah, cererea de izbăvire de la djinni sau alte lucruri asemănătoare; acestea sunt interzise, ba chiar asociere.

A treia: să fie înțeleasă și cunoscută. Dacă este de felul formulelor oculte și al șarlataniei, nu este îngăduită.

Cât despre amulete, dacă ele cuprind ceva interzis, dacă se crede că aduc folos prin ele însele sau dacă au înscrisuri de neînțeles, nu sunt îngăduite în nicio situație.

Dacă îndeplinesc cele trei condiții amintite în privința ruqyah, învățații au avut păreri diferite despre ele, după cum s-a arătat.[180]

„At-tiwalah": este un lucru pe care îl confecționează, pretinzând că o face pe femeie iubită soțului ei și pe bărbat iubit soției lui.

Aḥmad a relatat de la Ruwayfiʿ, care a spus: „Trimisul lui Allah ﷺ mi-a spus: «O, Ruwayfiʿ, poate vei avea viață lungă! Înștiințează-i pe oameni că acela care își înnoadă barba, poartă la gât o coardă de arc sau se curăță după nevoi cu balega unui animal ori cu un os, să știe că Muḥammad se dezice de el»".[181]

179 A fost menționat anterior, la p. 126.

180 Vezi p. 224.

181 Relatat de Aḥmad (4/108–109), de Abū Dāwūd (Cartea curățirii, capitolul despre lucrurile cu care este oprită curățirea după nevoi, 1/34), fără să se pronunțe asupra lui; de An-Nasāʾī (Cartea împodobirii, capitolul despre înnodarea bărbii, 8/135) și de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 4491. „Lanțul său este autentic", după cum se arată în An-Nahj as-Sadīd, p. 62.

Cuvintele *„cel care își înnoadă barba”*: arabii nu își tundeau și nu își rădeau bărbile, după cum aceasta este și Sunnah. Totuși, ei își înnodau bărbile din mai multe motive:

Printre ele se află lăudăroșenia și dorința de a părea măreț: unul își înnoadă vârfurile bărbii ori îi face un singur nod la mijloc, ca să se știe că este un om însemnat și un conducător al neamului său.

Al doilea este teama de deochi: dacă barba este frumoasă și plăcută, iar apoi este înnodată, devine urâtă. De cel care o înnoadă din acest motiv, Trimisul ﷺ se dezice.

Unii oameni de rând, când le vine mâncare din piață, iau o parte și o aruncă pe pământ ca să îndepărteze deochiul. Aceasta este o convingere greșită, care contravine cuvintelor Profetului ﷺ: *„Dacă unuia dintre voi îi cade o îmbucătură, să îndepărteze murdăria de pe ea și să o mănânce”*.[182]

Cuvintele *„sau poartă la gât o coardă de arc”*: coarda este un fir din tendon luat de la oaie, folosit drept coardă pentru arc. Ei îl pun la gâtul cămilelor, al cailor ori la propriile gâturi, pretinzând că împiedică deochiul. Aceasta ține de asociere.

Cuvintele *„sau se curăță după nevoi cu balega unui animal”*: termenul *„al-istinjā’”* este derivat din *„an-najw”* și înseamnă îndepărtarea urmei a ceea ce iese prin cele două căi, fiindcă omul care se șterge după ce își face nevoile îndepărtează acea urmă. *„Rajīʿ ad-dābbah”* înseamnă balega animalului.

Cuvintele *„ori cu un os”*: osul este cunoscut. Profetul ﷺ s-a dezis de cel care se curăță cu acestea, fiindcă balega este hrana animalelor djinnilor, iar oasele sunt hrana lor: ei le găsesc acoperite din belșug cu carne. Orice păcat pentru care este exprimată dezicerea de cel care îl săvârșește face parte dintre păcatele mari, după cum este cunoscut la învățați.

Dovada urmărită din acest hadith se află în cuvintele *„cel care poartă la gât o coardă de arc”*.

182 Relatat de Muslim, din hadithul lui Anas (Cartea băuturilor, capitolul despre recomandarea de a linge degetele și vasul, 3/1607).

Saʿīd ibn Ǧubayr a spus: „Cel care taie o amuletă de pe un om are răsplata asemenea eliberării unui sclav". Relatat de Wakīʿ.

Cuvintele *„Saʿīd ibn Ǧubayr a spus: «Cel care taie o amuletă...»"*, până la sfârșitul relatării.

Expresia *„ka-ʿadli raqabah"* se pronunță cu fatḥah la litera ʿayn, fiindcă echivalentul nu este de aceeași natură; când echivalentul este de aceeași natură, litera ʿayn se pronunță cu kasrah.

Asemănarea dintre tăierea amuletei și eliberarea unui sclav constă în faptul că, tăind amuleta de pe un om, este ca și cum l-ar elibera de asociere, scăpându-l astfel de Foc. Totuși, trebuie să o taie în felul cel mai bun, fiindcă asprimea duce la dușmănie și dezbinare. Excepție face cel care are autoritate, precum conducătorul, judecătorul sau altcineva cu putere de decizie: acesta o poate tăia direct.

Tot el relatează de la Ibrāhīm, care a spus: „Ei dezaprobau toate amuletele, fie că aveau text din Coran, fie că nu aveau".

Cuvintele *„ei dezaprobau toate amuletele, fie că aveau text din Coran, fie că nu aveau"*: am arătat că aceasta este opinia lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, iar discipolii săi împărtășeau opinia lui.

Cuvintele *„tot el relatează de la Ibrāhīm"*: este vorba despre Ibrāhīm an-Nakhaʿī.

În cuvântul *„ei"*, pronumele se referă la discipolii lui Ibn Masʿūd, fiindcă aceștia sunt cei din cercul lui Ibrāhīm an-Nakhaʿī.

Cuvântul *„amuletele"*: sunt lucruri atârnate de un bolnav sau de un om sănătos, cu text din Coran sau din altă parte, pentru a căuta vindecarea ori a se feri de deochi, precum și lucruri atârnate de animale. În vremea noastră, Coranul ajunge să fie atârnat nu pentru vindecare, ci doar pentru căutarea binecuvântării și pentru podoabă: de pildă, colierele de aur sau bijuteriile pe care este scris numele Allah, Versetul Tronului ori întregul Coran. Toate acestea țin de inovații. Coranul nu a fost pogorât pentru a se căuta

vindecarea prin el în acest fel; vindecarea se caută prin el numai în felul adus de Lege.

Învățămintele acestui capitol

Primul: explicarea ruqyah și a amuletelor.

Primul: explicarea ruqyah și a amuletelor. Aceasta a fost dată mai înainte.

Al doilea: explicarea talismanelor de dragoste.

Al doilea: explicarea talismanelor de dragoste. Și aceasta a fost dată mai înainte. După părerea mea, aici intră și ceea ce se numește verighetă, dacă se crede că ea constituie o legătură între bărbat și soția sa.

Al treilea: toate aceste trei lucruri țin de asociere, fără excepție.

Al treilea: toate aceste trei lucruri țin de asociere, fără excepție. Sensul aparent al cuvintelor sale ar cuprinde și ruqyah, însă aceasta trebuie cercetată, fiindcă s-a transmis în mod autentic că Profetul ﷺ făcea ruqyah și primea ruqyah,[183] dar nu cerea ruqyah, adică nu le cerea altora să o facă pentru el. Așadar, generalizarea în privința ruqyah trebuie cercetată. Autorul, Allah să aibă milă de el, a arătat deja că dovada face excepție pentru formele lipsite de asociere. Și în privința amuletelor, potrivit opiniei majorității, generalizarea trebuie cercetată.

Potrivit opiniei lui Ibn Masʿūd însă, afirmația este corectă. Cât despre talismanele de dragoste, ele țin de asociere, fără excepție.

Al patrulea: ruqyah prin cuvinte adevărate împotriva deochiului și a veninului nu face parte din acestea.

183 p. 129.

Al patrulea: ruqyah prin cuvinte adevărate împotriva deochiului sau a veninului nu face parte din acestea.

Cuvintele *„cuvinte adevărate”*: opusul lor sunt cuvintele false, precum și cele necunoscute, despre care nu se știe dacă sunt adevărate ori false.

Autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, a precizat numai deochiul și veninul, sprijinindu-se pe cuvintele Trimisului ﷺ: *„Nu există ruqyah decât pentru deochi sau venin”*.[184] Opinia corectă însă este că ea cuprinde și alte lucruri, precum vrăjitoria.

Al cincilea: dacă amuleta conține Coran, învățații au avut păreri diferite: face ea parte din acestea sau nu?

Al cincilea: dacă amuleta conține Coran, învățații au avut păreri diferite: face ea parte din acestea sau nu?

Cuvântul *„acestea”* se referă la amuletele interzise. Această deosebire de opinii a fost explicată mai înainte.[185] Mai prudentă este poziția lui Ibn Masʿūd, fiindcă regula de bază este că un lucru nu este prescris până când prescrierea lui nu este dovedită din Sunnah.

Al șaselea: atârnarea corzilor de arc de animale împotriva deochiului face parte din acestea.

Al șaselea: atârnarea corzilor de arc de animale împotriva deochiului face parte din acestea, adică ține de asociere.

Atenționare

În ultima vreme au apărut în piețe brățări de aramă despre care se spune că sunt folositoare împotriva reumatismului. Se pretinde că, dacă un om care are reumatism le pune pe braț, ele îl ajută împotriva acestei boli. Nu știm dacă afirmația este adevărată sau nu. Însă punctul de plecare este că nu este adevărată, fiindcă nu avem o dovadă din Lege sau una perceptibilă care să o susțină. Ele

184 p. 123.

185 Vezi p. 224.

nu acționează asupra trupului: nu conțin o substanță uleioasă despre care să putem spune că trupul o absoarbe și beneficiază de ea. Prin urmare, punctul de plecare este că sunt oprite până când se dovedește, printr-o probă autentică, explicită și limpede, că au o legătură directă cu acest reumatism și că aduc folos.

Al șaptelea: amenințarea aspră adresată celui care se leagă de o coardă de arc.

Al șaptelea: amenințarea aspră adresată celui care se leagă de o coardă de arc. Aceasta se datorează faptului că Trimisul ﷺ s-a dezis de cel care se leagă de o coardă de arc. Sensul aparent ar arăta chiar o necredință care îl scoate pe om din religie. Preaînaltul a spus:

﴿وأذان من الله ورسوله إلى الناس يوم الحج الأكبر أن الله بريء من المشركين ورسوله﴾

O vestire de la Allah și Trimisul Său către oameni, în ziua marelui pelerinaj: Allah și Trimisul Său se dezic de asociaționiști
[At-Tawbah: 3]

. Învățații au spus însă că dezicerea de aici privește această faptă, asemenea cuvintelor sale ﷺ: *„Cel care ne înșală nu este dintre noi”*.[186]

Al optulea: marea răsplată a celui care taie o amuletă de pe un om.

Al optulea: marea răsplată a celui care taie o amuletă de pe un om, potrivit cuvintelor lui Saʿīd ibn Jubayr: *„Are răsplata asemenea eliberării unui sclav”*. Dar sunt cuvintele sale o dovadă

186 Consemnat de Muslim, nr. 101, de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

sau nu? Dacă se spune că nu sunt o dovadă, cum afirmă autorul marea răsplată a celui care taie o amuletă de pe un om?!

Se răspunde: aceasta este astfel fiindcă îl salvează din robia asocierii; este ca și cum l-ar elibera, ba chiar mai mult. Așadar, este o analogie: cel care salvează un suflet de asociere este asemenea celui care îl scapă din robie, fiindcă îl salvează din robia diavolului și a patimii.

Precizare

Dacă un urmaș al companionilor spune: *„Ține de Sunnah să faci cutare lucru"*, se socotește aceasta o relatare oprită la un companion, cu lanț neîntrerupt, iar prin Sunnah se înțelege practica companionilor, sau este o relatare atribuită Profetului, dar cu omiterea companionului? Învățații au avut păreri diferite: unii au spus că este o relatare oprită la un companion, iar alții, că este atribuită Profetului, cu omiterea companionului.

Am arătat că aici trebuie făcută o distincție: dacă urmașul companionilor spune aceasta ca argument, este o relatare atribuită Profetului, cu omiterea companionului. Dacă o spune într-un context în care nu aduce un argument, se poate considera că ține de relatările oprite la un companion și atribuite acestuia.

Al nouălea: cuvintele lui Ibrāhīm nu contrazic deosebirea de opinii amintită, fiindcă el se referă la discipolii lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.

Al nouălea: cuvintele lui Ibrāhīm an-Nakhaʿī nu contrazic deosebirea de opinii amintită, fiindcă el se referă la discipolii lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, nu la companioni și nici la urmașii companionilor în general.

9 Căutarea binecuvântării prin copaci, pietre și alte lucruri

Cuvântul *„tabarraka”* este derivat, după forma *„tafaʿʿala”*, din *„al-barakah”*. Binecuvântarea înseamnă belșugul binelui și dăinuirea lui. Termenul este derivat din *„al-birkah”*, cu kasrah, care înseamnă locul în care se adună apa. Locul de adunare a apei se deosebește de cursul apei prin două lucruri:

1. Belșugul.

2. Statornicia.

„At-tabarruk” înseamnă căutarea binecuvântării. Căutarea binecuvântării se încadrează în una dintre două situații:

1. Căutarea binecuvântării printr-un lucru cunoscut și stabilit de Lege, precum Coranul. Preaînaltul a spus: *„O Carte binecuvântată pe care ți-am pogorât-o”* [Ṣād: 29].

Din binecuvântarea lui face parte faptul că acela care se ține de el dobândește biruință; astfel, Allah a salvat multe neamuri de asociere. Tot din binecuvântarea lui este că pentru o singură literă se primesc zece fapte bune, iar aceasta îi economisește omului timpul și osteneala.

Și multe altele dintre binecuvântările sale nenumărate.

2. Căutarea binecuvântării printr-un lucru cunoscut și perceptibil, precum învățătura, ruga și altele asemănătoare. Se caută astfel binecuvântarea prin știința unui om și prin chemarea lui la bine; aceasta este o binecuvântare, fiindcă am primit de la el mult bine. Usayd ibn Ḥuḍayr a spus: *„Aceasta nu este prima voastră binecuvântare, o, familie a lui Abū Bakr!”*;[187] căci Allah face

187 Din hadithul ʿĀ'işei, relatat de Al-Bukhārī (Cartea purificării uscate, 1/125) și de Muslim (Cartea menstruației, capitolul despre purificarea uscată, 1/289).

să se împlinească prin unii oameni fapte bune pe care nu le împlinește prin alții.

Există însă și binecuvântări închipuite, false, precum afirmația șarlatanilor că un anumit mort, pe care ei îl socotesc sfânt, a coborât asupra voastră din binecuvântarea sa, și alte vorbe asemănătoare. Aceasta este o binecuvântare falsă, fără efect. Diavolul poate avea un rol în acea întâmplare, însă urmările ei nu depășesc sfera efectelor perceptibile: diavolul îl slujește pe acel șeic, iar aceasta devine o încercare pentru oameni.

Cum se cunoaște dacă acestea sunt binecuvântări false sau adevărate? Se cunoaște după starea persoanei. Dacă este dintre apropiații lui Allah, cu teamă de El, care urmează Sunnah și se țin departe de inovație, Allah poate face să se împlinească prin el bine și binecuvântare pe care alții nu le dobândesc.

Așa este binecuvântarea pe care Allah a făcut-o să se împlinească prin șeicul Islamului, Ibn Taymiyyah, de care oamenii au avut folos în timpul vieții sale și după moartea lui. Dacă însă omul contravine Cărții și Sunnei sau cheamă la ceva fals, binecuvântarea sa este închipuită; diavolii o pot produce pentru el, ajutându-l în falsitatea lui. De pildă, unora li se întâmplă să stea cu oamenii la ʿArafah, apoi să ajungă în localitatea lor și să aducă sacrificiul împreună cu locuitorii ei.

Șeicul Islamului, Ibn Taymiyyah, a spus că diavolii îi poartă pentru ca oamenii să se lase înșelați de ei. Aceștia au săvârșit încălcări, printre care neîmplinirea până la capăt a pelerinajului și trecerea pe la mīqāt fără să intre de acolo în starea de consacrare rituală.[188]

Cuvântul *„copac”* este un nume de gen, astfel încât cuprinde orice copac. Printre faptele bune ale conducătorului credincioșilor, ʿUmar ibn Al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el, se numără faptul că, văzându-i pe oameni venind mereu la copacul sub care avusese loc legământul de la Ar-Riḍwān, a poruncit să fie tăiat.

Cuvântul *„piatră”* este un nume de gen, care cuprinde orice piatră, chiar și Stânca din Ierusalim; nu se caută binecuvântarea prin ea.

188 Majmūʿ al-Fatāwā (1/83).

Nici prin Piatra Neagră nu se caută binecuvântarea; atingerea și sărutarea ei sunt acte de adorare pentru Allah, urmându-l pe Trimisul ﷺ, iar astfel se dobândește binecuvântarea răsplății. De aceea, ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el, a spus:

„Știu că ești o piatră care nu poate face nici rău, nici bine. Dacă nu l-aș fi văzut pe Trimisul lui Allah ﷺ sărutându-te, nu te-aș fi sărutat"

.[189] Sărutarea ei este, așadar, un act de adorare în sine, contrar închipuirii oamenilor de rând că ar avea o binecuvântare materială. De aceea, unii dintre aceștia, după ce o ating, își trec mâna pe întregul trup, căutând astfel binecuvântarea.

Cuvintele *„alte lucruri asemănătoare"* cuprind clădiri, cupole și încăperi, chiar și încăperea mormântului Profetului ﷺ: nu se trece mâna pe ea pentru a căuta binecuvântarea. Dacă însă cineva ar atinge fierul pentru a vedea dacă este neted sau nu, nu ar fi nicio problemă, afară de cazul în care se teme că alții îl vor imita; atunci nu îl atinge.

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Ce spuneți despre Al-Lāt și Al-ʿUzzā?",[190] precum și versetele care urmează.

Cuvintele *„Ce spuneți despre Al-Lāt și Al-ʿUzzā?"*: când Allah, Atotputernicul și Mărețul, a amintit înălțarea prin cuvintele

﴿والنجم إذا هوى ما ضل صاحبكم وما غوى...﴾

Pe steaua care apune! Tovarășul vostru nu s-a rătăcit și nu s-a abătut...

[An-Najm: 1–2]

, a spus apoi: *„El a văzut dintre semnele cele mari ale Domnului său"* [An-Najm: 18]. Adică Profetul ﷺ a văzut dintre semnele cele mari ale lui Allah. Învățații au avut păreri diferite despre cuvântul

189 A fost menționat anterior, la p. 221.

190 Sura An-Najm, versetul 19.

„al-kubrā”: este complementul direct al verbului *„a văzut”* sau un atribut al cuvântului *„semne”*?

Despre cuvântul *„al-kubrā”* s-a spus că este complementul direct al verbului *„a văzut”*, iar sensul ar fi: a văzut cel mai mare dintre semnele lui Allah.

Potrivit primei interpretări, sensul este că el a văzut cel mai mare dintre semne.

Potrivit celei de-a doua, sensul este că el a văzut unele dintre semnele cele mari. Aceasta este interpretarea corectă: *„al-kubrā”* este un atribut al cuvântului *„semne”*, nu complementul direct al verbului *„a văzut”*, fiindcă ceea ce a văzut nu este cel mai mare dintre semnele lui Allah.

După ce Allah a amintit aceste semne pe care le-a văzut Profetul ﷺ, a spus:

﴿أفرأيتم اللات والعزى ومناة الثالثة الأخرى﴾

Ce spuneți despre Al-Lāt și Al-ʿUzzā și despre Manāt, a treia, cealaltă?

Adică spuneți-mi ce însemnătate au și ce sunt ele în comparație cu aceste semne măreațe. Ele nu sunt nimic. Întrebarea exprimă disprețul și dezaprobarea acestor idoli.

Cuvântul *„Al-Lāt”* se citește cu litera tāʾ dublată sau simplă. Citirea cu dublare este cea a lui Ibn ʿAbbās. Potrivit acestei citiri, numele este un participiu activ derivat din verbul *„latta”*. La originea acestui idol se afla un om care pregătea pentru pelerini sawīq, adică amesteca făina prăjită cu unt topit și îi hrănea cu ea pe pelerini. După moartea lui, oamenii au stăruit la mormântul său și l-au făcut idol.

Potrivit citirii fără dublare, *„Al-Lāt”* este derivat din *„Allah”* sau din *„al-ilāh”*. Ei au derivat din numele lui Allah un nume pentru acest idol și l-au numit Al-Lāt. Era idolul locuitorilor din Aṭ-Ṭāʾif și al arabilor din împrejurimile lor.

Cuvântul *„Al-ʿUzzā”* este forma feminină a lui *„aʿazz”*. Era un idol adorat de Quraysh și Banū Kināna, al cărui nume era derivat din numele lui Allah Al-ʿAzīz. Se afla la Nakhlah, între Mecca și Aṭ-Ṭāʾif.

Despre numele *„Manāt”* s-a spus că este derivat din Al-Mannān. S-a spus și că vine de la verbul *„manā”*, din pricina mulțimii sângelui vărsat acolo: *„yumnā”* înseamnă *„este vărsat”*. De aici a fost numită și Minā, din pricina mulțimii sângelui vărsat acolo.

Acest idol se afla între Mecca și Medina și aparținea triburilor Hudhayl și Khuzāʿah. Al-Aws și Al-Khazraj o venerau și de acolo începeau consacrarea pentru pelerinaj.

Cuvintele *„a treia, cealaltă”* arată că aceea pe care o veneraţi, lângă care aduceți sacrificii și în jurul căreia se varsă mult sânge este *„cealaltă”* în sensul de cea rămasă în urmă, adică vrednică de dispreț și neînsemnată. Aceasta vine din vorba *„cutare este ākhir”*, adică vrednic de dispreț, neînsemnat, rămas în urmă. Ce sunt acești trei idoli adoraţi de arabi în comparație cu ceea ce a văzut Profetul ﷺ?

Nimic. Au fost amintiți acești trei idoli fiindcă erau cei mai cunoscuți și cei mai însemnați la arabi.

Cuvintele *„precum și versetele care urmează”* înseamnă: continuă cu versetele de după acesta.

Cuvintele *„Vouă vă revin băieții, iar Lui fetele?”* sunt tot o întrebare de mustrare adresată asociaționiștilor care Îi atribuiau lui Allah fiice, iar lor, fii. Când li se năștea un băiat, se bucurau și primeau vestea cu încântare; când li se năștea o fată, fața unuia dintre ei se întuneca de mâhnire, iar el își înăbușea supărarea. Cu toate acestea, spuneau că îngerii sunt fiicele lui Allah. Îi atribuiau așadar Lui fiice — la Allah căutăm adăpost! —, iar lor, ceea ce își doreau.

Cuvintele *„Aceasta ar fi atunci o împărțire nedreaptă”*: *„ḍīzā”* înseamnă nedreaptă. Dacă vreți să împărțiți, măcar luați-vă și voi o parte dintre fete și atribuiți-I lui Allah o parte dintre băieți! Dar să vă păstrați ceea ce alegeți pentru voi, adică băieții, și să Îi

atribuiți lui Allah ceea ce vă displace — aceasta este o împărțire nedreaptă.

Cuvintele

﴿إن هي إلا أسماء سميتموها أنتم وآباؤكم ما أنزل الله بها من سلطان﴾

Ele nu sunt decât niște nume pe care le-ați dat voi și părinții voștri, fără ca Allah să fi pogorât pentru ele vreo dovadă

: pronumele *„ele”* se referă la idoli. Acești idoli — Al-Lāt, Al-ʿUzzā și Manāt —, pe care i-ați numit divinități și i-ați luat drept divinități pe care le adorați, nu sunt decât nume date de voi. Allah nu a pogorât pentru ele niciun *„sulṭān”*, adică niciun argument și nicio dovadă.

Dimpotrivă, Allah, Slavă Lui, le-a arătat deșertăciunea. Preaînaltul a spus:

﴿ذلك بأن الله هو الحق وأن ما يدعون من دونه هو الباطل وأن الله هو العلي الكبير﴾

Aceasta fiindcă Allah este Adevărul, iar ceea ce invocă ei în afara Lui este deșertăciunea, și fiindcă Allah este Cel Preaînalt, Cel Mare

[Al-Ḥajj: 62]

.

Sensul de bază al cuvântului *„sulṭān”* în limba arabă este ceea ce conferă autoritate. În contextul cunoașterii, înseamnă cunoaștere; în contextul puterii, înseamnă putere; în contextul poruncii și al opreliștii, înseamnă cel care are dreptul să poruncească și să oprească. De pildă, cuvintele Celui Preaînalt *„Nu veți putea trece decât cu sulṭān”* [Ar-Raḥmān: 33] înseamnă: cu putere și forță. Iar cuvintele *„Allah nu a pogorât pentru ele*

niciun sulṭān" [An-Najm: 23] înseamnă: niciun argument și nicio dovadă.

În hadith se spune: *„Conducătorul este tutorele celui care nu are tutore"*,[191] adică acela care are dreptul să poruncească și să oprească.

Cuvintele *„Ei nu urmează decât presupunerea"*: particula *„in"* are aici sensul negației *„mā"*. Semnul că *„in"* are acest sens este faptul că după ea apare *„illā"*, *„decât"*. Preaînaltul a spus: *„Acesta nu este decât un înger nobil"* [Yūsuf: 31], adică nimic altceva decât un înger nobil. Tot El a spus: *„Acesta nu este decât cuvântul unui om"* [Al-Muddaththir: 25], adică nimic altceva decât cuvânt omenesc. Și a spus: *„Ei nu urmează decât presupunerea"* [An-Najm: 23], adică urmează numai presupunerea. Presupunerea lor este că aceștia ar fi divinități și că lui Allah I-ar reveni fiicele, iar lor, fiii. Presupunerea nu poate înlocui cu nimic adevărul, după cum Preaînaltul a spus într-un alt verset.

Cuvintele *„și ceea ce poftesc sufletele"*: ei urmează și ceea ce poftesc sufletele. A-și urma patima este lucrul cel mai dăunător pentru om. Cel care Îl adoră pe Allah după propria patimă nu Îl adoră cu adevărat, ci își adoră mintea și patima. Preaînaltul a spus:

﴿أفرأيت من اتخذ إلهه هواه وأضله الله على علم﴾

L-ai văzut pe cel care și-a luat propria patimă drept divinitate și pe care Allah l-a lăsat să se rătăcească, având știință?
[Al-Jāthiyah: 23]

. Însă acela care Îl adoră pe Allah după călăuzire, nu după patimă, este pe adevăr.

191 Din hadithul ʿĀ'işei, relatat de Abū Dāwūd (Cartea căsătoriei, capitolul despre tutore, 2/568), fără să se pronunțe asupra lui; de At-Tirmidhī (Cartea căsătoriei, capitolul „Nu există căsătorie fără tutore", nr. 1102), care a spus: „Hadith bun (ḥasan)"; de Ibn Mājah (Cartea căsătoriei, capitolul „Nu există căsătorie fără tutore", 1/605) și de Aḥmad (1/47, 66, 166, 260).

Cuvintele *„Și totuși le-a venit călăuzirea de la Domnul lor”* înseamnă: prin Profetul ﷺ. Mai potrivit pentru ei era, așadar, să urmeze călăuzirea, nu patima.

Legătura versetului cu titlul capitolului

Ei cred că acești idoli le aduc folos și rău. De aceea vin la ei, îi invocă, le aduc sacrificii și caută să se apropie de ei. Allah îl poate pune pe om la încercare, astfel încât, prin această asociere, să obțină ceea ce dorește — îndepărtarea unui rău sau dobândirea unui folos —, ca încercare și probă de la Allah. Am amintit situații asemănătoare: Allah îl încearcă pe om, înlesnindu-i prilejurile păcatului, pentru a se arăta cine se teme de El fără să Îl vadă.

Abū Wāqid al-Laythī a spus: Am plecat împreună cu Trimisul lui Allah ﷺ către Ḥunayn, fiind de curând ieșiți din necredință. Asociaționiștii aveau un arbore de sidr lângă care stăruiau și de care își atârnau armele; era numit Dhāt Anwāṭ. Am trecut pe lângă un sidr și am spus: «O, Trimis al lui Allah, fă-ne și nouă un Dhāt Anwāṭ, așa cum au ei un Dhāt Anwāṭ!» Trimisul lui Allah ﷺ a spus: Allah este Cel mai Mare! Acestea sunt căile urmate! Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul meu, ați spus precum i-au spus fiii lui Isrā'īl lui Mūsā: «Fă-ne o divinitate, așa cum au ei divinități!» El a spus:

﴿اجعل لنا إلها كما لهم آلهة قال إنكم قوم تجهلون﴾

Voi sunteți un neam neștiutor

.[192] Veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră. Relatat de At-Tirmidhī, care l-a declarat autentic.[193]

---

192 Sura Al-Aʿrāf, versetul 138.

193 Relatat de Aḥmad în Al-Musnad (5/218), de At-Tirmidhī (Capitolele încercărilor, capitolul „Veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră”, 6/343), care a spus: „Bun și autentic (ḥasan ṣaḥīḥ)”; de Ibn Abī ʿĀṣim în As-Sunnah, nr. 76, de Ibn Ḥibbān, nr. 1835, de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 3290, și de Al-Bayhaqī în Al-Maʿrifah (1/108).

Cuvintele *„am plecat împreună cu Profetul ﷺ”* se referă la vremea de după cucerirea Meccăi. După ce Profetul ﷺ a cucerit Mecca, Thaqīf și Hawāzin s-au adunat împotriva sa într-o oaste foarte mare și numeroasă.
El ﷺ a pornit către ei cu douăsprezece mii de oameni: două mii dintre locuitorii Meccăi și zece mii pe care îi adusese din Medina. Când au pornit cu această mulțime, au spus: *„Astăzi nu vom fi învinși din pricina numărului mic”*. S-au lăsat încântați de numărul lor, însă Allah a arătat că biruința vine de la El, nu din mulțimea oamenilor. Preaînaltul a spus:

﴿لقد نصركم الله في مواطن كثيرة ويوم حنين إذ أعجبتكم كثرتكم فلم تغن عنكم شيئا وضاقت عليكم الأرض بما رحبت...﴾

Allah v-a dat biruință în multe locuri, precum și în ziua de la Ḥunayn, când numărul vostru mare v-a încântat, dar nu v-a fost de folos cu nimic, iar pământul, cu toată întinderea lui, vi s-a părut strâmt...
[At-Tawbah: 25]

, precum și versetul următor.

Apoi, când au coborât în valea Ḥunayn, au găsit că asociaționiștii le întinseseră o ambuscadă în vale. S-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat, iar musulmanii s-au împrăștiat de lângă Trimisul lui Allah ﷺ; au rămas cu el numai în jur de o sută de oameni. În cele din urmă însă, biruința a fost a Profetului ﷺ, și lauda I se cuvine lui Allah.

Cuvântul *„ḥudathā’”* este pluralul lui *„ḥadīth”*: adică abia de curând ieșiserăm din necredință. El, Allah să fie mulțumit de el, a amintit aceasta pentru a arăta scuza cererii și întrebării lor. Dacă credința s-ar fi statornicit în inimile lor, nu ar fi pus această întrebare.

Cuvintele *„stăruiau lângă el”* înseamnă că rămâneau acolo. *„Al-ʿukūf”* este rămânerea statornică lângă un lucru. De aici sunt și cuvintele Celui Preaînalt: *„În timp ce vă aflați în retragere în moschei”* [Al-Baqarah: 187].

Cuvântul *„yanūṭūn”* înseamnă că își atârnau armele de el, căutând binecuvântarea.

Cuvintele *„era numit Dhāt Anwāṭ”* arată că purta acest nume fiindcă armele erau agățate și atârnate de el, în speranța binecuvântării sale. Companionii, Allah să fie mulțumit de ei, i-au spus Profetului ﷺ: *„Fă-ne și nouă un Dhāt Anwāṭ, așa cum au ei un Dhāt Anwāṭ”*, adică un sidr de care să ne atârnăm armele, căutând binecuvântarea lui. Profetul ﷺ a spus: *„Allah este Cel mai Mare!”* A rostit takbīr socotind această cerere gravă și uimindu-se de ea, nu bucurându-se. Cum puteau spune aceste cuvinte, deși crezuseră că nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah? Însă *„acestea sunt căile urmate”*, adică drumurile pe care umblă oamenii.

Cuvintele *„Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul meu, ați spus precum i-au spus fiii lui Isrāʾīl lui Mūsā: «Fă-ne o divinitate, așa cum au ei divinități!»”* arată că Trimisul ﷺ a comparat cererea companionilor, Allah să fie mulțumit de ei, cu ceea ce fiii lui Isrāʾīl i-au spus lui Mūsā: *„Fă-ne o divinitate, așa cum au ei divinități!”* Voi ați cerut un Dhāt Anwāṭ, așa cum acești asociaționiști au un Dhāt Anwāṭ.

Cuvintele sale, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, *„Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul meu”* înseamnă că sufletul său se află în mâna lui Allah nu numai în privința morții și a vieții, ci și în privința cârmuirii și a îndrumării lui. Nu există nicio făptură pe care El, Slavă Lui, Preaînaltul, să nu o țină de șuvița de pe frunte.

Cuvintele *„veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră”* înseamnă: veți face precum au făcut ei și veți spune precum au spus ei. Această propoziție nu exprimă încuviințare, ci avertizare, fiindcă este cunoscut că acele căi ale înaintașilor, cu care s-a făcut comparația, erau căi rătăcite: ei ceruseră divinități alături de Allah. Profetul, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, a vrut să își

avertizeze comunitatea să nu urmeze căile de rătăcire și abatere ale celor de dinaintea ei.

Dovada urmărită din acest hadith este cererea lor: *„Fă-ne și nouă un Dhāt Anwāṭ, așa cum au ei un Dhāt Anwāṭ”*, pe care Profetul ﷺ a dezaprobat-o. (vezi nota 193, p. 241)

Învățămintele acestui capitol

În acest capitol se află următoarele învățăminte:

Primul: explicarea versetului din An-Najm.

Primul: explicarea versetului din An-Najm, adică a cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿أفرأيتم اللات والعزى ومناة الثالثة الأخرى ألكم الذكر وله الأنثى تلك إذا قسمة ضيزى إن هي إلا أسماء سميتموها أنتم وآباؤكم ما أنزل الله بها من سلطان...﴾

Ce spuneți despre Al-Lāt și Al-ʿUzzā și despre Manāt, a treia, cealaltă? Vouă vă revin băieții, iar Lui fetele? Aceasta ar fi atunci o împărțire nedreaptă. Ele nu sunt decât niște nume pe care le-ați dat voi și părinții voștri, fără ca Allah să fi pogorât pentru ele vreo dovadă...

, până la sfârșitul versetului. Explicarea lor a fost dată mai înainte: Allah Preaînaltul i-a mustrat pe cei care îi adoră pe Al-Lāt și Al-ʿUzzā și a folosit forma interogativă, care arată neînsemnătatea și lipsa de valoare a acestor idoli.

Al doilea: cunoașterea naturii lucrului pe care l-au cerut.

Al doilea: cunoașterea naturii lucrului pe care l-au cerut. Ei i-au cerut Profetului ﷺ să le facă un Dhāt Anwāṭ, așa cum asociaționiștii aveau un Dhāt Anwāṭ. Urmăreau numai să caute binecuvântarea prin acel copac, nu să îl adore. Aceasta arată că este oprită căutarea binecuvântării prin copaci și că ea ține de căile celor rătăciți din neamurile trecute.

Al treilea: faptul că nu l-au săvârșit.

Al treilea: faptul că nu l-au săvârșit. Ei nu au atârnat lucruri de copac, cerându-i apoi Trimisului ﷺ să le încuviințeze fapta, ci i-au cerut Trimisului ﷺ să le rânduiască el acel lucru.

Al patrulea: faptul că au urmărit astfel apropierea de Allah, crezând că El iubește acel lucru.

Al patrulea: faptul că au urmărit astfel apropierea de Allah, crezând că El iubește acel lucru: *„astfel”*, adică atârnând armele și alte lucruri asemănătoare de copacul pe care l-ar fi desemnat Trimisul ﷺ. De aceea i-au cerut aceasta Trimisului: pentru ca fapta să dobândească astfel sensul unui act de adorare.

Al cincilea: dacă ei nu au cunoscut acest lucru, cu atât mai mult se poate să nu-l cunoască alții.

Al cincilea: dacă ei nu au cunoscut acest lucru, cu atât mai mult se poate să nu-l cunoască alții. Companionii sunt, fără îndoială, cei mai cunoscători oameni ai religiei lui Allah. Dacă ei nu știau că a căuta binecuvântarea în acest fel este o formă de a lua acel lucru drept divinitate, cu atât mai mult pot să nu știe alții. Prin aceasta, autorul, Allah să aibă milă de el, a urmărit să nu ne lăsăm înșelați de practicile oamenilor: acestea pot izvorî din neștiință. Ceea ce contează este dovada Legii, nu practica oamenilor.

Al șaselea: ei au fapte bune și făgăduința iertării pe care alții nu le au.

Al șaselea: ei au fapte bune și făgăduința iertării pe care alții nu le au. Aceasta se cunoaște din versete, precum cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لا يستوي منكم من أنفق من قبل الفتح وقاتل أولئك أعظم درجة من الذين أنفقوا من بعد وقاتلوا وكلا وعد الله الحسنى﴾

Nu sunt deopotrivă aceia dintre voi care au cheltuit și au luptat înainte de cucerire: aceștia au o treaptă mai înaltă decât cei care au cheltuit și au luptat după aceea. Dar tuturor Allah le-a făgăduit răsplata cea bună
[Al-Ḥadīd: 10]

. Companionii, Allah să fie mulțumit de ei, au așadar fapte bune, făgăduința iertării și mijloace ale iertării pe care alții nu le au. Cu toate acestea, Profetul ﷺ nu le-a trecut cu vederea această cerere.

Al șaptelea: Profetul ﷺ nu i-a scuzat, ci le-a răspuns: „Allah este Cel mai Mare! Acestea sunt căile urmate! Veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră!" Prin aceste trei expresii a arătat gravitatea lucrului.

Al șaptelea: Profetul ﷺ nu i-a scuzat, ci le-a răspuns:

„Allah este Cel mai Mare! Acestea sunt căile urmate! Veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră!"

Prin aceste trei expresii a arătat gravitatea lucrului: *„Allah este Cel mai Mare!"*, *„Acestea sunt căile urmate!"* și *„Veți urma negreșit*

căile celor de dinaintea voastră!" A arătat astfel gravitatea lucrului, fiindcă takbīr-ul exprimă cât de gravă era cererea lor, *„Acestea sunt căile urmate!"* este o avertizare, iar *„Veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră!"* este tot o avertizare.

Al optulea: chestiunea de mare însemnătate — cea urmărită aici — este că el a arătat că cererea lor era asemenea cererii fiilor lui Isrā'īl, când i-au spus lui Mūsā: „Fă-ne o divinitate!"

Al optulea: chestiunea de mare însemnătate, cea urmărită aici, este că el a arătat că cererea lor era asemenea cererii fiilor lui Isrā'īl, când i-au spus lui Mūsā: *„Fă-ne o divinitate, așa cum au ei divinități!"* Aceștia au cerut un sidr prin care să caute binecuvântarea, așa cum făceau asociaționiștii; aceia ceruseră o divinitate, așa cum ceilalți aveau divinități. Ambele cereri contravin credinței în unicitatea lui Allah, fiindcă a căuta binecuvântarea printr-un copac este o formă de asociere, iar a-l lua drept divinitate este o asociere vădită.

Al nouălea: respingerea acestei practici face parte din înțelesul mărturisirii „Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah", deși acel înțeles era subtil și le-a rămas ascuns acelor oameni.

Al nouălea: respingerea acestei practici face parte din înțelesul mărturisirii *„Nu există nicio divinitate demnă de închinare în afară de Allah"*, deși acel înțeles era subtil și le-a rămas ascuns. Adică respingerea căutării binecuvântării prin copaci și alte lucruri asemănătoare ține de înțelesul acestei mărturisiri. Ea neagă orice divinitate în afară de Allah și neagă dreptul de a fi adorat pentru tot ceea ce este în afara Lui, Atotputernicul și Mărețul. Tot astfel, binecuvântarea nu poate veni de la altcineva decât Allah, Slavă Lui, Preaînaltul.

Al zecelea: el a întărit prin jurământ răspunsul religios, deși nu jură decât pentru un folos.

Al zecelea: el a întărit prin jurământ răspunsul religios și nu jură decât pentru un folos. Profetul ﷺ a întărit răspunsul prin cuvintele: *„Ați spus, pe Cel în mâna Căruia se află sufletul meu”*. Profetul ﷺ nu jură decât pentru un folos sau pentru îndepărtarea unui rău și a unei stricăciuni; nu jură cu orice prilej, după cum obișnuiesc unii oameni.

Al unsprezecelea: asocierea este minoră și majoră, fiindcă ei nu au devenit apostați prin această cerere.

Al unsprezecelea: asocierea este minoră și majoră, fiindcă ei nu au devenit apostați prin această cerere. Nu au cerut un Dhāt Anwāṭ pentru a-l adora, ci pentru a căuta binecuvântarea prin el. În această privință există asociere minoră și majoră; există și asociere ascunsă și vădită.

Asocierea majoră este aceea care îl scoate pe om din religie.

Asocierea minoră este ceea ce se află sub aceasta.

Totuși, expresia *„ceea ce se află sub aceasta”* nu oferă un criteriu limpede. De aceea, învățații au avut două opinii despre criteriul asocierii minore:

Prima opinie: asocierea minoră este orice lucru pe care Legiuitorul l-a numit asociere, dar despre care textele arată că nu face parte din asocierea majoră. De pildă: *„Cel care jură pe altcineva decât Allah a săvârșit asociere”*.[194] Asocierea de aici este minoră, fiindcă textele arată că simplul jurământ pe altcineva decât Allah nu îl scoate pe om din religie.

A doua opinie: asocierea minoră este ceea ce constituie un mijloc către asocierea majoră, chiar dacă Legea nu i-a dat numele de asociere. De pildă, omul se bizuie pe un lucru așa cum se bizuie

194 Din hadithul lui Ibn ʿUmar, relatat de Abū Dāwūd (Cartea jurămintelor, capitolul despre dezaprobarea jurământului pe părinți, 3/570), fără să se pronunțe asupra lui; de At-Tirmidhī (Cartea făgăduințelor, capitolul despre dezaprobarea jurământului pe altcineva decât Allah Preaînaltul, nr. 1535), care l-a considerat bun (ḥasan); de Aṭ-Ṭayālisī, nr. 1896, de Ibn Ḥibbān, nr. 1177, de Al-Ḥākim (1/18; 4/297), care l-a declarat autentic potrivit condițiilor celor doi, iar Adh-Dhahabī a confirmat; și de Aḥmad în Al-Musnad (2/34, 69).

pe Allah, dar fără să îl ia drept divinitate. Aceasta este asociere minoră, fiindcă o asemenea încredere, egală cu încrederea sa în Allah, îl duce în cele din urmă la asocierea majoră. Această definiție este mai largă decât prima: prima nu îngăduie să numești un lucru asociere fără să ai o dovadă, pe când a doua consideră că orice mijloc către asociere este asociere. Potrivit acestei definiții, am putea ajunge să spunem că toate păcatele sunt asociere minoră, fiindcă patima îl împinge pe om către ele. Preaînaltul a spus:

﴿أفرأيت من اتخذ إلهه هواه وأضله الله على علم﴾

L-ai văzut pe cel care și-a luat propria patimă drept divinitate și pe care Allah l-a lăsat să se rătăcească, având știință?
[Al-Jāthiyah: 23]

. De aceea, Profetul ﷺ a folosit numele de asociere pentru cel care părăsește rugăciunea, deși acesta nu a făcut un act de asociere, spunând: *„Între om și asociere și necredință se află părăsirea rugăciunii”*.[195]

Așadar, autorul, Allah să aibă milă de el, spune că asocierea este majoră și minoră, fiindcă ei nu au devenit apostați prin această cerere; explicația a fost dată mai înainte.

Asocierea vădită și cea ascunsă: unii au spus că acestea sunt, respectiv, asocierea majoră și cea minoră. Alții au spus că asocierea vădită este cea care se arată oamenilor, fie minoră, fie majoră, precum jurământul pe altcineva decât Allah și prosternarea înaintea unui idol; iar cea ascunsă este aceea pe care

195 Relatat de At-Tirmidhī (Capitolele credinței, capitolul despre părăsirea rugăciunii, 9/2613), care a spus: „Bun, autentic, cu transmitere singulară (ḥasan ṣaḥīḥ gharīb)”; de An-Nasā'ī (Cartea rugăciunii, capitolul despre judecata celui care părăsește rugăciunea, 1/231), de Ibn Mājah (Cartea împlinirii rugăciunii, capitolul despre cel care părăsește rugăciunea, nr. 1079), de Ibn Ḥibbān, după cum apare în Mawārid, nr. 255, de Al-Ḥākim (1/7), care l-a declarat autentic, iar Adh-Dhahabī a confirmat, și de Aḥmad (5/346).

oamenii nu o cunosc, fie minoră, fie majoră, precum ostentația și convingerea că alături de Allah există o altă divinitate.

Se poate spune și că asocierea vădită este aceea a cărei natură este limpede și despre care se vede că este asociere, chiar dacă este minoră; iar cea ascunsă este ceea ce nu intră aici.

Care dintre ele nu este iertată? Șeicul Islamului, Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, a spus că Allah nu iartă asocierea, chiar dacă este minoră, din pricina sensului general al cuvintelor Sale: *„Allah nu iartă să I se facă asociați"* [An-Nisāʾ: 116]. Construcția *„să I se facă asociați"* poate fi exprimată printr-un substantiv verbal, *„asociere cu El"*, care este nehotărât într-un context negativ și exprimă astfel generalitatea.[196]

Unii învățați au spus însă că asocierea minoră se află sub voia lui Allah și că prin cuvintele *„să I se facă asociați"* se înțelege asocierea majoră. Asocierea minoră poate fi iertată, fiindcă nu îl scoate pe om din religie; orice păcat care nu îl scoate din religie se află sub voia lui Allah. În orice caz, cel care săvârșește asociere minoră se află în primejdie, iar aceasta este mai gravă decât păcatele mari. Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, a spus: *„Mai degrabă aș jura pe Allah mințind decât să jur pe altcineva spunând adevărul"*.[197]

Al doisprezecelea: cuvintele lor „fiind de curând ieșiți din necredință" arată că alții nu erau neștiutori în această privință.

Al doisprezecelea: cuvintele *„fiind de curând ieșiți din necredință..."* înseamnă că el arată scuza cererii lor de a li se face un Dhāt Anwāṭ. Ei erau scuzați pentru neștiință, fiind de curând ieșiți din necredință; ceilalți, care îmbrățișaseră Islamul mai înainte, nu erau însă neștiutori în această privință. Prin urmare, spunem că omul trebuie să își explice dinainte motivul vorbelor

196 Vezi Ar-Radd ʿalā al-Bakrī, p. 146.

197 Relatat de ʿAbd ar-Razzāq în Al-Muṣannaf (8/469) și de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 8902. Al-Mundhirī în At-Targhīb (3/607) și Al-Haythamī în Majmaʿ az-Zawāʾid (4/177) au spus: „Transmițătorii săi sunt transmițători ai colecției autentice".

sau al faptelor, pentru a nu se expune unor afirmații ori bănuieli care nu îi corespund. Dovada este hadithul despre Șafiyyah: când Trimisul ﷺ a însoțit-o la plecare, în timp ce se afla în retragere, au trecut doi bărbați dintre Anșār, iar el a spus: *„Este Șafiyyah, fiica lui Ḥuyayy”*.[198]

Al treisprezecelea: rostirea takbīr-ului la uimire, contrar opiniei celui care îl dezaprobă.

Al treisprezecelea: rostirea takbīr-ului la uimire și cele care urmează. Aceasta se deduce din cuvintele *„Allah este Cel mai Mare”*, adică Allah este prea mare și prea măreț pentru a I se face asociați. În relatarea lui At-Tirmidhī, el a spus: *„Slavă lui Allah!”*,[199] adică declarându-L pe Allah mai presus de ceea ce nu I se cuvine.

Al paisprezecelea: închiderea căilor care duc la rău.

Al paisprezecelea: închiderea căilor care duc la rău. *„Adh-dharā’i‘”* sunt căile care duc la un lucru, adică mijloacele și drumurile prin care se ajunge la el. Acestea sunt de două feluri:

a) Căi către lucruri de dorit: acestea nu se închid, ci se deschid și se caută.

b) Căi către lucruri condamnabile: acestea se închid, iar la ele se referă autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el.

Dhāt Anwāṭ este un mijloc către asocierea majoră. Dacă oamenii își pun armele pe el și caută binecuvântarea prin el, diavolul îi duce treptat la adorarea lui și la a-i cere direct împlinirea nevoilor. De aceea, Profetul ﷺ a închis aceste căi.

Al cincisprezecelea: interdicția imitării oamenilor ignoranței.

198 Relatat de Al-Bukhārī (Cartea retragerii în moschee, capitolul dacă acela care se află în retragere poate ieși pentru nevoile sale până la ușa moscheii, 2/67).

199 A fost menționat anterior, la p. 241.

Al cincisprezecelea: interdicția imitării oamenilor ignoranței. Aceasta se deduce din cuvintele *„Ați spus precum au spus fiii lui Isrā'īl”*, prin care i-a mustrat. Înțelegem astfel că ignoranța nu este limitată la cei care au trăit înainte de vremea Profetului ﷺ: oricine nu cunoaște adevărul și săvârșește faptele celor neștiutori face parte dintre oamenii ignoranței.

Al șaisprezecelea: mânia în timpul învățării altora.

Al șaisprezecelea: mânia în timpul învățării altora. Hadithul nu afirmă explicit aceasta; ea se poate deduce din indiciile cuvintelor *„Allah este Cel mai Mare! Acestea sunt căile urmate...”*, fiindcă tăria acestor vorbe arată mânie.

Al șaptesprezecelea: regula generală cuprinsă în cuvintele „Acestea sunt căile urmate”.

Al șaptesprezecelea: regula generală cuprinsă în cuvintele *„Acestea sunt căile urmate”*, adică drumurile, și anume că această comunitate va urma căile celor de dinaintea ei. Aceasta nu înseamnă că fapta este licită și îngăduită, ci este o avertizare. Astfel, Trimisul ﷺ a spus:

„Această comunitate se va împărți în șaptezeci și trei de grupuri; toate sunt în Foc, în afară de unul”

.[200] Și a spus: *„Vor fi în comunitatea mea oameni care vor socoti îngăduite desfrâul și mătasea...”*, până la sfârșitul hadithului.[201] Și a spus: *„Femeia călătoare va merge din cutare loc în cutare loc fără să se teamă de nimeni în afară de Allah”*.[202] La fel sunt alte lucruri

200 A fost menționat anterior, la p. 50.

201 Relatat de Al-Bukhārī fără redarea întregului lanț, cu o formulare categorică (Cartea băuturilor, capitolul despre cel care socotește vinul îngăduit și îl numește altfel, 4/13).

202 Din hadithul lui ʿAdī ibn Ḥātim, relatat de Al-Bukhārī (Cartea virtuților, capitolul despre semnele profeției, 2/527).

despre care Profetul ﷺ a vestit că se vor întâmpla, deși sunt interzise.

Al optsprezecelea: aceasta este una dintre dovezile profeției, fiindcă s-a întâmplat așa cum a vestit.

Al optsprezecelea: aceasta este una dintre dovezile profeției, fiindcă s-a întâmplat așa cum a vestit, adică urmarea căilor celor de dinaintea noastră.

Dacă cineva spune: Profetul ﷺ le-a vorbit oamenilor la ʿArafah și a spus:

„Diavolul și-a pierdut speranța că va fi adorat de cei care se roagă în Peninsula Arabică"

,[203] atunci cum se mai poate întâmpla ca el să fie adorat?

Răspunsul este că vestirea Profetului ﷺ despre deznădejdea lui nu dovedește că acest lucru nu se va întâmpla. El se poate întâmpla contrar așteptării diavolului: când au avut loc cuceririle, Islamul s-a întărit și oamenii au intrat în religia lui Allah în cete, diavolul și-a pierdut speranța că în această peninsulă va mai fi adorat altcineva decât Allah. Însă înțelepciunea lui Allah a hotărât ca acest lucru să se întâmple. Trebuie să spunem aceasta, pentru a nu se afirma că nicio faptă săvârșită în Peninsula Arabică nu poate fi asociere. Este cunoscut că șeicul Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb — Allah să aibă milă de el — a înnoit credința în unicitatea lui Allah în Peninsula Arabică, iar printre oamenii de atunci se aflau atât asociaționiști, cât și oameni care nu săvârșeau asociere.

Hadithul vestește ceea ce se afla în sufletul diavolului în acel moment, fără să dovedească imposibilitatea întâmplării faptului. Iată că Trimisul ﷺ spune: *„Veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră"*, adresându-se companionilor aflați în Peninsula Arabică.

---

203 Din hadithul lui Jābir, relatat de Muslim (Cartea însușirilor ipocriților, capitolul despre învrăjbirea stârnită de diavol, 4/2166).

Al nouăsprezecelea: tot ceea ce Allah a mustrat la evrei și creștini în Coran ne privește și pe noi.

Al nouăsprezecelea: tot ceea ce Allah a mustrat la evrei și creștini în Coran ne privește și pe noi. Aceasta nu trebuie luată în sens absolut și potrivit primei aparențe. Cuvintele *„pe noi”* se înțeleg ca *„pe unii dintre noi”*, referindu-se la comunitate în ansamblu, nu la fiecare membru al ei. Tot astfel au explicat învățații cuvintele Celui Preaînalt: *„O, obști ale djinnilor și oamenilor, nu v-au venit trimiși dintre voi?”* [Al-Anʿām: 130], deși trimișii erau numai dintre oameni. Dacă are loc imitarea evreilor și a creștinilor, mustrarea care îi privește pe ei ne privește și pe noi. De obicei, aproape orice om are câte o asemănare cu evreii sau cu creștinii: cel care Îi nesocotește lui Allah porunca în cunoștință de cauză are o asemănare cu evreii; cel care Îl adoră pe Allah în rătăcire are o asemănare cu creștinii; cel care îi invidiază pe oameni pentru ceea ce Allah le-a dăruit din harul Său are o asemănare cu evreii, și așa mai departe.

Dacă autorul, Allah să aibă milă de el, a vrut să spună că asemenea trăsături se vor găsi negreșit în comunitate, afirmația rămâne în sensul său general și aparent, fiindcă puțini sunt cei care scapă de ele. Dacă a vrut însă să spună că tot ceea ce a fost mustrat la evrei și creștini se atribuie acestei comunități în întregime, atunci nu.

Al douăzecilea: ei aveau statornicit faptul că actele de adorare se întemeiază pe poruncă, iar aici se află o trimitere la întrebările din mormânt. Cât despre „Cine este Domnul tău?”, aceasta este limpede. „Cine este profetul tău?” se deduce din vestirea sa despre cele nevăzute; iar „Care este religia ta?”, din cererea lor „Fă-ne o divinitate...” și cele care urmează.

Al douăzecilea: ei aveau statornicit faptul că actele de adorare se întemeiază pe poruncă și cele care urmează. Aceasta este limpede: actele de adorare se întemeiază pe poruncă; ceea ce nu are o poruncă dovedită de la Legiuitor este o inovație. El ﷺ a

spus: *„Cel care săvârșește o faptă care nu este potrivită cu rânduiala noastră, aceea este respinsă”*.[204] Și a spus: *„Feriți-vă de lucrurile nou introduse, fiindcă orice inovație este rătăcire”*.[205]

Celui care împlinește un act de adorare i se cere dovadă, fiindcă regula de bază în privința actelor de adorare este oprirea și interdicția, până când există o dovadă a prescrierii lor. În privința mâncării, a tranzacțiilor, a bunelor purtări, a îmbrăcămințiii și a altora asemănătoare, regula de bază este permisiunea, cu excepția celor a căror interdicție este dovedită.

Cuvintele despre *„întrebările din mormânt, care îi sunt puse omului în mormântul său: Cine este Domnul tău? Cine este profetul tău? Care este religia ta?”*: în această întâmplare se află o dovadă privitoare la cele trei întrebări din mormânt. Nu se urmărește că întâmplarea dovedește faptul că omul este întrebat în mormânt, ci că ea cuprinde dovezi pentru stăpânirea lui Allah, pentru profeție și pentru adorare.

Cât despre *„Cine este Domnul tău?”*, aceasta este limpede: nu există alt Domn în afară de Allah Preaînaltul. *„Cine este profetul tău?”* se deduce din vestirea sa despre cele nevăzute. El ﷺ a spus:

„Veți urma negreșit căile celor de dinaintea voastră, întocmai ca o pană de săgeată lângă alta”

,[206] iar lucrurile s-au întâmplat așa cum a vestit. *„Care este religia ta?”* se deduce din cererea lor *„Fă-ne o divinitate”*, adică o divinitate adorată; iar adorarea este religia.

Autorul, Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb, Allah să aibă milă de el, are o înțelegere foarte pătrunzătoare a înțelesurilor textelor;

---

204 Din hadithul ʿĀ'işei, relatat de Muslim (Cartea judecăților, capitolul despre anularea judecăților nevalide, 3/1343). L-a consemnat și Al-Bukhārī, fără redarea întregului lanț, nr. 2697.

205 Din hadithul lui Al-ʿIrbāḍ ibn Sāriyah, relatat de Abū Dāwūd (Cartea Sunnei, capitolul despre ținerea de Sunnah, 5/13), de At-Tirmidhī (Cartea științei, capitolul despre urmarea Sunnei, nr. 2676), care a spus: „Bun și autentic (ḥasan ṣaḥīḥ)”, și de Ibn Mājah (Introducere, capitolul despre urmarea sunnei califilor, nr. 42).

206 Vezi și relatarea despre Dhāt Anwāṭ, p. 241.

uneori îi este greu omului să explice felul în care a fost dedus un învățământ din dovadă.

Al douăzeci și unulea: practica oamenilor Cărții este condamnată asemenea practicii asociaționiștilor.

Al douăzeci și unulea: practica oamenilor Cărții este condamnată asemenea practicii asociaționiștilor. Aceasta se deduce din cuvintele *„precum i-au spus fiii lui Isrā'īl lui Mūsā”*.

Al douăzeci și doilea: cel care părăsește falsitatea cu care inima sa se obișnuise nu este ferit de păstrarea în inimă a unei rămășițe din acel obicei, potrivit cuvintelor „fiind de curând ieșiți din necredință”.

Al douăzeci și doilea: cel care părăsește falsitatea cu care inima sa se obișnuise nu este ferit de păstrarea în inimă a unei rămășițe din acel obicei. Aceasta este adevărat: omul care trece de la un lucru la altul, fie că lucrul părăsit era fals, fie că nu, nu este ferit de a păstra în inimă ceva din el. Acea rămășiță nu dispare decât după un timp, potrivit cuvintelor *„fiind de curând ieșiți din necredință”*. Este ca și cum ar spune: nu i-am cerut aceasta decât fiindcă mai aveam rămășițe ale ignoranței. De aceea, unul dintre rosturile înțelepte ale exilării celui care a săvârșit adulter, după biciuire, departe de locul faptei este să nu se întoarcă la ea. Omul trebuie, așadar, să se țină departe de locurile necredinței, asocierii și nelegiuirii, pentru ca nimic din acestea să nu îi pătrundă în inimă.

10 Despre sacrificarea animalelor pentru altcineva decât Allah

Cuvintele *„sacrificarea”* se referă la sacrificarea animalelor.

În cuvintele *„pentru altcineva decât Allah”*, prepoziția *„li-”* exprimă motivul și intenția: adică omul are în vedere prin sacrificarea sa pe altcineva decât Allah. Sacrificarea pentru altcineva decât Allah se împarte în două feluri:

1. Sacrificarea pentru altcineva decât Allah, urmărind apropierea și venerarea: aceasta este o asociere majoră, care îl scoate pe om din religie.

2. Sacrificarea pentru altcineva din bucurie și pentru a-l cinsti: aceasta nu îl scoate pe om din religie, ci ține de practicile obișnuite, care uneori pot fi de dorit, iar alteori nu. Regula de bază este că sunt îngăduite.

Autorul are în vedere aici primul fel.

Dacă un conducător vine într-o localitate, iar noi sacrificăm animale pentru el, atunci, dacă o facem ca apropiere și venerare, este asociere majoră, iar acele animale sacrificate sunt interzise. Semnul acestei intenții este că le sacrificăm înaintea lui și apoi le lăsăm. Dacă însă le sacrificăm pentru a-l cinsti și a-l ospăta, iar carnea este gătită și mâncată, aceasta ține de ospitalitate și nu este asociere.

Cuvintele *„pentru altcineva decât Allah”* îi cuprind pe profeți, pe îngeri, pe cei socotiți sfinți și pe alții. Oricine sacrifică pentru altcineva decât Allah, căutând apropierea și venerarea, intră sub această expresie, oricine ar fi cel vizat.

Prin titlul *„Despre sacrificarea animalelor pentru altcineva decât Allah”*, el a făcut trimitere la dovadă, fără a formula judecata. Învățații folosesc asemenea titluri pentru chestiunile asupra

cărora nu se pronunță categoric sau care cer distincții. În privința celor asupra cărora se pronunță categoric, formulează titlul categoric, precum *„Obligativitatea rugăciunii”*, *„Interdicția bârfei”* și altele asemănătoare.

Fără îndoială, autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, consideră interzisă sacrificarea pentru altcineva decât Allah ca apropiere și venerare și o socotește asociere majoră. El a urmărit însă să îl deprindă pe student să deducă judecata din dovadă. Aceasta este o formă de educație în știința religioasă: învățătorul sau autorul lasă judecata neformulată, apoi aduce dovezile pentru a-i lăsa studentului deducerea ei, potrivit dovezilor care i-au fost prezentate. Autorul a amintit în acest capitol trei versete:

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿قل إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين لا شريك له﴾

Spune: «Rugăciunea mea, sacrificiul meu, viața mea și moartea mea sunt pentru Allah, Domnul lumilor. El nu are niciun asociat»

,[207] până la sfârșitul versetului.

Primul: cuvântul *„Spune”*. Adresarea este către Profet ﷺ: spune-le acestor asociaționiști, vestindu-le că te ții de credința curată în unicitatea lui Allah, fiindcă această sură este meccană.

Cuvintele *„rugăciunea mea”*: în limbă, *„aṣ-ṣalāh”* înseamnă rugă de cerere. În Lege, este un act de adorare pentru Allah, alcătuit din cuvinte și fapte cunoscute, care începe prin takbīr și se încheie prin taslīm.

Cuvintele *„sacrificiul meu”*: în limbă, *„an-nusuk”* înseamnă adorare; în Lege, înseamnă sacrificarea ofrandei.

---

207 Sura Al-Anʿām, versetele 162–163.

Trebuie înțeles acest verset potrivit sensului din limbă sau potrivit celui stabilit de Lege?

Am arătat că ceea ce apare în limbajul Legii se înțelege potrivit sensului său stabilit de Lege, așa cum ceea ce apare în limbajul obișnuit se înțelege potrivit sensului obișnuit, iar ceea ce apare în limba arabilor, potrivit sensului din limbă.

Când îi spun cuiva: *„Ai o shāh?"*, el înțelege o oaie femelă. În limba arabă însă, *„shāh"* desemnează un singur animal dintre oi sau capre, mascul ori femelă. Prin urmare, *„an-nusuk"* din verset se înțelege potrivit sensului stabilit de Lege. S-a spus și că versetul se înțelege potrivit sensului din limbă, fiindcă este mai cuprinzător: *„an-nusuk"* este adorarea. Este ca și cum ar spune: *„Nu Îl invoc decât pe Allah și nu Îl ador decât pe Allah"*, cuprinzând atât cererea, cât și adorarea. Dacă se ia sensul stabilit de Lege, versetul se referă la anumite feluri de adorare: rugăciunea și sacrificiul. Ele sunt date astfel ca exemple: rugăciunea este cel mai înalt act de adorare trupească, iar sacrificarea, cel mai înalt act de adorare prin avere, fiindcă, atunci când se face ca venerare, este numai o apropiere prin adorare. Așa a explicat șeicul Islamului, Ibn Taymiyyah, această chestiune.

Trebuie cercetată însă afirmația că ofranda este cel mai înalt act de adorare prin avere, fiindcă zakāt-ul este fără îndoială mai însemnat și este tot un act de adorare prin avere.

Există și o a treia opinie: rugăciunea este rugăciunea cunoscută în Lege, iar *„an-nusuk"* este adorarea în general; astfel, termenul general este alăturat celui particular.

Cuvintele *„viața mea și moartea mea"* înseamnă că puterea asupra mea și cârmuirea treburilor mele, viu și mort, îi aparțin lui Allah. Cuvintele *„rugăciunea mea și sacrificiul meu"* afirmă unicitatea lui Allah în adorare, iar *„viața mea și moartea mea"* afirmă unicitatea stăpânirii Sale.

Cuvântul *„pentru Allah"* este predicatul construcției introduse prin *„inna"*. *„Allah"* este un nume propriu al Ființei divine; forma sa de origine este *„al-ilāh"*, din care hamzah a fost eliminată pentru ușurarea pronunțării, din pricina folosirii frecvente. Are sensul de *„maʾlūh"*, Cel adorat: forma *„fiʿāl"* are aici sens pasiv,

asemenea lui *„ghirās”*, cu sensul de *„maghrūs”*, ceea ce este sădit, și lui *„firāsh”*, cu sensul de *„mafrūsh”*, ceea ce este așternut. *„Al-maʾlūh”* este Cel iubit și venerat.

Cuvintele *„Domnul lumilor”*: prin *„lumile”* se înțelege tot ceea ce există în afara lui Allah. Au fost numite astfel fiindcă sunt un semn care Îl arată pe Creatorul lor.

Poetul a spus:

Ce uimire! Cum este nesocotită Divinitatea
și cum O poate tăgădui cel care tăgăduiește?
În fiecare lucru se află un semn al Său,
care arată că El este Unul.

Cuvântul *„lumile”* se folosește în acest sens, dar se poate referi și la lumile dintr-un anumit timp, precum în cuvintele Celui Preaînalt: *„Și v-am ales mai presus de lumi”* [Al-Baqarah: 47], adică de oamenii din vremea lor.

„Domnul” înseamnă aici Stăpânul care cârmuiește, iar aceasta este o stăpânire absolută.

Al doilea verset: cuvintele *„El nu are niciun asociat”*. Propoziția exprimă starea legată de cuvintele *„pentru Allah”*: în starea în care El nu are niciun asociat. Allah, Slavă Lui, nu are niciun asociat în adorare, în stăpânire, în numele sau în atributele Sale. De aceea, Preaînaltul a spus:

﴿ليس كمثله شيء وهو السميع البصير﴾

Nimic nu este asemenea Lui, iar El este Cel care aude totul, Cel care vede totul

[Ash-Shūrā: 11]

.

S-a rătăcit cel care a pretins că Allah are asociați, precum acela care a adorat idolii sau pe ʿÎsā, fiul lui Maryam, pacea fie asupra lui. La fel, unii poeți exagerați au pus făptura pe treapta Creatorului, precum cel care i se adresează celui pe care îl laudă:

Fii asemenea cui voiești, o, tu care nu ai seamăn,
și cum voiești, căci nicio făptură nu se apropie de tine.

La fel sunt și cuvintele lui Al-Būșīrī din poemul său de laudă a Trimisului ﷺ:

O, tu, cel mai nobil dintre făpturi, nu am la cine căuta adăpost
în afara ta când se abate nenorocirea asupra tuturor.
Dacă, în Ziua Întoarcerii, nu mă vei lua de mână prin bunăvoință,
atunci spune: vai de alunecarea piciorului!
Căci această lume și cealaltă țin de dărnicia ta,
iar cunoașterea Tablei și a Calamului este dintre științele tale.

Aceasta se numără printre cele mai mari forme de asociere, fiindcă a făcut ca lumea aceasta și Viața de Apoi să țină de dărnicia Trimisului. De aici ar rezulta că Allah, preamărită fie pomenirea Sa, nu are nimic în ele.

El a spus: *„Iar cunoașterea Tablei și a Calamului este dintre științele tale”*, adică acestea nici măcar nu ar fi toate cunoștințele lui. Astfel, nu I-ar mai rămâne lui Allah nici cunoaștere, nici cârmuire. Căutăm adăpost la Allah de aceasta.

Cuvintele *„Și aceasta”*: prepoziția și termenul pe care îl determină sunt legate de *„mi s-a poruncit”*, ceea ce exprimă limitarea și particularizarea. Această poruncă a fost particularizată fiindcă este cea mai însemnată dintre porunci: adorarea sinceră a lui Allah Preaînaltul și înlăturarea asocierii. Este ca și cum nu i s-ar fi poruncit decât aceasta. Se știe că acela care Îi este sincer lui Allah Preaînaltul Îl va adora pe Allah, Slavă Lui și Preaînalt este El, în toate privințele.

Cuvintele *„mi s-a poruncit”*: cel care dă porunca nu este numit aici, pentru a exprima măreția și preamărirea sa. Altfel, se știe că Acela care poruncește este Allah Preaînaltul.

Cuvintele *„Și eu sunt primul dintre musulmani”*: este posibil să se aibă în vedere întâietatea în timp. În acest caz, ea trebuie să fie una relativă, iar sensul este: eu sunt primul dintre musulmanii acestei comunități, fiindcă au existat înaintea lui oameni care s-au supus lui Allah.

Este posibil să se aibă în vedere întâietatea ca rang. Trimisul ﷺ este cel mai deplin dintre oameni în islam și cel mai desăvârșit în supunere; în acest caz, întâietatea este absolută.

Se întâmplă adesea ca o asemenea exprimare să indice întâietatea ca rang. De pildă, spui: *„Eu sunt primul care crede acest lucru”*, chiar dacă altcineva a crezut înaintea ta. Vrei să spui însă

că ești mai grabnic decât ceilalți să îl crezi și că nu îl vei tăgădui niciodată. La fel sunt cuvintele lui ﷺ: *„Noi am avea mai mult temei să ne îndoim decât Ibrāhīm”*, atunci când acesta a spus: *„Domnul meu, arată-mi cum îi învii pe cei morți”*.[208] Aceasta nu înseamnă că Ibrāhīm se îndoia, ci că, dacă s-ar presupune existența unei îndoieli, noi am avea mai mult temei să ne îndoim decât el. Însă noi nu ne îndoim și nici Ibrāhīm nu se îndoia.

Cuvântul *„musulmani”*: când este folosit fără altă precizare, islamul cuprinde și credința, fiindcă prin el se înțelege supunerea față de Allah, în exterior și în interior. Dovadă sunt cuvintele Celui Preaînalt: *„Ba da! Cel care își supune fața lui Allah”* [Al-Baqarah: 112]. Aceasta este supunerea lăuntrică.
Iar cuvintele *„și face bine”* arată supunerea exterioară. Tot astfel, cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ومن يبتغ غير الإسلام دينا فلن يقبل منه﴾

Celui care caută altă religie decât islamul nu i se va primi aceasta
[Āl ʿImrān: 85]

cuprind supunerea lăuntrică și pe cea exterioară. Când este pomenită credința, islamul este inclus în ea. Preaînaltul a spus:

﴿وعد الله المؤمنين والمؤمنات جنات تجري من تحتها الأنهار﴾

Allah le-a făgăduit dreptcredincioșilor și dreptcredincioaselor grădini pe sub care curg râuri
[At-Tawbah: 72]

.

208 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea tâlcuirii Coranului, capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Și fiți ascultători față de El”, 3/230) și de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre sporirea liniștii inimii, 1/133).

Ori de câte ori credința există cu adevărat, ea implică existența islamului. Dar când cei doi termeni sunt menționați împreună, islamul se referă la exterior, iar credința la interior. Așa este în hadithul lui Jibrīl, în care el spune: *„Vorbește-mi despre islam”*, iar Profetul îi vorbește despre fapte exterioare; apoi: *„Vorbește-mi despre credință”*, iar el îi vorbește despre fapte lăuntrice.[209]
La fel sunt și cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قالت الأعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا أسلمنا ولما يدخل الإيمان في قلوبكم﴾

Beduinii au spus: «Noi credem!» Spune: «Nu ați crezut! Spuneți însă: Ne-am supus, căci credința încă nu a intrat în inimile voastre»
[Al-Ḥujurāt: 14]

.

Dovada din versetul menționat de autor este că sacrificiul trebuie să fie făcut numai pentru Allah, cu sinceritate.

Și cuvintele Sale: „Așadar, roagă-te Domnului tău și adu jertfă”.[210]

Al treilea verset. Cuvintele *„Așadar, roagă-te”*: particula fa exprimă cauza și leagă această propoziție de cuvintele *„Noi ți-am dăruit Al-Kawthar”* [Al-Kawthar: 1]. Adică: pentru că ți-am dăruit aceasta, roagă-te Domnului tău și adu jertfă, mulțumindu-I lui Allah Preaînaltul pentru această binefacere. Prin rugăciune se înțelege aici rugăciunea cunoscută în Lege.

Cuvintele *„și adu jertfă”*: prin naḥr se înțelege sacrificarea animalului. Adică: adu jertfa ta pentru Allah, așa cum și rugăciunea ta este pentru El. Acest verset nobil arată că jertfirea

209 Din hadithul lui ʿUmar. Relatat de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre credință, islam și iḥsān, 1/36).

210 Sura Al-Kawthar, versetul 2.

este un act de adorare. De aceea, Allah a poruncit-o și a alăturat-o rugăciunii.

Cuvintele *„și adu jertfă”* sunt generale și cuprind toate sacrificiile a căror prescriere este dovedită în Lege. Acestea sunt de trei feluri: sacrificiile de Sărbătoarea Jertfei, animalele de jertfă ale pelerinajului și sacrificiile ʿaqīqah pentru nou-născuți. Omului i se cere să le împlinească pe acestea trei.

Dintre animalele de jertfă ale pelerinajului, unele sunt obligatorii, iar altele sunt recomandate. Sacrificiul este obligatoriu, de pildă, în cazul pelerinajului tamattuʿ:

﴿فمن تمتع بالعمرة إلى الحج فما استيسر من الهدي﴾

Cine se bucură de ʿumrah până la pelerinaj să aducă animalul de jertfă pe care îl poate procura

[Al-Baqarah: 196]

; în cazul celui împiedicat să își încheie pelerinajul:

﴿فإن أحصرتم فما استيسر من الهدي﴾

Dacă sunteți împiedicați, aduceți animalul de jertfă pe care îl puteți procura

[Al-Baqarah: 196]

; și în cazul raderii capului:

﴿ففدية من صيام أو صدقة أو نسك﴾

Atunci să dea o răscumpărare prin post, milostenie sau sacrificiu

[Al-Baqarah: 196]

. Aceasta dacă este corect să numim acest din urmă sacrificiu hady. Este însă mai potrivit să îl numim fidyah, așa cum l-a numit Allah, Atotputernicul și Mărețul, fiindcă are rolul unei ispășiri.

În privința sacrificiilor de Sărbătoarea Jertfei, învățații au avut păreri diferite:

Unii au spus că sunt obligatorii, iar alții că sunt recomandate. Cei mai mulți învățați consideră că sunt recomandate și că este dezaprobat ca acela care are posibilitatea să le împlinească să le lase. Potrivit școlii lui Abū Ḥanīfah, Allah să aibă milă de el, ele sunt obligatorii pentru cel care are posibilitatea, iar această părere a fost aleasă și de Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah.

Sacrificiul de Sărbătoarea Jertfei nu este pentru cei morți, așa cum înțeleg oamenii de rând, ci pentru cei vii. În ceea ce îi privește pe cei morți, nu este prescris să se aducă un sacrificiu separat pentru ei, decât dacă au lăsat prin testament să se facă aceasta; atunci se împlinește ceea ce au lăsat prin testament. Aceasta fiindcă o asemenea practică nu a fost transmisă de la Trimisul ﷺ.

De la ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: Trimisul lui Allah ﷺ mi-a vorbit despre patru lucruri: „Allah l-a blestemat pe cel care aduce o jertfă altcuiva în afară de Allah. Allah l-a blestemat pe cel care își blestemă părinții. Allah l-a blestemat pe cel care adăpostește un făptuitor de nelegiuiri. Allah l-a blestemat pe cel care schimbă semnele de hotar ale pământului". Relatat de Muslim.[211]

Cât despre ʿaqīqah, acesta este sacrificiul făcut pentru nou-născut în a șaptea zi: două animale dacă este băiat și unul dacă este fată. În cazul unui băiat, este suficient și un singur animal dacă familia are greutăți materiale. Cei mai mulți învățați consideră că este o sunnah. Unii învățați au spus că este obligatoriu, fiindcă Profetul ﷺ a spus: *„Fiecare băiat este ținut zălog pentru ʿaqīqah sa".*[212]

211 În Cartea sacrificiilor, capitolul despre interzicerea sacrificiului adus altcuiva în afară de Allah, 3/1567.

212 Din hadithul lui Samurah ibn Jundub. Relatat de Aḥmad în Al-Musnad (5/7, 8, 12, 17, 22), de Abū Dāwūd (Cartea sacrificiilor, capitolul despre ʿaqīqah, 3/259), de At-Tirmidhī (Sacrificiile, capitolul despre ʿaqīqah, 5/237), care a spus: „Hadith bun și autentic (ḥasan ṣaḥīḥ)", de An-Nasāʾī (Cartea despre ʿaqīqah, capitolul despre momentul împlinirii ei, nr. 4225), de Ibn Mājah (Cartea animalelor sacrificate, capitolul despre ʿaqīqah, 2/1057) și de

Cuvântul *„lucruri”* redă aici kalimāt, pluralul lui kalimah. În terminologia gramaticienilor, kalimah este un cuvânt de sine stătător. În limbajul obișnuit însă, el poate însemna orice enunț cu sens complet. Trimisul ﷺ a spus:

„Cea mai adevărată rostire a unui poet este: «Cu adevărat, totul în afară de Allah este deșertăciune»”

.[213] Iar Preaînaltul a spus:

﴿كلا إنها كلمة هو قائلها﴾

Nicidecum! Aceasta nu este decât o vorbă pe care o rostește

. Este vorba despre cuvintele: *„Poate voi face fapte bune în ceea ce am lăsat în urmă”* [Al-Mu’minūn: 99–100].

Shaykh al-Islām a spus: în limba arabă, termenul kalimah nu se folosește decât pentru un enunț cu sens complet.

Cuvintele *„Allah l-a blestemat”*: blestemul din partea lui Allah înseamnă alungarea și îndepărtarea de îndurarea lui Allah. Când se spune: *„Allah l-a blestemat”*, sensul este că l-a alungat și l-a îndepărtat de îndurarea Sa. Când se spune: *„O, Allah, blestemă-l pe cutare!”*, sensul este: îndepărtează-l de îndurarea Ta și alungă-l de la ea.

Cuvintele *„pe cel care aduce o jertfă altcuiva în afară de Allah”* sunt generale și îl cuprind pe acela care sacrifică o cămilă, o vacă, o găină sau alt animal.

Cuvintele *„altcuiva în afară de Allah”* se referă la oricine în afară de Allah, chiar dacă sacrificiul este adus unui profet, unui înger, unui jinn sau altcuiva.

Cuvântul *„a blestemat”*: este posibil ca propoziția să exprime o constatare, iar Trimisul ﷺ să ne înștiințeze că Allah l-a blestemat pe acela care aduce o jertfă altcuiva în afară de Allah. Este posibil și să fie o invocație exprimată sub forma unei constatări, adică:

Ad-Dārimī (Cartea sacrificiilor, capitolul despre sunnah privind ʿaqīqah, 2/81).

213 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de Al-Bukhārī (3841, 6147, 6489).

„O, Allah, blestemă-l pe acela care aduce o jertfă altcuiva în afară de Allah!" Constatarea are o putere mai mare, fiindcă unei invocații i se poate răspunde sau nu.

Cuvântul *„părinții"* îi cuprinde pe tată, pe mamă și pe ascendenții lor, fiindcă și bunicul este tată, după cum copiii fiului și ai fiicei sunt urmași care au îndatorirea de a-și respecta ascendenții. Chestiunea de aici nu privește bunurile, ci drepturile. A-l blestema pe ascendentul mai apropiat este mai grav decât a-l blestema pe cel mai îndepărtat, fiindcă primul are un drept mai mare la buna purtare, iar blestemarea lui este potrivnică acesteia.

Cuvintele *„pe cel care își blestemă părinții"* înseamnă: îi insultă și îi ocărăște. Blestemul venit din partea omului este insulta și ocara. Dacă insulți sau ocărăști un om, aceasta înseamnă să îl blestemi. Profetul ﷺ a fost întrebat: *„Cum își blestemă omul părinții?"* El a răspuns: *„Îl insultă pe tatăl altui om, iar acela îi insultă tatăl; îi insultă mama, iar acela îi insultă mama"*.[214] Juriștii au dedus din acest hadith o regulă: în privința păcatului, provocarea unei fapte are statutul săvârșirii ei directe, chiar dacă răspunderea pentru despăgubire poate fi diferită, potrivit distincțiilor făcute de învățați.

Cuvintele *„pe cel care adăpostește un făptuitor de nelegiuiri"* înseamnă că îl primește la el și îl ocrotește. Introducerea unor lucruri noi cuprinde inovațiile din religie, precum cele introduse de jahmiți, muʿtaziliți și alții, precum și nelegiuirile din treburile comunității, cum sunt infracțiunile și cele asemenea lor. Cine adăpostește un asemenea făptuitor este blestemat, la fel și acela care îi susține pe acești oameni. Adăpostirea înseamnă să îl primești pentru a-l feri de ceea ce i s-ar putea întâmpla; a-l sprijini este și mai grav. Făptuitorul însuși este într-o situație mai gravă, fiindcă, dacă adăpostirea lui atrage blestemul, atunci fapta lui este o nelegiuire și mai mare. Hadithul avertizează împotriva inovațiilor și a lucrurilor nou introduse în religie. Profetul ﷺ a

214 Din hadithul lui ʿAbdullāh ibn ʿAmr ibn Al-ʿĀṣ. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea bunei purtări, capitolul despre faptul că omul nu trebuie să își insulte părinții, 4/86) și de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre păcatele mari, 1/92).

spus: *„Feriți-vă de lucrurile nou introduse, căci orice inovație este rătăcire”*.[215] Sensul aparent al hadithului le cuprinde chiar și pe cele mărunte.

Cuvintele *„semnele de hotar ale pământului”* înseamnă semnele și limitele care despart proprietățile vecinilor. Cine le schimbă pe nedrept este blestemat. Cât de mulți sunt cei care schimbă semnele de hotar, mai ales când valoarea pământului crește! Ei nu știu că Trimisul ﷺ spune:

„Cine ia pe nedrept o palmă de pământ va purta în jurul gâtului greutatea ei din șapte pământuri”

.[216] Chestiunea este gravă. Mai mult, acela care ia o parte din pământ, mută hotarele și ia ceea ce nu i se cuvine nici nu știe ce îl așteaptă: poate se va folosi de el în această viață, poate va muri înainte de aceasta sau poate va fi lovit de o nenorocire care îi va lua tot ce a dobândit.

Așadar, aceasta este o dovadă că schimbarea semnelor de hotar ale pământului este unul dintre păcatele mari. De aceea, Profetul ﷺ a alăturat-o asocierii, relei purtări față de părinți și nelegiuirilor. Aceasta arată gravitatea ei și faptul că omul trebuie să se ferească de ea și să se teamă de Allah, Slavă Lui și Preaînalt este El, ca să nu o săvârșească.

De la Ṭāriq ibn Shihāb, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Un om a intrat în Paradis din pricina unei muște, iar altul a intrat în Foc din pricina unei muște”. Ei au întrebat: „Cum s-a întâmplat aceasta, o, Trimis al lui Allah?” El a spus: „Doi oameni au trecut pe lângă un neam care avea un idol. Nimeni nu putea trece de el fără să îi aducă o ofrandă. I-au spus unuia dintre cei doi: «Adu o ofrandă!» El a zis: «Nu am nimic de adus». I-au spus: «Adu chiar și o muscă!» A adus o muscă, iar ei l-au lăsat să treacă; astfel, a intrat în Foc. I-au spus și celuilalt: «Adu o ofrandă!» El a răspuns: «Nu aș aduce nimănui vreo ofrandă în afară de

---

215 A fost menționat anterior, la p. 255.

216 A fost menționat anterior, la p. 108.

Allah, Atotputernicul și Mărețul». Atunci i-au tăiat capul, iar el a intrat în Paradis". Relatat de Aḥmad.[217]

Cuvintele *„de la Ṭāriq ibn Shihāb"*: acest hadith are două deficiențe:

Prima: învățații sunt de acord că Ṭāriq ibn Shihāb nu a auzit de la Profet ﷺ. Au avut însă păreri diferite dacă era companion, cei mai mulți considerând că era. Dacă spunem că era companion, faptul că nu a auzit de la Profet ﷺ nu afectează relatarea, fiindcă relatarea mursal a unui companion constituie o dovadă. Dacă nu era companion, este o relatare mursal a altcuiva decât un companion, iar aceasta este una dintre categoriile de relatări slabe.

A doua: Al-Aʿmash relatează hadithul folosind formula *„de la"*, iar el se numără printre cei care practicau tadlīs. Aceasta este o deficiență a hadithului. Din pricina acestor două deficiențe, rămâne o rezervă în privința lui.

Hadithul mai are și o a treia deficiență: imamul Aḥmad l-a relatat de la Ṭāriq, de la Salmān, oprindu-l la cuvintele lui Salmān, fără a-l atribui Profetului. La fel au procedat Abū Nuʿaym și Ibn Abī Shaybah. Este deci posibil ca Salmān să îl fi preluat de la fiii lui Isrāʾīl.

Cuvintele *„din pricina unei muște"*: prepoziția fī exprimă aici cauza, nu locul; sensul este *„din cauza unei muște"*. O exprimare asemănătoare se află în cuvintele Profetului ﷺ: *„O femeie a intrat în Foc din pricina unei pisici pe care o închisese..."*,[218] până la sfârșitul hadithului. Adică: din cauza unei pisici.

Cuvintele *„astfel, a intrat în Foc"*: deși sacrificase un lucru neînsemnat, care nici nu se mănâncă, totuși, când a intenționat să caute apropierea de acel idol prin el, a devenit asociator și a intrat în Foc.

217 Relatat de imamul Aḥmad în Az-Zuhd (p. 15, 16) și de Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (1/203).

218 Din hadithul lui Ibn ʿUmar. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea începutului creației, capitolul despre căderea muștei, 2/448) și de Muslim (Cartea salutului, capitolul despre interzicerea uciderii pisicii, 4/1760).

Învățămintele capitolului

Primul: tâlcuirea cuvintelor „Spune: Rugăciunea mea și sacrificiul meu”.

Al doilea: tâlcuirea cuvintelor „Așadar, roagă-te Domnului tău și adu jertfă”.

Al treilea: începerea cu blestemarea celui care aduce o jertfă altcuiva în afară de Allah.

Al patrulea: blestemarea celui care își blestemă părinții. În aceasta intră și faptul de a blestema părinții altcuiva, încât acela să îți blesteme părinții.

Explicarea învățămintelor

Primul: tâlcuirea cuvintelor *„Spune: Rugăciunea mea și sacrificiul meu”*. Explicarea lor a fost dată la începutul capitolului.

Al doilea: tâlcuirea cuvintelor *„Așadar, roagă-te Domnului tău și adu jertfă”*. Explicarea lor a fost dată la începutul capitolului.

Al treilea: începerea cu blestemarea celui care aduce o jertfă altcuiva în afară de Allah. A început cu aceasta fiindcă este asociere. Când pomenește drepturile, Allah începe cu unicitatea Sa, fiindcă dreptul lui Allah este cel mai însemnat dintre drepturi. Preaînaltul a spus:

﴿واعبدوا الله ولا تشركوا به شيئا وبالوالدين إحسانا﴾

Adorați-L pe Allah, nu Îi asociați nimic și purtați-vă frumos cu părinții

[An-Nisā': 36]

. Preaînaltul a mai spus:

﴿وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه وبالوالدين إحسانا﴾

Domnul tău a hotărât să nu adorați decât pe El și să vă purtați frumos cu părinții
[Al-Isrā': 23]

. Tot astfel, când sunt enumerate interdicțiile și pedepsele, se cuvine să se înceapă cu asocierea și cu pedeapsa ei.

Al patrulea: blestemarea celui care își blestemă părinții. Blestemarea unui om de către altul are două sensuri:

Primul: a invoca blestemul asupra lui.

Al cincilea: blestemarea celui care adăpostește un făptuitor de nelegiuiri, adică un om care săvârșește o faptă pentru care se impune un drept al lui Allah, apoi caută refugiu la cineva care să îl ocrotească de aceasta.

Al șaselea: blestemarea celui care schimbă semnele de hotar ale pământului. Acestea sunt limitele care despart partea de pământ ce ți se cuvine de cea a vecinului tău, iar tu le muți înainte sau înapoi.

Al șaptelea: deosebirea dintre blestemarea unei anumite persoane și blestemarea celor care săvârșesc păcate, în termeni generali.

Al doilea: a-l insulta și a-l ocărî, fiindcă Trimisul ﷺ a explicat aceasta prin cuvintele: *„Îl insultă pe tatăl altui om, iar acela îi insultă tatăl; îi insultă mama, iar acela îi insultă mama”.*[219]

Al cincilea: blestemarea celui care adăpostește un făptuitor de nelegiuiri. S-a arătat deja că aceasta cuprinde atât inovațiile din religie, cât și infracțiunile. Cine adăpostește un făptuitor de

219 A fost menționat anterior, la p. 267.

inovații intră în această categorie; la fel, cine adăpostește un făptuitor de infracțiuni.

Al șaselea: blestemarea celui care schimbă semnele de hotar ale pământului... Nu contează dacă hotarul este între tine și vecinul tău sau, de pildă, între tine și piață, fiindcă hadithul este general.

Al șaptelea: deosebirea dintre blestemarea unei anumite persoane și blestemarea celor care săvârșesc păcate, în termeni generali. Prima este interzisă, iar a doua este îngăduită. Dacă vezi pe cineva care adăpostește un făptuitor de nelegiuiri, nu spune: *„Allah să te blesteme!”*, ci spune, în termeni generali: *„Allah l-a blestemat pe cel care adăpostește un făptuitor de nelegiuiri”*. Dovada este că, atunci când Profetul ﷺ a început să îi blesteme pe unii dintre asociatorii din vremea ignoranței, spunând: *„O, Allah, blestemă-i pe cutare, pe cutare și pe cutare!”*, i s-a interzis aceasta prin cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ليس لك من الأمر شيء أو يتوب عليهم أو يعذبهم فإنهم ظالمون﴾

Tu nu ai nicio putere în această privință: fie că El le primește căința, fie că îi pedepsește, căci ei sunt nedrepți

.[220] Nu îți este îngăduit să blestemi o anumită persoană. Câți oameni nu au avut o însușire prin care meritau blestemul, apoi s-au căit, iar Allah le-a primit căința! Această regulă se deduce, așadar, dintr-o dovadă separată. Este ca și cum autorul, Allah să aibă milă de el, ar fi spus: regula de bază este că nu este îngăduit să se rostească blestemul. Hadithul a venit cu blestemarea în termeni generali, iar în cazul persoanei anume rămâne regula de bază. Musulmanul nu este defăimător și nici obișnuit să blesteme, iar Trimisul ﷺ nu era nici defăimător, nici obișnuit să blesteme.

220 Vezi p. 357.

Poate că acesta este felul în care a fost dedusă regula din hadith; altfel, hadithul în sine nu face această deosebire.

Al optulea: această întâmplare însemnată, cea a muștei.

Al nouălea: faptul că a intrat în Foc din pricina acelei muște, deși nu avusese această intenție, ci făcuse aceasta pentru a scăpa de răul lor.

Al optulea: această întâmplare însemnată, cea a muștei. Se pare că autorul, Allah să aibă milă de el, consideră hadithul autentic, de aceea a întemeiat o regulă pe el. O regulă dedusă dintr-o dovadă depinde de autenticitatea acelei dovezi. Întâmplarea este cunoscută.

Al nouălea: faptul că a intrat în Foc din pricina acelei muște, deși nu avusese această intenție, ci făcuse aceasta pentru a scăpa de răul lor. Această afirmație nu poate fi acceptată fără rezerve. Cuvintele *„Adu chiar și o muscă!”* arată că el a făcut aceasta cu intenția de a căuta apropierea de idol. Dacă ar fi făcut-o numai pentru a scăpa de răul lor, nu ar fi devenit necredincios, fiindcă nu ar fi avut intenția de a căuta acea apropiere. De aceea, juriștii au spus: dacă un om este constrâns să își divorțeze soția și rostește divorțul doar repetând ceea ce îi spune cel care îl constrânge, divorțul nu se produce. În schimb, dacă intenționează divorțul, acesta se produce; iar dacă îl rostește pentru a înlătura constrângerea, nu se produce. Aceasta este corect, potrivit cuvintelor lui ﷺ: *„Faptele sunt numai după intenții”*.[221] Sensul aparent al întâmplării este că omul a sacrificat cu intenția de a căuta apropierea de idol, fiindcă regula de bază este că o faptă împlinită ca răspuns la o cerere corespunde acelei cereri.

221 Din hadithul lui ʿUmar. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea începutului revelației, capitolul despre felul în care a început revelația, 1/13) și de Muslim (Cartea conducerii, capitolul despre cuvintele Profetului ﷺ: „Faptele sunt numai după intenție”, 3/1515).

Al zecelea: înțelegerea gravității asocierii în inimile credincioșilor. Cum a răbdat acela să fie ucis și nu a împlinit ceea ce i-au cerut, deși ei nu îi ceruseră decât o faptă exterioară?!

Noi avem o părere diferită de cea a autorului, Allah să aibă milă de el. Dacă ar fi făcut aceasta pentru a scăpa și nu ar fi intenționat apropierea de acel idol, nu ar fi devenit necredincios, potrivit sensului general al cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿من كفر بالله من بعد إيمانه إلا من أكره وقلبه مطمئن بالإيمان ولكن من شرح بالكفر صدرا﴾

Cel care nu mai crede în Allah după ce a crezut, în afară de cel constrâns, a cărui inimă rămâne liniștită în credință; însă cel care își deschide pieptul necredinței...
[An-Naḥl: 106]

.

Cel care a făcut ceea ce ar atrage necredința numai pentru a scăpa are inima liniștită în credință.

Părerea corectă este, de asemenea, că nu există deosebire între rostirea și fapta la care omul este constrâns. Unii învățați fac această deosebire și spun: dacă este constrâns să rostească ceva, nu devine necredincios, dar dacă este constrâns să săvârșească o faptă, devine necredincios. Ei aduc ca dovadă întâmplarea mușteі. Însă întâmplarea mușteі ridică probleme atât în privința autenticității, cât și în privința sensului dedus din ea, după cum s-a arătat: o faptă împlinită ca răspuns la o cerere corespunde acelei cereri. Chiar dacă am presupune că omul a adus musca drept ofrandă pentru a scăpa de răul lor, avem în această privință un text limpede și hotărâtor, anume cuvintele Celui Preaînalt: *„Cel care nu mai crede în Allah..."* [An-Naḥl: 106], până la sfârșitul versetului. El nu a spus *„prin rostire"*. Câtă vreme avem un text coranic explicit, chiar dacă ar fi transmisă în Sunnah o relatare

autentică al cărei sens ar putea părea neclar, ea trebuie înțeleasă în lumina textului limpede.

Concluzia este că acela care este constrâns la necredință nu devine necredincios câtă vreme inima lui rămâne liniștită în credință și nu își deschide pieptul necredinței.

Al zecelea: înțelegerea gravității asocierii în inimile credincioșilor... Autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, a explicat aceasta.

O chestiune

Dacă un om este constrâns la necredință, este mai bine să rabde chiar dacă este ucis sau să se conformeze în exterior, dând cuvintelor sale un alt înțeles?

Această chestiune trebuie deosebită după împrejurări:

În primul rând: să se conformeze în exterior și în interior. Acest lucru nu este îngăduit, fiindcă este apostazie.

În al doilea rând: să se conformeze în exterior, fără să o facă în interior, cu intenția de a scăpa de constrângere. Acest lucru este îngăduit.

În al treilea rând: să nu se conformeze nici în exterior, nici în interior și să fie ucis. Acest lucru este îngăduit și ține de răbdare.

Dar care este mai bine: să rabde chiar dacă este ucis sau să se conformeze în exterior? Trebuie deosebit după împrejurări. Dacă faptul că cedează constrângerii nu dăunează religiei oamenilor în general, atunci este mai bine să se conformeze în exterior, fără să o facă în interior. Cu atât mai mult dacă rămânerea lui în viață le aduce oamenilor un folos, cum ar fi un om înstărit care își cheltuiește averea în lucruri folositoare, un om care răspândește cunoaștere folositoare sau altul asemenea lor. Chiar dacă nu ar exista un asemenea folos, rămânerea lui în islam îi îngăduie să sporească în fapte bune, ceea ce este un bine. I s-a îngăduit să manifeste necredință în exterior atunci când este constrâns, astfel că este mai bine să dea cuvintelor sale un alt înțeles și să se conformeze în exterior, fără să o facă în interior.

Dacă însă faptul că se conformează și nu rabdă aduce o vătămare islamului, atunci să rabde. Răbdarea poate deveni chiar

obligatorie, fiindcă este o răbdare în lupta pe calea lui Allah, iar chestiunea nu se reduce la păstrarea propriei vieți. De aceea, când companionii i s-au plâns Profetului ﷺ de asuprirea asociatorilor, el le-a povestit despre un om dintre cei de dinaintea noastră, căruia i se treceau piepteni de fier între carne și piele,[222] iar el răbda. Era ca și cum le-ar fi spus: răbdați vătămarea.

Al unsprezecelea: cel care a intrat în Foc era musulman. Dacă ar fi fost necredincios, nu s-ar fi spus: „A intrat în Foc din pricina unei muște”.

Al doisprezecelea: în aceasta se află o mărturie pentru hadithul autentic: „Paradisul este mai aproape de fiecare dintre voi decât cureaua sandalei sale, iar Focul este la fel”.[223]

Dacă, în acea vreme în care erau puțini, companionii, Allah să fie mulțumit de ei, s-ar fi conformat asociatorilor, aceasta ar fi adus o mare vătămare islamului.

La fel, dacă imamul Aḥmad, Allah să aibă milă de el, li s-ar fi conformat în exterior în timpul încercării cunoscute, aceasta ar fi adus o vătămare islamului.

Al unsprezecelea: cel care a intrat în Foc era musulman. Dacă ar fi fost necredincios, nu s-ar fi spus: a intrat în Foc din pricina unei muște. Aceasta este corect. Adică era musulman, apoi a devenit necredincios prin ofranda adusă idolului; aducerea ofrandei a fost cauza intrării lui în Foc. Dacă ar fi fost necredincios înainte să aducă musca, intrarea lui în Foc ar fi fost pusă mai degrabă pe seama necredinței sale, nu pe seama aducerii muștei.

Al doisprezecelea: în aceasta se află o mărturie pentru hadithul autentic: *„Paradisul este mai aproape de fiecare dintre voi decât cureaua sandalei sale, iar Focul este la fel”*. Scopul este

222 Din hadithul lui Khabbāb ibn Al-Aratt. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea virtuților, capitolul despre semnele profeției în islam, 2/520).

223 Din hadithul lui ʿAbdullāh ibn Masʿūd. Relatat de Al-Bukhārī, nr. 6488.

încurajarea și avertizarea. Când omul știe că Paradisul este mai aproape de el decât cureaua sandalei, prinde râvnă să îl caute și spune: nu este departe. Așa cum a spus el ﷺ când a fost întrebat despre ceea ce duce în Paradis și îndepărtează de Foc: *„Ai întrebat despre un lucru măreț, dar el este ușor pentru acela căruia Allah i-l ușurează”*.[224] Iar când i se spune că Focul este mai aproape de el decât cureaua sandalei, se teme și ia seama pe unde merge, ca să nu alunece și să piară. Se poate ca un cuvânt să îl înalțe pe om până la cele mai înalte trepte, iar altul să îl coboare până la cele mai de jos.

Al treisprezecelea: înțelegerea faptului că lucrarea inimii este scopul cel mai însemnat, chiar și la adoratorii idolilor.

Al treisprezecelea: înțelegerea faptului că lucrarea inimii este scopul cel mai însemnat, chiar și la adoratorii idolilor. În realitate, între acest învățământ și al nouălea există o aparentă contradicție. Aici, el leagă judecata de lucrarea inimii, iar în al nouălea a legat-o de exterior, spunând: *„Din pricina acelei muște, deși nu avusese această intenție, ci făcuse aceasta pentru a scăpa de răul lor”*. De aici ar rezulta că lăuntrul lui era nevătămat. Aici spune însă că fapta depinde de lucrarea inimii. Nu există îndoială că autorul, Allah să aibă milă de el, are dreptate când spune că hotărâtoare este inima.

În realitate, fapta se întemeiază pe inimă. Oamenii se deosebesc mai mult prin lucrările inimilor decât prin faptele trupurilor. Deosebirea dintre ei în privința intenției și a smereniei este mai mare decât deosebirea dintre faptele lor trupești. Unii Îl adoră pe Allah, dar au o mândrie care nu îi lasă să se smerească și să se supună fiecărui adevăr. Alții se smeresc în fața adevărului, însă

224 Din hadithul lui Muʿādh. Transmis de imamul Aḥmad (5/231). Relatat de At-Tirmidhī (Credința, capitolul despre inviolabilitatea rugăciunii, 7/281), care a spus: „Bun și autentic (ḥasan ṣaḥīḥ)”, de An-Nasāʾī în Al-Kubrā, după cum se arată în Tuḥfat al-Ashrāf (8/399), și de Ibn Mājah (Cartea încercărilor, capitolul despre înfrânarea limbii în vremea încercărilor, nr. 3973).

intenția lor este deficitară; găsești la ei, de pildă, un fel de fățărnicie.

Lucrările și rostirile inimii au o mare însemnătate. Omul trebuie să le îndrepte cu sinceritate numai către Allah. Rostirile inimii sunt convingerile ei, precum credința în Allah, în îngerii Săi, în Cărțile Sale, în trimișii Săi, în Ziua de Apoi și în destin, cu binele și răul său. Lucrările ei sunt mișcările sale: iubirea, teama, speranța, încrederea, cererea de ajutor și cele asemenea lor.

Leacul pentru aceasta este Coranul și Sunnah, precum și întoarcerea la viața Trimisului ﷺ, cunoscându-i împrejurările vieții, cuvintele, lupta și chemarea. Acestea ajută în strădania de a îndrepta inima. Unul dintre mijloacele îndreptării inimii este să nu îți ocupi inima cu lumea aceasta.

11 Locurile în care nu se aduce jertfă lui Allah

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Să nu stai niciodată în ea”,[225] până la sfârșitul versetului.

Această trecere făcută de autor este cât se poate de potrivită. În capitolul precedent a pomenit jertfa adusă altcuiva în afară de Allah: fapta însăși era îndreptată către altcineva decât Allah. În acest capitol pomenește jertfa adusă lui Allah, însă într-un loc în care se jertfește altcuiva. De pildă, cineva ar vrea să aducă lui Allah sacrificiul de Sărbătoarea Jertfei într-un loc unde se jertfește idolilor. Nu îți este îngăduit să jertfești acolo, fiindcă, în aparență, aceasta înseamnă să te conformezi asociatorilor. Mai mult, Satana ți-ar putea strecura în inimă o intenție rea, astfel încât să crezi că jertfirea în acel loc este mai bună sau altceva asemenea. Acesta este un pericol.

Cuvintele *„Să nu stai în ea”*: pronumele se referă la moscheea vătămării, care fusese construită cu o intenție stricată. Preaînaltul a spus:

﴿والذين اتخذوا مسجدا ضرارا وكفرا وتفريقا بين المؤمنين وإرصادا لمن حارب الله ورسوله﴾

Și cei care au ridicat o moschee pentru a pricinui vătămare, pentru necredință, pentru a-i dezbina pe credincioși și ca loc de pândă pentru cel care a luptat împotriva lui Allah și a Trimisului Său

[At-Tawbah: 107]

225 Sura At-Tawbah, versetul 108.

. Cei care o ridicaseră erau fățarnicii, iar scopurile lor erau următoarele:

1. Să aducă vătămare moscheii Qubā'. De aceea este numită moscheea vătămării.

2. Necredința în Allah, fiindcă în ea era întărită necredința, Allah să ne ferească, de vreme ce o ridicaseră fățarnicii.

3. Să îi dezbine pe credincioși. Astfel, în loc ca în moscheea Qubā' să se roage un rând sau două, s-ar ruga doar o jumătate de rând, iar ceilalți ar fi în cealaltă moschee. Legea ține seama de adunarea laolaltă a credincioșilor.

4. Să pregătească un loc de pândă pentru cel care luptase împotriva lui Allah și a Trimisului Său. Se spune că un om, Abū ʿĀmir cel nelegiuit, plecase în ținutul Ash-Shām. Între el și fățarnicii care ridicaseră moscheea exista o corespondență. Ei au ridicat această moschee după îndrumările lui, ca să se adune în ea și să hotărască vicleniile și înșelătoriile pe care voiau să le îndrepte împotriva Trimisului ﷺ și a companionilor săi. Allah Preaînaltul a spus: *„Ei vor jura: «Nu am vrut decât binele!»"* Acesta este obiceiul fățarnicilor: jurămintele mincinoase.

Particula in exprimă negația, dovadă fiind excepția care urmează după ea. Sensul este: nu am vrut decât binele. Răspunsul la acest jurământ mincinos este: *„Iar Allah mărturisește că ei sunt mincinoși"*.

Allah Preaînaltul a mărturisit că ei mint. Ceea ce ascund în inimile lor nu este cunoscut decât de Cunoscătorul deplin al celor nevăzute. Pentru Allah, ceea ce tăinuiesc în inimile lor este ca un lucru văzut, privit cu ochii, după cum Allah Preaînaltul a spus în sura Al-Munāfiqūn:

﴿والله يشهد إن المنافقين لكاذبون﴾

Iar Allah mărturisește că fățarnicii sunt mincinoși
[Al-Munāfiqūn: 1]

.

Cuvintele *„Să nu stai niciodată în ea"*: lā este particula de interdicție, iar taqum este verbul la forma apocopată, cerută de

această particulă; semnul apocopării este sukūn. Litera wāw a fost eliminată fiindcă ultima literă a verbului a primit sukūn, iar wāw era și ea fără vocală. A fost eliminată pentru a evita întâlnirea a două consoane fără vocală.

Cuvântul *„niciodată”* arată că acea moschee va rămâne o moschee a fățărniciei.

Cuvintele *„O moschee întemeiată pe evlavie”*: lām este particula de început, masjid este subiectul propoziției nominale, iar predicatul său este *„este mai vrednică să stai în ea”*. Folosirea formei nehotărâte exprimă măreția moscheii, dovadă fiind cuvintele *„O moschee întemeiată pe evlavie”* [At-Tawbah: 108]. Adică evlavia i-a fost pusă temelie, iar ea s-a înălțat pe această temelie. Această exprimare, *„mai vrednică”*, nu are aici sensul obișnuit al comparației, în care doi termeni au în comun o însușire, iar unul o are într-o măsură mai mare decât celălalt, fiindcă aici moscheea vătămării nu are niciun drept să se stea în ea pentru rugăciune. Acest fel de exprimare, adică folosirea comparației când termenul pus pe treapta inferioară nu are deloc însușirea despre care este vorba, se întâlnește adesea în Coran. De pildă, în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا وأحسن مقيلا﴾

Locuitorii Paradisului vor avea în acea Zi un sălaș mai bun și un loc de odihnă mai frumos

[Al-Furqān: 24]

.

Cuvintele *„în ea”* înseamnă: în această moschee întemeiată pe evlavie.

Cuvintele *„iubesc să se curățească”*: spre deosebire de cei din moscheea vătămării, care sunt o necurăție, după cum Allah Preaînaltul a spus despre fățarnici:

﴿سيحلفون بالله لكم إذا انقلبتم إليهم لتعرضوا عنهم فأعرضوا عنهم إنهم رجس﴾

Ei vă vor jura pe Allah, când vă veți întoarce la ei, ca să îi lăsați în pace. Așadar, îndepărtați-vă de ei, căci ei sunt o necurăție
[At-Tawbah: 95]

.

Cuvintele *„să se curățească”* cuprind curățirea inimii de fățărnicie, invidie, ranchiună și cele asemenea lor, precum și curățirea trupului de murdărie, de necurățenii și de stările de impuritate rituală.

Cuvintele *„Iar Allah îi iubește pe cei care se curățesc”*: aceasta este o iubire adevărată, afirmată despre Allah, Atotputernicul și Mărețul, potrivită măreției și slavei Sale. Ea nu seamănă cu iubirea făpturilor. Cei care neagă atributele spun că prin iubire se înțelege răsplata sau voința de a răsplăti; o explică, așadar, fie prin faptă, fie prin voința de a o săvârși. Aceasta este o greșeală.

Cuvântul al-muṭṭahhirīn are la origine forma al-mutaṭahhirīn. Litera tāʾ a fost asimilată literei ṭāʾ, potrivit unei reguli morfologice cunoscute.

Legătura versetului cu acest capitol

Întrucât moscheea vătămării fusese ridicată pentru păcate, pentru a pricinui vătămare, pentru necredință și pentru a-i dezbina pe credincioși, Allah i-a interzis Trimisului Său să stea în ea pentru rugăciune, deși rugăciunea lui în ea ar fi fost pentru Allah. Aceasta arată că nu se stă pentru rugăciune într-un loc în care Allah este nesocotit. Acea moschee fusese ridicată pentru rugăciune, dar era un loc al păcatului, astfel că rugăciunea nu se împlinește în ea. Tot astfel, dacă un om ar vrea să jertfească

într-un loc în care se jertfește altcuiva în afară de Allah, acest lucru ar fi interzis, fiindcă seamănă cu rugăciunea în moscheea vătămării. Apropiată de aceasta este interdicția rugăciunii la răsăritul și la apusul soarelui, fiindcă acestea sunt două momente în care necredincioșii se prosternează soarelui. În acest caz se ia în considerare timpul, iar în hadithul menționat de autor se ia în considerare locul.

De la Thābit ibn Aḍ-Ḍaḥḥāk, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: un om a făcut o făgăduință să sacrifice niște cămile la Buwānah. L-a întrebat pe Profet ﷺ, iar el a spus: „Se afla acolo vreun idol dintre idolii perioadei ignoranței, care era adorat?" Ei au răspuns: „Nu". El a întrebat: „Se ținea acolo vreo sărbătoare de-a lor?" Ei au răspuns: „Nu". Atunci Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Împlinește-ți făgăduința, căci nu se împlinește o făgăduință prin nesocotirea lui Allah, și nici în privința a ceea ce fiul lui Ādam nu stăpânește". Relatat de Abū Dāwūd, iar lanțul său de transmitere îndeplinește condițiile celor doi.[226]

Cuvintele *„a făcut o făgăduință"*: în limbajul obișnuit, nadhr înseamnă asumarea unei obligații și un legământ. În terminologia juridică înseamnă ca persoana responsabilă potrivit Legii să își impună, pentru Allah, un lucru care nu era obligatoriu. Unii au spus că nu este nevoie de precizarea *„care nu era obligatoriu"*: dacă omul făgăduiește să împlinească o îndatorire deja obligatorie, făgăduința este valabilă, iar acel lucru devine obligatoriu din două motive, prin făgăduință și prin Lege. De aici rezultă obligația ispășirii dacă făgăduința nu este împlinită.

În principiu, făgăduința este dezaprobată. Unii învățați înclină chiar să o considere interzisă, fiindcă Profetul ﷺ a oprit-o și a spus: *„Ea nu aduce niciun bine, ci prin ea se scoate ceva de la*

---

226 Relatat de Abū Dāwūd (Cartea jurămintelor și a făgăduințelor, capitolul despre împlinirea făgăduinței care este poruncită, 3/607), fără ca el să îi adauge vreun comentariu, de Al-Bayhaqī în As-Sunan (10/83) și de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 1341. Ibn Ḥajar l-a declarat autentic în At-Talkhīṣ (4/180).

zgârcit”.[227] În plus, omul își impune prin ea ceva de care Allah îl lăsase liber, adăugând astfel o îndatorire asupra sa. De obicei, cel care face o făgăduință ajunge să regrete. Îl vezi întrebându-i pe învățați în toate părțile, căutând să scape de ceea ce a făgăduit, fiindcă îl împovărează și îi este greu. Așa fac mai ales unii oameni de rând când se îmbolnăvesc sau când întârzie împlinirea unei nevoi: fac o făgăduință de parcă ar spune că Allah nu le va dărui un bine ori nu va îndepărta răul decât prin acea făgăduință.

Cuvântul ibil, *„cămile”*, este un substantiv colectiv care nu are singular din aceeași formă, ci un singular corespunzător ca sens, anume baʿīr, *„cămilă”*.

Cuvintele *„la Buwānah”*: prepoziția bāʾ are sensul lui fī și exprimă locul. Sensul este: într-un loc numit Buwānah.

Cuvintele *„Se afla acolo vreun idol”*: wathan înseamnă orice este adorat în afară de Allah, fie un copac, fie o piatră, sculptată sau nesculptată. Termenul șanam se referă îndeosebi la ceea ce este făcut de om.

Cuvintele *„perioadei ignoranței”* se referă la vremea de dinaintea misiunii profetice. Ea a fost numită astfel fiindcă oamenii se aflau într-o mare ignoranță.

Cuvintele *„care era adorat”* determină cuvântul *„idol”* și descriu realitatea, fiindcă idolii sunt lucrurile adorate în afară de Allah.

Cuvintele *„Ei au răspuns: «Nu»”*: cel care întrebase era un singur om, dar, fiind și alți oameni de față, aceștia i-au răspuns Profetului ﷺ. Nu este nicio opreliște ca răspunsul să vină de la altcineva decât cel întrebat.

Cuvântul *„sărbătoare”*: ʿīd desemnează ceva care revine sau se repetă; ʿawd înseamnă întoarcere. Adică: obișnuiau oamenii din perioada ignoranței să vină în acest loc și să facă din această zi o sărbătoare, chiar dacă nu se afla acolo un idol? Ei au răspuns: *„Nu”*. Profetul ﷺ a întrebat, așadar, despre două lucruri: despre asociere și despre mijloacele care duc la ea. Despre asociere: *„Se*

227 Relatat de Al-Bukhārī (Cartea jurămintelor, capitolul despre împlinirea făgăduinței, 4/277) și de Muslim (Cartea făgăduințelor, capitolul despre interzicerea făgăduinței, 3/1260).

afla acolo vreun idol?" Iar despre mijloacele ei: *„Se ținea acolo vreo sărbătoare de-a lor?"*

Cuvintele *„Împlinește-ți făgăduința"*: awfi este un verb la imperativ, format prin eliminarea literei slabe yā', a cărei prezență inițială este indicată de vocala kasrah.

Are acest imperativ sensul său propriu de poruncă sau exprimă doar îngăduința?

Răspunsul: poate exprima îngăduința și poate avea sensul propriu de poruncă. În privința sacrificării cămilelor are sensul propriu de poruncă, iar în privința locului exprimă îngăduința. Nu este obligatoriu să le sacrifice în acel loc, fiindcă niciun loc de pe pământ nu devine obligatoriu în acest fel, în afară de unul care se distinge printr-un merit. Cele care se disting printr-un asemenea merit sunt cele trei moschei. Așadar, în privința sacrificării cămilelor, ca sacrificiu făgăduit, porunca exprimă obligația; în privința locului, ea exprimă îngăduința. Dovadă este că el a pus acele două întrebări. Dacă i s-ar fi răspuns afirmativ, ar fi spus: nu împlini făgăduința. Când împrejurarea ar putea cere fie interdicția, fie încuviințarea, porunca exprimă îngăduința.

Cuvintele *„Împlinește-ți făgăduința"*: el ﷺ a motivat aceasta prin absența unei piedici, spunând: *„Căci nu se împlinește o făgăduință prin nesocotirea lui Allah"*.

Cuvintele *„nu se împlinește o făgăduință"*: în expresia arabă lā wafā'a li-nadhr, lā neagă întreaga categorie, wafā' este substantivul guvernat de ea, iar li-nadhr este predicatul.

Cuvintele *„prin nesocotirea lui Allah"* determină făgăduința. Adică nu poți împlini o făgăduință care presupune nesocotirea lui Allah, fiindcă nu te apropii de Allah nesocotindu-L. Păcatul nu este îngăduit, încât să se poată spune: săvârșește-l.

Felurile făgăduinței

Primul: făgăduința care trebuie împlinită, cea de ascultare față de Allah, potrivit cuvintelor lui ﷺ: *„Cine făgăduiește să Îl asculte pe*

Allah să Îl asculte”.[228]

Al doilea: făgăduința a cărei împlinire este interzisă, cea de nesocotire a lui Allah, potrivit cuvintelor lui ﷺ: *„Iar cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah să nu Îl nesocotească”*, (vezi nota 228, p. 286) și cuvintelor: *„Căci nu se împlinește o făgăduință prin nesocotirea lui Allah”*.

Al treilea: făgăduința care are statutul unui jurământ, anume făgăduința de a face un lucru îngăduit. Omul poate alege între a-l face și a împlini ispășirea unui jurământ. De pildă, dacă făgăduiește să poarte o anumită haină, poate să o poarte sau să nu o poarte și să împlinească ispășirea unui jurământ.

Al patrulea: făgăduința din îndârjire și mânie. A fost numită astfel fiindcă îndârjirea și mânia o provoacă de obicei, fără ca acestea să fie neapărat prezente. Prin ea se urmărește sensul unui jurământ: îndemnarea, oprirea, întărirea unei afirmații sau a unei negări. De pildă, un om spune: *„Astăzi s-a întâmplat cutare lucru”*, iar celălalt răspunde: *„Nu s-a întâmplat”*, apoi adaugă: *„Dacă s-a întâmplat, Îi făgăduiesc lui Allah să postesc un an”*. Scopul acestei făgăduințe este întărirea negării. Dacă se dovedește că acel lucru s-a întâmplat, cel care a făcut făgăduința poate alege între a posti un an și a împlini ispășirea unui jurământ. Dacă postește, și-a împlinit făgăduința; dacă nu postește, și-a încălcat angajamentul, iar cel care își încalcă jurământul împlinește ispășirea unui jurământ.

Al cincilea: făgăduința de a face un lucru dezaprobat. Împlinirea ei este dezaprobată, iar omul trebuie să împlinească ispășirea unui jurământ.

Al șaselea: făgăduința nespecificată, în care este rostită formula făgăduinței, de pildă: *„Am față de Allah o făgăduință de împlinit”*. Ispășirea ei este ispășirea unui jurământ, după cum a spus Profetul ﷺ: *„Ispășirea făgăduinței al cărei obiect nu a fost*

228 Din hadithul lui ʿĀ’işah. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea jurămintelor și a făgăduințelor, capitolul despre făgăduința privind ceea ce omul nu stăpânește și despre făgăduința de a săvârși un păcat, 4/229).

numit este ispășirea unui jurământ”.[229]

O chestiune: se încheie o făgăduință de a săvârși un păcat?
Răspunsul: da, se încheie. De aceea, Trimisul ﷺ a spus: *„Cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah să nu Îl nesocotească”.*[230] Dacă ar fi spus: *„Cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah nu are nicio făgăduință”*, aceasta ar fi însemnat că ea nu se încheie. Cuvintele *„să nu Îl nesocotească”* arată că făgăduința se încheie, însă nu este pusă în fapt.

Dacă făgăduința se încheie, este obligatorie o ispășire sau nu? Învățații au avut păreri diferite, iar de la imamul Aḥmad sunt transmise două păreri:

Prima părere: unii învățați au spus că ispășirea nu este obligatorie. Au adus ca dovadă cuvintele Profetului ﷺ: *„Nu se împlinește o făgăduință prin nesocotirea lui Allah”*,[231] precum și cuvintele lui ﷺ: *„Iar cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah să nu Îl nesocotească”*. Profetul ﷺ nu a pomenit o ispășire; dacă ar fi fost obligatorie, ar fi pomenit-o.

A doua părere: ispășirea este obligatorie. Aceasta este părerea cunoscută a școlii, fiindcă Trimisul ﷺ a arătat într-un alt hadith, diferit de cele două, că ispășirea ei este ispășirea unui jurământ.[232] Faptul că un lucru nu este pomenit într-un hadith nu înseamnă că el nu există. Nepomenirea nu este o afirmare a inexistenței. Dacă Trimisul ar fi spus: *„Nu există ispășire”*, cele două hadithuri ar fi fost în contradicție și ar fi trebuit să căutăm care are întâietate. Însă Trimisul nu a negat ispășirea, ci a păstrat tăcerea, iar tăcerea nu contrazice o afirmație explicită. Tăcerea și nepomenirea pot presupune sprijinirea pe ceea ce fusese spus anterior. Dacă Trimisul spusese aceasta înainte să îl oprească pe acel om, nu a

229 Relatat de Ibn Mājah (2127) și de At-Tirmidhī (1528), care l-a declarat autentic. Relatarea de bază se află la Muslim (1645).

230 A fost menționat anterior, la p. 286.

231 Va fi menționat mai departe, la p. 283.

232 Din hadithul lui ʿĀʾișah. Relatat de Aḥmad (6/247), de Abū Dāwūd, nr. 3290, de At-Tirmidhī, nr. 1524, de An-Nasāʾī, nr. 3834, de Ibn Mājah, nr. 2125, și de Al-Bayhaqī (10/69). A fost declarat autentic de Aṭ-Ṭaḥāwī și de Ibn As-Sakan, după cum se arată în At-Talkhīṣ al-Ḥabīr (4/176).

mai repetat-o, sprijinindu-se pe ceea ce spusese deja. Nu este necesar ca, de fiecare dată când rostește un enunț general, Trimisul să amintească toate precizările și particularizările care îl privesc. Dacă acest lucru ar fi fost necesar, Sunnah ar fi devenit foarte întinsă. Când Trimisul ﷺ rostește un hadith general, iar în alt loc există ceva care îl particularizează, el este înțeles potrivit acelei particularizări, chiar dacă ea nu a fost amintită odată cu enunțul general. De asemenea, potrivit analogiei juridice, dacă un om jură să săvârșească un lucru interzis și spune: *„Pe Allah, voi face acest lucru"*, deși este interzis, el nu trebuie să îl facă, ci să împlinească ispășirea unui jurământ, chiar dacă a jurat să săvârșească un lucru interzis. Făgăduința se aseamănă cu jurământul; prin urmare, ispășirea ei este ispășirea unui jurământ. Această părere este mai corectă.

Cuvintele *„și nici în privința a ceea ce fiul lui Ādam nu stăpânește"*: ceea ce fiul lui Ādam nu stăpânește poate avea două sensuri:

Primul: ceea ce nu are dreptul să facă potrivit Legii. De pildă, dacă spune: *„Îi făgăduiesc lui Allah să eliberez sclavul lui cutare"*, făgăduința nu este valabilă, fiindcă nu are dreptul să îl elibereze.

Al doilea: ceea ce nu are putința să facă în realitate. De pildă, dacă spune: *„Îi făgăduiesc lui Allah să zbor cu mâinile mele"*, această făgăduință nu este valabilă, fiindcă nu are putința să o facă. Juriștii, Allah să aibă milă de ei, dau asemenea exemple pentru lucrurile imposibile.

Din hadith se învață că nu se jertfește într-un loc în care se jertfește altcuiva în afară de Allah. Acesta este motivul pentru care autorul l-a menționat. Înțelepciunea acestei interdicții cuprinde următoarele:

Primul: aceasta duce la asemănarea cu necredincioșii.

Al doilea: aceasta îi poate induce în eroare pe oameni prin acea faptă. Cel care te vede jertfind într-un loc în care jertfesc asociatorii poate crede că fapta asociatorilor este îngăduită.

Al treilea: acei asociatori vor fi întăriți în fapta lor dacă văd pe cineva făcând asemenea lor. Nu există îndoială că întărirea asociatorilor este un lucru interzis, iar a le stârni mânia se numără printre faptele bune. Allah Preaînaltul a spus:

﴿ولا يطؤون موطئا يغيظ الكفار ولا ينالون من عدو نيلا إلا كتب لهم به عمل صالح﴾

Ei nu calcă într-un loc care îi înfurie pe necredincioși și nu pricinuiesc vreun neajuns unui dușman fără să le fie înscrisă pentru aceasta o faptă bună

[At-Tawbah: 120]

.

Învățămintele capitolului

Primul: tâlcuirea cuvintelor „Să nu stai niciodată în ea”.

Al doilea: păcatul poate avea un efect asupra unui loc, la fel și ascultarea față de Allah.

Al treilea: raportarea unei chestiuni neclare la o chestiune limpede, pentru a înlătura neclaritatea.

Explicarea învățămintelor

Primul: tâlcuirea cuvintelor Celui Preaînalt *„Să nu stai niciodată în ea”*. Explicarea lor a fost dată la începutul capitolului.

Al doilea: păcatul poate avea un efect asupra unui loc, la fel și ascultarea față de Allah. Adică, fiindcă acel loc fusese un loc al asocierii, omului i s-a interzis să facă acolo ceva asemănător asocierii, pentru a nu semăna cu asociatorii.

Cât despre rugăciunea într-o biserică, rugăciunea musulmanului se deosebește de rugăciunea celor din biserică,

astfel că omul nu îi imită prin această faptă. Nu este la fel cu jertfirea într-un loc în care se jertfește altcuiva în afară de Allah, fiindcă fapta este aceeași în categoria și felul ei. De aceea, dacă un om ar vrea să se roage într-un loc în care se jertfește altcuiva în afară de Allah, acest lucru ar fi îngăduit, fiindcă rugăciunea nu este de felul adorării pe care asociatorii o săvârșesc în acel loc. Tot astfel, ascultarea față de Allah are un efect asupra locului. De aceea, moscheile sunt mai bune decât piețele, iar dintre moschei, cele vechi sunt mai bune decât cele noi.

Al treilea: raportarea unei chestiuni neclare la o chestiune limpede, pentru a înlătura neclaritatea. Interzicerea sacrificiului în acel loc putea fi neclară, însă Trimisul ﷺ a lămurit-o cerând precizări.

Al patrulea: muftiul cere precizări atunci când are nevoie de ele.

Al cincilea: nu este nicio opreliște să se desemneze prin făgăduință un anumit loc, dacă nu există piedici.

Al patrulea: muftiul cere precizări atunci când are nevoie de ele, fiindcă Profetul ﷺ a cerut precizări. Dar trebuie cerute precizări în orice împrejurare sau doar atunci când există mai multe posibilități?

Răspunsul: nu sunt obligatorii decât atunci când există mai multe posibilități. Dacă am cere precizări în fiecare chestiune, lucrurile s-ar prelungi mult.

De pildă, dacă cineva ne întreabă despre un contract de vânzare, nu este obligatoriu să cerem precizări dacă prețul este cunoscut, dacă bunul vândut este cunoscut, dacă vânzarea a fost condiționată sau nu; dacă bunul era proprietatea vânzătorului, cum îl dobândise și dacă nu existau piedici. Dar, dacă există mai multe posibilități, trebuie cerute precizări. De pildă, dacă suntem întrebați despre un om care a murit lăsând o fiică, un frate și un unchi patern, frate bun al tatălui, trebuie cerute precizări despre frate: este frate bun sau frate numai după mamă? Dacă este numai după mamă, el este exclus de la moștenire, iar restul îl primește

unchiul. În celălalt caz, unchiul este exclus, iar restul îl primește fratele.

Al cincilea: nu este nicio oprelişte să se desemneze prin făgăduință un anumit loc, dacă nu există piedici.

Dovada sunt cuvintele: *„Împlinește-ți făgăduința”*. Piedicile pot fi deja existente sau previzibile. O piedică existentă este prezența unui idol ori a unei sărbători din perioada ignoranței. Una previzibilă este teama că jertfirea în acel loc ar duce la venerarea lui. Dacă există această teamă, fapta este interzisă. De pildă, dacă un om vrea să sacrifice lângă un munte, în principiu acest lucru este îngăduit. Dar, dacă există teama că oamenii de rând vor ajunge să creadă că acel loc are un merit aparte, devine interzis.

Al șaselea: interzicerea acestui lucru dacă acolo s-a aflat un idol dintre idolii perioadei ignoranței, chiar și după îndepărtarea lui.

Al șaptelea: interzicerea acestui lucru dacă acolo s-a ținut o sărbătoare de-a lor, chiar și după încetarea ei.

Al optulea: nu este îngăduită împlinirea făgăduinței făcute pentru acel loc, fiindcă este o făgăduință de a săvârși un păcat.

Al nouălea: a ne feri de asemănarea cu asociatorii în sărbătorile lor, chiar dacă nu aceasta a fost intenția.

Al zecelea: nu există făgăduință pentru un păcat.

Al șaselea: interzicerea acestui lucru dacă acolo s-a aflat un idol dintre idolii perioadei ignoranței, chiar și după îndepărtarea lui. Dovada sunt cuvintele: *„Se afla acolo vreun idol dintre idolii perioadei ignoranței?”* Kāna este un verb la trecut. Motivul interdicției rămâne și după îndepărtarea idolului, fiindcă el ar putea fi adus din nou.

Al șaptelea: interzicerea acestui lucru dacă acolo s-a ținut o sărbătoare de-a lor, chiar și după încetarea ei. Dovada sunt cuvintele: *„Se ținea acolo vreo sărbătoare de-a lor?”*

Al optulea: nu este îngăduită împlinirea făgăduinței făcute pentru acel loc, fiindcă este o făgăduință de a săvârși un păcat. Dovada sunt cuvintele: *„Căci nu se împlinește o făgăduință prin nesocotirea lui Allah”.*

Al nouălea: a ne feri de asemănarea cu asociatorii în sărbătorile lor, chiar dacă nu aceasta a fost intenția. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a arătat explicit că, pentru existența asemănării, intenția nu este o condiție. Ea este oprită chiar dacă omul nu a intenționat-o; când există și intenția, păcatul este mai grav. De aceea, Shaykh al-Islām Muḥammad ibn ʿAbd Al-Wahhāb a spus: chiar dacă nu aceasta a fost intenția.

Al zecelea: nu există făgăduință pentru nesocotirea lui Allah. Așa a spus autorul, iar formularea hadithului menționat este: *„Nu se împlinește o făgăduință”.* Între cele două exprimări există o deosebire. Dacă se spune: *„Nu există făgăduință pentru un păcat”*, sensul ar fi că făgăduința nu se încheie. Dacă se spune: *„Nu se împlinește”*, sensul este că ea se încheie, însă nu trebuie împlinită. În Sunnah au fost transmise ambele formulări. Dar *„nu există făgăduință”* trebuie înțeles cu sensul *„nu se împlinește o făgăduință”*, potrivit cuvintelor lui ﷺ din hadithul autentic: *„Iar cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah să nu Îl nesocotească”.*[233]

Al unsprezecelea: fiul lui Ādam nu poate face o făgăduință în privința a ceea ce nu stăpânește.

Al unsprezecelea: fiul lui Ādam nu poate face o făgăduință în privința a ceea ce nu stăpânește. Despre aceasta se spune ceea ce s-a spus despre formularea *„nu există făgăduință pentru un păcat”.* Sensul este: nu se împlinește o făgăduință în privința a ceea ce fiul lui Ādam nu stăpânește. Aceasta cuprinde atât ceea ce nu are

233 A fost menționat anterior, la p. 286.

dreptul să facă potrivit Legii, cât și ceea ce nu are putința să facă în realitate.

12 Făgăduințele făcute altcuiva decât lui Allah

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Ei își împlinesc făgăduința”.[234]

Făgăduința făcută altcuiva în afară de Allah este, de pildă, să spui: *„Am față de cutare o făgăduință de împlinit”*, *„Am față de acest mormânt o făgăduință de împlinit”* sau *„Am față de Jibrīl o făgăduință de împlinit”*, urmărind prin aceasta apropierea de ei, și cele asemenea.

Deosebirea dintre aceasta și făgăduința de a săvârși un păcat este că făgăduința făcută altcuiva în afară de Allah nu Îi este adresată lui Allah deloc. Făgăduința de a săvârși un păcat Îi este adresată lui Allah, însă privește o faptă prin care El este nesocotit. De pildă, omul spune: *„Îi făgăduiesc lui Allah să fac cutare și cutare lucru”*, dintre păcatele împotriva lui Allah. Făgăduința Îi este adresată lui Allah, iar fapta făgăduită este un păcat. O asemănare se află în deosebirea dintre a jura pe Allah să săvârșești un lucru interzis și a jura pe altcineva în afară de Allah. Jurământul pe altcineva este, de pildă: *„Pe Profet, voi face cutare lucru”*; acestuia îi corespunde făgăduința făcută altcuiva în afară de Allah. Jurământul pe Allah pentru un lucru interzis este, de pildă: *„Pe Allah, voi fura”*; acestuia îi corespunde făgăduința de a săvârși un păcat.

Făgăduința făcută altcuiva în afară de Allah are statut de asociere, fiindcă este o adorare îndreptată către cel căruia îi este făcută. Dacă este adorare, omul a îndreptat-o către altcineva decât Allah și devine astfel asociator. O asemenea făgăduință nu se încheie deloc și nu impune ispășire. Ea este asociere de care omul

234 Sura Al-Insān, versetul 7.

trebuie să se căiască, la fel ca jurământul pe altcineva în afară de Allah: acesta nu se încheie și nu are ispășire.

În schimb, făgăduința de a săvârși un păcat se încheie, însă nu este îngăduită împlinirea ei și impune ispășirea unui jurământ. La fel, jurământul pe Allah de a săvârși un lucru interzis se încheie și impune ispășire.

Autorul a menționat în acest capitol două versete:

Primul: cuvintele *„Ei își împlinesc făgăduința”*. Acest verset a fost rostit pentru a-i lăuda pe cei drepți.

﴿إن الأبرار يشربون من كأس كان مزاجها كافورا﴾

Cei drepți vor bea dintr-un pocal al cărui amestec este de camfor

. Faptul că sunt lăudați pentru împlinirea făgăduinței presupune că aceasta este un act de adorare, fiindcă omul nu este lăudat și nu merită intrarea în Paradis decât pentru împlinirea unei fapte de adorare.

Și cuvintele Sale:

﴿وما أنفقتم من نفقة أو نذرتم من نذر فإن الله يعلمه﴾

Orice cheltuială faceți și orice făgăduință rostiți, Allah le cunoaște

.[235]

Dacă autorul ar fi adăugat după acest verset cuvintele Celui Preaînalt: *„Și să își împlinească făgăduințele”* [Al-Ḥajj: 29], dovada ar fi fost mai limpede. Cuvintele *„Și să își împlinească*

235 Sura Al-Baqarah, versetul 270.

făgăduințele" sunt o poruncă, iar porunca de a împlini făgăduința arată că ea este adorare, fiindcă adorarea este ceea ce a fost poruncit prin Lege. Autorul aduce versetul ca dovadă că făgăduința făcută altcuiva în afară de Allah este asociere astfel: Allah Preaînaltul i-a lăudat pentru aceasta și a făcut-o unul dintre mijloacele prin care intră în Paradis. Ea nu poate fi un mijloc de intrare în Paradis decât dacă este adorare. Prin urmare, îndreptarea ei către altcineva decât Allah este asociere.

Al doilea verset. Cuvintele *„Orice cheltuială faceți"*: mă este termenul condițional, anfaqtum este verbul condiției, iar răspunsul condiției este *„Allah le cunoaște"*.

Cuvântul *„cheltuială"* explică termenul *„orice"* din *„Orice cheltuială faceți"*. Cheltuiala înseamnă oferirea de avere și poate fi făcută pentru bine sau pentru altceva.

Cuvintele *„și orice făgăduință rostiți"* sunt legate prin coordonare de cuvintele *„Orice cheltuială faceți"*.

Cuvintele *„Allah le cunoaște"*: legarea unui lucru de cunoașterea lui Allah arată că el face obiectul răsplătirii. Nu cunoaștem alt folos al acestei înștiințări despre cunoaștere decât faptul că de ea se leagă răsplătirea. Răsplătirea pentru această faptă arată că ea ține de adorarea pentru care omul este răsplătit. Acesta este felul în care autorul aduce dovada din acest verset.

În Aș-Ṣaḥīḥ, de la ʿĀʾișah, Allah să fie mulțumit de ea, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Cine făgăduiește să Îl asculte pe Allah să Îl asculte, iar cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah să nu Îl nesocotească".[236]

Cuvintele *„În Aș-Ṣaḥīḥ"*: despre această exprimare s-a vorbit deja în capitolul despre explicarea unicității, la p. 192.

Cuvintele *„Cine făgăduiește"* formează o propoziție condițională cu sens general. Îl cuprinde și pe copil? Unii învățați au spus că îl cuprinde, astfel că făgăduința făcută de el se încheie. Alții au spus că nu îl cuprinde, fiindcă un copil nu are capacitatea de a fi

236 Trimiterile la sursele sale au fost date anterior, la p. 286.

obligat și nici de a-și asuma obligații. Potrivit acestei păreri, copilul este exceptat din sensul general, fiindcă nu are capacitatea de a fi obligat și nici de a-și asuma obligații.

Cuvintele *„să Îl asculte pe Allah”*: ascultarea înseamnă conformarea cu porunca, adică să te conformezi cu ceea ce Allah voiește de la tine. Dacă îți poruncește ceva, ascultarea este împlinirea acelui lucru; dacă îți interzice ceva, ascultarea este părăsirea lucrului interzis. Acesta este sensul ascultării când termenul este folosit singur. Când se spune *„ascultare și nesocotire”*, ascultarea se referă la împlinirea poruncilor, iar nesocotirea la săvârșirea celor interzise.

Cuvintele *„să Îl asculte”*: particula fa introduce răspunsul condiției, fiindcă propoziția exprimă o cerere, iar lām este particula poruncii. Sensul aparent al hadithului cuprinde atât actele de ascultare făgăduite a căror categorie este obligatorie, precum rugăciunea, pelerinajul și altele, cât și cele a căror categorie nu este obligatorie, precum a-i învăța pe alții cunoașterea și cele asemenea. Unii învățați au spus că împlinirea făgăduinței nu este obligatorie decât dacă respectiva categorie de ascultare este obligatorie. Sensul general al hadithului le respinge însă părerea.

Sensul aparent al hadithului îl cuprinde și pe cel care făgăduiește un act de ascultare printr-o făgăduință necondiționată, care nu are o cauză, de pildă: *„Îi făgăduiesc lui Allah să postesc trei zile”*, precum și pe cel care face o făgăduință condiționată, de pildă: *„Dacă reușesc, Îi făgăduiesc lui Allah să postesc trei zile”*. Nu este temeinică părerea celui care face deosebire între ele, fiindcă hadithul este general.

Să știi că făgăduința nu aduce bine, chiar dacă este o făgăduință de ascultare, ci prin ea se scoate ceva de la zgârcit. De aceea, Profetul ﷺ a oprit-o. Unii învățați o consideră interzisă, iar către această părere înclină Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, din pricina interdicției ei și fiindcă îți impui o îndatorire de care erai scutit. Câți oameni nu au făcut făgăduințe, apoi au regretat și poate nici nu le-au împlinit! Temeinicia părerii care consideră făgăduința interzisă este arătată de cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وأقسموا بالله جهد أيمانهم لئن أمرتهم ليخرجن﴾

Ei au jurat pe Allah, cu cele mai puternice jurăminte ale lor, că, dacă le poruncești, vor ieși
[An-Nūr: 53]

. Acesta este un angajament întărit prin jurământ, asemănător făgăduinței. Allah Preaînaltul a spus: *„Spune: «Nu jurați! Se cere o ascultare cunoscută»”* [An-Nūr: 53]. Adică vi se cere o ascultare cunoscută, fără jurământ. Când omul nu împlinește un act de ascultare decât printr-o făgăduință sau printr-un jurământ făcut asupra sa, aceasta arată că ascultarea îi este grea.

Temeinicia părerii care o consideră interzisă, mai ales în cazul făgăduinței condiționate, este arătată și de faptul că acela care făgăduiește pare să nu aibă încredere în Allah, Atotputernicul și Mărețul. Parcă ar crede că Allah nu îi dăruiește vindecarea decât dacă Îi oferă ceva în schimb. De aceea, când își pierd speranța vindecării, oamenii încep să facă făgăduințe. În aceasta se află o părere rea despre Allah, Atotputernicul și Mărețul. Părerea care o consideră interzisă este temeinică.

Dacă se întreabă: cum puteți considera interzis un lucru pentru a cărui împlinire Allah l-a lăudat pe om?

Răspunsul: noi nu spunem că împlinirea este interzisă, încât să ni se spună că am contrazis textul. Spunem că interzisă sau puternic dezaprobată este asumarea făgăduinței. Există o deosebire între asumarea și împlinirea ei: asumarea are loc la început, iar împlinirea este punerea ulterioară în fapt a ceea ce a fost făgăduit.

Cuvintele *„Iar cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah să nu Îl nesocotească”*: lā exprimă interdicția, iar interdicția urmează felul nesocotirii. Dacă fapta este interzisă, împlinirea făgăduinței este interzisă; dacă fapta este dezaprobată, împlinirea făgăduinței este dezaprobată. Nesocotirea înseamnă săvârșirea a ceea ce a fost oprit. Potrivit învățaților, lucrurile oprite sunt de două feluri: cele oprite printr-o interdicție propriu-zisă și cele oprite cu titlu de dezaprobare.

Învățămintele capitolului

Primul: obligația de a împlini făgăduința.

Al doilea: dacă s-a dovedit că aceasta este adorare a lui Allah, îndreptarea ei către altcineva decât Allah este asociere.

Al treilea: nu este îngăduită împlinirea unei făgăduințe de a săvârși un păcat.

Explicarea învățămintelor

Primul: obligația de a împlini făgăduința. Se înțelege numai făgăduința de ascultare față de Allah, potrivit cuvintelor: *„Cine făgăduiește să Îl asculte pe Allah să Îl asculte”*,[237] precum și cuvintelor autorului din al treilea învățământ: nu este îngăduită împlinirea unei făgăduințe de a săvârși un păcat.

Al doilea: dacă s-a dovedit că aceasta este adorare, îndreptarea ei către altcineva decât Allah este asociere. Aceasta este o regulă în unicitatea adorării: orice faptă care este adorare, dacă este îndreptată către altcineva decât Allah, este asociere.

Al treilea: nu este îngăduită împlinirea unei făgăduințe de a săvârși un păcat, potrivit cuvintelor lui ﷺ: *„Cine făgăduiește să Îl nesocotească pe Allah să nu Îl nesocotească”.*

237 A fost menționat anterior, la p. 286.

13 Căutarea adăpostului la altcineva decât Allah

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿وأنه كان رجال من الإنس يعوذون برجال من الجن فزادوهم رهقا﴾

Unii bărbați dintre oameni căutau adăpost la unii bărbați dintre jinni, iar aceștia le-au sporit împovărarea

.[238]

Cuvintele *„o formă de asociere”*: particula min exprimă o parte dintr-un întreg. Acest titlu nu trebuie înțeles în mod absolut. Dacă omul caută adăpost la o persoană în privința unui lucru pe care aceasta îl poate face, este îngăduit, la fel ca cererea de ajutor.

Cuvintele Celui Preaînalt *„Unii bărbați dintre oameni”*: wāw este o particulă de coordonare, iar hamzah din anna este vocalizată cu fatḥah, fiindcă propoziția este coordonată cu *„că un grup de jinni a ascultat”*.

Ibn Mālik a spus:

Hamzah din in se deschide când un substantiv verbal
îi poate lua locul; în celelalte cazuri, se citește cu kasrah.
Propoziția se poate reda, așadar, printr-un substantiv verbal.

Adică: spune că mi s-au revelat ascultarea unui grup de jinni și faptul că unii bărbați dintre oameni căutau adăpost la unii bărbați dintre jinni.

238 Sura Al-Jinn, versetul 6.

Cuvintele *„dintre oameni”* determină cuvântul *„bărbați”*, fiindcă acesta este nehotărât, iar ceea ce urmează după un termen nehotărât îl determină.

Cuvintele *„căutau adăpost”*: propoziția este predicatul lui kāna. Se spune ʿādha bihi și lādha bihi: primul înseamnă căutarea adăpostului de ceea ce te înspăimântă, iar al doilea, căutarea ocrotirii pentru ceea ce nădăjduiești. Pe această deosebire se întemeiază cuvintele poetului care se adresează celui pe care îl laudă, deși ceea ce a spus nu I se cuvine decât lui Allah:

O, tu, la care mă adăpostesc pentru ceea ce nădăjduiesc
și la care caut scăpare de ceea ce mă tem,
oamenii nu pot vindeca un os pe care îl frângi
și nu pot frânge un os pe care îl vindeci.

Cuvintele *„căutau adăpost la unii bărbați dintre jinni”*: se refugiau la ei de lucrurile de care se temeau, crezând că îi vor ocroti. Însă aceștia le-au sporit împovărarea, adică frica și groaza. În perioada ignoranței, când arabii poposeau într-o vale, strigau cât îi ținea glasul: *„Caut adăpost la stăpânul acestei văi de nesăbuiții neamului său”*.

Cuvântul *„împovărare”* înseamnă groază și frică. Mai mult, rahaq este mai puternic decât simpla groază și frică: este ca și cum, pe lângă groază și frică, ceva îi împovărează și îi slăbește. Groaza și frica sunt în inimi, iar împovărarea este în trupuri.

Acest verset arată că este interzisă căutarea adăpostului la jinni, fiindcă ea nu îi folosește celui care caută adăpost, ci îi sporește împovărarea. A fost pedepsit prin contrariul a ceea ce urmărise. Acesta este sensul aparent: pronumele wāw din verb se referă la jinni, iar pronumele hāʾ din complement se referă la oameni. S-a spus și că oamenii le-au sporit jinnilor rahaq, adică mândria și răzvrătirea. Părerea corectă este însă prima.

Cuvintele *„la unii bărbați dintre jinni”* arată că între jinni sunt bărbați și femei. Se poate ca un bărbat dintre jinni să aibă raporturi cu o femeie dintre oameni, iar în sens invers, un bărbat dintre oameni să aibă raporturi cu o femeie dintre jinni. Juriștii au menționat diferența de părere privind obligația îmbăierii rituale în urma unui asemenea raport.

În capitolul despre îmbăierea rituală, juriștii spun că, dacă o femeie afirmă că un jinn are raporturi cu ea asemenea unui bărbat, îmbăierea rituală devine obligatorie pentru ea. Cât despre faptul că un bărbat ar avea raporturi cu o femeie dintre jinni, s-a spus aceasta, dar eu nu am văzut-o în cuvintele învățaților; sunt doar istorisiri care se povestesc. Allah știe cel mai bine.

De la Khawlah bint Ḥakīm, care a spus: l-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând: „Cine poposește într-un loc și spune: «Caut adăpost în cuvintele lui Allah desăvârșite, de răul a ceea ce a creat», nimic nu îi va face rău până când va pleca din acel loc". Relatat de Muslim.[239]

Noi trebuie însă să credem în existența lor, că sunt răspunzători potrivit Legii, că între ei sunt unii drepți și alții mai prejos de aceasta, că între ei sunt musulmani și nedrepți și că între ei sunt bărbați și femei.

Felul în care versetul constituie o dovadă este mustrarea celor care caută adăpost la altcineva decât Allah. Nu există îndoială că acela care caută adăpost într-un lucru și-a legat speranța de el și se sprijină pe el, iar aceasta este o formă de asociere.

Cuvintele *„Cine poposește într-un loc"* îl cuprind atât pe cel care se stabilește acolo permanent, cât și pe cel care se oprește vremelnic. Dovada este că *„un loc"* este un termen nehotărât într-o construcție condițională, iar un termen nehotărât într-o asemenea construcție exprimă generalitatea.

Cuvintele *„Caut adăpost"* înseamnă: mă refugiez și caut ocrotire.

Cuvântul kalimāt, *„cuvinte"*, este unul dintre pluralele de număr mic, fiindcă este un plural feminin regulat. Pluralele de număr mic desemnează de la trei la zece, iar cele de număr mare desemnează ceea ce depășește zece. S-a spus și că pluralele de număr mare desemnează de la trei până la nesfârșit. Potrivit

239 În Cartea pomenirii și a invocației, capitolul despre căutarea adăpostului de o soartă rea, 4/2080.

acestei păreri, pluralul de număr mic și cel de număr mare au același început, însă se deosebesc prin limita de sus.

Ibn Mālik a spus:

Afʿilah, afʿul, apoi fiʿlah

și afʿāl sunt plurale de număr mic.

Unele dintre acestea exprimă, prin întrebuințarea lor, un număr mare,

precum arjul; și inversul se întâlnește, ca în sufiyy.

Părerea mai puternică este că pluralele de număr mic pot indica un număr mare atunci când există o dovadă.

Kalimāt este, așadar, un plural de număr mic care indică un număr mare, fiindcă există o dovadă. Preaînaltul a spus:

﴿قل لو كان البحر مدادا لكلمات ربي لنفد البحر قبل أن تنفد كلمات ربي ولو جئنا بمثله مددا﴾

Spune: «Dacă marea ar fi cerneală pentru cuvintele Domnului meu, marea s-ar sfârși înainte să se sfârșească cuvintele Domnului meu, chiar dacă am aduce încă una asemenea ei spre ajutor»

[Al-Kahf: 109]

. Și mai puternice în această privință sunt cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ولو أنما في الأرض من شجرة أقلام والبحر يمده من بعده سبعة أبحر ما نفدت كلمات الله﴾

Dacă toți copacii de pe pământ ar fi condeie, iar marea ar fi ajutată de alte șapte mări după ea, cuvintele lui Allah tot nu s-ar sfârși

[Luqmān: 27]

. Prin cuvinte se înțeleg aici atât cuvintele privitoare la creație și hotărâre, cât și cele ale Legii.

Cuvântul *„desăvârșite”*: desăvârșirea cuvântului constă în două lucruri:

1. Adevărul în înștiințări.
2. Dreptatea în hotărâri.
Allah Preaînaltul a spus:

﴿وتمت كلمة ربك صدقا وعدلا﴾

Cuvântul Domnului tău s-a desăvârșit în adevăr și dreptate
[Al-Anʿām: 115]

.

Cuvintele *„de răul a ceea ce a creat”* înseamnă: de răul lucrului pe care l-a creat. Allah a creat totul, binele și răul. Însă răul nu Îi este atribuit Lui, fiindcă El l-a creat pentru o înțelepciune; datorită acelei înțelepciuni, crearea lui este un bine. Prin urmare, spunem că răul nu se află în fapta lui Allah, ci în cele făcute de El, adică în făpturile Sale. În această expresie, mă trebuie înțeles numai ca pronume relativ: de răul lucrului pe care l-a creat. Dacă l-ai înțelege ca particulă care formează un substantiv verbal și ai spune *„de răul creării Tale”*, termenul *„creare”* ar putea însemna atât fapta de a crea, cât și ceea ce a fost creat. Dacă îl înțelegi însă ca pronume relativ, se stabilește că sensul este lucrul făcut, adică făptura.

Nu tot ceea ce a creat Allah cuprinde rău. Cauți însă adăpost de răul unei făpturi dacă în ea există rău. Făpturile lui Allah se împart în trei categorii:

1. Ceea ce este numai rău, precum Focul și Iblīs, priviți în sine. Dar, dacă luăm în considerare înțelepciunea pentru care Allah i-a creat, crearea lor este un bine.

2. Ceea ce este numai bine, precum Paradisul, trimișii și îngerii.

3. Ceea ce cuprinde și rău, și bine, precum oamenii, jinnii și animalele.

Tu cauți adăpost numai de răul a ceea ce cuprinde rău.

Cuvintele *„nimic nu îi va face rău”*: termenul nehotărât se află într-o construcție negativă și exprimă generalitatea. Este vorba despre răul oricărei ființe care cuprinde rău, dintre jinni, oameni și altele, fie văzut, fie ascuns, până când omul pleacă din acel loc. Aceasta este o înștiințare al cărei conținut nu poate da greș,

fiindcă sunt cuvintele celui adevărat și vrednic de crezare. Dacă efectul nu se produce, aceasta se datorează existenței unei piedici, nu unei insuficiențe a mijlocului sau neîmplinirii înștiințării.

La fel este cu toate mijloacele prescrise despre care ne-a înștiințat Profetul ﷺ: dacă sunt împlinite și efectul nu se produce, aceasta nu se datorează unei deficiențe a mijlocului, ci existenței unei piedici. De pildă, recitarea surei Al-Fātiḥah asupra bolnavilor este vindecare.[240] Unii oameni o recită, dar bolnavul nu se vindecă. Aceasta nu este o insuficiență a mijlocului, ci o piedică între mijloc și efectul său. La fel este pomenirea numelui lui Allah înaintea raportului conjugal: ea împiedică vătămarea copilului de către Satana.[241] Se poate ca numele lui Allah să fie pomenit, iar Satana să îl vatăme totuși pe copil, din pricina unei piedici care împiedică producerea efectului acestui mijloc. Trebuie să căuți care este piedica, pentru a o înlătura, astfel încât să se producă efectul mijlocului.

Al-Qurṭubī a spus: *„Am încercat aceasta. Într-o zi am uitat, am intrat în locuința mea fără să rostesc aceste cuvinte și m-a înțepat un scorpion”.*

Dovada din hadith se află în cuvintele *„Caut adăpost în cuvintele lui Allah”.* Autorul vorbește în titlu despre căutarea adăpostului la altcineva în afară de Allah, iar aici se caută adăpost în cuvinte, nu direct la Allah. De ce?

Răspunsul: cuvintele lui Allah sunt unul dintre atributele Sale. De aceea, învățații au adus acest hadith ca dovadă că vorbirea lui Allah este unul dintre atributele Sale și nu este creată. Într-o asemenea privință, nu este îngăduită căutarea adăpostului într-o făptură. Dacă acele cuvinte ar fi fost create, Profetul ﷺ nu ne-ar fi îndrumat să căutăm adăpost în ele. Prin urmare, sensul cuvintelor autorului este: căutarea adăpostului la altcineva decât Allah sau într-altceva decât unul dintre atributele Sale.

240 A fost menționat anterior, la p. 126.

241 Din hadithul lui Ibn ʿAbbās. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea căsătoriei, capitolul despre ceea ce spune bărbatul când se apropie de soția sa, 5165) și de Muslim (Cartea căsătoriei, capitolul despre ceea ce este recomandat să se rostească înaintea raportului conjugal, 2/1058).

În hadith se spune: *„Caut adăpost în măreția lui Allah și în puterea Sa de răul a ceea ce simt și de care mă tem”*.[242] Aici s-a căutat adăpost în măreția și în puterea lui Allah, fără a se spune direct *„la Allah”*. Măreția și puterea sunt atribute ale lui Allah și nu sunt create. De aceea este îngăduit să se jure pe Allah și pe atributele Sale, fiindcă acestea nu sunt create.

Cât despre jurământul pe semnele lui Allah, dacă omul se referă la versetele revelate, este îngăduit; dacă se referă la semnele din creație, nu este îngăduit.

Cât despre căutarea adăpostului la o făptură, trebuie deosebit după împrejurări. Dacă lucrul cerut nu stă în puterea făpturii, aceasta este o formă de asociere. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a spus: *„Niciunul dintre imami nu îngăduie căutarea adăpostului la o făptură”*. Aceste cuvinte nu trebuie înțelese în mod absolut. Ei se referă la ceea ce nu poate face decât Allah, fiindcă nimeni în afară de Allah nu te poate ocroti de răul pe care numai Allah îl poate înlătura. În această categorie intră și căutarea adăpostului la cei din morminte, căci ei nu pot nici să aducă folos, nici să pricinuiască rău. Căutarea adăpostului la ei este asociere majoră, fie că omul se află lângă mormintele lor, fie departe de ele.

În schimb, căutarea adăpostului la o făptură în privința a ceea ce stă în puterea ei este îngăduită. Comentatorul, shaykh Sulaymān, a arătat aceasta în Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd. Același înțeles rezultă din hadithurile transmise în Ṣaḥīḥ Muslim. Când Profetul ﷺ a pomenit încercările, a spus: *„Cine găsește un refugiu de ele să caute adăpost în el”*.[243] La fel este întâmplarea femeii care a căutat adăpost la Umm Salamah,[244] a sclavului care a căutat

242 Din hadithul lui ʿUthmān ibn Abī Al-ʿĀṣ. Relatat de Muslim (Cartea salutului, capitolul despre recomandarea de a pune mâna pe locul durerii, 4/1728).

243 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea virtuților, capitolul despre semnele profeției, 2/520) și de Muslim (Cartea încercărilor, capitolul despre ivirea încercărilor, 4/2212).

244 Din hadithul lui Jābir. Relatat de Muslim (Cartea pedepselor stabilite, capitolul despre pedeapsa pentru furt, 3/1689).

adăpost la Profet ﷺ,[245] precum și întâmplarea celor care caută adăpost în Sanctuar și la Kaʿbah,[246] și altele asemenea.

Aceasta rezultă și din judecata rațională. Dacă sunt oprit de tâlhari și caut adăpost la un om care mă poate scăpa de ei, nu este nicio opreliște. Dar legarea inimii de o făptură este, fără îndoială, o formă de asociere. Dacă îți legi inima, speranța, teama și toate treburile de o anumită persoană și o faci refugiul tău, aceasta este asociere, fiindcă o asemenea legătură nu se cuvine decât față de Allah.

Prin urmare, cuvintele shaykhului, Allah să aibă milă de el, *„Imamii nu îngăduie căutarea adăpostului la o făptură"* se referă la ceea ce nu poate face decât Allah. Dacă textele nu ar fi venit cu aceste deosebiri, am fi înțeles cuvintele în mod absolut și am fi spus că nu este îngăduită în nicio împrejurare căutarea adăpostului la altcineva decât Allah.

Învățămintele capitolului

Primul: tâlcuirea versetului din sura Al-Jinn.

Al doilea: faptul că aceasta este o formă de asociere.

Al treilea: dovedirea acestui lucru prin hadith, fiindcă învățații îl aduc ca dovadă că acele cuvinte ale lui Allah nu sunt create. Ei au spus: fiindcă a căuta adăpost într-o făptură este asociere.

Al patrulea: meritul acestei invocații, deși este scurtă.

245 Relatat de Muslim într-una dintre formulările sale (3/1281).

246 Din hadithul lui Umm Salamah. Relatat de Muslim (Cartea încercărilor, capitolul despre înghițirea de către pământ a oștirii care se îndreaptă spre Casă, 4/2208).

Al cincilea: faptul că un lucru aduce un folos lumesc, prin îndepărtarea unui rău sau dobândirea unui folos, nu dovedește că el nu este asociere.

Explicarea învățămintelor

Primul: tâlcuirea versetului din sura Al-Jinn. Explicarea sa a fost dată la începutul capitolului.

Al doilea: faptul că aceasta este o formă de asociere, adică a căuta adăpost la altcineva decât Allah. Deosebirile privitoare la aceasta au fost deja explicate.

Al treilea: dovedirea acestui lucru prin hadith, fiindcă învățații îl aduc ca dovadă că acele cuvinte ale lui Allah nu sunt create, întrucât a căuta adăpost într-o făptură este asociere. Legătura dovezii este că a căuta adăpost în cuvintele lui Allah rămâne o căutare a adăpostului la Allah, fiindcă ele sunt unul dintre atributele Sale.

Al patrulea: meritul acestei invocații, deși este scurtă. Adică folosul ei: nimic nu îți face rău câtă vreme rămâi în acel loc.

Al cincilea: faptul că un lucru aduce un folos lumesc, prin îndepărtarea unui rău sau dobândirea unui folos, nu dovedește că el nu este asociere. Sensul cuvintelor sale este că un lucru poate fi asociere chiar dacă îți aduce un folos. Existența folosului nu implică absența asocierii. Omul poate avea un folos din ceva care este asociere.

De pildă, jinnii te pot ocroti, însă căutarea acestei ocrotiri este asociere, chiar dacă aduce un folos.

Un alt exemplu: un om se poate prosterna unui rege, iar acesta îi dăruiește averi și palate. Aceasta este asociere, chiar dacă aduce un folos. În aceeași categorie intră exagerările celor care își laudă regii pentru a primi daruri. Câștigul nu înlătură faptul că sunt asociatori.

Unul dintre ei a spus:

Fii cum voiești, o, tu care nu ai seamăn,
și cum voiești, căci nicio făptură nu se apropie de tine.

Hadithul mai cuprinde un folos: Legea nu înlătură o practică din perioada ignoranței fără să arate ceva mai bun în locul ei. În

perioada ignoranței, oamenii căutau adăpost la jinni. Aceasta a fost înlocuită cu aceste cuvinte: să caute adăpost în cuvintele desăvârșite ale lui Allah, de răul a ceea ce a creat.

Aceasta este calea dreaptă pe care trebuie să o urmeze cel care cheamă la Allah. Când le închide oamenilor o poartă a răului, trebuie să le deschidă o poartă a binelui. Să nu spună doar *„Este interzis”* și să tacă, ci să spună: *„Acest lucru este interzis; fă în schimb cutare și cutare lucru îngăduit”*. Există exemple pentru aceasta în Coran și în Sunnah.
Din Coran, cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يا أيها الذين آمنوا لا تقولوا راعنا وقولوا انظرنا﴾

O, voi cei care credeți! Nu spuneți «Rāʿinā», ci spuneți «Unẓurnā»
[Al-Baqarah: 104]

. Când le-a interzis să spună *„Rāʿinā”*, le-a arătat cuvântul care îi ține locul: *„Unẓurnā”*. Din Sunnah, cuvintele lui ﷺ adresate celui căruia îi interzisese să vândă un ṣāʿ de curmale bune pentru doi ṣāʿ și doi pentru trei: *„Vinde curmalele amestecate pe dirhami și cumpără cu dirhamii curmale bune”*.[247] Când l-a oprit de la lucrul interzis, i-a deschis calea dreaptă în care nu există nimic interzis.

247 Din hadithul lui Abū Saʿīd Al-Khudrī și Abū Hurayrah. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea vânzărilor, capitolul despre cel care vrea să vândă curmale pentru curmale mai bune, 2/123) și de Muslim (Cartea irigării, capitolul despre vânzarea alimentelor în cantități egale, 3/1215).

14 Invocarea și cererea de izbăvire

Cuvintele *„o formă de asociere”*: particula min exprimă o parte dintr-un întreg, ceea ce arată că asocierea nu se limitează la acest lucru. Istighāthah înseamnă cererea de izbăvire, adică de înlăturare a unei nenorociri.
Cuvintele autorului, Allah să aibă milă de el, nu trebuie înțelese în mod absolut. Ele se referă la ceea ce persoana căreia i se cere izbăvirea nu poate face, fie pentru că este moartă sau absentă, fie pentru că nenorocirea este dintre cele pe care numai Allah Preaînaltul le poate înlătura. Dacă omul cere unui mort să îl apere, cere ajutor unui absent sau îi cere unui om viu și prezent să facă să coboare ploaia, toate acestea sunt forme de asociere. Dacă însă îi cere unui om viu și prezent ceva ce stă în puterea lui, este îngăduit. Allah Preaînaltul a spus:

﴿فاستغاثه الذي من شيعته على الذي من عدوه﴾

Cel din tabăra lui i-a cerut ajutor împotriva celui din tabăra dușmanului său
[Al-Qașaș: 15]

.

Dacă îi ceri cuiva izbăvire, iar el are putința să te ajute, trebuie, pentru corectitudinea credinței tale în unicitate, să crezi că el este numai un mijloc și că nu are, prin sine însuși, puterea de a înlătura nenorocirea. Altfel, s-ar putea să te sprijini pe el și să Îl uiți pe Creatorul mijlocului, ceea ce știrbește desăvârșirea credinței în unicitate.

Cuvintele *„sau a-l invoca”* sunt coordonate cu *„a cere izbăvire”*. Sensul este că invocarea altcuiva decât Allah este o formă de asociere, fiindcă invocația este adorare. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وقال ربكم ادعوني أستجب لكم إن الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين﴾

Domnul vostru a spus: «Invocați-Mă și vă voi răspunde! Cei care se socotesc prea mari pentru adorarea Mea vor intra în Gheena umiliți»
[Ghāfir: 60]

. *„Adorarea Mea”* înseamnă aici invocarea Mea; Allah a numit, așadar, invocația adorare. El ﷻ a spus: *„Cu adevărat, invocația este adorare”*.[248]

Chemarea se împarte în două feluri:

1. Cea care este adorare. Îndreptarea ei către altcineva decât Allah este asociere. Ea este însoțită de teamă, dorință, iubire și smerită implorare.

2. Cea care nu este adorare. Aceasta poate fi îndreptată către o făptură. Profetul ﷺ a spus: *„Răspundeți celui care vă invită”*,[249] și a mai spus: *„Dacă te invită, răspunde-i”*.[250] Prin urmare, cuvintele autorului *„sau a-l invoca”* se referă la invocația de adorare sau la cererea unui lucru pe care cel solicitat nu îl poate împlini.

Cuvintele *„a cere izbăvire”*: an și propoziția introdusă de ea pot fi redate printr-un substantiv verbal și formează subiectul așezat

248 Relatat de Aḥmad în Al-Musnad (4/267), de At-Tirmidhī (Invocațiile, capitolul „Invocația este miezul adorării”, 9/92), care a spus: „Hadith bun și autentic (ḥasan ṣaḥīḥ)”, de Abū Dāwūd (Cartea rugăciunii, capitolul despre invocație, 2/161), de Ibn Mājah (Cartea invocației, capitolul despre meritul invocației, 2/1258), de Al-Ḥākim (1/490), care l-a declarat autentic, iar Adh-Dhahabī a fost de acord cu el, și de Aṭ-Ṭabarānī în Aṣ-Ṣaghīr (2/97). Ibn Ḥajar a spus în Al-Fatḥ (1/49): „Lanțul său de transmitere este bun (jayyid)”.

249 p. 150.

250 A fost menționat anterior, la p. 196.

după predicat. Predicatul este pus înainte: *„este o formă de asociere”*. Sensul este: cererea de izbăvire de la altcineva decât Allah este o formă de asociere. Subiectul poate fi exprimat direct sau printr-o construcție echivalentă.

Un subiect exprimat direct este, de pildă: *„Zayd stă în picioare”*. Unul exprimat printr-o construcție echivalentă se află în cuvintele: *„Iar să postiți este mai bine pentru voi”* [Al-Baqarah: 184], adică: postul vostru este mai bun pentru voi.

Cuvintele *„sau a-l invoca”* reprezintă coordonarea unui termen general cu unul particular. Cererea de izbăvire privește numai înlăturarea unei nenorociri, pe când cererea, în general, poate urmări dobândirea unui folos sau îndepărtarea unui rău.

Autorul, Allah să aibă milă de el, a menționat în acest capitol mai multe versete:

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك فإن فعلت فإنك إذا من الظالمين﴾

Nu invoca, în afară de Allah, ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează! Dacă ai face aceasta, ai fi atunci dintre cei nedrepți

.[251]

Primul verset. Cuvintele *„Nu invoca, în afară de Allah”*: din contextul aparent al versetului rezultă că adresarea îi este făcută Trimisului ﷺ, fie că îl privește numai pe el, fie că îi cuprinde și pe ceilalți. Unii învățați au spus că ea nu poate fi adresată Trimisului ﷺ, fiindcă este imposibil ca Trimisul ﷺ să săvârșească aceasta; ei presupun înaintea versetului cuvântul *„Spune”*. Această părere este foarte slabă și scoate versetele din contextul lor.

251 Sura Yūnus, versetul 106.

Părerea corectă este că adresarea fie îl privește în mod particular pe Trimis ﷺ, iar regula se aplică atât lui, cât și celorlalți, fie îi privește pe toți cei cărora li se poate adresa și îl cuprinde și pe Trimis ﷺ.
Faptul că o asemenea adresare îi este făcută nu presupune că el ar putea săvârși acea faptă. Preaînaltul a spus:

﴿ولقد أوحي إليك وإلى الذين من قبلك لئن أشركت ليحبطن عملك ولتكونن من الخاسرين﴾

Ți s-a revelat ție și celor de dinaintea ta: «Dacă vei asocia, fapta ta va fi zădărnicită și vei fi dintre cei pierduți»
[Az-Zumar: 65]

. Adresarea îi este făcută lui și tuturor trimișilor. O asemenea faptă nu poate proveni de la el datorită stării sale, nu datorită simplului fapt că este om.

Înțelepciunea interdicției este, așadar, ca ceilalți să îi urmeze exemplul. Dacă interdicția îi este adresată celui de la care, datorită stării sale, acea faptă nu poate proveni, ea îi privește cu atât mai mult pe cei care o pot săvârși.

Cuvintele *„Nu invoca, în afară de Allah”*: duʿā’ înseamnă cererea unui folos sau cererea de a fi îndepărtat un rău. După cum au arătat învățații, el este de două feluri:

Primul: invocația de adorare, adică împlinirea poruncii lui Allah. Cel care împlinește porunca lui Allah, precum cel care se roagă, postește sau dă zakāh, urmărește prin aceasta răsplata și scăparea de pedeapsă. Fapta lui cuprinde astfel o invocație exprimată prin starea sa. Această faptă poate fi însoțită și de o invocație rostită.

Al doilea: invocația de cerere, adică cererea unui folos sau cererea de a fi îndepărtat ceea ce îi dăunează omului.

Primul fel nu poate fi îndreptat către altcineva decât Allah. În privința celui de-al doilea există deosebirile explicate anterior.

Cuvintele *„în afară de Allah”* înseamnă: altcineva decât Allah.

Cuvintele *„ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează”*: *„nu îți folosește”* înseamnă că nu îți aduce folos dacă îl adori. Despre *„nici nu îți dăunează”* s-a spus că înseamnă: nu îndepărtează răul de la tine. S-a spus și că, dacă ai părăsi adorarea lui, nu ți-ar putea face rău, fiindcă nu se poate răzbuna. Acesta este sensul aparent al exprimării.

Cuvintele

﴿ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك﴾

Nu invoca, în afară de Allah, ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează

înseamnă: fiindcă nu îți poate aduce folos sau rău. Această precizare nu este o condiție din care să se deducă, prin opoziție, că ți-ar fi îngăduit să îl invoci pe acela care îți poate aduce folos și rău. Ea descrie realitatea: cel invocat în afară de Allah nu aduce nici folos, nici rău. Allah Preaînaltul a spus:

﴿ومن أضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجيب له إلى يوم القيامة وهم عن دعائهم غافلون وإذا حشر الناس كانوا لهم أعداء وكانوا بعبادتهم كافرين﴾

Cine este mai rătăcit decât acela care invocă, în afară de Allah, pe cineva care nu îi va răspunde până în Ziua Învierii și care nu știe de invocarea lor? Când oamenii vor fi adunați, cei invocați le vor fi dușmani și vor tăgădui adorarea pe care le-au adus-o

[Al-Aḥqāf: 5–6]

.

O precizare care nu este o condiție, ci descrie realitatea, se află și în cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يا أيها الناس اعبدوا ربكم الذي خلقكم والذين من قبلكم﴾

O, oameni! Adorați-L pe Domnul vostru, care v-a creat pe voi și pe cei de dinaintea voastră
[Al-Baqarah: 21]

. Cuvintele *„care v-a creat pe voi și pe cei de dinaintea voastră”* descriu realitatea, fiindcă nu există un al doilea domn care să nu ne fi creat pe noi și pe cei de dinaintea noastră. La fel sunt cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وربائبكم اللاتي في حجوركم﴾

Și fiicele voastre vitrege care se află sub ocrotirea voastră
[An-Nisā': 23]

: aceasta descrie situația întâlnită de obicei. La fel sunt și cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يا أيها الذين آمنوا استجيبوا لله وللرسول إذا دعاكم لما يحييكم﴾

O, voi cei care credeți! Răspundeți-I lui Allah și Trimisului când vă cheamă la ceea ce vă dă viață
[Al-Anfāl: 24]

. Ele descriu realitatea, fiindcă orice chemare pe care ne-o adresează Trimisul ﷺ este către ceea ce ne dă viață.

Orice precizare menită să descrie realitatea are rolul unei motivări a regulii. De pildă, cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يا أيها الناس اعبدوا ربكم الذي خلقكم﴾

O, oameni! Adorați-L pe Domnul vostru, care v-a creat
[Al-Baqarah: 21]

, adică adorați-L fiindcă v-a creat.
Și cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يا أيها الذين آمنوا استجيبوا لله وللرسول إذا دعاكم لما يحييكم﴾

O, voi cei care credeți! Răspundeți-I lui Allah și Trimisului când vă cheamă la ceea ce vă dă viață

, adică fiindcă nu vă cheamă decât la ceea ce vă dă viață. Tot astfel, cuvintele Celui Preaînalt: *„Nu invoca, în afară de Allah, ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează”*, adică fiindcă nu îți poate aduce folos sau rău. Prin urmare, această precizare nu este o condiție. Unii o numesc *„însușire explicativă”*.

Cuvintele *„Dacă ai face aceasta, ai fi atunci dintre cei nedrepți”* înseamnă: dacă ai invoca, în afară de Allah, ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează. Adresarea îi este făcută Trimisului ﷺ. In este particula condițională, iar răspunsul condiției este propoziția *„ai fi atunci”*. *„Atunci”* înseamnă: în momentul în care faci aceasta ești dintre cei nedrepți. Este o precizare privitoare la împrejurarea prezentă, adică ești dintre cei nedrepți în timpul săvârșirii faptei. Însă te poți căi de ea, iar însușirea nedreptății dispare. Înaintea faptei, omul nu este nedrept, iar după căință nu mai este nedrept; în timpul săvârșirii păcatului însă, este nedrept. Așa cum a spus el ﷺ: *„Cel care*

săvârșește adulter nu este credincios în timp ce îl săvârșește”.[252] El a negat astfel credința în timpul săvârșirii faptei. Nedreptatea de aici este nedreptatea asocierii. Allah Preaînaltul a spus: *„Asocierea este, cu adevărat, o mare nedreptate”* [Luqmān: 13].

Allah a folosit cuvintele *„dintre cei nedrepți”*, nu *„dintre asociatori”*, pentru a arăta că asocierea este nedreptate. Faptul că acela care invocă pe altcineva decât Allah este asociator este limpede, însă faptul că este nedrept ar putea să nu fie la fel de limpede din verset.

﴿وإن يمسسك الله بضر فلا كاشف له إلا هو﴾

Dacă Allah te atinge cu un rău, nimeni nu îl poate înlătura în afară de El

,[253] *până la sfârșitul versetului.*

Al doilea verset. Cuvintele *„Dacă te atinge”* înseamnă: dacă te lovește un rău, precum boala, sărăcia sau altceva asemenea.

Cuvintele *„nimeni nu îl poate înlătura în afară de El”*: lā neagă întreaga categorie, kāshif este substantivul guvernat de ea, lahu este predicatul, iar illā huwa are funcție de apoziție substitutivă. Dacă admitem că predicatul ei poate fi un termen hotărât, huwa este predicatul. Sensul este: dacă Allah te atinge cu un rău, nimeni în afară de Allah nu îl poate înlătura. Aceasta este asemenea cuvintelor Profetului ﷺ: *„Să știi că, dacă întreaga comunitate s-ar aduna să îți aducă un folos, nu ți-ar aduce decât folosul pe care Allah ți l-a scris deja”.*[254]

252 A fost menționat anterior, la p. 98.

253 Sura Yūnus, versetul 107.

254 Din hadithul lui Ibn ʿAbbās. Relatat de Aḥmad în Al-Musnad (1/293, 307) și de At-Tirmidhī (Capitolele despre descrierea Învierii, capitolul „Dar, o, Ḥanẓalah, un timp pentru aceasta și un timp pentru cealaltă”, 7/203), care a spus: „Hadith bun și autentic (ḥasan ṣaḥīḥ)”.

Cuvintele *„Iar dacă îți voiește un bine”*: aici a spus *„îți voiește”*, iar despre rău a spus *„te atinge”*. Este doar o variație a exprimării sau există o deosebire de sens?
Răspunsul: există o deosebire de sens. Lucrurile neplăcute nu sunt atribuite voinței lui Allah, ci faptei Sale, adică rezultatului faptei Sale. Atingerea este fapta lui Allah, iar răul este dintre cele produse prin fapta Sa. Allah nu voiește răul pentru el însuși, ci pentru altceva: pentru binele care rezultă din el și pentru înțelepciunile adânci aflate dincolo de el. În hadithul qudsī se spune: *„Între robii Mei sunt unii pe care bogăția i-ar strica dacă i-aș îmbogăți”*.[255] Binele însă este voit de Allah pentru el însuși și este făcut de El. Apropiate de aceasta sunt cuvintele din sura Al-Jinn:

﴿وأنا لا ندري أشر أريد بمن في الأرض أم أراد بهم ربهم رشدا﴾

Noi nu știm dacă s-a voit un rău pentru cei de pe pământ sau dacă Domnul lor le-a voit călăuzire
[Al-Jinn: 10]

.
Dacă omul este lovit de o boală, Allah nu a voit prin ea răul pentru el însuși, ci a voit boala, care îi aduce rău, fără a voi însă răul ei ca scop în sine. A voit un bine aflat dincolo de ea. Înțelepciunea poate fi vădită în cel lovit de nenorocire sau poate fi vădită în altcineva. Preaînaltul a spus:

255 Din hadithul lui Anas. Relatat de Aṭ-Ṭabarānī.

﴿واتقوا فتنة لا تصيبن الذين ظلموا منكم خاصة واعلموا أن الله شديد العقاب﴾

Feriți-vă de o încercare care nu îi va lovi numai pe cei nedrepți dintre voi și să știți că Allah este aspru la pedeapsă!
[Al-Anfāl: 25]

.

Ceea ce contează este că nu ne este îngăduit să îngrădim înțelepciunea lui Allah, fiindcă ea este mai cuprinzătoare decât mințile noastre. Știm însă cu certitudine că Allah nu voiește răul pentru faptul că este rău. El nu îl voiește ca scop în sine, ci pentru altceva, iar din hotărârea Lui rezultă bine. Binele însă este voit pentru el însuși și este făcut de El. Allah știe cel mai bine ce a voit prin cuvintele Sale, dar aceasta este ceea ce mi se arată mie.

Cuvintele *„nimeni nu poate opri harul Său"* înseamnă că nimeni nu poate opri vreodată harul lui Allah, chiar dacă întreaga comunitate s-ar aduna pentru aceasta. În hadith se spune: *„O, Allah! Nimeni nu poate opri ceea ce Tu dăruiești și nimeni nu poate dărui ceea ce Tu oprești"*.[256] Prin urmare, ne sprijinim pe Allah pentru dobândirea foloaselor, îndepărtarea relelor și păstrarea binefacerilor pe care ni le-a dăruit. Știm că, oricât de mult ar recurge oamenii la viclenii, uneltiri și șiretlicuri ca să oprească harul lui Allah, nu vor putea.

Cuvintele *„El îl dăruiește cui voiește"*: pronumele se poate referi la har, fiindcă acesta este termenul cel mai apropiat, sau la bine, fiindcă despre el este vorba. Sensul nu se schimbă.
Cuvintele *„cui voiește"*: orice faptă legată de voința Sa este legată și de înțelepciune. Voința lui Allah nu este lipsită de înțelepciune, încât să facă ceea ce voiește numai de dragul de a face. Aceasta

256 Din hadithul lui Al-Mughīrah ibn Shuʿbah. Relatat de Al-Bukhārī (Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre pomenirea de după rugăciune, 1/270) și de Muslim (Cartea moscheilor, capitolul despre recomandarea pomenirii după rugăciune, 1/414).

fiindcă printre atributele lui Allah se află înțelepciunea, iar printre numele Sale se află Cel Înțelept. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وما تشاؤون إلا أن يشاء الله إن الله كان عليما حكيما﴾

Voi nu voiți decât dacă voiește Allah. Allah este, cu adevărat, Atoatețiutor și Înțelept
[Al-Insān: 30]

.

Și cuvintele Sale: „Căutați la Allah cele de trebuință traiului”.[257]

Cuvintele *„dintre robii Săi”*: statutul de rob are aici un sens general, fiindcă termenul *„bine”* cuprinde binele din această lume și din Viața de Apoi. De binele acestei lumi au parte și necredincioșii.

Cuvintele *„El este Iertătorul, Îndurătorul”*: Iertătorul este Cel care are iertare. Iertarea înseamnă acoperirea păcatului și trecerea peste el. Cuvântul este legat de mighfar, coiful cu care omul se apără de săgeți; coiful cuprinde atât acoperire, cât și ocrotire. Îndurătorul este Cel care are îndurare, un atribut potrivit lui Allah, Atotputernicul și Mărețul, care implică binefacerea și dăruirea de binefaceri.
Dovada se află în cuvintele din primul verset:

﴿ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك﴾

Nu invoca, în afară de Allah, ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează

257 Sura Al-ʿAnkabūt, versetul 17.

. Allah i-a atras atenția Profetului Său că acela care invocă pe cineva în afară de Allah, adică pe altcineva decât El, invocă pe cineva care nu îi poate aduce folos sau rău. Și în cuvintele din al doilea verset:

﴿وإن يمسسك الله بضر فلا كاشف له إلا هو﴾

Dacă Allah te atinge cu un rău, nimeni nu îl poate înlătura în afară de El

, până la sfârșitul versetului.

Al treilea verset. Cuvintele *„Căutați la Allah cele de trebuință traiului”*: ar fi fost mai potrivit dacă autorul ar fi citat începutul versetului:

﴿إن الذين تعبدون من دون الله لا يملكون لكم رزقا﴾

Cei pe care îi adorați în afară de Allah nu stăpânesc pentru voi cele de trebuință traiului

. Ei adoră acești idoli, copaci, pietre și altele, care nu le pot da vreodată cele de trebuință traiului. Dacă i-ar invoca până în Ziua Învierii, aceștia nu le-ar aduce nici măcar un bob de grâu și nu ar îndepărta de la ei nici cea mai mică boală sau sărăcie. Dacă aceștia nu stăpânesc cele de trebuință traiului, Cel care le stăpânește este Allah. De aceea a spus: *„Căutați la Allah cele de trebuință traiului”*, adică cereți de la Allah cele de trebuință traiului, fiindcă la El, Preaslăvitul, ceea ce se află nu se epuizează:

﴿مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ﴾

Ceea ce aveți voi se sfârșește, iar ceea ce se află la Allah rămâne
[An-Naḥl: 96]

. Rizq înseamnă ceea ce se dăruiește, după cum a spus Preaînaltul: *„Dați-le și lor din ea”*.

Cuvintele *„la Allah”*: expresia *„la Allah”* precizează starea în care se află cele de trebuință traiului. Această precizare a fost așezată înaintea termenului la care se referă, deși locul ei obișnuit este după acesta, pentru a exprima exclusivitatea. Așezarea înainte a ceea ce ar trebui să urmeze exprimă exclusivitatea. Sensul este: căutați cele de trebuință traiului ca aflându-se la Allah, nu la altcineva.

Cuvintele *„și adorați-L”*: adică supuneți-vă Lui cu smerenie prin ascultare. Cuvântul ʿibādah, adorare, este legat de taʿbīd, care înseamnă a face ceva supus și lesnicios. De aici expresia *„drum netezit”*, adică făcut ușor de străbătut pentru călători, după ce au fost îndepărtate pietrele și copacii care îi împiedică. Supunerea voastră smerită prin ascultare este una dintre cauzele dobândirii celor de trebuință traiului. Preaînaltul a spus:

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾

Celui care se teme de Allah, El îi dă o ieșire și îi dă cele de trebuință traiului de unde nici nu se așteaptă

[Aṭ-Ṭalāq: 2–3]

. El ne-a poruncit să căutăm la El cele de trebuință traiului, apoi a adăugat: *„și adorați-L”*, arătând că împlinirea adorării face parte din căutarea acestora. Câtă vreme adoratorul crede că celui care se teme de Allah El îi dă o ieșire și cele de trebuință traiului de unde nici nu se așteaptă, adorarea lui cuprinde, prin însăși starea sa, cererea celor de trebuință traiului.

Cuvintele *„și mulțumiți-I”*: când Allah leagă mulțumirea de El prin prepoziția li, aceasta indică sinceritatea intenției. Sensul este: mulțumiți pentru binefacerea lui Allah, făcând aceasta pentru Allah. Prepoziția exprimă aici sinceritatea, fiindcă omul poate să-I mulțumească lui Allah pentru ca binefacerea să dăinuie, iar acest

lucru nu este greșit. Mai deplin și mai bun este însă să-I mulțumească pentru El, dorința ca binefacerea să dăinuie venind în plan secundar.

Mulțumirea a fost explicată ca împlinire a ascultării față de Cel care dăruiește binefacerea. S-a spus că ea se manifestă în trei locuri:

1. În inimă: omul recunoaște în inima sa că această binefacere vine de la Allah și vede în ea harul lui Allah asupra sa. Preaînaltul a spus:

﴿وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ﴾

Orice binefacere aveți este de la Allah
[An-Naḥl: 53]

. Cea mai mare binefacere este binefacerea Islamului. Preaînaltul a spus:

﴿يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ﴾

Ei socotesc că ți-au făcut o favoare îmbrățișând Islamul. Spune: «Nu socotiți Islamul vostru o favoare făcută mie! Allah este Cel care v-a făcut o favoare călăuzindu-vă spre credință»
[Al-Ḥujurāt: 17]

. Și Preaînaltul a spus:

﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ...﴾

Allah le-a făcut o mare binefacere credincioșilor când a trimis printre ei un Trimis dintre ei, care le recită versetele Sale...
[Āl ʿImrān: 164]

, până la sfârșitul versetului.

2. Prin limbă: omul vorbește despre binefacere lăudându-L pe Allah, recunoscând-o și fără să o tăgăduiască, nu pentru a se făli, a se semeți sau a se socoti deasupra robilor lui Allah. El vorbește despre bogăția sa ca să-L laude pe Allah, nu ca să rănească sufletul celui sărac. Acest lucru este îngăduit, după cum se vede din istorisirea orbului dintre fiii lui Israel. Când îngerul i-a amintit binefacerea lui Allah, el a spus: *„Da, eram orb, iar Allah mi-a redat vederea; eram sărac, iar Allah mi-a dat avere”*.[258] Aceasta înseamnă a vorbi despre binefacerea lui Allah. Profetul ﷺ a vorbit despre binefacerea cu care Allah l-a dăruit, anume întâietatea deplină, spunând: *„Eu sunt întâiul dintre oameni în Ziua Învierii”*.[259]

3. Prin mădulare: omul le folosește în ascultare față de Cel care dăruiește binefacerea, potrivit cu natura fiecărei binefaceri.

De exemplu, a-I mulțumi lui Allah pentru binefacerea cunoașterii înseamnă să pui cunoașterea în practică și să-i înveți pe oameni.

A-I mulțumi lui Allah pentru binefacerea averii înseamnă să o cheltuiești în ascultare față de Allah și să le aduci oamenilor folos prin ea.

---

258 Va fi menționat în capitolul despre cuvintele lui Allah Preaînaltul: „Dacă îi dăm să guste o îndurare de la Noi...”.

259 Din relatarea lui Abū Hurayrah; consemnată de al-Bukhārī (3340, 4712) și Muslim (194).

A-I mulțumi lui Allah pentru binefacerea hranei înseamnă să o folosești pentru scopul pentru care a fost creată, anume hrănirea trupului. Să nu construiești, de pildă, un palat din aluat, fiindcă acesta nu a fost creat pentru așa ceva.

Cuvintele *„la El veți fi întorși”*: expresia prepozițională *„la El”* se leagă de verbul *„veți fi întorși”*, iar așezarea ei înaintea verbului arată exclusivitatea. Întoarcerea noastră este la Allah, Preaslăvitul, iar El este Cel care ne va cere socoteală pentru îndatoririle cu care ne-a însărcinat: porunca de a-L adora, porunca de a-I mulțumi și de a cere de la El cele de trebuință traiului.

Dovada din acest verset se află în cuvintele:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ﴾

Cei pe care îi adorați în afară de Allah nu stăpânesc pentru voi cele de trebuință traiului. Căutați, așadar, la Allah cele de trebuință traiului

[Al-ʿAnkabūt: 17]

. Săracul Îi cere lui Allah să-l izbăvească de sărăcie, iar Allah este Cel căruia I se cuvine mulțumirea. Dacă acești idoli nu stăpânesc cele de trebuință traiului, cum să le ceri lor izbăvire?!

Și cuvintele Sale:

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

Cine este mai rătăcit decât acela care invocă, în afară de Allah, pe cineva care nu îi va răspunde până în Ziua Învierii?[260]

, până la sfârșitul versetului.

Al patrulea verset. Cuvintele Preaînaltului *„Cine este mai rătăcit”*: man, *„cine”*, este un pronume interogativ cu rol de subiect, iar aḍall, *„mai rătăcit”*, este predicatul său nominal. Întrebarea exprimă aici negația: nimeni nu este mai rătăcit. Aḍall este o formă de comparativ: nimeni nu este mai rătăcit decât acesta. Rătăcirea înseamnă ca omul să se abată de la calea dreaptă. Când întrebarea urmărește negarea, ea este mai puternică decât o simplă negație, fiindcă o transformă într-o provocare: arată-mi pe cineva mai rătăcit decât acela care invocă pe altcineva în afară de Allah! Ea cuprinde astfel o provocare și este mai puternică decât formularea *„Nimeni nu este mai rătăcit decât acela care invocă”*, deoarece aceasta este o simplă negație, pe când cealaltă este o negație însoțită de sensul unei provocări.

Cuvintele *„decât acela care invocă”* se leagă de *„mai rătăcit”*. Invocarea cuprinde aici atât invocarea prin cerere, cât și invocarea prin adorare.

Cuvintele *„în afară de Allah”*: adică pe altcineva decât El.

Cuvintele

260 Sura Al-Aḥqāf, versetul 5.

﴿مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

pe cineva care nu îi va răspunde până în Ziua Învierii

: man, *„pe cineva care”*, este complementul direct al verbului *„invocă”*; adică, de ar continua să invoce pe toată durata acestei lumi, cel invocat nu i-ar răspunde. Allah Preaînaltul a spus:

﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾

Dacă îi invocați, ei nu aud invocarea voastră; chiar dacă ar auzi-o, nu v-ar răspunde, iar în Ziua Învierii vor tăgădui asocierea voastră
[Fāțir: 14]

. Această înștiințare vine de la Allah Preaînaltul, care a spus: *„Nimeni nu te înștiințează asemenea Celui Bineștiutor”* [Fāțir: 14], referindu-Se la Sine, Preaslăvitul și Preaînaltul.

În cuvintele *„pe cineva care nu răspunde”* a fost folosit man, pronume care se întrebuințează pentru ființele raționale, deși ei adoră idoli, pietre și copaci, care nu au rațiune. Adorându-i, ei i-au așezat pe treapta ființelor raționale; de aceea li s-a vorbit potrivit propriilor susțineri. Astfel, dovada împotriva lor este mai puternică: îi invocă pe cei pe care îi socotesc înzestrați cu rațiune, iar aceștia tot nu le răspund. Aceasta ține de elocvența Coranului: li s-a vorbit potrivit stării lor, pentru a le aduce dovada. Dacă s-ar fi spus mā lā yastajību lahu, *„ceva care nu îi răspunde”*, ei ar fi zis că lipsa răspunsului are o scuză: cele invocate nu au rațiune.

Cuvintele *„iar ei, față de invocarea lor”*: pronumele *„ei”* se referă la man potrivit sensului, fiindcă este vorba despre un grup. Pronumele cuprins în verbul yastajīb, *„răspunde”*, se referă la man potrivit formei sale, care este de singular. Pronumele a fost, așadar, pus la singular potrivit formei lui man și la plural potrivit

sensului, fiindcă man se referă la idoli, care sunt mai mulți. În aceeași exprimare se poate ține seama atât de forma, cât și de sensul lui man.
Un exemplu sunt cuvintele Preaînaltului:

﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا﴾

Pe cel care crede în Allah și săvârșește fapte bune, El îl va face să intre în Grădini pe sub care curg râuri, în care vor rămâne veșnic. Allah i-a dat, cu adevărat, cele mai bune daruri
[Aṭ-Ṭalāq: 11]

. Aici s-a ținut seama mai întâi de formă, apoi de sens și apoi din nou de formă.

Cuvintele *„față de invocarea lor”*: pronumele din duʿāʾihim, *„invocarea lor”*, se referă la cei invocați. Sensul este oare: *„iar ei”*, adică idolii, *„față de invocarea lor”*, adică față de invocarea adresată lor de către cei care îi invocă, astfel încât substantivul verbal este legat de complementul său? Sau sensul este: *„iar ei, față de invocarea adoratorilor lor”*, astfel încât substantivul verbal *„invocare”* este legat de subiectul său, iar complementul direct este omis?

Prima interpretare este mai puternică: *„față de invocarea pe care adoratorii le-o adresează lor”* este mai expresiv decât *„față de invocarea adoratorilor”*, spus în general. Dacă spui *„față de invocarea lor”*, înțelegând invocarea pe care adoratorii le-o adresează lor, și faci ca pronumele să se refere la cei invocați, sensul devine că acești idoli nu au știre despre invocarea pe care acei oameni le-o adresează. Aceasta arată și mai puternic că idolii nu le aduc niciun folos, nici în această lume, nici în Viața de Apoi.

Cuvintele *„Iar când oamenii vor fi adunați”*: adică în Ziua Învierii. *„Le vor fi dușmani”*: sensul este că adoratorii le vor fi dușmani celor adorați sau că cei adorați le vor fi dușmani

adoratorilor? Răspunsul este că sunt cuprinse ambele sensuri, iar aceasta ține de elocvența Coranului.

Dovada se află în cuvintele

﴿مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

pe cineva care nu îi va răspunde până în Ziua Învierii

. Dacă acela care este invocat în afară de Allah nu răspunde până în Ziua Învierii, cum se cuvine să-i ceri lui izbăvire în locul lui Allah?! Astfel se dovedește lipsită de temei legătura prin care acești adoratori se agață de cei adorați.

Cel care merge la al-Badawī sau la ad-Dasūqī în Egipt și spune: *„Ajutor, ajutor!”* sau *„Izbăvește-mă!”* nu dobândește prin acesta niciun folos. Poate fi însă pus la încercare, astfel încât ajutorul să-i vină în momentul în care face acest lucru, fără să vină prin acest lucru. Există o deosebire între ceea ce se întâmplă printr-un lucru și ceea ce se întâmplă odată cu el.

De exemplu, o femeie l-a invocat pe al-Badawī ca să rămână însărcinată. După ce soțul ei a avut relații cu ea, a rămas însărcinată, deși înainte nu rămânea. Spunem că sarcina nu a apărut prin invocarea lui al-Badawī, ci doar odată cu ea, potrivit cuvintelor Preaînaltului:

﴿مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

pe cineva care nu îi va răspunde până în Ziua Învierii

.

Sau merge la al-Jīlānī în Irak ori la Ibn ʿArabī în Siria și îi cere izbăvire; nici atunci nu dobândește folos. Chiar dacă unul dintre ei ar continua să invoce până în Ziua Învierii, nimeni nu i-ar răspunde.

Este de mirare că în Irak ei spun: *„La noi se află al-Ḥusayn”*, apoi înconjoară mormântul lui și îi adresează cereri. La fel se

întâmplă în Egipt și în Siria. Aceasta este lipsă de judecată și rătăcire în religie. În realitate, oamenii de rând s-ar putea să nu fie de învinuit; cel de învinuit este însă acela care are cunoaștere, fie dintre învățați, fie dintre alții.

Și cuvintele Sale:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾

Cine îi răspunde celui aflat la strâmtoare, când Îl invocă, și înlătură răul?[261]

Al cincilea verset. Cuvântul Preaînaltului amman: particula am este aici disjunctă. Deosebirea dintre am disjunctă și am conexă este următoarea:

1. Forma disjunctă are sensul lui bal, *„ci”*, iar forma conexă are sensul lui aw, *„sau”*.

2. În cazul formei conexe trebuie menționat termenul alternativ, pe când în cazul formei disjuncte menționarea acestuia nu este obligatorie.

De exemplu: *„La tine este Zayd sau ʿAmr?”* Aici am este conexă. Tot conexă este în cuvintele Preaînaltului:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴾

Oare au fost creați din nimic sau ei sunt creatorii?
[Aṭ-Ṭūr: 35]

. În cuvintele Preaînaltului *„Cine îi răspunde celui aflat la strâmtoare, când Îl invocă?”*, ea este disjunctă, fiindcă nu a fost menționat un termen alternativ. Ea are sensul lui bal împreună cu particula interogativă.

---

261 Sura An-Naml, versetul 62.

Cuvântul *„celui aflat la strâmtoare”*: forma sa de bază este muḍtarr, adică acela care a fost atins de un rău. Preaînaltul a spus:

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ﴾

Și Ayyūb, când L-a chemat pe Domnul său: «M-a atins suferința, iar Tu ești Cel mai Îndurător dintre cei îndurători». Iar Noi i-am răspuns

[Al-Anbiyāʾ: 83–84]

. Numai Allah îi răspunde celui aflat la strâmtoare. A pus însă condiția *„când Îl invocă”*. Dacă nu Îl invocă, Allah poate să-i înlăture suferința sau poate să nu i-o înlăture.

Cuvintele *„și înlătură răul”*: adică îndepărtează răul. Răul este ceea ce îl întristează pe om și are un sens mai larg decât strâmtorarea extremă, fiindcă omul poate fi întristat de ceva care nu îi aduce o vătămare. Orice strâmtorare extremă este însă un rău.

Cuvintele *„și înlătură răul”* se leagă oare, ca sens, de ceea ce le precedă, astfel încât, atunci când îi răspunde, îi înlătură răul? Sau sunt independente: îi răspunde celui aflat la strâmtoare când Îl invocă, iar un alt lucru este că înlătură răul?

Răspunsul: al doilea sens este mai cuprinzător, fiindcă include înlăturarea răului celui aflat la strâmtoare și al altora, al celui care L-a invocat pe Allah și al celui care nu L-a invocat. În prima interpretare, cuvintele ar privi numai înlăturarea răului celui aflat la strâmtoare. Se știe că, atunci când sensul este mai cuprinzător, el este de preferat. Caracterul general este susținut de cuvintele:

﴿وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾

și vă face urmași pe pământ

.

Cuvintele

﴿وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾

și vă face urmași pe pământ

: cei pe care Allah îi face urmași pe pământ sunt robii Săi drepți. Preaînaltul a spus:

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾

Am scris în Zabūr, după Pomenire, că pământul îl vor moșteni robii Mei cei drepți

[Al-Anbiyā': 105]

. Și Preaînaltul a spus:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾

Allah le-a făgăduit acelora dintre voi care cred și săvârșesc fapte bune că îi va face urmași pe pământ, așa cum i-a făcut urmași pe cei de dinaintea lor, că le va întări religia pe care a ales-o pentru ei și că le va schimba teama în siguranță. Ei Mă adoră și nu Îmi asociază nimic

[An-Nūr: 55]

.

Cuvintele *„Oare există o altă divinitate alături de Allah?”*: întrebarea exprimă dezaprobarea sau negația, iar cele două sensuri sunt apropiate. Adică: există cineva alături de Allah care să facă acest lucru?! Răspunsul este: nu. Așadar, adorarea trebuie îndreptată numai către Allah, iar la fel și invocarea. Robul are îndatorirea să-și îndrepte cererea către Allah Preaînaltul și să nu ceară nimănui să-i înlăture strâmtorarea și răul, când acela nu are puterea să o facă.

O nelămurire și răspunsul ei

Omul aflat la strâmtoare îi cere altcuiva decât lui Allah și primește răspuns. De exemplu, cineva are neapărată nevoie de hrană și îi cere celui care are hrană să-i dea, iar acesta îi dă. Este acest lucru îngăduit sau nu?

Răspunsul: este îngăduit. Trebuie însă să credem că acesta este doar un mijloc, fără putere independentă. Allah a rânduit pentru fiecare lucru o cauză. Allah poate să-i îndrepte inima în

altă parte și atunci el să nu îți dea; poți să mănânci și să nu te saturi, astfel încât strâmtorarea ta să nu dispară; sau Allah poate să-l pună în slujba ta, iar el să îți dea.

Aṭ-Ṭabarānī a relatat cu lanțul său de transmitere:[262] În vremea Profetului ﷺ era un ipocrit care le făcea rău credincioșilor. Unii dintre ei au spus: „Haideți să-i cerem Trimisului lui Allah ﷺ să ne izbăvească de acest ipocrit!" Profetul ﷺ a spus: „Nu mie mi se cere izbăvire, ci lui Allah I se cere izbăvire".

Cuvintele *„cu lanțul său de transmitere"* arată că acest lanț nu îndeplinește neapărat condițiile unui lanț autentic sau ale unuia asupra căruia există acord, ci este lanțul său propriu. Prin urmare, acest lanț trebuie verificat, fiindcă nu orice lanț prezentat de un învățat al hadithului întrunește condițiile acceptării.

Al-Haythamī a menționat în Majmaʿ az-zawāʾid: *„Transmițătorii lui sunt dintre transmițătorii Ṣaḥīḥ-ului, în afară de Ibn Lahīʿah, ale cărui relatări sunt ḥasan; Ibn Lahīʿah a început să confunde relatările spre sfârșitul vieții, după ce i-au ars cărțile"*. Autorul nu a menționat numele Companionului, iar în comentariu este ʿUbādah ibn aṣ-Ṣāmit, Allah să fie mulțumit de el.

Cuvintele *„în vremea Profetului"*: adică în timpul său. La început, necredinciosul își făcea cunoscută necredința fără să-i pese. Când musulmanii au devenit puternici după bătălia de la Badr, necredincioșii s-au temut și au început să arate Islamul în exterior, ascunzând necredința înăuntru.

Cuvântul *„ipocrit"*: ipocritul este cel care arată Islamul în exterior și ascunde necredința înăuntru. Aceștia au apărut după bătălia de la Badr. Ipocritul din acest hadith nu a fost numit. Este

---

262 Consemnat de aṭ-Ṭabarānī, după cum se arată în Majmaʿ az-zawāʾid (10/159), de la ʿUbādah ibn aṣ-Ṣāmit. Al-Haythamī a spus: „Transmițătorii lui sunt dintre transmițătorii Ṣaḥīḥ-ului, în afară de Ibn Lahīʿah, ale cărui relatări sunt ḥasan". Aḥmad l-a consemnat în al-Musnad (5/317), iar Ibn Saʿd în aṭ-Ṭabaqāt (1/387), de la ʿUbādah, cu formularea: „Nu pentru mine trebuie să vă ridicați, ci pentru Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul". În lanț se află Ibn Lahīʿah și un om al cărui nume nu este menționat. A se vedea al-Majmaʿ (8/40).

posibil să fi fost ʿAbd Allāh ibn Ubayy, fiindcă era cunoscut pentru răul făcut musulmanilor, dar este posibil să fi fost altcineva. Să știi că răul făcut de ipocriți musulmanilor nu constă în lovire sau ucidere, fiindcă ei se prefac că îi iubesc pe musulmani, ci în vorbe și aluzii răutăcioase, așa cum au făcut în întâmplarea calomniei.

Cuvintele *„unii dintre ei au spus”*: adică dintre Companioni.

Cuvintele *„să cerem izbăvire”*: adică să cerem ajutorul care înlătură necazul.

Cuvintele *„de acest ipocrit”*: fie prin mustrarea lui, fie prin pedepsirea lui disciplinară, fie printr-o măsură potrivită împrejurării.

În hadith există o scurtare prin omiterea unor cuvinte pe care le arată contextul. Sensul este: ei au mers la Trimisul lui Allah și au spus: *„O, Trimis al lui Allah! Îți cerem să ne izbăvești de acest ipocrit”*.

Cuvintele *„nu mie mi se cere izbăvire”*: sensul aparent al acestei propoziții este o negație absolută, dar este posibil să se refere la faptul că nu i se cere izbăvire în această situație anume. Potrivit primei interpretări, negarea cererii de ajutor urmărește închiderea căilor care duc la rău și buna-cuviință în exprimare; ea nu reprezintă o judecată cu aplicare generală. Negarea cererii de izbăvire de la Trimisul ﷺ nu este absolută; este îngăduit să i se ceară izbăvire în ceea ce are puterea să facă.

Dacă spunem însă că negația se referă la situația anume din care ei i-au cerut Profetului ﷺ să-i izbăvească, atunci ea este propriu-zisă, adică o negație reală: *„Nu mie mi se cere izbăvire într-o astfel de situație”*. Profetul ﷺ îi trata pe ipocriți asemenea musulmanilor și, potrivit judecății întemeiate pe starea lor aparentă, nu putea să-l pedepsească în mod fățiș pe acel ipocrit, fiindcă ipocriții își ascund necredința. În acest caz, numai lui Allah I se cere izbăvire pentru a scăpa de ipocrit.

Învățămintele capitolului

Prima: coordonarea invocării cu cererea de izbăvire este coordonarea unui termen general cu unul particular.

A doua: explicarea cuvintelor Sale:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ﴾

Nu invoca, în afară de Allah, ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează

.

Explicarea învățămintelor

Prima: coordonarea invocării cu cererea de izbăvire este coordonarea unui termen general cu unul particular. Se referă la titlul: *„Capitol despre faptul că a cere izbăvire altcuiva decât lui Allah sau a invoca pe altcineva este asociere”*. Explicația este că cererea de izbăvire urmărește înlăturarea necazului, pe când invocarea cuprinde atât această cerere, cât și altele. Cererea de izbăvire este, așadar, un fel de invocare, iar invocarea are un sens mai larg. Este vorba despre alăturarea generalului particularului, lucru îngăduit în limba arabă, asemenea cuvintelor:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ﴾

O, voi care credeți! Înclinați-vă, prosternați-vă și adorați-L pe Domnul vostru!
[Al-Ḥajj: 77]

.

A doua: explicarea cuvintelor Sale:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ﴾

Nu invoca, în afară de Allah, ceea ce nu îți folosește și nici nu îți dăunează

. Adresarea din acest verset îi este destinată în mod special Profetului ﷺ, după cum dovedesc versetele de dinainte. Preaînaltul a spus:

﴿وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

Îndreaptă-ți fața către religie, ca unul dreptcredincios, și nu fi dintre cei care asociază!

[Yūnus: 105]

.

Dacă se întreabă: cum îi interzice Allah un lucru care, potrivit Legii, nu se poate săvârși de către el?

Răspunsul este că scopul îl constituie condamnarea celor care au făcut acest lucru. Este ca și cum i-ar spune: nu urma această cale pe care au urmat-o oamenii rătăcirii, deși, potrivit Legii, nu este posibil ca Trimisul să săvârșească acest lucru.

A treia: acest lucru este asociere majoră.

A patra: dacă cel mai drept dintre oameni ar face acest lucru pentru a mulțumi pe altcineva, ar ajunge dintre cei nedrepți.

A cincea: explicarea versetului care urmează.

A treia: acest lucru este asociere majoră. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

Dacă ai face-o, atunci ai fi dintre cei nedrepți

, împreună cu cuvintele Preaînaltului:

﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

Asocierea este, cu adevărat, o mare nedreptate
[Luqmān: 13]

.

A patra: dacă cel mai drept dintre oameni ar face acest lucru pentru a mulțumi pe altcineva, ar ajunge dintre cei nedrepți. Aceasta se desprinde din faptul că adresarea îi este destinată Trimisului ﷺ, cel mai drept dintre oameni. Dacă ar face acest lucru pentru a mulțumi pe altcineva, ar ajunge dintre cei nedrepți. Chiar dacă l-ar face numai din complezență față de un asociator și l-ar invoca pe cel dintr-un mormânt ca să-l mulțumească pe acel asociator, el însuși ar fi asociator, fiindcă în religia lui Allah nu este îngăduită părtinirea.
A cincea: explicarea versetului care urmează. Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ...﴾

Dacă Allah te atinge cu un rău, nimeni nu îl poate înlătura în afară de El...
[Al-Anʿām: 17]

, până la sfârșitul versetului. Dacă numai Allah înlătură răul, atunci adorarea trebuie să fie numai pentru El, iar cererea de izbăvire numai către El.

A șasea: acest lucru nu aduce folos în această lume, pe lângă faptul că este necredință.

A șaptea: explicarea celui de-al treilea verset.

A opta: cele de trebuință traiului se cuvin cerute numai de la Allah, după cum și Paradisul se cere numai de la El.

A noua: explicarea celui de-al patrulea verset.

A zecea: nimeni nu este mai rătăcit decât acela care invocă pe altcineva decât Allah.

A șasea: acest lucru nu aduce folos în această lume, pe lângă faptul că este necredință. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ﴾

Dacă Allah te atinge cu un rău, nimeni nu îl poate înlătura în afară de El

. El nu a dobândit folos prin acea invocare și astfel a pierdut această lume, iar prin necredința sa a pierdut Viața de Apoi.
A șaptea: explicarea celui de-al treilea verset. Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ﴾

Căutați la Allah cele de trebuință traiului

. Cuvintele *„la Allah”* precizează starea celor de trebuință traiului; prin urmare, acestea trebuie căutate numai la Allah.
A opta: cele de trebuință traiului se cuvin cerute numai de la Allah, după cum și Paradisul se cere numai de la El. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

Adorați-L și mulțumiți-I! La El veți fi întorși

. Adorarea este o cauză a intrării în Paradis, iar Allah a indicat acest lucru prin cuvintele: *„La El veți fi întorși”*.
A noua: explicarea celui de-al patrulea verset. Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

Cine este mai rătăcit decât acela care invocă, în afară de Allah, pe cineva care nu îi va răspunde până în Ziua Învierii?

A zecea: nimeni nu este mai rătăcit decât acela care invocă pe altcineva decât Allah. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

Cine este mai rătăcit decât acela care invocă, în afară de Allah, pe cineva care nu îi va răspunde până în Ziua Învierii?
[Al-Aḥqāf: 5]

, fiindcă întrebarea are aici sensul unei negații.

A unsprezecea: cel invocat nu are știre despre invocarea celui care îl invocă și nu știe de ea.

A douăsprezecea: acea invocare face ca cel invocat să-l urască pe cel care îl invocă și să-i fie dușman.

A treisprezecea: acea invocare este numită adorare a celui invocat.

A paisprezecea: cel invocat va tăgădui acea adorare.

A unsprezecea: cel invocat nu are știre despre invocarea celui care îl invocă și nu știe de ea. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ﴾

iar ei nu au știre de invocarea lor

.

***„Iar ei”*:** adică cei invocați. *„Față de invocarea lor”*: adică invocarea celor care invocă sau invocarea pe care aceștia le-o adresează lor. Cele două interpretări privesc al doilea pronume, cel din cuvintele *„față de invocarea lor”*. Primul pronume se referă, fără îndoială, la cei invocați. Acest lucru a fost explicat anterior în amănunt.

A douăsprezecea: acea invocare face ca cel invocat să-l urască pe cel care îl invocă și să-i fie dușman. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾

Iar când oamenii vor fi adunați, le vor fi dușmani și vor tăgădui adorarea lor

.

A treisprezecea: acea invocare este numită adorare a celui invocat. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾

și vor tăgădui adorarea lor

.

A paisprezecea: cel invocat va tăgădui acea adorare. Tăgăduirea celui invocat înseamnă respingerea și negarea ei. În Ziua Învierii el se va dezice de aceasta și o va nega. Învățătura se desprinde din cuvintele:

﴿وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾

și vor tăgădui adorarea lor

.

A cincisprezecea: aceasta este pricina pentru care el este cel mai rătăcit dintre oameni.

A șaisprezecea: explicarea celui de-al cincilea verset.

A șaptesprezecea: un lucru uimitor, anume recunoașterea de către adoratorii idolilor că numai Allah îi răspunde celui aflat la strâmtoare. De aceea Îl invocă în necazuri, îndreptându-și religia cu sinceritate numai către El.

A cincisprezecea: aceasta este pricina pentru care el este cel mai rătăcit dintre oameni. Motivele sunt următoarele:

1. El invocă, în afară de Allah, pe cineva care nu îi răspunde.

2. Cei invocați nu au știre de invocarea lor.

3. Când oamenii vor fi adunați, ei îi vor fi dușmani.

4. Cel invocat va tăgădui adorarea pe care i-o adresează ei.

A șaisprezecea: explicarea celui de-al cincilea verset. Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾

Cine îi răspunde celui aflat la strâmtoare, când Îl invocă, și înlătură răul?

Acest lucru a fost explicat anterior.

A șaptesprezecea: un lucru uimitor, anume recunoașterea de către adoratorii idolilor că numai Allah îi răspunde celui aflat la strâmtoare... și celelalte cuvinte. Este așa cum a spus el, Allah să aibă milă de el. Acest lucru se găsește și astăzi. Unii oameni se prosternează, din venerație, în fața idolilor făcuți chiar de ei; când ajung însă în necaz, Îl invocă pe Allah, îndreptându-și religia cu sinceritate numai către El. Dacă adorarea idolilor ar fi adevărată, ar trebui să caute scăpare la idoli. Există însă astăzi asociatori a căror asociere este mai gravă decât a celor de odinioară: când ajung în necaz, îi invocă pe protectorii lor, precum ʿAlī și al-Ḥusayn, iar când lucrurile sunt ușoare, Îl invocă pe Allah. Când fac un jurământ în care spun adevărul, jură pe ʿAlī sau pe altul

dintre protectorii lor, iar când fac un jurământ mincinos, jură pe Allah fără să le pese.

A optsprezecea: Cel Ales ﷺ a ocrotit hotarul tawḥīd-ului și a arătat buna-cuviință față de Allah.

A optsprezecea: Cel Ales a ocrotit hotarul tawḥīd-ului și a arătat buna-cuviință față de Allah. Autorul a ales interpretarea potrivit căreia cuvintele *„nu mie mi se cere izbăvire”* urmăresc buna-cuviință în exprimare, îndepărtarea de atașarea față de altcineva decât Allah și faptul ca omul să fie mereu atașat numai de Allah. El învață astfel comunitatea ca, atunci când ajunge în necazuri, să caute scăpare numai la Allah și să-I ceară izbăvire numai Lui.

15 Neputința celor invocați în afara lui Allah

Capitol despre cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ۝ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا﴾

Oare Îi asociază ceea ce nu creează nimic, în vreme ce aceștia sunt creați, și nu le pot aduce niciun ajutor?[263]

, până la sfârșitul versetului.

Legătura acestui capitol cu cel dinainte

După ce a menționat cererea de ocrotire și cererea de izbăvire de la altcineva decât Allah, Atotputernicul și Mărețul, autorul, Allah să aibă milă de el, a adus dovezile care arată lipsa de temei a adorării altcuiva decât Allah. De aceea a făcut din dovada însăși titlul acestui capitol. El, Allah să aibă milă de el, a menționat trei versete:

Primul și al doilea verset. Cuvintele *„Oare Îi asociază”*: întrebarea exprimă dezaprobarea și mustrarea, adică ei Îi asociază acel lucru lui Allah.

Cuvintele *„ceea ce nu creează”*: aici a fost folosit mā, *„ceea ce”*, nu man, *„cine”*. În cuvintele

263 Sura Al-Aʿrāf, versetele 191–192.

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ﴾

Cine este mai rătăcit decât acela care invocă, în afară de Allah, pe cineva care nu îi răspunde?

[Al-Aḥqāf: 5]

a fost folosit man.

Potrivirea este limpede: în acel loc, cei care invocă i-au așezat pe cei invocați pe treapta ființelor raționale. Aici însă cel invocat este neînsuflețit, fiindcă acela care nu creează și nu făurește nimic este un lucru neînsuflețit care nu aduce folos.

Cuvântul *„nimic”*: este un substantiv nearticulat în contextul unei negații și exprimă astfel generalitatea.

Cuvintele *„în vreme ce aceștia sunt creați”*: acestor idoli li s-au atribuit neputința și imperfecțiunea. Domnul adorat nu poate fi creat, ci El este Creatorul. Nu este cu putință ca El să aibă un început ori să înceteze să existe. Făptura creată are un început, iar ceea ce are un început poate să înceteze să existe, fiindcă ceea ce a putut fi inexistent la început poate, potrivit rațiunii, să fie inexistent și la sfârșit. Cum să fie adorați aceștia în afară de Allah, când făptura însăși depinde de Creatorul său și a venit la existență după ce nu exista, fiind astfel nedesăvârșită atât în dobândirea existenței, cât și în dăinuirea ei?!

O nelămurire și răspunsul ei

În cuvintele *„ceea ce nu creează”*, pronumele este la singular, iar în cuvintele *„în vreme ce aceștia sunt creați”*, pronumele este la plural. Care este explicația?

Răspunsul: în cuvintele *„ceea ce nu creează”*, pronumele se referă la mā potrivit formei sale. Mā este un pronume relativ cu formă de singular, dar cu sens de plural. Prin forma sa poate desemna singularul, iar prin sensul său pluralul, asemenea cuvintelor *„pe cineva care nu îi răspunde”*.

În cuvintele *„în vreme ce aceștia sunt creați”*, pronumele se referă la mā potrivit sensului, asemenea cuvintelor *„iar ei nu au știre de invocarea lor”*.

Cuvintele

﴿وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا﴾

și nu le pot aduce niciun ajutor

: adică nu au puterea să-i ajute dacă i-ar ataca un dușman, fiindcă acești adorați sunt neputincioși.

Ajutorul înseamnă apărarea celui lăsat fără sprijin, astfel încât el să-și învingă dușmanul.

Cuvintele

﴿وَلَا أَنفُسَهُمْ يَنصُرُونَ﴾

și nici pe ei înșiși nu se pot ajuta

: anfusahum, *„pe ei înșiși”*, este la acuzativ, ca un complement direct așezat înaintea verbului. Nu este o construcție de tip ishtighāl, fiindcă verbul nu este ocupat cu un pronume care să reia termenul precedent. Sensul este că, pe lângă aceasta, sunt neputincioși să se apere pe ei înșiși; cum să-i ajute pe alții?!

Allah a arătat, așadar, neputința acestor idoli și faptul că nu sunt vrednici să fie adorați, din patru puncte de vedere:

1. Ei nu creează, iar cel care nu creează nu este vrednic să fie adorat.

2. Sunt creați din neființă, depinzând de altcineva atât pentru începutul, cât și pentru dăinuirea lor.

3. Nu au puterea să-i ajute pe cei care îi invocă. Cuvintele *„nu au puterea”* sunt mai puternice decât *„nu îi ajută”*, fiindcă, dacă ar fi spus *„nu îi ajută”*, cineva ar putea spune: dar au puterea să o facă. Spunând însă

﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا﴾

nu le pot aduce niciun ajutor

, exprimarea este mai puternică, întrucât le arată limpede neputința.

4. Nu au puterea să se ajute nici pe ei înșiși.

Și cuvintele Sale:

﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ﴾

Aceia pe care îi invocați în afară de El nu stăpânesc nici măcar pielița unui sâmbure de curmală

.[264] Până la sfârșitul versetului.

Al treilea verset. Cuvintele

﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ﴾

Aceia pe care îi invocați în afară de El

cuprind atât invocarea prin cerere, cât și invocarea prin adorare. *„În afară de El"* înseamnă: în afară de Allah.

Cuvintele *„nu stăpânesc nici măcar pielița unui sâmbure de curmală"*: mă exprimă negația, iar min este o prepoziție suplimentară din punctul de vedere al construcției. S-a spus că nu se cuvine să se vorbească despre o prepoziție *„suplimentară"* în Coran, ci min trebuie numită *„particulă de legătură"*. Această părere poate fi însă discutată, fiindcă particulele suplimentare au un sens, anume întărirea, iar *„suplimentar"* se spune numai din punct de vedere al analizei gramaticale. Propoziția *„nu stăpânesc"* este predicatul subiectului alladhīna, *„aceia care"*.

Cuvintele *„nici măcar pielița unui sâmbure de curmală"*: qiṭmīr este învelișul sâmburelui de curmală.

264 Sura Fāṭir, versetul 13.

La sâmbure există trei lucruri pe care Allah le-a menționat în Coran pentru a arăta cât de neînsemnat este un lucru:

Qiṭmīr: pielița subțire care învelește sâmburele.

Fatīl: firișorul aflat în șanțul sâmburelui.

Naqīr: adâncitura de pe spatele sâmburelui.

Aceștia nu stăpânesc, așadar, nici măcar pielița unui sâmbure de curmală. Dacă se întreabă: oare omul nu stăpânește întregul curmal?

Răspunsul: îl stăpânește, dar stăpânirea lui este nedesăvârșită, nu una adevărată și deplină. Nu poate dispune de el decât potrivit celor aduse de Lege. De exemplu, nu are dreptul să-i dea foc, fiindcă risipirea averii este interzisă.

Cuvintele *„Dacă îi invocați”*: este o propoziție condițională. Tadʿū este verbul condiției, la modul apocopat prin eliminarea literei nūn, iar wāw este subiectul. Forma de bază este tadʿūnahum.

Cuvintele *„ei nu aud invocarea voastră”*: reprezintă răspunsul condiției, la modul apocopat prin eliminarea literei nūn, iar wāw este subiectul.

Cuvintele

﴿وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾

chiar dacă ar auzi-o, nu v-ar răspunde

: dacă ați invoca acești idoli, ei nu ar auzi, iar dacă am presupune că ar auzi, tot nu ar răspunde, fiindcă nu au puterea să o facă. De aceea Ibrāhīm, pacea fie asupra lui, i-a spus tatălui său:

﴿يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا﴾

O, tată! De ce adori ceea ce nu aude, nu vede și nu îți este de niciun folos?
[Maryam: 42]

. Dacă așa stau lucrurile, ce îndemn există să fie invocați în afară de Allah?! Aceasta este, dimpotrivă, nesăbuință. Preaînaltul a spus:

﴿وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ﴾

Cine se îndepărtează de religia lui Ibrāhīm, în afară de acela care se nesocotește pe sine?
[Al-Baqarah: 130]

.
Cuvintele *„iar în Ziua Învierii vor tăgădui asocierea voastră”* sunt asemenea cuvintelor Preaînaltului:

﴿وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾

Iar când oamenii vor fi adunați, le vor fi dușmani și vor tăgădui adorarea lor
[Al-Aḥqāf: 6]

. Dacă acești adorați sunt dintre cei care vor fi înviați și adunați, este limpede cum vor tăgădui asocierea care li s-a făcut, cum este

cazul celor care îi adoră pe ʿUzayr și pe Mesia. Dacă sunt însă pietre, copaci și altele asemenea, este posibil să fie cuprinse în sensul aparent al versetului: Allah va aduce aceste pietre și cele asemenea lor, iar ele vor tăgădui asocierea făcută de cei care le-au asociat. Aceasta este susținută de cuvintele Preaînaltului:

﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ﴾

Voi și ceea ce adorați în afară de Allah veți fi vreascuri pentru Gheena

, precum și de relatarea confirmată în cele două Ṣaḥīḥ-uri de la Profet ﷺ: *„Când oamenii vor fi înviați, fiecărei comunități i se va spune: «Fiecare comunitate să urmeze ceea ce adora în afară de Allah!»”*[265] Piatra va fi înaintea lor în Ziua Învierii, va avea vorbire cu care va grăi și va tăgădui asocierea lor. Dacă cele adorate vor fi aduse și aruncate în Foc pentru a-i înjosi pe adoratorii lor și vor fi aduse ca să fie urmate către Foc, nu este de mirare că, atunci când vor fi aduse, îi vor tăgădui pe adoratorii lor.

Cuvintele

﴿وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ﴾

Nimeni nu te înștiințează asemenea Celui Bineștiutor
[Fāṭir: 14]

: aceasta este o expresie folosită de cineva care aduce o veste și vede îndoială la cel căruia i se adresează. El spune: nimeni nu te înștiințează asemenea unuia care cunoaște bine. Sensul este că nimeni nu îți aduce vestea asemenea Celui care o cunoaște bine, anume Allah. Nimeni în afară de Allah nu știe ce se va întâmpla

265 Din relatarea lui Abū Hurayrah; consemnată de al-Bukhārī (Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre meritul prosternării, 1/260) și Muslim (Cartea credinței, capitolul despre cunoașterea căii vederii, 1/167).

în Ziua Învierii, iar vestea Sa este adevărată, fiindcă Allah Preaînaltul spune:

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا﴾

Cine este mai adevărat în cuvânt decât Allah?
[An-Nisāʾ: 122]

. Al-Khabīr, Cel Bineștiutor, este Cel care cunoaște lucrurile în adâncul lor.

O chestiune

Aud morții salutul și îi răspund celui care îi salută?

În această privință există două opinii:

Prima opinie: morții nu aud salutul, iar cuvintele Profetului ﷺ rostite la vizitarea mormintelor, *„Pacea fie asupra voastră”*, sunt o invocare prin care nu se urmărește o adresare. Apoi, chiar dacă presupunem că aud, așa cum apare în hadithul pe care Ibn ʿAbd al-Barr l-a declarat autentic și a cărui apreciere a fost confirmată de Ibn al-Qayyim: *„Când omul salută o persoană pe care o cunoștea în această lume, Allah îi întoarce acelei persoane sufletul, iar ea răspunde la salut”*.[266] Presupunând că acest hadith este autentic și că ei aud salutul și îi răspund, nu rezultă că aud orice lucru. Chiar dacă am presupune că aud și altceva decât salutul, Allah a spus limpede că aceia care sunt invocați în afară de Allah nu aud invocarea celor care îi invocă. Nu putem, așadar, să spunem că ei aud invocarea celor care îi invocă, fiindcă aceasta ar însemna necredință față de Coran. Se arată astfel că nu există contradicție între cuvintele sale ﷺ *„Pacea fie asupra voastră, lăcaș al unui neam de credincioși”*[267] și acest verset.

Cât despre cuvintele *„chiar dacă ar auzi-o”*, sensul este: presupunând că ar auzi, nu v-ar răspunde, fiindcă nu au puterea să o facă.

266 Al-Istidhkār de Ibn ʿAbd al-Barr (partea întâi, capitolul cuprinzător despre abluțiune).

267 Din relatarea lui ʿĀʾișah; consemnată de Muslim (Cartea înmormântărilor, capitolul despre ceea ce se spune la intrarea în cimitir, 2/669).

A doua opinie: morții aud. Drept dovadă au adus adresarea cuprinsă în salutul celui care îi vizitează la cimitir și ceea ce este confirmat în Ṣaḥīḥ: când cei care au însoțit înmormântarea pleacă, cel înmormântat aude zgomotul pașilor încălțămintei lor.[268]

Răspunsul la aceste două dovezi: în privința primei, din faptul că sunt salutați nu rezultă că aud. Musulmanii îl salutau pe Profet ﷺ în timpul vieții sale, în tashahhud,[269] iar el cu siguranță nu îi auzea.

Cât despre a doua dovadă, ea privește un moment anume: plecarea celor care au însoțit înmormântarea, după îngropare.

În orice caz, cele două opinii au aceeași greutate, iar Allah știe cel mai bine cum stau lucrurile.

În Ṣaḥīḥ, de la Anas, care a spus: Profetul ﷺ a fost rănit la cap în ziua de la Uḥud și i s-a rupt un incisiv lateral. El a spus: „Cum să izbândească un neam care și-a rănit profetul?" Atunci au fost revelate cuvintele:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

.[270][271]

---

268 Din relatarea lui Anas; consemnată de al-Bukhārī (Cartea înmormântărilor, capitolul despre faptul că mortul aude zgomotul încălțămintei, 1/410).

269 Din relatarea lui Ibn Masʿūd; consemnată de al-Bukhārī (Cartea cererii de permisiune, capitolul despre faptul că as-Salām este un nume dintre numele lui Allah Preaînaltul, 4/136) și Muslim (Cartea rugăciunii, capitolul despre tashahhud în rugăciune, 1/301).

270 Sura Āl ʿImrān, versetul 128.

271 Consemnat de al-Bukhārī fără lanțul complet, într-o formulare afirmativă certă (Cartea expedițiilor militare, capitolul „Tu nu ai nicio parte în hotărâre", 3/108), și de Muslim cu lanț complet (Cartea jihadului, capitolul despre bătălia de la Uḥud, 3/1417).

Cuvintele *„în Ṣaḥīḥ”*: despre o asemenea exprimare s-a vorbit anterior, în capitolul despre explicarea tawḥīd-ului și a mărturiei că nu există divinitate vrednică de adorare în afară de Allah. Cuvântul *„Uḥud”*: este un munte cunoscut la nord de Medina. Nu se spune *„cea luminată”*, fiindcă orice localitate în care a intrat Islamul este luminată prin Islam și fiindcă această denumire nu era cunoscută la înaintași. În Coran, numele ei apare tot numai ca Medina. Dacă, din nevoia de a o deosebi, se spune însă *„Medina Profetului”*, nu este nimic greșit. La acest munte a avut loc, în luna Shawwāl a celui de-al treilea an de la Hijrah, o bătălie în care musulmanii au fost înfrânți din cauza neascultării lor față de porunca Profetului ﷺ, după cum a arătat Allah prin cuvintele:

﴿حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ﴾

până când v-ați pierdut curajul, v-ați certat în privința poruncii și ați fost neascultători, după ce El v-a arătat ceea ce iubeați
[Āl ʿImrān: 152]

. Răspunsul condiției este omis, sensul fiind: vi s-a întâmplat ceea ce vă era neplăcut. Înfrângerea musulmanilor s-a produs pentru o singură neascultare, iar noi dorim astăzi biruința deși avem multe păcate. De aceea nu ne putem bucura de o biruință câtă vreme suntem în această stare, decât dacă Allah Se îndură de noi și ne îndreaptă pe toți.

Cuvintele *„a fost rănit la cap”*: shajjah este o rană care privește în mod special capul și fața.

Cuvintele *„și i s-a rupt un incisiv lateral”*: cei doi dinți din mijloc se numesc incisivi centrali, iar cei de lângă ei se numesc incisivi laterali.

Cuvintele *„El a spus: «Cum să izbândească un neam care și-a rănit profetul?»”*: întrebarea exprimă socotirea acestui lucru ca fiind puțin probabil. Este puțin probabil să izbândească un neam care și-a rănit profetul ﷺ.

Cuvântul *„să izbândească”* vine de la falāḥ, care înseamnă dobândirea a ceea ce se dorește și salvarea de ceea ce provoacă teamă.

Cuvintele *„Atunci au fost revelate cuvintele: «Tu nu ai nicio parte în hotărâre»”*: adică a fost revelat acest verset, a cărui adresare îi este destinată Trimisului ﷺ. Shayʾ, *„lucru”* sau *„parte”*, este un substantiv nearticulat în contextul negației și exprimă astfel generalitatea.

Cuvântul *„hotărâre”*: adică rânduirea, fiind vorba despre rânduirea făpturilor. Rânduirea făpturilor Îi revine Creatorului lor; nici chiar Profetul ﷺ nu are vreo parte în hotărârea privitoare la ele. Versetul i se adresează Trimisului ﷺ după ce fusese rănit la față și i se rupsese un incisiv lateral. Cu toate acestea, Allah, Preaslăvitul, nu l-a scuzat pentru o singură rostire: *„Cum să izbândească un neam care și-a rănit profetul?”* Dacă așa stau lucrurile, ce să mai spunem despre alții în afara lui? Ei nu au nicio parte în hotărâre, fie idoli, obiecte de cult, apropiați ai lui Allah sau profeți. Toată hotărârea Îi aparține numai lui Allah, după cum numai El este Creatorul. Laudă lui Allah, care nu a lăsat rânduirea noastră în seama nimănui în afară de El! Făptura nu stăpânește pentru sine nici folosul, nici răul; cum să le stăpânească pentru altcineva?!

Din acest hadith învățăm că trebuie să ne ferim de a da frâu liber limbii atunci când vedem un om încercat prin păcate. Să nu socotim îndurarea lui Allah îndepărtată de el, fiindcă Allah Preaînaltul poate să-i primească pocăința. Când Profetul ﷺ a socotit puțin probabilă izbânda celor care își răniseră profetul, i s-a spus:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

.

La fel, omul ascultător dintre fiii lui Israel, care trecea pe lângă un păcătos și spunea: *„Pe Allah, Allah nu îl va ierta pe cutare!”* Allah i-a spus: *„Cine este acela care se încumetă să jure că Eu nu îl voi ierta pe cutare? Eu l-am iertat, iar fapta ta am făcut-o zadarnică”*.[272] Omul trebuie, așadar, să-și înfrâneze limba, fiindcă alunecarea ei este gravă. Vedem sau auzim despre oameni care au fost dintre cei mai necredincioși robi ai lui Allah și dintre cei mai înverșunați dușmani, apoi au devenit apropiați ai lui Allah. Dacă așa stau lucrurile, de ce să socotim îndurarea lui Allah îndepărtată de niște oameni care au fost răzvrătiți?! Câtă vreme omul nu a murit, orice este posibil, după cum și musulmanul — Îi cerem lui Allah ocrotire — poate să i se abată inima din pricina unei stricăciuni lăuntrice.

Ceea ce contează este că acest hadith trebuie luat ca învățătură: să nu socotești îndurarea lui Allah îndepărtată de niciun om care a fost păcătos.

Cuvintele *„Atunci au fost revelate”*: particula fa exprimă legătura de cauzalitate. Prin urmare, motivul revelării acestui verset este această rostire: *„Cum să izbândească un neam care a rănit fața profetului său?”*

Tot în el, de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi: el l-a auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând, când își ridica capul din înclinare în ultima rakʿah a rugăciunii de Fajr: „O, Allah, blestemă-i pe cutare și pe cutare!”, după ce spunea: „Allah îl aude pe cel care Îl laudă. Domnul nostru, a Ta este lauda!” Atunci Allah a revelat:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

---

272 Din relatarea lui Jundub; consemnată de Muslim (Cartea bunătății și a legăturilor de rudenie, capitolul despre interdicția de a-l face pe om să deznădăjduiască de îndurarea lui Allah, 4/2023).

.[273]

Cuvintele *„tot în el”*: adică în Ṣaḥīḥ.

Cuvintele *„când își ridica capul din înclinare în ultima rakʿah a rugăciunii de Fajr”*: dintre rugăciuni, momentul invocării este precizat ca fiind la Fajr; dintre unitățile de rugăciune, în ultima; iar în cadrul unității, după ridicarea din înclinare.

Într-o altă relatare: el invoca împotriva lui Ṣafwān ibn Umayyah, Suhayl ibn ʿAmr și al-Ḥārith ibn Hishām. Atunci au fost revelate cuvintele:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

.[274]

Cuvintele *„spunând: «O, Allah, blestemă-i pe cutare și pe cutare!»”*: blestemul înseamnă alungarea și îndepărtarea de îndurarea lui Allah. Adică: îndepărtează-i de îndurarea Ta și alungă-i de la ea.

Cuvintele *„pe cutare și pe cutare”* sunt explicate în a doua relatare: este vorba despre Ṣafwān ibn Umayyah, Suhayl ibn ʿAmr și al-Ḥārith ibn Hishām.

Cuvintele *„după ce spunea: «Allah îl aude pe cel care Îl laudă. Domnul nostru, a Ta este lauda!»”*: adică rostea acea invocare după

273 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea expedițiilor militare, capitolul „Tu nu ai nicio parte în hotărâre”, 3/108).

274 Consemnată de al-Bukhārī (Cartea expedițiilor militare, capitolul „Tu nu ai nicio parte în hotărâre”, 3/108), de la Sālim ibn ʿAbd Allāh, cu o întrerupere înainte de Profet. Aḥmad a relatat-o cu lanț legat, după cum se află în al-Musnad (2/93), la fel at-Tirmidhī (nr. 3004) și Ibn Jarīr în at-Tafsīr (4/58), pe calea lui ʿUmar ibn Ḥamzah, de la Sālim, de la Ibn ʿUmar. ʿUmar este slab, după cum se arată în at-Taqrīb (2/53).

ce își ridica capul și spunea: *„Allah îl aude pe cel care Îl laudă. Domnul nostru, a Ta este lauda!”*
Cuvintele Atunci Allah a revelat:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

: aici a spus fa-anzala, *„atunci a revelat”*, iar în hadithul anterior fa-nazalat, *„atunci au fost revelate”*. Ambele formulări au particula fa. Prin urmare, prilejul revelării versetului este atât invocarea Profetului ﷺ împotriva acestora, cât și rostirea sa: *„Cum să izbândească un neam care și-a rănit profetul?”* Nu este nicio piedică să existe două prilejuri pentru revelarea unui verset.

Acești trei oameni au îmbrățișat Islamul, iar Islamul lor a fost bun, Allah să fie mulțumit de ei. Ia aminte cum dușmănia se poate preschimba în apropiere de Allah, fiindcă inimile sunt în mâna lui Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut potrivit presupunerii Profetului ﷺ, aceștia ar fi rămas în necredință până la moarte, fiindcă, dacă invocarea împotriva lor ar fi fost primită și ar fi fost alungați de la îndurare, nu ar fi rămas decât pedeapsa.

Profetul ﷺ nu are însă nicio parte în hotărâre; toată hotărârea Îi aparține lui Allah. De aceea Allah i-a călăuzit pe acești oameni și ei au devenit dintre apropiații lui Allah care apără religia Sa, după ce fuseseră dintre dușmanii lui Allah care se ridicau împotriva ei. Allah, Preaslăvitul, Își revarsă harul asupra cui voiește dintre robii Săi.

Apropiată de aceasta este istorisirea lui al-Uṣayrim, din Banū ʿAbd al-Ashhal,[275] dintre anṣār. El era cunoscut pentru dușmănia față de ceea ce adusese Trimisul ﷺ. Când a venit bătălia de la Uḥud, Allah i-a pus Islamul în inimă, fără ca Profetul ﷺ sau

275 Consemnată de Ibn Hishām (2/90) și Aḥmad în al-Musnad (5/428–429). În nota la Zād al-maʿād (3/201) se spune: „Lanțul său de transmitere este puternic (qawī)”.

cineva din neamul său să știe. A ieșit la luptă și a fost ucis ca martir. După terminarea bătăliei, oamenii au început să-i caute pe cei uciși, iar el se afla la ultima suflare. I-au spus: *„Ce te-a adus aici, cutare? Grija față de neamul tău sau dorința de Islam?"* El a răspuns: *„Dorința de Islam. Mărturisesc că nu există divinitate vrednică de adorare în afară de Allah și că Muḥammad este Trimisul lui Allah ﷺ despre mine!"* I-au dat de știre, iar el a spus: *„Este dintre oamenii Paradisului"*. Acest om nu împlinise pentru Allah nici măcar o singură rakʿah și totuși Allah l-a făcut dintre oamenii Paradisului. Allah este Înțelept: îl călăuzește pe cine voiește cu înțelepciune și îl lasă în rătăcire pe cine voiește cu înțelepciune. Ceea ce contează este să nu socotim îndurarea lui Allah, Atotputernicul și Mărețul, îndepărtată de niciun om.

Tot în el, de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: s-a ridicat Trimisul lui Allah ﷺ, când i-au fost revelate cuvintele:

﴿وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

Și avertizează-ți rudele cele mai apropiate![276]

El a spus: „O, voi, neam al Quraysh! — sau cuvinte asemănătoare — răscumpărați-vă pe voi înșivă; nu vă pot fi de niciun folos în fața lui Allah. O, ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib! Nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah. O, Ṣafiyyah, mătușă a Trimisului lui Allah ﷺ! Nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah. Și tu, Fāṭimah, fiică a lui Muḥammad! Cere-mi din averea mea ceea ce voiești; nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah".[277]

---

276 Sura Ash-Shuʿarāʾ, versetul 214.

277 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea explicării Coranului, capitolul „Și avertizează-ți rudele cele mai apropiate!", 3/272) și Muslim (Cartea credinței, capitolul „Și avertizează-ți rudele cele mai apropiate!", 1/192).

Cuvintele *„s-a ridicat”*: adică pentru a ține o cuvântare.

Cuvintele *„i-au fost revelate”*: adică i-au fost revelate prin intermediul lui Jibrīl cuvintele *„Și avertizează-ți rudele”*.

Cuvintele *„Și avertizează”*: adică pune în gardă și trezește teama. Avertizarea este o înștiințare însoțită de trezirea fricii.

Cuvintele *„rudele tale”*: ʿashīrah este neamul omului începând de la al patrulea strămoș și de la cei mai apropiați de el.

Cuvintele *„cele mai apropiate”*: adică în ordinea apropierii. Primii cuprinși în neamul omului sunt copiii săi, apoi părinții, apoi frații, apoi unchii din partea tatălui și așa mai departe. Din aceasta se desprinde că rudele au întâietate la avertizare potrivit gradului de apropiere, fiindcă o judecată legată de o însușire se întărește odată cu acea însușire. Cu cât însușirea care întemeiază judecata este mai vădită și mai limpede, cu atât aplicarea judecății este mai vădită și mai limpede.

Cuvintele *„când i-au fost revelate”* arată că el ﷺ nu a zăbovit, ci s-a ridicat și a spus: *„O, voi, neam al Quraysh!”*, adică: o, adunare a Quraysh! Quraysh este Fihr ibn Mālik ibn an-Naḍr, unul dintre strămoșii Trimisului ﷺ.

Cuvintele *„sau cuvinte asemănătoare”*: adică a spus o exprimare asemănătoare, apropiată de aceasta. Este o măsură de precauție a transmițătorilor: când au chiar și cea mai mică îndoială, spun *„sau așa cum a spus”*, *„sau cuvinte asemănătoare”* și alte exprimări de acest fel. Așadar, *„sau”* exprimă aici îndoiala și nesiguranța.

Cuvintele *„răscumpărați-vă pe voi înșivă”*: adică salvați-vă. Cel care se răscumpără pe sine este asemenea celui care se salvează de la pieire, iar cumpărătorul își dorește ceea ce cumpără. De aceea a folosit exprimarea prin cumpărare, ca și cum ar spune: răscumpărați-vă pe voi înșivă cu dorință.

În cuvintele *„răscumpărați-vă pe voi înșivă”* există un îndemn limpede către acest lucru, fiindcă acela care cumpără își dorește ceea ce cumpără.

Cuvintele *„nu vă pot fi de niciun folos în fața lui Allah”*: aici se află dovada. Sensul este că nu pot să îndepărtez sau să aduc folos: nu vă pot aduce folos îndepărtând ceva de la voi în afara lui Allah și nu vă pot feri de ceva ce Allah a voit pentru voi, fiindcă hotărârea

este în mâna lui Allah. De aceea Allah i-a poruncit Profetului Său aceasta, spunând:

﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ۝ قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾

Spune: «Eu nu stăpânesc pentru voi nici vătămarea, nici călăuzirea». Spune: «Nimeni nu mă poate apăra de Allah și nu voi găsi în afară de El niciun adăpost»

[Al-Jinn: 21–22]

.

Cuvântul *„niciun”*: este un substantiv nearticulat în contextul negației și cuprinde astfel orice lucru.

Cuvintele *„O, ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib!”*: el este unchiul Profetului ﷺ din partea tatălui, iar ʿAbd al-Muṭṭalib este bunicul Profetului ﷺ. ʿAbbās are terminația cu ḍammah, fiindcă termenul determinat folosit în adresare are această terminație fixă. Atributul său, când se află într-o construcție de anexare, este la acuzativ. Aici ibn ʿAbd al-Muṭṭalib este într-o asemenea construcție și de aceea este la acuzativ.

Dacă se întreabă: cum spune Profetul ﷺ *„ʿAbd al-Muṭṭalib”*, când nu este îngăduit ca ʿabd, *„rob”*, să fie legat decât de Allah, Atotputernicul și Mărețul?

Răspunsul: aici nu este vorba despre atribuirea unui nume nou, ci despre menționarea unui fapt. Numele său era ʿAbd al-Muṭṭalib și nu Profetul ﷺ i-l pusese; devenise însă cunoscut sub acest nume. De aceea Trimisul ﷺ și-a exprimat descendența de la el, spunând:

Eu sunt Profetul, fără minciună;
eu sunt fiul lui ʿAbd al-Muṭṭalib.[278]

278 Din relatarea lui al-Barāʾ ibn ʿĀzib; consemnată de al-Bukhārī (Cartea jihadului, capitolul despre cel care își așază tovarășii în rânduri în timpul înfrângerii, 2/340) și Muslim (Cartea jihadului, capitolul despre bătălia de la Ḥunayn, 3/1400).

Dacă am presupune că ai un tată numit ʿAbd al-Muṭṭalib sau ʿAbd al-ʿUzzā, îți poți exprima descendența de la el. Aceasta nu este socotită o aprobare, ci o relatare a unui fapt existent, după cum ai spune că un om a săvârșit necredință, că altul a manifestat ipocrizie și altele asemenea. Dacă însă persoana este în viață, îi schimbăm numele când acesta nu este îngăduit.

Cuvintele *„nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah”*: adică nu îți pot aduce vreun folos în afara lui Allah și nu te pot feri de ceva ce Allah a voit pentru tine. Profetul ﷺ nu poate fi astfel de folos nimănui, nici chiar tatălui și mamei sale.

Cuvintele *„O, Ṣafiyyah, mătușă a Trimisului lui Allah!”*: analiza lor gramaticală se explică la fel ca în cazul cuvintelor *„ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib”*.

Cuvintele *„O, Fāṭimah, fiică a lui Muḥammad! Cere-mi din averea mea ceea ce voiești”*: adică cere-mi ceea ce voiești din averea mea și nu te voi refuza, fiindcă el ﷺ este stăpânul averii sale. În ceea ce privește însă dreptul lui Allah, a spus: *„Nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah”*.

Acestea sunt cuvintele Profetului ﷺ către rudele sale cele mai apropiate: unchiul său, mătușa sa și fiica sa. Ce să mai spunem despre cei mai îndepărtați?! Cu atât mai mult nu le poate fi lor de folos în această privință. Cei care se agață de Trimisul ﷺ și caută la el refugiu și ocrotire, atât în această vreme, cât și înaintea ei, au fost amăgiți de Satana și abătuți de la calea adevărului. Ei s-au agățat de ceea ce nu poate fi un asemenea sprijin, fiindcă ceea ce aduce folos în privința Trimisului ﷺ este credința în el și urmarea lui.

A-l invoca însă, a se agăța de el, a-și pune nădejdea în el pentru ceea ce se speră și a se teme de el în privința lucrurilor de care se are teamă reprezintă asociere făcută lui Allah. Acestea îl îndepărtează pe om de Trimisul ﷺ și de salvarea de pedeapsa lui Allah.

Hadithul arată împlinirea de către Profet ﷺ a poruncii Domnului său din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

Și avertizează-ți rudele cele mai apropiate!
[Ash-Shuʿarāʾ: 214]

. El a împlinit această poruncă în chipul cel mai deplin: a chemat, s-a adresat atât în general, cât și în particular și a arătat că nu salvează pe nimeni de pedeapsa lui Allah prin niciun mijloc. Ceea ce salvează este credința în el și urmarea a ceea ce a adus.

Dacă apropierea de Profet ﷺ nu îi aduce rudei vreun folos în această privință, aceasta arată interzicerea folosirii rangului Profetului ﷺ ca mijloc de apropiere în invocare. De rangul Profetului ﷺ beneficiază numai Profetul ﷺ însuși. De aceea, cea mai corectă dintre cele două opinii ale învățaților este interzicerea folosirii rangului Profetului ﷺ ca mijloc în invocare.

Învățămintele capitolului

Prima: explicarea celor două versete.

A doua: întâmplarea de la Uḥud.

Explicarea învățămintelor

Prima: explicarea celor două versete. Acestea sunt cele două versete din Al-Aʿrāf, explicate la începutul capitolului. Întrebarea din ele exprimă mustrarea și dezaprobarea. Tot anterior a fost explicat și al treilea verset, cel din Fāṭir.

A doua: întâmplarea de la Uḥud. Se referă la faptul că Profetul ﷺ a fost rănit la cap... și la restul hadithului.

A treia: întâiul Trimișilor a rostit qunūt, iar în urma sa cei mai de seamă apropiați ai lui Allah spuneau „Āmīn” în rugăciune.

A patra: cei împotriva cărora era îndreptată invocarea erau necredincioși.

A treia: întâiul Trimișilor a rostit qunūt... și celelalte cuvinte. Prin această învățătură, autorul a urmărit să arate că Profetul ﷺ este întâiul Trimișilor, iar Companionii săi sunt cei mai de seamă apropiați ai lui Allah. Cu toate acestea, ei nu s-au putut salva pe ei înșiși; cum să-i salveze pe alții?! El, Allah să aibă milă de el, nu a urmărit doar să dovedească rostirea qunūt-ului și a lui *„Āmīn"* la acesta. De aceea au fost folosite exprimările *„întâiul"* și *„cei mai de seamă"*. Nimeni din această comunitate nu este mai apropiat de Allah decât Trimisul și Companionii săi și, totuși, ei caută scăpare la Allah, Preaslăvitul, pentru înlăturarea necazurilor. Cum poate fi căutat pentru înlăturarea necazurilor acela a cărui stare este aceasta?! Autorul nu a urmărit, așadar, să stabilească o chestiune de jurisprudență.

A patra: cei împotriva cărora era îndreptată invocarea erau necredincioși. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului: *„sau să le primească pocăința"*. Ele dovedesc că atunci nu se aflau într-o stare bineplăcută. Se știe că Șafwān ibn Umayyah, Suhayl ibn ʿAmr și al-Ḥārith ibn Hishām erau necredincioși în momentul invocării împotriva lor.

Această învățătură — că cei împotriva cărora se invoca erau necredincioși — urmărește să arate că, deși Trimisul ﷺ socotea îndreptățită invocarea împotriva lor, Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, a exclus ca el să aibă vreo parte în hotărâre. Cineva ar putea spune: dacă erau necredincioși, oare Trimisul ﷺ nu avea dreptul să invoce împotriva lor?

Spunem: chiar și în această situație, el nu stăpânește nimic din hotărârea privitoare la ei. Acesta este rostul cuvintelor autorului că cei împotriva cărora se invoca erau necredincioși. El nu a urmărit doar să ne înștiințeze despre necredința lor, fiindcă acest lucru este cunoscut și nu ar cere un titlu aparte. Scopul este că, în acea stare în care ei erau necredincioși, Profetul ﷺ nu stăpânea nimic în privința lor.

A cincea: ei au făcut lucruri pe care cei mai mulți necredincioși nu le-au făcut: și-au rănit profetul și au căutat cu înverșunare să-l ucidă; de asemenea, au mutilat trupurile celor uciși, deși erau rudele lor.

A șasea: Allah i-a revelat cu privire la aceasta:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

.

A șaptea: cuvintele Sale

﴿أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ﴾

sau să le primească pocăința, ori să-i pedepsească

. El le-a primit pocăința, iar ei au crezut.

A cincea: ei au făcut lucruri pe care cei mai mulți necredincioși nu le-au făcut... Adică, pe lângă necredință, ei erau și agresori. Totuși, în privința lor i s-a spus:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

. Îl răniseră pe Profet ﷺ, mutilaseră trupurile celor uciși, precum Ḥamzah ibn ʿAbd al-Muṭṭalib, și căutaseră cu înverșunare

să-l ucidă pe Profet ﷺ. Printre toți cei uciși se aflau rudele lor și se aflau și dintre anșār.
A șasea: Allah i-a revelat cu privire la aceasta:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

. Adică, în pofida lucrurilor menționate, care ar întemeia dreptul Profetului ﷺ de a invoca împotriva lor, Allah a revelat:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre

. Hotărârea Îi aparține numai lui Allah. Dacă acest lucru a fost exclus în privința Trimisului ﷺ, cu atât mai mult este exclus în privința altora.

A șaptea: cuvintele Sale *„sau să le primească pocăința”*; El le-a primit pocăința, iar ei au crezut. Aceasta dovedește desăvârșirea stăpânirii și puterii lui Allah. Acestor oameni, de la care se petrecuseră cele amintite, Allah le-a primit pocăința, iar ei au crezut, fiindcă toată hotărârea este în mâna Sa, Preaslăvitul. El înjosește pe cine voiește și înalță pe cine voiește. Un exemplu este dușmănia fățișă față de Islam a lui ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el, înainte de a îmbrățișa Islamul, urmată de apropierea și sprijinul aduse religiei lui Allah Preaînaltul după intrarea sa în Islam. Trimisul lui Allah ﷺ și cei de sub el nu pot schimba nimic din hotărârea lui Allah.

A opta: qunūt în vremea nenorocirilor.

A opta: qunūt în vremea nenorocirilor. Aceasta este chestiunea de jurisprudență. Când asupra musulmanilor se abate o

nenorocire, se cuvine să se invoce pentru ei până când ea este înlăturată. Acest qunūt este legiuit în toate rugăciunile, după cum apare în hadithul lui Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, consemnat de Aḥmad și de alții.[279] Juriștii, Allah să aibă milă de ei, au făcut însă o excepție în privința ciumei și au spus că nu se rostește qunūt pentru aceasta, fiindcă nu a fost transmis un asemenea lucru.[280] Ciuma s-a ivit în vremea lui ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el, iar el nu a rostit qunūt. De asemenea, ea este o pricină a martiriului și nu se cuvine să se invoce pentru înlăturarea pricinii martiriului.

Sensul aparent al Sunnei este că qunūt-ul este legiuit pentru nenorocirile care vin din partea altora decât Allah, precum vătămarea musulmanilor și apăsarea lor. Pentru ceea ce ține de lucrarea lui Allah este legiuit ceea ce a adus Sunna. De pildă, pentru eclipsă este legiuită rugăciunea de eclipsă. Pentru cutremure a fost rânduită rugăciunea de eclipsă, așa cum a făcut Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, spunând: *„Aceasta este rugăciunea semnelor”*. Pentru secetă este legiuită cererea de ploaie și așa mai departe. Până în acest moment nu cunosc ca qunūt-ul să fi fost legiuit pentru un lucru trimis de Allah; pentru asemenea împrejurări se invocă prin formulele speciale transmise. Dacă însă musulmanii sunt apăsați, vătămați și supuși unor lucruri asemănătoare, se rostește qunūt, urmând Sunna în această privință.

Apoi, cine rostește qunūt: conducătorul suprem, imamul fiecărei moschei sau fiecare persoană care se roagă?

Potrivit școlii, numai conducătorul suprem, adică șeful suprem al statului, rostește qunūt. S-a spus că îl rostește fiecare imam de moschee. S-a spus și că îl rostește fiecare persoană care se roagă,

279 Consemnat de Aḥmad în al-Musnad (1/301), Abū Dāwud (Cartea rugăciunii, capitolul despre qunūt în rugăciune, nr. 1443), fără ca acesta să-l comenteze, și al-Ḥākim (1/255), care l-a declarat autentic; adh-Dhahabī a fost de acord cu el.

280 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea medicinei, capitolul despre ceea ce se menționează cu privire la ciumă, 4/41) și Muslim (Cartea salutului, capitolul despre ciumă și superstiția prevestirilor, nr. 2218).

iar aceasta este opinia corectă, datorită caracterului general al cuvintelor Profetului ﷺ: *„Rugați-vă așa cum m-ați văzut pe mine rugându-mă”.*[281] Aceste cuvinte cuprind și qunūt-ul său ﷺ în vremea nenorocirilor.

A noua: numirea în rugăciune a celor împotriva cărora se invocă, prin numele lor și ale taților lor.

A noua: numirea în rugăciune a celor împotriva cărora se invocă, prin numele lor și ale taților lor. Ei sunt Ṣafwān ibn Umayyah, Suhayl ibn ʿAmr și al-Ḥārith ibn Hishām; el i-a numit prin numele lor și ale taților lor. Dar este aceasta o practică recomandată prin Lege sau doar îngăduită?

Răspunsul: este îngăduit. Prin urmare, dacă există un folos în numirea celor împotriva cărora se invocă, numirea lor este de preferat. Dacă un om ar invoca în rugăciune pentru anumite persoane, acest lucru ar fi îngăduit, fiindcă nu este socotit vorbire adresată oamenilor, ci invocare, iar invocarea este o adresare către Allah Preaînaltul. Ea nu intră în generalitatea cuvintelor sale ﷺ: *„În această rugăciune nu se cuvine nimic din vorbirea oamenilor”.*[282]

O chestiune

Chestiune: Ceea ce a fost interzis în privința Trimisului ﷺ este invocarea sau blestemarea unor persoane anume?

Răspunsul: ceea ce a fost interzis este blestemarea necredincioșilor în invocare prin desemnarea unor persoane anume. Cât despre blestemarea lor în general, nu este nimic greșit în aceasta. S-a confirmat despre Abū Hurayrah că rostea qunūt și îi blestema pe necredincioși[283] în general. Nu este nimic greșit nici

281 Din relatarea lui Mālik ibn al-Ḥuwayrith; consemnată de al-Bukhārī (Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre chemarea la rugăciune pentru călători, 1/212).

282 Din relatarea lui Muʿāwiyah ibn al-Ḥakam as-Sulamī; consemnată de Muslim (Cartea moscheilor, capitolul despre interzicerea vorbirii în rugăciune și abrogarea îngăduinței sale anterioare, 1/381–382).

283 Formularea transmisă de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, este că a spus: „Voi face rugăciunea cât mai apropiată de rugăciunea

să invocăm împotriva unui necredincios spunând: *„O, Allah, scapă-i pe musulmani de el, ferește-i de răul lui și întoarce răul lui împotriva sa!”*, și altele asemenea.
Cât despre invocarea pieirii tuturor necredincioșilor, aceasta cere cercetare. De aceea Profetul ﷺ nu a invocat pieirea Quraysh, ci a spus:

„O, Allah, ocupă-Te de ei! O, Allah, fă să vină asupra lor ani asemenea anilor lui Yūsuf!”

[284] Aceasta este o invocare prin care se cere strâmtorarea lor, iar strâmtorarea poate fi spre binele celui nedrept, astfel încât să se întoarcă la Allah, părăsindu-și nedreptatea.

Așadar, eu am rezerve în privința invocării pieirii tuturor necredincioșilor. Pentru îngăduința acesteia s-ar putea aduce ca dovadă invocarea lui Khubayb: *„O, Allah, numără-i pe toți și nu lăsa pe niciunul dintre ei!”*[285] Ea a avut loc în vremea Trimisului ﷺ, iar lucrurile s-au petrecut așa cum a invocat: la împlinirea unui an nu mai rămăsese niciunul dintre ei. Allah Preaînaltul nu a dezaprobat aceasta și nici Profetul ﷺ nu a dezaprobat-o. Mai mult, faptul că Allah i-a răspuns invocării arată mulțumirea și aprobarea Sa față de ea.

Aceasta ar putea fi adusă ca dovadă pentru îngăduința invocării pieirii necredincioșilor, dar întâmplarea trebuie cercetată. Ea poate avea împrejurări aparte, care nu se regăsesc în orice

---

Profetului ﷺ”. Abū Hurayrah rostea qunūt în ultima rakʿah a rugăciunii de Ẓuhr, a rugăciunii de ʿIshāʾ și a rugăciunii de dimineață, după ce spunea „Allah îl aude pe cel care Îl laudă”; invoca pentru credincioși și îi blestema pe necredincioși. Consemnată de al-Bukhārī (Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre meritul formulei „O, Allah, Domnul nostru, a Ta este lauda!”, 797) și Muslim (Cartea moscheilor, capitolul despre recomandarea qunūt-ului în toate rugăciunile când asupra musulmanilor se abate o nenorocire, 676).

284 Din relatarea lui Ibn Masʿūd; consemnată de al-Bukhārī (Cartea explicării Coranului, capitolul despre sura Ad-Dukhān, 3/289) și Muslim (Cartea însușirilor ipocriților, capitolul despre fum, 4/2155).

285 Din relatarea lui Abū Hurayrah; consemnată de al-Bukhārī (Cartea expedițiilor militare, 3/89).

situație. În plus, Khubayb a invocat pieirea unui grup limitat de necredincioși, nu a tuturor necredincioșilor.

Tot în această privință, dacă hadithul este autentic, invocarea sa împotriva lui ʿUtbah ibn Abī Lahab, *„O, Allah, trimite asupra lui unul dintre câinii Tăi!”*,[286] conține o dovadă pentru invocarea pieirii. Aceasta privește însă o persoană anume, nu pe toți necredincioșii.

A zecea: blestemarea unei persoane anume în qunūt.

A unsprezecea: întâmplarea sa ﷺ când i-au fost revelate cuvintele:

﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

Și avertizează-ți rudele cele mai apropiate!

A douăsprezecea: stăruința sa ﷺ în această poruncă, până într-atât încât a făcut lucruri din pricina cărora i s-a atribuit nebunia; la fel s-ar întâmpla dacă un musulman le-ar face astăzi.

A zecea: blestemarea unei persoane anume în qunūt. Această formulare este neobișnuită. Dacă autorul, Allah să aibă milă de el, a vrut să spună că acest lucru s-a petrecut, apoi a fost interzis, nu există nicio dificultate. Dacă a vrut însă să spună că de aici se desprinde îngăduința permanentă a blestemării unei persoane

286 Consemnat de Ibn ʿAsākir în biografia lui ʿUtbah ibn Abī Lahab. În lanț există transmiterea lui Ibn Isḥāq prin formula „de la”. Al-Ḥākim l-a consemnat în al-Mustadrak, pe calea lui Abū Nawfal ibn Abī ʿAqrab, de la tatăl său (Cartea explicării Coranului, explicarea surei Abī Lahab, 2/539), spunând: „Lanțul este autentic, iar cei doi nu l-au consemnat”. Adh-Dhahabī a fost de acord cu el, iar Ibn Ḥajar l-a apreciat drept ḥasan în Fatḥ al-Bārī (4/39).

anume în qunūt, această concluzie cere cercetare, fiindcă Profetului ﷺ i-a fost interzis acest lucru.

A unsprezecea: întâmplarea sa ﷺ când i-au fost revelate cuvintele

﴿وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

Și avertizează-ți rudele cele mai apropiate!

După ce i-a fost revelat versetul, el a chemat Quraysh, adresându-se mai întâi în general, apoi unor persoane anume. Astfel a împlinit porunca lui Allah din acest verset.

A douăsprezecea: stăruința sa ﷺ în această poruncă, până într-atât încât a făcut lucruri din pricina cărora i s-a atribuit nebunia. Adică strădania sa ﷺ în această privință, încât au spus: *„Muḥammad a înnebunit! Cum să ne adune și să ne cheme cu o asemenea chemare?!"*
Cuvintele *„la fel s-ar întâmpla dacă un musulman le-ar face astăzi"*: dacă un om i-ar aduna pe oameni și s-ar ridica să-i avertizeze așa cum a avertizat Profetul ﷺ, ar spune despre el că este nebun, în afară de cazul în care oamenii sunt obișnuiți cu aceasta. Preaînaltul a spus:

﴿وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ﴾

Aceste zile le facem să alterneze între oameni
[Āl ʿImrān: 140]

și a spus:

﴿يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾

Allah face să se succeadă noaptea și ziua

. Aceasta diferă în funcție de țări și de vremuri. Omul trebuie să-și depună efortul și strădania în chemarea la Allah, cu înțelepciune și îndemn frumos. Profetul ﷺ a împlinit această poruncă fără să-i pese de acuzația de nebunie care i-a fost adusă.

A treisprezecea: cuvintele sale către cei îndepărtați și cei apropiați: „Nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah", până când a spus: „O, Fāțimah, fiică a lui Muḥammad! Nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah". Dacă el, întâiul Trimișilor, a spus limpede că nu îi poate fi astfel de folos celei mai de seamă dintre femeile lumilor, iar omul crede că el spune numai adevărul, apoi privește la ceea ce s-a așezat astăzi în inimile oamenilor socotiți de seamă, îi devin limpezi părăsirea tawḥīd-ului și înstrăinarea religiei.

A treisprezecea: cuvintele sale către cei îndepărtați și cei apropiați, *„Nu îți pot fi de niciun folos în fața lui Allah"*... El, Allah să aibă milă de el, a spus adevărul. Dacă cel care rostește aceste cuvinte este întâiul Trimișilor și i le spune celei mai de seamă dintre femeile lumilor, iar noi credem că Trimisul ﷺ spune numai adevărul și că nu îi poate fi astfel de folos fiicei sale, ne devine limpede că ceea ce fac unii oameni socotiți de seamă este părăsire a tawḥīd-ului. Există asemenea oameni care se socotesc învățați și pe care cei din jur îi socotesc învățați, vrednici să fie urmați. Ei îl invocă în mod explicit pe Trimisul ﷺ pentru înlăturarea răului și dobândirea folosului și repetă:

O, cel mai nobil dintre făpturi, nu am la cine căuta scăpare
în afară de tine, când se abate nenorocirea ce îi cuprinde pe toți.

Și alte lucruri asemenea, care țin de asociere. Când li se dezaprobă acestea, îi răspund celui care le dezaprobă că nu cunoaște dreptul Trimisului ﷺ și rangul său la Allah, că el este stăpânul universului, că jinnii și oamenii nu au fost creați decât pentru el și că a fost creat din lumina Tronului. Prin acestea îi induc în eroare pe oamenii de rând, iar unii îi cred din pricina neștiinței. Dacă ar

veni la ei cineva care să-i cheme la tawḥīd, nu i-ar răspunde, fiindcă stăpânul și învățatul lor se află împotriva tawḥīd-ului:

﴿وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ﴾

Chiar dacă le-ai aduce celor cărora li s-a dat Cartea toate semnele, tot nu ți-ar urma direcția de rugăciune

[Al-Baqarah: 145]

.

Afecțiunea și înclinarea credinciosului către Trimisul ﷺ sunt lucruri de netăgăduit. Omul nu trebuie însă să lase sentimentul să fie judecător, ci trebuie să urmeze ceea ce arată Cartea și Sunna și confirmă rațiunea limpede, ferită de îndoieli înșelătoare și de patimi.

De aceea Allah, Preaslăvitul, i-a mustrat pe necredincioșii care au urmat ceea ce îi găsiseră pe părinții lor făcând, arătând că nu judecă. Cuvintele autorului sunt adevărate: celui care cercetează starea oamenilor de astăzi din multe țări islamice îi devin limpezi părăsirea tawḥīd-ului și înstrăinarea religiei.

16 Cuvântul lui Allah și ascultarea îngerilor

Capitol despre cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾

Când spaima este înlăturată din inimile lor, ei spun: «Ce a spus Domnul vostru?» Ei răspund: «Adevărul!» El este Cel Preaînalt, Cel Mare

.[287]

Legătura titlului cu subiectul

Aceasta este una dintre dovezile care arată că nimeni nu este vrednic să fie asociat lui Allah. Îngerii, deși sunt dintre făpturi cei mai apropiați de Allah, Atotputernicul și Mărețul, în afara celor mai aleși dintre fiii lui Ādam, sunt cuprinși de spaimă la vorbirea lui Allah, Preaslăvitul.

Cuvintele Preaînaltului

﴿حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ﴾

Când spaima este înlăturată din inimile lor

287 Sura Saba', versetul 23.

: El a spus astfel, fără să spună *„inimile lor s-au înspăimântat”*, fiindcă prepoziția ʿan exprimă îndepărtarea. Sensul este că spaima a trecut de inimile lor, adică a fost înlăturată din ele. Fazaʿ este frica neașteptată; frica neîntreruptă nu se numește fazaʿ. Sensul său de bază este tresărirea provocată de frică.

Cuvintele *„din inimile lor”*: adică din inimile îngerilor. Pronumele se referă la ei, după cum dovedește hadithul lui Abū Hurayrah care va urma. Nicio făptură nu cunoaște explicarea Coranului mai bine decât Trimisul lui Allah ﷺ.
Cuvintele Preaînaltului ei spun:

﴿قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ﴾

Ce a spus Domnul vostru?

reprezintă răspunsul condiției. Sensul este că unii le spun altora. Am spus aceasta fiindcă exprimarea cuprinde pe cineva care vorbește și pe cineva căruia i se vorbește. Dacă am considera că pronumele din *„ei spun”* se referă la toți, unde ar mai fi cel căruia i se vorbește? Sensul este: ce anume a spus Domnul vostru?

Mādhā poate fi analizat gramatical în mai multe feluri:

1. Mā este un pronume interogativ cu rol de subiect, iar dhā este un pronume relativ cu rol de predicat nominal. Sensul este mā alladhī, *„ce anume este ceea ce”*.

2. Mādhā este un pronume interogativ alcătuit din mā și dhā.

3. Mā este un pronume interogativ, iar dhā este suplimentar. Ibn Mālik a spus:

Asemenea lui mā este dhā, după interogativul mā
sau man, dacă nu este lipsit de rol în exprimare.

Cuvintele *„Ei răspund: «Adevărul!»”*: adică au spus cei întrebați. Al-ḥaqq, *„adevărul”*, este atributul unui substantiv verbal omis împreună cu verbul său. Construcția subînțeleasă este: *„El a rostit cuvântul adevărat”*.
Sensul este că Allah, Preaslăvitul, a rostit cuvântul adevărat, fiindcă El, Preaslăvitul, este Adevărul. De la El nu vine decât

adevărul și El nu spune și nu face decât ceea ce este adevărat. Adevărul în vorbire înseamnă veridicitatea înștiințărilor și dreptatea în judecăți, după cum Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا﴾

Cuvântul Domnului tău s-a desăvârșit în adevăr și dreptate
[Al-Anʿām: 115]

. Din cuvintele *„Ei răspund: «Adevărul!»"* nu se înțelege că vorbirea Sa ar putea fi neadevărată; ele descriu realitatea. Dacă se întreabă: câtă vreme aceasta descrie realitatea, iar îngerii știu că El spune numai adevărul, de ce mai există întrebarea?!

Răspunsul: aceasta ține de lăudarea lui Allah pentru ceea ce a spus și pentru faptul că El, Preaslăvitul, spune numai adevărul.

Cuvintele Preaînaltului

﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾

El este Cel Preaînalt, Cel Mare

: adică Preaînalt în Ființa și în atributele Sale. Cel Mare este Cel care are măreție, o măreție de care nimic nu se apropie: Cel Măreț, mai presus de care nimeni nu este mai mare.

Legătura versetului cu tawḥīd-ul: dacă El este unic în măreție și slavă, trebuie să fie unic și în adorare.

Înălțimea este de două feluri:

Primul: înălțimea atributelor. Asupra acesteia sunt de acord toți cei care se revendică de la Islam, chiar și jahmiții și cei asemenea lor.

Al doilea: înălțimea Ființei. Mulți dintre cei care se revendică de la Islam au negat-o, precum jahmiții și unii dintre aṣʿariții care nu au cercetat temeinic. Cei dintre ei care au cercetat temeinic au afirmat însă înălțimea Ființei. Înălțimea Sa nu contrazice faptul că este alături de făpturi, cunoscându-le, auzindu-le și văzându-le,

fiindcă nimic nu este asemenea Lui în niciunul dintre atributele Sale.

Versetul cuprinde următoarele învățături:

1. Îngerii se tem de Allah, după cum Preaînaltul a spus:

﴿يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾

Ei se tem de Domnul lor, care este deasupra lor
[An-Naḥl: 50]

.

2. Afirmarea faptului că îngerii au inimi, potrivit cuvintelor:

﴿حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ﴾

Când spaima este înlăturată din inimile lor

.

3. Afirmarea faptului că ei au trupuri și nu sunt suflete lipsite de trup. Acest lucru este cunoscut în chip neîndoielnic. Preaînaltul a spus:

﴿جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ﴾

Cel care face din îngeri trimiși înzestrați cu aripi
[Fāṭir: 1]

. Profetul ﷺ l-a văzut pe Jibrīl având șase sute de aripi și acoperind orizontul.[288] A spune că ei sunt numai suflete înseamnă, în realitate, a-i nega și este o afirmație neadevărată.

288 Consemnat de al-Bukhārī, din relatarea lui ʿĀ'iṣah (Cartea începutului creației, capitolul „Când unul dintre voi spune Āmīn", 2/427), și Muslim (Cartea credinței, capitolul despre sensul cuvintelor lui Allah, Atotputernicul și Mărețul: „El l-a mai văzut la o altă coborâre", 1/158).

Ei nu mănâncă însă și nu beau; hrana și băutura lor sunt preamărirea, dovada fiind cuvintele Preaînaltului:

﴿يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ﴾

Ei Îl preamăresc noaptea și ziua, fără să obosească
[Al-Anbiyā': 20]

. În aceasta se află o dovadă că noaptea și ziua lor sunt pline de aceasta. De aceea a spus *„Îl preamăresc noaptea”*, fără să spună *„Îl preamăresc în timpul nopții”*: preamărirea lor este neîntreruptă. Preamărirea înseamnă a-L declara pe Allah lipsit de ceea ce nu I se cuvine.

4. Ei au rațiune, fiindcă inimile sunt locul rațiunii, spre deosebire de afirmația celor care spun că ei nu judecă. De asemenea, ei Îl preamăresc pe Allah și înconjoară Casa cea Locuită.

5. Afirmarea vorbirii lui Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, și a faptului că ea este legată de voința Sa, fiindcă exprimarea a venit prin condiția *„când spaima este înlăturată”*. Particula condițională idhā indică producerea condiției și a ceea ce depinde de ea. Aceasta contrazice afirmația aș'ariților potrivit căreia Allah nu vorbește prin voință, iar vorbirea Sa este sensul care subzistă în Sine. Potrivit lor, ea subzistă în Allah, fără început și fără sfârșit, asemenea cunoașterii, puterii, auzului și văzului. Fără îndoială, aceasta este neadevărat și în realitate reprezintă negarea vorbirii lui Allah. De aceea ei spun că Allah vorbește printr-o vorbire lăuntrică fără început și fără sfârșit, după cum spun că această vorbire pe care a auzit-o Mūsā, pe care a auzit-o Profetul ﷺ și cu care Jibrīl a coborât la Trimis ﷺ este un lucru creat care exprimă vorbirea lui Allah ce subzistă în Sine.

Aceasta este, în realitate, afirmația jahmiților, după cum au spus unii dintre cercetătorii temeinici dintre aș'arīți: *„Între noi și jahmiți nu există deosebire. Suntem de acord că ceea ce se află între cele două coperte ale exemplarului Coranului este creat. Noi am*

spus însă că este o exprimare a vorbirii lui Allah, iar ei au spus că este vorbirea lui Allah”.

Jahmiții sunt mai buni decât ei prin faptul că spun *„Aceasta este vorbirea lui Allah”*, dar sunt mai răi prin faptul că afirmă limpede că vorbirea lui Allah este creată.

6. Afirmarea faptului că vorbirea lui Allah este adevăr. În Coran a venit:

﴿وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ﴾

Allah spune adevărul și El călăuzește către cale
[Al-Aḥzāb: 4]

, iar El a spus:

﴿فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ﴾

Adevărul — și Eu spun adevărul
[Ṣād: 84]

. Allah Preaînaltul spune numai adevărul, fiindcă El este Adevărul, iar de la Adevăr nu vine decât adevărul.

În Ṣaḥīḥ, de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, de la Profet ﷺ, care a spus: Când Allah hotărăște un lucru în cer, îngerii bat din aripi supunându-se cuvântului Său, ca un lanț pe o piatră netedă, iar aceasta îi străbate:

﴿حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾

Când spaima este înlăturată din inimile lor, ei spun: ‹Ce a spus Domnul vostru?› Ei răspund: ‹Adevărul!› El este Cel Preaînalt, Cel Mare

.[289] Atunci o aude cel care ascultă pe furiș, iar cei care ascultă pe furiș sunt astfel, unii deasupra altora (Sufyān i-a înfățișat cu palma sa, înclinând-o și răsfirându-și degetele). Acela aude cuvântul și îl transmite celui de sub el. Apoi celălalt îl transmite celui de sub el, până când ajunge pe limba vrăjitorului sau a ghicitorului. Uneori flacăra îl ajunge înainte să-l transmită, iar alteori o transmite înainte ca ea să-l ajungă. Alături de acel cuvânt spune o sută de minciuni. Atunci se spune: «Oare nu ne-a spus, în ziua cutare, cutare lucru?!» Și este crezut datorită acelui cuvânt care a fost auzit din cer.[290]

Cuvintele *„în Ṣaḥīḥ”*: despre această exprimare s-a vorbit anterior.

Cuvintele *„Allah hotărăște un lucru în cer”*: prin amr se înțelege lucrul rânduit. Hotărârea se face prin vorbire, potrivit cuvintelor Preaînaltului:

﴿إِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

Când hotărăște un lucru, El doar îi spune: «Fii!», iar el este
[Āl ʿImrān: 47]

.

289 Sura Saba’, versetul 23.

290 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea explicării Coranului, capitolul „În afară de cel care ascultă pe furiș”, 3/247).

Cuvântul khuḍʿānan: adică în supunere. Cuvintele *„ca și cum ar fi”*: adică sunetul vorbirii prin efectul pe care îl are asupra inimilor lor.

Cuvântul ṣafwān: este piatra netedă și tare. Un lanț pe o asemenea piatră produce un sunet puternic.

Nu se urmărește asemănarea glasului lui Allah Preaînaltul cu acest lucru, fiindcă

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

Nimic nu este asemenea Lui, iar El este Cel care Aude, Cel care Vede
[Ash-Shūrā: 11]

. Se urmărește asemănarea spaimei care îi cuprinde când aud vorbirea Sa cu spaima celui care aude un lanț pe o piatră netedă.

Cuvintele *„iar aceasta îi străbate”*: nufūdh înseamnă pătrunderea într-un lucru. De aici expresia *„săgeata a pătruns în țintă”*, adică a intrat în ea. Sensul este că acest sunet îi pătrunde în întregime.

Cuvintele

﴿حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ﴾

Când spaima este înlăturată din inimile lor

: adică spaima a fost îndepărtată din ele.

Cuvintele *„ei spun”*: adică unii le spun altora.

Cuvintele

﴿مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ﴾

«Ce a spus Domnul vostru?» Ei răspund: «Adevărul!»

: adică ei spun că El a rostit adevărul, a rostit cuvântul adevărat. Al-ḥaqq este atributul unui substantiv verbal omis împreună cu

verbul său; construcția subînțeleasă este: El a rostit cuvântul adevărat. Oare ei dau acest răspuns fiindcă au auzit ceea ce a spus și au știut că este adevăr sau fiindcă știau că El spune numai adevărul? Este posibil să fi cunoscut ceea ce a spus și să fi spus că este adevărul; atunci răspunsul s-ar referi la revelația pe care Allah a rostit-o. Este posibil și să fi spus astfel fiindcă știau că Allah, Preaslăvitul, spune numai adevărul, aceasta fiind însușirea Sa, Preaslăvitul și Preaînaltul.

Acest hadith corespunde întru totul versetului. De aceea el trebuie să constituie explicarea versetului și nu se acceptă ca cineva să-l explice altfel. Când explicarea Coranului se face prin Coran sau prin Sunna, ea este un text explicit peste care nimeni nu poate trece.

Explicarea unui Companion este o dovadă pentru cei mai mulți comentatori ai Coranului. În privința urmașilor Companionilor, cei mai mulți învățați spun că explicarea lor nu este o dovadă obligatorie, în afara celui care s-a distins într-o privință, precum Mujāhid. El i-a recitat întregul Coran lui Ibn ʿAbbās de douăzeci de ori sau mai mult, oprindu-se la fiecare verset și întrebându-l despre sensul său. Cât despre cei de după urmașii Companionilor, explicarea lor nu este o dovadă obligatorie pentru alții. Dacă este însă susținută de contextul Coranului, temeiul este contextul Coranului.

Nu se acceptă, așadar, să se spună că este vorba despre înlăturarea spaimei din inimile oamenilor în Ziua Învierii. Spunem că Trimisul ﷺ a explicat versetul printr-o realitate a nevăzutului, în care nu există loc pentru interpretare prin efort propriu. Ceea ce ține de nevăzut și este adus de text trebuie primit. De aceea, în chestiunea în care o greșeală este scuzată prin efort de interpretare și în cea în care nu este scuzată, spunem că deosebirea nu se întemeiază pe împărțirea în fundamente și ramuri. Unii învățați au spus că în fundamente nu există loc pentru interpretare prin efort propriu și că acela care le contrazice este socotit greșit în toate cazurile, spre deosebire de ramuri.

Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a respins însă împărțirea religiei în fundamente și ramuri. Lipsa de temei a acestei împărțiri

este arătată de faptul că rugăciunea este socotită o ramură de cei care fac împărțirea, deși ea este unul dintre cele mai însemnate fundamente.

Corect este că dezaprobarea se întemeiază pe deosebirea dintre ceea ce lasă loc efortului de interpretare și ceea ce nu îi lasă loc. În chestiunile nevăzutului este dezaprobat cel care se opune și nu este scuzat, fie că ele privesc atributele lui Allah, Ziua de Apoi sau altceva, fiindcă în ele nu există loc pentru interpretare prin efort propriu.

În chestiunile practice care lasă loc efortului de interpretare, cel care are altă opinie nu este dezaprobat decât dacă se opune unui text explicit, deși poate fi corect să se spună că acea împotrivire este o rătăcire. De exemplu, Ibn Masʿūd a spus despre o fiică, o fiică a fiului și o soră: *„Fiicei îi revine jumătate, fiicei fiului o șesime, completând două treimi, iar ceea ce rămâne îi revine surorii”*. I s-a menționat împărțirea lui Abū Mūsā: *„Fiicei îi revine jumătate, iar surorii jumătate”*, precum și cuvintele sale: *„Mergi la Ibn Masʿūd, fiindcă el va fi de acord cu mine”*. Când a fost înștiințat despre aceasta, Ibn Masʿūd a spus: *„Atunci aș fi rătăcit și nu aș mai fi dintre cei călăuziți”*.[291]

Cuvintele *„Atunci o aude cel care ascultă pe furiș”*: adică acest cuvânt pe care l-au rostit îngerii.

Mustariq este un substantiv la singular într-o construcție de anexare și îi cuprinde astfel pe toți cei care ascultă pe furiș. Ia aminte la cuvântul mustariq: el arată graba, ca și cum acela ar fura cuvântul cu repeziciune. Aceasta este susținută de cuvintele:

﴿إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ﴾

În afară de acela care răpește pe furiș, iar pe el îl urmărește o flacără străpungătoare
[Aṣ-Ṣāffāt: 10]

.

291 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea cotelor de moștenire, capitolul despre moștenirea fiicei fiului împreună cu o fiică, 4/238).

Cuvintele *„iar cei care ascultă pe furiș sunt astfel, unii deasupra altora”*: este posibil ca aceasta să facă parte din cuvintele sale ﷺ, din cuvintele lui Abū Hurayrah sau din cuvintele lui Sufyān. Cuvintele *„Sufyān i-a înfățișat cu palma sa”*: adică degetele sunt unul deasupra altuia. Jinnii se așază unii deasupra altora până ajung la cer, iar fiecare se așază într-un loc al său. Preaînaltul a spus:

﴿وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا﴾

Noi obișnuiam să ne așezăm în locuri din el, pentru a asculta. Cine ascultă acum găsește însă o flacără care îl pândește
[Al-Jinn: 9]

.

Cuvintele *„Acela aude cuvântul și îl transmite celui de sub el”*: cel mai de sus dintre cei care ascultă pe furiș aude cuvântul, apoi îl transmite celui de sub el, adică îl înștiințează despre el. Man este un pronume relativ, iar taḥtahu, *„sub el”*, este o expresie adverbială cu rol de propoziție relativă, fiindcă este un complement circumstanțial de loc.

Cuvintele *„Apoi celălalt îl transmite celui de sub el, până când ajunge”*: ultimul dintre ei, cel aflat pe pământ, pune cuvântul pe limba vrăjitorului sau a ghicitorului. Vrăjitoria înseamnă formule de descântec, incantații și cereri de ocrotire care influențează trupul, inima, rațiunea și gândirea celui vrăjit.

Ghicitorul este cel care dă de știre despre lucrurile nevăzute din viitor. Unii căutători ai cunoașterii au fost încurcați de aceasta și au crezut că oricine dă de știre despre nevăzut, chiar și despre trecut, este ghicitor. Ceea ce s-a petrecut pe pământ nu este însă nevăzut absolut, ci nevăzut relativ. De exemplu, ceea ce se întâmplă în moschee este nevăzut pentru cel de pe stradă, dar nu și pentru cel aflat în moschee. Un om poate intra în legătură cu un jinn care să-i spună ce s-a petrecut pe pământ, chiar departe. El se

folosește astfel de jinni, însă fără să o facă într-un mod interzis. De aceea nu este numit ghicitor, fiindcă ghicitorul este cel care dă de știre despre lucrurile nevăzute din viitor.
S-a spus și că este cel care dă de știre despre ceea ce este ascuns în suflet. Aceasta este, în realitate, un fel de ghicitorie dacă nu se întemeiază pe un discernământ pătrunzător. Dacă însă omul vorbește despre ceea ce se află în suflet întemeindu-se pe discernământ, aceasta nu ține deloc de ghicitorie. Unii oameni pot înțelege ce se află în alt om din trăsăturile și expresiile feței sale, chiar dacă nu cunosc amănuntele, ci numai în linii generale. Cel care dă de știre despre ceea ce s-a petrecut pe pământ nu este, așadar, dintre ghicitori, dar trebuie cercetată starea sa. Dacă nu este de încredere în religie, nu îl credem, fiindcă Allah Preaînaltul spune:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا﴾

O, voi care credeți! Dacă un nelegiuit vă aduce o veste, cercetați-o!
[Al-Ḥujurāt: 6]

. Dacă este de încredere în religie și știm că nu ajunge la aceasta prin ceva interzis, precum asocierea sau altceva, nu îl includem între ghicitorii la ale căror vorbe este interzis să se recurgă. Cel care dă de știre despre lucruri petrecute într-un loc, de care nimeni nu a luat cunoștință, fără ca el să fi fost prezent acolo, nu este numit ghicitor, fiindcă nu a vorbit despre un lucru nevăzut din viitor. Este posibil să aibă un jinn care îl înștiințează. Jinnul poate să-i slujească pe fiii lui Ādam fără ceva interzis, fie din iubire pentru Allah, Atotputernicul și Mărețul, fie pentru o cunoaștere pe care o dobândește de la om, fie pentru alte scopuri îngăduite.

Vrăjitorii pot avea dintre jinni pe cineva care ascultă pe furiș pentru ei. Acești ascultători pe furiș nu ajung decât până la cerul cel mai de jos, potrivit cuvintelor Preaînaltului:

﴿وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا﴾

Am făcut cerul un acoperiș bine păzit
[Al-Anbiyā': 32]

. Nu îi este, așadar, cu putință să pătrundă mai sus.

Cuvintele *„Uneori flacăra îl ajunge..."* și celelalte cuvinte: shihāb este o parte desprinsă din stele, străpungătoare și puternică, ce pătrunde în ceea ce lovește.

Învățații au spus, explicând cuvintele Preaînaltului

﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ﴾

Am împodobit cerul cel mai de jos cu lumini și le-am făcut proiectile împotriva diavolilor
[Al-Mulk: 5]

: adică am făcut astfel flacăra care se desprinde din ele. Pronumele se referă aici la o parte, nu la întreg. Aceste flăcări sunt meteoriți care pornesc din stele. După cum spun cunoscătorii astronomiei, ele coboară pe pământ și pot produce fisuri în el. Dacă însă steaua ar ajunge pe pământ, l-ar arde.

Învățații au avut păreri diferite: cei care ascultau pe furiș au încetat aceasta pentru totdeauna după trimiterea Trimisului ﷺ sau numai în vremea sa? A doua interpretare este mai apropiată de adevăr: au încetat numai în vremea trimiterii sale, pentru ca vorbele ghicitorilor să nu fie confundate cu revelația. După aceea a încetat cauza pentru care le fusese oprită ascultarea pe furiș.

Cuvintele *„Alături de acel cuvânt spune o sută de minciuni"*: este un număr exact sau se urmărește accentuarea, adică spune multe

minciuni alături de el? A doua interpretare este mai apropiată de adevăr. Ele pot fi mai multe sau mai puține. Se spune: *„Oare nu ne-a spus, în ziua cutare, cutare lucru?”* În asemenea lucruri neobișnuite, oamenii ajung să socotească adevărat tot ce spune cel care îi înștiințează, pornind de la ceea ce le-a spus anterior. Dacă anunță un lucru care se petrece, apoi anunță un al doilea lucru, spun: *„Atunci trebuie neapărat să spună adevărul”*.

Învățăturile hadithului

1. Afirmarea vorbirii lui Allah, Atotputernicul și Mărețul.

2. Măreția lui Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul.

3. Afirmarea faptului că îngerii au aripi.

4. Teama îngerilor față de Allah, Atotputernicul și Mărețul, și supunerea lor față de El.

5. Îngerii vorbesc și au rațiune.

6. De la Allah nu vine decât adevărul.

7. Allah, Preaslăvitul, le îngăduie acestor jinni să ajungă la cer ca încercare pentru oameni, prin ceea ce le transmit ghicitorilor. Astfel apare o încercare, iar Allah, Atotputernicul și Mărețul, este Înțelept.

Allah poate aduce la existență lucruri care devin rătăcire pentru unii oameni și călăuzire pentru alții, ca probă și încercare.

8. Numărul mare al jinnilor: ei se așază unii după alții până la cer, ceea ce înseamnă că sunt foarte mulți. Trupurile lor sunt ușoare și ei zboară.

Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a menționat aceasta despre vrăjitorii care se folosesc de jinni și sunt purtați în zbor de ei: dimineața zilei de ʿArafah îi găsește în țările lor, apoi stau împreună cu oamenii la ʿArafah. Astăzi aceasta este cu putință cu avioanele, dar în acea vreme nu existau avioane. Diavolii îi poartă, iar ei le arată oamenilor măturile cu care sunt măturate casele și spun: *„Eu încalec mătura și zbor cu ea până la Mecca”*. Ei fac astfel, iar Shaykh al-Islām spune că aceștia sunt mincinoși și se folosesc de diavoli. Greșesc chiar și din punctul de vedere al practicii, fiindcă trec de locul de intrare în starea de iḥrām fără să intre în această stare de acolo.

9. Ghicitorii sunt dintre cei mai mincinoși oameni. De aceea adaugă la ceea ce au auzit multe minciuni, prin care îi rătăcesc pe oameni și își ating scopurile neadevărate, uneori prin înfricoșare și alteori prin ispitire, cum ar fi să spună: *„Învierea va avea loc în ziua cutare”* sau *„Ți se va întâmpla cutare lucru”*, precum moartea, furtul averii și altele asemenea.

10. Vrăjitorul îi înfățișează celui vrăjit altceva decât realitatea. În aceasta există un avertisment față de oamenii amăgirii și ai înșelării: chiar dacă spun adevărul într-o privință, trebuie să fim oricum prevăzători față de ei.

De la an-Nawwās ibn Samʿān, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Când Allah Preaînaltul voiește să reveleze un lucru, rostește revelația; o cutremurare cuprinde cerurile din pricina ei — sau a spus: o tremurare puternică — de frica lui Allah, Atotputernicul și Mărețul. Când locuitorii cerurilor aud aceasta, își pierd cunoștința și cad înaintea lui Allah în prosternare. Primul care își ridică apoi capul este Jibrīl, iar Allah îi vorbește din revelația Sa ceea ce voiește. Apoi Jibrīl trece pe lângă îngeri. Ori de câte ori trece printr-un cer, îngerii săi îl întreabă: «Ce a spus Domnul nostru, o, Jibrīl?» El răspunde: «A spus adevărul, iar El este Cel Preaînalt, Cel Mare». Toți spun atunci același lucru ca Jibrīl. Jibrīl duce astfel revelația până acolo unde i-a poruncit Allah, Atotputernicul și Mărețul”.[292]

Cuvintele *„De la an-Nawwās...”*: autorul nu a indicat sursa acestui hadith. Ibn Kathīr l-a menționat însă din relatarea lui Ibn Abī Ḥātim și a arătat un defect al său: în lanț se află al-Walīd ibn

292 Consemnat de Ibn Abī ʿĀṣim în as-Sunnah, nr. 515, aṭ-Ṭabarī în Tafsīr (22/63), Ibn Abī Ḥātim, după cum se arată în Tafsīr Ibn Kathīr (3/537), Ibn Khuzaymah în at-Tawḥīd (p. 144), al-Bayhaqī în al-Asmāʾ wa-ṣ-ṣifāt (p. 202) și al-Baghawī în Tafsīr (5/290). În lanțul hadithului se află Nuʿaym ibn Ḥammād, care este slab; a se vedea Tahdhīb at-Tahdhīb (10/458). Se află și al-Walīd ibn Muslim, care ascunde uneori o verigă a transmiterii, iar aici a transmis prin formula „de la”. A se vedea Taqrīb at-Tahdhīb (2/336).

Muslim, care ascunde uneori o verigă a transmiterii, iar el l-a relatat de la învățătorul său prin formula *„de la”*. Hadithul are, așadar, o slăbiciune. Muslim[293] și Aḥmad au consemnat însă, de la Ibn ʿAbbās, un hadith care ar putea să-l susțină. În el se spune că, atunci când Allah rostește revelația, o aud purtătorii Tronului și Îl preamăresc; apoi o aud locuitorii fiecărui cer și Îl preamăresc așa cum L-au preamărit locuitorii celui de-al șaptelea cer, până când ajunge la cerul cel mai de jos, de unde jinnii sau diavolii o răpesc pe furiș.

Deși în aceasta nu sunt menționate cutremurarea cerului sau prosternarea, ea arată că relatarea are un temei.

Cuvintele *„Când voiește să reveleze un lucru”*: adică o rânduire.

Cuvintele *„rostește revelația”*: este o construcție condițională care impune ca rezultatul condiției să urmeze după condiție. Voința este anterioară, iar vorbirea îi urmează. În aceasta se află un răspuns dat aș'ariților care spun că Allah nu vorbește prin voință și că vorbirea Sa este fără început, asemenea auzului și văzului. Este afirmată astfel vorbirea care se produce. Desăvârșirea lui Allah nu este micșorată dacă spunem că El vorbește ceea ce voiește, cum voiește și când voiește; dimpotrivă, aceasta este un atribut al desăvârșirii. Imperfecțiunea ar fi să se spună că El nu vorbește cu litere și sunet, ci că vorbirea este numai un sens care subzistă în Sine.

Cuvintele *„o cutremurare cuprinde cerurile din pricina ei”*: as-samāwāt, *„cerurile”*, este complement direct, un plural feminin regulat sau asimilat acestuia, și are acuzativul marcat prin kasrah. Rajfah, *„cutremurare”*, este subiectul.

Cuvintele *„sau a spus: o tremurare puternică”*: îndoiala îi aparține transmițătorului. Cerurile sunt cuprinse de cutremurare sau de tremurare fiindcă El, Preaslăvitul, este Măreț și orice lucru se teme de El, chiar și cerurile, care nu au suflet.

Cuvintele *„Când locuitorii cerurilor aud aceasta, își pierd cunoștința și cad înaintea lui Allah în prosternare”*: dacă se întreabă cum pot să-și piardă cunoștința și să cadă în prosternare,

293 În Cartea salutului, capitolul despre interzicerea ghicitoriei, 4/1750.

răspunsul este că pierderea cunoștinței are loc aici — Allah știe cel mai bine — înaintea prosternării. După ce își revin, se prosternează.

Cuvintele *„Primul care își ridică apoi capul este Jibrīl”*: awwal, *„primul”*, este la acuzativ ca predicat nominal așezat înainte, iar Jibrīl este la nominativ ca subiect al lui yakūn, așezat după predicat.

Cuvintele *„ceea ce voiește”*: adică ceea ce dorește, fiindcă Allah Preaînaltul vorbește prin voința Sa.

Cuvintele *„Apoi Jibrīl trece pe lângă îngeri”*: fiindcă el urmează să coboare de la Allah până acolo unde Allah i-a poruncit să ducă revelația.

Cuvintele *„A spus adevărul, iar El este Cel Preaînalt, Cel Mare”*: s-a explicat anterior că sensul poate fi că El a spus adevărul în această chestiune anume sau că a spus adevărul fiindcă El, Preaslăvitul, spune întotdeauna numai adevărul. Oricare ar fi sensul, Jibrīl nu le dezvăluie îngerilor ceea ce Allah i-a revelat, ci spune numai *„A spus adevărul”*, fără amănunte. De aceea el, pacea fie asupra lui, a fost numit Cel Vrednic de Încredere. Cel vrednic de încredere este acela care nu dezvăluie taina.

Cuvintele *„iar El este Cel Preaînalt, Cel Mare”*: despre acestea s-a vorbit anterior.

Cuvintele *„Toți spun atunci același lucru ca Jibrīl”*: adică *„A spus adevărul, iar El este Cel Preaînalt, Cel Mare”*.

Cuvintele *„Jibrīl duce astfel revelația până acolo unde i-a poruncit Allah, Atotputernicul și Mărețul”*: adică ajunge cu revelația la acela dintre profeți și trimiși la care i-a poruncit Allah.

Dintre învățăturile hadithului

1. Afirmarea voinței, potrivit cuvintelor *„Când Allah voiește”*. Ea este de două feluri: voință legislativă și voință legată de rânduirea existenței.

Prima deosebire dintre ele privește obiectul lor. Voința legislativă privește ceea ce Allah, Atotputernicul și Mărețul, iubește, fie că acel lucru se petrece sau nu. Voința legată de rânduirea existenței privește ceea ce se petrece, fie că este un lucru iubit de Allah, fie că este un lucru pe care nu îl iubește.

A doua deosebire privește urmarea, adică împlinirea a ceea ce este voit. Din voința legislativă nu rezultă neapărat împlinirea lucrului voit. Din voința legată de rânduirea existenței rezultă însă în mod necesar împlinirea lui.

Cuvintele Preaînaltului

﴿وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ﴾

Allah voiește să vă primească pocăința
[An-Nisāʾ: 27]

exprimă voința legislativă. Dacă ar fi fost voința legată de rânduirea existenței, El le-ar fi primit pocăința tuturor oamenilor. De asemenea, obiectul ei este ceea ce Allah iubește, anume pocăința.

Cuvintele

﴿إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ﴾

dacă Allah voiește să vă lase în rătăcire
[Hūd: 34]

exprimă voința legată de rânduirea existenței. Allah nu voiește rătăcirea prin Legea Sa, dar o poate voi ca rânduire și predestinare.

Cuvintele

﴿يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ﴾

Allah voiește să vă lămurească, să vă călăuzească pe căile celor de dinaintea voastră și să vă primească pocăința
[An-Nisāʾ: 26]

exprimă voința legată de rânduirea existenței, dar, la origine, ea este legislativă, fiindcă El a spus *„și să vă primească pocăința”* [An-Nisā’: 26]. Cuvintele Preaînaltului

﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾

Allah voiește pentru voi ușurința și nu voiește pentru voi greutatea
[Al-Baqarah: 185]

exprimă voința legislativă. Cuvintele

﴿وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾

și nu voiește pentru voi greutatea

nu pot privi voința legată de rânduirea existenței, fiindcă greutatea se petrece. Dacă Allah nu ar voi-o ca predestinare și rânduire, ea nu s-ar petrece.

2. Făpturile, chiar dacă sunt neînsuflețite, simt măreția Creatorului. Preaînaltul a spus:

﴿تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ﴾

Îl preamăresc cele șapte ceruri, pământul și cei care se află în ele. Nu este niciun lucru care să nu-L preamărească prin lauda Sa
[Al-Isrā’: 44]

.

3. Se dovedește că îngerii vorbesc, înțeleg și au rațiune, deoarece ei întreabă: *«Ce a spus Domnul vostru?»*, iar răspunsul pe care îl primesc este: *«A spus adevărul»*. Aceasta contrazice afirmația celor care spun că îngerii nu pot fi descriși astfel. Din

afirmația lor ar rezulta că am primit Legea de la ființe lipsite de rațiune, ceea ce, fără îndoială, ar pune la îndoială Legea.

4. Se dovedește că există mai multe ceruri, potrivit cuvintelor: *«De fiecare dată când trece printr-un cer»*.

5. Fiecărui cer îi sunt rânduiți anumiți îngeri, potrivit cuvintelor: *«Îngerii acelui cer îl întreabă»*.

6. Se arată meritul lui Jibrīl, pacea fie asupra lui, cunoscut drept cel căruia i-a fost încredințată revelația. De aceea, Waraqah ibn Nawfal a spus: *«Acesta este Nāmūs, cel care venea la Moise»*[294]. În ebraică, nāmūs înseamnă cel căruia i se încredințează o taină.

7. Se arată credincioșia lui Jibrīl, pacea fie asupra lui: el duce revelația acolo unde i-a poruncit Allah, Atotputernicul și Mărețul. Aceasta este o respingere a celor necredincioși dintre rāfiḍiți care susțin că lui Jibrīl i s-a poruncit să-i aducă revelația lui ʿAlī, însă el i-a adus-o lui Muḥammad ﷺ, și care spun: *«Cel de încredere a trădat și a abătut-o de la Ḥaydarah»*. Ḥaydarah este o poreclă a lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib, care spunea în bătălia de la Khaybar: *«Eu sunt cel pe care mama l-a numit Ḥaydarah»*[295].

Ei se contrazic astfel, deoarece a-l descrie ca fiind de încredere presupune că nu trădează.

8. Se afirmă tăria și măreția lui Allah, potrivit expresiei *«Atotputernicul și Mărețul»*. Tăria înseamnă biruință și putere. Numele al-ʿAzīz are trei înțelesuri:

1. Al-ʿAzīz: Cel pe care nimeni nu-L poate atinge cu vreun rău.

2. Al-ʿAzīz: Cel cu o înaltă vrednicie la care nimeni nu-I este părtaș.

3. Al-ʿAzīz: Cel Biruitor și Stăpânitor.

Ibn al-Qayyim a spus în An-Nūniyyah:
El este al-ʿAzīz, iar măreția Sa nu poate fi atinsă;
cum ar putea fi atinsă măreția Celui ce are stăpânirea?
El este al-ʿAzīz, Stăpânitorul, Biruitorul; nimic
nu L-a biruit. Acestea sunt două însușiri.

---

294 Din hadithul relatat de ʿĀ'iṣah. Relatat de al-Bukhārī, Cartea începutului revelației, capitolul «Ne-a relatat Yaḥyā ibn Bukayr», 1/14, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre începutul revelației, 1/139.

295 Relatat de Muslim, Cartea jihādului, capitolul despre expediția de la Dhū Qarad, 3/1441.

El este al-ʿAzīz prin puterea care Îi este însușire;
așadar, tăria are trei înțelesuri.

Cât despre *«Mărețul»*, măreția înseamnă o măreție mai presus de care nu există alta.

Învățămintele capitolului

Prima: explicarea versetului.

A doua: dovada pe care o cuprinde pentru respingerea asocierii, îndeosebi a atașării de cei drepți. Este versetul despre care s-a spus că taie din inimă rădăcinile arborelui asocierii.

Explicarea învățămintelor

Prima: *«Explicarea versetului»*. Este vorba despre cuvintele Celui Preaînalt: *«Până când frica va fi îndepărtată din inimile lor...»*. Explicarea acestui verset a fost prezentată anterior.

A doua: *«Dovada pe care o cuprinde pentru respingerea asocierii»*. Îngerii, cu toată puterea și măreția lor, cad fără simțire și sunt cuprinși de teamă din preamărire față de Allah. Atunci ce se poate spune despre idolii adorați în afară de Allah, care sunt cu mult mai prejos decât ei? Cum poate omul să se atașeze de aceștia?!

De aceea s-a spus că acest verset taie din inimă rădăcinile asocierii. Când omul cunoaște măreția Domnului, Slavă Lui, încât cerurile se cutremură, iar locuitorii lor cad fără simțire doar pentru că El rostește revelația, cum ar putea să-I asocieze lui Allah ceva creat, pe care poate chiar el îl făurește cu mâinile sale? Unii arabi neștiutori își făceau chiar zeități din curmale, iar când unuia dintre ei i se făcea foame, le mânca! Unul dintre ei poposea într-o vale și lua patru pietre: trei le așeza sub oală, iar pe a patra, cea mai frumoasă, o lua drept zeitate.

A treia: explicarea cuvintelor: «Ei spun: Adevărul. El este Cel Preaînalt, Cel Mare».

A patra: motivul pentru care ei întreabă despre aceasta.

A cincea: după aceea, Jibrīl le răspunde: «A spus cutare și cutare lucru».

A șasea: menționarea faptului că Jibrīl este primul care își ridică capul.

A șaptea: el le spune aceasta tuturor locuitorilor cerurilor, deoarece ei îl întreabă.

A treia:

﴿قالوا الحق وهو العلي الكبير﴾

Explicarea cuvintelor: Ei spun: Adevărul. El este Cel Preaînalt, Cel Mare

. Explicarea lor a fost prezentată anterior.

A patra: *«Motivul pentru care ei întreabă despre aceasta»*. Întrebarea este: *«Ce a spus Domnul vostru?»*. Motivul ei este teama lor puternică și spaima față de El: se tem ca El să nu fi rostit cu privire la ei o pedeapsă pe care nu ar putea să o suporte.

A cincea: *«După aceea, Jibrīl le răspunde: A spus cutare și cutare lucru»*. Adică spune: *«A spus adevărul»*.

A șasea: *«Menționarea faptului că Jibrīl este primul care își ridică capul»*. Aceasta se întemeiază pe hadithul lui An-Nawwās ibn Samʿān și arată meritul lui Jibrīl.

A șaptea: *«El le spune aceasta tuturor locuitorilor cerurilor, deoarece ei îl întreabă»*. În aceasta se află o dovadă a rangului său înalt printre ei.

A opta: pierderea cunoștinței îi cuprinde pe toți locuitorii cerurilor.

A noua: cerurile se cutremură la cuvântul lui Allah.

A zecea: Jibrīl este cel care duce revelația acolo unde i-a poruncit Allah.

A unsprezecea: menționarea ascultării pe ascuns de către diavoli.

A douăsprezecea: descrierea felului în care ei se urcă unii peste alții.

A treisprezecea: trimiterea flăcărilor strălucitoare.

A opta: *«Pierderea cunoștinței îi cuprinde pe toți locuitorii cerurilor»*. Aceasta se deduce din cuvintele: *«Când locuitorii cerurilor aud aceasta, cad fără simțire și se prăbușesc prosternându-se înaintea lui Allah»*.

A noua: *«Cerurile se cutremură la cuvântul lui Allah»*. Potrivit cuvintelor: *«Cerurile sunt cuprinse de un cutremur din pricina lui»*, adică din pricina cuvântului Său, din preamărire față de Allah.

A zecea: *«Jibrīl este cel care duce revelația acolo unde i-a poruncit»*. Adică nimeni altul decât Jibrīl nu se ocupă de transmiterea revelației până când o duce acolo unde i s-a poruncit, deoarece lui i-a fost încredințată revelația.

A unsprezecea: *«Menționarea ascultării pe ascuns de către diavoli»*. Este vorba despre cei care ascultă pe ascuns ceea ce se aude în ceruri și le transmit ghicitorilor, iar aceștia adaugă și scot din cele auzite.

A douăsprezecea: *«Descrierea felului în care ei se urcă unii peste alții»*. Sufyān, Allah să aibă milă de el, a descris aceasta întorcând mâna pe o parte și răsfirându-și degetele.
A treisprezecea: *«Trimiterea flăcărilor strălucitoare»*. Este vorba despre cele care îi ard pe cei care ascultă pe ascuns. Cel Preaînalt a spus:

﴿إلا من استرق السمع فأتبعه شهاب مبين﴾

Afară de cel care ascultă pe ascuns, pe care îl urmărește o flacără strălucitoare
[Al-Ḥijr: 18]

.

A paisprezecea: uneori flacăra îl ajunge înainte ca el să transmită cuvântul, iar alteori el îl transmite la urechea aliatului său dintre oameni înainte ca ea să-l ajungă.

A cincisprezecea: ghicitorul spune uneori adevărul.

A șaisprezecea: el adaugă acelui cuvânt o sută de minciuni.

A șaptesprezecea: minciunile lui sunt crezute numai datorită acelui cuvânt auzit din cer.

A paisprezecea: *«Uneori flacăra îl ajunge înainte ca el să transmită cuvântul, iar alteori el îl transmite la urechea aliatului său dintre oameni înainte ca ea să-l ajungă»*.

A cincisprezecea: *«Ghicitorul spune uneori adevărul»*. El aduce ceea ce a auzit din cer și adaugă la aceasta. Când se întâmplă ceea ce s-a spus în cer, se dovedește că a spus adevărul.

O obiecție și răspunsul ei: cum aud cei care ascultă pe ascuns acel cuvânt, de vreme ce, atunci când îngerii îl întreabă pe Jibrīl, primesc numai răspunsul: *«A spus adevărul»*?

Răspunsul este că locuitorii cerului nu cunosc revelația; ea vine de la Allah la Jibrīl, apoi la Profet ﷺ. Cât despre lucrurile hotărâte prin destin despre care vorbește Allah, ele nu-i sunt rezervate numai lui Jibrīl. Se poate ca locuitorii cerului să le cunoască în amănunt, iar apoi să le audă cei care ascultă pe ascuns.

A șaisprezecea: *«El adaugă acelui cuvânt o sută de minciuni»*. Adică adaugă minciuni cuvântului pe care l-a primit de la cel care a ascultat pe ascuns.

Expresia *«o sută de minciuni»* exprimă un număr mare, așa cum s-a arătat anterior, și nu stabilește un număr exact.

A șaptesprezecea: *«El este crezut numai datorită acelui cuvânt care a fost auzit din cer»*. Ceea ce spune de la sine este doar presupunere fără temei. Cuvântul pe care l-a auzit se dovedește adevărat, iar tot ceea ce adaugă el este minciună prin care îi înșală pe oameni.

A optsprezecea: cât de ușor primesc sufletele falsitatea! Cum se agață de un singur cuvânt și nu iau în seamă o sută de minciuni?!

A nouăsprezecea: ei își transmit unii altora acel cuvânt, îl rețin și îl folosesc drept dovadă.

A douăzecea: afirmarea însușirilor, contrar aș'ariților care le neagă.

A optsprezecea: *«Cât de ușor primesc sufletele falsitatea! Cum se agață de un singur cuvânt și nu iau în seamă o sută de minciuni?!»*. Acest lucru este adevărat, însă nu este o însușire a tuturor oamenilor, ci a celor neștiutori și nechibzuiți. Ei se atașează de ghicitor pentru că a spus o dată adevărul, fără să ia în seamă cele o sută de minciuni. Fără îndoială, unii nechibzuiți se lasă amăgiți de binele copleșit de rele, însă oamenii cu rațiune și credință nu se

lasă amăgiți de el. De aceea, când au fost revelate cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يسألونك عن الخمر والميسر قل فيهما إثم كبير ومنافع للناس وإثمهما أكبر من نفعهما﴾

Ei te întreabă despre vin și jocurile de noroc. Spune: În ele este un mare păcat și sunt și foloase pentru oameni, dar păcatul lor este mai mare decât folosul lor
[Al-Baqarah: 219]

, mulți dintre companioni le-au părăsit, ținând seama de această cumpănire. Când cumpănește lucrurile, omul cu rațiune nu poate da întâietate răului. Chiar dacă Legea nu a precizat un anumit lucru, el cunoaște și deosebește pagubele de foloase.

A nouăsprezecea: *«Ei își transmit unii altora acel cuvânt și îl reține...»*. Cuvântul este cel adevărat, deoarece el face să aibă căutare marfa lor. Dacă marfa lor ar fi numai minciună, nu ar avea căutare printre oameni.

A douăzecea: *«Afirmarea însușirilor, contrar aș'ariților care le neagă»*. Aș'ariții sunt cei care se revendică de la Abū al-Ḥasan al-Ash'arī. Au fost numiți mu'aṭṭilah deoarece golesc textele de înțelesul avut în vedere prin ele și neagă însușirile prin care Allah S-a descris pe Sine. Se are în vedere negarea celor mai multe dintre acestea, căci ei neagă cele mai multe însușiri, fără să le nege pe toate, spre deosebire de mu'taziliți. Mu'taziliții neagă însușirile și cred în nume; aceasta este poziția celor mai mulți dintre ei, însă cei mai extremiști dintre ei neagă până și numele. Aș'ariții sunt numiți mu'aṭṭilah având în vedere majoritatea însușirilor, deoarece nu afirmă decât șapte. Însușirile Celui Preaînalt nu pot fi numărate, iar felul în care ei le afirmă pe aceste șapte nu este asemenea felului în care le afirmau predecesorii. De exemplu, pentru oamenii Sunnei, vorbirea înseamnă că Allah vorbește potrivit voinței Sale, cu sunet și litere. Aș'ariții au spus că vorbirea este inseparabilă de Ființa Sa, așa cum sunt viața și

cunoașterea, că El nu vorbește potrivit voinței Sale și că ceea ce se aude este o exprimare a cuvântului lui Allah, fără să fie cuvântul lui Allah, ci fiind creat. În realitate, ei nu au afirmat vorbirea. De aceea, unii dintre ei au spus: *«Nu există nicio deosebire între noi și muʿtaziliți în privința cuvântului lui Allah, deoarece suntem cu toții de acord că ceea ce se află între cele două coperte ale mușḥaf-ului este creat»*. Argumentul lor pentru afirmarea celor șapte însușiri este că rațiunea le dovedește. Îndoiala pe care se sprijină pentru negarea celorlalte este pretenția că rațiunea nu le dovedește.

Li se răspunde astfel:

1. Faptul că rațiunea dovedește cele șapte însușiri nu dovedește inexistența celorlalte. Absența unei anumite dovezi nu presupune inexistența lucrului dovedit. Să admitem că rațiunea nu dovedește celelalte însușiri; totuși, revelația transmisă le dovedește, iar noi le afirmăm prin dovada revelației.

2. Ele sunt dovedite printr-un argument rațional asemănător celui prin care le-ați afirmat pe cele șapte. De exemplu, în opinia lor, voința Îi este dovedită lui Allah prin argumentul particularizării: Allah a făcut soarele să fie soare, luna să fie lună, cerul să fie cer și pământul să fie pământ. Faptul că El le deosebește înseamnă că El, Slavă Lui, voiește, căci fără voință întreaga lume ar fi la fel. Așadar, au afirmat-o deoarece rațiunea a dovedit-o. Noi le spunem: cât despre milă, nu trece nicio clipă pentru făpturi fără ca ele să se afle într-o binefacere de la Allah. Aceste mari binefaceri de la Allah dovedesc mila Sa față de făpturile Sale mai limpede decât dovedește particularizarea voința. Pedepsirea celor neascultători dovedește ura Sa față de ei, iar răsplătirea celor ascultători și ridicarea treptelor lor în această viață și în Viața de Apoi dovedesc iubirea Sa față de ei și indică particularizarea mai limpede decât voința. Judecă și celelalte cazuri în același fel. Autorul, Allah să aibă milă de el, i-a numit pe așʿariți muʿaṭṭilah în mod general deoarece ei afirmă numai șapte însușiri, deosebindu-se și în afirmarea acestora de oamenii Sunnei. În realitate însă, ei nu sunt muʿaṭṭilah în sens absolut.

A douăzeci și una: precizarea că acel cutremur și acea pierdere a cunoștinței se produc din teamă față de Allah, Atotputernicul și Mărețul.

A douăzeci și doua: ei se prăbușesc prosternându-se înaintea lui Allah.

A douăzeci și una: *«Precizarea că acel cutremur și acea pierdere a cunoștinței se produc din teamă față de Allah, Atotputernicul și Mărețul»*. Aceasta dovedește măreția Creatorului, Mărețul și Preaînaltul, întrucât teama îngerilor față de El ajunge la asemenea intensitate.

A douăzeci și doua: *«Ei se prăbușesc prosternându-se înaintea lui Allah»*. Adică Îl preamăresc pe Allah și caută să se ferească de ceea ce îi înspăimântă. Asemenea învățăturii precedente, și aceasta arată preamărirea lui Allah, Atotputernicul și Mărețul.

17 Mijlocirea

Autorul, Allah să aibă milă de el, a menționat mijlocirea în Cartea monoteismului deoarece asociatorii care adoră idolii spun că aceștia sunt mijlocitorii lor la Allah. Ei Îi asociază lui Allah, Slavă Lui, Preaînaltul, aceşti idoli prin invocare, cerere de ajutor și altele asemenea.

Ei socotesc că astfel Îl preamăresc pe Allah, însă Îl înjosesc, deoarece El este Cunoscător al tuturor lucrurilor, are judecata deplină și absolută și puterea desăvârșită, astfel că nu are nevoie de mijlocitori.

Ei spun: *«Îi adorăm ca să fie mijlocitorii noștri la Allah și să ne apropie de Allah»*. Prin aceasta sunt rătăciți. El, Slavă Lui, este Cunoscător, Atotputernic și Stăpânitor, iar Cel care are aceste însușiri nu are nevoie de mijlocitori.

Regii din această lume au nevoie de mijlocitori fie din pricina cunoașterii lor limitate, fie din pricina puterii lor nedesăvârșite, iar mijlocitorii îi ajută în aceste privințe, fie din pricina autorității lor limitate, astfel că mijlocitorii îndrăznesc să intervină fără să ceară încuviințare. Allah, Atotputernicul și Mărețul, are însă cunoașterea, puterea și stăpânirea desăvârșite și nu are nevoie ca cineva să mijlocească la El. De aceea, mijlocirea la El, Slavă Lui, nu are loc decât cu încuviințarea Sa, datorită desăvârșirii stăpânirii și măreției Sale.

Prin mijlocire nu se urmărește ajutarea lui Allah, Slavă Lui, în vreunul dintre lucrurile pentru care se mijlocește; aceasta este cu neputință, după cum se va arăta în cuvintele lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el.[296] Prin ea se urmăresc însă două lucruri:

1. Cinstirea celui care mijlocește.

2. Aducerea unui folos celui pentru care se mijlocește.

296 Urmează la p. 418.

Și cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul:

﴿وأنذر به الذين يخافون أن يحشروا إلى ربهم ليس لهم من دونه ولي ولا شفيع﴾

Avertizează-i prin el pe cei care se tem să fie adunați la Domnul lor, căci ei nu au în afară de El nici ocrotitor, nici mijlocitor

.[297]

Din punct de vedere lingvistic, shafāʿah este un substantiv derivat din shafaʿa–yashfaʿu, atunci când cineva face ca un lucru să fie două. Numărul par este opusul celui impar. Cel Preaînalt a spus: *«Pe cel par și pe cel impar»* [Al-Fajr: 3]. Ca termen, mijlocirea înseamnă intervenția în favoarea altcuiva pentru a-i aduce un folos sau a îndepărta de la el o pagubă.

Un exemplu de aducere a unui folos este mijlocirea Profetului ﷺ pentru ca oamenii Paradisului să intre în el.[298]

Un exemplu de îndepărtare a unei pagube este mijlocirea Profetului ﷺ pentru ca acela care a meritat Focul să nu intre în el.

Autorul, Allah să aibă milă de el, a menționat mai multe versete în acest capitol:

Primul verset: cuvintele Celui Preaînalt *«Avertizează-i prin el»*. Avertizarea este înștiințarea care cuprinde o înfricoșare. Simpla transmitere a unei știri nu este avertizare. Îndemnul îi este adresat Profetului ﷺ.

297 Sura Al-Anʿām, versetul 51.

298 Urmează la p. 407.

Pronumele din *«prin el»* se referă la Coran, așa cum Cel Preaînalt a spus:

﴿وكذلك أوحينا إليك قرآنًا عربيًّا لتنذر أم القرى ومن حولها﴾

Astfel ți-am revelat un Coran în limba arabă, pentru ca tu să avertizezi Mama cetăților și pe cei din jurul ei
[Ash-Shūrā: 7]

. Cel Preaînalt a mai spus:

﴿لتنذر به وذكرى للمؤمنين﴾

Pentru ca tu să avertizezi prin el și ca aducere-aminte pentru credincioși
[Al-Aʿrāf: 2]

.

Cuvintele *«Care se tem să fie adunați»* înseamnă că ei se tem de asprimea pedepsei care li se poate întâmpla la acea adunare. Ḥashr înseamnă adunare, iar aici cuprinde și sensul reunirii și al ajungerii la un capăt. *«Să fie adunați»* înseamnă că sunt strânși laolaltă până când ajung la Allah.

Și cuvintele Sale: «Spune: Lui Allah Îi aparține întreaga mijlocire».[299]

Cuvintele

﴿ليس لهم من دونه ولي ولا شفيع﴾

Ei nu au în afară de El nici ocrotitor, nici mijlocitor

299 Sura Az-Zumar, versetul 44.

: *«ocrotitor»* înseamnă un ajutător care să-i sprijine.

«Nici mijlocitor» înseamnă cineva care să intervină în favoarea lor; acesta este pasajul care constituie dovada. Versetul neagă mijlocirea în afară de Allah, adică fără încuviințarea Sa. Din el se înțelege că mijlocirea există cu încuviințarea Sa, iar acesta este sensul urmărit: fără El, mijlocirea este cu neputință; cu încuviințarea Sa, ea este îngăduită și posibilă. La regi, însă, mijlocirea este posibilă atât cu încuviințarea lor, cât și fără ea: cineva apropiat de cârmuitor poate mijloci fără să ceară voie. Cuvintele *«în afară de El»* arată că, prin încuviințarea Sa, ei pot avea un ocrotitor și un mijlocitor, așa cum Cel Preaînalt a spus: *«Ocrotitorul vostru este numai Allah și Trimisul Său»* [Al-Mā'idah: 55].

Al doilea verset: cuvintele Celui Preaînalt *«Lui Allah Îi aparține mijlocirea»* alcătuiesc un subiect și un predicat, iar predicatul este antepus pentru a exprima exclusivitatea. Sensul este că întreaga mijlocire Îi aparține numai lui Allah; nimic din ea nu se află în afara încuviințării și voinței Sale. Prin cuvântul *«întreaga»*, versetul arată că mijlocirea este de mai multe feluri.

Învățații, Allah să aibă milă de ei, au împărțit mijlocirea în două categorii principale:

Prima categorie: mijlocirea care îi este rezervată Trimisului ﷺ. Ea este de mai multe feluri:

Primul fel: marea mijlocire, care face parte din rangul lăudat pe care Allah i l-a făgăduit. În Ziua Învierii, în acel loc măreț al așteptării, oamenii vor fi cuprinși de o suferință și o apăsare pe care nu le vor putea îndura. Își vor spune unii altora: *«Căutați pe cineva care să mijlocească pentru noi la Allah»*. Vor merge la Adam, părintele omenirii, și vor aminti dintre însușirile prin care Allah l-a deosebit: faptul că Allah l-a creat cu Mâna Sa, le-a poruncit îngerilor să se prosterneze înaintea lui și l-a învățat numele tuturor lucrurilor. Îi vor spune: *«Mijlocește pentru noi la Domnul tău! Nu vezi în ce stare ne aflăm?!»*. El se va scuza, deoarece nu L-a ascultat pe Allah, mâncând din pom. Se știe că, dacă acela care ar mijloci are ceva care îi știrbește cinstirea înaintea celui la care se mijlocește, nu mijlocește, din rușine.

Aceasta, deși Allah i-a primit pocăința lui Adam, pacea fie asupra lui, l-a ales și l-a călăuzit. Cel Preaînalt a spus: *«Adam nu L-a ascultat pe Domnul său și a rătăcit. Apoi Domnul său l-a ales, i-a primit pocăința și l-a călăuzit»* [Ṭāhā: 121–122]. Însă, din marea sa sfială față de Allah, el se va scuza.
Apoi vor merge la Nūḥ și vor aminti dintre însușirile prin care el s-a deosebit faptul că este primul trimis pe care Allah l-a trimis pe pământ. El se va scuza că I-a cerut lui Allah ceva despre care nu avea cunoaștere, atunci când a spus:

﴿رب إن ابني من أهلي وإن وعدك الحق وأنت أحكم الحاكمين﴾

Doamne, fiul meu este din familia mea, iar făgăduința Ta este adevărul și Tu ești Cel mai drept dintre judecători
[Hūd: 45]

. Apoi vor merge la Ibrāhīm, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, și vor aminti dintre însușirile sale, însă el se va scuza că a spus trei minciuni, care, potrivit sensului pe care l-a avut în vedere, erau adevărate. Apoi vor merge la Mūsā ﷺ și vor aminti dintre însușirile sale ceea ce ar îndreptăți mijlocirea sa, însă el se va scuza pentru că a ucis un om pe care nu i se poruncise să-l ucidă: coptul pe care Mūsā l-a lovit cu pumnul și l-a ucis, atunci când israelitul i-a cerut ajutorul. Apoi vor merge la ʿĪsā, binecuvântarea și pacea fie asupra lui, și vor aminti dintre însușirile sale ceea ce ar îndreptăți mijlocirea sa. El nu va invoca nicio scuză, ci îi va îndruma spre cineva cu un rang mai înalt, spunând: *«Mergeți la Muḥammad, un rob căruia i-au fost iertate păcatele trecute și cele viitoare»*. Îi va îndruma astfel spre Muḥammad ﷺ, fără să amintească vreo scuză care l-ar împiedica să mijlocească.[300] Ei vor

300 Hadithul mijlocirii, relatat de Abū Hurayrah. Consemnat de al-Bukhārī, Cartea tâlcuirii, capitolul «Urmașii celor pe care i-am purtat împreună cu Nūḥ; el a fost un rob recunoscător», 3/250, și de Muslim, Cartea credinței,

veni la Muḥammad ﷺ, iar el va mijloci la Allah pentru a-i ușura pe oamenii aflați în locul așteptării.
Al doilea fel: mijlocirea sa pentru ca oamenii Paradisului să intre în el.[301] După ce vor trece puntea și vor ajunge la el, îl vor găsi închis și vor căuta pe cineva care să mijlocească pentru ei. Profetul ﷺ va mijloci la Allah pentru deschiderea porților Paradisului pentru oamenii săi. La aceasta fac aluzie cuvintele Celui Preaînalt:

﴿حتى إذا جاؤوها وفتحت أبوابها﴾

Până când vor ajunge la el și porțile lui vor fi deschise
[Az-Zumar: 73]

. El a spus *«și vor fi deschise»*, astfel că există ceva subînțeles: a avut loc mijlocirea și au fost deschise porțile. Cât despre Foc, El a spus despre el:

﴿حتى إذا جاؤوها فتحت أبوابها...﴾

Până când vor ajunge la el, porțile lui vor fi deschise...
[Az-Zumar: 71]

.

capitolul despre cel cu rangul cel mai de jos dintre oamenii Paradisului, 1/184.

301 Această mijlocire este menționată explicit în hadithul despre trâmbiță, relatat de aṭ-Ṭabarānī în Al-Muṭawwalāt, 25/66, nr. 36, și de Ibn Jarīr în Al-Jāmiʿ, 2/330. As-Suyūṭī l-a inclus în Ad-Durr al-manthūr, 5/339, atribuindu-l lui Abū Yaʿlā, Ibn al-Mundhir și altora. Ibn Kathīr l-a considerat slab în At-Tafsīr, 2/146. În Ṣaḥīḥ Muslim se află hadithul relatat de Anas: «Eu sunt primul mijlocitor în Paradis», nr. 196.

Al treilea fel: mijlocirea sa ﷺ pentru unchiul său Abū Ṭālib, ca pedeapsa acestuia să fie ușurată.[302] Aceasta constituie o excepție de la cuvintele Celui Preaînalt: *«Mijlocirea mijlocitorilor nu le va folosi»* [Al-Muddaththir: 48] și de la cuvintele:

﴿يومئذ لا تنفع الشفاعة إلا من أذن له الرحمن ورضي له قولًا﴾

În acea Zi, mijlocirea nu va folosi decât pentru cel căruia Cel Milostiv i-a îngăduit și al cărui cuvânt l-a primit
[Ṭāhā: 109]

. Aceasta se datorează sprijinului pe care Abū Ṭālib i l-a oferit Profetului ﷺ și apărării sale. El nu a ieșit din Foc, însă pedeapsa i-a fost ușurată până când a ajuns, Allah să ne ferească, într-un loc cu foc puțin adânc, având două sandale de foc din pricina cărora îi fierbe creierul. Această mijlocire îi este rezervată Trimisului ﷺ. Nimeni nu mijlocește vreodată pentru un necredincios, în afară de Profet ﷺ; chiar și așa, mijlocirea nu a fost primită pe deplin, ci doar ca ușurare a pedepsei.

A doua categorie: mijlocirea care îi este comună lui ﷺ și tuturor credincioșilor. Ea este de mai multe feluri:

302 Din hadithul relatat de al-ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib. Consemnat de al-Bukhārī, Cartea meritelor, capitolul despre istorisirea lui Abū Ṭālib, 3/62, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre mijlocirea Profetului ﷺ pentru Abū Ṭālib, 1/194.

Primul fel: mijlocirea pentru ca acela care a meritat Focul să nu intre în el. Pentru aceasta se poate aduce drept dovadă cuvântul Trimisului ﷺ: *«Nu moare niciun musulman pentru care să se roage la înmormântare patruzeci de bărbați care nu-I asociază nimic lui Allah, fără ca Allah să primească mijlocirea lor pentru el».*[303] Aceasta este o mijlocire înainte ca el să intre în Foc, iar Allah primește mijlocirea lor în această privință.

Al doilea fel: mijlocirea pentru ca acela care a intrat în Foc să fie scos din el. Hadithurile despre aceasta sunt transmise pe numeroase căi independente, companionii au fost unanimi în această privință, iar oamenii acestei religii au fost de acord cu ea, cu excepția a două grupări: muʿtaziliții și khārijiții. Aceștia neagă cu totul mijlocirea pentru cei care săvârșesc păcate, deoarece consideră că săvârșitorul unui păcat major rămâne veșnic în Foc, iar celui care merită să rămână veșnic acolo nu-i folosește mijlocirea. Ei neagă, așadar, că Profetul ﷺ sau altcineva mijlocește pentru ca săvârșitorii păcatelor majore să nu intre în Foc ori, dacă au intrat în el, să fie scoși de acolo. Însă această afirmație a lor este respinsă de textele revelației și de consens.

Al treilea fel: mijlocirea pentru ridicarea treptelor credincioșilor. Aceasta se deduce din rugăciunile pe care credincioșii le fac unii pentru alții, așa cum el ﷺ a spus despre Abū Salamah: *«O, Allah, iartă-l pe Abū Salamah, ridică-i treapta printre cei călăuziți, lărgește-i mormântul și luminează-l pentru el, iar în locul lui poartă de grijă urmașilor săi».*[304] Rugăciunea este mijlocire, așa cum el ﷺ a spus: *«Nu moare niciun musulman pentru care să se roage la înmormântare patruzeci de bărbați care nu-I asociază nimic lui Allah, fără ca Allah să primească mijlocirea lor pentru el».* (vezi nota 303, p. 409)

303 Din hadithul relatat de Ibn ʿAbbās. Consemnat de Muslim, Cartea înmormântărilor, capitolul despre cel pentru care se roagă patruzeci de oameni, 2/655.

304 Din hadithul relatat de Umm Salamah. Consemnat de Muslim, Cartea înmormântărilor, capitolul despre închiderea ochilor mortului, 2/634.

O dificultate și răspunsul ei

Dacă se spune: *«Mijlocirea nu are loc decât cu încuviințarea Lui, Slavă Lui. Atunci cum este numită mijlocire rugăciunea unui om pentru fratele său, de vreme ce el nu a cerut încuviințare Domnului său?»*

Răspunsul este că Allah a poruncit ca omul să se roage pentru fratele său mort, iar porunca de a se ruga cuprinde încuviințarea și chiar mai mult decât atât.

Cât despre mijlocirea închipuită pe care adoratorii idolilor o așteaptă de la cei pe care îi adoră, ea este o mijlocire neîntemeiată, deoarece Allah nu îngăduie mijlocirea decât pentru aceia pe care îi primește, atât dintre mijlocitori, cât și dintre cei pentru care se mijlocește.

Așadar, cuvintele *«Lui Allah Îi aparține întreaga mijlocire»* arată că mijlocirea este de mai multe feluri, după cum s-a arătat anterior.[305]

Și cuvintele Sale:

﴿من ذا الذي يشفع عنده إلا بإذنه﴾

Cine este acela care mijlocește la El fără încuviințarea Sa?

.[306]

Al treilea verset: cuvintele Celui Preaînalt *«Cine este acela care»*. Man este un pronume interogativ cu sens de negație: nimeni nu mijlocește la Allah fără încuviințarea Sa. În privința lui dhā, se pune întrebarea dacă este considerat pronume relativ, așa cum a spus Ibn Mālik în Al-Alfiyyah, sau dacă aici nu poate fi pronume relativ, din pricina prezenței pronumelui relativ alladhī. A doua interpretare este mai apropiată de adevăr, deși unii gramaticieni au spus că alladhī poate întări acest pronume.

305 A se vedea mai sus, p. 405.

306 Sura Al-Baqarah, versetul 255.

Interpretarea corectă este că aici dhā fie alcătuiește un tot împreună cu man, fie este adăugat pentru întărire. Oricare ar fi analiza gramaticală, sensul este că nimeni nu mijlocește la Allah decât cu încuviințarea lui Allah.

S-a arătat anterior că negația exprimată sub forma unei întrebări cuprinde sensul unei provocări: dacă există cineva care mijlocește fără încuviințarea lui Allah, adu-l!

Cuvântul *«la El»* este un circumstanțial de loc, iar El, Slavă Lui, este în înălțime; nimeni nu mijlocește la El, chiar dacă se află printre cei apropiați, precum îngerii apropiați, decât cu încuviințarea Sa legată de rânduirea existenței. Încuviințarea nu vine decât după mulțumirea Sa.

Și cuvintele Sale:

﴿وكم من ملك في السماوات لا تغني شفاعتهم شيئًا إلا من بعد أن يأذن الله لمن يشاء ويرضى﴾

Câți îngeri sunt în ceruri a căror mijlocire nu folosește cu nimic decât după ce Allah îngăduie cui voiește și de cine este mulțumit!

.[307]

Versetul arată că mijlocirea este condiționată de încuviințarea lui Allah, datorită desăvârșirii stăpânirii Sale, Mărețul și Preaînaltul. Cu cât stăpânirea unui rege este mai deplină, cu atât nimeni nu vorbește înaintea lui, chiar și spre bine, decât după încuviințarea sa. De aceea, gălăgia în adunarea unui om de seamă este socotită o jignire și o dovadă că el nu este măreț în ochii celor prezenți. Companionii stăteau alături de Trimis ﷺ ca și cum

307 Sura An-Najm, versetul 26.

ar fi avut păsări pe cap, atât de mare le era respectul; nu vorbeau decât atunci când el deschidea discuția, iar atunci vorbeau.

Al patrulea verset: cuvintele Celui Preaînalt *«Câți îngeri»*. Kam este aici o expresie enunțiativă care arată un număr mare. Sensul este: cât de numeroși sunt îngerii din cer! Cu toate acestea, mijlocirea lor nu folosește cu nimic decât după încuviințarea și mulțumirea lui Allah.

Cuvintele

﴿إلا من بعد أن يأذن الله لمن يشاء ويرضى﴾

Decât după ce Allah îngăduie cui voiește și de cine este mulțumit

arată că mijlocirea are două condiții:

1. Încuviințarea lui Allah, potrivit cuvintelor: *«După ce Allah îngăduie»*.

2. Mulțumirea Sa față de mijlocitor și față de cel pentru care se mijlocește, potrivit cuvintelor: *«Și de cine este mulțumit»*, precum și cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿ولا يشفعون إلا لمن ارتضى﴾

Ei nu mijlocesc decât pentru acela de care El este mulțumit
[Al-Anbiyāʾ: 28]

. Sunt, așadar, necesare încuviințarea Celui Preaînalt și mulțumirea Sa față de mijlocitor și față de cel pentru care se mijlocește, cu excepția ușurării pedepsei lui Abū Ṭālib, despre care s-a vorbit anterior.[308]

Acest verset se află în contextul arătării netemeiniciei atribuirii divinității lui Al-Lāt și Al-ʿUzzā. Cel Preaînalt a spus după menționarea înălțării la cer și a celor petrecute atunci cu Profetul ﷺ: *«El a văzut dintre semnele cele mai mari ale Domnului său»* [An-Najm: 18]. Este vorba despre semnele care Îl arată pe El,

308 A se vedea mai sus, p. 408.

Atotputernicul și Mărețul. Atunci cum este El Însuși, Slavă Lui?! El este mai mare și mai măreț.
Apoi a spus:

﴿أفرأيتم اللات والعزى ۞ ومناة الثالثة الأخرى﴾

Ce spuneți despre Al-Lāt și Al-ʿUzzā și despre Manāt, cea de-a treia, cealaltă?
[An-Najm: 19–20]

. Aceasta este o întrebare menită să arate lipsa lor de însemnătate. După ce Allah a amintit această măreție, El a spus: spuneți-Mi ce măreție au Al-Lāt și Al-ʿUzzā! Aceasta exprimă cea mai deplină micșorare a însemnătății lor. Apoi a spus:

﴿ألكم الذكر وله الأنثى ۞ تلك إذًا قسمة ضيزى ۞ إن هي إلا أسماء سميتموها أنتم وآباؤكم ما أنزل الله بها من سلطان إن يتبعون إلا الظن وما تهوى الأنفس ولقد جاءهم من ربهم الهدى ۞ أم للإنسان ما تمنى ۞ فلله الآخرة والأولى ۞ وكم من ملك...﴾

Oare vouă vă revine partea bărbătească, iar Lui partea femeiască? Aceasta ar fi o împărțire nedreaptă! Ele nu sunt decât niște nume pe care le-ați dat voi și părinții voștri, fără ca Allah să fi pogorât vreo dovadă pentru ele. Ei nu urmează decât presupunerea și ceea ce poftesc sufletele, deși le-a venit călăuzirea de la Domnul lor. Oare omul are tot ceea ce își dorește? Ale lui Allah sunt Viața de Apoi și cea dintâi. Câți îngeri...
[An-Najm: 21–26]

.

Dacă mijlocirea îngerilor, care se află în ceruri, în înălțime, nu folosește decât după încuviințarea și mulțumirea Celui Preaînalt, atunci ce se poate spune despre Al-Lāt și Al-ʿUzzā, care se află pe pământ?! De aceea a spus: *«Câți îngeri sunt în ceruri»*, deși îngerii se află și în ceruri, și pe pământ. A avut însă în vedere îngerii din cerurile înalte, care se află la Allah, Slavă Lui. Chiar și mijlocirea îngerilor apropiați, purtătorii Tronului, nu folosește decât după ce Allah îngăduie cui voiește și de cine este mulțumit.

Și cuvintele Sale:

﴿قل ادعوا الذين زعمتم من دون الله لا يملكون مثقال ذرة في السماوات ولا في الأرض﴾

Spune: Invocați-i pe cei despre care pretindeți, în afară de Allah! Ei nu stăpânesc nici măcar greutatea unui fir de praf în ceruri sau pe pământ

și versetul următor.[309]

Al cincilea verset: cuvintele Celui Preaînalt *«Spune: Invocați-i»*. Porunca *«Invocați-i»* exprimă o provocare și arată neputința lor. Cuvântul *«Invocați-i»* poate avea două înțelesuri:

1. Aduceți-i de față.

2. Invocați-i, cerându-le ceva.

309 Sura Saba', versetul 22.

Dacă îi invocă pentru a le cere ceva, aceștia nu le răspund, așa cum Cel Preaînalt a spus:

﴿إن تدعوهم لا يسمعوا دعاءكم ولو سمعوا ما استجابوا لكم ويوم القيامة يكفرون بشرككم ولا ينبئك مثل خبير﴾

Dacă îi invocați, nu aud chemarea voastră; chiar dacă ar auzi, nu v-ar răspunde, iar în Ziua Învierii se vor lepăda de asocierea voastră. Nimeni nu te poate înștiința asemenea Celui Cunoscător
[Fāțir: 14]

.

«Se vor lepăda» înseamnă că se vor dezice. În ciuda acestor versete mărețe, unii oameni ajung să-I asocieze lui Allah și să caute sprijin la altcineva în afara lui Allah. La fel, dacă i-ar chema să vină de față, aceștia nu ar veni; chiar dacă ar veni, prezența lor nu le-ar folosi.

Cuvintele *«Nu stăpânesc nici măcar greutatea unui fir de praf»*: dharrah este singularul lui dharr, care desemnează furnicile mărunte. Ele sunt date ca pildă pentru o cantitate foarte mică.

Cuvintele *«Greutatea unui fir de praf»*: ei nu stăpânesc nici ceea ce este mai puțin decât atât. Prin amintirea acestuia se urmărește accentuarea. Atunci când un lucru este amintit pentru a accentua cât de mică sau de mare este o cantitate, nu se deduce de aici o limitare la acea cantitate; sensul este general. De exemplu, cuvintele Celui Preaînalt

﴿إن تستغفر لهم سبعين مرة فلن يغفر الله لهم﴾

Chiar dacă ai cere iertare pentru ei de șaptezeci de ori, Allah tot nu-i va ierta
[At-Tawbah: 80]

înseamnă: oricât de mult ai cere iertare.

Nu se poate obiecta aici că Allah i-a recunoscut omului o stăpânire, deoarece stăpânirea omului este limitată, nu cuprinde

totul, se înnoiește și dispare și nu este asemenea stăpânirii lui Allah.

Cuvintele *«Ei nu au în ele nicio părtășie»* înseamnă că aceia pe care îi invocați în afară de Allah nu au aceasta.

«În ele» înseamnă în ceruri și pe pământ.

«Nicio părtășie» înseamnă nicio participare: ei nu stăpânesc nici singuri, nici împreună cu altcineva.

Cuvintele *«Nicio părtășie»* alcătuiesc un subiect postpus, precedat de min, care este suplimentar ca formă, dar întărește sensul. Orice adaos de formă în Coran aduce și un adaos de sens. Min apare pentru a întări negația: nu există nicio părtășie, nici mică, nici mare.

Cuvintele *«El nu are dintre ei niciun sprijin»*: pronumele din *«El nu are»* se referă la Allah Preaînaltul, iar cel din *«dintre ei»* se referă la idoli. Adică Allah Preaînaltul nu are în acești idoli vreun sprijin. Min este o prepoziție suplimentară, iar ẓahīr este un subiect postpus cu sensul de ajutător, așa cum Cel Preaînalt a spus:

﴿قل لئن اجتمعت الإنس والجن على أن يأتوا بمثل هذا القرآن لا يأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرًا﴾

Spune: Dacă oamenii și jinnii s-ar aduna să aducă ceva asemenea acestui Coran, nu ar putea aduce ceva asemenea lui, chiar dacă s-ar sprijini unii pe alții

[Al-Isrā': 88]

, adică s-ar ajuta. Cel Preaînalt a mai spus: *«Iar îngerii, după aceasta, îi sunt sprijin»* [At-Taḥrīm: 4], adică ajutor. Allah nu are, așadar, vreun ajutător care să-L ajute în faptele Sale. Prin aceasta li se neagă acestor idoli toate lucrurile de care se agață adoratorii lor: ei nu stăpânesc nimic nici singuri, nici ca părtași, nici ca ajutători. Acela care te ajută, chiar dacă nu îți este părtaș, îți face un bine pentru care îi ești îndatorat, astfel că s-ar putea să-l favorizezi, dându-i ceea ce dorește.

Când aceste trei lucruri sunt negate, nu mai rămâne decât mijlocirea. Allah a respins-o prin cuvintele:

﴿ولا تنفع الشفاعة عنده إلا لمن أذن له﴾

La El mijlocirea nu folosește decât pentru acela căruia El i-a îngăduit
[Saba': 23]

. Mijlocirea nu le folosește acestora la Allah, deoarece Allah nu le dă încuviințare acestor idoli. Astfel sunt retezate toate căile și temeiurile pe care se sprijină asociatorii. Acesta este unul dintre cele mai mari versete care dovedesc netemeinicia adorării idolilor: ei nu le folosesc adoratorilor lor nici de sine stătător, nici ca părtași, nici prin ajutor, nici prin mijlocire, astfel că adorarea lor este neîntemeiată. Cel Preaînalt a spus:

﴿ومن أضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجيب له إلى يوم القيامة﴾

Cine este mai rătăcit decât acela care invocă în afară de Allah pe cineva care nu-i răspunde până în Ziua Învierii?
[Al-Aḥqāf: 5]

. Aceasta se aplică chiar și dacă cel invocat are rațiune, deoarece El a folosit man, nu mā. Apoi Cel Preaînalt a spus:

﴿وهم عن دعائهم غافلون ۝ وإذا حشر الناس كانوا لهم أعداء وكانوا بعبادتهم كافرين﴾

Ei nu sunt conștienți de chemarea lor. Când oamenii vor fi adunați, le vor fi dușmani și se vor lepăda de adorarea lor
[Al-Aḥqāf: 5–6]

. Toate aceste versete arată că omul trebuie să rupă toate legăturile de dependență în afară de cea față de Allah, prin adorare, teamă, speranță, cerere de ajutor, iubire și preamărire, pentru a fi cu adevărat robul lui Allah. Înclinația sa, voința sa, iubirea, ura, loialitatea și împotrivirea sa trebuie să fie pentru Allah și de dragul Lui, deoarece el a fost creat numai pentru adorare. Cel Preaînalt a spus:

﴿أفحسبتم أنما خلقناكم عبثًا وأنكم إلينا لا ترجعون﴾

Oare ați socotit că v-am creat fără rost și că nu veți fi întorși la Noi?
[Al-Mu'minūn: 115]

. Adică să nu vă poruncim și să nu vă oprim de la nimic. Dacă v-am fi creat numai pentru mâncare, băutură și împreunare, aceasta ar fi fost tocmai lipsa de rost. Există însă ceva dincolo de acestea: adorarea lui Allah, Slavă Lui, în această lume.

Cuvintele *«Nu veți fi întorși la Noi»* înseamnă: ați socotit că nu veți fi întorși la Noi pentru ca Noi să vă răsplătim? Dacă aceasta este socotința voastră, ea este o socotință greșită.

Abū al-ʿAbbās a spus: Allah a negat, pentru oricine în afară de El, toate lucrurile de care se agață asociatorii. El a negat ca altcineva să aibă o stăpânire, o parte din ea sau să-I fie de ajutor lui Allah. Nu a mai rămas decât mijlocirea, iar El a arătat că aceasta nu folosește decât pentru acela căruia Domnul i-a îngăduit, așa cum a spus:

﴿ولا يشفعون إلا لمن ارتضى﴾

Ei nu mijlocesc decât pentru acela de care El este mulțumit

.[310] Această mijlocire pe care și-o închipuie asociatorii este negată în Ziua Învierii, așa cum a negat-o Coranul. Profetul ﷺ

---

310 Sura Al-Anbiyā', versetul 28.

a arătat că el va veni, se va prosterna înaintea Domnului său și Îl va lăuda — fără să înceapă mai întâi cu mijlocirea — apoi i se va spune: „Ridică-ți capul! Vorbește și vei fi ascultat! Cere și ți se va da! Mijlocește și mijlocirea îți va fi primită!”.[311] *Abū Hurayrah l-a întrebat ﷺ: „Cine dintre oameni va avea cel mai mult parte de mijlocirea ta?” El a răspuns: „Cel care spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, cu sinceritate, din inima sa”.*[312] *Acea mijlocire este, cu încuviințarea lui Allah, pentru oamenii sincerității și nu este pentru cel care I-a asociat ceva lui Allah. În realitate, Allah, Slavă Lui, este Cel care le face bine oamenilor sincerității și îi iartă prin rugăciunea celui căruia i-a îngăduit să mijlocească, pentru a-l cinsti și pentru ca el să dobândească rangul lăudat. Mijlocirea pe care a negat-o Coranul este cea care cuprinde asociere. De aceea, El a afirmat în mai multe locuri mijlocirea cu încuviințarea Sa. Profetul ﷺ a arătat că ea nu este decât pentru oamenii sincerității și ai monoteismului. Aici se încheie cuvintele sale.*

Cuvintele *«Abū al-ʿAbbās a spus»*: este Shaykh al-Islām Taqī ad-Dīn Aḥmad ibn ʿAbd al-Ḥalīm ibn ʿAbd as-Salām ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el. Aceasta este kunya sa. Nu s-a căsătorit deoarece era ocupat cu învățătura și jihādul, nu din lipsă de prețuire pentru Sunnah. A murit în anul 728 H., la vârsta de 67 de ani și zece luni.
Cuvintele *«Ca altcineva să aibă o stăpânire»* se referă la altcineva în afară de Allah, potrivit cuvintelor:

﴿لا يملكون مثقال ذرة في السماوات ولا في الأرض﴾

Ei nu stăpânesc nici măcar greutatea unui fir de praf în ceruri sau pe pământ

311 A se vedea mai sus, p. 405.

312 Din hadithul relatat de Abū Hurayrah. Consemnat de al-Bukhārī, Cartea cunoașterii, capitolul despre râvna pentru hadith, 1/52.

.

Cuvintele *«O parte din ea»* se regăsesc în: *«Ei nu au în ele nicio părtășie»*.

Cuvintele *«Sau să-I fie de ajutor lui Allah»* se regăsesc în cuvintele Celui Preaînalt: *«El nu are dintre ei niciun sprijin»*, fără excepție.

Cuvintele *«Nu a mai rămas decât mijlocirea»*: El a arătat că aceasta nu folosește decât pentru acela căruia Domnul i-a îngăduit, așa cum Cel Preaînalt a spus:

﴿ولا يشفعون إلا لمن ارتضى﴾

Ei nu mijlocesc decât pentru acela de care El este mulțumit

și:

﴿من ذا الذي يشفع عنده إلا بإذنه﴾

Cine este acela care mijlocește la El fără încuviințarea Sa?
[Al-Baqarah: 255]

. Se știe că El nu este mulțumit de acești idoli, deoarece sunt neîntemeiați; prin urmare, mijlocirea lor este negată.

Să știi că asocierea asociatorilor din trecut consta în adorarea idolilor. Acum, însă, ea constă în ascultarea unei făpturi în neascultarea față de Allah. Aceștia își venerează conducătorii mai mult decât Îl venerează pe Allah, dacă Îi recunosc existența. Li se spune: *«Ei sunt oameni asemenea vouă, ieșiți din locul urinei și al menstruației. Nu au nicio părtășie în ceruri sau pe pământ și nu stăpânesc mijlocirea pentru voi la Allah. Atunci cum vă puteți atașa de ei?!»*. Unul dintre aceștia ajunge chiar să se plece sau să se prosterneze înaintea conducătorului său așa cum se prosternează înaintea Domnului lumilor. Datoria noastră față de cârmuitori este să-i ascultăm, iar ascultarea de ei face parte din ascultarea de Allah și nu este de sine stătătoare. Cât despre adorarea lor asemenea adorării lui Allah, aceasta este ignoranță preislamică și necredință.

Această mijlocire pe care și-o închipuie asociatorii este negată în Ziua Învierii, așa cum a negat-o Coranul. Allah, Slavă Lui, Preaînaltul, a negat că idolii lor le-ar putea folosi. Mai mult, a spus:

﴿إنكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم أنتم لها واردون ۝ لو كان هؤلاء آلهة ما وردوها وكل فيها خالدون﴾

Voi și ceea ce adorați în afară de Allah sunteți combustibil pentru Gheena; în ea veți intra. Dacă aceștia ar fi fost divinități, nu ar fi intrat în ea; cu toții vor rămâne veșnic acolo

[Al-Anbiyāʾ: 98–99]

. Nici măcar idolii nu-și pot folosi lor înșiși și nu se mijlocește pentru ei. Atunci cum ar putea ei să mijlocească?! Dimpotrivă, atât ei, cât și adoratorii lor se află în Foc.

Cuvintele *«Profetul ﷺ a arătat că el va veni și se va prosterna înaintea Domnului său»* înseamnă: așa cum a arătat. Wāw este o conjuncție de coordonare, dar poate marca și începutul unei propoziții noi. Dacă Trimisul ﷺ, omul cu cel mai înalt rang la Allah, nu mijlocește decât după ce Îl laudă și Îl preamărește pe Allah, aducându-I laude mărețe pe care Allah i le descoperă și pe care nu le cunoscuse înainte, iar prosternarea lui durează mult, atunci ce se poate spune despre acești idoli? Pot ei oare să mijlocească pentru adoratorii lor?

Cuvintele *«Ridică-ți capul»* înseamnă: din prosternare.

Cuvintele *«Vorbește și vei fi ascultat»*: Cel care ascultă este Allah. Yusmaʿ este la modul jussiv, ca răspuns la poruncă.

Cuvintele *«Cere și ți se va da»* înseamnă: cere ceea ce dorești și îți va fi dat. Tuʿța este la modul jussiv, prin eliminarea literei slabe, ca răspuns la porunca *«Cere»*.

Cuvintele *«Mijlocește și mijlocirea îți va fi primită»*: atunci Profetul ﷺ mijlocește pentru făpturi, ca judecata dintre ele să aibă loc.
Cuvintele *«Abū Hurayrah l-a întrebat ﷺ: Cine dintre oameni va avea cel mai mult parte de mijlocirea ta?»*: aceasta este întrebarea pe care Abū Hurayrah i-a pus-o Profetului ﷺ. Profetul ﷺ i-a spus:

«Mă așteptam ca nimeni altcineva în afară de tine să mă întrebe despre aceasta, văzând râvna ta pentru învățătură»

. Aceasta dovedește că întrebarea este una dintre căile de dobândire a cunoașterii.
Cuvintele *«Cel care spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, cu sinceritate, din inima sa»*: așadar, asociatorii nu au parte de mijlocire, deoarece ei nu spun: *«Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah».* Cel Preaînalt a spus:

﴿إنهم كانوا إذا قيل لهم لا إله إلا الله يستكبرون ۝ ويقولون أئنا لتاركو آلهتنا لشاعر مجنون﴾

Când li se spunea: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, ei se îngâmfau și spuneau: Oare să ne părăsim divinitățile pentru un poet nebun?
[Aș-Șāffāt: 35–36]

. Cel Preaînalt a mai spus, redând cuvintele lor:

﴿أجعل الآلهة إلهًا واحدًا إن هذا لشيء عجاب﴾

Oare a făcut el din divinități o singură divinitate? Acesta este un lucru uimitor!
[Șād: 5]

. În realitate, ceea ce fac ei este uimitor. Cel Preaînalt a spus: *«Tu te miri, iar ei batjocoresc»* [Aṣ-Ṣāffāt: 12] și:

﴿وإن تعجب فعجب قولهم أئذا كنا ترابًا أئنا لفي خلق جديد﴾

Dacă te miri, atunci uimitoare sunt vorbele lor: Oare, după ce vom fi țărână, vom fi creați din nou?
[Ar-Raʿd: 5]

.

Cuvintele *«Cu sinceritate, din inima sa»* îl exclud pe acela care le rostește cu ipocrizie, căci el nu are parte de mijlocire. Ipocritul spune: *«Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»* și: *«Mărturisesc că Muḥammad este Trimisul lui Allah»*. Însă Allah, Atotputernicul și Mărețul, a răspuns acestei mărturisiri prin mărturia Sa că ei mint. Cel Preaînalt a spus:

﴿والله يعلم إنك لرسوله والله يشهد إن المنافقين لكاذبون﴾

Allah știe că tu ești Trimisul Său, iar Allah mărturisește că ipocriții sunt mincinoși
[Al-Munāfiqūn: 1]

. Adică mint în mărturisirea lor, în cuvintele: *«Tu ești Trimisul lui Allah»*. Ei mint în mărturisirea lor și în cuvintele: *«Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*, deoarece, dacă ar fi mărturisit aceasta cu adevărat, nu ar fi fost ipocriți și nu ar fi ascuns necredința.

Cuvântul *«Cu sinceritate»* înseamnă fără niciun amestec care să-i întineze curăția. Mărturisirea nu este amestecată nici cu dorința de a fi văzut, nici cu dorința de a dobândi renume, ci este o mărturisire întemeiată pe certitudine.

Cuvintele *«Din inima sa»*: totul depinde de inimă. Ea nu este o noțiune abstractă, ci o bucată de carne din piepturile oamenilor. Allah Preaînaltul a spus: *«Nu ochii sunt cei care orbesc, ci inimile din piepturi sunt cele care orbesc»* și:

﴿فإنها لا تعمى الأبصار ولكن تعمى القلوب التي في الصدور﴾

Oare nu au umblat ei pe pământ, ca să aibă inimi cu care să înțeleagă?
[Al-Ḥajj: 46]

. El ﷺ a spus: *«Luați aminte! În trup se află o bucată de carne care, dacă este sănătoasă, întregul trup este sănătos».*[313] Prin aceasta este respinsă afirmația celui care spune că rațiunea se află în creier. Nu se neagă că creierul are o influență asupra înțelegerii și rațiunii, însă rațiunea se află în inimă. De aceea, imamul Aḥmad a spus: *«Rațiunea se află în inimă și are o legătură cu creierul».*

Acela care rostește cu sinceritate, din inima sa, mărturisirea sincerității trebuie să-L caute pe Cel adorat, urmând căile care duc la El: să împlinească porunca lui Allah și să părăsească ceea ce El a oprit.

Cuvintele *«Acea mijlocire este pentru oamenii sincerității»*: despre cel care I-a asociat ceva lui Allah, Allah a spus: *«Mijlocirea mijlocitorilor nu le va folosi»* [Al-Muddaththir: 48].

Cuvintele *«În realitate, Allah, Slavă Lui, este Cel care le face bine oamenilor sincerității și îi iartă prin rugăciunea celui căruia i-a îngăduit să mijlocească»*: *«în realitate»* se referă la adevărata natură a mijlocirii, adică la folosul ei. Allah, Atotputernicul și Mărețul, a voit să-l ierte pe cel pentru care se mijlocește, însă prin această mijlocire.

313 Din hadithul relatat de An-Nuʿmān ibn Bashīr. Consemnat de al-Bukhārī, Cartea credinței, capitolul despre meritul celui care își păstrează religia nepătată, 1/34, și de Muslim, Cartea irigării, capitolul despre luarea celor permise și părăsirea lucrurilor îndoielnice, 3/1219.

Înțelepciunea acestei căi a fost arătată prin cuvintele: *«Pentru a-l cinsti și pentru ca el să dobândească rangul lăudat»*. Dacă Allah ar fi voit, i-ar fi iertat fără mijlocire, însă El a voit să arate meritul acelui mijlocitor și să-l cinstească înaintea oamenilor. Se știe că acela a cărui mijlocire este primită de Allah are un rang înalt la El. Mijlocitorul este astfel cinstit în două privințe:

Prima: mijlocitorul este cinstit prin primirea mijlocirii sale.

A doua: rangul și cinstea sa la Allah Preaînaltul sunt arătate.

Cuvintele *«Rangul lăudat»* înseamnă rangul pentru care este lăudat. Cel mai înalt dintre oameni în această privință este Trimisul lui Allah ﷺ, căci Allah i-a făgăduit să-l ridice la un rang lăudat. Din rangul lăudat face parte faptul că Allah îi primește mijlocirea după ce profeții înzestrați cu hotărâre se retrag de la ea. Credinciosul care mijlocește în Ziua Învierii are un rang pentru care este lăudat potrivit măsurii mijlocirii sale.

Cuvintele *«Mijlocirea pe care a negat-o Coranul este cea care cuprinde asociere»* sunt cuvintele lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el.

Mā este un pronume relativ, adică: aceea în care există asociere.

Cuvintele *«El a afirmat în mai multe locuri mijlocirea cu încuviințarea Sa»*: printre acestea se află cuvintele Celui Preaînalt

﴿من ذا الذي يشفع عنده إلا بإذنه﴾

Cine este acela care mijlocește la El fără încuviințarea Sa?
[Al-Baqarah: 255]

, cuvintele

﴿ولا تنفع الشفاعة عنده إلا لمن أذن له﴾

La El mijlocirea nu folosește decât pentru acela căruia El i-a îngăduit
[Saba': 23]

și cuvintele

﴿وكم من ملك في السماوات لا تغني شفاعتهم شيئًا إلا من بعد أن يأذن الله لمن يشاء ويرضى﴾

Câți îngeri sunt în ceruri a căror mijlocire nu folosește cu nimic decât după ce Allah îngăduie cui voiește și de cine este mulțumit!
[An-Najm: 26]

.

Cuvintele *«Profetul ﷺ a arătat că ea nu este decât pentru oamenii sincerității și ai monoteismului»*: cei care săvârșesc asociere nu au parte de mijlocire, deoarece mijlocitorii lor sunt idolii, iar aceștia sunt neîntemeiați.

Motivul includerii capitolului despre mijlocire în Cartea monoteismului este că mijlocirea întemeiată pe asociere contrazice monoteismul, iar dezicerea de ea constituie adevărata sa esență.

Învățături ale capitolului

Prima: explicarea versetelor.

A doua: descrierea mijlocirii negate.

A treia: descrierea mijlocirii afirmate.

A patra: menționarea marii mijlociri, care este rangul lăudat.

A cincea: descrierea a ceea ce face el ﷺ: nu începe cu mijlocirea, ci se prosternează, iar când i se îngăduie, mijlocește.

Explicarea învățăturilor capitolului

Prima: *«Explicarea versetelor»*. Ele sunt cinci și fiecare a fost explicat la locul său.

A doua: *«Descrierea mijlocirii negate»*. Este cea în care există asociere. Orice mijlocire care cuprinde asociere este negată.

A treia: *«Descrierea mijlocirii afirmate»*. Este mijlocirea oamenilor monoteismului, cu condiția încuviințării lui Allah Preaînaltul și a mulțumirii Sale față de mijlocitor și față de cel pentru care se mijlocește.

A patra: *«Menționarea marii mijlociri, care este rangul lăudat»*. Este mijlocirea pentru oamenii aflați în locul așteptării, ca judecata dintre ei să aibă loc. Cuvintele shaykhului *«Care este rangul lăudat»* înseamnă: face parte din el.[314]

A cincea: *«Descrierea a ceea ce face el ﷺ: nu începe cu mijlocirea, ci se prosternează, iar când i se îngăduie, mijlocește»*. Așa a spus Shaykh al-Islām, Allah să aibă milă de el, iar sensul este limpede. Aceasta arată măreția Domnului și desăvârșirea bunei-cuviințe a Profetului ﷺ.

A șasea: cine dintre oameni va avea cel mai mult parte de ea?

A șaptea: ea nu este pentru cel care I-a asociat ceva lui Allah.

A opta: arătarea adevăratei sale naturi.

A șasea: *«Cine dintre oameni va avea cel mai mult parte de ea?»*. Oamenii monoteismului și ai sincerității: acela care spune din inimă, cu sinceritate: *«Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*. Lā ilāha illā Allāh înseamnă că nu există nimeni adorat pe drept în afară de Allah. Nu înseamnă că nu există nimeni adorat în afară de Allah, deoarece realitatea ar contrazice aceasta: există lucruri adorate în afară de Allah, care sunt numite divinități, însă sunt neîntemeiate. Este, așadar,

314 p. 425.

necesar ca sensul să fie că nu există nicio divinitate adevărată în afară de Allah. Lā ilāha illā Allāh cuprinde o negație și o afirmare; acesta este monoteismul. Simpla afirmare nu exclude părtășia, iar simpla negație este o negare deplină a oricărei divinități. Dacă ai spune: *«Nu există nicio divinitate»*, ai nega orice divinitate; dacă ai spune: *«Allah este o divinitate»*, nu ai afirma unicitatea Sa, deoarece o asemenea formulare nu exclude părtășia. De aceea, Allah Preaînaltul a spus: *«Divinitatea voastră este o singură divinitate»* [Al-Baqarah: 163]. Când a folosit numai afirmarea, a întărit-o prin cuvântul *«singură»*.

A șaptea: *«Ea nu este pentru cel care I-a asociat ceva lui Allah»*. Dovada sunt cuvintele Celui Preaînalt: *«Mijlocirea mijlocitorilor nu le va folosi»* [Al-Muddaththir: 48] și alte texte în care Allah le-a negat asociatorilor mijlocirea, precum și cuvintele sale ﷺ: *«Cu sinceritate, din inima sa»*.

A opta: *«Arătarea adevăratei sale naturi»*. În realitate, Allah Preaînaltul le face bine oamenilor sincerității și îi iartă prin cel căruia i-a îngăduit să mijlocească, pentru a-l cinsti și pentru ca el să dobândească rangul lăudat.

18 Călăuzirea Îi aparține lui Allah

Capitolul despre cuvintele Celui Preaînalt: «Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești»

Legătura acestui capitol cu cel precedent
Legătura constă în faptul că el tratează un aspect al capitolului precedent. Așa cum nimeni nu-i poate folosi altcuiva prin mijlocire și prin izbăvire de pedeapsă, tot astfel nimeni nu poate face ca altcineva să fie călăuzit și să împlinească ceea ce i-a poruncit Allah.
Cuvintele Celui Preaînalt *«Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești»* [Al-Qaṣaṣ: 56] îi sunt adresate Profetului ﷺ, care dorea călăuzirea unchiului său Abū Ṭālib sau, într-un sens mai larg, a altora. Tu, Muḥammad, căruia ți se adresează pronumele și care ai un rang înalt la Allah, nu-l poți călăuzi pe acela a cărui călăuzire o dorești. Se știe că, dacă dorește călăuzirea lui, va stărui pentru aceasta. Cu toate acestea, nu stăpânește acest lucru, deoarece întreaga hotărâre se află în Mâna lui Allah. Cel Preaînalt a spus:

﴿ليس لك من الأمر شيء أو يتوب عليهم أو يعذبهم﴾

Tu nu ai nicio parte în hotărâre: fie El le primește pocăința, fie îi pedepsește
[Āl ʿImrān: 128]

și:

﴿ولله غيب السماوات والأرض وإليه يرجع الأمر كله﴾

Ale lui Allah sunt cele nevăzute ale cerurilor și pământului și la El se întoarce întreaga hotărâre
[Hūd: 123]

. El a folosit articolul al-, care exprimă cuprinderea tuturor lucrurilor. Articolul din al-amr are acest sens și ține locul cuvântului *«întregul»*, adică: la El se întoarce întreaga hotărâre. Apoi a întărit aceasta prin *«în întregime»*, astfel că sunt două întăriri.

Călăuzirea pe care Allah a negat-o în privința Trimisului Său ﷺ este călăuzirea prin acordarea reușitei de a urma adevărul. Cea pe care i-a afirmat-o este călăuzirea prin arătarea și explicarea drumului. De aceea, aceasta a fost exprimată fără o restrângere la cineva anume, pentru a arăta că în puterea lui se află numai arătarea drumului, nu și a face ca omul să-l urmeze. Cel Preaînalt a spus: *«Tu călăuzești către o cale dreaptă»* [Ash-Shūrā: 52]. El, Slavă Lui, nu a desemnat pe cutare sau cutare, pentru a arăta că sensul este că tu călăuzești prin arătarea drumului. Tu doar deschizi drumul înaintea oamenilor, le explici și îi îndrumi. A-i face însă să intre în călăuzire nu ține de Trimis ﷺ, ci este un lucru care Îi aparține numai lui Allah, Slavă Lui. Nouă ne revine să explicăm și să chemăm. Cât despre călăuzirea prin acordarea reușitei, adică omul să urmeze călăuzirea, aceasta ține de Allah, Slavă Lui, Preaînaltul. Astfel se împacă cele două versete.

Sensul aparent al cuvintelor *«Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești»* este că Profetul ﷺ îl iubește pe Abū Ṭālib. Cum se explică aceasta?

Răspunsul poate fi că există un complement neexprimat, iar sensul este: cel a cărui călăuzire o dorești, nu cel pe care îl iubești ca persoană. Sau se poate spune că și-a iubit unchiul cu o iubire firească, asemenea iubirii fiului față de tatăl său, chiar dacă acesta

este necredincios. Sau se poate spune că aceasta a fost înainte de interzicerea iubirii față de asociatori. Prima explicație este mai apropiată de adevăr: cel a cărui călăuzire o dorești, nu persoana în sine. Aceasta îl cuprinde pe Abū Ṭālib și pe alții. Este îngăduit să-l iubească datorită rudeniei, iar aceasta nu contrazice iubirea cerută de Lege. Pot să doresc ca un anumit om să urmeze călăuzirea, chiar dacă îl urăsc personal din pricina necredinței sale, deoarece doresc ca oamenii să urmeze religia lui Allah.

În Aṣ-Ṣaḥīḥ, de la Ibn al-Musayyab, de la tatăl său, care a spus: când moartea s-a apropiat de Abū Ṭālib, Trimisul lui Allah ﷺ a venit la el, iar lângă el se aflau ʿAbd Allāh ibn Abī Umayyah și Abū Ǧahl. I-a spus: „Unchiule, spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, un cuvânt pe care să-l aduc drept dovadă pentru tine înaintea lui Allah”. Cei doi i-au spus: „Oare te lepezi de religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib?”. Profetul ﷺ i-a repetat îndemnul, iar ei și-au repetat vorbele. Ultimul lucru pe care l-a spus a fost că rămâne în religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib și a refuzat să spună: „Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah”. Profetul ﷺ a spus: „Voi cere, negreșit, iertare pentru tine atât timp cât nu-mi va fi interzis acest lucru”. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿ما كان للنبي والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين ولو كانوا أولي قربى﴾

Nu se cuvine Profetului și celor care cred să ceară iertare pentru asociatori, chiar dacă sunt rude apropiate

.[315] Allah a mai revelat cu privire la Abū Ṭālib:

315 Sura At-Tawbah, versetul 113.

﴿إنك لا تهدي من أحببت ولكن الله يهدي من يشاء﴾

Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești, ci Allah îl călăuzește pe cine voiește

.316317

Cuvintele *«În Aș-Ṣaḥīḥ»*: despre o asemenea formulare s-a vorbit anterior în capitolul despre explicarea monoteismului și a mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah.

Cuvântul abā este la acuzativ, marcat prin alif, fiind complement direct și unul dintre cele cinci substantive. Al-wafāh înseamnă moartea și este subiectul verbului ḥaḍarat, *«s-a apropiat»*.

Cuvintele *«I-a spus: Unchiule, spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*: el ﷺ a folosit această adresare plină de afecțiune, deoarece unchiul patern este asemenea unei ramuri care are aceeași rădăcină cu tatăl. Șinw este ramura care are aceeași rădăcină; astfel, unchiul este asemenea unei ramuri împreună cu tatăl.

Cuvintele *«Unchiule»* pot fi citite în două feluri: cu kasrah la mīm, presupunând alipirea la pronumele yā', sau cu ḍammah la mīm, presupunând că această alipire a fost îndepărtată.

Cuvintele *«Spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»* pot fi înțelese ca o poruncă și o impunere, deoarece el trebuie să-i poruncească fiecărui om să spună aceste cuvinte. Se poate și să le fi rostit ca îndrumare și orientare ori ca o

316 Sura Al-Qaṣaṣ, versetul 56.

317 Relatat de al-Bukhārī, Cartea tâlcuirii, capitolul «Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești», 3/273, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre dovada validității Islamului celui aflat în pragul morții, 1/54.

cerere plină de speranță și de blândețe. Abū Ṭālib și cei de lângă el cunoșteau aceste cuvinte și sensul lor; de aceea, reacția de respingere a venit îndată.

Cuvântul *«Un cuvânt»* este la acuzativ, fiind o apoziție pentru *«Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*. Dacă relatarea nu fixează acuzativul, este posibil și nominativul, cu sensul: *«Acesta este un cuvânt»*. Acuzativul este însă mai limpede.

Verbul *«Să-l aduc drept dovadă»* poate fi citit cu ḍammah sau cu fatḥah la jīm. Cu ḍammah, propoziția descrie *«un cuvânt»*; cu fatḥah, verbul este la jussiv, ca răspuns la porunca *«Spune»*, adică: spune și voi aduce drept dovadă. Unii gramaticieni au spus că răspunde unei condiții subînțelese: dacă spui, voi aduce drept dovadă. Prima analiză este mai simplă, deoarece regula de bază este să nu presupunem elemente neexprimate. Sensul este: îl voi aminti ca dovadă pentru tine înaintea lui Allah, nu: mă voi certa și voi disputa prin el pentru tine înaintea lui Allah. Unii învățați au spus totuși că înseamnă: voi disputa cu Allah prin el. Mie însă mi se pare că sensul este: îl voi aduce ca dovadă pentru tine înaintea lui Allah, adică îl voi aminti drept dovadă în favoarea ta, așa cum apare în unele variante ale relatării: *«Voi mărturisi prin el pentru tine înaintea lui Allah»*.[318]

Cuvintele *«Cei doi i-au spus: Oare te lepezi de religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib?»*: cei doi care au vorbit sunt ʿAbd Allāh ibn Abī Umayyah și Abū Jahl. Întrebarea exprimă dezaprobarea lor, deoarece știau că, dacă ar rosti mărturisirea sincerității, ar afirma unicitatea lui Allah, iar religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib era asocierea. I-au amintit ceea ce i-ar stârni mândria de neam, anume religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib, ca să nu părăsească religia părinților săi. Abū Jahl a murit în religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib. În schimb, ʿAbd Allāh ibn Abī Umayyah și al-Musayyab, cel care a relatat hadithul, au îmbrățișat Islamul. Așadar, doi dintre acești trei bărbați au îmbrățișat Islamul, Allah să fie mulțumit de amândoi.

318 Relatat de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre dovada validității Islamului celui aflat în pragul morții, 1/54.

Cuvintele *«Religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib»* desemnează credința sa.

Cuvintele *«Profetul ﷺ i-a repetat îndemnul»* se referă la vorbele: *«Spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, un cuvânt pe care să-l aduc drept dovadă pentru tine înaintea lui Allah»*.

Cuvintele *«Ei și-au repetat vorbele»* se referă la întrebarea lor: *«Oare te lepezi de religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib?»*.

Cuvintele *«Profetul ﷺ a spus: Voi cere, negreșit, iertare pentru tine...»*: această propoziție este întărită în trei feluri, prin jurământ, prin lām și prin nūn-ul dublat al întăririi. Istighfār înseamnă cererea iertării. Este ca și cum Profetul ﷺ ar fi avut o anumită neliniște în sine atunci când a spus: *«Atât timp cât nu-mi va fi interzis acest lucru»*. Lucrurile s-au petrecut așa cum se aștepta și i-a fost interzis.

Cuvintele *«Atât timp cât nu-mi va fi interzis acest lucru»* cuprind un verb la prezent, la diateza pasivă. Cel care interzice este Allah.

În expresia mā kāna, mā este o particulă de negație, iar kāna este un verb incomplet la trecut.

Expresia *«Să ceară iertare»*: an și propoziția introdusă de ea au valoarea unui substantiv verbal, fiind subiectul postpus al lui kāna.

Expresia *«Profetului»* este predicatul antepus; sensul este că cererea sa de iertare nu se cuvine. Să știi că, atunci când apar în Coran și în hadith expresii precum mā kāna, mā yanbaghī sau lā yanbaghī și altele asemenea, sensul este că acel lucru este exclus în cel mai deplin chip. Astfel sunt cuvintele Celui Preaînalt: *«Nu se cuvine ca Allah să-Și ia vreun fiu»* [Maryam: 35],

﴿وما ينبغي للرحمن أن يتخذ ولدًا﴾

Nu se cuvine ca Cel Milostiv să-Și ia un fiu
[Maryam: 92]

și

﴿لا الشمس ينبغي لها أن تدرك القمر﴾

Soarelui nu i se cuvine să ajungă luna
[Yā-Sīn: 40]

, precum și cuvintele sale ﷺ: *«Allah nu doarme și nu I se cuvine să doarmă».*[319]

Cuvintele *«Să ceară iertare»* înseamnă: să ceară iertarea asociatorilor.

Cuvintele *«Chiar dacă sunt rude apropiate»* înseamnă: chiar dacă sunt rudele lor. De aceea, când Profetul ﷺ a făcut ʿumrah și a trecut pe lângă mormântul mamei sale, I-a cerut lui Allah încuviințarea să ceară iertare pentru ea, însă Allah nu i-a îngăduit. I-a cerut apoi încuviințarea să-i viziteze mormântul, iar El i-a îngăduit. L-a vizitat pentru a lua învățătură, a plâns și i-a făcut să plângă pe companionii din jurul său.[320] Allah l-a oprit să ceară iertare pentru asociatori deoarece aceștia asociatori nu sunt îndreptățiți la iertare. Dacă Îi ceri lui Allah să facă ceva nepotrivit, aceasta înseamnă depășirea limitelor în rugăciune.

Cuvintele *«Allah a mai revelat cu privire la Abū Ṭālib»* înseamnă: în privința lui.

Cuvintele *«Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești»* îi sunt adresate Trimisului ﷺ: nu-i poți acorda reușita de a urma călăuzirea aceluia a cărui călăuzire o dorești.

Cuvintele *«Îl călăuzește pe cine voiește»* se referă la călăuzirea prin acordarea reușitei. Să știi că orice faptă atribuită voinței lui Allah Preaînaltul este însoțită de înțelepciune. Acela pe care înțelepciunea Sa cere să-l călăuzească urmează călăuzirea, iar pe acela pe care înțelepciunea Sa cere să-l lase în rătăcire îl lasă în rătăcire.

---

319 Din hadithul relatat de Abū Mūsā. Consemnat de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre cuvintele sale, binecuvântarea și pacea fie asupra lui: «Allah nu doarme», 1/160.

320 Din hadithul relatat de Abū Hurayrah. Consemnat de Muslim, Cartea înmormântărilor, capitolul despre cererea Profetului ﷺ către Domnul său, Atotputernicul și Mărețul, de a-i îngădui să-și viziteze mama, 2/671.

Acest hadith retează căile asocierii în privința Trimisului ﷺ și a altora. Cei care caută refugiu la el ﷺ și îi cer sprijin săvârșesc asociere, iar aceasta nu le folosește. Lui nu i s-a îngăduit să ceară iertare pentru unchiul său, deși acesta îi oferise un mare sprijin, îl ajutase și îl întărise în chemarea sa. Atunci ce se poate spune despre alții dintre cei care Îi asociază ceva lui Allah?!

Dificultăți care se ridică în privința hadithului

Prima dificultate: afirmarea și negarea călăuzirii. Explicarea acestora a fost prezentată anterior.[321]

A doua dificultate: cuvintele *«Când moartea s-a apropiat de Abū Ṭālib»* par greu de împăcat cu vorbele Celui Preaînalt:

﴿وليست التوبة للذين يعملون السيئات حتى إذا حضر أحدهم الموت قال إني تبت الآن﴾

Pocăința nu este pentru cei care săvârșesc fapte rele până când unuia dintre ei i se apropie moartea și spune: Acum mă căiesc

[An-Nisāʾ: 18]

. Sensul aparent al hadithului arată că pocăința lui ar fi primită. Se poate răspunde într-unul dintre două feluri:

Primul: cuvintele *«Când moartea s-a apropiat de Abū Ṭālib»* înseamnă că semnele morții apăruseră, fără ca moartea să se fi instalat, însă se știa că ea avea să survină negreșit. În acest caz, descrierea nu contrazice versetul.

Al doilea: aceasta este o situație rezervată lui Abū Ṭālib în legătura sa cu Profetul ﷺ. Pentru aceasta se aduc două argumente:

a. El a spus: *«Un cuvânt pe care să-l aduc drept dovadă pentru tine înaintea lui Allah»*, fără să afirme categoric că îi va folosi și fără să spună: *«Un cuvânt care te va scoate din Foc»*.

b. El, Slavă Lui, i-a îngăduit Profetului ﷺ să mijlocească pentru unchiul său în pofida necredinței acestuia. Aceasta nu este

321 p. 430.

valabilă decât pentru el, iar mijlocirea pentru unchiul său urmărește ușurarea pedepsei.

Prima explicație, potrivit căreia sensul este că apăruseră semnele morții, este slăbită de faptul că expresia *«Când moartea s-a apropiat de Abū Ṭālib»* corespunde întocmai cuvintelor Celui Preaînalt: *«Până când unuia dintre ei i se apropie moartea»*. Prin urmare, răspunsul mai limpede este că aceasta este o situație rezervată Profetului ﷺ în legătură cu Abū Ṭālib însuși.

A treia dificultate: cuvintele Celui Preaînalt

﴿ما كان للنبي والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين﴾

Nu se cuvine Profetului și celor care cred să ceară iertare pentru asociatori

se află în sura At-Tawbah, o sură medinită revelată târziu, pe când întâmplarea lui Abū Ṭālib este din perioada mecană. Aceasta arată că interdicția de a cere iertare pentru asociatori a venit mai târziu. De aceea, Profetul ﷺ a cerut încuviințarea să ceară iertare pentru mama sa[322] când mergea să împlinească ʿumrah. Nu se putea să ceară încuviințare după revelarea interdicției. Aceasta arată că versetul a fost revelat mai târziu și că se urmărește arătarea includerii ei în cuvintele Celui Preaînalt

﴿ما كان للنبي والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين﴾

Nu se cuvine Profetului și celor care cred să ceară iertare pentru asociatori

. Nu înseamnă că versetul a fost revelat atunci. S-a mai spus că pricina revelării versetului a fost cererea sa către Domnul său de a-i îngădui să ceară iertare pentru mama sa. Nimic nu împiedică existența a două pricini ale revelării aceluiași verset.

322 A se vedea mai sus, p. 435.

A patra dificultate: învățații au spus că este recomandat să i se amintească celui aflat pe moarte mărturisirea *«Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*, însă fără a i se spune *«Spune»*. În suferința sa ar putea să răspundă *«Nu»*, din pricina apăsării pe care o simte la apropierea morții, ori să ajungă să deteste aceste cuvinte sau sensul lor. În acest hadith însă, el a spus: *«Spune»*.

Răspunsul este că Abū Ṭālib era necredincios. Dacă i se spune *«Spune»* și refuză, rămâne în necredința sa, iar această amintire nu-i aduce vreo pagubă în plus. Fie rămâne în necredința sa, fără ca această amintire să-i aducă vreo pagubă, fie Allah îl călăuzește. În cazul musulmanului există însă un risc, deoarece amintirea făcută în acest fel i-ar putea dăuna.

Învățături ale capitolului

Prima: explicarea cuvintelor «Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești».

A doua: explicarea cuvintelor «Nu se cuvine Profetului...».

Explicarea învățăturilor capitolului

Prima:

﴿إنك لا تهدي من أحببت﴾

Explicarea cuvintelor Celui Preaînalt: Tu nu-l poți călăuzi pe cel pe care îl iubești

. Adică pe acela a cărui călăuzire o dorești. Explicarea lor a fost prezentată anterior. Am arătat că, dacă Trimisul ﷺ nu putea călăuzi pe cineva cât era în viață, cum ar putea să călăuzească pe cineva după moarte?! Este așa cum Allah Preaînaltul a spus despre el:

﴿قل إني لا أملك لكم ضرًّا ولا رشدًا﴾

Spune: Eu nu stăpânesc pentru voi nici paguba, nici călăuzirea
[Al-Jinn: 21]

.

A doua: *«Explicarea cuvintelor: Nu se cuvine Profetului...».* Explicarea lor a fost prezentată anterior, împreună cu arătarea interdicției ca musulmanii să ceară iertare pentru asociatori, chiar dacă aceștia sunt rude apropiate.

Primejdia stă în faptul că unii oameni spun despre anumiți conducători ai necredinței, atunci când mor, *«cel miluit»*. Acest lucru este interzis, deoarece înseamnă împotrivire față de Allah, Slavă Lui, Preaînaltul. Tot astfel, este interzisă manifestarea deznădejdii și a întristării pentru moartea lor prin doliu sau altfel, deoarece credincioșii se bucură de moartea lor. Mai mult, dacă ar avea capacitatea și puterea, s-ar lupta cu ei până când religia ar fi în întregime pentru Allah.

A treia, care este marea învățătură: explicarea cuvintelor «Spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah», contrar celor susținute de unii care pretind că au cunoaștere.

A patra: Abū Ǧahl și cei aflați alături de el cunoșteau ceea ce urmărea Profetul ﷺ când spunea unui om: «Spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah». Allah să-l facă de rușine pe acela față de care Abū Ǧahl cunoștea mai bine temelia Islamului.

A treia: *«Care este marea învățătură»* înseamnă marea învățătură a acestui capitol. Cuvintele Profetului ﷺ către unchiul său au fost: *«Spune: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah»*. Unchiul său a înțeles că sensul este dezicerea de orice divinitate în afară de Allah. De aceea a refuzat să le rostească, fiindcă le cunoștea sensul, ceea ce presupun și urmările lor necesare.

Cuvintele *«Contrar celor susținute de unii care pretind că au cunoaștere»* par să facă aluzie la explicarea de către teologii speculativi a sensului mărturisirii lā ilāha illā Allāh. Ei spun că divinitatea este cel care are puterea de a crea din nimic și că nimeni nu are puterea de a crea din nimic, de a aduce la existență și de a făuri fără model, în afară de Allah. Această explicare este greșită.

Da, este adevărat că nimeni nu are puterea de a crea din nimic în afară de Allah, însă nu acesta este sensul mărturisirii lā ilāha illā Allāh. Sensul ei este: nimeni nu este adorat pe drept în afară de Allah. Dacă am spune că sensul ei este că nimeni nu are puterea de a crea din nimic în afară de Allah, atunci asociatorii împotriva cărora Trimisul ﷺ a luptat și pentru care a socotit îngăduită luarea femeilor și a urmașilor lor în robie și a averilor lor ca pradă ar fi fost musulmani. Din cuvintele sale, Allah să aibă milă de el, pare că i-a avut în vedere pe adepții teologiei speculative care explică mărturisirea numai prin unicitatea stăpânirii lui Allah, precum și pe cei care îi adoră pe Trimis și pe oamenii evlavioși, spunând: *«Noi rostim lā ilāha illā Allāh»*.

A patra: *«Abū Ǧahl și cei aflați alături de el cunoșteau ceea ce urmărea Profetul ﷺ»*. Abū Jahl și cei aflați alături de el cunoșteau ceea ce urmărea Profetul ﷺ prin cuvintele lā ilāha illā Allāh. De aceea s-au înfuriat și i-au spus: *«Oare te lepezi de religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib?»*. Și el a refuzat să le rostească, deoarece cunoștea ceea ce urmărea Profetul ﷺ prin aceste cuvinte. Cel Preaînalt a spus:

﴿إنهم كانوا إذا قيل لهم لا إله إلا الله يستكبرون ۝ ويقولون أئنا لتاركو آلهتنا لشاعر مجنون﴾

Când li se spunea: Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, ei se îngâmfau și spuneau: Oare să ne părăsim divinitățile pentru un poet nebun?

[Aṣ-Ṣāffāt: 35–36]

.

A cincea: stăruința și efortul său ﷺ pentru ca unchiul său să îmbrățișeze Islamul.

Prin urmare, cei care pretind că sensul mărturisirii lā ilāha illā Allāh este că nimeni nu are puterea de a crea din nimic în afară de El sau care o rostesc în timp ce îi adoră pe alții, precum oamenii evlavioși, sunt mai neștiutori decât Abū Jahl. Autorul a avut grijă să nu-i menționeze pe cei aflați alături de Abū Jahl deoarece aceștia au îmbrățișat Islamul și au ajuns astfel mai învățați decât cei de după ei, în special decât cei din vremurile târzii, din epoca autorului, Allah să aibă milă de el.

A cincea: *«Stăruința și efortul său pentru ca unchiul său să îmbrățișeze Islamul»*. Râvna sa ﷺ și asumarea aducerii acestor cuvinte ca dovadă înaintea lui Allah reies limpede din textul hadithului. Aceasta se datora următoarelor două motive:

1. Rudenia.

2. Binele pe care i-l făcuse Trimisului și Islamului. Pentru acest bine i se cuvine mulțumire, chiar dacă, din pricina necredinței sale, poartă păcat și se află în Foc. Printre dovezile sprijinului lui Abū Ṭālib se numără faptul că s-a despărțit de neamul său pentru a-l susține și a-l ajuta pe Profet ﷺ. El declara în public că Profetul spunea adevărul, compunea versuri despre aceasta, îl lăuda și îndura suferințe de dragul lui. Acestea îndreptățeau stăruința pentru călăuzirea sa. Însă hotărârea se află în Mâna Celui care

întoarce inimile, așa cum se spune în hadith: *«Toate inimile fiilor lui Adam se află între două degete dintre degetele Celui Milostiv, ca o singură inimă, pe care o îndreaptă cum voiește».* Apoi el ﷺ a spus în același hadith: *«O, Allah, Cel care îndrepți inimile, îndreaptă inimile noastre spre ascultarea de Tine!».*[323]

A șasea: răspunsul dat celui care pretinde că ʿAbd al-Muṭṭalib și înaintașii săi au îmbrățișat Islamul.

A șaptea: el ﷺ a cerut iertare pentru acesta, însă acesta nu a fost iertat; mai mult, lui i s-a interzis să facă aceasta.

A opta: paguba pe care tovărășiile rele i-o aduc omului.

A șasea: *«Răspunsul dat celui care pretinde că ʿAbd al-Muṭṭalib a îmbrățișat Islamul».* Dovada este întrebarea celor doi: *«Oare te lepezi de religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib?»*, atunci când Profetul ﷺ i-a poruncit să spună lā ilāha illā Allāh. Aceasta arată că religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib era necredința și asocierea.

În hadith se află și răspunsul dat celui care susține că Abū Ṭālib a îmbrățișat Islamul sau că a fost profet, așa cum pretind rāfiḍiții, Allah să-i facă de rușine. Ultimele sale cuvinte au fost că rămâne în religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib și a refuzat să spună lā ilāha illā Allāh.

A șaptea: *«El ﷺ a cerut iertare pentru acesta, însă acesta nu a fost iertat».* Trimisul ﷺ este omul a cărui rugăciune este cel mai aproape de a fi primită de Allah. Cu toate acestea, înțelepciunea lui Allah a cerut ca El să nu-i primească rugăciunea pentru unchiul său Abū Ṭālib, deoarece hotărârea se află în Mâna lui Allah, nu în mâna Trimisului sau a altcuiva. Cel Preaînalt a spus: *«Spune: Întreaga hotărâre Îi aparține lui Allah»* [Āl ʿImrān: 154] și: *«La El se întoarce întreaga hotărâre»* [Hūd: 123]. Nimeni nu

323 Din hadithul relatat de ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ. Consemnat de Muslim, Cartea destinului, capitolul despre îndreptarea inimilor de către Allah Preaînaltul așa cum voiește, 4/2045.

dispune de acest univers în afară de Domnul universului. Tot astfel, nu i s-a îngăduit ﷺ să ceară iertare pentru mama sa. Aceasta arată că oamenii necredinței nu sunt îndreptățiți la iertare în nicio împrejurare, că asemenea cereri ale noastre pentru ei nu sunt primite și că nu este îngăduit să cerem pentru ei iertare și milă. Se cere însă călăuzire pentru ei cât sunt în viață.

A opta: *«Paguba pe care tovărășiile rele i-o aduc omului».* Sensul este că, dacă nu ar fi fost acești doi bărbați, poate că lui Abū Ṭālib i-ar fi fost acordată reușita de a primi ceea ce îi propunea Profetul ﷺ. Însă aceștia, Allah să ne ferească, i-au trezit mândria neamului din vremea ignoranței. Paguba tovărășiilor rele nu se limitează la asociere, ci atinge întregul comportament al omului. Profetul ﷺ l-a asemănat pe tovarășul rău cu acela care suflă în foalele fierarului: fie îți arde hainele, fie simți de la el un miros urât.[324] El ﷺ a mai spus: *«Părinții lui îl fac evreu, creștin sau zoroastrian».*[325] Aceasta se datorează tovărășiei și apropierii dintre ei. De asemenea, de la Profet ﷺ s-a relatat, printr-un lanț de transmitere acceptabil: *«Omul urmează religia prietenului său apropiat; fiecare dintre voi să ia seama pe cine își ia drept prieten».*[326] Ceea ce contează este că omul cu rațiune trebuie să se gândească la tovarășii săi. Sunt ei răi? Atunci să se îndepărteze de ei, căci sunt mai contagioși decât râia. Sau sunt oameni buni, care îi poruncesc binele, îl opresc de la rău și îi deschid porțile binelui? Atunci să rămână alături de ei.

A noua: paguba preamăririi înaintașilor și a celor de seamă.

324 Din hadithul relatat de Abū Mūsā. Consemnat de al-Bukhārī, Cartea animalelor sacrificate, capitolul despre mosc, 3/463, și de Muslim, Cartea bunei purtări, capitolul despre recomandarea tovărășiei celor drepți, 4/2026.

325 A se vedea mai sus, p. 80.

326 Din hadithul relatat de Abū Hurayrah. Consemnat de Aḥmad, 2/303, 334; de Abū Dāwūd, Cartea bunei-cuviințe, capitolul despre cei în tovărășia cărora i se poruncește omului să stea, 5/168; și de At-Tirmidhī, Cartea cumpătării față de această lume, capitolul «Omul urmează religia prietenului său apropiat», nr. 2378. Acesta l-a numit «ḥasan gharīb».

A noua: *«Paguba preamăririi înaintașilor și a celor de seamă».* Când i-au amintit de înaintașii săi, Abū Ṭālib a ales să rămână în religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib, deși aceasta contrazicea Legea Profetului ﷺ. Învățătura nu se aplică însă în mod absolut: cinstirea lor, dacă o merită, nu dăunează, ci este un bine. Fără îndoială, cinstirea înaintașilor noștri din prima parte a acestei comunități și așezarea lor la rangul cuvenit reprezintă un bine lipsit de pagubă. Dacă oamenii de seamă sunt cinstiți pentru cunoașterea și vârsta lor, nu este nicio pagubă în aceasta. Dacă sunt însă preamăriți pentru falsitatea pe care o urmează, aceasta este o mare pagubă pentru religia omului. De exemplu, acela care îl preamărește pe Abū Jahl fiindcă era căpetenia oamenilor văii sau, tot astfel, pe ʿAbd al-Muṭṭalib ori pe alții își face rău. Nu este îngăduit ca omul să le acorde acestora vreo prețuire în sine, deoarece sunt dușmanii lui Allah, Atotputernicul și Mărețul. Tot astfel, nu trebuie să-i preamărească pe conducătorii necredincioși din vremea sa, deoarece aceasta dăunează și poate naște ceea ce contrazice Islamul. Cinstirea trebuie, așadar, să fie potrivit dovezilor din Carte și din Sunnah.

A zecea: argumentul înșelător pe care îl au adepții falsității în această privință, căci Abū Jahl l-a folosit ca dovadă.

A zecea: *«Argumentul înșelător pe care îl au adepții falsității în această privință, căci Abū Jahl l-a folosit ca dovadă».* Argumentul lor înșelător în preamărirea înaintașilor este cel folosit de Abū Jahl când a spus: *«Oare te lepezi de religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib?».* Allah a menționat acest argument în Coran:

﴿وكذلك ما أرسلنا من قبلك في قرية من نذير إلا قال مترفوها إنا وجدنا آباءنا على أمة وإنا على آثارهم مقتدون﴾

Astfel, nu am trimis înaintea ta niciun avertizor într-o cetate fără ca cei îndestulați ai ei să spună: Noi i-am găsit pe părinții noștri urmând o credință și le urmăm urmele

[Az-Zukhruf: 23]

. Adepții falsității susțin, în argumentul lor înșelător, că înaintașii lor aveau dreptate și că le vor urma pilda. Ei spun: *«Cum să socotim mințile lor nechibzuite și calea lor rătăcită?»*. Aceasta se întâlnește la cei care se atașează fanatic de shaykhii, de oamenii lor de seamă și de școlile lor, astfel încât nu primesc nici Coranul, nici Sunnah când acestea contrazic shaykhul sau imamul. Unii ajung chiar să-i socotească infailibili, precum rāfiḍiții, tijāniții, qādiyāniții și alții. Ei consideră că imamul lor nu greșește, pe când Cartea și Sunnah ar putea greși.

Omul are datoria să urmeze ceea ce a adus Trimisul ﷺ. Oamenii de seamă și imamii care îl contrazic nu pot fi invocați drept dovadă împotriva Cărții și a Sunnei. Li se pot găsi însă scuze pentru contrazicerea Cărții și a Sunnei dacă sunt îndreptățiți la aceasta, adică dacă nu sunt cunoscuți pentru împotrivirea față de texte. În acest caz li se găsesc scuzele pe care le-au menționat învățații. Printre cele mai bune lucrări scrise despre aceasta se află cartea lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah Rafʿ al-malām ʿan al-aʾimmah al-aʿlām, *«Înlăturarea mustrării de la imamii de seamă»*. Cât despre acela cunoscut pentru împotrivirea față de Carte și Sunnah, acestuia nu i se găsește o scuză.

A unsprezecea: dovada că faptele se judecă după încheierea lor, deoarece, dacă ar fi rostit mărturisirea, aceasta i-ar fi folosit.

A douăsprezecea: reflecția asupra însemnătății acestui argument înșelător în inimile celor rătăciți. Istorisirea arată că

---

ei nu i s-au împotrivit decât prin el, în pofida stăruinței și a repetării îndemnului de către el ﷺ. Fiindcă îl socoteau atât de puternic și de limpede, s-au mărginit la acesta.

A unsprezecea: *«Dovada că faptele se judecă după încheierea lor».* Aceasta se întemeiază pe explicația potrivit căreia *«Moartea s-a apropiat de el»* înseamnă că semnele ei apăruseră, fără ca moartea să se fi instalat, după cum s-a arătat anterior.

A douăsprezecea: *«Reflecția asupra însemnătății acestui argument înșelător în inimile celor rătăciți...».* Acest argument înșelător este preamărirea înaintașilor și a celor de seamă.

19 Exagerarea în privința celor drepți

Cuvintele *«Cauza necredinței fiilor lui Adam»*: din punct de vedere lingvistic, sabab este mijlocul prin care se ajunge la altceva. De aici sunt și cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فليمدد بسبب إلى السماء ثم ليقطع﴾

Să întindă un mijloc până la cer, apoi să taie
[Al-Ḥajj: 15]

, adică ceva prin care să ajungă la cer. Tot de aici, funia este numită sabab, fiindcă prin ea se scoate apa din fântână. Ca termen folosit de învățații în principiile jurisprudenței, cauza este ceea ce, prin existența sa, presupune existența efectului, iar prin absența sa, absența lui. Când există cauza, există efectul; când lipsește cauza, lipsește efectul, în afară de cazul în care există o altă cauză prin care efectul se produce.

Cuvintele *«Fiilor lui Adam»* îi cuprind pe bărbați și pe femei. Când se spune *«fiii lui cutare»*, avându-se în vedere un trib, sunt cuprinși atât bărbații, cât și femeile acestuia. Când însă se spune *«fiii lui cutare»*, referindu-se la un anumit bărbat, sunt avuți în vedere cei de parte bărbătească.

Cuvintele *«Și a părăsirii»* înseamnă: și cauza părăsirii de către ei.

Cuvintele *«Religiei lor»* reprezintă complementul direct al lui tark, *«părăsire»*, deoarece acesta este un substantiv verbal alipit subiectului său, iar *«religia lor»* este complementul direct.

Cuvintele *«Este exagerarea»*: acest pronume se numește pronume de separare și este unul dintre mijloacele de întărire. *«Exagerarea»* este predicatul, deoarece, potrivit opiniei mai puternice, pronumele de separare nu are funcție sintactică.

Exagerarea înseamnă depășirea măsurii în apreciere, fie prin laudă, fie prin critică.

Și critica este numită apreciere. Un exemplu este cortegiul funerar care a trecut, despre al cărei mort oamenii au vorbit de rău.[327] Aici, exagerarea înseamnă depășirea măsurii în laudă.

Cuvintele *«Celor drepți»*: drept este acela care împlinește dreptul lui Allah și drepturile robilor. Titlul atribuie un lucru cauzei sale fără să-l atribuie în mod expres lui Allah, prin cuvintele: *«Exagerarea în privința celor drepți este cauza necredinței fiilor lui Adam și a părăsirii religiei lor»*. Acest lucru este îngăduit dacă legătura de cauzalitate este reală și corectă, adică dacă a fost dovedită prin Lege, prin simțuri sau prin realitate.

Trimisul ﷺ a spus: *«Dacă nu aș fi fost eu, el s-ar fi aflat în partea cea mai de jos a Focului»*[328], referindu-se la unchiul său Abū Ṭālib.

Și cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul:

﴿يا أهل الكتاب لا تغلوا في دينكم﴾

O, oameni ai Cărții, nu exagerați în religia voastră!

.[329]

---

327 Din hadithul relatat de Anas. Consemnat de al-Bukhārī, Cartea înmormântărilor, capitolul despre aprecierile oamenilor cu privire la mort, 1/420, și de Muslim, Cartea înmormântărilor, capitolul despre cel despre care se vorbește de bine sau de rău, 2/654.

328 Din hadithul relatat de al-ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib. Consemnat de al-Bukhārī, Cartea meritelor anșărilor, capitolul despre meritul lui Abū Ṭālib, 3/62, și de Muslim, Cartea credinței, capitolul despre mijlocirea Profetului ﷺ pentru Abū Ṭālib, 1/194.

329 Sura An-Nisāʾ, versetul 171.

Cuvintele *«Și cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul»* înseamnă: și capitolul despre cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul.

Cuvintele *«O, oameni ai Cărții»* sunt o adresare către evrei și creștini. Cartea este Tora pentru evrei și Evanghelia pentru creștini.

Cuvintele *«Nu exagerați în religia voastră»* înseamnă: nu depășiți măsura nici prin laudă, nici prin critică. Așa s-au petrecut lucrurile cu oamenii Cărții în general: ei au exagerat în privința lui ʿĪsā ibn Maryam, pacea fie asupra lui, atât prin laudă, cât și prin critică. Creștinii au spus că el este fiul lui Allah și l-au făcut al treilea dintre trei. Evreii au exagerat prin critică, spunând că mama sa a săvârșit adulter și că el este născut din adulter. Allah să-i pedepsească! Ambele tabere au exagerat în religia lor și au depășit măsura, fie prin exces, fie prin neglijare.

Cuvintele

﴿ولا تقولوا على الله إلا الحق﴾

Nu spuneți despre Allah decât adevărul

se referă la ceea ce El, Slavă Lui, Preaînaltul, a spus despre Sine: că este o singură divinitate, Unul, Cel de care toate depind și că nu Și-a luat nici soție, nici fiu.

Cuvintele *«Mesia, ʿĪsā, fiul lui Maryam, este numai Trimisul lui Allah»* exprimă o restrângere prin innamā. Sensul este că Mesia, ʿĪsā, fiul lui Maryam, nu este decât Trimisul lui Allah. El l-a legat de mama sa pentru a respinge spusele creștinilor care îl atribuie lui Allah. Cuvintele *«Trimisul lui Allah»* resping atât spusele evreilor că ar fi mincinos, cât și spusele creștinilor că ar fi divinitate. Cuvintele *«Și Cuvântul Său»* resping spusele evreilor că ar fi născut din adulter.

Cuvântul Său pe care *«L-a trimis lui Maryam»* înseamnă că i-a spus: *«Fii!»*, iar el a fost.

Cuvintele *«Și un duh de la El»* înseamnă că El, Atotputernicul și Mărețul, l-a făcut pe ʿĪsā, binecuvântarea și pacea fie asupra lui,

asemenea celorlalți fii ai lui Adam, din trup și duh. I-a atribuit duhul Sieși pentru a-l înnobila și a-l cinsti, așa cum a spus Cel Preaînalt despre Adam: *«Am suflat în el din duhul Meu»* [Ṣād: 72]. Aceasta este o atribuire de înnobilare și cinstire.

Cuvintele *«Credeți în Allah și în trimișii Săi»* le sunt adresate oamenilor Cărții. Dintre trimișii Săi face parte Muḥammad ﷺ, ultimul, încheietorul și cel mai ales dintre ei.

Cuvintele *«Nu spuneți: Trei»* înseamnă: nu spuneți că Allah este al treilea dintre trei.

Cuvintele *«Încetați, căci va fi mai bine pentru voi»*: *«mai bine»* este predicatul unui verb yakun subînțeles. Sensul este: încetați și va fi mai bine pentru voi.

Cuvintele

﴿إنما الله إله واحد سبحانه أن يكون له ولد له ما في السماوات وما في الأرض﴾

Allah este numai o singură divinitate. Slavă Lui! Nu se cuvine să aibă vreun fiu. Ale Lui sunt cele din ceruri și cele de pe pământ

Îl declară mai presus de a avea un fiu, deoarece El stăpânește cele din ceruri și de pe pământ. Printre ele se află și ʿĪsā ibn Maryam, binecuvântarea și pacea fie asupra lui. El se numără între cei stăpâniți și supuși domniei Sale; atunci cum ar putea fi o divinitate alături de Allah sau fiul lui Allah?

Precizare: autorul, Allah Preaînaltul să aibă milă de el, nu a indicat continuarea versetului. Nădăjduim că explicarea lui până la capăt va fi de folos.

Cuvintele *«Allah este de ajuns ca Ocrotitor»* înseamnă că Allah Preaînaltul este de ajuns ca Păzitor al robilor Săi, ca Rânduitor al stărilor lor și Cunoscător al faptelor lor. Dovada din acest verset se află în cuvintele *«Nu exagerați în religia voastră»*. El a oprit exagerarea în religie, deoarece ea cuprinde multe rele, printre care:

1. Ea îl așază pe cel vizat mai presus de rangul său, dacă este laudă, sau mai prejos de acesta, dacă este critică.

2. Ea duce la adorarea celui în privința căruia se exagerează, așa cum se întâmplă cu cei care exagerează.

3. Ea îndepărtează de preamărirea lui Allah, Slavă Lui, Preaînaltul, deoarece sufletul se ocupă fie cu falsitatea, fie cu adevărul. Dacă este preocupat de exagerarea în privința acestei făpturi, de lauda și preamărirea ei, se atașează de ea și uită drepturile care I se cuvin lui Allah Preaînaltul.

4. Dacă persoana vizată trăiește, ea se umple de mândrie, se socotește măreață și se admiră pe sine. Acest rău o strică dacă exagerarea este în laudă. Dacă este în critică, ea naște dușmănie, ură, războaie și nenorociri între oameni.

Cuvintele Sale: *«în religia voastră»*. Termenul dîn desemnează atât fapta, cât și răsplata. Aici este avută în vedere fapta. Sensul este: nu faceți din adorarea voastră o exagerare în privința făpturilor sau a altora.

Oare intră aici și exagerarea în actele de adorare?

Răspunsul: da, intră și exagerarea în actele de adorare, cum ar fi ca omul să se împovăreze și să se istovească prin adorare, fiindcă Profetul ﷺ a interzis acest lucru[330]. Tot astfel, să adauge la ceea ce a fost legiferat, de pildă să arunce cu pietre prea mari la jamarāt sau să rostească după rugăciuni formule de pomenire în plus față de cele legiferate, socotindu-le o completare a celor transmise, ori să facă altceva de acest fel. Interzicerea exagerării în religie cuprinde, așadar, exagerarea sub toate formele ei.

În Aṣ-Ṣaḥīḥ este relatat de la Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, cu privire la cuvântul lui Allah Preaînaltul:

---

330 După cum apare în hadithul relatat de ʿĀ'ishah, consemnat de al-Bukhārī (Cartea rugăciunii de noapte, capitolul despre înăsprirea reprobabilă în adorare, 1/357) și de Muslim (Cartea rugăciunii călătorilor, capitolul despre porunca adresată celui cuprins de somnolență în rugăciune..., 1/542).

﴿وقالوا لا تذرن آلهتكم ولا تذرن ودًّا ولا سواعًا ولا يغوث ويعوق ونسرًا﴾

Și au spus: „Nu-i părăsiți pe zeii voștri! Nu-i părăsiți nici pe Wadd, nici pe Suwāʿ, nici pe Yaghūth, Yaʿūq și Nasr!”[331]

. El a spus: «Acestea sunt numele unor bărbați drepți din neamul lui Nūḥ. Când ei au murit, Satana le-a șoptit celor din neamul lor: „Ridicați reprezentări în locurile în care aceștia obișnuiau să stea și numiți-le cu numele lor!” Ei au făcut aceasta, însă reprezentările nu au fost adorate. Abia după ce acea generație a murit și cunoașterea a fost uitată, ele au fost adorate»[332].

Cuvintele sale: *«În Aṣ-Ṣaḥīḥ»*, adică în Ṣaḥīḥ al-Bukhārī. Autorul a prescurtat această relatare. Am discutat deja despre o asemenea formulare în capitolul referitor la explicarea tawḥīd-ului și a mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah.

Cuvintele Sale: *«Și au spus»*, adică și-au spus unii altora.

Cuvintele Sale: *«Nu-i părăsiți»*, adică nu-i lăsați și nu-i abandonați. Această interdicție este întărită prin litera nūn.

Cuvintele Sale: *«pe zeii voștri»*. Se are în vedere să nu abandoneze adorarea lor sau să nu-i îngăduie nimănui să-i înjosească?

Răspunsul: ambele sensuri. Adică: apărați-i pe zeii voștri, nu-i îngăduiți nimănui să-i înjosească, nu-i lăsați la îndemâna oamenilor și nici nu abandonați adorarea lor, ci țineți la ei. Aceasta înseamnă să se îndemne unii pe alții la neadevăr, spre

331 Sura Nūḥ: 23.

332 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea exegezei, capitolul «pe Wadd, nici pe Suwāʿ, nici pe Yaghūth», 3/266).

deosebire de cei care cred și săvârșesc fapte bune, care se îndeamnă unii pe alții la adevăr.

Cuvintele Sale: *«nici pe Suwāʿ»*. Particula lā este adăugată pentru întărire, asemenea celei din cuvintele lui Allah Preaînaltul: *«nici al celor rătăciți»* [Al-Fātiḥah: 7]. Rostul ei este că ei au tratat numele pe care aceasta îl precedă ca fiind de sine stătător, spre deosebire de Yaʿūq și Nasr, care se aflau pe o treaptă inferioară celor dinaintea lor.

Cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿ودًّا ولا سواعًا ولا يغوث ويعوق ونسرًا﴾

pe Wadd, nici pe Suwāʿ, nici pe Yaghūth, Yaʿūq și Nasr

. Se pare că acești cinci aveau un statut aparte față de ceilalți, fiindcă expresia *«pe zeii voștri»* este generală și cuprinde tot ceea ce adorau. Se pare că aceștia erau cei mai însemnați dintre zeii lor, de aceea i-au menționat în mod special. Ālihah este pluralul cuvântului ilāh și desemnează tot ceea ce este adorat, fie cu drept, fie pe nedrept. Dacă Cel adorat este Allah, adorarea este adevărată; dacă este altcineva în afară de Allah, ea este deșartă. Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, a spus despre acest verset: *«Acestea sunt numele unor bărbați drepți din neamul lui Nūḥ»*.

Această explicație ridică o dificultate, fiindcă el a spus: *«Acestea sunt numele unor bărbați drepți din neamul lui Nūḥ»*, în timp ce sensul aparent al Coranului arată că ei au trăit înainte de Nūḥ. Allah Preaînaltul a spus:

﴿قال نوح رب إنهم عصوني واتبعوا من لم يزده ماله وولده إلا خسارًا ۝ ومكروا مكرًا كبارًا ۝ وقالوا لا تذرن آلهتكم﴾

Nūḥ a zis: «Doamne, ei nu m-au ascultat și l-au urmat pe acela căruia averea și copiii nu i-au sporit decât pierderea. Au urzit o viclenie foarte mare și au spus: ‹Nu-i părăsiți pe zeii voștri!›»
[Nūḥ: 21–23]

. Sensul aparent al acestui verset nobil este că neamul lui Nūḥ îi adora deja, apoi Nūḥ le-a interzis adorarea lor și le-a poruncit să-L adore numai pe Allah. Ei însă au refuzat și au spus: *«Nu-i părăsiți pe zeii voștri!»* Această opinie — anume că ei au trăit înainte de Nūḥ — este opinia lui Muḥammad ibn Kaʿb și a lui Muḥammad ibn Qays. Ea este cea mai întemeiată, deoarece corespunde sensului aparent al Coranului. Este posibil — deși această explicație este îndepărtată — ca aceasta să se fi petrecut la începutul misiunii lui Nūḥ, ca acești bărbați să fi răspuns chemării lui și să fi crezut în el, apoi să fi murit înaintea lui Nūḥ și, după aceea, să fi fost adorați. Însă această explicație este îndepărtată chiar și potrivit contextului relatării de la Ibn ʿAbbās. Așadar, ceea ce contează în explicarea versetului este să se spună: aceștia erau idoli din neamul lui Nūḥ, care fuseseră bărbați drepți. A trecut mult timp peste neamul lor, iar oamenii i-au adorat.

Cuvintele sale: *«Satana le-a șoptit»* se referă la o șoaptă ispititoare, nu la o inspirație.

Cuvintele sale: *«Ridicați reprezentări în locurile în care aceștia obișnuiau să stea»*. Anṣāb este pluralul cuvântului naṣb și

desemnează orice se înalță sau se fixează: un băț, o piatră ori altceva.
Cuvintele sale: *«Numiți-le cu numele lor»*, adică: așezați reprezentări în locurile în care aceștia obișnuiau să stea și spuneți: acesta este Wadd, acesta este Suwāʿ, acesta este Yaghūth, acesta este Yaʿūq și acesta este Nasr, pentru ca, atunci când le vedeți, să vă amintiți de felul în care aceștia Îl adorau pe Allah și să prindeți râvnă pentru adorare. Astfel le-a înfrumusețat Satana această faptă. Aceasta este amăgirea și șoapta ispititoare a Satanei, asemenea celor spuse lui Ādam:

﴿هل أدلك على شجرة الخلد وملك لا يبلى﴾

Să-ți arăt pomul nemuririi și o stăpânire care nu piere?
[Ṭā-Hā: 120]

. Dacă slujitorul nu-și amintește de adorarea lui Allah decât văzând reprezentările acestor oameni, atunci adorarea lui este deficitară sau inexistentă.
Cuvintele sale: *«Ei au făcut aceasta, însă reprezentările nu au fost adorate. Abia după ce acea generație a murit și cunoașterea a fost uitată, ele au fost adorate în locul lui Allah»*. Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, a menționat că între Ādam și Nūḥ au fost zece veacuri, iar un veac înseamnă o sută de ani. După ce a trecut mult timp peste ei, au apărut neînțelegerea și dezbinarea, iar Allah i-a trimis pe profeți, după cum a spus Preaînaltul:

﴿كان الناس أمة واحدة فبعث الله النبيين مبشرين ومنذرين...﴾

Oamenii au fost o singură comunitate, apoi Allah i-a trimis pe profeți ca vestitori și avertizori...
[Al-Baqarah: 213]

, până la sfârșitul versetului.

Aceasta este explicația dată versetului de Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi. Este oare explicația lui o dovadă?

Răspunsul: în explicarea Coranului ne întoarcem mai întâi la Coran, căci unele părți ale sale le explică pe altele. De pildă, cuvintele lui Allah Preaînaltul: *«Și de unde să știi ce este ea?»* sunt explicate prin: *«Un foc arzător»* [Al-Qāriʿah: 10, 11]. Dacă nu găsim explicația în Coran, ne întoarcem la Sunnah Mesagerului ﷺ; dacă nu o găsim nici acolo, ne întoarcem la explicațiile companionilor. Explicația dată de un companion este, fără îndoială, o dovadă, pentru că ei cunoșteau cel mai bine Coranul: acesta a fost revelat în vremea lor și în limba lor, iar ei știau despre el mai mult decât ceilalți. Unii învățați au spus chiar că explicația unui companion are statutul unei relatări atribuite Profetului ﷺ, marfūʿ. Acest lucru nu este corect, dar, fără îndoială, explicația lui este o dovadă pentru cei de după ei. Dacă însă companionii au păreri diferite în explicare, o adoptăm pe aceea susținută de contextul versetului. Versetul indică cele menționate de Ibn ʿAbbās, doar că sensul aparent al contextului arată că acești oameni drepți au trăit înainte de Nūḥ ﷺ. Ai aflat deja care este opinia cea mai întemeiată.

Ibn al-Qayyim a spus: «Mai mulți dintre predecesori au spus: după ce aceștia au murit, oamenii au stăruit la mormintele lor, apoi le-au făcut reprezentări. După ce a trecut mult timp, i-au adorat».

Cuvântul său al-amad înseamnă timpul. Această explicație este asemenea celei date de Ibn ʿAbbās, numai că Ibn ʿAbbās spune: *«Au așezat reprezentările în locurile în care aceștia obișnuiau să stea»*, iar aici se spune: *«Au stăruit la mormintele lor»*. Nu este exclus să fi făcut ambele lucruri sau ca aceștia să fi fost îngropați în locurile în care obișnuiau să stea, astfel încât acolo să fi fost și mormintele.

Partea relevantă ca dovadă sunt cuvintele sale: *«După ce a trecut mult timp, i-au adorat»*. Așadar, cauza acestei adorări a fost

exagerarea în privința acelor oameni drepți, până când au ajuns să-i adore.

De la ʿUmar se relatează că Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: «Nu exagerați în lauda adusă mie, așa cum au exagerat creștinii în lauda fiului Mariei. Eu nu sunt decât un slujitor, așadar spuneți: slujitorul lui Allah și Mesagerul Său». Consemnat de cei doi[333].

Cuvintele sale: *«Nu exagerați în lauda adusă mie»*. Al-iṭrāʾ înseamnă exagerarea în laudă.

Este posibil ca această interdicție să privească tocmai asemănarea exprimată în cuvintele: *«așa cum au exagerat creștinii în lauda fiului Mariei»*, deoarece ei l-au socotit un zeu sau un fiu al lui Allah. Aceasta o sugerează versul lui al-Būsīrī:

Lasă ceea ce creștinii au pretins despre profetul lor,
Apoi spune despre el orice laudă dorești și hotărăște după plac.

Adică: lasă ceea ce au spus creștinii, că ʿĪsā, pacea și binecuvântările fie asupra lui, este fiul lui Allah sau al treilea dintre trei, iar în rest laudă-l din plin, chiar și prin ceea ce nu l-ar mulțumi. Este însă posibil ca interdicția să fie generală și să cuprindă atât ceea ce seamănă cu exagerarea creștinilor în privința lui ʿĪsā, fiul Mariei, cât și ceea ce este mai puțin decât atât. Astfel, cuvintele *«așa cum au exagerat»* indică existența unei asemănări, fără a cere o asemănare deplină. Lauda exagerată adusă de creștini lui ʿĪsā, fiul Mariei, a avut drept cauză exagerarea în privința acestui nobil mesager ﷺ, până când l-au socotit fiul lui Allah și al treilea dintre trei. Dovada că acesta este sensul avut în vedere sunt cuvintele: *«Eu nu sunt decât un slujitor, așadar spuneți: slujitorul lui Allah și Mesagerul Său»*.

Cuvintele sale: *«Eu nu sunt decât un slujitor»*, adică nu am niciun drept de domnie divină și nimic din ceea ce Îi aparține exclusiv lui Allah, Cel Atotputernic și Măreț.

---

333 Consemnat de al-Bukhārī (3445, 6830). Nu l-am găsit la Muslim.

Cuvintele sale: *«Așadar spuneți: slujitorul lui Allah și Mesagerul Său»*. Aceste două însușiri reprezintă descrierea cea mai adevărată și mai nobilă a Mesagerului ﷺ. Cea mai nobilă descriere a unui om este aceea că el se numără printre slujitorii lui Allah. Preaînaltul a spus:

﴿وعباد الرحمن الذين يمشون على الأرض هونًا﴾

Iar slujitorii Celui Milostiv sunt cei care umblă pe pământ cu smerenie

[Al-Furqān: 63]

. Tot Preaînaltul a spus:

﴿ولقد سبقت كلمتنا لعبادنا المرسلين﴾

Cuvântul Nostru a fost deja rostit pentru slujitorii Noștri trimiși

[Aṣ-Ṣāffāt: 171]

. Allah i-a descris prin calitatea de slujitori înaintea celei de mesageri, deși misiunea de mesager este o cinste imensă. Totuși, faptul că sunt slujitori ai lui Allah, Cel Atotputernic și Măreț, este și mai nobil și mai însemnat. Aceasta este cea mai nobilă descriere a lui și cea care i se cuvine cel mai mult. De aceea, un poet spune despre iubita sa:

Nu mă chema decât: *„O, slujitor al ei!”*,
Fiindcă acesta este cel mai nobil dintre numele mele.

Adică: dacă vrei să-mi vorbești, spune: *„O, slujitor al cutăreia!”*, fiindcă acesta este cel mai nobil dintre numele mele și exprimă cel mai deplin supunerea. Muḥammad ﷺ este, așadar, un slujitor care nu trebuie adorat și un mesager care nu trebuie socotit mincinos. De aceea spunem în rugăciunea noastră, când îi adresăm salutul și mărturisim că este mesager: *«Și mărturisesc că Muḥammad este slujitorul și Mesagerul Său»*[334]. Aceasta este cea

334 Din hadithul relatat de Ibn Masʿūd, consemnat de al-Bukhārī (Cartea cererii permisiunii de a intra, capitolul «As-Salām este unul dintre numele lui Allah Preaînaltul», 4/136) și de Muslim (Cartea rugăciunii, capitolul despre tashahhud în rugăciune, 1/301).

mai bună descriere pe care Profetul, pacea și binecuvântările fie asupra lui, a ales-o pentru sine.

Să știi că drepturile sunt de trei feluri:

Primul: un drept al lui Allah, la care nimeni altcineva nu are parte, nici un înger apropiat, nici un profet trimis. Acesta cuprinde ceea ce Îi aparține exclusiv în privința domniei divine, a dreptului de a fi adorat, a numelor și a atributelor.

Al doilea: un drept propriu mesagerilor, anume să fie sprijiniți, respectați și cinstiți potrivit rangului care li se cuvine.

Al treilea: un drept comun, anume credința în Allah și în mesagerii Săi. Aceste drepturi se regăsesc în versetul nobil, în cuvintele lui Allah Preaînaltul: *«Pentru ca voi să credeți în Allah și în Mesagerul Său»* — acesta este un drept comun; *«să-l sprijiniți și să-l cinstiți»* — acesta îi este propriu Mesagerului ﷺ; *«și să-L preamăriți dimineața și seara»* [Al-Fatḥ: 9] — acesta Îi este propriu lui Allah, Slăvitul și Preaînaltul.

Cei care exagerează în privința Mesagerului ﷺ îi atribuie dreptul lui Allah și spun:

«și să-L preamăriți», înțelegând prin aceasta Mesagerul. Astfel, ei îl preamăresc pe Mesager așa cum Îl preamăresc pe Allah. Fără îndoială, acesta este shirk, fiindcă preamărirea este unul dintre drepturile care Îi aparțin exclusiv lui Allah, spre deosebire de credință, care este unul dintre drepturile comune lui Allah și Mesagerului Său. Profetul, pacea și binecuvântările fie asupra lui, a interzis lauda exagerată prin cuvintele: *«așa cum au exagerat creștinii în lauda lui ʿĪsā, fiul Mariei»*, fiindcă lauda exagerată și excesul duc la adorarea lui, după cum se întâmplă astăzi. La mormântul său din Medina se găsesc oameni care îi cer, spunând: *„O, Mesager al lui Allah, ajutor, ajutor! O, Mesager al lui Allah, salvează-ne! O, Mesager al lui Allah, ținuturile noastre sunt secetoase!”*, și altele asemenea. Am văzut cu ochii mei un om care Îl invoca pe Allah sub jgheabul Kaʿbei, întors cu spatele spre Casă și cu fața spre Medina, fiindcă pentru el îndreptarea spre mormânt era mai nobilă decât îndreptarea spre Kaʿbah. La Allah căutăm ocrotire!

Unii dintre cei care exagerează spun: *„Kaʿbah este mai bună decât încăperea, însă atunci când Profetul ﷺ se află în ea, nu, pe Allah! Nici Kaʿbah, nici Tronul și purtătorii lui, nici Paradisul!”* Prin aceasta, el vrea să socotească încăperea mai presus de Kaʿbah, de Tron și de purtătorii lui, precum și de Paradis. Aceasta este o exagerare pe care Profetul ﷺ nu o încuviințează nici pentru noi, nici pentru sine. Este adevărat că trupul său ﷺ este mai nobil, însă a spune că încăperea este mai nobilă decât Kaʿbah, Tronul și Paradisul, fiindcă Mesagerul ﷺ se află în ea, este o greșeală imensă. Îi cerem lui Allah să ne păzească de aceasta.

El a mai spus: Mesagerul lui Allah ﷺ a zis: «Feriți-vă de exagerare, căci pe cei dinaintea voastră i-a nimicit tocmai exagerarea»[335].

Cuvântul său iyyākum are rolul de avertizare.

Cuvintele sale wa-l-ghuluww sunt coordonate cu iyyākum. Cei care au făcut analiza gramaticală au avut numeroase divergențe în această privință. Explicația cea mai apropiată de corectitudine și cea mai puțin forțată este că iyyā se află în cazul acuzativ printr-un verb la imperativ subînțeles, formularea completă fiind: iyyāka iḥdhar, adică *„păzește-te de tine însuți, ca nu cumva să te amăgești”*. Al-ghuluww este coordonat cu iyyāka, adică *„și ferește-te de exagerare”*.

Exagerarea, după cum am arătat, este depășirea limitei în laudă sau în critică. Ea poate cuprinde și mai mult decât atât. Se poate spune, așadar, că ea este depășirea limitei în apreciere, în adorare

335 Din hadithul relatat de Ibn ʿAbbās, consemnat de Aḥmad în Al-Musnad (1/215, 347), de an-Nasāʾī în Aṣ-Ṣughrā (Cartea riturilor pelerinajului, capitolul despre culesul pietricelelor, 5/268), de Ibn Mājah (Cartea riturilor, capitolul despre mărimea pietricelelor, 2/1008), de Ibn Abī ʿĀṣim în As-Sunnah, nr. 98, de Ibn Ḥibbān, nr. 1011, de aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 12747, de al-Ḥākim (1/466), care l-a declarat autentic potrivit condițiilor celor doi șeici, iar adh-Dhahabī a fost de acord cu el, și de al-Bayhaqī în As-Sunan al-Kubrā (5/127). An-Nawawī a spus în Al-Majmūʿ (8/137): «Lanțul său de transmitere este autentic potrivit condițiilor lui Muslim». La fel a spus și Shaykh al-Islām în Iqtiḍāʾ aṣ-Ṣirāṭ al-Mustaqīm (p. 106).

și în faptă. Acest hadith a fost rostit cu prilejul aruncării pietrelor la jamarāt. Ibn ʿAbbās a relatat: Mesagerul lui Allah ﷺ a spus în dimineața aruncării la al-ʿAqabah, pe când se afla pe cămila sa: *«Culege-mi pietricele!»* I-am cules șapte pietricele, de mărimea celor aruncate între degete. El le mișca în palmă și spunea: *«Aruncați cu unele asemenea acestora și feriți-vă de exagerare în religie, căci pe cei dinaintea voastră i-a nimicit tocmai exagerarea în religie».* Aceasta este formularea lui Ibn Mājah. Cuvântul al-ghuluww este subiectul verbului ahlaka, *„a nimicit"*.

Cuvintele sale: *«pe cei dinaintea voastră»* constituie complementul direct așezat înaintea subiectului.

Cuvântul său wa-innamā este o particulă de exclusivitate. Exclusivitatea înseamnă a afirma o judecată pentru ceea ce este menționat și a o nega pentru orice altceva.

Cuvântul său ahlaka, *„a nimicit"*, poate avea două sensuri:

Primul: se are în vedere nimicirea religiei. În acest caz, nimicirea rezultă direct din exagerare, fiindcă exagerarea însăși este o nimicire.

Al doilea: se are în vedere nimicirea trupească. În acest caz, exagerarea este o cauză a nimicirii: atunci când au exagerat, au ieșit din ascultarea față de Allah, iar Allah i-a nimicit.

Exclusivitatea din cuvintele sale: *«căci pe cei dinaintea voastră i-a nimicit tocmai exagerarea»* este reală sau relativă?

Răspunsul: dacă se spune că este reală, apare o dificultate, fiindcă există hadithuri în care Profetul ﷺ a atribuit nimicirea altor fapte decât exagerarea, precum cuvintele sale ﷺ: *«Pe cei dinaintea voastră i-a nimicit faptul că, atunci când fura un om de neam ales dintre ei, îl lăsau, iar când fura un om slab, îi aplicau pedeapsa prescrisă»*[336]. Avem aici două formulări de exclusivitate care par opuse. Dacă spunem că exclusivitatea este reală, în sensul că nimicirea nu poate avea în realitate altă cauză decât aceasta, între cele două hadithuri ar apărea o contradicție.

Dacă însă se spune că exclusivitatea este relativă, adică se raportează la o anumită faptă, nu apare nicio contradicție. Fiecare

336 Consemnat de al-Bukhārī în Relatările despre profeți (6/513) și de Muslim în Pedepsele prescrise (3/1315).

dintre cele două hadithuri este înțeles sub un aspect care nu contrazice celălalt hadith, astfel încât cuvintele Profetului ﷺ să nu se contrazică. Exclusivitatea este, în acest caz, relativă. În primul hadith se spune: *„Pe cei dinaintea voastră i-a nimicit exagerarea”*, exclusivitatea privind exagerarea în adorare. În celălalt se spune: *„Pe cei dinaintea voastră i-a nimicit...”*, în privința judecății. Oamenii sunt nimiciți atunci când aplică pedeapsa prescrisă celui slab, dar nu și celui de neam ales.

În acest hadith, Mesagerul ﷺ își avertizează comunitatea împotriva exagerării și dovedește că exagerarea este o cauză a nimicirii, fiindcă este potrivnică Legii revelate și a pricinuit nimicirea comunităților anterioare. Din el deducem interzicerea exagerării din două perspective:

Prima perspectivă: avertizarea Profetului ﷺ. Avertizarea cuprinde o interdicție și ceva în plus.

A doua perspectivă: exagerarea este o cauză a nimicirii comunităților, după cum i-a nimicit pe cei dinaintea noastră. Ceea ce este o cauză a nimicirii este interzis.

Categoriile oamenilor în privința adorării

În privința adorării, oamenii se află la două extreme și pe o cale de mijloc: unii sunt neglijenți, alții exagerează, iar alții sunt cumpătați. Religia lui Allah se află între cel care exagerează în ea și cel care se îndepărtează de ea. Omul are datoria să fie cumpătat, fără să încline nici spre una, nici spre cealaltă extremă. Nu sunt îngăduite nici înăsprirea și exagerarea în religie, nici neglijența și nepăsarea. Fii, așadar, la mijloc între acestea.

Exagerarea este de mai multe feluri: exagerare în crez, în adorare, în relațiile cu ceilalți și în obiceiuri. Exemplele sunt următoarele. Exagerarea în crez este, de pildă, discursul forțat al adepților teologiei speculative în privința afirmării atributelor. Ei au recurs la asemenea discursuri și s-au adâncit în speculații până când au ajuns, cu certitudine, la pierzanie. Această adâncire i-a dus la una dintre două situații: fie asemănarea lui Allah cu făpturile, tamthīl, fie negarea atributelor Sale, taʿṭīl. Fie L-au asemănat pe Allah cu făpturile Sale și au spus: *„Acesta este sensul*

afirmării atributelor", exagerând în afirmare până când I-au atribuit ceea ce Allah a negat despre Sine; fie I-au negat atributele și au spus: *„Acesta este sensul declarării Lui ca fiind mai presus de asemănarea cu făpturile"*. Au pretins că afirmarea atributelor este o asemănare, astfel încât au negat ceea ce Allah a afirmat despre Sine.

Comunitatea de mijloc a fost însă cumpătată în această privință. Nu s-a adâncit în speculații nici în afirmare, nici în negare și în declararea lui Allah ca fiind mai presus de orice imperfecțiune. Oamenii ei au urmat sensurile aparente ale formulărilor și au spus: *„Nu ne este îngăduit să adăugăm la aceasta"*. Astfel, nu au pierit, ci s-au aflat pe calea cea dreaptă. Când acei perși, romei și alții au intrat în religie, au început să se adâncească în aceste chestiuni și să poarte dispute și dezbateri fără sfârșit, până când s-au rătăcit. Îi cerem lui Allah ocrotire. Toate obiecțiile pe care cei de mai târziu ai acestei comunități le-au adus împotriva textelor nu au fost ridicate de companioni, care sunt comunitatea de mijloc.

Exagerarea în actele de adorare constă în înăsprirea lor, până într-atât încât cineva socotește că neîndeplinirea vreunuia dintre ele este necredință și ieșire din Islam. Așa este exagerarea khārijiților și a muʿtaziliților, care au spus că acela care săvârșește un păcat major este în afara Islamului, iar sângele lui și averea lui devin îngăduite. Ei au îngăduit răzvrătirea împotriva conducătorilor și vărsarea de sânge. La fel și muʿtaziliții, care au spus: *„Cel care săvârșește un păcat major se află într-o poziție între cele două poziții: credință și necredință"*. Aceasta este o înăsprire care a dus la pierzanie. În opoziție cu această înăsprire a apărut permisivitatea murji'iților, care au spus că uciderea, adulterul, furtul, consumul de vin și alte păcate majore asemenea lor nu scot din credință și nu o diminuează cu nimic, că pentru credință este suficientă recunoașterea și că credința celui care săvârșește un păcat major este asemenea credinței lui Jibrīl și a Mesagerului lui Allah ﷺ, fiindcă oamenii nu se deosebesc în privința credinței. Ei ajung să spună chiar că Iblīs este credincios, fiindcă recunoaște.

Dacă li se spune că Allah l-a declarat necredincios, ei răspund: *„Atunci recunoașterea lui nu este sinceră, ci este mincinoasă”*.

În realitate, aceștia sunt pe placul multor oameni din vremea noastră. Fără îndoială, aceasta este o extremă a permisivității, iar prima este o extremă a înăspririi. Poziția oamenilor Sunnei este că credința crește și scade, iar credința celui care săvârșește o neascultare este diminuată potrivit neascultării sale. El nu iese din credință decât prin ceea ce textele dovedesc că este necredință.

Exagerarea în relațiile cu ceilalți constă în înăsprirea lucrurilor prin interzicerea oricărui lucru, chiar dacă este doar un mijloc, și în susținerea că omului nu-i este îngăduit să depășească ceea ce este necesar vieții sale. Aceasta este o cale urmată de sufiți, care au spus: *„Cine se preocupă de această lume nu dorește Viața de Apoi”*. Ei au mai spus: *„Nu-ți este îngăduit să cumperi mai mult decât îți cere nevoia strictă”*, și altele asemenea.

În opoziție cu această înăsprire se află permisivitatea celui care spune că este îngăduit orice sporește averea și întărește economia, chiar și camăta, înșelăciunea și altele. Aceștia — la Allah căutăm ocrotire — cad în extrema permisivității. Îl vezi mințind în privința prețului, a descrierii mărfii și a oricărui alt lucru, ca să câștige un bănuț sau doi. Fără îndoială, aceasta este o extremă.

Calea de mijloc este să spunem că tranzacțiile sunt îngăduite potrivit textelor revelate: *«Allah a îngăduit negoțul și a interzis camăta»* [Al-Baqarah: 275]. Nu orice lucru este, așadar, interzis. Profetul ﷺ a vândut și a cumpărat, iar companionii, Allah să fie mulțumit de ei, vindeau și cumpărau, cu încuviințarea Profetului ﷺ.

Cât despre exagerarea în obiceiuri: dacă există teama că, renunțând la un anumit obicei, omul ar trece de la schimbarea obiceiului la schimbarea adorării, nu este nicio problemă să păstreze acel obicei și să nu treacă la unul nou. Dacă însă exagerarea în privința unui obicei te împiedică să adopți unul nou, folositor și mai benefic decât cel dintâi, aceasta face parte din exagerarea interzisă. Dacă cineva ține la obiceiul său într-o chestiune în care a apărut ceva mai bun decât obiceiul pe care îl urmează, spunem: în realitate, el exagerează și depășește măsura

în privința acelui obicei. Dacă obiceiurile aduc foloase egale, dar există teama ca oamenii să treacă de la acel obicei la o lărgire a practicilor care ar putea vătăma onoarea sau religia, atunci omul nu trece la noul obicei.

Muslim a consemnat de la Ibn Masʿūd că Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: «Au pierit cei care exagerează și se arată afectați». A spus aceasta de trei ori[337].

Cuvintele sale: *«cei care exagerează și se arată afectați».* Al-mutanaṭṭiʿ este cel care se adâncește fără măsură, se arată afectat și vorbește căutat, fie în vorbire, fie în fapte. El este pierdut, chiar dacă aceasta privește vorbirea obișnuită. Unii oameni sunt astfel, iar adâncirea lor și afectarea se însoțesc adesea de admirația de sine. Uneori acestea se împletesc până într-atât încât îl vezi vorbind pe nas: îl saluți și auzi răspunsul venit din nas, alături de alte asemenea feluri de vorbire. Tot astfel, afectarea în fapte poate duce la admirația de sine ori la trufie. De aceea, a spus: *«Au pierit cei care exagerează și se arată afectați».* Afectarea în chestiunile religioase seamănă, de asemenea, cu exagerarea în ele și este tot una dintre cauzele pierzaniei. De acest fel este ceea ce fac unii oameni prin întrebări forțate și speculații despre atributele lui Allah Preaînaltul. Ei întreabă despre lucruri despre care companionii, Allah să fie mulțumit de ei, nu au întrebat, deși știu că aceștia erau mai buni decât ei și mai dornici de cunoaștere. Între companioni se afla Mesagerul lui Allah, care putea răspunde la întrebări așa cum nu putea niciun alt om, oricâtă cunoaștere ar fi avut.

Toate aceste trei hadithuri arată că exagerarea este interzisă și că este o cauză a pierzaniei. Slujitorul are datoria să înainteze către Allah între două extreme opuse, urmând religia cumpătată. După cum această comunitate este o comunitate de mijloc și religia ei este o religie a căii de mijloc, tot astfel ea trebuie să urmeze în religie calea de mijloc.

---

337 În Cartea cunoașterii, capitolul «Au pierit cei care exagerează și se arată afectați» (4/2055).

Învățămintele capitolului

Primul: cel care înțelege acest capitol și cele două capitole de după el va vedea cât de străin a ajuns Islamul și va vedea lucruri uimitoare din puterea lui Allah și din felul în care El schimbă inimile.

Explicarea învățămintelor

Primul: cel care înțelege acest capitol — adică cele arătate în explicarea versetului nobil: *«Și au spus: „Nu-i părăsiți pe zeii voștri!”»* — și cele două capitole de după el va vedea cât de străin a ajuns Islamul. Acest lucru este adevărat, fiindcă Islamul întemeiat pe tawḥīd-ul curat este străin. În multe țări islamice găsești exagerare în privința oamenilor drepți la mormintele lor. Nu găsești o țară musulmană în care să nu existe exagerare în privința mormintelor oamenilor drepți. S-ar putea nici să nu fie mormântul unui om drept, ci doar o închipuire, precum mormântul lui al-Ḥusayn ibn ʿAlī, Allah să fie mulțumit de amândoi. Oamenii din Irak spun: *„Este la noi”*, cei din ținutul Shām spun: *„La noi”*, cei din Egipt spun: *„La noi”*, iar unii spun: *„Este în Maghreb”*. Astfel, al-Ḥusayn ar fi fie patru oameni, fie un om al cărui trup a fost împărțit în bucăți. Toate acestea sunt neadevărate. Ceea ce contează este, așadar, ceea ce a spus Shaykh al-Islām Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb: îți devine limpede cât de străin a ajuns Islamul, adică între musulmani.

Tot astfel, în Peninsula Arabică, înaintea chemării șeicului Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb, existau morminte și cupole care erau adorate în locul lui Allah, către care se făceau pelerinaje și la care oamenii mergeau înadins. Însă, prin călăuzirea și sprijinul lui Allah, Slăvitul și Preaînaltul, El l-a ajutat pe acest om împreună cu imamul Muḥammad ibn Saʿūd, până când le-a desființat și le-a dărâmat, iar ținuturile au ajuns, slavă lui Allah, la tawḥīd-ul curat.

Al doilea: cunoașterea primului shirk apărut pe pământ: el s-a ivit dintr-o înțelegere greșită privitoare la oamenii drepți.

Al doilea: cunoașterea primului shirk apărut pe pământ. Explicația este că idolii pe care i-a adorat neamul lui Nūḥ fuseseră oameni drepți. A apărut exagerarea în privința lor, apoi au fost adorați în locul lui Allah. Aici se află avertizarea împotriva exagerării în privința oamenilor drepți.

Al treilea: cunoașterea primului lucru prin care a fost schimbată religia profeților și a cauzei acestuia, împreună cu cunoașterea faptului că Allah i-a trimis.

Al treilea: cunoașterea primului lucru prin care a fost schimbată religia profeților și a cauzei acestuia, împreună cu cunoașterea faptului că Allah i-a trimis. Primul lucru prin care a fost schimbată religia profeților este shirk-ul, iar cauza lui este exagerarea în privința oamenilor drepți. Cât despre cuvintele sale: *«împreună cu cunoașterea faptului că Allah i-a trimis»*, Allah Preaînaltul a spus:

﴿كان الناس أمة واحدة فبعث الله النبيين مبشرين ومنذرين﴾

Oamenii au fost o singură comunitate, apoi Allah i-a trimis pe profeți ca vestitori și avertizori
[Al-Baqarah: 213]

. Adică erau o singură comunitate întemeiată pe tawḥīd, apoi au ajuns la neînțelegeri. Allah i-a trimis atunci pe profeți ca vestitori și avertizori și a coborât împreună cu ei Cartea, pentru a judeca între oameni în cele asupra cărora nu se înțelegeau. Acesta a fost primul shirk apărut între fiii lui Ādam.

Al patrulea: acceptarea inovațiilor, deși legile revelate și firile înnăscute le resping.

Al patrulea: acceptarea inovațiilor, deși legile revelate și firile înnăscute le resping.
Cuvintele sale: *«acceptarea inovațiilor»* înseamnă că sufletele le acceptă, deși ele nu sunt legiferate. Dimpotrivă, legile revelate le resping și la fel le resping firile înnăscute sănătoase, fiindcă acestea au fost plămădite pentru adorarea numai a lui Allah, fără niciun asociat. Preaînaltul a spus:

﴿فأقم وجهك للدين حنيفًا فطرة الله التي فطر الناس عليها﴾

Îndreaptă-ți fața către religie, ca unul înclinat spre adevăr: firea lui Allah, potrivit căreia i-a creat pe oameni
[Ar-Rūm: 30]

. Firile înnăscute sănătoase nu acceptă, așadar, legiferarea decât de la Cel care are acest drept.

Al cincilea: cauza tuturor acestora este amestecarea adevărului cu neadevărul. Primul lucru este iubirea oamenilor drepți. Al doilea este faptul că niște oameni ai cunoașterii și ai religiei au făcut ceva prin care au urmărit un bine, iar cei veniți după ei au crezut că urmăreau altceva.

Al cincilea: cauza tuturor acestora este amestecarea adevărului cu neadevărul. Autorul, Allah să aibă milă de el, a dorit să arate că amestecarea adevărului cu neadevărul s-a produs prin două lucruri:

Primul: iubirea oamenilor drepți. De aceea le-au făcut reprezentări, din iubire pentru ei și din dorința de a le vedea chipurile.

Al doilea: oamenii cunoașterii și ai religiei au urmărit astfel un bine, anume să prindă râvnă pentru adorare. Cei de după ei au urmărit însă altceva decât binele dorit de aceia. De aici deducem că, dacă cineva dorește să-și întărească religia printr-o inovație, vătămarea ei este mai mare decât folosul.

Un exemplu sunt cei care exagerează în privința Mesagerului ﷺ și organizează pentru el sărbători ale nașterii. Ei urmăresc astfel un bine, însă au urmărit binele prin această inovație, iar vătămarea ei a devenit mai mare decât folosul. Ea îi dă omului o râvnă nelegiferată într-un anumit timp, urmată de o lipsă de râvnă nelegiferată în restul anului. De aceea îi găsești pe cei care exagerează în aceste inovații lipsiți de râvnă în lucrurile clar legiferate, fără râvna pe care o au alții. Aceasta arată influența inovațiilor asupra inimilor și faptul că, oricât le-ar înfrumuseța adepții lor, ele nu fac decât să sporească rătăcirea omului, fiindcă Profetul ﷺ spune: *«Orice inovație este o rătăcire»*[338].

Dacă se spune: sărbătorirea nașterii sale ﷺ are un temei în Sunnah, anume că Profetul ﷺ a fost întrebat despre postul din ziua de luni și a răspuns:

«Aceasta este ziua în care m-am născut și în care am fost trimis sau în care mi-a fost coborâtă revelația»

[339], iar el ﷺ postea lunea și joia, spunând: *«Acestea sunt două zile în care faptele sunt înfățișate lui Allah, iar eu iubesc ca fapta mea să fie înfățișată în timp ce postesc»*[340].

338 Din hadithul relatat de Jābir, consemnat de Muslim (Cartea rugăciunii de vineri, capitolul despre scurtarea rugăciunii și a predicii, 2/592).

339 Din hadithul relatat de Abū Qatādah, consemnat de Muslim (Cartea postului, capitolul despre recomandarea postului a trei zile din fiecare lună, 2/819).

340 Din hadithul relatat de Abū Hurayrah, consemnat de at-Tirmidhī (Cartea postului, capitolul despre cele relatate cu privire la postul de luni și de joi, 3/94), care a spus: «Un hadith ḥasan gharīb». Muslim l-a consemnat (4/1987) fără menționarea postului, în formularea: «Faptele sunt înfățișate în fiecare joi și luni, iar Allah, Cel Atotputernic și Măreț, îl iartă pe orice om care nu-I asociază nimic lui Allah...», până la sfârșitul hadithului. O relatare asemănătoare de la Usāmah ibn Zayd a fost consemnată și de Abū

Răspunsul la aceasta are mai multe aspecte:

Primul: postul nu este o sărbătorire a nașterii sale asemenea sărbătoririi practicate de aceștia, ci este post și abținere. Cât despre cei care organizează pentru el sărbători ale nașterii, sărbătorirea lor este tocmai contrariul acesteia.

Sensul este, așadar, că, dacă omul postește în această zi, ea este o zi binecuvântată în care s-a petrecut acel lucru. Sensul nu este că noi sărbătorim această zi.

Al doilea: presupunând că acesta ar constitui un temei, trebuie să ne limităm la ceea ce a fost transmis, fiindcă actele de adorare se întemeiază numai pe revelație. Dacă sărbătorirea cunoscută astăzi între oameni ar fi fost legiferată, Profetul ﷺ ar fi arătat-o fie prin cuvintele sale, fie prin fapta sa, fie prin încuviințarea sa.

Al treilea: cei care sărbătoresc nașterea Profetului ﷺ nu o limitează la ziua de luni, ci o țin în ziua despre care au pretins că s-a născut, adică a douăsprezecea zi a lunii Rabīʿ al-Awwal, deși aceasta nu a fost stabilită din punct de vedere istoric. Unii astronomi de mai târziu au cercetat chestiunea și au ajuns la concluzia că a fost a noua zi, nu a douăsprezecea.

Al patrulea: sărbătorirea nașterii sale ﷺ în forma cunoscută este o inovație vădită, fiindcă nu era cunoscută în vremea Profetului ﷺ și a companionilor săi, deși exista motivul pentru a o face și nu exista nicio piedică.

Chestiune: judecata privind sărbătorirea zilelor de naștere ale copiilor

Învățătură folositoare: orice lucru făcut sărbătoare care se repetă în fiecare săptămână sau în fiecare an, fără să fie legiferat, face parte din inovații. Dovada este că Legiuitorul a rânduit pentru nou-născut ʿaqīqah și nu a rânduit nimic după aceea. Faptul că ei instituie asemenea sărbători care se repetă săptămânal sau anual înseamnă că le-au făcut asemenea sărbătorilor islamice. Acest lucru este interzis și nu este îngăduit. În Islam nu există alte sărbători decât cele trei legiferate: ʿĪd al-Fiṭr, ʿĪd al-Aḍḥā și

Dāwūd, nr. 2436, de an-Nasāʾī, nr. 2360, și de Ibn Mājah, nr. 1738. Al-Mundhirī a calificat-o drept ḥasan. Mukhtaṣar al-Mundhirī.

sărbătoarea săptămânală, adică ziua de vineri. Aceasta nu ține de simplele obiceiuri, fiindcă se repetă. De aceea, când Profetul ﷺ a venit și a găsit la anșār două sărbători pe care le țineau, a spus: *«Allah vi le-a înlocuit cu unele mai bune: ʿĪd al-Aḍḥā și ʿĪd al-Fiṭr»*[341], deși acestea făceau parte dintre obiceiurile lor.

Al șaselea: explicarea versetului din sura Nūḥ.

Al șaselea: explicarea versetului din sura Nūḥ. Aceasta a fost deja prezentată, arătându-se că ei se îndemnau unii pe alții la neadevăr. Aceasta se opune căii credincioșilor, care se îndeamnă unii pe alții la adevăr, răbdare și milă. Cu cei dintâi seamănă oamenii neadevărului și ai rătăcirii, care se îndeamnă unii pe alții să stăruie în ceea ce urmează, fie că sunt conducători politici, fie conducători religioși care pretind că aparțin religiei. Îl găsești pe fiecare dintre ei că nu moare înainte de a lăsa în urma lui un sprijin care să dezvolte lucrul pe care îl urmează.

Al șaptelea: firea omului, prin care adevărul scade în inima sa, iar neadevărul sporește.

Al șaptelea: firea omului, prin care adevărul scade în inima sa, iar neadevărul sporește. Această formulare trebuie limitată la om ca om, fără a-l avea în vedere pe cel căruia Allah îi dăruiește purificarea sufletului, fiindcă Allah spune:

﴿قد أفلح من زكاها ۝ وقد خاب من دساها﴾

A izbutit cel care îl purifică și a pierdut cel care îl întinează
[Ash-Shams: 9, 10]

.

341 Din hadithul relatat de Anas, consemnat de Aḥmad în Al-Musnad (3/103). L-au consemnat și Abū Dāwūd (Cartea rugăciunii, capitolul despre rugăciunea celor două sărbători, nr. 1134), an-Nasāʾī (Cele două sărbători, 3/179), al-Ḥākim (1/294) și al-Bayhaqī (3/277). Lanțul său de transmitere este autentic, după cum se arată în Takhrīj Aḥādīth al-ʿĪdayn (p. 52).

Cuvântul său jibillah urmează tiparul fi'lah și desemnează ceea ce este înnăscut omului, adică felul în care a fost creat, plămădit și adus la existență. El înseamnă firea omului ca om, fără a se avea în vedere dacă și-a purificat sufletul sau l-a întinat.
Allah l-a descris pe om, ca om, prin două însușiri. Preaînaltul a spus:

﴿إن الإنسان لظلوم كفار﴾

Omul este, într-adevăr, foarte nedrept și foarte nerecunoscător
[Ibrāhīm: 34]

. Tot Preaînaltul a spus:

﴿وحملها الإنسان إنه كان ظلومًا جهولًا﴾

Dar omul a luat-o asupra sa. El este foarte nedrept și foarte neștiutor
[Al-Aḥzāb: 72]

. Însă, prin credința și fapta bună pe care Allah i le dăruiește, el se ridică deasupra acestei stări. Preaînaltul a spus:

﴿لقد خلقنا الإنسان في أحسن تقويم ۝ ثم رددناه أسفل سافلين ۝ إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات فلهم أجر غير ممنون﴾

L-am creat pe om în cea mai bună alcătuire, apoi l-am coborât la cea mai de jos treaptă, în afară de cei care cred și săvârșesc fapte bune: ei vor avea o răsplată neîntreruptă
[At-Tīn: 4–6]

. În omul căruia Allah îi dăruiește călăuzirea, neadevărul din inimă scade și poate chiar să dispară cu totul, ca în cazul lui

ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Khālid ibn al-Walīd, ʿIkrimah ibn Abī Jahl și al altora.

La fel și învățații, precum Abū al-Ḥasan al-Ashʿarī: el a fost muʿtazilit, apoi kullābit, apoi adept al Sunnei. Ibn al-Qayyim a fost sufit, apoi Allah i-a dăruit tovărășia lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah și l-a călăuzit prin el, până când a devenit un învățat devotat Domnului.

Al optulea: aici se află o dovadă pentru ceea ce s-a transmis de la predecesori, că inovațiile sunt o cauză a necredinței.

Al optulea: aici se află o dovadă pentru ceea ce s-a transmis de la predecesori, că inovațiile sunt o cauză a necredinței. Învățații au spus că necredința are mai multe cauze. Nimic nu împiedică un singur lucru să aibă mai multe cauze, iar necredința este unul dintre acestea. Ei au menționat printre cauzele ei inovația și au spus: inovația rămâne în inimă, care se întunecă din pricina ei puțin câte puțin, până când ajunge la necredință. Au adus ca dovadă cuvintele Profetului ﷺ: *«Orice inovație este o rătăcire și orice rătăcire este în Foc»*[342].

Ei au mai spus: *«Păcatele sunt vestitorul necredinței»*. Prin *„vestitor”* se înțelege ceea ce conduce la țintă. Păcatele, după cum a înștiințat Profetul ﷺ, se adună asupra inimii și lasă în ea un punct negru. Dacă omul se căiește, inima lui este curățată și se albește[343]; dacă nu, acest punct negru continuă să crească până când inima devine întunecată.

El a avertizat, de asemenea, împotriva păcatelor socotite neînsemnate și le-a asemănat cu niște oameni care s-au oprit într-un loc și au dorit să gătească. Fiecare a plecat și a adus câte un băț: unul a adus un băț, altul un băț. Le-au strâns și au aprins

342 Consemnat de an-Nasāʾī (3/188).

343 Din hadithul relatat de Abū Hurayrah, consemnat de Aḥmad (2/297). L-au consemnat și at-Tirmidhī (Cartea exegezei, capitolul «Vai celor care înșală la măsură!», 9/69), care a spus: «Ḥasan ṣaḥīḥ», și Ibn Mājah (Cartea ascezei, capitolul despre menționarea păcatelor, 2/1418).

un foc mare[344].

La fel sunt și păcatele: ele au o influență puternică asupra inimii. Cea mai puternică influență o are pofta, care este mai primejdioasă decât îndoiala, fiindcă îndoiala este mai ușor de înlăturat pentru cel căruia Allah îi ușurează aceasta. Sursa ei este neștiința, iar aceasta dispare prin învățare.

Cât despre poftă, adică dorința omului pentru neadevăr, ea este nenorocirea prin care sunt nimiciți atât învățatul, cât și neștiutorul. De aceea, neascultarea evreilor a fost mai gravă decât neascultarea creștinilor: cauza neascultării evreilor a fost pofta și voința de rău și neadevăr, iar în cazul creștinilor cauza a fost îndoiala. De aceea, cele mai multe inovații provin din îndoieli, deși multe dintre ele sunt cauzate de poftă. Astfel, adevărul le este arătat acelora dintre adepții inovațiilor care urmează pofta, însă ei stăruie în ele. Cei mai mulți urmăresc să-și păstreze prestigiul și conducerea între oameni, nu îndreptarea făpturilor. Unul ca acesta își închipuie, iar Satana îi șoptește, că, dacă ar renunța la inovația sa, rangul lui între oameni ar scădea și s-ar spune: *„Acesta este un om schimbător, fără cunoaștere”*. Lucrurile nu stau însă astfel. Abū al-Ḥasan al-Ashʿarī este un exemplu în această privință: cât timp a fost dintre muʿtaziliți, nu a fost un imam, iar când s-a întors la calea oamenilor Sunnei, a devenit un imam. Oricui se întoarce la adevăr îi crește rangul la Allah, Slăvitul, apoi la făpturile Sale.

Concluzia este că inovația este o cauză a necredinței. Aceasta nu este contrazisă de cuvintele unor învățați, că păcatele sunt vestitorul necredinței, fiindcă nimic nu împiedică existența mai multor cauze.

Al nouălea: Satana cunoaște ceea ce va aduce inovația, chiar dacă intenția celui care o face este bună.

Al nouălea: Satana cunoaște ceea ce va aduce inovația, chiar dacă intenția celui care o face este bună. Satana este cel care le-a

344 Din hadithul relatat de Sahl ibn Saʿd, consemnat de Aḥmad în Al-Musnad (5/331). Vezi Majmaʿ az-Zawāʾid de al-Haythamī (10/190).

înfrumusețat acestor politeiști făurirea reprezentărilor și a imaginilor, fiindcă știa că această inovație va duce la shirk.

Cuvintele sale: *«chiar dacă intenția celui care o face este bună»* înseamnă că inovația este un rău, chiar dacă intenția celui care o săvârșește este bună. El păcătuiește dacă știe că este o inovație, chiar dacă intenția sa este bună, fiindcă a săvârșit în mod voit o neascultare, asemenea celui care îngăduie minciuna și înșelăciunea și pretinde că ele aduc un folos. Dacă însă ar fi neștiutor, nu păcătuiește, fiindcă, în toate neascultările, omul nu poartă păcat decât dacă are cunoaștere. El poate fi răsplătit pentru buna sa intenție. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah a atras atenția asupra acestui lucru în cartea sa Iqtiḍāʾ aṣ-Ṣirāṭ al-Mustaqīm: omul este răsplătit pentru intenția sa, nu pentru faptă. Această faptă a lui nu este bună, nici acceptată la Allah și nici încuviințată, însă, pentru buna sa intenție însoțită de neștiință, primește o răsplată. De aceea, Profetul ﷺ i-a spus omului care se rugase, apoi a repetat abluțiunea după ce a găsit apă și s-a rugat a doua oară: *«Ai răsplata de două ori»*[345], pentru buna sa intenție și pentru că fapta sa era, în esență, o faptă bună. Însă, dacă cineva ar dori să facă o faptă de două ori, știind că aceasta nu este legiferată, nu ar primi răsplată, fiindcă fapta sa nu este legiferată, deoarece contravine Sunnei. Profetul ﷺ i-a spus celui care nu a repetat rugăciunea: *«Ai urmat Sunnah»*[346].

Dacă spune: *„Prin această inovație vreau să trezesc râvna, să-i însuflețesc pe oameni și altele asemenea”.*

I se răspunde că această intenție pune la îndoială misiunea Mesagerului ﷺ, fiindcă îl acuză fie de neglijență, fie de neputință: fie că a neglijat să înștiințeze despre acel lucru, fie că avea o cunoaștere insuficientă. Aceasta este o chestiune gravă și un pericol imens. În plus, nici Mesagerul ﷺ, nici califii săi bine

345 Din hadithul relatat de Abū Saʿīd al-Khudrī, consemnat de Abū Dāwūd, nr. 338, de an-Nasāʾī, nr. 432, de ad-Dārimī (Cartea purificării, capitolul despre tayammum, 1/55), de ad-Dāraquṭnī (1/188) și de al-Ḥākim (1/179). Acesta l-a declarat autentic potrivit condițiilor celor doi șeici, iar adh-Dhahabī a fost de acord cu el. Vezi și At-Talkhīṣ al-Ḥabīr (1/155).

346 Vezi hadithul precedent. (vezi p. 475)

călăuziți nu au urmat o asemenea practică. Dacă însă omul are o intenție bună și nu știe că aceasta este o inovație, este răsplătit pentru intenția sa, dar nu este răsplătit pentru faptă, fiindcă fapta lui este un rău lipsit de valoare, după cum a spus Profetul ﷺ: *«Dacă cineva săvârșește o faptă care nu este potrivit rânduielii noastre, aceasta este respinsă»*[347].

Cât despre oamenii de rând care nu știu și cărora această inovație și altele le-au fost înfățișate în chip înșelător, spunem: câtă vreme urmăresc adevărul și nu l-au cunoscut, păcatul lor cade asupra celui care le-a dat verdictul și i-a rătăcit. De aceea, în regiunile îndepărtate ale Africii și în alte părți există oameni care nu cunosc nimic despre Islam. Dacă ar muri, nu spunem că sunt musulmani, pentru a face rugăciunea funerară pentru ei și a cere milă asupra lor, chiar dacă dovada nu le-a fost făcută cunoscută. În această lume îi tratăm însă potrivit celor vădite, iar în Viața de Apoi soarta lor Îi aparține lui Allah.

Al zecelea: cunoașterea regulii generale, anume interzicerea exagerării, și cunoașterea urmărilor ei.

Al zecelea: cunoașterea regulii generale, anume interzicerea exagerării, și cunoașterea urmărilor ei. Împotriva acesteia a avertizat Profetul ﷺ, fiindcă exagerarea este depășirea limitei și, după cum apare în actele de adorare, apare și în altele. Preaînaltul a spus: *«Mâncați și beți, dar nu risipiți!»* [Al-Aʿrāf: 31]. El a mai spus:

﴿والذين إذا أنفقوا لم يسرفوا ولم يقتروا﴾

Cei care, atunci când cheltuiesc, nici nu risipesc, nici nu sunt zgârciți
[Al-Furqān: 67]

---

347 Consemnat de al-Bukhārī fără lanțul complet de transmitere, într-o formulare categorică, în Vânzările (1/100), și de Muslim în Judecățile (3/1343).

. Aceasta a fost deja explicată.

Al unsprezecelea: vătămarea stăruirii la un mormânt pentru săvârșirea unei fapte bune.

Al unsprezecelea: vătămarea stăruirii la un mormânt pentru săvârșirea unei fapte bune. Vătămarea este că aceasta duce la adorarea celor îngropați. Un exemplu ar fi citirea Coranului lângă mormântul unui om drept sau darea de milostenie lângă acel mormânt, cu credința că aceasta are un merit aparte față de alte locuri. Aceasta face parte din inovații, iar inovația îl poate duce pe cel care o practică la adorarea acelui mormânt.

Al doisprezecelea: cunoașterea interzicerii reprezentărilor și a înțelepciunii înlăturării lor.

Al doisprezecelea: cunoașterea interzicerii reprezentărilor și a înțelepciunii înlăturării lor: Reprezentările sunt chipuri făcute după asemănarea unui om, a unui animal ori a unei pietre. Termenul se folosește îndeosebi pentru ceea ce este făcut pentru a fi adorat în locul lui Allah. Înțelepciunea înlăturării lor este închiderea căilor care duc la shirk.

Al treisprezecelea: cunoașterea însemnătății acestei întâmplări și a nevoii stringente de a o cunoaște, în pofida nepăsării față de ea.

Al treisprezecelea: cunoașterea însemnătății acestei întâmplări. Adică întâmplarea celor care au exagerat în privința unor oameni drepți și a altora care nu erau drepți, dar pe care îi socoteau astfel, până când au ajuns treptat să-i adore în locul lui Allah. Trebuie să cunoaștem această întâmplare și să știm că exagerarea este o chestiune gravă, cu urmări nenorocite. Nevoia de a cunoaște acestea este stringentă, iar nepăsarea față de ele este răspândită. Dacă ai cerceta stările oamenilor și ai pătrunde în

inimile lor, ai vedea că sunt nepăsători față de acest lucru. Aceasta există în țările islamice.

Al paisprezecelea, cel mai uimitor dintre lucruri: ei o citesc în cărțile de exegeză și de hadith și cunosc sensul cuvintelor, însă Allah S-a interpus între ei și inimile lor, până când au crezut că fapta neamului lui Nūḥ este cea mai bună adorare. Au crezut că ceea ce Allah și Mesagerul Său au interzis este necredința care face îngăduite sângele și averea.

Al paisprezecelea, cel mai uimitor dintre lucruri: ei o citesc în cărțile de exegeză și de hadith.

Cuvintele sale: *«cel mai uimitor»* înseamnă ceva mai uimitor și mai puternic. Uimirea este de două feluri:

Primul: în sensul aprecierii, atunci când privește un lucru lăudabil, precum cuvintele ʿĀ'ishei din hadith: *«Profetului ﷺ îi plăcea să înceapă cu partea dreaptă când se încălța, se pieptăna, se purifica și în toate treburile sale»*[348].

Al doilea: în sensul dezaprobării, atunci când privește un lucru condamnabil. Preaînaltul a spus:

﴿وإن تعجب فعجب قولهم أإذا كنا ترابًا أإنا لفي خلق جديد﴾

Dacă te miri, de mirare sunt cuvintele lor: „Oare, după ce vom fi țărână, vom fi aduși la o nouă creație?"

[Ar-Raʿd: 5]

.

Cuvintele autorului sunt aici o dezaprobare. El vorbește despre ceea ce se petrecea în vremea sa: oamenii erau nepăsători față de această întâmplare, deși o citeau în cărțile de exegeză și de hadith,

348 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea abluțiunii, capitolul despre începerea cu partea dreaptă, 1/75) și de Muslim (Cartea purificării, capitolul despre începerea cu partea dreaptă în purificare și în alte lucruri, 1/226).

și credeau că fapta neamului lui Nūḥ era cea mai bună adorare. Unul dintre cele mai vătămătoare lucruri pentru om este să creadă că răul este bun. Preaînaltul a spus:

﴿أفمن زين له سوء عمله فرآه حسنًا فإن الله يضل من يشاء ويهدي من يشاء﴾

Oare cel căruia i-a fost înfrumusețată fapta rea, astfel încât o socotește bună...? Allah îl lasă să rătăcească pe cine voiește și îl călăuzește pe cine voiește

[Fāṭir: 8]

. Tot Preaînaltul a spus:

﴿قل هل ننبئكم بالأخسرين أعمالًا ۝ الذين ضل سعيهم في الحياة الدنيا وهم يحسبون أنهم يحسنون صنعًا﴾

Spune: „Să vă vestim cine sunt cei mai pierduți prin faptele lor? Cei a căror străduanie s-a pierdut în viața lumească, în timp ce ei cred că fac bine”

[Al-Kahf: 103–104]

.

Cuvintele sale: *«Au crezut că ceea ce Allah și Mesagerul Său au interzis este necredința care face îngăduite sângele și averea».* Adică: dacă cineva crede că shirk-ul și necredința sunt dintre cele mai bune acte de adorare și că îl apropie de Allah, aceasta este o necredință care face îngăduite sângele și averea lui. Aceasta este ceea ce a vrut autorul să spună, deși sensul aparent al cuvintelor sale nu susține această interpretare. Apoi mi s-a părut că sensul avut în vedere ar putea fi că acei oameni care exagerează au crezut că lucrul interzis este numai necredința care face îngăduite sângele și averea, pe când exagerarea care nu ajunge la aceasta nu ar fi interzisă. Allah știe cel mai bine.

Al cincisprezecelea: afirmația explicită că ei nu au urmărit decât mijlocirea.

Al cincisprezecelea: afirmația explicită că ei nu au urmărit decât mijlocirea. Adică nu au dorit decât mijlocirea și, cu toate acestea, au căzut în shirk.

Al șaisprezecelea: ei au crezut că învățații care au făcut imaginile au urmărit acest lucru.

Al șaisprezecelea: ei au crezut că învățații care au făcut imaginile au urmărit acest lucru. Adică ar fi dorit ca ele să mijlocească pentru ei. Dimpotrivă, aceștia au crezut că imaginile îi vor însufleți pentru adorare. Această presupunere este greșită, după cum am arătat[349].

Al șaptesprezecelea: lămurirea măreață din cuvintele sale: «Nu exagerați în lauda adusă mie, așa cum au exagerat creștinii în lauda fiului Mariei». Binecuvântările și pacea lui Allah fie asupra celui care a transmis limpede mesajul.

Al șaptesprezecelea: lămurirea măreață din cuvintele Profetului ﷺ: *«Nu exagerați în lauda adusă mie...»*, până la sfârșitul hadithului. Al-iṭrāʾ înseamnă exagerarea în laudă și depășirea măsurii în ea. Unii din această comunitate au căzut tocmai în ceea ce el ﷺ a interzis, ba chiar în ceva mai grav, până când au făcut din Profet ﷺ cel la care se întorc în orice privință. Aceasta este mai grav decât cuvintele creștinilor că Mesia este fiul lui Allah și al treilea dintre trei. Cuvântul ballagha înseamnă *„a făcut să ajungă”* și *„a lămurit”*.

Al optsprezecelea: sfatul său pentru noi, prin vestirea pierzaniei celor care exagerează și se arată afectați.

349 Vezi p. 468.

Al optsprezecelea: sfatul său pentru noi, prin vestirea pierzaniei celor care exagerează și se arată afectați. Aceasta se află în cuvintele Profetului ﷺ: *«Au pierit cei care exagerează și se arată afectați»*. El nu a urmărit doar să înștiințeze, ci să avertizeze împotriva afectării și a exagerării.

Al nouăsprezecelea: afirmația explicită că ele nu au fost adorate până când cunoașterea nu a fost uitată. Aceasta arată valoarea prezenței cunoașterii și vătămarea pierderii ei.

Al nouăsprezecelea: afirmația explicită că ele nu au fost adorate până când cunoașterea nu a fost uitată. Adică aceste reprezentări nu au fost adorate decât după ce cunoașterea a fost uitată și a dispărut. Aceasta arată valoarea prezenței ei, adică a cunoașterii, și faptul că ea este indispensabilă comunității. Dacă se pierde cunoașterea, neștiința îi ia locul. Iar dacă se instalează neștiința, nu mai întreba despre starea oamenilor: nu vor mai ști nici cum să-L adore pe Allah, nici cum să se apropie de El.

Al douăzecilea: cauza pierderii cunoașterii este moartea învățaților.

Al douăzecilea: cauza pierderii cunoașterii este moartea învățaților. Aceasta este una dintre cele mai mari cauze ale pierderii cunoașterii. Când învățații mor, nu rămân decât oameni neștiutori, care dau verdicte fără cunoaștere. Printre cauzele pierderii ei se numără și nepăsarea, întoarcerea de la ea, preocuparea cu treburile lumești și lipsa de grijă față de ea. Mai mult, cunoașterea poate fi prezentă și totuși să fie ca și inexistentă. Aceasta se întâmplă când se înmulțesc cei care citesc despre cunoaștere, dar nu o pun în practică, și se împuținează învățații care o aplică. Atunci cunoașterea devine lipsită de folos, iar prezența ei este ca absența ei. Ba chiar prezența ei poate vătăma comunitatea: când oamenii de rând îl văd pe cel care se pretinde a fi un om al cunoașterii tăcând și neaplicând ceea ce știe, cred că practica oamenilor este adevărul. Vătămarea

cunoașterii care nu aduce folos este mai mare decât vătămarea neștiinței. Când există neștiință, oamenii s-ar putea să caute cunoașterea și să se străduiască să o găsească.

Rezumatul capitolului

Exagerarea în privința oamenilor drepți este una dintre cauzele necredinței, nu singura ei cauză. Primejdia exagerării este mare, iar urmările ei sunt nenorocite. Trebuie să le dăm oamenilor drepți rangul care li se cuvine. Omul drept și cel stricat nu sunt egali, ci fiecare este așezat la rangul său. Însă nu trebuie să depășim rangul cuvenit și astfel să exagerăm în privința lui. Religia lui Allah este cumpătată: nu-i dă omului mai mult decât merită și nici nu-l lipsește de ceea ce merită. Aceasta este dreptatea.

Întrebarea 1: Care este deosebirea dintre afectare, exagerare și străduință?

Răspunsul: exagerarea înseamnă depășirea limitei. Afectarea înseamnă a aborda un lucru în mod căutat și a te adânci în el fără măsură. Ea este una dintre formele exagerării.

Cât despre străduință, aceasta înseamnă depunerea efortului pentru a ajunge la adevăr. Ea nu cuprinde exagerare, decât dacă prin străduință se urmărește înmulțirea actelor de ascultare nelegiferate, care poate duce la exagerare. De pildă, dacă un om ar dori să se roage noaptea fără să doarmă, să postească ziua fără să întrerupă postul și să se retragă de la toate desfătările lumești, astfel încât să nu se căsătorească și să nu mănânce carne, fructe și altele asemenea, aceasta ar fi o exagerare. Chiar dacă ceea ce îl îndeamnă este străduința și dorința de bine, aceasta se opune călăuzirii Profetului ﷺ.

Întrebarea 2: Care este judecata privind mersul la mormintele oamenilor drepți pentru a citi Al-Fātiḥah?

Răspunsul: aceasta face parte din inovații. Fie că spunem că răsplata ajunge la cel mort, fie că spunem că nu ajunge, faptul de a alege în mod special mormântul pentru citire este o inovație. Predecesorii au avut păreri diferite numai în privința citirii surei Al-Fātiḥah ori a altor pasaje din Coran lângă cel mort, imediat

după îngropare. Opinia corectă este că nici aceasta nu este Sunnah. Sunnah este să ceri iertare pentru el și să ceri să i se dăruiască statornicie.

20 Adorarea lui Allah la morminte

În Aṣ-Ṣaḥīḥ este relatat de la ʿĀʾishah că Umm Salamah i-a vorbit Mesagerului lui Allah ﷺ despre o biserică pe care o văzuse în ținutul Abisiniei și despre imaginile din ea, iar el a spus: «Aceia, când moare printre ei un om drept sau un slujitor drept, construiesc deasupra mormântului său un lăcaș de rugăciune și fac în el acele imagini. Aceștia sunt cei mai răi dintre făpturi înaintea lui Allah»[350].

Cuvântul său at-taghlīẓ înseamnă asprimea avertizării.

Cuvintele sale: *«cel care Îl adoră pe Allah la mormântul unui om drept»*, adică săvârșește acolo o faptă prin care Îl adoră pe Allah, fie citire, rugăciune, milostenie sau altceva.

Cuvintele sale: *«Cu atât mai mult dacă îl adoră pe acesta!»*, adică lucrul este și mai grav. Aceasta pentru că cei aflați în cimitire și în morminte, fie oameni drepți, fie musulmani cu un rang mai mic decât al lor, au nevoie de invocații. Ei sunt vizitați pentru a li se aduce folos, nu pentru a obține folos de la ei. Folosul vizitatorului vine numai din urmarea Sunnei în vizitarea cimitirelor și din răsplata obținută astfel. Acesta nu este însă un folos primit de la persoanele lor, ci folosul propriei fapte a omului, prin împlinirea Sunnei. Vizita prin care se urmărește obținerea unui folos de la cei morți este o vizită care constituie o inovație religioasă. Vizita prin care se urmărește folosul celor morți și luarea unei învățături din starea lor este o vizită legiferată.

350 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea rugăciunii, capitolul despre dezgroparea mormintelor politeiștilor din perioada ignoranței, 1/155) și de Muslim (Cartea moscheilor, capitolul despre interzicerea construirii moscheilor deasupra mormintelor, 1/375).

Cuvintele sale: *«În Aș-Șaḥīḥ»*, adică în cele două colecții Aș-Șaḥīḥ. Am discutat deja despre o asemenea formulare în capitolul referitor la explicarea tawḥīd-ului și a mărturisirii că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah p. 192.

Cuvintele sale: *«Umm Salamah»*. Ea s-a numărat printre cei care au emigrat în ținutul Abisiniei, mergând acolo împreună cu soțul ei. După moartea soțului ei, Abū Salamah, Profetul ﷺ s-a căsătorit cu ea. Pe când Profetul ﷺ se afla în boala dinaintea morții, ea i-a povestit ceea ce văzuse, după cum se arată în Aș-Șaḥīḥ.

Cuvintele ei: *«imaginile»*. Sensul aparent este că acestea erau reprezentări tridimensionale și statui ridicate acolo.

Cuvintele sale ulā'ika, *„aceia"*, îi desemnează pe creștinii din Abisinia. Este posibil însă să-i desemneze pe toți cei care fac asemenea fapte, oricine ar fi ei.

În cuvântul ulā'ika, litera kāf poate primi kasrah dacă adresarea este către Umm Salamah și fatḥah dacă adresarea are în vedere categoria în general. Învățații au menționat trei posibilități pentru kāf-ul de adresare atașat unui pronume demonstrativ:

Prima posibilitate: să se acorde cu persoana căreia i se adresează — singular pentru singular, dual pentru dual și plural pentru plural, fie la masculin, fie la feminin.

A doua posibilitate: să primească fatḥah în toate cazurile.

A treia posibilitate: să primească kasrah pentru feminin în toate cazurile și fatḥah pentru masculin în toate cazurile.

Cea mai răspândită este acordarea cu persoana căreia i se adresează, apoi folosirea lui fatḥah în toate cazurile, apoi fatḥah pentru masculin și kasrah pentru feminin.

Cuvintele sale: *«un om drept sau un slujitor drept»*. *„Sau"* exprimă îndoiala relatatorului.

Cuvintele sale: *«construiesc deasupra mormântului său»*, adică mormântul acelui om drept.

Cuvintele sale: *«fac în el acele imagini»*, adică imaginile pe care ea le-a văzut. Cel mai probabil este că era imaginea acelui om drept. Este posibil să adauge la imaginea lui imaginile altor

oameni drepți și este posibil ca imaginile să aibă mărimi diferite, astfel încât să se adune multe imagini.

Aceștia au adunat, așadar, cele două ispite: ispita mormintelor și ispita reprezentărilor.

Cei doi au consemnat tot de la ea: Ea a spus: când moartea s-a apropiat de Mesagerul lui Allah ﷺ, el a început să-și pună pe față o khamīṣah. Când aceasta îl apăsa și îi îngreuna respirația, o descoperea. Pe când se afla astfel, a spus: «Blestemul lui Allah asupra evreilor și creștinilor! Ei au făcut din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune». El avertiza împotriva a ceea ce făcuseră. Dacă nu ar fi fost aceasta, mormântul său ar fi fost scos la vedere, numai că exista teama ca el să nu fie făcut lăcaș de rugăciune. Consemnat de cei doi[351].

Cuvintele sale: *«Aceștia sunt cei mai răi dintre făpturi înaintea lui Allah»*. Fapta lor este un mijloc care duce la necredință și shirk, iar aceasta este cea mai mare și mai gravă nedreptate. Cel care face ceva ce duce la aceasta merită să fie dintre cei mai răi oameni înaintea lui Allah, Slăvitul și Preaînaltul.

Cuvintele: *«Aceștia au adunat, așadar, cele două ispite: ispita mormintelor și ispita reprezentărilor»* aparțin lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el.

Cuvintele sale: *«ispita mormintelor»*, fiindcă au construit lăcașuri de rugăciune deasupra lor.

351 Consemnat de al-Bukhārī (Cartea funeraliilor, capitolul despre caracterul reprobabil al transformării mormintelor în lăcașuri de rugăciune, 1/408) și de Muslim (Cartea moscheilor, capitolul despre interzicerea construirii moscheilor deasupra mormintelor, 1/376).

Cuvintele sale: *«ispita reprezentărilor»*, fiindcă au făcut imagini și au adunat astfel două ispite. Aceasta este numită fitnah fiindcă este o cauză a îndepărtării oamenilor de religia lor. Orice lucru de acest fel face parte din fitnah. Preaînaltul a spus:

﴿الم ۝ أحسب الناس أن يتركوا أن يقولوا آمنا وهم لا يفتنون﴾

Alif. Lām. Mīm. Oare oamenii cred că vor fi lăsați să spună: „Am crezut", fără să fie încercați?
[Al-ʿAnkabūt: 1–2]

. Tot Preaînaltul a spus:

﴿إن الذين فتنوا المؤمنين والمؤمنات﴾

Cei care i-au supus încercării pe credincioși și pe credincioase
[Al-Burūj: 10]

, adică i-au îndepărtat sau au făcut ceea ce i-ar îndepărta de religia lui Allah.

Cuvintele sale: *«Cei doi au consemnat tot de la ea»*. Pronumele se referă la al-Bukhārī și Muslim, deși nu au fost menționați anterior. Fiind însă o convenție cunoscută, pronumele poate să se refere la ei, chiar dacă nu au fost numiți, bazându-se pe ceea ce este bine cunoscut.

Cuvintele sale: *«de la ea»*, adică de la ʿĀ'ishah.

Cuvintele ei: *«când moartea s-a apropiat de Mesagerul lui Allah»* înseamnă că îngerul morții a venit la el pentru a-i lua sufletul.

Cuvântul ṭafiqa este unul dintre verbele care arată începutul unei acțiuni. Subiectul său este subînțeles, iar propoziția *„își punea"* este predicatul său.

Cuvântul khamīṣah desemnează un veșmânt pătrat, cu dungi, pe care Profetul ﷺ și-l punea pe față.

Cuvintele: *«când aceasta îl apăsa și îi îngreuna respirația»*, adică simțea apăsare din pricina ei, în timp ce el ﷺ se afla în agonia morții.

Cuvintele: *«pe când se afla astfel»*, adică în această stare, în agonia morții.

Cuvintele: *«Blestemul lui Allah asupra evreilor și creștinilor! Ei au făcut din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune»*. El le rostește în agonia morții. *„Blestemul lui Allah"* înseamnă alungarea și îndepărtarea. Este posibil ca această propoziție să aibă sensul aparent al formulării: Profetul ﷺ înștiințează că Allah i-a blestemat. Este posibil și să fie o invocație; în acest caz, are forma unei afirmații, dar sensul unei cereri. Potrivit acestei posibilități, Profetul ﷺ a invocat împotriva lor în agonia morții din pricina acestei fapte.

Cuvintele: *«Ei au făcut din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune»*. Această propoziție explică motivul cuvintelor: *«Blestemul lui Allah asupra evreilor și creștinilor!»* Este ca și cum cineva ar întreba: *„De ce i-a blestemat Profetul ﷺ?"*, iar răspunsul ar fi că au făcut din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune, adică locuri de prosternare, indiferent dacă au construit sau nu moschei. Ei se roagă și Îl adoră acolo pe Allah Preaînaltul, deși moscheile sunt construite deasupra mormintelor.

Cuvintele: *«El avertiza împotriva a ceea ce făcuseră»*. Adică el ﷺ a spus aceasta în agonia morții, pentru a-și avertiza comunitatea împotriva faptei acestora. El știa că va muri și că acest lucru s-ar putea petrece chiar și într-un viitor îndepărtat.

Cuvintele: *«Dacă nu ar fi fost aceasta, mormântul său ar fi fost scos la vedere»*. Ubriza înseamnă că ar fi fost scos din casa sa, fiindcă al-burūz înseamnă ieșirea la vedere. Adică, dacă nu ar fi fost avertizarea și teama ca mormântul său să nu fie făcut lăcaș de rugăciune, ar fi fost scos și îngropat, de pildă, în Al-Baqīʿ. Însă îngroparea în casa sa îl ocrotește mai bine și îndepărtează mai mult posibilitatea de a-i fi făcut mormântul lăcaș de rugăciune. De aceea, mormântul său nu a fost scos la vedere. Aceasta este una dintre cauzele pentru care locul mormântului său ﷺ nu a fost lăsat la vedere. O altă cauză este înștiințarea sa ﷺ că niciun

profet nu moare fără să fie îngropat acolo unde a murit[352]. Nimic nu împiedică o singură judecată să aibă două sau mai multe cauze, după cum unei singure cauze îi pot urma două sau mai multe judecăți. De pildă, apusul soarelui face îngăduită întreruperea postului și aduce timpul rugăciunii de Maghrib.

Cuvintele: *«numai că exista teama ca el să nu fie făcut lăcaș de rugăciune»*. Cuvântul khashiya are două forme transmise: khushiya, la pasiv, și khashiya, la activ[353]. Potrivit formei pasive, cei care s-au temut au fost companionii, Allah să fie mulțumit de ei. Potrivit formei active, cel care s-a temut a fost Profetul ﷺ. În realitate, ambele lucruri au avut loc: Mesagerul ﷺ a înștiințat că niciun profet nu moare fără să fie îngropat acolo unde a murit și i-a blestemat pe evrei și pe creștini pentru că făcuseră din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune, temându-se ca mormântul său să nu fie făcut lăcaș de rugăciune. Companionii, Allah să fie mulțumit de ei, după ce s-au sfătuit, au fost de acord ca el ﷺ să fie îngropat în casa sa, fiindcă s-au temut de aceasta. Este posibil ca unii dintre ei să fi propus îngroparea în casa sa având în vedere numai această teamă, iar alții să fi propus-o cunoscând cuvintele sale ﷺ: *«Niciun profet nu moare fără să fie îngropat acolo unde a murit»* și temându-se ca mormântul său să nu fie făcut lăcaș de rugăciune.

352 Din hadithul relatat de Abū Bakr aṣ-Ṣiddīq, consemnat de Aḥmad în Al-Musnad (1/7). L-au consemnat și at-Tirmidhī (Cartea funeraliilor, capitolul care începe cu «Ne-a relatat Abū Kurayb», 3/394) și în Ash-Shamā'il, nr. 390, precum și Ibn Mājah, într-o formulare asemănătoare (Cartea funeraliilor, capitolul despre cele menționate cu privire la moartea și îngroparea sa ﷺ, 1/521). Al-Ḥāfiẓ a spus în Al-Fatḥ (1/529): «Lanțul său de transmitere este autentic, dar relatarea se oprește la companion, fiind mawqūf».

353 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī (Cartea funeraliilor, capitolul despre cele relatate cu privire la mormântul Profetului ﷺ, 1/427).

În acest hadith și în cel precedent se află avertizarea împotriva transformării mormintelor profeților în lăcașuri de rugăciune, deși ei sunt cei mai buni dintre oamenii drepți. Rangul profeților este primul dintre cele patru ranguri despre care Allah Preaînaltul a spus:

﴿ومن يطع الله والرسول فأولئك مع الذين أنعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن أولئك رفيقًا﴾

Cei care ascultă de Allah și de Mesager vor fi împreună cu cei asupra cărora Allah Și-a revărsat binefacerile: profeții, cei deplin sinceri, martirii și oamenii drepți. Ce buni însoțitori sunt aceștia!
[An-Nisāʾ: 69]

.

O obiecție și răspunsul ei

Dacă cineva spune: *„Ne aflăm acum în fața unei dificultăți în privința mormântului Mesagerului ﷺ, fiindcă el se află în interiorul moscheii. Care este răspunsul?”*, spunem: răspunsul are mai multe aspecte:

Primul aspect: moscheea nu a fost construită deasupra mormântului, ci a fost construită în timpul vieții Profetului ﷺ.

Al doilea aspect: Profetul ﷺ nu a fost îngropat în moschee, ca să se spună că acesta este un caz de îngropare a oamenilor drepți în moschee, ci a fost îngropat în casa sa.

Al treilea aspect: includerea caselor Mesagerului ﷺ, între care și casa ʿĀʾishei, în incinta moscheii nu s-a făcut prin acordul companionilor, ci după ce cei mai mulți dintre ei muriseră și nu mai rămăseseră decât puțini dintre ei. Aceasta s-a întâmplat în jurul anului 94 H. Nu este, așadar, un lucru pe care companionii l-au îngăduit ori asupra căruia au fost de acord. Mai mult, unii dintre ei i s-au împotrivit. Printre cei care s-au împotrivit s-a

numărat și Saʿīd ibn al-Musayyib, dintre urmașii companionilor, care nu a încuviințat această faptă.

Al patrulea aspect: mormântul nu se află în moschee nici după includerea sa, fiindcă este într-o încăpere separată de moschee. Moscheea nu este, așadar, construită deasupra lui. De aceea, acel loc a fost protejat și împrejmuit cu trei ziduri, iar zidul a fost așezat într-un unghi deviat față de qiblah, adică în formă de triunghi, cu colțul în partea de nord. Astfel, omul nu se îndreaptă către el când se roagă, fiindcă zidul este oblic.

Prin toate acestea se înlătură dificultatea pe care o invocă adepții mormintelor, spunând: *„Aceasta există din vremea urmașilor companionilor până astăzi, iar musulmanii au încuviințat-o și nu au dezaprobat-o”*. Spunem: dezaprobarea a existat chiar în vremea urmașilor companionilor și nu este o chestiune asupra căreia să existe consens. Chiar presupunând că ar fi un consens, deosebirea a fost arătată prin cele patru aspecte pe care le-am menționat.

Muslim a consemnat de la Ǧundub ibn ʿAbd Allāh, care a spus: «L-am auzit pe Profet ﷺ cu cinci zile înainte să moară, spunând: „Mă dezic înaintea lui Allah de a avea dintre voi un prieten apropiat, fiindcă Allah m-a luat drept prieten apropiat, așa cum l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat. Dacă ar fi să iau pe cineva din comunitatea mea drept prieten apropiat, l-aș lua pe Abū Bakr. Să știți că cei dinaintea voastră făceau din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune. Să știți, așadar: nu faceți din morminte lăcașuri de rugăciune, căci vă interzic aceasta!”»[354].

Cuvintele sale: *«cu cinci zile»*. Literal, este vorba de cinci nopți, însă arabii folosesc această exprimare atât pentru zile, cât și pentru nopți.

Cuvintele sale: *«Mă dezic»*. Al-barāʾah înseamnă renunțarea, adică renunț să am dintre voi un prieten apropiat.

354 Consemnat de Muslim (Cartea moscheilor, capitolul despre interzicerea construirii moscheilor, 1/377).

Cuvântul khalīl desemnează pe acela pentru care iubirea atinge treapta cea mai înaltă, fiindcă iubirea lui a pătruns în întregul trup. Un poet spune, adresându-se iubitei sale:

Ai pătruns în mine pe calea sufletului,
De aceea prietenul apropiat a fost numit khalīl.

Al-khullah este cea mai mare și mai înaltă formă a iubirii. Din câte știm, Allah, Cel Atotputernic și Măreț, nu a afirmat-o decât pentru două dintre făpturile Sale: Ibrāhīm, în cuvintele Preaînaltului: *«Allah l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat»* [An-Nisā': 125], și Muḥammad, potrivit cuvintelor sale ﷺ: *«Allah m-a luat drept prieten apropiat, așa cum l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat»*.

Prin aceasta înțelegi marea neștiință din cuvintele oamenilor de rând: *„Ibrāhīm este prietenul apropiat al lui Allah, iar Muḥammad este iubitul lui Allah"*. Aceasta diminuează rangul Mesagerului ﷺ, fiindcă, prin asemenea cuvinte, ei au așezat rangul Profetului ﷺ sub rangul lui Ibrāhīm. De asemenea, dacă îl numesc numai *„iubitul lui Allah"*, nu fac deosebire între el și ceilalți oameni, fiindcă Allah îi iubește pe binefăcători, pe cei răbdători și pe alții de ale căror fapte Allah a legat iubirea Sa. Potrivit părerii lor, nu ar exista nicio deosebire între Mesager ﷺ și alții. Însă Allah nu a menționat al-khullah decât pentru Ibrāhīm, iar Profetul ﷺ a înștiințat că Allah l-a luat drept prieten apropiat așa cum l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat.

Ceea ce contează este că oamenii de rând greșesc în această privință: ei îl descriu mereu pe Mesager ﷺ drept *„iubitul lui Allah"*. Le spunem: ați greșit și ați micșorat rangul profetului vostru. Mesagerul este prietenul apropiat al lui Allah. Dacă îl descrieți numai prin iubire, îl coborâți de la treapta ei cea mai înaltă.

Cuvintele sale: *«fiindcă Allah m-a luat drept prieten apropiat, așa cum l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat»* explică motivul cuvintelor: *«Mă dezic înaintea lui Allah de a avea dintre voi un prieten apropiat»*. În inima Profetului ﷺ, al-khullah nu este îndreptată către nimeni în afară de Allah, Cel Atotputernic și Măreț.

Cuvintele sale: *«Dacă ar fi să iau pe cineva din comunitatea mea drept prieten apropiat, l-aș lua pe Abū Bakr»*. Acesta este un text explicit care arată că Abū Bakr este mai bun decât ʿAlī, Allah să fie mulțumit de amândoi. În el se află o respingere a rāfiḍiților, care pretind că ʿAlī este mai bun decât Abū Bakr.

Cuvântul său law este o particulă care arată neîmplinirea consecinței din pricina neîmplinirii condiției. În consecință, el ﷺ nu l-a luat pe Abū Bakr drept prieten apropiat, fiindcă nu putea să ia pe cineva din comunitatea sa drept prieten apropiat.

Cuvintele sale: *«Să știți că cei dinaintea voastră»*. Particula alā atrage atenția. Această propoziție se află în cuprinsul hadithului, însă el a început-o prin atragerea atenției din pricina însemnătății subiectului.

Cuvintele sale: *«Să știți, așadar: nu faceți»*. Aceasta este o nouă atragere a atenției asupra interdicției de a transforma mormintele în lăcașuri de rugăciune. Interdicția este generală și cuprinde atât mormântul său, cât și mormintele altora.

Cuvintele sale: *«căci vă interzic aceasta»*. Aici interdicția este exprimată prin verb, nu prin particula de interdicție, pentru a întări interdicția, dată fiind însemnătatea subiectului.

Învățături desprinse din hadith

1. Profetul ﷺ s-a dezis de a lua pe cineva drept prieten apropiat, fiindcă inima sa este plină de iubirea lui Allah Preaînaltul.

2. Allah Preaînaltul l-a luat drept prieten apropiat, așa cum l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat. Aceasta arată un merit al Mesagerului lui Allah ﷺ.

3. Meritul lui Ibrāhīm ﷺ, prin faptul că a fost luat drept prieten apropiat.

4. Meritul lui Abū Bakr și faptul că el este cel mai bun dintre companioni, fiindcă hadithul arată că era cel mai iubit dintre companioni de către Mesager ﷺ.

5. Avertizarea împotriva transformării mormintelor în lăcașuri de rugăciune, prin cuvintele sale: *«Nu faceți din morminte lăcașuri de rugăciune»* și *«căci vă interzic aceasta»*.

6. Cine a îngropat un om într-o moschee are datoria să-l dezgroape și să-l scoată din moschee.

7. Grija Profetului ﷺ pentru comunitatea sa, prin îndepărtarea ei de shirk și de cauzele acestuia. Transformarea mormintelor în lăcașuri de rugăciune este unul dintre mijloacele și căile care duc la shirk. De aceea, Profetul ﷺ a avut grijă să-și avertizeze comunitatea împotriva acesteia, ceea ce arată deplinătatea blândeții și a milei sale față de comunitate.

8. Cine a construit o moschee deasupra unui mormânt are datoria să o dărâme.

El a interzis aceasta la sfârșitul vieții sale, apoi, chiar în agonia morții, i-a blestemat pe cei care au făcut-o. Rugăciunea lângă ele face parte din aceasta, chiar dacă nu este construită o moschee. Acesta este sensul cuvintelor ei: «exista teama ca el să nu fie făcut lăcaș de rugăciune», fiindcă nu era cu putință ca acei companioni să construiască o moschee în jurul mormântului său. Orice loc ales înadins pentru rugăciune a fost făcut astfel un loc de rugăciune. Mai mult, orice loc în care se face rugăciunea este numit masjid, după cum a spus Profetul ﷺ: «Pământul mi-a fost făcut loc de rugăciune și mijloc de purificare»[355].

Cuvintele: *«El a interzis aceasta la sfârșitul vieții sale...»* aparțin lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah.

În cuvintele: *«El a interzis aceasta la sfârșitul vieții sale»*, pronumele se referă la Profet ﷺ, iar ceea ce este interzis este transformarea mormintelor în lăcașuri de rugăciune.

Cuvintele: *«apoi, chiar în agonia morții, i-a blestemat pe cei care au făcut-o»*. Profetul ﷺ, când era pe punctul de a părăsi această lume, i-a blestemat pe cei care au făcut din morminte lăcașuri de rugăciune.

355 Din hadithul relatat de Jābir ibn ʿAbd Allāh, consemnat de al-Bukhārī (Cartea purificării uscate, capitolul care începe cu «Ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Yūsuf», 1/126) și de Muslim (Cartea moscheilor, 1/370).

Cuvintele: *«Rugăciunea lângă ele face parte din aceasta, chiar dacă nu este construită o moschee». „Lângă ele"* se referă la morminte, iar *„face parte din aceasta"* înseamnă din transformarea lor în lăcașuri de rugăciune. Prin urmare, rugăciunea lângă morminte nu este îngăduită. De aceea, Profetul ﷺ a interzis rugăciunea cu fața către morminte, după cum se arată în Ṣaḥīḥ Muslim, în hadithul relatat de Abū Marthad al-Ghanawī. El ﷺ a spus: *«Nu vă rugați cu fața către morminte!»*[356]

Cuvintele: *«Acesta este sensul cuvintelor ei: exista teama ca el să nu fie făcut lăcaș de rugăciune».* Pronumele din *„cuvintelor ei"* se referă la ʿĀ'ishah, Allah să fie mulțumit de ea.

Cuvintele: *«fiindcă nu era cu putință ca acei companioni să construiască o moschee în jurul mormântului său»* aparțin lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah Preaînaltul să aibă milă de el.

S-ar putea spune că expresia *«exista teama ca el să nu fie făcut lăcaș de rugăciune»* înseamnă teama de a se construi o moschee deasupra lui. Însă această interpretare este puțin plauzibilă, fiindcă nu era cu putință ca acei companioni să construiască o moschee în jurul mormântului său, fiindcă moscheea lui era alături de casa sa. Cum ar fi construit o altă moschee? Acesta este un lucru de neconceput potrivit cursului obișnuit al lucrurilor. Sensul cuvintelor ei este, așadar, teama ca el să nu fie făcut un loc în care oamenii să se roage, chiar dacă nu se construiește o moschee.

Fără îndoială, temeiul interzicerii construirii moscheilor deasupra mormintelor este că moscheile sunt locuri de rugăciune, iar oamenii vin la ele pentru a se ruga. Dacă oamenii se roagă într-o moschee construită deasupra unui mormânt, este ca și cum s-ar fi rugat lângă mormânt. Lucrul primejdios care se află în construirea moscheilor deasupra mormintelor există și atunci când acel loc este ales pentru rugăciune, chiar dacă nu se construiește o moschee. Devine astfel limpede că transformarea mormintelor în masājid are două sensuri:

356 Consemnat de Muslim (Cartea funeraliilor, capitolul despre interzicerea ședерii pe mormânt, 2/668).

Primul: să se construiască moschei deasupra lor.

Al doilea: să fie alese drept locuri de rugăciune lângă ele, chiar dacă nu se construiește o moschee. Dacă, de pildă, acei oameni merg la un mormânt, se roagă lângă el și îl aleg drept loc de rugăciune, aceasta are același sens ca ridicarea moscheilor deasupra mormintelor și intră, de asemenea, în transformarea lor în masājid.

Cuvintele: *«Orice loc ales înadins pentru rugăciune a fost făcut astfel un loc de rugăciune»*. Aceasta este confirmată de uzul obișnuit. Dacă l-ai întreba pe unul dintre oamenii care au locuri de rugăciune la serviciu, precum în ministere și administrații, *„Unde este moscheea?”*, ți-ar arăta locul pe care l-au ales pentru a se ruga, deși nu a fost construită o moschee. Fiind însă un loc ales înadins pentru rugăciune, a ajuns să fie numit masjid.

Cuvintele: *«Mai mult, orice loc în care se face rugăciunea…»*.

Cuvântul masjid înseamnă aici *„loc de prosternare”*. Acesta este un al treilea sens, în plus față de cele două de mai înainte: orice loc în care te rogi este un masjid cât timp te rogi acolo. Tot astfel, covorașul pe care te rogi este numit masjid sau muṣallā, deși de obicei este numit muṣallā.

Concluzia este că nu este îngăduită construirea moscheilor deasupra mormintelor, fiindcă aceasta este un mijloc care duce la shirk, adică la adorarea celui îngropat. Nu este îngăduită nici căutarea înadins a mormintelor pentru rugăciune lângă ele. Aceasta este o transformare a lor în masājid, fiindcă motivul interdicției transformării lor în masājid se regăsește în rugăciunea lângă ele. Dacă presupunem că un om merge la cimitir și se roagă lângă mormântul cuiva despre care pretinde că este unul dintre apropiații lui Allah, îi spunem: ai făcut din acest mormânt un masjid și meriți blestemul pe care l-au meritat evreii și creștinii. În cuvintele lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah se află dovada că orice loc în care se face rugăciunea poate fi numit masjid în sensul general.

Aḥmad a consemnat, cu un lanț bun de transmitere, de la Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, o relatare atribuită

Profetului ﷺ: «Printre cei mai răi oameni se numără cei pe care Ceasul îi prinde în viață și cei care fac din morminte lăcașuri de rugăciune». Abū Ḥātim l-a consemnat și el în Aș-Ṣaḥīḥ[357].

Cuvântul său marfūʿ desemnează ceea ce îi este atribuit Profetului ﷺ.

Cuvintele: *«Printre cei mai răi oameni»*. Min arată că este vorba de o parte, iar shirār este pluralul lui sharr, asemenea lui șiḥāb ca plural al lui șaḥb. Sensul este *„oamenii răului"*. Aceasta dovedește că oamenii se deosebesc în răutate și că unii sunt mai răi decât alții.

Cuvintele: *«cei pe care Ceasul îi prinde»*. Man este un pronume relativ care constituie elementul nominal al particulei inna. *„Ceasul"* înseamnă Ziua Învierii și a fost numită astfel fiindcă este o nenorocire copleșitoare. Orice mare nenorocire este numită sāʿah, după cum, despre lucrurile cumplite care îl lovesc pe om, se spune: *„Acesta este ceasul tău"*.

Cuvintele: *«în viață»*. Propoziția exprimă starea celor desemnați de pronumele din *„îi prinde"*. În cuvintele: *«Ceasul îi prinde în viață»* apare o dificultate, fiindcă s-au transmis în mod autentic de la Profet ﷺ cuvintele: *«Un grup din comunitatea mea va continua să fie biruitor pe calea adevărului. Cei care îi părăsesc nu le vor face rău, până când va veni porunca lui Allah»*[358]. Într-o altă variantă: *«până când va veni Ceasul»*[359]. Cum împăcăm cele două hadithuri? Sensul aparent al hadithului citat de autor este că

357 Consemnat de imamul Aḥmad în Al-Musnad (1/435), de Ibn Abī Shaybah în Al-Muṣannaf (3/345), de Ibn Khuzaymah, nr. 789, de Ibn Ḥibbān, nr. 340, și de aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 10413. Shaykh al-Islām a spus în Iqtiḍāʾ aṣ-Ṣirāṭ al-Mustaqīm (p. 330): «Lanțul său de transmitere este bun». Al-Haythamī a spus în Al-Majmaʿ, după ce l-a atribuit lui aṭ-Ṭabarānī (2/27): «Lanțul său de transmitere este ḥasan».

358 Din hadithul relatat de al-Mughīrah ibn Shuʿbah, consemnat într-o formulare asemănătoare de al-Bukhārī (Cartea meritelor, capitolul care începe cu «Ne-a relatat Muḥammad ibn al-Muthannā», 2/538) și de Muslim (Cartea conducerii, capitolul despre cuvintele Profetului ﷺ: «Un grup din comunitatea mea va continua…», 3/1523).

359 Ṣaḥīḥ Muslim, în cartea și capitolul precedente (3/1524, 1525).

toți cei pe care Ceasul îi prinde în viață sunt dintre cei mai răi oameni.

Împăcarea lor este să spunem că expresia *«până când va veni Ceasul»* înseamnă până aproape de venirea lui, nu până la venirea sa propriu-zisă. Ceasul nu vine decât asupra celor mai răi dintre făpturi. Allah trimite un vânt care ia sufletul fiecărui credincios și nu rămân decât cei mai răi dintre făpturi, asupra cărora vine Ceasul.

Cuvintele: *«cei care fac din morminte lăcașuri de rugăciune»*. Ei sunt dintre cei mai răi dintre făpturi, chiar dacă nu au săvârșit shirk, fiindcă au săvârșit un lucru care duce la shirk. Mijloacele primesc judecata scopurilor, chiar dacă se află pe o treaptă inferioară lor. Ele primesc totuși aceeași judecată în sensul general: dacă un lucru este mijlocul pentru îndeplinirea unei obligații, devine obligatoriu, iar dacă este mijlocul către un lucru interzis, este interzis. Cei mai răi oameni din acest hadith se împart, așadar, în două categorii:

Prima: cei pe care Ceasul îi prinde în viață.

A doua: cei care fac din morminte lăcașuri de rugăciune. Cuvintele Profetului ﷺ: *«Printre cei mai răi oameni»* dovedesc că oamenii se deosebesc în răutate, fiindcă unii sunt mai răi decât alții. Tot astfel, ei se deosebesc și în bine, potrivit cuvintelor Preaînaltului:

﴿هم درجات عند الله والله بصير بما يعملون﴾

Ei au trepte înaintea lui Allah, iar Allah vede ceea ce fac
[Āl ʿImrān: 163]

. Aceasta privește cantitatea: cel care face două rakʿah nu este asemenea celui care face patru. Privește și calitatea: cel care se roagă cu ascultare, smerenie și inimă prezentă nu este asemenea celui care se roagă neatent. Privește și felul faptei: ceea ce este obligatoriu este mai bun decât ceea ce este voluntar, iar rugăciunea, ca fel de faptă, este mai bună decât milostenia, fiindcă rugăciunea este cea mai bună faptă trupească.

Aceasta este ceea ce arată dovezile și este poziția oamenilor Sunnei și ai comunității unite, anume că există deosebiri de treaptă între fapte. Chiar și în credința care se află în inimă oamenii se deosebesc între ei. Mai mult, omul simte în el însuși că, în anumite momente, găsește în inima sa o credință pe care nu o găsește în alte momente. Cum să fie atunci între un om și altul? Deosebirea este și mai mare.

Rezumatul capitolului

Trebuie să ne ținem departe de shirk și de mijloacele care duc la el, iar avertizarea este aspră față de cel care Îl adoră pe Allah lângă mormântul unui om drept. Cuvintele autorului, Allah să aibă milă de el, *«cel care Îl adoră pe Allah»* cuprind rugăciunea și alte acte de adorare, deși hadithurile pe care le-a citat privesc rugăciunea. Se pare însă că el, Allah să aibă milă de el, a aplicat prin analogie aceeași judecată și altor acte. Cine pretinde că milostenia lângă acel mormânt este mai bună decât în altă parte se aseamănă cu cel care a făcut din el un lăcaș de rugăciune, fiindcă socotește că acel loc ori cel aflat în el are un statut prin care este mai presus de altele. Șeicul a generalizat, așadar, deși dovada este particulară.

Se poate obiecta că o dovadă particulară nu poate fi folosită pentru a susține o judecată generală.

Răspunsul este că șeicul a avut în vedere că motivul judecății este preamărirea acelui loc pentru că este un mormânt. După cum acest motiv există în cazul rugăciunii, există și în alte acte de adorare. Generalizarea se face, așadar, prin analogie, nu fiindcă formularea textului le-ar cuprinde în mod explicit.

Învățămintele capitolului

Primul: ceea ce a spus Mesagerul despre cel care construiește o moschee în care Allah să fie adorat lângă mormântul unui om drept, chiar dacă intenția celui care face aceasta este bună.

Explicarea învățămintelor

Primul: ceea ce a spus Mesagerul ﷺ despre cel care construiește o moschee în care Allah să fie adorat lângă mormântul unui om drept, chiar dacă intenția celui care face aceasta este bună. Aceasta se deduce din blestemarea de către Profet ﷺ a celor care au făcut din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune.

Cuvintele sale: *«chiar dacă intenția celui care face aceasta este bună»*. Judecata a fost legată de simpla formă a faptei. Pentru această faptă nu este nevoie de o intenție aparte, fiindcă judecata este legată de săvârșirea faptei în sine. Intenția are un rol în faptele bune și în validitatea lor; are un rol și în faptele pe care omul nu le poate împlini, pentru care primește totuși răsplata, și în altele asemenea. Altceva este ceea ce a fost legat de simpla faptă: acolo nu este nevoie de intenție. Adică, chiar dacă el Îl adoră pe Allah și chiar dacă urmărește să se apropie de Allah prin construirea acelei moschei, se ia în considerare ceea ce va rezulta și urmarea rea a faptei. De la acest punct trecem la altul: avertizarea împotriva asemănării cu politeiștii, chiar dacă omul nu urmărește asemănarea. Acest lucru le poate scăpa unora, care cred că imitarea este interzisă numai dacă este urmărită asemănarea. Legea revelată a legat însă judecata de imitare, adică de săvârșirea a ceva asemănător faptei lor, fie că a intenționat aceasta, fie că nu. De aceea, învățații au spus în chestiunea imitării: chiar dacă nu a intenționat-o, imitarea se produce prin simpla asemănare a formei.

Dacă se întreabă: *„Regula «Faptele sunt potrivit intențiilor» contrazice ceea ce am menționat?"*

Răspunsul: nu contrazice, fiindcă ceea ce a fost legat de faptă primește judecata respectivă chiar dacă omul nu a intenționat fapta, precum lucrurile interzise: zihār, adulterul și altele asemenea.

Al doilea: interzicerea reprezentărilor și asprimea avertizării în această privință.

Al doilea: interzicerea reprezentărilor și asprimea avertizării în această privință. Aceasta se deduce din cuvintele: *«și fac în el acele imagini»*, îndeosebi dacă imaginile reprezintă persoane cinstite potrivit obiceiului, precum conducătorii, liderii, tatăl, fratele și unchiul, ori potrivit Legii revelate, precum apropiații lui Allah, oamenii drepți, profeții și alții asemenea.

Al treilea: învățătura din stăruința Profetului ﷺ în această privință: cum le-a lămurit aceasta mai întâi, apoi, cu cinci zile înaintea morții sale, a spus ceea ce a spus, iar când s-a aflat în agonia morții nu s-a mulțumit cu cele spuse înainte.

Al treilea: învățătura din stăruința Profetului ﷺ în această privință: cum le-a lămurit aceasta mai întâi, apoi, cu cinci zile înaintea morții sale, a spus ceea ce a spus, iar când s-a aflat în agonia morții nu s-a mulțumit cu cele spuse înainte. Aceasta arată grija Profetului ﷺ pentru ocrotirea tawḥīd-ului, fiindcă el este esența chemării mesagerilor și cel mai mare act de ascultare. Păcatele, oricât de mari, sunt mai ușoare decât shirk-ul. Ibn Masʿūd a spus chiar: *«Prefer să jur pe Allah minținд decât să jur pe altcineva spunând adevărul»*[360], fiindcă jurământul pe altcineva este o formă de shirk, pe când jurământul mincinos pe Allah este o neascultare, iar ea este mai ușoară decât shirk-ul.

Shirk-ul este, așadar, o chestiune foarte gravă. Îi avertizăm pe frații noștri musulmani împotriva înrobirii lor de astăzi față de viața lumească, până când au uitat pentru ce au fost creați și s-au preocupat de ceea ce a fost creat pentru ei. Îi găsești pe oamenii de rând preocupați de această lume: nu se gândesc decât la ea, fie că stau în picioare, așezați, dorm sau sunt treji. În realitate, aceasta este o formă de shirk, fiindcă provoacă nepăsare față de Allah, Cel Atotputernic și Măreț. De aceea, Profetul ﷺ l-a numit pe cel care face aceasta rob al lucrului căruia i se supune, spunând: *«Nefericit să fie robul dinarului! Nefericit să fie robul dirhamului! Nefericit să fie robul veșmântului împodobit! Nefericit*

360 Vezi p. 250.

să fie robul țesăturii catifelate!»[361] Dacă slujitorul s-ar îndrepta către Allah cu inima și cu mădularele sale, ar primi partea din această lume care i-a fost hotărâtă. Viața lumească este un mijloc, nu un scop. Nefericit este cel care o face scop! Cum o poți face scop când nu știi cât vei rămâne în ea? Cum o poți face scop când bucuria ei este însoțită de tristeți, după cum spune poetul:

O zi ne este potrivnică și o zi ne este prielnică,
O zi suntem întristați și o zi ne bucurăm.

Așadar, Profetul ﷺ a fost trimis pentru a înfăptui adorarea lui Allah și, de aceea, s-a îngrijit să închidă toate căile care duc la shirk. Mesagerul ﷺ a avertizat de trei ori împotriva transformării mormintelor în lăcașuri de rugăciune:

Prima dată: în cursul vieții sale.

A doua dată: cu cinci zile înaintea morții sale.

A treia dată: în agonia morții.

Al patrulea: interzicerea de către el a acestei fapte la mormântul său, înainte ca mormântul să existe.

Al patrulea: interzicerea de către el a acestei fapte la mormântul său, înainte ca mormântul să existe. Aceasta se deduce din cuvintele: *«Nu faceți din morminte lăcașuri de rugăciune»*. Fără îndoială, mormântul său este cuprins în această interdicție, ba chiar este primul care intră în ea.

Al cincilea: aceasta face parte din obiceiurile evreilor și ale creștinilor la mormintele profeților lor.

Al cincilea: aceasta face parte din obiceiurile evreilor și ale creștinilor la mormintele profeților lor. Se deduce din cuvintele Profetului ﷺ: *«Ei au făcut din mormintele profeților lor lăcașuri de rugăciune»*. Cât de rău este omul care îi ia pe evrei și pe creștini drept model și îi imită în faptele lor urâte!

Al șaselea: el i-a blestemat pentru aceasta.

---

361 A fost menționat anterior, p. 36.

Al șaselea: el i-a blestemat pentru aceasta. Se deduce din cuvintele: *«Blestemul lui Allah asupra evreilor și creștinilor!»*

Al șaptelea: el ﷺ a urmărit să ne avertizeze în privința mormântului său.

Al șaptelea: el a urmărit să ne avertizeze în privința mormântului său. Se deduce din cuvintele ʿĀ'ishei: *«El avertiza împotriva a ceea ce făcuseră»*, adică împotriva a ceea ce evreii și creștinii făcuseră la mormintele profeților lor.

Al optulea: motivul pentru care mormântul său nu a fost lăsat la vedere.

Al optulea: motivul pentru care mormântul său nu a fost lăsat la vedere. Se deduce din cuvintele ʿĀ'ishei: *«Dacă nu ar fi fost aceasta, mormântul său ar fi fost scos la vedere, numai că exista teama ca el să nu fie făcut lăcaș de rugăciune»*. Mai există un motiv: înștiințarea sa că niciun profet nu moare fără să fie îngropat acolo unde moare[362]. Nimic nu împiedică o judecată să aibă două motive, după cum nimic nu împiedică un singur motiv să ducă la două judecăți.

Al nouălea: sensul transformării lor în lăcașuri de rugăciune.

Al nouălea: sensul transformării lor în lăcașuri de rugăciune. Am menționat deja că are două sensuri:

1. Construirea moscheilor deasupra lor.

2. Alegerea lor drept locuri căutate înadins pentru rugăciune, pentru a te ruga lângă ele. Mai mult, chiar cel care se roagă lângă ele fără să le fi ales drept loc de rugăciune le-a făcut masjid în sensul general.

362 A fost menționat anterior, p. 489.

Al zecelea: el i-a alăturat pe cei care fac din morminte lăcașuri de rugăciune celor asupra cărora vine Ceasul. A menționat astfel calea care duce la shirk înainte de săvârșirea lui, împreună cu sfârșitul său.

Al zecelea: el i-a alăturat pe cei care fac din morminte lăcașuri de rugăciune celor asupra cărora vine Ceasul. A menționat astfel calea care duce la shirk înainte de săvârșirea lui, împreună cu sfârșitul său. Sensul este că Mesagerul ﷺ a avertizat împotriva shirk-ului înainte să moară.

Cuvintele sale: *«împreună cu sfârșitul său»* se referă la faptul că aceia asupra cărora vine Ceasul sunt cei mai răi dintre făpturi. Cei pe care Ceasul îi prinde în viață sunt necredincioșii, iar cei care fac din morminte lăcașuri de rugăciune au săvârșit cauzele shirk-ului și ale necredinței.

Al unsprezecelea: în cuvântarea sa cu cinci zile înaintea morții sale a menționat respingerea celor două grupări care sunt cele mai rele dintre adepții inovațiilor, ba chiar unii învățați i-au scos din rândul celor șaptezeci și două de grupări. Acestea sunt rāfiḍiții și jahmiții. Din pricina rāfiḍiților au apărut shirk-ul și adorarea mormintelor, iar ei au fost primii care au construit moschei deasupra lor.

Al unsprezecelea: în cuvântarea sa cu cinci zile înaintea morții sale a menționat respingerea celor două grupări care sunt cele mai rele dintre adepții inovațiilor.

Cuvintele sale: *«cu cinci zile înaintea morții sale»*, adică cinci nopți. Arabii desemnează zilele prin nopți și invers.

Cuvintele sale: *«cele mai rele dintre adepții inovațiilor»*. Se spune asharr, dar și sharr, prin omiterea literei hamzah. A doua formă este mai des folosită.

Autorul, Allah să aibă milă de el, a vorbit despre starea rāfiḍiților și a jahmiților și despre judecata privitoare la ei înainte de a le menționa numele, pentru a trezi dorința de a-i cunoaște și de a afla despre ei. Când omului i se menționează judecata și

descrierea înainte de a-i fi numit cel descris și judecat, sufletul său începe să dorească să afle despre el. Dacă ar fi spus de la început: *„Respingerea rāfiḍiților și a jahmiților”*, omul nu ar fi avut aceeași dorință de a afla ca atunci când i se vorbește mai întâi despre starea lor și despre judecata privitoare la ei. Starea lor: sunt cele mai rele dintre grupările inovatoare. Judecata privitoare la ei: unii învățați i-au scos din rândul celor șaptezeci și două de grupări.

Ar-rāfiḍah este un nume de agent derivat din rafaḍa, adică a respinge și a îndepărta un lucru. Au fost numiți astfel pentru că l-au respins pe Zayd ibn ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn ʿAlī ibn Abī Ṭālib, când l-au întrebat: *„Ce spui despre Abū Bakr și ʿUmar?”* El i-a lăudat și a spus: *„Ei sunt cei doi sfetnici ai străbunului meu”*. Atunci l-au respins și l-au părăsit, deși mai înainte fuseseră alături de el. Când a spus adevărul care se împotrivea patimilor lor, s-au îndepărtat de el — la Allah căutăm ocrotire — și au fost numiți rāfiḍiți. Originea doctrinei lor este la ʿAbd Allāh ibn Sabaʾ, un evreu care s-a înfățișat drept musulman. El și-a arătat atașamentul față de familia Profetului și a exagerat în privința ei, pentru a-i abate pe oameni de la religia Islamului și a o strica, după cum Pavel a stricat religia creștinilor când s-a înfățișat drept creștin.

Ibn Sabaʾ și-a arătat pentru prima dată inovația în vremea lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib, până într-atât încât a venit la el și a spus: *„Tu ești cu adevărat Allah”* — la Allah căutăm ocrotire. Atunci ʿAlī a poruncit să fie săpate șanțuri, să fie adunate lemne și să fie aprins focul, apoi i-a ars în el. Se spune însă că ʿAbd Allāh ibn Sabaʾ a fugit, a mers în Egipt și și-a răspândit inovația. Allah știe cel mai bine.

Ceea ce contează este că ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el, a văzut un lucru pe care nu l-a putut îngădui: ei i-au atribuit dumnezeirea, iar el i-a ars în foc. Apoi această grupare rea a început să se înmulțească, fiindcă, în realitate, semnul ei distinctiv este ipocrizia pe care o numesc taqiyyah. De aceea, această grupare este cât se poate de primejdioasă pentru Islam: ea afișează apartenența la Islam și chemarea la el și împlinește riturile sale vădite, precum interzicerea băuturilor amețitoare și

altele asemenea, însă înăuntrul ei îl contrazice. Ei îi socotesc pe imamii lor divinități care conduc universul și îi consideră mai presus de profeți, îngeri și apropiații lui Allah, pe o treaptă la care nu ajunge niciun înger apropiat și niciun profet trimis. Cum ar putea fi acceptată de la aceștia pretenția apartenenței la Islam? De aceea, Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, spune despre ei în multe dintre cărțile sale cuvinte prin care omul, dacă le citește, le cunoaște starea: *«Ei sunt oamenii care vatămă cel mai mult Islamul; au părăsit moscheile și au înălțat sanctuarele de la morminte»*. Ei spun: *„Nu ne rugăm în comun decât în spatele unui imam infailibil, iar acum nu există niciunul infailibil”*. Ei au fost primii care au construit sanctuare deasupra mormintelor, după cum spune aici șeicul. I-au acuzat pe cei mai buni dintre toți urmașii Mesagerului — Abū Bakr și ʿUmar — de ipocrizie și au pretins că au murit astfel, asemenea lui ʿAbd Allāh ibn Ubayy ibn Salūl și altora ca el. La Allah căutăm ocrotire! Privește, așadar, ce judecată dai despre aceștia după ce le cunoști crezul și calea!

Cât despre jahmiți, ei sunt adepții lui Jahm ibn Ṣafwān. Prima sa inovație a fost negarea atributelor lui Allah. El a spus că Allah nu l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat și nu i-a vorbit lui Mūsā cu adevărat, negând astfel iubirea și vorbirea. Apoi această inovație a început să se răspândească și să se extindă, fiind adoptată și de alte grupări decât jahmiții, precum muʿtaziliții și rāfiḍiții de mai târziu. La început, rāfiḍiții Îl asemănau pe Allah cu făpturile. De aceea, învățații au spus că primul cunoscut pentru această asemănare a fost Hishām ibn al-Ḥakam ar-Rāfiḍī. Apoi au trecut de la asemănare la negare și au început să nege atributele.

Jahm ibn Ṣafwān și-a luat inovația de la al-Jaʿd ibn Dirham, iar al-Jaʿd și-a luat inovația de la Abān ibn Samʿān. Abān a luat-o de la Ṭālūt, care a luat-o de la Labīd ibn al-Aʿṣam, evreul care a făcut vrăji împotriva Profetului ﷺ. Astfel, originea inovației negării atributelor este la evrei. Apoi Jahm ibn Ṣafwān a crescut în ținutul Khurāsān, unde se aflau mulți sabeeni, adoratori ai astrelor și filosofi. El a preluat și de la ei ceea ce a preluat, astfel încât această inovație a devenit un amestec din iudaism, din credința sabeenilor și din aceea a politeiștilor.

Această inovație s-a răspândit în comunitatea islamică. Acești jahmiți sunt negatori ai atributelor: ei le neagă, iar unii dintre ei au negat și numele împreună cu atributele. Numele pe care Allah, Slăvitul, Și le atribuie le-au socotit simple atribuiri, fără realitate, ori nume ale unora dintre făpturile Sale. Pentru ei, As-Samīʿ înseamnă *„Cel care a creat auzul în altcineva”*, iar Al-Baṣīr este explicat la fel, și tot așa.

Unii dintre ei au negat că lui Allah I s-ar putea atribui o însușire afirmată ori absența ei. Au spus: *„Nu este îngăduit să-I afirmăm lui Allah un atribut și nici să negăm un atribut despre El”*, până când au spus: *„Nu este îngăduit să spunem despre El nici că există, nici că nu există. Dacă spunem că există, Îl asemănăm celor existente, iar dacă spunem că nu există, Îl asemănăm celor inexistente. Spunem, așadar: nici existent, nici inexistent”*. Astfel, s-au împotrivit rațiunii și au negat ceea ce a fost transmis. Acesta este un lucru imposibil, fiindcă existența și inexistența sunt două contradictorii care nu pot nici să lipsească amândouă, nici să fie prezente împreună: una dintre ele trebuie să fie prezentă. A-L descrie pe Allah astfel înseamnă, potrivit propriei lor reguli, a-L asemăna lucrurilor imposibile.

Poziția lor în privința hotărârii și a predestinării este constrângerea. Ei spun că omul este constrâns în faptele sale și acționează fără alegere: dacă se roagă, este constrâns; dacă ucide, este constrâns, și tot așa. Prin aceasta au negat înțelepciunea lui Allah, fiindcă, dacă fiecare făptuitor ar fi constrâns în fapta sa, nu ar mai exista o înțelepciune în răsplată și pedeapsă. Dimpotrivă, numai prin voință l-ar pedepsi pe unul și l-ar răsplăti pe altul. Prin aceasta, ei au înlăturat de la făptuitori însușirile pentru care sunt lăudați sau condamnați: nu ai mai putea lăuda ori condamna un om, fiindcă atât cel neascultător, cât și cel ascultător ar fi constrânși.

Li se spune: dacă susțineți aceasta, ajungeți să-I atribuiți lui Allah cea mai mare nedreptate. Cum l-ar pedepsi pe cel neascultător, dacă el este constrâns la neascultare, și cum l-ar răsplăti pe cel ascultător, dacă acesta este constrâns la ascultare?

Ar însemna că i-a dat celui care nu merită și l-a pedepsit pe cel care nu merită, iar aceasta este nedreptate.

Ei au răspuns: aceasta nu este nedreptate, fiindcă nedreptatea înseamnă ca stăpânul să dispună de ceea ce nu îi aparține. Aici însă Stăpânul dispune de ceea ce Îi aparține și face cu aceasta ceea ce voiește.

Răspunsul este că această susținere este falsă. Dacă Stăpânul are atributele desăvârșirii, nu Își încalcă făgăduința. Allah Preaînaltul a spus:

﴿ومن يعمل من الصالحات وهو مؤمن فلا يخاف ظلمًا ولا هضمًا﴾

Cel care săvârșește fapte bune și este credincios nu se teme nici de nedreptate, nici de micșorarea răsplății

[Ṭā-Hā: 112]

. Dacă Și-ar încălca această făgăduință, ar fi o lipsă în privința Sa și o nedreptate față de făpturile Sale, fiindcă le-ar fi făgăduit și apoi nu Și-ar fi ținut făgăduința.

Poziția lor în privința denumirilor credinței și ale religiei este irjā'. Ei spun că credința este simpla recunoaștere de către om a Creatorului, descris, potrivit căii lor, prin negarea atributelor; că vorbele și faptele nu intră în credință; și că aceasta nici nu crește, nici nu scade. Pornind de la aceste trei lucruri, au spus că cel mai păcătos și cel mai drept dintre slujitorii lui Allah sunt egali în credință. Ba chiar au spus că Faraon era un credincios cu credință deplină și că Jibrīl este un credincios cu credință deplină, însă Faraon a devenit necredincios numai pentru că și-a atribuit domnia divină, devenind astfel necredincios.

Ibn al-Qayyim a spus despre ei:

Oamenii sunt deopotrivă în credință,
Ca pieptenele ai cărui dinți sunt la fel.

Doctrina lor este, așadar, dintre cele mai rele doctrine, dacă nu chiar cea mai rea. Însă și mai rea decât ea este doctrina rāfiḍiților, până într-atât încât Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, Allah să aibă

milă de el, a spus: *«Originea tuturor inovațiilor este la rāfiḍiți»*. Ei sunt, așadar, originea nenorocirii în Islam. De aceea, autorul a spus: *«Unii învățați i-au scos din rândul celor șaptezeci și două de grupări»*. Este posibil ca forma corectă să fie *„din cele șaptezeci și trei de grupări"* sau ca forma corectă să fie *„i-au inclus între cele șaptezeci și două"*, adică i-au scos din cea de-a șaptezeci și treia, care urmează calea Mesagerului ﷺ și a companionilor săi. Se știe că această comunitate se împarte în șaptezeci și trei de grupări, toate în Foc, în afară de una: aceea care urmează ceea ce urmau Profetul ﷺ și companionii săi.

El, Allah să aibă milă de el, a spus adevărul când a numit aceste două grupări, rāfiḍiții și jahmiții, *«cele mai rele dintre grupările inovatoare»*.

Jahm ibn Ṣafwān a fost ucis de Salamah ibn Aḥwaz, comandantul poliției lui Naṣr ibn Sayyār, fiindcă își făcuse cunoscută doctrina și o răspândise.

Cuvintele autorului: *«Din pricina rāfiḍiților au apărut shirk-ul și adorarea mormintelor, iar ei au fost primii care au construit moschei deasupra lor»*. De aceea trebuie să ne ferim de inovația lor, de inovația jahmiților și de altele. Fără îndoială, inovațiile sunt trepte descendente, unele mai joase decât altele. Omul trebuie, așadar, să se ferească de inovații și să urmeze calea predecesorilor drepți în această chestiune și în altele.

Al doisprezecelea: încercarea Profetului ﷺ prin greutatea agoniei morții.

Al doisprezecelea: încercarea Profetului ﷺ prin greutatea agoniei morții. Aceasta se deduce din cuvintele ei: *«A început să-și pună pe față o khamīṣah. Când aceasta îl apăsa și îi îngreuna respirația, o descoperea»*. Aceasta dovedește greutatea agoniei sale. Tot astfel, Mesagerul ﷺ se îmbolnăvea și avea febră cât doi oameni[363]. Aceasta ține de înțelepciunea lui Allah, Cel

363 Consemnat de al-Bukhārī în Bolnavii, capitolul «Profeții sunt oamenii cel mai greu încercați», nr. 5648, și de Muslim în Bunătatea și păstrarea legăturilor, capitolul despre răsplata credinciosului pentru boala sau

Atotputernic și Măreț. Încercarea lui ﷺ a fost înăsprită prin împotrivirea față de chemarea sa și a fost supus unei mari prigoniri. Tot astfel, suferințele bolilor care îl loveau erau sporite. Înțelepciunea acestora era ca el să dobândească cele mai înalte trepte ale răbdării. Când omul este încercat cu un rău și rabdă, aceasta îi înalță rangul.

Răbdarea este o treaptă înaltă, care nu poate fi dobândită decât dacă există prilejurile ei. Unul dintre ele este încercarea: omul rabdă și caută răsplata lui Allah, până când dobândește treapta celor răbdători.

Al treisprezecelea: cinstea care i-a fost dăruită prin al-khullah, prietenia apropiată.

Al treisprezecelea: cinstea care i-a fost dăruită prin al-khullah. Aceasta este arătată de cuvintele sale ﷺ: *«Allah m-a luat drept prieten apropiat, așa cum l-a luat pe Ibrāhīm drept prieten apropiat»*. Fără îndoială, această cinste este măreață, fiindcă nu știm pe nimeni care să fi dobândit această treaptă în afară de Mesagerul lui Allah ﷺ și de Ibrāhīm ﷺ.

Al paisprezecelea: afirmația explicită că ea este mai presus de iubire.

Al paisprezecelea: afirmația explicită că ea este mai presus de iubire. Dovada este că el ﷺ îl iubea pe Abū Bakr, iar acesta era cel mai iubit om de el. I-a afirmat iubirea, dar i-a negat al-khullah, ceea ce arată că aceasta este mai presus de iubire. Afirmația explicită nu rezultă numai din acest hadith, ci din alăturarea lui cu altul. Într-un alt hadith s-a transmis că el a spus explicit că *«Abū Bakr îi era cel mai iubit dintre bărbați»*[364]. Apoi, aici, a spus:

---

tristețea care îl lovește, nr. 2571, de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el.

364 Din hadithul relatat de ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, consemnat de al-Bukhārī (Cartea meritelor, capitolul despre meritele lui Abū Bakr, nr. 3662) și de Muslim (Cartea meritelor, capitolul despre meritele lui Abū Bakr, 4/1856).

«Dacă ar fi să iau pe cineva din comunitatea mea drept prieten apropiat, l-aș lua pe Abū Bakr». Aceasta arată că al-khullah este mai presus de iubire.

Al cincisprezecelea: afirmația explicită că aș-Ṣiddīq este cel mai bun dintre companioni.

Al cincisprezecelea: afirmația explicită că aș-Ṣiddīq este cel mai bun dintre companioni. Se deduce din cuvintele Profetului ﷺ: *«Dacă ar fi să iau pe cineva din comunitatea mea drept prieten apropiat, l-aș lua pe Abū Bakr».* Dacă altcineva ar fi fost mai bun decât el înaintea Profetului ﷺ, acela ar fi avut mai mult drept la aceasta.

O altă chestiune importantă este că întâietatea în credință și faptă bună este mai presus de întâietatea prin înrudire. Dacă am fi ținut seama de întâietatea prin înrudire, Ḥamzah ibn ʿAbd al-Muṭṭalib și al-ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, ar fi avut mai mult drept decât Abū Bakr la aceasta. De aceea, Abū Bakr, Allah să fie mulțumit de el, a fost pus înaintea lui ʿAlī ibn Abī Ṭālib și a altora din familia Profetului ﷺ.

Al șaisprezecelea: aluzia la califatul său.

Al șaisprezecelea: aluzia la califatul său. Autorul nu a spus *„afirmația explicită”*, ci *„aluzia”*, fiindcă Profetul ﷺ nu a spus că Abū Bakr este califul de după el. Însă, când a spus:

«Dacă ar fi să iau pe cineva din comunitatea mea drept prieten apropiat, l-aș lua pe Abū Bakr»

, s-a înțeles că el, Allah să fie mulțumit de el, este cel mai apropiat de Mesagerul lui Allah ﷺ și, prin urmare, cel mai îndreptățit să-i urmeze în califat.

21 Transformarea mormintelor în idoli

Acest capitol are legătură cu cel dinaintea lui: exagerarea în privința mormintelor celor dreptcredincioși le transformă în idoli adorați în afara lui Allah. Adică cei care exagerează ajung să adore aceste morminte ori pe cei îngropați în ele. Exagerarea înseamnă depășirea limitei în laudă sau în defăimare; aici este vorba despre laudă. Față de morminte avem două îndatoriri:

1. Să nu neglijăm respectul care li se cuvine. Nu este permis să fie înjosite, să se șadă pe ele sau alte asemenea lucruri.

2. Să nu exagerăm în privința lor, depășind limita.

În Ṣaḥīḥ Muslim se relatează că ʿAlī ibn Abī Ṭālib i-a spus lui Abū al-Hayyāj al-Asadī: *«Să nu te trimit cu însărcinarea cu care m-a trimis Mesagerul lui Allah ﷺ: să nu lași nicio statuie fără să o ștergi și niciun mormânt înălțat fără să îl nivelezi?»*[365] Într-o altă versiune: *«Și nicio imagine fără să o ștergi»*. Mormântul înălțat este cel care se deosebește de celelalte morminte. El trebuie nivelat ca să fie la fel ca ele, pentru ca oamenii să nu creadă, fie și după un timp, că cel îngropat acolo are o însușire aparte, căci aceasta este o cale spre exagerarea în privința lui.

Cuvintele *„celor dreptcredincioși"* îi cuprind pe profeți, pe cei apropiați de Allah și chiar pe cei de un rang mai mic decât ei.

Cuvântul awthān este pluralul lui wathan: orice lucru înălțat spre a fi adorat. I se poate spune și șanam, însă șanam este o reprezentare sculptată; prin urmare, wathan are un sens mai larg. Din cuvintele autorului reiese că orice lucru adorat în afara lui Allah se numește wathan, chiar dacă nu este o statuie înălțată, deoarece mormintele pot să nu aibă o statuie așezată deasupra lor care să fie adorată.

365 În Cartea funeraliilor, capitolul despre porunca de a nivela mormântul, 2/666.

Cuvintele *„adorați în afara lui Allah”* înseamnă: în locul Lui. Ele cuprind atât adorarea lor singure, cât și adorarea lor alături de Allah. În adorare trebuie ca Allah să fie socotit Unicul; dacă altcineva este asociat cu El, ea devine o adorare a altcuiva decât Allah. Într-un hadith qudsī autentic, Allah Preaînaltul spune: *«Eu sunt Cel care nu are deloc nevoie de asociere. Pe cel care săvârșește o faptă în care Îmi asociază pe altcineva îl las împreună cu asocierea lui».*[366]

Mālik a relatat în Al-Muwaṭṭaʾ că Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: «O, Allah, nu face din mormântul meu un idol care să fie adorat! Mânia lui Allah s-a întețit împotriva unor oameni care au transformat mormintele profeților lor în locuri de rugăciune».[367]

Cuvintele *„în Al-Muwaṭṭaʾ”*: aceasta este o carte cunoscută, una dintre cele mai autentice, întrucât autorul ei, Allah să aibă milă de el, a urmărit autenticitatea lanțurilor de transmitere. Lanțurile sale sunt mai scurte decât cele ale lui al-Bukhārī, deoarece el este mai apropiat în timp de Mesagerul ﷺ. Cu cât un lanț are mai puțini intermediari, cu atât este mai aproape de autenticitate. Alături de hadithuri, cartea cuprinde relatări de la companioni, precum și afirmații și cercetări ale imamului Mālik însuși.

Numeroși învățați au comentat-o.[368] Unul dintre cele mai ample și mai bune comentarii, atât în privința transmiterii, cât și a

366 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de Muslim, Cartea ascezei, capitolul despre cel care Îi asociază lui Allah pe altcineva în fapta sa, 4/2289.

367 Relatat de Mālik în Al-Muwaṭṭaʾ (1/172) și de Ibn Saʿd în Aṭ-Ṭabaqāt (2/240), de la ʿAṭāʾ ibn Yasār, cu lanț mursal; de ʿAbd ar-Razzāq (1/106) și de Ibn Abī Shaybah (3/345), de la Zayd ibn Aslam, cu lanț mursal. Aḥmad (2/246), al-Ḥumaydī, nr. 1025, și Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (6/283, 7/317) l-au transmis cu lanț neîntrerupt de la Abū Hurayrah. Al-Bazzār și Ibn ʿAbd al-Barr l-au declarat autentic, după cum se arată în Tanwīr al-Ḥawālik (1/186) și Sharḥ az-Zurqānī (1/351).

368 Între acestea: Al-Muntaqā de Abū al-Walīd al-Bājī, Sharḥ Muwaṭṭaʾ Mālik de az-Zurqānī, Awjaz al-Masālik ilā Muwaṭṭaʾ Mālik de al-Kandahlawī și Tanwīr al-Ḥawālik de as-Suyūṭī.

înțelegerii, este At-Tamhīd al lui Ibn ʿAbd al-Barr. Acest At-Tamhīd cuprinde multă învățătură.

Cuvântul Allāhumma are la origine expresia yā Allāh, *„O, Allah!”*. Particula de chemare yā a fost omisă pentru ca rostirea să înceapă cu numele lui Allah, iar în locul ei a fost pus mīm, care indică adunarea. Este ca și cum cel care se roagă și-ar fi adunat întreaga inimă către Allah. Litera mīm a fost pusă la sfârșit pentru ca rostirea să înceapă cu numele lui Allah.

Cuvintele *«Nu face din mormântul meu un idol care să fie adorat»*: lā exprimă aici o rugăciune, fiindcă este o cerere adresată lui Allah. Tajʿal înseamnă *„să transformi”*. Primul său complement este *„mormântul meu”*, iar al doilea, *„un idol”*.

Cuvintele *«care să fie adorat»* descriu idolul și lămuresc ceea ce acesta este, întrucât idolul este ceea ce se adoră în afara lui Allah. Profetul ﷺ a cerut aceasta deoarece cei dinaintea noastră transformaseră mormintele profeților lor în locuri de rugăciune și îi adoraseră pe cei dreptcredincioși dintre ei. El ﷺ I-a cerut Domnului său să nu facă din mormântul lui un idol adorat, fiindcă întreaga sa chemare era pentru tawḥīd și pentru combaterea asocierii.

Cuvântul *„s-a întețit”* înseamnă: a devenit puternică.

Cuvintele *„mânia lui Allah”*: aceasta este o însușire reală, afirmată pentru Allah, Cel Atotputernic și Măreț, care nu seamănă cu mânia făpturilor nici în realitatea ei, nici în efect. Cei care recurg la interpretarea alegorică spun că mânia lui Allah este pedepsirea celui care nu I se supune, iar unii dintre ei spun că este voința de a-l pedepsi pe cel care nu I se supune.

Aceasta este o denaturare a cuvintelor de la sensul lor, deoarece Profetul ﷺ nu a spus *„Allah a pedepsit”*, ci *„mânia lui Allah s-a întețit”*. El ﷺ știe cum să se exprime și cunoaște deosebirea dintre mânia lui Allah și pedepsire. El este cel mai sincer sfătuitor dintre făpturi și cel care Îl cunoaște cel mai bine pe Domnul său. Nu se poate să rostească niște cuvinte urmărind contrariul lor, fiindcă atunci ar induce în eroare, iar el este departe de a fi astfel. Mânia este, așadar, altceva decât pedepsirea și altceva decât voința de a pedepsi. Ea este o însușire reală, afirmată pentru Allah, potrivită

măreției Sale, care nu seamănă cu mânia făpturii nici în realitatea ei, nici în efect.

Există deosebiri între mânia făpturii și mânia Creatorului, între care:

1. Mânia făpturii este, în realitatea ei, fierberea sângelui inimii și un tăciune pe care Satana îl aruncă în inima fiului lui Adam până când aceasta clocotește. Mânia Creatorului este însă o însușire care nu seamănă cu aceasta. Allah Preaînaltul spune:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

Nimic nu este asemenea Lui, iar El este Cel care aude și vede
[Aș-Șūrā: 11]

.

2. Mânia omului are urmări care nu sunt lăudabile. Când se mânie, omul poate săvârși lucruri de condamnat: să-l ucidă pe cel împotriva căruia s-a mâniat, să divorțeze de soția sa, să spargă un vas ori altele asemenea. În schimb, mânia lui Allah nu are decât urmări lăudabile, întrucât El este Înțelept. Ea nu poate avea drept urmare decât deplinătatea unei fapte potrivite, împlinite la locul ei. Mânia lui Allah nu este, așadar, asemenea mâniei făpturilor nici în realitatea ei, nici în urmări. Spunând aceasta, nu Îi atribuim lui Allah ceva asemănător însușirilor făpturilor, ci Îi afirmăm o însușire care indică puterea și deplinătatea stăpânirii. Mânia arată capacitatea celui mâniat de a pedepsi și deplinătatea stăpânirii sale. Pentru Creator ea este o însușire de desăvârșire, iar pentru făptură, o însușire de lipsă.

Falsitatea interpretării mâniei ca pedepsire este arătată de cuvintele Preaînaltului:

﴿فَلَمَّا آسَفُونَا انتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾

Când Ne-au mâniat, i-am pedepsit
[Az-Zukhruf: 55]

. Āsafūnā înseamnă *„Ne-au mâniat”*. El a făcut astfel deosebire între pedepsire și mânie, pedepsirea fiind o urmare a acesteia. Aceasta arată falsitatea explicării mâniei prin pedepsire.

Să știi că oricine denaturează textele despre însușiri, îndepărtându-le de realitatea lor și de ceea ce Allah și Mesagerul Său au urmărit prin ele, va cădea negreșit în greșeală și pierzanie. Datoria noastră este să ne supunem celor arătate în Carte și în Sunnah despre însușirile lui Allah Preaînaltul, întocmai cum au fost transmise: afirmându-le fără asemănare cu făpturile și declarându-L deasupra oricărui neajuns fără a-I nega însușirile.

Cuvintele *«au transformat mormintele profeților lor în locuri de rugăciune»* înseamnă că le-au făcut astfel fie construind deasupra lor, fie rugându-se lângă ele. Rugăciunea lângă morminte este o formă de a le transforma în locuri de rugăciune, după cum și construirea deasupra lor este o asemenea formă.

Aici întrebăm: a răspuns Allah rugăciunii Profetului Său ﷺ de a nu face din mormântul lui un idol adorat ori înțelepciunea Sa a cerut altceva?

Răspuns: Ibn al-Qayyim spune că Allah i-a răspuns. Nu s-a relatat că mormântul lui ﷺ ar fi fost transformat într-un idol. Dimpotrivă, el a fost protejat prin trei ziduri, astfel încât nimeni să nu poată ajunge la el ca să îl facă un idol adorat în afara lui Allah. În istorie nu s-a auzit să fi fost transformat într-un idol.

Ibn al-Qayyim a spus în An-Nūniyyah:
Domnul lumilor i-a răspuns rugăciunii
și l-a înconjurat cu trei ziduri.

Este adevărat că există oameni care exagerează în privința lui, însă nu au ajuns să transforme mormântul său într-un idol. Ei îl pot adora totuși pe Mesager ﷺ chiar și dintr-un loc îndepărtat. Dacă există cineva care i se adresează lui ﷺ printr-o rugăciune lângă mormântul său, acela l-a luat drept idol; însă mormântul în sine nu a fost transformat într-un idol.

Ibn Jarīr a relatat, cu lanțul său de transmitere, de la Sufyān, de la Manṣūr, de la Mujāhid, despre versetul

---

﴿أَفَرَءَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ﴾

Ați văzut voi pe al-Lāt și pe al-ʿUzzā?

:[369] Mujāhid a spus: «El le pregătea sawīq; apoi a murit, iar ei au stăruit lângă mormântul său».

Cuvintele *„Ibn Jarīr”*: el este Muḥammad ibn Jarīr ibn Yazīd aṭ-Ṭabarī, vestitul imam al exegezei, care a murit în anul 310 H. Comentariul său este o lucrare de temelie a exegezei prin relatări și un reper pentru toți exegeții care urmează această cale. Nu este lipsit de unele relatări slabe. Se pare că a urmărit să adune relatările predecesorilor despre explicarea Coranului, lăsând cititorului aprecierea autenticității ori slăbiciunii lor prin cercetarea transmițătorilor din lanț. Această metodă este bună dintr-un punct de vedere și nu este bună din altul.

Este bună fiindcă adună relatările transmise, astfel încât să nu se piardă; uneori căile lor de transmitere sunt slabe, dar se întăresc unele pe altele. Nu este bună în sensul că cel cu puțină știință poate amesteca ceea ce este slab cu ceea ce este solid și le poate accepta pe amândouă. Însă cel care cunoaște metoda cercetării lanțurilor, îi verifică pe transmițători și cercetează starea lor și aprecierile învățaților despre ei va putea deosebi lucrurile.

Pe lângă exegeza prin relatări, a adăugat și exegeza prin raționament, mai ales în chestiunile privitoare la limba arabă. De aceea, el alege mereu opinia pe care o consideră mai puternică și o susține prin exemple din Coran și din limba arabilor.

În jurisprudență, aṭ-Ṭabarī este un mujtahid. Totuși, în privința consensului a urmat o metodă prin care s-a deosebit de alții: nu ține seama de opoziția unuia sau a doi învățați și afirmă existența consensului chiar dacă unul ori doi au o opinie diferită. Această metodă îi este reproșată, deoarece consensul trebuie să îi cuprindă

369 Sura An-Najm, versetul 19.

pe toți învățații a căror opinie este luată în considerare în stabilirea lui. Adevărul poate fi de partea acelui singur învățat care are o opinie diferită.

Este uimitor că i-am văzut pe unii dintre cei de mai târziu avertizându-i pe studenți împotriva comentariului său, deoarece, după spusele lor, ar fi plin de relatări israelite. Ei spun: *„Luați Tafsīr al-Kashshāf al lui az-Zamakhsharī și alte lucrări asemenea lui”*. Aceștia greșesc. Necunoașterea valorii exegezei întemeiate pe relatările predecesorilor, încrederea lor în ei înșiși și admirația față de propriile opinii i-au făcut să spună aceasta.

Cuvintele *„de la Sufyān”*: este fie Sufyān ath-Thawrī, fie Ibn ʿUyaynah. Identitatea sa nu este precizată. Un transmițător neprecizat poate fi identificat prin cunoașterea profesorilor și a elevilor săi. În comentariu, adică în Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd, se spune: *„Se pare că este ath-Thawrī”*.

Cuvintele *„de la Mujāhid”*: el este Mujāhid ibn Jabr al-Makkī, imamul exegeților dintre urmașii companionilor. Se relatează că a spus: *«Am citit întregul Coran înaintea lui ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, de la început până la sfârșit. Nu am trecut peste niciun verset fără să mă opresc la el ca să-l întreb despre tâlcuirea lui».*

Cuvintele *«Ați văzut voi»*: hamzah marchează o întrebare al cărei scop este să arate lipsa de însemnătate a acestor idoli. Adresarea este către cei care adoră acești idoli: al-Lāt, al-ʿUzzā și ceilalți.

După ce Allah Preaînaltul a pomenit întâmplarea înălțării și semnele mărețe arătate atunci, despre care a spus

﴿لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى﴾

El a văzut dintre cele mai mari semne ale Domnului său

, a spus:

﴿أَفَرَءَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ﴾

Ați văzut voi pe al-Lāt și pe al-ʿUzzā?

. Adică: ce înseamnă acești idoli față de semnele mărețe pe care Profetul ﷺ le-a văzut în noaptea înălțării?

Cuvintele *«al-Lāt»*, *«le pregătea sawīq...»* și cele care urmează: potrivit lecturii cu consoana dublată, numele provine din latta–yaluttu, *„a amesteca”*, iar participiul este lātt. Lectura fără dublare se explică prin ușurarea rostirii, adică dublarea a fost eliminată pentru a face pronunția mai ușoară. S-a arătat mai înainte că ei au spus că al-Lāt provine din al-ilāh, *„divinitatea”*. La origine era un bărbat care pregătea sawīq pentru pelerini. Când a murit, l-au preamărit, au stăruit lângă mormântul său, apoi l-au făcut o divinitate. Au legat prima denumire de cea din urmă: originea ei era prepararea sawīq-ului, apoi au derivat-o din al-ilāh. Acest lucru este mai evident în lectura fără dublare decât în cea cu dublare. Lectura fără dublare susține mai degrabă că numele provine din al-ilāh, în timp ce lectura cu dublare susține mai degrabă că la origine era un bărbat care pregătea sawīq. Au exagerat în privința mormântului său și au spus: *„Acesta este binefăcătorul care pregătea sawīq pentru pelerini și îi hrănea cu el”*. Apoi l-au adorat. Exagerarea în privința mormintelor ajunge astfel să le transforme în idoli adorați în afara lui Allah.

În aceasta se află un avertisment împotriva exagerării în privința mormintelor. De aceea s-au interzis tencuirea lor cu ipsos, construirea deasupra lor și scrierea pe ele, de teamă să nu se ajungă la această mare fărădelege: să fie adorate în afara lui Allah. Când trimitea o misiune, Mesagerul ﷺ poruncea să nu lase niciun mormânt înălțat fără să îl niveleze.[370] El știa că, odată cu trecerea timpului, oamenii vor spune: *„Dacă nu ar avea un merit*

370 Relatat de Muslim, Cartea funeraliilor, nr. 969a–b.

aparte, nu s-ar deosebi de celelalte morminte”. Se cuvine ca mormintele să fie la fel, niciunul deosebindu-se de celelalte.

Cuvântul sawīq desemnează orzul prăjit, apoi măcinat și amestecat cu curmale ori cu ceva asemănător, după care este mâncat. Cuvintele *«El le pregătea sawīq; apoi a murit, iar ei au stăruit lângă mormântul său»* înseamnă că ulterior l-au adorat și l-au făcut o divinitate alături de Allah.

Tot astfel, Abū al-Ǧawzāʾ a relatat de la Ibn ʿAbbās: «El pregătea sawīq pentru pelerini».[371]

Cuvintele *„Tot astfel, Abū al-Ǧawzāʾ a relatat de la Ibn ʿAbbās: El pregătea sawīq pentru pelerini”*. Este uimitor că oamenii din vremea ignoranței îi cinsteau pe pelerinii Casei lui Allah și le pregăteau sawīq. Al-ʿAbbās le dădea și el să bea apă din Zamzam, uneori punând în ea stafide ori ceva asemănător, lăsate la înmuiat pentru a o îndulci. În vremea de față, oamenii au ajuns să facă tocmai contrariul: îi exploatează pe pelerini cât pot de mult — la Allah căutăm adăpost! —, vânzându-le cu doi riyāli sau mai mult, după cum li se ivește prilejul, ceea ce valorează un riyāl. Aceasta este, în realitate, o mare greșeală. Allah Preaînaltul spune:

﴿وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

Pe cel care voiește acolo o abatere nedreaptă îl vom face să guste dintr-o pedeapsă dureroasă

[Al-Ḥajj: 25]

. Cum va fi atunci cu cel care chiar săvârșește abaterea?!

Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi, a spus: «Mesagerul lui Allah ﷺ le-a blestemat pe femeile care vizitează

---

371 Relatat de al-Bukhārī, Cartea exegezei, capitolul «Ați văzut voi pe al-Lāt și pe al-ʿUzzā?», 3/299.

mormintele și pe cei care fac deasupra lor locuri de rugăciune și așază lămpi». Relatat de autorii colecțiilor Sunan.[372]

Cuvântul *„le-a blestemat”*: blestemul înseamnă alungarea și îndepărtarea de mila lui Allah. Expresia *„Mesagerul lui Allah ﷺ le-a blestemat”* înseamnă că s-a rugat ca blestemul să fie asupra lor.

Cuvintele *„femeile care vizitează mormintele”*: zāʾirāt este pluralul lui zāʾirah, *„vizitatoare”*. Vizitarea înseamnă aici ieșirea la cimitire și este de mai multe feluri. Unele vizite țin de Sunnah: vizita bărbaților pentru a lua aminte și a se ruga pentru cei morți. Altele sunt o inovație: vizitarea lor pentru a face rugi lângă ei, a citi Coranul și altele asemenea. Altele sunt asociere: vizitarea lor pentru a-i invoca pe morți, a le cere sprijin și ajutor ori altele asemenea. Zāʾir este un participiu activ care se aplică și unei singure vizite. În hadithul lui Abū Hurayrah se spune: *«Mesagerul lui Allah ﷺ le-a blestemat pe femeile care vizitează des mormintele»*.[373] Cuvântul zawwārāt, cu wāw dublat, este o formă intensivă care indică frecvența, adică numărul mare al vizitelor.

Cuvintele *„și pe cei care fac deasupra lor locuri de rugăciune”* sunt partea din hadith care dovedește subiectul capitolului. Adică cei care așază locuri de rugăciune deasupra lor. S-a arătat că transformarea mormintelor în locuri de rugăciune are două

372 Relatat de aṭ-Ṭayālisī, nr. 2733; de Aḥmad (1/229, 287, 324, 337); de Ibn Abī Shaybah (3/344); de Abū Dāwūd, Cartea funeraliilor, capitolul despre vizitarea mormintelor de către femei (3/558); de an-Nasāʾī, Cartea funeraliilor, capitolul despre avertismentul aspru împotriva așezării lămpilor pe morminte (4/95); de at-Tirmidhī, Cartea rugăciunii, capitolul despre dezaprobarea construirii unei moschei pe un mormânt, nr. 320, care a spus: „Hadithul este ḥasan”; de Ibn Mājah, într-o versiune prescurtată, Cartea funeraliilor, capitolul despre interzicerea vizitării mormintelor, nr. 1575; de Ibn Ḥibbān, nr. 788; de aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr, nr. 12725; de al-Ḥākim (1/374) și de al-Bayhaqī (4/278).

373 Relatat de imamul Aḥmad (2/337, 356), de at-Tirmidhī, Cartea funeraliilor, capitolul despre dezaprobarea vizitării mormintelor de către femei (4/12), care a spus: „ḥasan ṣaḥīḥ”; de Ibn Mājah, în cartea și capitolul amintite, nr. 1576; de Ibn Ḥibbān, nr. 789, și de al-Bayhaqī (4/78).

forme: 1. Să fie luate drept loc de rugăciune, rugându-se lângă ele. 2. Să se construiască moschei deasupra lor.

Cuvântul suruj este pluralul lui sirāj, *„lampă”*. Deasupra lor se aprind lămpi noaptea și ziua, în semn de preamărire și exagerare în privința lor.

Acest hadith arată interzicerea vizitării mormintelor de către femei, ba chiar că aceasta este unul dintre păcatele mari, întrucât blestemul nu privește decât un păcat mare. El arată și interzicerea așezării de moschei și lămpi deasupra lor. Aceasta este unul dintre păcatele mari, deoarece cel care o face a fost blestemat.

Legătura cu tema capitolului

Așezarea de moschei deasupra mormintelor și aprinderea de lămpi în jurul lor sunt o exagerare în privința lor, care duce apoi la adorarea lor.

Chestiune: care este legătura dintre prima expresie, *„femeile care vizitează mormintele”*, și a doua, *„cei care fac deasupra lor locuri de rugăciune și așază lămpi”*? Legătura dintre ele este vădită: femeia, din pricina sensibilității afective, a discernământului redus și a răbdării slabe, poate ajunge să îi adore pe cei îngropați, din compasiune față de cel din mormânt. De aceea a fost menționată alături de cei care fac deasupra lor locuri de rugăciune și așază lămpi.

Intră în categoria așezării de lămpi pe morminte și montarea unor lămpi electrice pentru iluminarea cimitirelor?

Răspuns: în locurile de care oamenii nu au nevoie, de pildă într-o parte a unui cimitir întins în care nu se mai fac înhumări, nu este nevoie de iluminat și, prin urmare, nu se pune lumină. În privința locului în care se fac înhumări și a iluminării împrejurimii lui, s-ar putea spune că aceasta este permisă: luminile se aprind numai noaptea, fără ca aceasta să arate preamărirea mormântului, ci pentru o nevoie.

Totuși, considerăm că aceasta trebuie oprită în întregime, din următoarele motive:

1. Nu există o necesitate stringentă.

2. Dacă oamenii au o asemenea nevoie, au mașini ale căror faruri le pot aprinde ca să vadă. Pot, de asemenea, să aducă o lampă cu ei.

3. Dacă se deschide această cale, răul se va răspândi în inimile oamenilor și nu va mai putea fi ținut în frâu. Să presupunem că ei aprind luminile după rugăciunea de Fajr și îngroapă mortul. Cine se va ocupa de stingerea acestor lumini?

Răspuns: luminile pot fi lăsate aprinse, iar locul va rămâne ca și cum s-ar fi așezat lămpi pe morminte. De aceea, considerăm că trebuie oprit definitiv. Însă, dacă în cimitir există o încăpere în care se păstrează cărămizile de lut și altele asemenea, nu este nicio problemă să fie iluminată, deoarece este departe de morminte, iar lumina rămâne înăuntru și nu se vede. Sperăm că în aceasta nu este nimic rău.

Esențial este ca omul să se țină cât mai departe de mijloacele care duc la asociere. El nu trebuie să ia în calcul numai vremea în care trăiește, ci și timpurile îndepărtate, căci chestiunea nu este una neînsemnată.

Hadithul conține o dovadă a interzicerii vizitării mormintelor de către femei și a faptului că aceasta este unul dintre păcatele mari. Învățații au avut trei opinii în această privință:

Prima opinie: vizitarea mormintelor de către femei este interzisă; mai mult, ea este unul dintre păcatele mari, potrivit acestui hadith.

A doua opinie: vizitarea mormintelor de către femei este dezaprobată, însă fără a ajunge la interdicție. Aceasta este opinia cunoscută din școala lui Aḥmad, transmisă de adepții săi, pe baza hadithului lui Umm ʿAṭiyyah: *«Ni s-a interzis să urmăm cortegiile funerare, însă fără să ni se impună cu strictețe»*.[374]

A treia opinie: femeilor le este permis să viziteze mormintele, pe baza hadithului despre femeia pe lângă care a trecut Profetul ﷺ în timp ce plângea lângă un mormânt. El i-a spus:

374 Relatat de al-Bukhārī, Cartea funeraliilor, capitolul despre femeile care urmează cortegiile funerare (1/394), și de Muslim, Cartea funeraliilor, capitolul despre interzicerea urmării cortegiilor funerare de către femei (2/646).

«Teme-te de Allah și ai răbdare!». Ea i-a răspuns: *„Lasă-mă, căci nu ai fost încercat cu o nenorocire ca a mea!”*. Mesagerul ﷺ s-a îndepărtat. I s-a spus apoi: *„Acesta este Mesagerul lui Allah ﷺ”*. Ea a venit la el să se scuze, dar el nu i-a primit scuza și a spus: *«Răbdarea este la prima lovitură a nenorocirii»*.[375] Profetul ﷺ a văzut-o lângă mormânt și nu i-a interzis vizita, ci i-a poruncit să se teamă de Allah și să aibă răbdare.

Și pe baza celor consemnate autentic în Ṣaḥīḥ Muslim,[376] în hadithul lung al lui ʿĀʾishah. În el se arată că Profetul ﷺ a ieșit noaptea la cei îngropați în al-Baqīʿ, a cerut iertare pentru ei și s-a rugat pentru ei. Jibrīl venise la el noaptea și îi poruncise aceasta. El ﷺ a ieșit fără ca ʿĀʾishah să observe, a vizitat cimitirul, s-a rugat și s-a întors, apoi i-a povestit cele întâmplate. Ea a întrebat: *„Ce să le spun, Mesager al lui Allah?”*. El a răspuns: *«Spune: Pacea fie asupra voastră, locuitori ai acestor lăcașuri, dintre credincioși și musulmani...»* și celelalte cuvinte. Ei au spus: Profetul ﷺ a învățat-o ruga pentru vizitarea mormintelor, iar faptul că a învățat-o este o dovadă a permisiunii.

Am întâlnit și o a patra opinie: vizitarea mormintelor de către femei ține de Sunnah, la fel ca în cazul bărbaților, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *«Vă interzisesem să vizitați mormintele; acum vizitați-le, căci ele vă amintesc de Viața de Apoi»*.[377] Aceasta este o formulare generală, pentru bărbați și femei. De asemenea, ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, a vizitat mormântul fratelui său. ʿAbd Allāh ibn Abī Mulaykah a întrebat-o: *„Oare Profetul ﷺ nu a interzis vizitarea mormintelor?”*. Ea a răspuns: *„După aceea a*

375 Din hadithul lui Anas. Relatat de al-Bukhārī, Cartea funeraliilor, capitolul despre vizitarea mormintelor (1/395), și de Muslim, Cartea funeraliilor, capitolul despre răbdarea în nenorocire la prima lovitură a ei (2/637).

376 În Cartea funeraliilor, capitolul despre ceea ce se spune la intrarea în cimitir, 2/669.

377 Din hadithul lui Buraydah. Relatat de Muslim, Cartea funeraliilor, capitolul despre cererea Profetului ﷺ de a primi de la Domnul său, Cel Atotputernic și Măreț, îngăduința de a vizita mormântul mamei sale, 2/672.

poruncit-o”.[378] Aceasta ar fi o dovadă că interdicția a fost abrogată.

Opinia corectă este prima. La dovezile celorlalte opinii se răspunde astfel: acelea care sunt explicite nu sunt autentice, iar cele autentice nu sunt explicite. Dintre răspunsuri:

În primul rând: afirmația abrogării nu este corectă, deoarece aceasta nu este acceptată decât cu două condiții:

1. Să nu fie posibilă împăcarea celor două texte. Aici împăcarea este ușoară, nu imposibilă. Se poate spune că adresarea din cuvintele *«Vă interzisesem să vizitați mormintele; acum vizitați-le»* (vezi nota 377, p. 524) îi privește pe bărbați. Învățații au avut opinii diferite dacă, atunci când bărbaților li se adresează o normă, femeile sunt cuprinse în ea sau nu. Dacă spunem că sunt cuprinse — și aceasta este opinia corectă —, ele intră în această adresare asemenea cazurilor particulare cuprinse într-o formulare generală. Prin urmare, este permis ca unele cazuri particulare să fie exceptate printr-o normă diferită de cea generală. Aici spunem că Profetul ﷺ le-a exceptat pe femei de la această normă. Porunca sa de a vizita mormintele îi privește numai pe bărbați, deoarece femeile au fost scoase din această formulare generală prin excepția exprimată în blestemarea vizitatoarelor. Un alt lucru care infirmă abrogarea este afirmația: *«Mesagerul lui Allah ﷺ le-a blestemat pe femeile care vizitează mormintele și pe cei care fac deasupra lor locuri de rugăciune și așază lămpi»*.[379] Se știe că nimeni nu susține că partea *„și pe cei care fac deasupra lor locuri de rugăciune și așază lămpi”* ar fi abrogată. Hadithul este unul singur. A susține abrogarea unei părți a lui și nu a celeilalte nu este întemeiat. Prin urmare, hadithul rămâne în vigoare, neabrogat.

2. Să fie cunoscută cronologia. Aici nu cunoaștem cronologia, fiindcă Profetul ﷺ nu a spus *„Îi blestemasem pe cei care vizitează mormintele”*, ci *„Vă interzisesem”*, iar interdicția este mai puțin gravă decât blestemul. În plus, cuvintele *„Vă interzisesem”*

---

378 Relatat de al-Ḥākim (1/376) și de al-Bayhaqī (4/78). Adh-Dhahabī l-a declarat autentic. Al-ʿIrāqī a spus în Takhrīj al-Iḥyāʾ (4/418): „L-au relatat Ibn Abī ad-Dunyā în Al-Qubūr și al-Ḥākim, cu un lanț bun”.

379 A fost menționat mai înainte, p. 520.

reprezintă o adresare către bărbați, în timp ce blestemarea vizitatoarelor mormintelor le privește pe femei. Adresarea către bărbați nu poate fi înțeleasă ca fiind adresarea către femei. Așadar, nu este corect să se susțină că hadithul a fost abrogat.

În al doilea rând, răspunsul la hadithul femeii și la hadithul lui ʿĀʾishah: femeia, cu siguranță, nu ieșise pentru o vizită. Ea fusese lovită de o nenorocire și, din pricina gravității ei, nu se putuse stăpâni ca să rămână acasă. De aceea ieșise și începuse să plângă lângă mormânt. Aceasta arată că în inima ei era o durere atât de mare, încât nu o putuse îndura; mersese la fiul ei și plângea lângă mormântul lui. Din acest motiv, Profetul ﷺ i-a poruncit să aibă răbdare. El știa că nu ieșise pentru o vizită, ci fiindcă inima ei nu putea îndura acea lovitură grea. Hadithul nu spune explicit că ea a ieșit pentru a vizita mormântul. Dacă nu este explicit, nu se poate opune ceva neexplicit unui lucru explicit.

În privința hadithului lui ʿĀʾishah, ea l-a întrebat pe Mesager ﷺ: *«Ce să spun?»*, iar el a răspuns: *«Spune: Pacea fie asupra voastră»*. Este oare vorba să spună aceasta când trece pe acolo sau când iese cu intenția de a vizita? Ambele înțelesuri sunt posibile. Nu se spune explicit că este vorba despre ieșirea cu intenția unei vizite. Se poate avea în vedere trecerea pe lângă morminte fără a fi ieșit pentru vizită. Fiind neexplicit, textul nu se poate opune celui explicit.

Cât despre ceea ce a făcut în privința fratelui ei, Allah să fie mulțumit de amândoi, ʿAbd Allāh ibn Abī Mulaykah nu i-a adus ca dovadă blestemarea femeilor care vizitează mormintele, ci interdicția generală a vizitării mormintelor. Dacă i-ar fi adus ca dovadă interdicția vizitării mormintelor de către femei ori blestemarea vizitatoarelor, am fi cercetat ce i-ar fi răspuns. El i-a adus însă interdicția vizitării mormintelor, despre care se știe că era generală. De aceea, ea i-a răspuns prin abrogarea generală și a spus că ulterior Profetul a poruncit vizitarea. Chiar dacă spunem că ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, s-a întemeiat pe formularea generală, ea este asemenea celorlalți învățați: cuvintelor ei nu li se poate da întâietate împotriva cuvintelor

Mesagerului ﷺ. În plus, s-a relatat că ea a spus: *«Dacă aș fi fost de față la înmormântarea ta, nu te-aș fi vizitat»*.[380] Aceasta arată că ea, Allah să fie mulțumit de ea, a ieșit ca să se roage pentru el, deoarece nu luase parte la înmormântarea lui. Totuși, unii învățați au criticat această versiune și au spus că nu este autentică de la ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea. Rămânem însă la prima versiune, cea autentică: în ea nu există o dovadă că Mesagerul ﷺ a abrogat interdicția. Dacă ea a înțeles astfel, cuvintelor ei nu li se poate da întâietate împotriva cuvintelor Mesagerului ﷺ.

O obiecție și răspunsul ei

În privința expresiei *„femeile care vizitează des mormintele”*, nu s-ar putea înțelege că interdicția privește repetarea vizitei, deoarece zawwārāt este o formă intensivă?

Răspuns: este posibil, însă, dacă am înțelege astfel, am pierde înțelesul formulării nerestrânse zāʾirāt, *„vizitatoare”*.
Dublarea consoanei poate indica numărul mare al celor care fac fapta, nu repetarea ei. Zawwārāt poate însemna că, dacă femeile sunt o sută, faptele lor sunt numeroase. Dublarea cu referire la numărul celor implicați există în limba arabă. Allah Preaînaltul spune:

﴿جَنَّاتِ عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ الْأَبْوَابُ﴾

Grădinile Edenului, ale căror porți le vor fi deschise
[Ṣād: 50]

380 Relatat de Ibn Abī Shaybah (3/343) și de at-Tirmidhī, Cartea funeraliilor, capitolul despre vizitarea mormintelor de către femei (4/11). În lanț se află transmiterea lui Ibn Jurayj prin formula ʿan, iar el este cunoscut pentru tadlīs, după cum se arată în Al-Janāʾiz de al-Albānī, p. 182. Ibn al-Qayyim a menționat în Tahdhīb as-Sunan (4/350): „Aceasta este versiunea păstrată corect”.

. Fiindcă porțile sunt multe, s-a folosit forma cu dublare, deși fiecare poartă se deschide o singură dată. Tot astfel este și lectura:

﴿حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِّحَتْ﴾

Până când vor ajunge la ele și li se vor deschide
[Az-Zumar: 73]

.

Opinia mai puternică este, așadar, că vizitarea cimitirelor de către femei este interzisă și constituie unul dintre păcatele mari. A se vedea cuvintele șeicului al-Islām Ibn Taymiyyah în Majmūʿ al-Fatāwā (24/343).

Învățăturile acestui capitol

Primul: explicarea idolilor.

Învățăturile acestui capitol:

Primul: explicarea idolilor. Ei sunt orice lucru adorat în afara lui Allah, fie o statuie, fie un mormânt sau altceva.

Al doilea: explicarea adorării.

Al doilea: explicarea adorării. Ea este smerirea și supunerea înaintea celui adorat, cu teamă, speranță, iubire și preamărire, potrivit cuvintelor *«Nu face din mormântul meu un idol care să fie adorat»*.

Al treilea: Profetul ﷺ nu a cerut adăpost decât de ceea ce se temea că s-ar putea întâmpla.

Al treilea: Profetul ﷺ nu a cerut adăpost decât de ceea ce se temea că s-ar putea întâmpla. Aceasta reiese din cuvintele sale: *«O, Allah, nu face din mormântul meu un idol care să fie adorat!»*.

Al patrulea: legarea de aceasta a transformării mormintelor profeților în locuri de rugăciune.

Al patrulea: legarea de aceasta a transformării mormintelor profeților în locuri de rugăciune. Aceasta se află în cuvintele: *«Mânia lui Allah s-a întețit împotriva unor oameni care au transformat mormintele profeților lor în locuri de rugăciune».*

Al cincilea: menționarea intensității mâniei lui Allah.

Al cincilea: menționarea intensității mâniei lui Allah. Se deduce din cuvintele *«mânia lui Allah s-a întețit».* Aici se afirmă mânia lui Allah ca însușire reală. Ea este însă asemenea celorlalte însușiri ale faptelor Sale: le cunoaștem sensul, dar nu cunoaștem cum sunt. Textul arată și că intensitatea ei diferă, după cum se consemnează în hadithul autentic despre mijlocire: *«Domnul meu S-a mâniat astăzi cu o mânie asemenea căreia nu S-a mai mâniat înainte și nici după».*[381]

Al șaselea, care este unul dintre cele mai importante: cunoașterea felului în care era adorată al-Lāt, unul dintre cei mai mari idoli.

Al șaselea, care este unul dintre cele mai importante: cunoașterea felului în care era adorată al-Lāt, unul dintre cei mai mari idoli. Aceasta se află în cuvintele: *«Apoi a murit, iar ei au stăruit lângă mormântul său».*

Al șaptelea: cunoașterea faptului că era mormântul unui om dreptcredincios.

Al șaptelea: cunoașterea faptului că era mormântul unui om dreptcredincios. Se deduce din cuvintele *«El le pregătea sawīq»*,

381 A fost menționat mai înainte, p. 405.

adică pelerinilor. El era preamărit între ei și, de obicei, cel preamărit nu este decât un om religios.

Al optulea: acesta era numele celui din mormânt și explicarea sensului denumirii.

Al optulea: acesta era numele celui din mormânt și explicarea sensului denumirii, anume că el pregătea sawīq.

Al nouălea: blestemarea de către el a femeilor care vizitează des mormintele.

Al nouălea: blestemarea de către el a femeilor care vizitează des mormintele. Adică blestemarea lor de către Profet ﷺ. Autorul, Allah să aibă milă de el, a folosit expresia zawwārāt al-qubūr, *„femeile care vizitează des mormintele”*, ținând seama de cealaltă formulare.

Al zecelea: blestemarea de către el a celui care aprinde lămpi pe ele.

Al zecelea: blestemarea de către el a celui care aprinde lămpi pe ele. Aceasta se află în cuvintele: *«Și pe cei care fac deasupra lor locuri de rugăciune și așază lămpi».*

Aici există o chestiune importantă care nu a fost menționată: exagerarea în privința mormintelor celor dreptcredincioși le transformă în idoli, așa cum s-a întâmplat cu mormântul lui al-Lāt. Aceasta este una dintre cele mai însemnate căi care duc la asociere. Autorul, Allah să aibă milă de el, nu a menționat-o; poate că a considerat de ajuns titlul capitolului și cele întâmplate cu al-Lāt. Dacă se spune astfel, explicația are un temei.

Chestiune: dacă o femeie merge la ar-Rawḍah, în Moscheea Profetului, pentru a se ruga acolo, iar mormântul este aproape de ea, poate să se oprească și să transmită salutul; nu este nicio piedică în aceasta. Mai bine este să se țină departe de îmbulzeală și de amestecul cu bărbații, precum și să nu-i facă pe cei care o

văd să creadă că femeii îi este permis să meargă cu intenția de a vizita mormântul, ajungând astfel la ceva interzis. Salutul pe care omul îl adresează Profetului ﷺ îi ajunge oriunde s-ar afla cel care îl trimite.

22 Ocrotirea monoteismului de către Profet ﷺ

Cuvântul al-Muștafā, *„Cel Ales”*, are la origine forma al-mustafā, din aṣ-ṣafwah, care înseamnă partea cea mai aleasă a unui lucru. Profetul ﷺ este cel mai bun dintre cei aleși, fiindcă este cel mai bun dintre mesagerii înzestrați cu hotărâre statornică, iar mesagerii sunt cei aleși. Aici este vorba despre Muḥammad ﷺ. Alegerea are mai multe trepte: cea mai înaltă este alegerea mesagerilor cu hotărâre statornică, apoi alegerea mesagerilor, a profeților, a celor cu desăvârșită sinceritate, a martirilor și a celor dreptcredincioși.

Cuvântul *„ocrotire”* vine de la a ocroti un lucru, adică a-i pune o barieră care să îi oprească pe cei care se apropie de el. De aici și ocrotirea unui teren împotriva pășunatului pe el și alte asemenea întrebuințări.

Cuvântul janāb înseamnă *„latură”*. Tawḥīd este un substantiv pe tiparul taf'īl, derivat din *„unitate”*. El înseamnă a-L socoti pe Allah Preaînaltul Unicul în ceea ce I se cuvine în privința stăpânirii, a adorării, a numelor și a însușirilor.
Cuvintele *„și închiderea oricărei căi”*: pe lângă ocrotire, el nu a lăsat porțile deschise ca să intre cine voiește, ci a închis orice cale care duce la asociere, întrucât asocierea este cel mai mare dintre păcate. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾

Allah nu iartă să I se facă asociați, dar iartă ceea ce este mai prejos de aceasta cui voiește
[An-Nisā': 48]

.

Șeicul al-Islām Ibn Taymiyyah a spus că Allah nu iartă asocierea minoră, datorită formulării generale *«să I se facă asociați»*. Potrivit acestei opinii, toate celelalte păcate sunt mai prejos de ea, după cuvintele Sale:

﴿وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾

Dar iartă ceea ce este mai prejos de aceasta cui voiește

. Aceasta cuprinde păcatele mari și pe cele mici. Asocierea nu este un lucru neînsemnat, care să fie tratat cu ușurință. Ea strică inima și intenția, iar când intenția este stricată, și fapta este stricată, fiindcă fapta se întemeiază pe intenție. Preaînaltul spune:

﴿مَن كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ۝ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Celor care voiesc viața lumească și podoaba ei le vom răsplăti pe deplin faptele lor în această lume și nu vor fi nedreptățiți în ea. Aceștia sunt cei care nu vor avea în Viața de Apoi decât Focul. Zadarnic va fi ceea ce au făcut în ea și fără valoare ceea ce au săvârșit

[Hūd: 15, 16]

. Iar Profetul ﷺ a spus: *«Faptele sunt numai potrivit*

intențiilor».[382]

Așadar, Mesagerul ﷺ a ocrotit tawḥīd-ul cu o ocrotire temeinică și a închis orice cale care duce la asociere, fie și de departe. Cel care urmează o cale ajunge la capătul ei, iar Satana îi înfrumusețează omului faptele rele puțin câte puțin, până când ajunge la țintă.

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ﴾

V-a venit un Mesager dintre voi, căruia îi este greu să vă vadă suferind

,[383] *până la sfârșitul versetului.*

Cuvintele

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ﴾

V-a venit un Mesager dintre voi

: propoziția este întărită prin trei mijloace: jurământul, lām și qad. Întărirea privește tot ceea ce cuprinde ea: că el este Mesager, că este dintre ei, că îi este greu ceea ce ne este nouă greu și că este plin de bunătate și milostiv față de credincioși. Jurământul se referă la toate aceste patru însușiri.

382 Relatat de al-Bukhārī, Începutul revelației, nr. 1, și de Muslim, Cartea conducerii, 3/1515.

383 Sura At-Tawbah, versetul 128.

Despre adresarea din cuvintele *«V-a venit»* s-a spus că îi privește pe arabi, datorită expresiei *«dintre voi»*, fiindcă Mesagerul ﷺ este dintre arabi. Preaînaltul spune:

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ﴾

El este Cel care a trimis printre cei neștiutori de carte un Mesager dintre ei
[Al-Jumuʿah: 2]

. Este posibil ca adresarea să fie generală, către întreaga comunitate, iar expresia *„dintre voi”* să se refere aici la neamul omenesc. Adică el nu este dintre djinni și nici dintre îngeri, ci este din același neam omenesc ca voi, după cum Preaînaltul spune:

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾

El este Cel care v-a creat dintr-un singur suflet
[Al-Aʿrāf: 189]

.

Prima posibilitate ridică o dificultate, deoarece Profetul ﷺ a fost trimis tuturor oamenilor, arabi și nearabi. Se poate răspunde însă că arabii au primit această adresare fiindcă binefacerea lui Allah față de ei, prin el, este mai mare decât față de ceilalți, întrucât el era dintre ei. Fără îndoială, aceasta este o cinstire pentru ei.

A doua posibilitate este de preferat datorită caracterului general și cuvintelor Sale:

﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ﴾

Allah le-a făcut o mare binefacere credincioșilor când a trimis printre ei un Mesager dintre ei înșiși
[Āl ʿImrān: 164]

. Când i-a avut în vedere pe arabi, a spus minhum, *„dintre ei”*, și nu min anfusihim, *„dintre ei înșiși”*. Allah Preaînaltul spune:

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ﴾

El este Cel care a trimis printre cei neștiutori de carte un Mesager dintre ei

. Iar despre Ibrāhīm și Ismāʿīl, Preaînaltul relatează:

﴿رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ﴾

Domnul nostru, trimite printre ei un Mesager dintre ei
[Al-Baqarah: 129]

. Prin urmare, când apare min anfusihim, este avută în vedere întreaga comunitate, iar când apare minhum, sunt avuți în vedere arabii. Potrivit celei de-a doua posibilități, versetul nu ridică nicio dificultate.

Cuvântul *„Mesager”* înseamnă un mesager de la Allah, după cum Preaînaltul spune:

﴿رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُّطَهَّرَةً﴾

Un Mesager de la Allah, care citește foi curate
[Al-Bayyinah: 2]

. Tiparul faʿūl are aici sensul unui participiu pasiv: *„trimis”*.

Expresia *«dintre voi»* a fost explicată mai înainte.

Cuvântul ʿazīz înseamnă aici *„greu”*, întrucât rădăcina alcătuită din ʿayn și zāy indică în limba arabă tăria. De aici expresia arḍ ʿazāz, adică un pământ tare, solid. Sensul este că îi este greu ceea ce vă pricinuiește vouă greutate. De aceea a fost trimis cu religia dreaptă și îngăduitoare. Ori de câte ori a avut de ales între două lucruri, l-a ales pe cel mai ușor, câtă vreme nu era un păcat. Aceasta ține de ușurarea cu care a fost trimis Mesagerul ﷺ. Cuvintele mā ʿanittum: mā este o particulă care formează un substantiv verbal, nu un pronume relativ. Sensul este *„suferința voastră”*, adică *„greutatea voastră”*, întrucât ʿanat înseamnă greutate. Preaînaltul spune:

﴿ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنكُمْ﴾

Aceasta este pentru cel dintre voi care se teme de greutate
[An-Nisāʾ: 25]

. Verbul de după mā este interpretat ca un substantiv verbal la nominativ. Dar ce îi determină nominativul? Răspunsul diferă după analiza lui ʿazīz. Dacă spunem că ʿazīz este un atribut al lui *„Mesager”*, construcția cu valoare de substantiv verbal este subiectul lui: *„Îi este grea suferința voastră”*. Dacă spunem că ʿazīz este un predicat așezat înaintea subiectului, *„suferința voastră”* devine subiect, iar întreaga propoziție este un atribut al lui *„Mesager”*. Sau se poate spune că ʿazīz este subiectul nominal, iar *„suferința voastră”* este subiectul gramatical care ține locul

predicatului, potrivit opiniei gramaticienilor din Kūfah, la care Ibn Mālik a făcut aluzie prin cuvintele:

Poate fi admisă și o construcție precum: *„Izbânditori sunt cei cu dreaptă judecată”*.

Cuvintele *«plin de grijă pentru voi»*: grija înseamnă depunerea efortului pentru a dobândi un lucru urmărit. Sensul este că el își dă toată silința pentru binele vostru. El îmbină două lucruri: îndepărtarea a ceea ce este neplăcut, arătată de cuvintele

﴿عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ﴾

îi este greu să vă vadă suferind

, și dobândirea a ceea ce este iubit, arătată de cuvintele *«plin de grijă pentru voi»*. Profetul ﷺ reunea aceste două însușiri. Faptul că el avea acest caracter măreț este o binefacere a lui Allah față de noi și față de Mesager ﷺ. Acest caracter este înfățișat de cuvintele Preaînaltului:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

Tu ai, într-adevăr, un caracter măreț
[Al-Qalam: 4]

.

Cuvintele

﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

plin de bunătate și milostiv față de credincioși

: *„față de credincioși”* este o construcție prepoziționlă cu rol de predicat așezat înainte; *„plin de bunătate”* este subiectul nominal așezat după el, iar *„milostiv”* este un al doilea subiect nominal. Așezarea predicatului înainte exprimă restrângerea la cei

menționați. Ra'fah este mila cea mai puternică și mai delicată. Mila este o sensibilitate a inimii care cuprinde tandrețea și compasiunea față de cel căruia i se arată milă, aducându-i binele și îndepărtând de la el răul.
Când spunem *„o sensibilitate a inimii"*, avem în vedere făptura. În privința lui Allah Preaînaltul, nu explicăm mila în acest fel, întrucât nimic nu este asemenea Lui. Mila lui Allah este mai mare decât mila făpturii. Mila făpturii nu se apropie de ea și nu îi seamănă. S-a consemnat autentic că Profetul ﷺ a spus:

> *«Allah are o sută de părți de milă. A pus din ele o singură parte prin care făpturile își arată milă unele altora, de când au fost create și până în Ziua Învierii; până și animalul își ridică copita deasupra puiului său, de teamă să nu-l rănească»*

.[384] Cine poate număra, ca întindere, această milă aflată între făpturi de la crearea lor până în Ziua Învierii? Cine îi poate cuprinde felul? Nimeni în afară de Allah, Cel Atotputernic și Măreț, care a creat-o. Aceasta este o singură parte de milă. În Ziua Învierii, El va arăta milă făpturilor prin nouăzeci și nouă de părți, pe lângă cea dintâi. Se apropie oare mila făpturii de această milă? Răspuns: nicidecum, nu se apropie. Ceea ce este comun, ca sens, între mila Creatorului și mila făpturii este că ea este o însușire care cere binefacere față de cel căruia i se arată milă. Mila Creatorului nu este creată, fiindcă este una dintre însușirile Sale. Mila făpturii este creată, fiindcă este una dintre însușirile făpturii. Însușirile Creatorului nu se pot desprinde de El ca să treacă într-o făptură. Dacă am spune aceasta, am afirma că însușirile Creatorului sălășluiesc în făptură, ceea ce nu este posibil. Numai Creatorul are însușirile Sale, iar făptura are propriile ei însușiri. Însă însușirile Creatorului au efecte care se arată în făptură. Aceste efecte sunt mila prin care ne arătăm milă unii altora.
Cuvintele

384 Din hadithul lui Abū Hurayrah. Relatat de al-Bukhārī, Cartea bunei purtări, capitolul despre faptul că Allah a împărțit mila în o sută de părți (4/91), și de Muslim, Cartea căinței, capitolul despre întinderea milei lui Allah, nr. 2752 și 2753 (4/2108).

﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

plin de bunătate și milostiv față de credincioși

înseamnă că Profetul ﷺ nu este plin de bunătate și milostiv față de necredincioși, ci este aspru cu ei, după cum Allah l-a descris pe el și pe companionii săi:

﴿مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾

Muḥammad este Mesagerul lui Allah. Cei care sunt împreună cu el sunt aspri cu necredincioșii și milostivi între ei
[Al-Fatḥ: 29]

.

Cuvintele *«Iar dacă se întorc»* înseamnă: dacă se îndepărtează în pofida acestei lămuriri clare despre însușirile Mesagerului ﷺ. Aici se trece de la adresarea directă la vorbirea despre cei absenți, fiindcă întoarcerea lor în pofida acestei lămuriri este un lucru dezaprobat. De aceea nu li s-a adresat direct spunând *„dacă vă întoarceți”*. Specialiștii în retorică numesc aceasta iltifāt, *„schimbare a adresării”*. Dacă ar fi numită *„trecere”*, ar fi mai bine.

Cuvintele *«spune: Allah îmi este de ajuns»* îi sunt adresate Profetului ﷺ. Adică spune aceasta sprijinindu-te pe Allah, încrezându-te în El și căutând ocrotire la El: *„Allah îmi este de ajuns”*. Legătura dintre răspuns și condiție este limpede: dacă ei se îndepărtează, să nu te îngrijoreze îndepărtarea lor, ci spune cu limba și cu inima: *„Allah îmi este de ajuns”*. Ḥasbī este un predicat așezat înainte, iar numele lui Allah este subiectul nominal așezat după el. Este permisă și analiza inversă, făcând din ḥasbī subiectul nominal, iar din numele lui Allah predicatul. Dar, întrucât ḥasb

este nedefinit și nu devine definit prin construcția de anexare, este de preferat să îl considerăm predicat.

Cuvintele *«nu există altă divinitate în afară de El»* înseamnă că nimeni nu este adorat pe drept și nu merită adorarea în afară de Allah, Cel Atotputernic și Măreț.

Cuvintele *«în El mi-am pus încrederea»*: *„în El"* este o construcție prepozițională legată de *„mi-am pus încrederea"* și a fost așezată înainte pentru a exprima exclusivitatea. Tawakkul înseamnă sprijinirea pe Allah pentru dobândirea celor folositoare și îndepărtarea celor dăunătoare, având încredere în El și folosind mijloacele folositoare.

Cuvintele *«în El mi-am pus încrederea»*, împreună cu *«nu există altă divinitate în afară de El»*, reunesc unicitatea stăpânirii și unicitatea adorării. Allah Preaînaltul le aduce adesea împreună, precum în cuvintele:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

Numai pe Tine Te adorăm și numai de la Tine cerem ajutor

[Al-Fātiḥah: 5]

și

﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾

Adoră-L și pune-ți încrederea în El

[Hūd: 123]

.

Cuvintele

﴿وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾

El este Domnul Tronului măreț

: pronumele se referă la Allah, Slăvitul. *„Domnul Tronului”* înseamnă Creatorul lui. Legarea stăpânirii de Tron, deși stăpânirea lui Allah este generală, îi acordă Tronului cinstire și măreție. Legătura încrederii în Allah cu afirmația *«Domnul Tronului măreț»* este aceasta: Cel care este deasupra tuturor lucrurilor și deasupra Căruia nu este nimic nu poate fi învins de nimeni. El este vrednic ca numai în El să fie pusă încrederea.

Cuvântul *„Tron”*: unii oameni l-au explicat prin Kursī, iar apoi au explicat Kursī prin *„știință”*. Astfel nu ar mai exista nici Kursī, nici Tron. Această explicație este falsă. Corect este că Tronul este altceva decât Kursī, iar Kursī este altceva decât știința și nu poate fi explicat prin ea. Dimpotrivă, Kursī este una dintre făpturile măreațe ale lui Allah și cuprinde cerurile și pământul, iar Tronul este cu mult mai mare. De aceea a fost descris drept măreț în cuvintele Preaînaltului *«El este Domnul Tronului măreț»* [At-Tawbah: 129], drept slăvit în cuvintele *«Stăpânul Tronului slăvit»* [Al-Burūj: 15], potrivit lecturii cu kasrah la litera dāl, și drept nobil în cuvintele

﴿لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ﴾

Nu există altă divinitate în afară de El, Domnul Tronului nobil
[Al-Mu’minūn: 116]

. Aceasta deoarece el este cea mai mare și cea mai înaltă dintre făpturile despre care am primit cunoștință, iar Allah S-a înălțat deasupra lui. Aici se află o dovadă că un lucru creat poate fi descris prin cuvântul *„măreț”*, întrucât Tronul este creat. Tot astfel pot fi folosite *„milostiv”*, *„plin de bunătate”* și *„înțelept”*.

Faptul că două denumiri sunt la fel nu înseamnă că și cele desemnate sunt la fel. Dacă omul este plin de bunătate, nu rezultă că este asemenea Creatorului. Nu spune că, dacă omul aude, vede și știe, trebuie să fie asemenea Creatorului, pentru că Allah aude, vede și știe. După cum existența Creatorului, Slăvitul, nu înseamnă că Ființa Sa este asemenea ființelor create, nici

numele Sale nu trebuie să fie asemenea numelor făpturilor. Între acestea există o deosebire uriașă.
Cuvintele *«spune: Allah îmi este de ajuns»* înseamnă: El îmi este suficient. Așa trebuie credinciosul să își mărturisească sprijinirea pe Domnul său, mai ales într-o asemenea împrejurare, când oamenii îl părăsesc, fiindcă El a spus: *«Iar dacă se întorc».* Aceste cuvinte, prin care se afirmă că Allah este de ajuns, se rostesc în încercări grele. Le-a rostit Ibrāhīm când a fost aruncat în foc, precum și Profetul ﷺ și companionii săi când li s-a spus:

﴿إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾

Oamenii s-au adunat împotriva voastră, temeți-vă de ei! Dar aceasta le-a sporit credința și au spus: Allah ne este de ajuns și ce bun Ocrotitor este El!
[Āl ʿImrān: 173]

.

Observație: în expunerea celui de-al doilea verset se află învățături prin care Îi cerem lui Allah să aducă folos.

Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a relatat că Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: «Nu faceți din casele voastre morminte, și nu faceți din mormântul meu un loc de adunare repetată, și cereți binecuvântări pentru mine; căci binecuvântările voastre îmi ajung oriunde v-ați afla». Relatat de Abū Dāwūd cu un lanț ḥasan, ai cărui transmițători sunt demni de încredere.[385]

Cuvintele *«Nu faceți»*: propoziția exprimă aici o interdicție. Lā este particula interdicției, verbul se află la modul apocopat, marcat prin omiterea literei nūn, iar wāw este subiectul.

Cuvântul buyūt, *„case”*, este pluralul lui bayt. Casa este locul în care omul stă și locuiește, fie că este făcută din lut sau piatră, fie că este un cort ori altceva. Cel mai adesea sunt avute în vedere casele din lut și piatră.

Cuvântul *„morminte”* este al doilea complement al verbului *„faceți”*. Înțelesul acestei propoziții a fost discutat. Unii au spus: *„Nu le transformați în morminte”*, adică nu îngropați morții în ele. Acesta este, fără îndoială, sensul aparent al formulării. Împotriva lui s-a adus însă faptul că Profetul ﷺ a fost îngropat în casa sa. S-a răspuns că aceasta este una dintre particularitățile sale ﷺ. El a fost îngropat în casa sa din două motive:

1. Ceea ce s-a relatat de la Abū Bakr: el l-a auzit pe Profet ﷺ spunând: *«Niciun profet nu moare fără să fie îngropat în locul în care i-a fost luat sufletul».*[386] Unii învățați au considerat această relatare slabă.

385 Relatat de Aḥmad (2/367) și de Abū Dāwūd, Cartea riturilor pelerinajului, capitolul despre vizitarea mormintelor (2/534), fără ca acesta din urmă să facă vreo observație asupra lui. An-Nawawī l-a declarat autentic în Al-Adhkār, p. 93. Șeicul al-Islām a spus în Al-Iqtiḍā', p. 321: „Lanțul său este ḥasan, iar transmițătorii săi sunt cunoscuți și demni de încredere. Totuși, ʿAbd Allāh ibn Nāfiʿ aṣ-Ṣāʾigh, juristul, însoțitorul lui Mālik, are o anumită slăbiciune care nu afectează hadithul său”. Ibn Ḥajar l-a calificat drept ḥasan în Takhrīj al-Adhkār, după cum se arată în Al-Futūḥāt ar-Rabbāniyyah (3/313).

386 A fost menționat mai înainte, p. 488.

2. Ceea ce a relatat ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea: *«Se temea ca mormântul său să nu fie transformat într-un loc de rugăciune»*.[387]

Unii învățați au spus că sensul cuvintelor *«Nu faceți din casele voastre morminte»* este: nu le faceți asemenea mormintelor, adică asemenea cimitirului, în care nu vă rugați. Ei știau că în cimitire nu se face rugăciunea. Au susținut această explicație prin faptul că, în unele căi de transmitere, înaintea acestor cuvinte se află propoziția: *«Faceți o parte din rugăciunile voastre în casele voastre și nu le transformați în morminte»*. Aceasta arată că sensul este: nu părăsiți rugăciunea în ele.

Ambele înțelesuri sunt corecte. Nu este permis ca omul să fie îngropat în casa sa, ci trebuie îngropat alături de musulmani, fiindcă acesta este obiceiul urmat din vremea Profetului ﷺ până astăzi. Dacă este îngropat în casă, aceasta poate deveni o cale spre asociere, locul putând fi preamărit. El este lipsit de rugile musulmanilor care cer iertare pentru morții musulmani când vizitează cimitirele. În plus, îngreuiază situația moștenitorilor săi, care se pot sătura de acel loc ori se pot înfricoșa de el; dacă îl vând, nu mai valorează decât puțin. Lângă el se pot petrece gălăgie, joacă, vorbe fără rost și fapte interzise, contrare scopului Legiuitorului. Mesagerul ﷺ spune: *«Vizitați mormintele, căci ele vă amintesc de Viața de Apoi»*.[388]

Cât despre înțelesul *„Nu le faceți morminte”*, adică asemenea mormintelor prin lipsa rugăciunii în ele, acesta arată că se cuvine — dacă nu spunem chiar că este obligatoriu — ca omul să facă o parte din rugăciunile sale în casă și să nu o lase fără rugăciune. De aici mai reiese că ei știau că în cimitir nu se face rugăciunea. Așadar, interdicția privește părăsirea rugăciunii în case, pentru ca ele să nu semene cu cimitirele. Ea cuprinde o dovadă limpede că cimitirele nu sunt un loc pentru rugăciune. Aceasta este partea din hadith care dovedește tema capitolului, deoarece transformarea cimitirelor în locuri de rugăciune este o cauză foarte apropiată de asociere. S-a arătat că aceasta are două forme:

387 A fost menționat mai înainte, p. 486.

388 A fost menționat mai înainte, p. 524.

Prima: să se construiască o moschee deasupra lor.

A doua: să fie luate drept loc de rugăciune la care omul merge anume pentru a se ruga lângă ele.

Hadithul arată că este mai bine ca omul să facă o parte din rugăciunile sale în casă. Aceasta privește toate rugăciunile voluntare, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *«Cea mai bună rugăciune a omului este în casa sa, în afară de cea obligatorie».*[389] Fac excepție cele despre care Legea a arătat că se fac în moschee, precum rugăciunea eclipsei și rugăciunea de noapte în Ramaḍān. Aceasta se aplică chiar dacă te afli în Medina Profetului, fiindcă Profetul ﷺ a spus aceste cuvinte pe când era în Medina. Înmulțirea răsplății privește rugăciunile obligatorii ori pe cele voluntare pentru care rugăciunea în comun este recomandată prin Sunnah.

Cuvântul ʿīd desemnează o faptă care se repetă prin obișnuință ori un loc la care se revine în mod repetat. Dacă omul se obișnuiește să facă ceva, de pildă să pregătească mâncare și să cheme oamenii de fiecare dată când se împlinește un an, aceasta se numește ʿīd, fiindcă a făcut din ea ceva care revine și se repetă.

Tot de ʿīd ține obișnuința de a reveni la un anumit lucru, precum ceea ce fac unii neștiutori în luna Rajab, numind aceasta *„vizita din Rajab”*. Ei merg de la Mecca la Medina și vizitează, după cum pretind, mormântul Profetului ﷺ. Când se apropie de Medina, li se aud strigătele. Mai înainte mergeau de la Mecca la Medina numai pe măgari, iar când au apărut mașinile au început să meargă cu mașina.

Care dintre cele două sensuri este avut în vedere în cuvintele Profetului ﷺ: primul, adică fapta care se repetă odată cu trecerea anilor, sau revenirea la un loc? Sensul aparent este al doilea: nu reveniți la mormântul meu făcând din aceasta un obicei, fie că îl legați de an, de lună ori de săptămână, căci el ﷺ a interzis aceasta. Mormântul este vizitat pentru un motiv: de pildă, omul se

389 Din hadithul lui Zayd ibn Thābit. Relatat de al-Bukhārī, Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre rugăciunea de noapte (1/239), și de Muslim, Cartea rugăciunii călătorilor, capitolul despre recomandarea rugăciunii voluntare în casa sa (1/539).

întoarce dintr-o călătorie și merge să îl viziteze ori îl vizitează pentru a-și aminti de Viața de Apoi, asemenea celorlalte morminte.

Unii oameni din Medina merg la mormântul Profetului ﷺ după fiecare rugăciune de Fajr ca să îl salute, făcând din aceasta un obicei în fiecare dimineață. Ei cred că este asemenea vizitării lui în timpul vieții. Aceasta ține de neștiință. Ei nu știu că, dacă îl salută din orice loc, salutul lor îi ajunge.

Cuvintele *«cereți binecuvântări pentru mine»* sunt o poruncă. Adică spuneți: *„O, Allah, binecuvântează-l pe Muḥammad!”*. Allah a poruncit aceasta în cuvintele:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

Allah și îngerii Săi trimit binecuvântări asupra Profetului. Voi, cei care credeți, cereți binecuvântări pentru el și salutați-l cu un salut deplin!

[Al-Aḥzāb: 56]

.

Meritul cererii de binecuvântări pentru Profet ﷺ este cunoscut. Dintre răsplățile ei: celui care cere o dată binecuvântări pentru el, Allah îi trimite pentru aceasta zece binecuvântări.[390] Ṣalāh a lui Allah asupra Mesagerului Său nu are însă sensul pe care i l-au dat unii învățați: că ṣalāh de la Allah înseamnă milă, de la îngeri cerere de iertare, iar de la oameni rugă. Această explicație nu este corectă. Ṣalāh a lui Allah asupra omului este lauda Sa la adresa lui în adunarea cea mai înaltă, după cum a spus Abū al-ʿĀliyah, urmat de învățații care au cercetat temeinic chestiunea.

390 Relatat de Muslim, Cartea rugăciunii, capitolul despre recomandarea ca cel care aude chemarea la rugăciune să repete cuvintele muezinului (1/288), de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr ibn al-ʿĀṣ, Allah să fie mulțumit de amândoi.

Falsitatea primei opinii este arătată de cuvintele Preaînaltului:

﴿أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ﴾

Aceștia au asupra lor binecuvântări de la Domnul lor și milă
[Al-Baqarah: 157]

. Mila este legată prin conjuncție de binecuvântări, iar regula de bază a acestei legături este deosebirea dintre cele două. În plus, mila poate privi pe oricine. De aceea, învățații sunt de acord că se poate spune despre cineva: *„Allah să aibă milă de el”*, dar au avut opinii diferite dacă se poate spune: *„Allah să trimită ṣalāh asupra lui”*. Cine cere o dată binecuvântări pentru Muḥammad ﷺ este lăudat de Allah de zece ori în adunarea cea mai înaltă. Aceasta este o mare binefacere.

Cuvintele *«căci binecuvântările voastre îmi ajung oriunde v-ați afla»*: ḥaythu este un adverb invariabil, cu terminația în ḍammah, având funcție sintactică de acuzativ. Se întâlnesc formele ḥaythu, ḥawthu și ḥāthu, însă ultimele sunt rare.

Cum îi ajung binecuvântările cerute pentru el? Răspuns: când întâlnim un asemenea text, care privește lucrurile nevăzute, trebuie să spunem că felul este necunoscut. Nu știm prin ce mijloc îi ajung. Totuși, s-a relatat de la Profet ﷺ: *«Allah are îngeri care străbat pământul și îmi transmit salutul comunității mele»*.[391] Dacă relatarea este autentică, acesta este felul în care se petrece.

Cuvintele *„Relatat de Abū Dāwūd cu un lanț ḥasan, ai cărui transmițători sunt demni de încredere”*: din punctul de vedere al terminologiei, cele două caracterizări par diferite. Știm însă că, în cazul unui hadith ḥasan, precizia transmițătorului este mai redusă; sensul este că el are un anumit grad de credibilitate. Cuvintele autorului, Allah să aibă milă de el, se împacă astfel cu afirmația lui despre relatarea lui Abū Dāwūd cu un lanț ḥasan:

391 Relatat de Aḥmad în Al-Musnad (1/387), de an-Nasāʾī, Cartea uitării în rugăciune, capitolul despre salutul adresat Profetului ﷺ (3/43), și de alții, din hadithul lui Ibn Masʿūd. Ibn al-Qayyim a spus în Jalāʾ al-Afhām, p. 23: „Acesta este un lanț autentic”.

prin credibilitate nu se înțelege gradul ei cel mai înalt. Dacă ar fi atins gradul cel mai înalt, hadithul ar fi fost ṣaḥīḥ. Credibilitatea transmițătorului ține de îndeplinirea a două însușiri: integritatea morală și precizia. Dacă precizia este mai redusă, se reduce și gradul de credibilitate, după cum acesta se reduce și când integritatea este mai redusă. Cele două formulări se împacă, așadar, înțelegând prin credibilitate existența ei în sens general. Totuși, după părerea mea, fără îndoială că afirmația *„ḥasan”*, urmată de *„transmițătorii săi sunt demni de încredere”*, indică un grad mai înalt decât simplul *„ḥasan”*. Asemenea este exprimarea lui Ibn Ḥajar în Taqrīb at-Tahdhīb: *„sincer, dar face greșeli”*; uneori spune numai *„sincer”*. *„Sincer”* este o apreciere mai puternică. Prin urmare, aprecierea favorabilă a celui descris ca sincer este mai puternică decât a celui despre care se spune că face greșeli. Să nu spună cineva că expresia *„face greșeli”* nu îi adaugă o slăbiciune, fiindcă nu există om care să nu greșească. Răspundem: aceasta nu este corect, căci prin *„face greșeli”* nu se are în vedere greșeala de care nimeni nu este ferit. Dacă greșelile sale nu ar fi fost frecvente, nu l-ar fi descris astfel.

S-a relatat de la ʿAlī ibn al-Ḥusayn, Allah să fie mulțumit de el, că a văzut un bărbat care venea la o deschizătură aflată lângă mormântul Profetului ﷺ, intra în ea și se ruga. ʿAlī ibn al-Ḥusayn l-a oprit și a spus: „Să nu vă spun un hadith pe care l-am auzit de la tatăl meu, de la bunicul meu, de la Mesagerul lui Allah ﷺ?”. El a spus: «Nu faceți din mormântul meu un loc de adunare repetată și nici din casele voastre morminte. Cereți binecuvântări pentru mine, căci salutul vostru îmi ajunge oriunde v-ați afla». Relatat în Al-Mukhtārah.[392]

392 Relatat de al-Bukhārī în At-Tārīkh al-Kabīr (2/186) și de Abū Yaʿlā, după cum se arată în Majmaʿ az-Zawāʾid (4/3). Al-Haythamī a spus: „În lanț se află Jaʿfar ibn Ibrāhīm al-Jaʿfarī. Abū Ḥātim l-a menționat fără să îl critice, iar ceilalți transmițători sunt demni de încredere”. În el se află și ʿAlī ibn ʿUmar ibn al-Ḥusayn, a cărui credibilitate nu este cunoscută, după cum se arată în At-Taqrīb (2/41). L-a relatat și aḍ-Ḍiyāʾ în Al-Mukhtārah, după cum se arată în Iqtiḍāʾ aṣ-Ṣirāṭ al-Mustaqīm, p. 322.

Cuvintele *„de la ʿAlī ibn al-Ḥusayn”*: el este ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn ʿAlī ibn Abī Ṭālib, numit Zayn al-ʿĀbidīn, unul dintre cei mai de seamă membri ai familiei Profetului în știință, asceză și înțelegerea religiei. Al-Ḥusayn este cunoscut: fiul Fāțimei, Allah să fie mulțumit de ea, iar tatăl său este ʿAlī, Allah să fie mulțumit de el.

Cuvintele *„venea la o deschizătură”*: fără îndoială, acest bărbat nu revenea la acea deschizătură decât fiindcă socotea că ea are un merit și o însușire aparte. A crede că ruga lângă mormânt are un merit aparte deschide o poartă și o cale spre asociere. Mai mult, în cazul oricărei adorări săvârșite lângă mormânt nu este permis să se creadă că are un merit aparte, fie că este vorba despre rugăciune, rugă ori recitare. De aceea spunem că recitarea lângă mormânt este dezaprobată dacă omul crede că recitarea în acel loc este mai bună.

Cuvintele *„l-a oprit”* înseamnă că i-a cerut să înceteze.

Cuvintele *„Să nu vă spun un hadith?”*: a folosit pluralul *„să vă spun”*, deși bărbatul era unul singur. Se pare că el se afla împreună cu însoțitorii săi și le vorbea când a venit acel bărbat la deschizătură. Ală este o particulă care exprimă o propunere: *„Vă propun să vă spun”*. Rolul ei este să atragă atenția celui căruia i se vorbește asupra celor ce urmează să îi fie relatate.

Cuvintele *„de la tatăl meu, de la bunicul meu”*: tatăl său este al-Ḥusayn, iar bunicul său, ʿAlī ibn Abī Ṭālib.

Cuvintele *„de la Mesagerul lui Allah ﷺ”*: lanțul este neîntrerupt. El conține transmiterea prin formula ʿan, *„de la”*, dar aceasta nu dăunează, fiindcă nu provine de la cineva cunoscut pentru tadlīs și este înțeleasă ca transmitere prin auzire directă.

Cuvintele *«Nu faceți din mormântul meu un loc de adunare repetată»* se explică asemenea hadithului precedent: el a interzis ca mormântul său să fie luat drept un loc la care se revine în mod obișnuit și repetat, fiindcă aceasta este o cale spre asociere.

Cuvintele *«și nici din casele voastre morminte»* au fost explicate mai înainte.

Cuvintele *«Cereți binecuvântări pentru mine, căci salutul vostru îmi ajunge oriunde v-ați afla»*: aceasta este formularea, însă mă

îndoiesc de corectitudinea ei, întrucât *„Cereți binecuvântări pentru mine”* ar cere să urmeze *„căci binecuvântările voastre îmi ajung”*. S-ar putea spune însă că este o construcție prin elipsă și explicitare. Sensul este: cereți binecuvântări pentru mine și salutați-mă, căci salutul și binecuvântările voastre îmi ajung. Este ca și cum ar fi pomenit ambele fapte și ambele temeiuri, dar din prima a omis ceea ce era indicat de a doua, iar din a doua, ceea ce era indicat de prima.

Cuvintele *«Cereți binecuvântări pentru mine»* au fost explicate mai înainte. Sensul este: cereți binecuvântări pentru mine oriunde v-ați afla. Nu este nevoie să veniți la mormânt ca să mă salutați și să cereți acolo binecuvântări pentru mine.

Cuvântul *„îmi ajunge”*: s-a explicat mai înainte cum îi ajunge Profetului ﷺ.

Cuvintele *„Relatat în Al-Mukhtārah”*: cel care a relatat este autorul acestei cărți. Al-Mukhtārah este titlul cărții, adică *„Hadithurile alese”*. Autorul este aḍ-Ḍiyāʾ Muḥammad ibn ʿAbd al-Wāḥid al-Maqdisī, dintre hanbaliți. Cât de puțină este preocuparea pentru hadith între hanbaliți — adică cât de puțini sunt specialiștii în hadith! Acesta este un lucru dintre cele mai uimitoare: adepții imamului Aḥmad au transmis mai puține hadithuri în comparație cu șafiții. La hanbaliți, Allah să aibă milă de ei, a predominat jurisprudența alături de hadith, astfel încât au devenit specialiști în hadith și juriști. Însă ei, Allah să aibă milă de ei, sunt oameni: când iau dintr-o știință, aceasta restrânge locul celeilalte. Cât despre hanafiți, ei s-au ocupat de jurisprudență, dar cunoștințele lor în hadith au fost mai reduse. De aceea sunt numiți *„adepții opiniei”*, adică ai rațiunii și analogiei, din pricina numărului redus de hadithuri pe care le aveau. Șafiții au acordat cea mai mare atenție hadithului și exegezei, la fel și malikiții. Hanbaliții se află la mijloc, iar hanafiții au fost cei mai puțin preocupați de acestea, deși au și ei cărți de hadith.

Învățăturile acestui capitol

Învățăturile acestui capitol

Primul: explicarea versetului din Barāʾah.

Primul: explicarea versetului din Barāʾah. Aceasta a fost făcută la începutul capitolului.

Al doilea: îndepărtarea comunității sale cât mai mult de acest hotar ocrotit.

Al doilea: îndepărtarea de către el ﷺ a comunității sale cât mai mult de acest hotar ocrotit. Se deduce din cuvintele: *«Nu faceți din casele voastre morminte și nu faceți din mormântul meu un loc de adunare repetată».*

Al treilea: pomenirea grijii sale pentru noi, a bunătății și a milei sale.

Al treilea: pomenirea grijii sale pentru noi, a bunătății și a milei sale. Aceasta este menționată în versetul din Barāʾah.

Al patrulea: interdicția sa de a-i vizita mormântul într-un anumit fel, deși vizitarea lui este una dintre cele mai bune fapte.

Al patrulea: interdicția sa de a-i vizita mormântul într-un anumit fel. Se deduce din cuvintele *«Nu faceți din mormântul meu un loc de adunare repetată».* Cuvântul ʿīd arată felul anume interzis. Vizitarea mormântului Profetului ﷺ este una dintre cele mai bune fapte din această categorie, fiindcă ea cuprinde salutul adresat lui, iar dreptul său ﷺ este mai mare decât al altora. În privința amintirii Vieții de Apoi, însă, nu există deosebire între mormântul său și mormântul altcuiva.

Al cincilea: interdicția sa de a înmulți vizitele.

Al cincilea: interdicția sa de a înmulți vizitele. Se deduce din cuvintele *«Nu faceți din mormântul meu un loc de adunare repetată»*. Aceasta nu presupune neapărat vizite dese: omul poate veni numai după un an și totuși să fi făcut din el un ʿīd, întrucât și în aceasta există un fel de înmulțire.

Al șaselea: îndemnul său de a face rugăciunea voluntară în casă.

Al șaselea: îndemnul său de a face rugăciunea voluntară în casă. Se deduce din cuvintele *«Nu faceți din casele voastre morminte»*. S-a arătat că acestea au două înțelesuri:

Primul înțeles: să nu fie îngropați morții în casă; acesta este sensul aparent al propoziției.

Al doilea, care decurge din sens: să nu fie părăsită rugăciunea în ea.

Al șaptelea: ei știau că în cimitir nu se face rugăciunea.

Al șaptelea: ei știau că în cimitir nu se face rugăciunea. Se deduce din cuvintele *«Nu faceți din casele voastre morminte»*, fiindcă, potrivit unuia dintre cele două înțelesuri, sensul este: nu părăsiți rugăciunea în ele. Rezultă că ei știau că în cimitire nu se face rugăciunea.

Al optulea: motivul acestei interdicții este că binecuvântările și salutul omului îi ajung chiar dacă se află departe. Nu este nevoie de ceea ce își închipuie cel care voiește apropierea.

Al optulea: motivul acestei interdicții este că binecuvântările și salutul omului îi ajung chiar dacă se află departe. Nu este nevoie de ceea ce își închipuie cel care voiește apropierea. El ﷺ a interzis ca mormântul său să fie făcut un loc de adunare repetată deoarece binecuvântările îi ajung oriunde s-ar afla omul; nu este nevoie să vină la mormântul său. De aceea îl salutăm și cerem binecuvântări pentru el din orice loc, iar salutul și binecuvântările

îi ajung. Din acest motiv, ʿAlī ibn al-Ḥusayn a spus: *«Tu și cel aflat în al-Andalus sunteți la fel».*

Al nouălea: în al-barzakh, îi sunt înfățișate Profetului ﷺ faptele comunității sale privind binecuvântările și salutul adresate lui.

Al nouălea: în al-barzakh, îi sunt înfățișate Profetului ﷺ faptele comunității sale privind binecuvântările și salutul adresate lui. Adică numai acestea. Oricine cere binecuvântări pentru el ori îl salută, binecuvântările și salutul său îi sunt înfățișate. Aceasta se deduce din cuvintele: *«Căci salutul vostru îmi ajunge oriunde v-ați afla».*

23 Adorarea idolilor în această comunitate

Autorul a inclus acest capitol pentru a respinge argumentul celor care spun că asocierea nu poate apărea în această comunitate. Ei au negat că adorarea mormintelor și a celor apropiați de Allah ar fi asociere, susținând că această comunitate este ferită de ea, pe baza cuvintelor Profetului ﷺ: *«Satana a pierdut nădejdea că va fi adorat de cei care se roagă în Peninsula Arabică, însă caută să îi învrăjbească între ei».*[393]

Răspunsul la aceasta a fost dat mai înainte, la explicarea celei de-a optsprezecea învățături din capitolul despre cel care caută binecuvântare printr-un copac, o piatră ori ceva asemănător.

Cuvintele *„unii din această comunitate"* înseamnă că nu întreaga comunitate. În această comunitate există un grup care va rămâne ajutat întru adevăr până la venirea Ceasului. Totuși, la sfârșitul vremurilor va veni un vânt care va lua sufletul fiecărui musulman, astfel încât nu vor rămâne decât cei mai răi oameni.

Cuvântul taʿbudu, cu fatḥah la tāʾ: în unele exemplare apare yaʿbudu, cu fatḥah la yāʾ, litera cu două puncte dedesubt. Lectura yaʿbudu nu ridică nicio dificultate, fiindcă baʿḍ, *„o parte"*, este masculin. Lectura taʿbudu intră sub regula arătată de Ibn Mālik:

Uneori, al doilea îi dă celui dintâi
un gen feminin, dacă cel dintâi poate fi omis.

Ei au dat ca exemplu construcția *„I-au fost tăiate unele degete"*. Acordul la feminin se datorează aici cuvântului *„degete"*, nu lui baʿḍ, *„o parte"*. Așadar, dacă versiunea taʿbudu este corectă, primul termen al construcției de anexare a preluat genul feminin de la cel de-al doilea.

Cuvântul awthān, *„idoli"*, este pluralul lui wathan: orice lucru adorat în afara lui Allah.

393 A fost menționat mai înainte, p. 253.

Autorul a menționat în acest capitol mai multe versete:

Și cuvintele Preaînaltului:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Carte, care cred în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt?

.[394]

Primul verset, cuvintele Preaînaltului *«Nu ai văzut?»*: întrebarea urmărește aici confirmarea și stârnirea uimirii. Vederea este cea cu ochii, dovadă fiind legarea verbului de prepoziția ilā. Când se leagă de ilā, el capătă sensul de a privi. Adresarea este fie către Profet ﷺ, fie către oricine poate primi această adresare: *„Nu ai văzut, tu, cel căruia i se vorbește?”*.

Cuvintele *«pe cei cărora li s-a dat»* înseamnă: li s-a oferit. Nu li s-a dat întreaga Carte, fiindcă au fost lipsiți de aceasta din cauza neascultării lor; ei nu au cunoașterea deplină a celor aflate în Carte.

Cuvintele *«o parte din Carte»*, adică din Cartea revelată: prin Carte sunt avute în vedere Tora și Evanghelia. S-a dat ca exemplu Kaʿb ibn al-Ashraf. Când a venit la Mecca, politeiștii s-au adunat la el și i-au spus: *„Ce spui despre acest bărbat — adică despre Profet ﷺ — care a socotit mințile noastre neghioabe și s-a considerat mai bun decât noi?”*. El le-a răspuns: *„Voi sunteți mai buni decât Muḥammad”*. De aceea, la sfârșitul versetului se spune:

394 Sura An-Nisāʾ, versetul 51.

﴿وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَٰؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا﴾

Și spun despre cei care nu cred: Aceștia sunt mai bine călăuziți decât cei care cred

[An-Nisāʾ: 51]

.

Cuvintele

﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

cred în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt

înseamnă că le dau crezare, le acceptă și nu le resping. Dacă omul îi acceptă pe acești idoli, atunci a crezut în ei. Al-jibt este, după o părere, vrăjitoria; după alta, idolul. Opinia mai corectă este că termenul are un sens general, cuprinzând orice idol, vrăjitorie, ghicitorie ori altceva asemănător.

Aṭ-ṭāghūt este orice lucru prin care slujitorul depășește limita, fie că este ceva adorat, cineva urmat ori cineva ascultat. Ceva adorat: precum idolii. Cineva urmat: precum învățații rătăcirii. Cineva ascultat: precum conducătorii. Ascultarea lor în declararea drept interzis a ceea ce Allah a permis sau drept permis a ceea ce Allah a interzis se socotește o formă de adorare a lor.

Este avut în vedere cel care acceptă să fie adorat de ei. Sau se poate spune că este ṭāghūt din perspectiva celor care îl adoră, fiindcă ei au depășit limita în privința lui, așezându-l deasupra rangului pe care Allah i l-a dat. Adorarea lui de către ei este astfel o depășire a măsurii, deoarece au trecut limita prin aceasta.

Cuvântul ṭāghūt este derivat din ṭughyān, *„depășirea măsurii”*. Orice lucru prin care omul își depășește limita este socotit ṭāghūt.

Legătura versetului cu tema capitolului nu devine limpede decât prin hadithul: *«Veți urma negreșit căile celor dinaintea*

voastră». Dacă cei cărora li s-a dat o parte din Carte cred în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt, iar în această comunitate sunt unii care urmează căile celor dinaintea lor, rezultă că și în această comunitate sunt unii care cred în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt. Versetul corespunde astfel întocmai titlului capitolului.

Și cuvintele Preaînaltului:

﴿قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُم بِشَرٍّ مِّن ذَٰلِكَ مَثُوبَةً عِندَ اللَّهِ مَن لَّعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ﴾

Spune: Să vă vestesc despre ceva mai rău decât aceasta ca răsplată la Allah? Cei pe care Allah i-a blestemat, asupra cărora S-a mâniat, dintre care a făcut maimuțe și porci și care au adorat aṭ-ṭāghūt

.[395]

Al doilea verset, cuvintele Preaînaltului *«Spune: Să vă vestesc?»*: adresarea este către Profet ﷺ, ca răspuns pentru acei evrei care au luat religia Islamului în batjocură și în joacă.

Cuvântul *«să vă vestesc»* înseamnă: să vă înștiințez. Întrebarea urmărește confirmarea și trezirea interesului: *„Vă voi face cunoscută această veste”.*

Cuvintele *«mai rău decât aceasta»*: sharr este aici o formă de comparație. Forma sa de origine este asharr, însă hamzah a fost omis pentru ușurarea rostirii, din pricina folosirii frecvente. La fel, khayr este forma ușurată a lui akhyar, an-nās a lui al-unās, iar cuvântul Allāh provine, prin ușurare, din al-ilāh.

395 Sura Al-Mā'idah, versetul 60.

Cuvântul *«aceasta»* se referă la calea pe care se aflau Mesagerul ﷺ și companionii săi. Evreii pretindeau că ei erau cei aflați pe adevăr și că erau mai buni decât Mesagerul, Allah să trimită binecuvântări și pace asupra lui și a familiei sale, și decât companionii săi, iar Mesagerul ﷺ și companionii săi nu erau pe adevăr. De aceea, Allah Preaînaltul a spus: *«Spune: Să vă vestesc?»*.

Cuvintele *«ca răsplată la Allah»*: mathūbah este un complement de precizare pentru sharr, fiindcă sharr este o formă de comparație. Ceea ce vine după forma de comparație pentru a o lămuri se află la acuzativ cu rol de precizare, tamyīz. Ibn Mālik a spus:

Un substantiv nedefinit, lămuritor, cu sens de *„din”*,
este pus ca precizare la acuzativ de ceea ce a explicat.
Până la cuvintele sale:
Pe cel care are în sens rol de subiect pune-l la acuzativ
după comparativ, ca în: *„Tu ai un rang mai înalt”*.

Mathūbah vine din thāba–yathūbu, *„a se întoarce”*, și desemnează răsplata. Sensul este: mai rău decât aceasta ca răsplată la Allah.

Cuvintele *«la Allah»* înseamnă: în știința Sa și în răsplătirea Sa, fie ca pedeapsă, fie ca răsplată bună.

Cuvintele *«cei pe care Allah i-a blestemat»*: man este un pronume relativ, predicatul unui subiect nominal omis, subînțeles astfel: *„Acesta este cel pe care Allah l-a blestemat”*. Întrebarea se încheie la cuvintele *«ca răsplată la Allah»*, iar răspunsul ei este *«cei pe care Allah i-a blestemat»*. I-a blestemat înseamnă că i-a alungat și i-a îndepărtat de mila Sa.

Cuvintele *«asupra cărora S-a mâniat»* înseamnă că Și-a abătut mânia asupra lor. Mânia este una dintre însușirile reale ale lui Allah și cere pedepsirea celui împotriva căruia S-a mâniat. Nu este corect ca sensul ei să fie denaturat în *„pedepsire”*. Aceasta a fost explicată mai înainte, p. 514.

Regula generală la oamenii Sunnei este că versetele și hadithurile despre însușiri sunt înțelese potrivit sensului lor aparent, cuvenit lui Allah, Cel Atotputernic și Măreț. Ele nu sunt socotite de același fel cu însușirile făpturilor și nici nu sunt

denaturate, ajungând să fie negate de la Allah. Nu exagerăm nici în afirmare, nici în negare.

Cuvintele

﴿وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ﴾

dintre care a făcut maimuțe și porci

: qiradah este pluralul lui qird, maimuța, animalul cunoscut care seamănă cel mai mult cu omul. Khanāzīr este pluralul lui khinzīr, porcul, acel animal cunoscut și necurat pe care Allah l-a descris ca murdărie. Aici referirea este la evrei. Ei au fost blestemați, după cum Preaînaltul spune:

﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ...﴾

Cei care nu au crezut dintre fiii lui Isrā'īl au fost blestemați prin limba lui Dāwūd și a lui ʿĪsā, fiul Mariei...
[Al-Mā'idah: 78]

, până la sfârșitul versetului. Au fost transformați în maimuțe prin cuvintele Preaînaltului *«Fiți maimuțe alungate!»* [Al-Baqarah: 65], iar Allah S-a mâniat asupra lor, potrivit cuvintelor

﴿فَبَاءُوا بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ﴾

Și-au atras mânie peste mânie
[Al-Baqarah: 90]

.

Cuvintele *«și care au adorat aṭ-ṭāghūt»* au două lecturi, atât pentru cuvântul ʿabad, cât și pentru aṭ-ṭāghūt:

Prima: ʿabuda, cu ḍammah la bāʾ. Potrivit acesteia, tāʾ din aṭ-ṭāghūti are kasrah, deoarece cuvântul se află la genitiv într-o construcție de anexare.

A doua: ʿabada, cu fatḥah la bāʾ, ca verb la trecut legat de *«Allah i-a blestemat»*, propoziția care completează pronumele relativ. Adică: *„și cel care a adorat aṭ-ṭāghūt”*. Pronumele man, *„cel care”*, nu a fost repetat, deși distanța dintre părți este mare, fiindcă descrierea privește același grup. Dacă man ar fi fost repetat, s-ar fi putut înțelege că este vorba despre un alt grup, deși grupul este unul singur. Potrivit acestei lecturi, ʿabada este un verb la trecut, iar subiectul este un pronume subînțeles, huwa, *„el”*, care se referă la man din expresia *«cel pe care Allah l-a blestemat»*. Aṭ-ṭāghūta, cu fatḥah la tāʾ, este complementul direct. Înțelegem astfel că subiectul din propoziția relativă diferă de subiectul celei legate de ea: în prima, subiectul este Allah, iar subiectul lui ʿabada se referă la man.

În orice caz, este avut în vedere adoratorul lui aṭ-ṭāghūt. Deosebirea dintre cele două lecturi ale cuvântului privește numai bāʾ: în lectura verbală are fatḥah, iar în lectura nominală are ḍammah. Aṭ-ṭāghūt are fatḥah la sfârșit în lectura verbală, ʿabada aṭ-ṭāghūta, și kasrah în lectura nominală, datorită anexării: ʿabuda aṭ-ṭāghūti. Pentru construcția dintre ʿabad și aṭ-ṭāghūt au fost menționate douăzeci și patru de lecturi. Celelalte sunt însă lecturi necanonice, în afara celor două care aparțin celor șapte lecturi canonice: ʿabada și ʿabuda.

Și cuvintele Preaînaltului:

﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا﴾

Cei care aveau putere asupra treburilor lor au spus: Vom ridica negreșit deasupra lor un loc de rugăciune

---

.[396]

Al treilea verset, cuvintele Preaînaltului

﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا﴾

Cei care aveau putere asupra treburilor lor au spus: Vom ridica negreșit deasupra lor un loc de rugăciune

: versetul face parte din istorisirea oamenilor peșterii, o istorisire uimitoare, după cum Preaînaltul spune:

﴿أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا﴾

Socotești că oamenii peșterii și ai inscripției au fost o minune dintre semnele Noastre?
[Al-Kahf: 9]

. Erau niște tineri care au crezut în Allah și se aflau într-un ținut al asocierii. Au ieșit din el îndreptându-se către Allah, Cel Atotputernic și Măreț. Allah le-a înlesnit găsirea unei peșteri în care au intrat și au dormit un somn lung, de

﴿ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا﴾

trei sute de ani, la care au mai adăugat nouă
[Al-Kahf: 25]

. În somn nu aveau nevoie să mănânce ori să bea. Din înțelepciunea lui Allah făcea parte faptul că El îi întorcea spre dreapta și spre stânga, pentru ca sângele să nu stagneze într-una

396 Sura Al-Kahf, versetul 21.

dintre părți. Când au ieșit, l-au trimis pe unul dintre ei în cetate ca să le cumpere mâncare. În cele din urmă, locuitorii cetății au aflat despre ei și au spus: *„Trebuie să ridicăm deasupra mormintelor lor un loc de rugăciune”.*

Cuvintele

﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ﴾

Cei care aveau putere asupra treburilor lor au spus

se referă la conducătorii din acea vreme. Ei au spus, jurând și întărind afirmația:

﴿لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا﴾

Vom ridica negreșit deasupra lor un loc de rugăciune

. Construirea moscheilor deasupra mormintelor este una dintre căile care duc la asociere, după cum s-a arătat.

Învățăturile versetelor de mai înainte

Dintre învățăturile primului verset:

1. Este uimitor ca omului să i se dea o parte din Carte, iar apoi el să creadă în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt.

2. Știința poate să nu îl ferească pe cel care o are de neascultare. Cei cărora li s-a dat Cartea au crezut în necredință, iar cel care crede în necredință crede și în păcatele mai prejos de ea.

3. Este obligatorie respingerea lui al-jibt și a lui aṭ-ṭāghūt, fiindcă Allah Preaînaltul a pomenit credința în ele cu uimire și dezaprobare. Nu este permisă acceptarea lor.

4. Lucrul pentru care autorul a adus versetul: în această comunitate sunt unii care cred în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *«Veți urma negreșit căile celor dinaintea*

voastră».[397] Dacă între fiii lui Isrāʾīl au existat unii care credeau în ele, vor exista și în această comunitate unii care cred în ele.

Dintre învățăturile celui de-al doilea verset:

1. A-l face pe cel care se împotrivește să recunoască și a-i aduce o dovadă pe care nu o poate tăgădui. Adică să îi aduci celui care se împotrivește un lucru pe care nu îl poate nega. Evreii știu că între ei au fost oameni asupra cărora Allah S-a mâniat, pe care i-a blestemat și dintre care a făcut maimuțe și porci. Dacă ei recunosc aceasta, dar îi batjocoresc pe musulmani, le spunem: *„Cine este mai potrivit să fie ținta batjocurii: cei asupra cărora au venit aceste pedepse sau cei feriți de ele?”*. Răspuns: cei asupra cărora a venit pedeapsa sunt mai îndreptățiți să fie batjocoriți.

2. Oamenii au ranguri diferite la Allah, potrivit cuvintelor

﴿بِشَرٍّ مِّن ذَٰلِكَ مَثُوبَةً عِندَ اللَّهِ﴾

mai rău decât aceasta ca răsplată la Allah

. Fără îndoială, oamenii se deosebesc prin creșterea și scăderea credinței și prin răsplata care decurge din aceasta.

3. Starea rea a evreilor asupra cărora au venit aceste pedepse: blestemul, mânia, transformarea și adorarea lui aṭ-ṭāghūt.

4. Afirmarea faptelor lui Allah săvârșite prin voința Sa și a faptului că El, Slăvitul, face ceea ce voiește, potrivit cuvintelor *«Allah i-a blestemat»*. Blestemarea ține de însușirile faptelor Sale.

5. Afirmarea mâniei lui Allah, potrivit cuvintelor *«asupra cărora S-a mâniat»*.

6. Afirmarea puterii lui Allah, potrivit cuvintelor

﴿وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ﴾

dintre care a făcut maimuțe și porci

397 A fost menționat mai înainte, p. 241.

.

Sunt oare avute în vedere maimuțele și porcii care există astăzi? Răspuns: nu. În Ṣaḥīḥ Muslim s-a consemnat autentic de la Profet ﷺ că *«niciunui neam care a fost transformat nu îi rămân urmași»*.[398] În plus, maimuțele și porcii existau înainte de acea întâmplare. Prin urmare, maimuțele și porcii de astăzi nu sunt urmașii celor transformați.

7. Pedepsele sunt pe măsura faptelor. Cei care au fost transformați în maimuțe — iar maimuța este animalul care seamănă cel mai mult cu omul — au săvârșit o faptă care părea îngăduită și permisă, dar care era interzisă. Allah le interzisese pescuitul în ziua de sâmbătă, ca încercare din partea Sa. Când venea sâmbăta, marea se umplea de pești, care apăreau la suprafața apei; în celelalte zile, se ascundeau și nu venea niciunul. După ce a trecut mult timp astfel, ei au făcut plase: le puneau vinerea, lăsau peștii să intre în ele sâmbăta, iar duminica îi luau. Aceasta era o stratagemă care părea îngăduită, dar care, în realitatea și înțelesul ei, însemna tocmai săvârșirea păcatului. De aceea au fost transformați într-un animal care seamănă cu omul, dar nu este om: maimuța. Preaînaltul a spus: *«Fiți maimuțe alungate!»* [Al-Baqarah: 65]. Aceasta arată că răsplata este pe măsura faptei. Același lucru este arătat explicit de cuvintele Preaînaltului:

﴿فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنۢبِهِۦ﴾

Pe fiecare l-am pedepsit pentru păcatul său
[Al-ʿAnkabūt: 40]

.

8. Acești evrei au ajuns să-l adore pe ṭāghūt, potrivit cuvintelor: *«Și l-a adorat pe ṭāghūt»*. Fără îndoială că ei îl adoră

398 Din hadithul lui Ibn Masʿūd. Relatat de Muslim, Cartea predestinării, capitolul care arată că mijloacele de trai și termenele vieții... nu sporesc și nu scad față de ceea ce a fost predestinat, 4/2051.

până în prezent, căci l-au adorat pe Șeitan, i-au dat ascultare și nu au ascultat de Allah și de Trimisul Său.
Versetul cuprinde o observație gramaticală interesantă în privința expresiilor ʿalayhi, *«asupra lui»*, și minhum, *«dintre ei»*, din cuvintele Preaînaltului:

﴿مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ﴾

Cel pe care Allah l-a blestemat, asupra căruia S-a mâniat și dintre care a făcut maimuțe și porci

. Pronumele hāʾ din laʿanahu, *«l-a blestemat»*, și pronumele din wa-ghaḍiba ʿalayhi, *«S-a mâniat asupra lui»*, sunt la singular, iar minhum, *«dintre ei»*, este la plural, deși antecedentul este același: man, *«cel care»*.

Răspunsul este că, la singular, s-a ținut seama de forma cuvântului, iar la plural, de înțelesul său. Man este un pronume relativ care poate desemna atât singularul, cât și alte numere. Ibn Mālik a spus:

Iar man, mā și al sunt asemenea celor amintite.

După ce a menționat pronumele relative la singular, dual și plural, de gen masculin și feminin, a spus: *„Iar man, mā..."* și așa mai departe.
El a spus:

﴿مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ﴾

Cel pe care Allah l-a blestemat, asupra căruia S-a mâniat și dintre care a făcut maimuțe

. Nu a spus: *„Și i-a făcut maimuțe"*, deoarece blestemul și mânia îi cuprind pe toți, în vreme ce pedeapsa transformării în maimuțe

și porci îi privește doar pe unii dintre ei, fără să-i cuprindă pe toți fiii lui Israel.

Printre învățăturile celui de-al treilea verset se numără:
1. Relatarea minunată despre oamenii peșterii, cuprinsă în contextul acestui verset, și semnele din ea care arată desăvârșirea puterii și înțelepciunii lui Allah.

2. Una dintre cauzele construirii moscheilor peste morminte este exagerarea în privința celor îngropați acolo. Cei care aveau putere asupra lor au ridicat moschei deasupra lor, fiindcă îi priveau cu respect și cinstire și au ajuns să exagereze în privința lor.
3. Exagerarea în privința mormintelor, chiar dacă este mică, poate duce la ceva mai grav. De aceea, când l-a trimis pe ʿAlī, Profetul ﷺ i-a spus:

„Să nu lași nicio imagine fără s-o ștergi și niciun mormânt înălțat fără să-l nivelezi."[399]

De la Abū Saʿīd, Allah să fie mulțumit de el, se relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Veți urma cu siguranță căile celor dinaintea voastră întocmai cum o pană de săgeată se potrivește cu cealaltă. Chiar dacă ar intra într-o vizuină de șopârlă, ați intra și voi în ea." Ei au întrebat: „O, Trimis al lui Allah, pe evrei și pe creștini?" El a răspuns: „Pe cine altcineva?" Relatat de cei doi.[400]

Cuvintele din hadith la-tattabiʿunna, *„Veți urma cu siguranță"*: lām introduce un jurământ, iar nūn marchează întărirea. Enunțul este astfel întărit prin trei elemente: jurământul subînțeles, lām și nūn. Sensul este: *„Pe Allah, veți urma cu siguranță."*

399 Relatat de Muslim (Cartea funeraliilor, capitolul despre porunca de a nivela mormântul, 2/666).

400 Relatat de Al-Bukhārī (Cartea ținerii de Coran și de Sunnah, capitolul despre cuvintele Profetului ﷺ: „Veți urma cu siguranță căile celor dinaintea voastră", 3/367) și Muslim (Cartea cunoașterii, capitolul despre urmarea căilor evreilor și creștinilor, 4/2054).

Cuvintele *„căile celor dinaintea voastră”* sunt transmise în două variante: sanan și sunan. Cât despre sunan, cu ḍammah la sīn, acesta este pluralul lui sunnah, adică *„cale”*. Sanan, cu fatḥah, este un singular cu sensul de *„drum”*. Tiparul faʿal poate fi la singular, precum fann, cu pluralul afnān, și sabab, cu pluralul asbāb.

Cuvintele *„celor dinaintea voastră”* se referă la comunitățile dinaintea voastră.

Cuvintele *„Veți urma cu siguranță căile celor dinaintea voastră”* nu se înțeleg în sensul lor aparent, ci reprezintă un enunț general al cărui domeniu este restrâns. Dacă le-am lua în sensul aparent, întreaga comunitate ar urma căile celor dinaintea ei. Spunem însă că este un enunț general al cărui domeniu este restrâns, deoarece în această comunitate sunt și oameni care nu urmează acele căi, după cum a spus Profetul ﷺ: un grup din această comunitate va rămâne mereu pe adevăr. Se poate spune și că hadithul își păstrează sensul general, fără să rezulte că această comunitate va urma comunitățile anterioare în toate căile lor. O parte a comunității le urmează într-o privință, iar altă parte, în alta. În acest caz, nu rezultă că această comunitate ar ieși din Islam. Această interpretare este preferabilă, deoarece păstrează sensul general al hadithului. Se știe că unele căi ale celor dinaintea noastră nu îl scot pe om din religie, precum luarea dobânzii, invidia, nedreptățirea și minciuna. Altele îl scot din religie, precum adorarea idolilor.

Sunan înseamnă *„căi”*, iar acestea sunt de mai multe feluri. Unele încalcă dreptul Creatorului, altele încalcă dreptul făpturii. Să trecem în revistă câteva dintre aceste căi.

Printre aceste căi se numără adorarea mormintelor și a oamenilor drepți. Aceasta a existat în comunitățile anterioare și a apărut și în această comunitate. Preaînaltul a spus despre neamul lui Nūḥ:

﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾

Și au spus: Nu-i părăsiți pe zeii voștri! Nu-i părăsiți pe Wadd, nici pe Suwāʻ, nici pe Yaghūth, pe Yaʻūq și pe Nasr!
[Nūḥ: 23]

. Tot aici intră exagerarea în privința oamenilor drepți: după cum a existat în comunitățile anterioare, a apărut și în această comunitate.

Printre ele se numără invocarea altcuiva decât Allah, care a apărut în această comunitate.

Printre ele se numără construirea moscheilor peste morminte, care a existat la cei de odinioară și a apărut și în această comunitate.

Printre ele se numără atribuirea de lipsuri și defecte lui Allah. Evreii au spus: *«Mâna lui Allah este legată»* [Al-Mā'idah: 64] și:

﴿إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ﴾

Allah este sărac, iar noi suntem bogați
[Āl ʻImrān: 181]

. Au spus și că Allah a obosit după crearea cerurilor și a pământului. În această comunitate au apărut oameni care au spus aceleași lucruri sau altele mai grave. Unii au spus că El nu are mână, iar alții, că nu poate face ceea ce voiește: că nu S-a înălțat deasupra Tronului, nu coboară la cerul cel mai de jos și nu vorbește. Au apărut chiar oameni care spun că El nu este nici în lume, nici în afara ei, nici unit cu ea, nici separat de ea; L-au descris astfel prin ceva a cărui existență este imposibilă. Alții au

spus că nu este permis să fie indicat printr-un gest fizic, că El nu acționează, nu Se mânie, nu este mulțumit și nu iubește. Aceasta este doctrina aș'ariților.

Printre ele se numără consumarea câștigului nelegiuit, care a existat în comunitățile anterioare și a apărut și în această comunitate.

Printre ele se numără luarea dobânzii, care a existat în comunitățile anterioare și a apărut și în această comunitate.

Printre ele se numără folosirea stratagemelor pentru a încălca interdicțiile lui Allah, care a existat în comunitățile anterioare și a apărut și în această comunitate.

Printre ele se numără aplicarea pedepselor prescrise celor slabi și scutirea celor de rang înalt de aceste pedepse. Aceasta a existat în comunitățile anterioare și a apărut și în această comunitate.
Printre ele se numără răstălmăcirea cuvintelor lui Allah, schimbându-le forma și înțelesul. Așa au făcut evreii când li s-a spus:

﴿وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ﴾

Intrați pe poartă plecându-vă și spuneți: Iertare!
[Al-Baqarah: 58]

. Au intrat de-a-ndoaselea și au spus ḥinṭah, *„grâu"*, în loc de ḥiṭṭah, *„iertare"*. Și în această comunitate au apărut oameni care au făcut la fel: au schimbat al-istiwāʾ în al-istīlāʾ. Preaînaltul a spus:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

Cel Milostiv S-a înălțat deasupra Tronului
[Ṭā Hā: 5]

, iar ei au spus: *„Cel Milostiv a pus stăpânire pe Tron."*

Ibn al-Qayyim a spus că lām din istawlā este o literă adăugată de cei care răstălmăcesc textul, după cum evreii au adăugat nūn în ḥiṭṭah și au spus ḥinṭah.

Nūn al evreilor și lām al jahmitului sunt amândouă
litere adăugate revelației Stăpânului Tronului.
Evreilor li s-a poruncit să spună ḥiṭṭah,
dar au refuzat și, spre înjosirea lor, au spus ḥinṭah.
Tot astfel, jahmitului i s-a spus istawā,
dar el a refuzat și a adăugat litera, aducând o știrbire.

În comunitățile anterioare au existat oameni care i-au luat pe învățații și călugării lor ca stăpâni în locul lui Allah. Și în această comunitate au apărut oameni care opun cuvintelor Profetului ﷺ cuvintele șeicului lor.

Dacă meditezi la cuvintele Profetului ﷺ, *„Veți urma cu siguranță căile celor dinaintea voastră”*, vei constata că ele corespund realității. Rămâne însă întrebarea: hadithul constituie un avertisment sau o aprobare?

Răspunsul: fără îndoială, este un avertisment, nu o aprobare. Nimeni să nu spună: *„Voi invidia, voi lua dobândă și îi voi nedreptăți pe oameni, fiindcă Trimisul ﷺ a spus aceasta.”* Celui care spune astfel îi răspundem: *„Greșești!”*, căci cuvintele Profetului ﷺ sunt, fără îndoială, un avertisment. De aceea companionii au întrebat: *„Pe evrei și pe creștini?”*, iar el a răspuns: *„Pe cine altcineva?”*

Le mai spunem: Trimisul ﷺ a vestit lucruri care urmau să se întâmple, deși acestea sunt interzise prin textul Coranului. De pildă, a vestit că omul își va cinsti soția, dar se va purta rău cu mama sa, și că nu-și va asculta tatăl, dar își va apropia prietenul.[401] Acest lucru nu este permis, potrivit textului Coranului; el a urmărit însă să avertizeze împotriva unei asemenea purtări.

În comunitățile anterioare au existat oameni care spuneau despre credincioși: *„Aceștia sunt rătăciți”*, iar în această comunitate au apărut oameni care spun despre credincioși: *„Aceștia sunt înapoiați.”* Așadar, păcatele își au un precedent în

401 Din hadithul lui Abū Hurayrah, relatat de At-Tirmidhī (Cartea încercărilor, capitolul despre semnele venirii transformării și ale scufundării în pământ, 6/364), care a spus: „Acesta este un hadith gharīb; nu îl cunoaștem decât pe această cale de transmitere.”

comunitățile de odinioară, după cum s-a arătat. Dar cel căruia Allah îi dă izbânda călăuzirii este călăuzit.

În concluzie, cu greu vei găsi în această comunitate un păcat fără să-i găsești un precedent în comunitățile anterioare. Și nu vei găsi un păcat în comunitățile anterioare fără să-i găsești un moștenitor în această comunitate.

Legătura hadithului cu acest capitol

Comunitățile anterioare au adorat statuile și idolii; de aceea, și în această comunitate vor exista oameni care vor adora statuile și idolii.

Cuvintele *„întocmai cum o pană de săgeată se potrivește cu cealaltă”*: ḥadhw înseamnă *„potrivindu-se întocmai”*. Cuvântul este la acuzativ, exprimând starea subiectului verbului tattabiʿunna: îi veți urma potrivindu-vă cu ei întocmai cum o pană de săgeată se potrivește cu cealaltă. Al-qudhdhah este pana săgeții. Săgeata are pene care trebuie să fie perfect egale; altfel, tragerea cu ea este defectuoasă.

Cuvintele *„Chiar dacă ar intra într-o vizuină de șopârlă, ați intra și voi în ea”*: prin acest enunț, el ﷺ întărește ideea urmării. Vizuina de șopârlă este printre cele mai mici vizuini. Dacă ar intra într-o vizuină de leu, cu atât mai mult am intra în ea. Profetul ﷺ a folosit această exprimare pentru a accentua ideea, așa cum a spus:

> *„Celui care ia pe nedrept o palmă de pământ Allah îi va pune în jurul gâtului, în Ziua Învierii, acea parte din cele șapte pământuri.”*

[402] Cu atât mai mult i se aplică celui care ia un cot.

Cuvintele *„Ei au întrebat: Pe evrei și pe creștini?”* pot avea două analize gramaticale:

Prima: al-yahūda wa-n-naṣārā sunt la acuzativ, drept complement direct al unui verb omis, sensul fiind: *„Te referi la evrei și la creștini?”*

402 Menționat anterior p. 108.

A doua: sunt la nominativ, drept nume predicativ al unui subiect omis, sensul fiind: *„Aceștia sunt evreii și creștinii?”* În ambele interpretări, enunțul nu este unul declarativ, deoarece ei îl întreabă pe Profet ﷺ; este o întrebare, iar întrebarea face parte din enunțurile nondeclarative. Evreii sunt adepții lui Mūsā, asupra lui fie rugăciunea și pacea. Au fost numiți yahūd fie după Yahūdhā, unul dintre urmașii lui Isḥāq, fie pentru că hādū, adică s-au întors la Allah prin căință pentru adorarea vițelului. Creștinii sunt adepții lui ʿĪsā, asupra lui fie rugăciunea și pacea. Au fost numiți nașārā după o localitate numită An-Nāṣirah; s-a spus și că numele vine de la nuṣrah, *„sprijin”*, după cum a spus Preaînaltul:

﴿مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ﴾

Cine sunt ajutoarele mele întru Allah?
[Aṣ-Ṣaff: 14]

.

Cuvintele *„El a răspuns: Pe cine altcineva?”*: man este aici un pronume interogativ, iar întrebarea urmărește confirmarea, adică: *„La cine altcineva m-aș referi?”* sau: *„Cine altcineva ar fi?”* Când el ﷺ le-a spus companionilor acest hadith, se pare că aceștia, Allah să fie mulțumit de ei, au simțit o oarecare mirare. Când au întrebat, Profetul ﷺ a confirmat că este vorba despre evrei și creștini.

Printre învățăturile hadithului se numără:

1. Ceea ce a urmărit autorul citându-l: unii din această comunitate vor adora idolii. Aceasta face parte din căile celor dinaintea noastră, iar el ﷺ a vestit că îi vom urma.

2. Din înțelesul cuvintelor se desprinde și avertismentul de a nu-i urma pe cei dinaintea noastră în neascultarea față de Allah.

3. Trebuie să cunoaștem acele fapte ale celor dinaintea noastră de care suntem datori să ne ferim, pentru a le evita. Cea mai mare parte a acestora se găsește, slavă lui Allah, în Coran și în Sunnah.

4. Companionii au socotit acest lucru foarte grav, după cum arată întrebarea lor: *„Pe evrei și pe creștini?”* Întrebarea exprimă

uimirea în fața gravității faptului că am putea urma căile celor dinaintea noastră, după ce călăuzirea ne-a venit prin Profet ﷺ.
5. Cu cât omul este mai îndepărtat în timp de mesajul profetic, cu atât este mai departe de adevăr. El a vorbit despre viitor, nu despre prezent. În plus, printre căile celor dinaintea noastră se numără faptul că, după trecerea unei lungi perioade, inimile lor s-au împietrit. Preaînaltul a spus:

﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ﴾

Oare n-a venit timpul pentru cei care au crezut ca inimile lor să se smerească la pomenirea lui Allah și înaintea adevărului care a fost pogorât și să nu fie asemenea celor cărora li s-a dat Cartea mai înainte, dar peste care a trecut multă vreme, iar inimile lor s-au împietrit? Mulți dintre ei sunt nelegiuiți
[Al-Ḥadīd: 16]

.

Dacă trecerea unei lungi perioade a fost o cauză a împietririi inimilor celor dinaintea noastră, aceasta se va întâmpla și cu noi. O dovedește ceea ce se găsește la Al-Bukhārī, în hadithul lui Anas, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: L-am auzit pe Profet ﷺ spunând: *„Nu va veni asupra voastră nicio vreme fără ca cea de după ea să fie mai rea, până când Îl veți întâlni pe Domnul vostru.”*[403] Cel care cercetează starea acestei comunități constată că lucrurile stau astfel. Trebuie însă să cunoaștem deosebirea dintre ansamblu și persoane. Hadithul lui Anas, Allah să fie mulțumit de el, este autentic atât în lanțul de transmitere, cât și în text. Textul

403 În Cartea încercărilor, capitolul „Nu vine nicio vreme fără ca cea de după ea să fie mai rea”, 4/315.

nu cuprinde o anomalie, iar lanțul de transmitere se află la Al-Bukhārī. Înțelesul său privește ansamblul. De aceea, printre urmașii generației tābiʿīn există oameni mai buni decât mulți dintre tābiʿīn. Așadar, nu deznădăjduiți spunând: *„Atunci nu mai poate exista în vremea noastră cineva asemenea celor de odinioară."* Spunem că un asemenea hadith are în vedere ansamblul. Dacă vreți ca lucrul să fie mai limpede, priviți la bărbați ca grup și la femei ca grup: care dintre cele două este mai bun?
Răspunsul: bărbații, ca grup, sunt mai buni. Preaînaltul a spus:

﴿وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ﴾

Bărbații au o treaptă deasupra lor
[Al-Baqarah: 228]

. Există însă femei mai bune decât mulți bărbați. Trebuie, așadar, să cunoaștem deosebirea dintre ansamblu și persoane.

Dacă privim o întreagă generație în ansamblul ei, constatăm că aceea de după ea este mai rea, fără a avea în vedere fiecare persoană ori un anumit loc în detrimentul altuia. În unele regiuni poate exista o comunitate ai cărei oameni trec de la bine la mai bine, de pildă dacă se ridică între ei învățați prin care Allah aduce folos; ei sunt atunci mai buni decât predecesorii lor. Cât despre companioni, nimeni nu îi egalează în meritul de a fi fost însoțitorii Profetului. Nici măcar pe un singur companion nu îl poate egala vreunul dintre tābiʿīn în această privință, oricât de mare i-ar fi meritul, deoarece nu a avut parte de acea însoțire.

Întrebare: Care este înțelepciunea încercării comunității prin acest lucru — „Veți urma cu siguranță căile..." — și prin faptul că în ea se regăsesc toate felurile de rele ale celor dinaintea ei?
Răspunsul: înțelepciunea este ca prin aceasta să se vădească desăvârșirea religiei. Religia se împotrivește tuturor acestor purtări. Faptul că li se împotrivește arată că această Lege a venit să îndrepte orice lipsă a comunităților anterioare, căci lucrurile se disting prin contrariile lor, după cum s-a spus: *„Prin contrariile lor se lămuresc lucrurile."*

Precizare
Expresia *„întocmai cum o pană de săgeată se potrivește cu cealaltă”*[404] nu am găsit-o în locurile în care ar fi fost de așteptat să apară în cele două Ṣaḥīḥ-uri. Chestiunea trebuie verificată.

Muslim[405] relatează de la Thawbān, Allah să fie mulțumit de el, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Allah a strâns pentru mine pământul și am văzut răsăriturile și apusurile lui, iar stăpânirea comunității mele va ajunge până acolo unde pământul a fost strâns pentru mine. Mi-au fost date cele două comori: cea roșie și cea albă. L-am rugat pe Domnul meu pentru comunitatea mea să nu o nimicească printr-o secetă care să-i cuprindă pe toți și să nu dea putere asupra lor unui dușman din afara lor, care să-i supună cu totul. Domnul meu a spus: O, Muḥammad! Când hotărăsc un lucru, hotărârea Mea nu poate fi respinsă. Ți-am dat pentru comunitatea ta să nu-i nimicesc printr-o secetă care să-i cuprindă pe toți și să nu dau putere asupra lor unui dușman din afara lor, care să-i supună cu totul, chiar dacă s-ar strânge împotriva lor cei din toate ținuturile pământului, până când unii dintre ei îi vor nimici pe alții și unii îi vor lua captivi pe alții.”

Cuvintele *„a strâns pentru mine”*: zawā înseamnă *„a adunat și a strâns”*; adică a adunat și a strâns pământul pentru el.

Cuvintele *„și am văzut”*: adică, cu ochii mei; este o vedere cu ochii. Este posibil să fi fost și o vedere în vis.

Cuvintele *„răsăriturile și apusurile lui”*: acest lucru nu este greu pentru Allah, căci El are putere asupra tuturor lucrurilor. Ține de

404 Expresia „întocmai cum o pană de săgeată se potrivește cu cealaltă” nu se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri. Ea se găsește în Al-Musnad (4/125), în hadithul lui Shaddād ibn Aws, cu formularea: „Cei mai răi ai acestei comunități vor fi purtați pe căile celor care au trecut înaintea voastră, oamenii Cărții, întocmai cum o pană de săgeată se potrivește cu cealaltă.” — Editorul.

405 În Cartea încercărilor, capitolul despre pieirea celor din această comunitate unii prin alții, 4/2215.

puterea Sa să strângă pământul, pentru ca Profetul ﷺ să vadă până unde se va întinde stăpânirea comunității sale pe el.

Înțelesul strângerii este aici că pământul a fost adunat sau că vederea Trimisului ﷺ a fost întărită, încât a văzut depărtările? Mai apropiat de sensul aparent al cuvintelor este că pământul a fost adunat, nu că vederea i-a fost întărită pentru a vedea depărtările.

Unii învățați au spus că se referă la puterea vederii Profetului ﷺ: Allah i-a dat o vedere atât de puternică, încât a văzut răsăriturile și apusurile pământului. Prima explicație este însă mai apropiată de sens. Dacă vrem să ne apropiem de înțelegerea acestui lucru, vedem că astăzi reprezentarea globului pământesc este strânsă într-o formă în care omul poate vedea răsăriturile și apusurile pământului. Allah are putere asupra tuturor lucrurilor; El poate strânge pământul pentru el ﷺ până când devine mic, astfel încât să-l cuprindă cu vederea de la răsăriturile până la apusurile sale.

O obiecție și răspunsul ei

Dacă se spune: *„Dacă acest lucru este luat ca descriere a realității, el nu corespunde realității, căci, dacă pământul ar fi restrâns astfel încât Profetul ﷺ să-l poată cuprinde cu ochiul liber, unde ar ajunge oamenii, mările, munții și deșerturile?"*

Răspunsul: aceasta face parte dintre lucrurile nevăzute, în privința cărora nu se cuvine să întrebăm *„cum?"* și *„de ce?"*. Spunem, în schimb, că Allah are putere asupra tuturor lucrurilor. Puterea lui Allah — slăvit fie El — este mai mare decât a noastră și prea mare pentru a o putea cuprinde. Tot astfel, Profetul ﷺ ne-a spus că Șeitan circulă în fiul lui Adam așa cum circulă sângele.[406] Nu se cuvine să întrebăm: *„Cum circulă precum sângele?"* Allah știe cel mai bine aceasta.

406 Din hadithul lui Șafiyyah, relatat de Al-Bukhārī (Cartea retragerii în moschee, capitolul despre vizita femeii la soțul ei în timpul retragerii sale, 2/268) și Muslim (Cartea salutului, capitolul despre ceea ce este recomandat celui care este văzut singur cu o femeie..., nr. 2175).

În privința acestor chestiuni pe care nu le putem cuprinde cu înțelegerea este obligatorie acceptarea deplină. De aceea, în privința Numelor și Atributelor, spunem că textele sunt înțelese potrivit sensului lor aparent, ferindu-ne de atribuirea unei modalități și de asemuirea cu făpturile. Asupra acestui lucru au căzut de acord adepții Sunnei și ai comunității.

Cuvintele *„și am văzut răsăriturile și apusurile lui”* se referă la locurile de răsărit și de apus ale pământului.

Cuvintele *„iar stăpânirea comunității mele va ajunge până acolo unde pământul a fost strâns pentru mine”* se referă la comunitatea celor care au răspuns chemării și au crezut în Trimisul ﷺ. Stăpânirea ei va ajunge până acolo unde pământul a fost strâns pentru Trimisul ﷺ. Aceasta s-a și întâmplat: stăpânirea acestei comunități s-a extins foarte mult spre răsărit și spre apus, dar mult mai puțin spre nord și spre sud. Comunitatea islamică a ajuns în răsărit până în Sind, în India și dincolo de acestea, iar în apus, dincolo de ocean. Aceasta împlinește ceea ce a văzut Profetul ﷺ.

Cuvintele *„Mi-au fost date cele două comori: cea roșie și cea albă”*: Cel care i le-a dat este Allah.

Cele două comori sunt aurul și argintul: comorile lui Kisrā și ale Cezarului. Aurul era la Cezar, iar argintul la Kisrā. Amândoi aveau aur și argint, dar în comorile Cezarului predomina aurul, iar în cele ale lui Kisrā, argintul.

Cuvintele *„Mi-au fost date”*: i-au fost date Profetului ﷺ în timpul vieții sau după moarte?

Răspunsul: după moartea sa, acestea i-au fost date comunității sale. Ceea ce i-a fost dat comunității este însă ca și cum i-ar fi fost dat lui. Stăpânirea comunității nu s-a extins pentru că este o comunitate arabă, după cum spun neștiutorii, ci pentru că este o comunitate islamică ce s-a ținut de calea Trimisului ﷺ.

Cuvintele *„L-am rugat pe Domnul meu pentru comunitatea mea să nu o nimicească printr-o secetă care să-i cuprindă pe toți”*: în original apare bi-ʿāmmah, cu sensul unei pieiri generale. Într-o variantă din unele exemplare apare bi-sanatin ʿāmmah, *„printr-o secetă generală”*.

As-sanah înseamnă uscăciune și secetă, care aduc pieire și distrugere. El ﷺ a spus: *„O, Allah, fă să se abată asupra lor ani asemenea anilor lui Yūsuf!”*[407] Preaînaltul a spus:

﴿وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ﴾

I-am lovit pe cei din neamul lui Faraon cu ani de secetă
[Al-Aʿrāf: 130]

. Este posibil ca sensul să fie și *„într-un singur an”*, iar bāʾ să exprime atunci timpul. ʿĀmmah înseamnă o nenorocire generală, care să-i cuprindă pe toți. Aceasta este una dintre rugăminți.

Cuvintele *„și să nu dea putere asupra lor unui dușman din afara lor, care să-i supună cu totul”*: adică să nu dea putere unui dușman asupra lor. Dușmanul este opusul aliatului: cel care manifestă vrăjmășie, ură și ranchiună. Dușmanii musulmanilor sunt aici necredincioșii; de aceea a spus *„din afara lor”*. Yastabīḥ înseamnă *„consideră îngăduit”*, iar al-bayḍah este ceea ce se pune pe cap pentru protecție împotriva săgeților. Sensul urmărit este că dușmanul îi biruiește și îi supune.

Cuvintele *„Când hotărăsc un lucru, hotărârea Mea nu poate fi respinsă”*: să știi că hotărârea lui Allah este de două feluri:

1. O hotărâre legislativă, care poate fi respinsă: Allah o poate voi, iar oamenii să nu o accepte.

2. O hotărâre existențială, care nu poate fi respinsă și trebuie să se împlinească.

Ambele feluri de hotărâri sunt drepte. Cuvintele Preaînaltului le cuprind pe amândouă:

﴿وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ﴾

Allah judecă întru adevăr
[Ghāfir: 20]

407 Din hadithul lui Ibn Masʿūd, relatat de Al-Bukhārī (Cartea exegezei, capitolul «Îi învăluie pe oameni: aceasta este o pedeapsă dureroasă», 3/289) și Muslim (Cartea însușirilor ipocriților, capitolul despre fum, 4/2155).

. Un exemplu de hotărâre legislativă este cuvântul Preaînaltului:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾

Domnul tău a hotărât să nu adorați pe nimeni în afară de El
[Al-Isrā': 23]

. Dacă ar fi o hotărâre existențială, toți oamenii L-ar adora numai pe Allah. Un exemplu de hotărâre existențială este cuvântul Preaînaltului:

﴿وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا﴾

Le-am vestit fiilor lui Israel în Carte: Veți semăna stricăciune pe pământ de două ori și vă veți înălța cu o mare trufie
[Al-Isrā': 4]

. Allah Preaînaltul nu hotărăște stricăciunea prin Legea Sa, dar o hotărăște în ordinea existenței, chiar dacă o urăște — slăvit fie El. Allah nu iubește stricăciunea și nici pe cei care o răspândesc, dar hotărăște aceasta dintr-o înțelepciune desăvârșită, după cum Și-a împărțit făpturile în credincioși și necredincioși, pentru marile foloase care decurg din aceasta.

Hotărârea la care se referă acest hadith este cea existențială. Nimeni nu o poate respinge, oricât de mare i-ar fi necredința și nelegiuirea. Hotărârea lui Allah se împlinește asupra celor mai răzvrătiți și mai trufași dintre oameni. S-a împlinit asupra lui Faraon, care a fost înecat cu apa cu care se mândrea, și asupra tiranilor dintre fiii lui Adam, pe care Allah i-a nimicit și i-a distrus.

Cuvintele *„Când hotărăsc un lucru, hotărârea Mea nu poate fi respinsă"* arată limpede desăvârșirea autorității, puterii și stăpânirii lui Allah. Hotărârea oricărui stăpân în afară de Allah poate fi respinsă. Hotărârea lui Allah însă nu poate fi respinsă.

Să știi că hotărârea existențială a lui Allah, asemenea voinței Sale, are întotdeauna o înțelepciune, la fel ca hotărârea Sa legislativă. El nu hotărăște nimic fără ca înțelepciunea să o ceară, după cum nu voiește nimic fără ca înțelepciunea să o ceară. Dovada este cuvântul Preaînaltului:

﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

Voi nu voiți decât dacă voiește Allah. Allah este Atoateștiutor, Înțelept
[Al-Insān: 30]

. Se vede astfel că El nu voiește nimic decât potrivit științei și înțelepciunii, nu doar de dragul voinței.
Aceasta este contrar celor dintre jahmiți și alții care au negat înțelepciunea lui Allah și au spus că El face lucrurile doar de dragul voinței. Prin afirmația lor, au ajuns să considere că făpturile acționează mai desăvârșit decât Allah, căci orice făptură cu judecată acționează având o înțelepciune. De aceea, celui care se poartă nechibzuit i se restrânge dreptul de a dispune de bunuri. Preaînaltul a spus:

﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا﴾

Nu le dați celor nechibzuiți averile voastre, pe care Allah vi le-a făcut mijloc de trai
[An-Nisā': 5]

.

Noi spunem că Allah — Măreț și Preaînalt — nu face și nu hotărăște nimic decât dintr-o înțelepciune. Dar existența acestei înțelepciuni înseamnă oare că noi trebuie să o putem cuprinde cu știința?

Răspunsul: nu înseamnă aceasta, fiindcă suntem prea limitați pentru a cuprinde cu știința toate înțelepciunile lui Allah. Este adevărat că știm înțelepciunea unora dintre lucruri, dar pe altele mințile nu le pot cuprinde.

Scopul cuvintelor *„Când hotărăsc un lucru, hotărârea Mea nu poate fi respinsă"* este să arate că unele dintre lucrurile cerute de Profet ﷺ nu i-au fost date. Allah a hotărât astfel potrivit științei și înțelepciunii Sale, iar ceea ce a hotărât Allah — Atotputernicul și Mărețul — nu poate fi respins. Hotărârea poate depinde de rugă. Toate hotărârile, sau cele mai multe dintre ele, au cauze, cunoscute ori necunoscute. Intrarea în Paradis nu poate avea loc decât printr-o cauză de care ea este legată: credința și fapta bună.

Tot astfel, este posibil ca Allah — Atotputernicul și Mărețul — să fi oprit împlinirea unei dorințe până când o cerem. Există însă lucruri a căror existență nu este cerută de înțelepciune. Atunci, cel care se roagă este răsplătit cu ceva mai desăvârșit, ori răspunsul îi este amânat și păstrat la Allah — Atotputernicul și Mărețul —, ori este ferit de un rău mai mare. Dacă ruga îndeplinește condițiile acceptării, dar nu primește răspuns, afirmăm cu certitudine că răsplata ei i-a fost păstrată.

Cuvintele *„Ți-am dat pentru comunitatea ta să nu-i nimicesc printr-o secetă care să-i cuprindă pe toți"*: aceasta este prima rugăminte împlinită.

A doua se află în cuvintele: *„Să nu dau putere asupra lor unui dușman din afara lor, care să-i supună cu totul, chiar dacă s-ar strânge împotriva lor cei din toate ținuturile pământului, până când unii dintre ei îi vor nimici pe alții și unii îi vor lua captivi pe alții."* Acest răspuns este condiționat de cuvintele *„până când unii dintre ei îi vor nimici pe alții și unii îi vor lua captivi pe alții"*. Dacă aceasta se întâmplă între ei, El poate da putere asupra lor unui dușman din afara lor, care să-i supună cu totul. Astfel, răspunsul lui Allah la cererea Trimisului Său ﷺ din primul enunț nu cuprinde o excepție, pe când al doilea cuprinde excepția *„până când unii dintre ei..."*. Aceasta este înțelepciunea așezării mai înainte a cuvintelor *„Când hotărăsc un lucru, hotărârea Mea nu*

poate fi respinsă”. Răspunsul lui Allah la cererea Trimisului Său ﷺ este, așadar, condiționat.

Una dintre binefacerile lui Allah este că această comunitate nu va fi niciodată nimicită în întregime de o secetă generală. Cei care urmează religia Trimisului ﷺ nu vor pieri cu toții: dacă un neam dintr-o regiune piere din cauza secetei, ceilalți nu pier.

Dacă unii ajung să-i ucidă și să-i ia captivi pe alții, El dă putere asupra lor unui dușman din afara lor. Aceasta s-a și întâmplat. Când comunitatea islamică era una singură, sprijinindu-se în adevăr împotriva falsului, era o comunitate care inspira teamă. Când s-a dezbinat, iar unii au început să-i nimicească și să-i ia captivi pe alții, Allah a dat putere asupra lor unui dușman din afara lor. Din câte știu, cei mai cumpliți dintre cei care au primit putere asupra lor au fost tătarii. Aceștia au dobândit o putere fără seamăn asupra musulmanilor. Se spune că numai în Bagdad au ucis peste cinci sute de învățați într-o singură zi — un lucru îngrozitor. L-au ucis pe calif și au făcut din cărțile islamice un pod peste râul Tigru, călcându-le în picioare și distrugându-le. Se duceau la femeile însărcinate, le spintecau pântecele, scoteau copiii care se mișcau în fața lor și îi omorau, în vreme ce mama, încă vie, privea, apoi murea.

Ibn al-Athīr a spus în Al-Kāmil: *„Am rămas mai mulți ani fără să istorisesc această nenorocire, socotind-o prea cumplită și nevrând să o pomenesc. Fac un pas înainte și unul înapoi. Cui i-ar fi ușor să vestească pieirea Islamului și a musulmanilor?! Cine ar putea pomeni aceasta fără greutate?! O, de nu m-ar fi născut mama mea! De aș fi murit înainte de aceasta și aș fi fost cu totul uitat! Un grup de prieteni m-a îndemnat însă să o aștern în scris, în vreme ce eu șovăiam; apoi am văzut că șovăiala nu folosește...”* A urmat o relatare lungă, cu întâmplări sfâșietoare. Cel care dorește mai multe amănunte să consulte evenimentele anului 617 H din cartea amintită.

Hadithul dovedește interzicerea luptei între musulmani, a nimicirii unora de către alții și a luării lor reciproce în captivitate. Ei trebuie să fie o singură comunitate, pentru a-și păstra prestigiul între oameni și pentru ca celelalte comunități să se teamă de ei.

Al-Barqānī l-a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său și a adăugat: „Nu mă tem pentru comunitatea mea decât de conducătorii care duc în rătăcire. Când sabia se va abate asupra lor, nu va mai fi ridicată până în Ziua Învierii. Ceasul nu va veni până când un trib din comunitatea mea nu se va alătura politeiștilor și până când grupuri din comunitatea mea nu vor adora idolii. În comunitatea mea vor fi treizeci de mincinoși, fiecare pretinzând că este profet. Eu sunt însă Pecetea Profeților. Nu există profet după mine. Un grup din comunitatea mea va rămâne mereu pe adevăr, sprijinit spre izbândă. Nu le vor face rău cei care îi părăsesc, nici cei care li se împotrivesc, până când va veni porunca lui Allah, Binecuvântat și Preaînalt."[408]

Cuvintele *„Nu mă tem pentru comunitatea mea decât de conducătorii care duc în rătăcire"*: Trimisul ﷺ a arătat că nu se teme pentru comunitate decât de conducătorii care duc în rătăcire. A'immah este pluralul lui imām. Un imām poate conduce spre bine sau spre rău. Despre conducătorii spre bine, Preaînaltul a spus:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾

Am făcut dintre ei conducători care călăuzeau după porunca Noastră, când au arătat răbdare și au crezut cu certitudine în semnele Noastre

[As-Sajdah: 24]

408 Această adăugire a fost relatată de Abū Dāwūd (Cartea încercărilor, capitolul despre pomenirea încercărilor, 4/452), fără să o comenteze; de Ibn Mājah (Cartea încercărilor, capitolul despre încercările care se vor petrece, nr. 3952); de Al-Ḥākim în Al-Mustadrak (4/449), care a declarat-o autentică potrivit criteriilor celor doi șeici; de Abū Nuʿaym în Al-Ḥilyah (2/289) și în Ad-Dalā'il (p. 469); și de Aḥmad în Al-Musnad (5/278, 284). În An-Nahj as-Sadīd (p. 129) se spune: „Autentic potrivit criteriilor lui Muslim."

.

Despre neamul lui Faraon, ca niște conducători, Preaînaltul a spus:

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنْصَرُونَ﴾

I-am făcut conducători care cheamă la Foc, iar în Ziua Învierii nu vor fi ajutați
[Al-Qașaș: 41]

.

„Conducătorii care duc în rătăcire”, din hadithul acestui capitol, sunt conducătorii spre rău. Profetul ﷺ a spus adevărul: cea mai mare primejdie de care ne temem pentru comunitate sunt conducătorii care duc în rătăcire, precum căpeteniile jahmiților, ale muʿtaziliților și ale altora din pricina cărora comunitatea s-a dezbinat. Expresia *„conducătorii care duc în rătăcire”* îi desemnează pe cei care îi conduc pe oameni în numele Legii și pe cei care îi supun prin constrângere și putere. Ea îi cuprinde pe cârmuitorii corupți și pe învățații care duc în rătăcire, pretinzând că poziția lor reprezintă Legea lui Allah, deși sunt cei mai înverșunați dușmani ai ei.

Imamul Aḥmad, Allah să aibă milă de el, a spus: *„Dacă aș avea o rugă căreia să i se răspundă cu siguranță, aș face-o pentru cârmuitor, căci îndreptarea lui aduce îndreptarea comunității.”*

Cuvintele *„Când sabia se va abate asupra lor...”* și cele ce urmează constituie unul dintre semnele profeției sale ﷺ. Acest lucru este adevărat și s-a împlinit: odată ce sabia s-a abătut asupra acestei comunități, nu a mai fost ridicată. Luptele dintre ei au continuat de la uciderea celui de-al treilea calif, ʿUthmān, Allah să fie mulțumit de el. Unii membri ai comunității au ajuns să-i ucidă și să-i ia captivi pe alții.

Cuvintele *„Ceasul nu va veni până când un trib din comunitatea mea nu se va alătura politeiștilor”*: al-ḥayy înseamnă *„trib”*.

Alăturarea înseamnă aici o alăturare fizică, adică acest trib merge la politeiști și intră în rândurile lor, sau o alăturare în privința judecății religioase, adică săvârșește faptele politeiștilor? Ori sunt avute în vedere amândouă? Sensul aparent le cuprinde pe toate acestea.

Cât despre *„trib”*, sensul aparent este că se are în vedere categoria, nu un singur trib, iar dacă se spune că se are în vedere un singur trib, acel trib trebuie să aibă o influență și o însemnătate în comunitatea islamică prin care să devină cunoscut și vizibil. Este posibil ca tribul să aibă un conducător care se abate — Allah să ne ferească — și se strică, iar întregul trib să-l urmeze, astfel încât situația lui să ajungă limpede și cunoscută.

Cuvintele *„și până când grupuri din comunitatea mea nu vor adora idolii”*: al-fi'ām înseamnă *„grupuri”*. Aceasta s-a și întâmplat: în toate regiunile musulmanilor există oameni care adoră mormintele, îi preamăresc pe cei îngropați acolo, le cer împlinirea nevoilor și dorințelor și caută adăpost la ei. Fi'ām desemnează grupuri, nu neapărat triburi. Unii pot fi dintr-un trib, iar ceilalți din altul, apoi se adună.

Cuvintele *„În comunitatea mea vor fi treizeci de mincinoși”*: Profetul ﷺ le-a precizat numărul. Fiecare pretinde că este un profet căruia i-a fost trimisă revelație, dar ei sunt mincinoși, deoarece Profetul ﷺ este Pecetea Profeților și nu mai există profet după el. Cel care pretinde că este profet după Trimisul ﷺ este un mincinos și un necredincios, căruia îi este ridicată inviolabilitatea vieții și a averii. Cel care îi dă crezare în această privință este și el un necredincios, căruia îi este ridicată inviolabilitatea vieții și a averii; nu face parte dintre musulmani și nici din comunitatea lui Muḥammad ﷺ. Cel care pretinde că este mai bun decât Muḥammad și că primește direct de la Allah, în timp ce Muḥammad ﷺ primește de la El prin mijlocirea îngerului, este un mincinos și un necredincios, căruia îi este ridicată inviolabilitatea vieții și a averii.

Cuvintele *„treizeci de mincinoși”*: au apărut ei sau nu? Răspunsul: unii au apărut, iar alții sunt încă așteptați, deoarece

Profetul ﷺ nu i-a limitat la o anumită epocă. Atât timp cât Ceasul nu a venit, ei rămân așteptați.

Cuvintele *„fiecare pretinzând”*: adică susține aceasta.

Cuvintele *„Eu sunt însă Pecetea Profeților”* înseamnă că el este ultimul dintre ei. A întărit aceasta prin cuvintele: *„Nu există profet după mine.”* Dacă se întreabă cum se răspunde relatării confirmate despre coborârea lui ʿĪsā ibn Maryam la sfârșitul vremurilor, deși este profet, va desființa jizyah și nu va accepta decât Islamul, răspunsul este că profeția lui o precedă pe cea a lui Muḥammad ﷺ. Cât despre desființarea jizyah și acceptarea numai a Islamului, aceasta nu reprezintă o nouă legiferare care abrogă acceptarea jizyah, ci o legiferare de la Muḥammad ﷺ, deoarece el a vestit-o și a încuviințat-o.

Cuvintele *„Un grup din comunitatea mea va rămâne mereu pe adevăr, sprijinit spre izbândă”* înseamnă că vor rămâne sprijiniți până la sfârșitul existenței lor. Aceasta este una dintre binefacerile lui Allah. El menționase că un trib se va alătura politeiștilor, că unele grupuri vor adora idolii și că unii oameni vor pretinde profeția. Astfel, cele două mărturisiri sunt încălcate: mărturisirea că nu există divinitate demnă de adorare în afară de Allah, prin politeism, și mărturisirea că Muḥammad este Trimisul lui Allah, prin pretinderea profeției. Acestea sunt temelia monoteismului; mai mult, temelia Islamului este mărturisirea că nu există divinitate demnă de adorare în afară de Allah și că Muḥammad este Trimisul lui Allah. După ce a lămurit aceste lucruri, nu i-a lăsat pe oameni să deznădăjduiască, ci a spus:

> *„Un grup din comunitatea mea va rămâne mereu pe adevăr, sprijinit spre izbândă.”*

Aṭ-ṭāʾifah înseamnă *„grup”*.

Cuvintele *„pe adevăr”* formează un grup prepozițional cu funcție de nume predicativ al verbului tazālu.

Cuvântul manṣūrah, *„sprijinit spre izbândă”*, este un al doilea nume predicativ; poate fi analizat și ca expresie a stării. Înțelesul este că grupul rămâne pe adevăr și totodată este sprijinit spre izbândă.

Cuvintele *„Nu le vor face rău cei care îi părăsesc, nici cei care li se împotrivesc”*: *„îi părăsesc”* înseamnă că nu îi sprijină și nu sunt de acord cu poziția lor. Aceasta arată că vor exista oameni care îi vor părăsi, dar care nu le vor face rău, căci toate lucrurile sunt în mâna lui Allah. El ﷺ a spus: *„Să știi că, dacă întreaga comunitate s-ar aduna să-ți facă vreun rău, nu ți-ar face decât răul pe care Allah l-a scris pentru tine.”*[409] Tot astfel, nu le vor face rău cei care li se împotrivesc, deoarece ei sunt sprijiniți prin ajutorul lui Allah. Dacă Allah — Atotputernicul și Mărețul — sprijină pe cineva, nimeni nu îl poate înjosi.

Cuvintele *„până când va veni porunca lui Allah”* se referă la porunca existențială. Aceasta se va întâmpla la venirea Ceasului, când va sosi porunca Sa — slăvit și preamărit fie El — ca sufletul fiecărui credincios să fie luat, până când nu vor mai rămâne decât cei mai răi dintre oameni; asupra lor va veni Ceasul.

Partea acestui hadith care constituie dovada pentru capitol este formularea din relatarea lui Al-Barqānī: *„Până când un trib din comunitatea mea nu se va alătura politeiștilor și grupuri din comunitatea mea nu vor adora idolii.”*

Cuvintele *„Un grup din comunitatea mea va rămâne mereu pe adevăr, sprijinit spre izbândă”* nu precizează locul acestui grup. Ele cuprind toate ținuturile pământului: cele două locuri sfinte, Irakul și altele. Ceea ce contează este că acest grup, oricât de îndepărtate i-ar fi locuințele, rămâne un singur grup, sprijinit pe adevăr. Nu îi vor face rău cei care îl părăsesc sau i se împotrivesc, până când va veni porunca lui Allah.

Întrebare: Unii dintre înaintași au spus că grupul sprijinit spre izbândă este alcătuit din adepții hadithului. În ce măsură este corectă această afirmație?

Răspunsul: afirmația nu este corectă în mod necondiționat, ci trebuie făcută o distincție. Dacă se au în vedere specialiștii în hadith în sensul consacrat al termenului, cei care studiază

409 Din hadithul lui Ibn ʿAbbās, relatat de At-Tirmidhī (Descrierea Învierii, capitolul „Dar, o, Ḥanẓalah, un timp pentru una și un timp pentru alta”, 7/203), care a spus: „Ḥasan ṣaḥīḥ”; de Aḥmad în Al-Musnad (1/293, 307); și de ʿAbd ibn Ḥumayd în Al-Muntakhab (nr. 635).

hadithul prin transmitere și studiu critic, excluzându-i pe juriști, pe învățații exegezei și pe alții asemenea lor, atunci afirmația nu este corectă. Învățații exegezei și juriștii care caută să-și întemeieze judecățile pe dovezi sunt în realitate dintre adepții hadithului. Denumirea nu este limitată la specialiștii în știința hadithului, căci științele religioase cuprind exegeza, hadithul, jurisprudența și altele. Sensul este că oricine ia Cartea și Sunnah drept judecător face parte dintre adepții hadithului în înțelesul general. Adepții hadithului sunt toți cei care se străduiesc să urmeze Sunnah Trimisului lui Allah ﷺ. Denumirea îi cuprinde și pe juriștii care caută să urmeze Sunnah, chiar dacă nu sunt specialiști în hadith în sens tehnic. De pildă, șeicul Islamului Ibn Taymiyyah nu este socotit, în sens tehnic, printre muḥaddithūn, dar el a ridicat stindardul hadithului. Două grupuri l-au revendicat pe imamul Aḥmad, Allah să aibă milă de el: juriștii au spus că este jurist, iar specialiștii în hadith au spus că este muḥaddith. El este un imam în jurisprudență, hadith și exegeză. Fără îndoială, cei care se ocupă de hadith sunt cei mai apropiați de ținerea de el. Totuși, exprimarea *„grupul sprijinit spre izbândă este alcătuit din adepții hadithului"* riscă să fie înțeleasă ca referindu-se numai la specialiștii în hadith, excluzându-i pe ceilalți. Dacă se spune însă *„adepții hadithului"* în sensul cel mai larg, adică cei care se țin de hadith, fie că aparțin acestei specializări și se ocupă de ea, fie că nu se ocupă de ea, dar urmează hadithul, atunci afirmația este corectă.

Învățături ale capitolului

Prima: Explicarea versetului din An-Nisā'.

Explicarea învățăturilor capitolului
Prima: Explicarea versetului din An-Nisāʾ. Este cuvântul Preaînaltului:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Carte? Ei cred în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt

. Explicația a fost dată mai înainte.

A doua: Explicarea versetului din Al-Māʾidah.

A treia: Explicarea versetului din Al-Kahf.

A patra, cea mai importantă: Ce înseamnă credința în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt? Este o convingere a inimii sau este conformarea cu adepții lor, chiar dacă le urăște și le cunoaște falsitatea?

A cincea: Afirmația lor că necredincioșii, a căror necredință le este cunoscută, sunt mai bine călăuziți decât credincioșii.

A doua: Explicarea versetului din Al-Mā'idah. Este cuvântul Preaînaltului:

﴿قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ﴾

Spune: Să vă vestesc despre cei care au o răsplată mai rea decât aceasta la Allah? Cel pe care Allah l-a blestemat, asupra căruia S-a mâniat și dintre care a făcut maimuțe și porci și care l-a adorat pe ṭāghūt

. Explicarea lui a fost dată mai înainte. Partea care constituie aici dovada este: *«Și care l-a adorat pe ṭāghūt»*.

A treia: Explicarea versetului din Al-Kahf. Se referă la cuvântul Preaînaltului:

﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَى أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا﴾

Cei care aveau putere asupra lor au spus: Vom ridica deasupra lor o moschee

. Înțelesul său a fost lămurit mai înainte.

A patra, cea mai importantă: Ce înseamnă credința în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt? Este convingerea inimii sau conformarea cu adepții lor, chiar dacă le urăște și le cunoaște falsitatea? Credința și convingerea inimii intră, fără îndoială, în sensul versetului. În privința conformării cu adepții lor prin faptă, în timp ce le urăște și le cunoaște falsitatea, trebuie făcută o distincție. Dacă se conformează cu adepții lor considerând acele lucruri corecte, aceasta este necredință. Dacă se conformează cu ei fără să creadă

că acele lucruri sunt corecte, nu devine necredincios, dar se află, fără îndoială, într-o mare primejdie; există temerea că va ajunge la necredință. Allah să ne ferească!

A cincea: Afirmația lor că necredincioșii, a căror necredință le este cunoscută, sunt mai bine călăuziți decât credincioșii. Această afirmație este necredință și apostazie, deoarece acela care susține că necredincioșii a căror necredință o cunoaște sunt mai bine călăuziți decât credincioșii este necredincios, fiindcă pune necredința mai presus de credință.

A șasea, care constituie scopul titlului capitolului: Acest lucru va apărea cu siguranță în această comunitate, după cum s-a stabilit în hadithul lui Abū Saʿīd.

A șaptea: Afirmația sa explicită că acest lucru se va întâmpla, adică adorarea idolilor.

A opta: Un lucru de-a dreptul uimitor este apariția cuiva care pretinde profeția, precum Al-Mukhtār, deși rostește cele două mărturisiri și afirmă că face parte din această comunitate, că Trimisul este adevărat și că acest Coran este adevărat, iar în el se spune că Muḥammad este Pecetea Profeților. Cu toate acestea, el este crezut în toate aceste afirmații, în pofida contradicției vădite. Al-Mukhtār a apărut spre sfârșitul epocii companionilor și numeroase grupuri l-au urmat.

A șasea, care constituie scopul titlului capitolului: Acest lucru va apărea cu siguranță în această comunitate, după cum s-a stabilit în hadithul lui Abū Saʿīd.

A șaptea: Afirmația sa explicită că acest lucru se va întâmpla, adică adorarea idolilor. Titlul la care se referă autorul, Allah să aibă milă de el, este: *„Capitol despre ceea ce s-a relatat că unii din această comunitate vor adora idolii”*. Hadithul lui Abū Saʿīd este cuvântul său ﷺ: *„Veți urma cu siguranță căile celor dinaintea voastră, întocmai cum o pană de săgeată se potrivește cu cealaltă.*

Chiar dacă ar intra într-o vizuină de șopârlă, ați intra și voi în ea." Ei au întrebat: *„O, Trimis al lui Allah, pe evrei și pe creștini?"* El a răspuns: *„Pe cine altcineva?"* Relatat de cei doi. Acesta cuprinde avertismentul ca această comunitate să nu cadă în aceleași lucruri în care au căzut cei dinaintea ei.

A opta: Un lucru de-a dreptul uimitor este apariția cuiva care pretinde profeția, precum Al-Mukhtār, deși rostește cele două mărturisiri și afirmă că face parte din această comunitate, că Trimisul este adevărat și că acest Coran este adevărat, iar în el se spune că Muḥammad este Pecetea Profeților. Cu toate acestea, el este crezut în toate aceste afirmații, în pofida contradicției vădite. Al-Mukhtār a apărut spre sfârșitul epocii companionilor și l-au urmat numeroase grupuri.

Al-Mukhtār este fiul lui Abū ʿUbayd ath-Thaqafī. S-a ridicat și a pus stăpânire pe Kufa la începutul califatului lui Ibn az-Zubayr, Allah să fie mulțumit de el. Și-a arătat dragostea față de familia Profetului și i-a chemat pe oameni să se răzbune pe ucigașii lui Al-Ḥusayn. I-a urmărit și i-a ucis pe mulți dintre cei care luaseră parte direct la ucidere sau ajutaseră la ea. Oamenii de rând s-au lăsat înșelați de el. Apoi a pretins profeția și a susținut că Jibrīl vine la el.

Fără îndoială, este un lucru de-a dreptul uimitor ca el să pretindă profeția, în vreme ce crede că acest Coran este adevărat, iar în Coran se spune că Muḥammad ﷺ este Pecetea Profeților. Cum ar putea spune adevărul și cum ar putea fi crezut, în pofida acestei contradicții?! Dar cel căruia Allah nu-i dă lumină nu are nicio lumină.

A noua: Vestea bună că adevărul nu va dispărea cu totul, așa cum a dispărut în trecut, ci un grup va rămâne mereu pe el.

A zecea: Marele semn că, deși sunt puțini, nu le fac rău cei care îi părăsesc și nici cei care li se împotrivesc.

A unsprezecea: Această condiție rămâne până la venirea Ceasului.

A noua: Vestea bună că adevărul nu va dispărea cu totul, așa cum a dispărut în trecut, ci un grup va rămâne mereu pe el. Adică un grup din această comunitate va fi sprijinit spre izbândă până în Ziua Învierii. Aceasta se desprinde din sfârșitul hadithului: *„Un grup din comunitatea mea va rămâne mereu pe adevăr, sprijinit spre izbândă. Nu le vor face rău cei care îi părăsesc și nici cei care li se împotrivesc, până când va veni porunca lui Allah, Binecuvântat și Preaînalt."*

A zecea: Marele semn că, deși sunt puțini, nu le fac rău cei care îi părăsesc și nici cei care li se împotrivesc. Acesta este un mare semn: covârșitoarea majoritate a fiilor lui Adam se află pe o cale potrivnică lor, dar tot nu le poate face rău.

﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

De câte ori un grup mic a biruit un grup mare, cu îngăduința lui Allah! Allah este cu cei răbdători
[Al-Baqarah: 249]

.

A unsprezecea: Această condiție rămâne până la venirea Ceasului. Explicația a fost dată mai înainte.

A douăsprezecea: Marile semne cuprinse în hadith. Printre ele se numără vestirea sa că Allah a strâns pentru el răsăriturile și apusurile; a lămurit înțelesul acesteia, iar lucrurile s-au petrecut așa cum a vestit, spre deosebire de sud și nord. A vestit că i-au fost date cele două comori, că i s-au împlinit două dintre rugămințile pentru comunitatea sa și că a treia i-a fost refuzată. A vestit că sabia se va abate asupra lor și că, odată abătută, nu

va mai fi ridicată; că unii îi vor nimici pe alții și îi vor lua captivi pe alții. S-a temut pentru comunitatea sa de conducătorii care duc în rătăcire. A vestit apariția celor care pretind profeția în această comunitate și dăinuirea grupului sprijinit spre izbândă. Toate acestea s-au petrecut așa cum a vestit, deși fiecare dintre ele părea minții foarte puțin probabilă.

A douăsprezecea: Marile semne cuprinse în hadith. Adică marile semne din acest hadith. Āyāt este pluralul lui āyah, *„semn”*. Semnele prin care Allah îi întărește pe trimișii Săi, asupra lor fie rugăciunea și pacea, sunt acelea care le arată veridicitatea.

Printre semnele din acest hadith se numără vestirea sa că Allah — slăvit și preamărit fie El — a strâns pentru el răsăriturile și apusurile. A lămurit înțelesul acestui lucru, iar el s-a împlinit așa cum a vestit, spre deosebire de sud și nord. Mesajul Profetului ﷺ s-a răspândit spre răsărit și apus mai mult decât spre sud și nord. Aceasta ține de cunoașterea nevăzutului pe care Allah i-a dezvăluit-o Trimisului Său ﷺ.

Un alt semn este vestirea sa ﷺ că i-au fost date cele două comori: comorile lui Kisrā și ale Cezarului.

Un alt semn este vestirea sa că două dintre rugămințile pentru comunitatea sa i-au fost împlinite: să nu fie nimicită printr-o secetă care să-i cuprindă pe toți și să nu fie dată putere asupra ei unui dușman din afara ei, care s-o supună cu totul, până când unii dintre ei îi vor nimici pe alții, și așa mai departe. A treia rugăminte i-a fost refuzată: să nu fie îndreptată forța acestei comunități împotriva ei înseși. Aceasta se va întâmpla, după cum arată explicit hadithul lui ʿĀmir ibn Saʿd, de la tatăl său: *„Într-o zi, Profetul ﷺ venea din Al-ʿĀliyah. Când a trecut pe lângă moscheea Banū Muʿāwiyah, a intrat, a împlinit în ea două unități de rugăciune și ne-am rugat împreună cu el. A făcut o rugă îndelungată, apoi s-a întors spre noi și a spus: I-am cerut Domnului meu trei lucruri. Mi-a dat două și mi-a refuzat unul. I-am cerut Domnului meu să nu-mi nimicească comunitatea prin secetă și mi-a împlinit cererea; I-am cerut să nu-mi nimicească comunitatea prin*

înec și mi-a împlinit cererea; I-am cerut să nu-i facă să se lupte între ei, dar mi-a refuzat aceasta."[410] Adică nu mi-a dat acel lucru.

Printre semnele cuprinse în acest hadith se numără vestirea sa că sabia se va abate asupra comunității sale și că, odată abătută, nu va mai fi ridicată până la venirea Ceasului. Așa s-a și întâmplat: de când musulmanii au scos săbiile unii împotriva altora, această stare a continuat până în zilele noastre.

Un alt semn este vestirea sa că unii îi vor nimici pe alții și îi vor lua captivi pe alții. Și aceasta s-a întâmplat.

Un alt semn este teama sa pentru comunitate de conducătorii care duc în rătăcire. A'immah este pluralul lui imām. Imām este cel urmat ca model, fie pentru cunoașterea sa, fie pentru puterea sa, fie pentru actele sale de adorare.

Un alt semn este vestirea sa că în această comunitate vor apărea oameni care pretind profeția și că ei sunt treizeci. Ibn Ḥajar a arătat[411] că numărul celor care pretind profeția nu se limitează la treizeci, deoarece ei sunt mai mulți.

Spun: menționarea celor treizeci arată, așadar, numărul minim; ei nu sunt mai puțini de atât. Ne-am îndepărtat de sensul aparent al formulării din pricina realității constatate. Acesta — și Allah știe cel mai bine — este motivul pentru care autorul, Allah să aibă milă de el, a lăsat deoparte numărul în învățăturile capitolului, deși el este explicit în hadith.

Un alt semn este vestirea sa despre dăinuirea grupului sprijinit spre izbândă. Toate acestea s-au petrecut așa cum a vestit. Șeicul, Allah să aibă milă de el, a spus: *„Deși fiecare dintre ele părea minții foarte puțin probabilă."*

A treisprezecea: Limitarea temerii pentru comunitatea sa la conducătorii care duc în rătăcire.

---

410 Consemnat de Muslim (Cartea încercărilor și a semnelor Ceasului, capitolul despre pieirea celor din această comunitate unii prin alții, nr. 2890), de la Saʿd, Allah să fie mulțumit de el.

411 Fatḥ al-Bārī, 6/617.

A paisprezecea: Atrage atenția asupra înțelesului adorării idolilor.

A treisprezecea: Limitarea temerii pentru comunitatea sa la conducătorii care duc în rătăcire. Motivul acestei limitări este că cei urmați drept conducători sunt de trei feluri: cârmuitori, învățați și oameni dedicați adorării. Ne temem că ei îi pot rătăci pe oameni fiindcă sunt urmați. Cârmuitorii au autoritatea și puterea de a pune în aplicare; învățații îndrumă și călăuzesc; iar cei dedicați adorării îi pot amăgi și înșela pe oameni prin stările lor. Acestora li se dă ascultare și sunt luați ca model; de aceea ne temem pentru comunitate de ei. Dacă duc în rătăcire, mulți oameni se rătăcesc prin ei; dacă îndrumă spre calea dreaptă, mulți oameni sunt călăuziți prin ei.

A paisprezecea: Atrage atenția asupra înțelesului adorării idolilor. Adorarea idolilor nu se limitează la plecăciunea și prosternarea înaintea lor. Ea cuprinde și urmarea celor care duc în rătăcire, declarând îngăduit ceea ce Allah a interzis, iar oamenii îl socotesc îngăduit, și declarând interzis ceea ce Allah a îngăduit, iar oamenii îl socotesc interzis.

24 Vrăjitoria

În sens lingvistic, siḥr desemnează ceva a cărui cauză este ascunsă și subtilă. De aici vine numele saḥar pentru ultima parte a nopții, fiindcă faptele săvârșite atunci sunt ascunse. Tot astfel, masa luată spre sfârșitul nopții se numește saḥūr, fiindcă are loc în ascuns. Orice lucru a cărui cauză este ascunsă este numit, în acest sens, siḥr.

În sensul Legii religioase, vrăjitoria se împarte în două feluri:
Primul: noduri și incantații, adică recitări și formule talismanice prin care vrăjitorul ajunge să folosească diavolii pentru a-i face rău celui vrăjit. Allah Preaînaltul a spus însă:

﴿وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾

Ei nu pot face rău nimănui prin aceasta decât cu îngăduința lui Allah
[Al-Baqarah: 102]

.

Al doilea: medicamente și substanțe care influențează trupul, mintea, voința și înclinația celui vrăjit. Îl vezi îndepărtându-se ori simțindu-se atras. Este ceea ce ei numesc ṣarf și ʿaṭf, *„îndepărtare”* și *„atragere”*. Îl fac pe om să fie atras de soția sa ori de altă femeie, până când ajunge ca un animal pe care ea îl conduce după cum dorește. Îndepărtarea este opusul acestui lucru. Vrăjitoria îi afectează trupul, slăbindu-l treptat până când piere; îi afectează percepția, făcându-l să-și închipuie lucrurile altfel decât sunt; și îi afectează mintea, putând să-l ducă până la nebunie. Allah să ne ferească!

Așadar, vrăjitoria este de două feluri:

a. Asociere: primul fel, săvârșit prin diavoli. Vrăjitorul îi adoră și caută să se apropie de ei, pentru a-i îndrepta împotriva celui vrăjit.

b. Agresiune și nelegiuire: al doilea fel, săvârșit prin medicamente, substanțe și altele asemenea.

Această împărțire ne conduce la o chestiune importantă: vrăjitorul devine sau nu necredincios?

Învățații au avut păreri diferite în această privință: unii au spus că devine necredincios, iar alții, că nu devine necredincios. Împărțirea amintită lămurește însă judecata acestei chestiuni. Cel a cărui vrăjitorie se săvârșește prin diavoli devine necredincios, deoarece, de regulă, aceasta nu se poate realiza decât prin asociere. Preaînaltul a spus:

﴿وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ...﴾

Au urmat ceea ce diavolii recitau despre domnia lui Sulaymān. Sulaymān nu a fost necredincios, ci diavolii au fost necredincioși, învățându-i pe oameni vrăjitoria și ceea ce le-a fost pogorât celor doi îngeri din Babilon, Hārūt și Mārūt. Aceștia nu învățau pe nimeni înainte de a spune: Noi suntem doar o încercare, așadar nu deveni necredincios...

— până la cuvintele:

﴿وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ﴾

Ei nu pot face rău nimănui prin aceasta decât cu îngăduința lui Allah. Ei învață ceea ce le face rău și nu le aduce folos. Știau că acela care a dobândit aceasta nu va avea nicio parte în Viața de Apoi

[Al-Baqarah: 102]

. Cel a cărui vrăjitorie se săvârșește prin medicamente, substanțe și altele asemenea nu devine necredincios, dar este socotit păcătos și agresor.

Cât despre executarea vrăjitorului, dacă vrăjitoria lui constituie necredință, este executat pentru apostazie, cu excepția cazului în care se căiește, potrivit părerii că i se acceptă căința — iar aceasta este părerea corectă. Dacă vrăjitoria lui nu ajunge la necredință, este ucis pentru înlăturarea agresiunii, adică pentru a-i opri vătămarea și stricăciunea pe pământ. În acest caz, hotărârea privind executarea lui ține de judecata cârmuitorului. Sensul aparent al textelor menționate de autor este că el este executat în toate cazurile. Ceea ce contează aici este că vrăjitoria are, fără îndoială, un efect, însă nu transformă lucrurile în alte lucruri, căci numai Allah — Atotputernicul și Mărețul — are putere asupra acestui fapt. Celui vrăjit doar i se creează impresia că un lucru s-a transformat, s-a mișcat, a mers ori ceva asemănător. Așa s-a întâmplat cu Mūsā, asupra lui fie rugăciunea și pacea, în fața vrăjitorilor neamului lui Faraon: prin vrăjitoria lor, i se părea că obiectele lor alergau.

Dacă cineva întreabă: *„De ce a fost inclus capitolul despre vrăjitorie în Cartea monoteismului?”*

Răspundem: legătura acestui capitol cu Cartea monoteismului este că unele feluri de vrăjitorie nu se pot realiza, de regulă, decât prin asociere. Diavolii nu îl slujesc, de regulă, pe om decât pentru un folos al lor. Se știe că folosul urmărit de Șeitan este să-i rătăcească pe fiii lui Adam și să-i facă să cadă în asociere și păcate.

Și cuvântul lui Allah Preaînaltul:

﴿وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ﴾

Ei știau că acela care a dobândit aceasta nu va avea nicio parte în Viața de Apoi

.[412]

Și cuvântul Său:

﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

Ei cred în al-jibt și în aṭ-ṭāghūt

.[413]

Autorul a menționat în acest capitol două versete:

Primul verset, cuvintele Preaînaltului *«Ei știau»*: pronumele subiect se referă la cei care învață vrăjitoria. Enunțul este întărit prin jurământul subînțeles, prin lām și prin qad. Ishtarāhu, *„a dobândit-o”*, înseamnă că a învățat-o.

Cuvintele

412 Sura Al-Baqarah, versetul 102.

413 Sura An-Nisāʾ, versetul 51.

﴿مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ﴾

nu va avea nicio parte în Viața de Apoi

înseamnă că nu va avea parte de răsplată. Faptul că cineva nu are nicio parte în Viața de Apoi presupune că fapta sa este zadarnică și nulă. Însă fie partea sa este negată cu totul, iar fapta constituie necredință, fie este negată deplinătatea acelei părți, iar fapta constituie nelegiuire.

Al doilea verset, cuvintele Preaînaltului *„Ei cred”*: se referă la evrei. *„În al-jibt”* înseamnă în vrăjitorie, după cum a explicat ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb. Evreii erau printre oamenii care cel mai mult învățau și practicau vrăjitoria. Ei pretind că Sulaymān, asupra lui fie pacea, i-a învățat-o. Au comis și o agresiune, făcând vrăji împotriva Profetului ﷺ.

ʿUmar a spus: „Al-jibt este vrăjitoria, iar aṭ-ṭāghūt este Șeitan.”[414]

Cuvântul aṭ-ṭāghūt: cea mai cuprinzătoare definiție dată este *„orice lucru în privința căruia robul depășește limita, fie că este adorat, urmat sau ascultat”*. *„Adorat”* înseamnă cu știința și cu acceptarea lui. Așa a spus Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el. Comentariul asupra acestei definiții a fost dat la începutul cărții,[415] la cuvintele *„și feriți-vă de ṭāghūt”*.

---

414 Al-Bukhārī l-a menționat fără lanțul complet al transmițătorilor, folosind o formulare categorică (Cartea exegezei, capitolul «Dacă sunteți bolnavi sau în călătorie»). Ibn Jarīr l-a relatat cu lanț complet în Tafsīr-ul său (3/13, 5/83). Ibn Ḥajar a spus în Al-Fatḥ (8/252): „L-au relatat cu lanț complet ʿAbd ibn Ḥumayd în Tafsīr-ul său, Musaddad în Musnad-ul său și ʿAbd ar-Raḥmān ibn Rustah în Cartea credinței, toți pe calea lui Abū Isḥāq, de la Ḥassān ibn Fā'id, de la ʿUmar, cu același înțeles. Lanțul său de transmitere este puternic...” L-au relatat cu lanț complet și Ibn Abī Ḥātim și Abū al-Qāsim al-Baghawī, după cum se găsește în Tafsīr Ibn Kathīr (1/311).

415 Menționat anterior p. 24.

Partea care constituie dovada este cuvântul *„în al-jibt”*, pe care conducătorul credincioşilor, ʿUmar, Allah să fie mulţumit de el, l-a explicat ca fiind vrăjitoria. Cât despre explicarea lui aṭ-ṭāghūt prin Şeitan, aceasta este o explicare prin exemplu.
Înaintaşii, Allah să aibă milă de ei, explicau uneori un verset printr-un exemplu după care se pot înţelege şi celelalte cazuri. De pildă, cuvântul Preaînaltului:

﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾

Apoi le-am dat Cartea ca moştenire acelora dintre robii Noştri pe care i-am ales. Printre ei sunt unii care se nedreptăţesc pe ei înşişi, unii care sunt cumpătaţi şi unii care îi întrec pe ceilalţi în faptele bune, cu îngăduinţa lui Allah
[Fāṭir: 32]

.

Unii exegeţi au spus: cel care se nedreptăţeşte pe sine este cel care nu se roagă decât după ieşirea timpului rugăciunii; cel cumpătat se roagă spre sfârşitul timpului ei; iar cel care îi întrece pe ceilalţi în faptele bune se roagă la începutul timpului ei.

Acesta este doar unul dintre exemple, nu întregul înţeles cuprins de verset. De aceea, alţii l-au explicat spunând că acela care se nedreptăţeşte pe sine este cel care nu plăteşte zakāt; cel cumpătat plăteşte zakāt, dar nu dă milostenie, iar cel care îi întrece pe ceilalţi în faptele bune plăteşte zakāt şi dă milostenie.

Explicarea lui aṭ-ṭāghūt prin Şeitan, dată de ʿUmar, Allah să fie mulţumit de el, este aşadar o explicare prin exemplu, căci ṭāghūt este mai cuprinzător decât Şeitan. Idolii sunt socotiţi dintre ṭawāghīt, după cum a spus Preaînaltul: *«Şi l-a adorat pe ṭāghūt»* [Al-Mā’idah: 60]. Învăţaţii şi cârmuitorii care îi duc pe oameni în rătăcire sunt socotiţi ṭawāghīt, fiindcă au depăşit limita, au întrecut măsura şi au făcut ceea ce nu aveau dreptul să facă.

Jābir a spus: „Ṭawāghīt sunt prezicători la care cobora Șeitan: câte unul în fiecare trib."[416]

Cuvintele *„Ṭawāghīt sunt prezicători la care cobora Șeitan: câte unul în fiecare trib"* sunt tot o explicare prin exemplu, căci i-a inclus pe prezicători printre ṭawāghīt.

Despre prezicător s-a spus că este cel care pretinde că vestește ceea ce se ascunde în cuget. S-a spus și că este cel care vestește lucruri nevăzute din viitor.

La acești prezicători coborau diavolii cu ceea ce ascultaseră pe ascuns din cer. Fiecare trib dintre triburile arabilor avea un prezicător care folosea diavolii; aceștia ascultau pe ascuns pentru el și îi aduceau vestea din cer. În vremea neștiinței preislamice, oamenii le cereau lor să le judece pricinile.

Ṭawāghīt nu se limitează la aceștia. Explicația lui Jābir, Allah să fie mulțumit de el, este una prin exemplu, asemenea explicației lui ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el.

De la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, se relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Feriți-vă de cele șapte păcate nimicitoare. Ei au întrebat: O, Trimis al lui Allah, care sunt acestea? El a răspuns: Asocierea cu Allah, vrăjitoria, uciderea sufletului pe care Allah l-a făcut inviolabil, în afară de situația în care există un drept, consumarea ribā, consumarea averii orfanului, fuga în ziua înfruntării, și acuzarea de desfrâu a femeilor libere, nevinovate și credincioase."[417]

Cuvintele *„Feriți-vă de cele șapte păcate nimicitoare"*: Profetul ﷺ este cel mai sincer sfătuitor al oamenilor. El îi avertizează împotriva oricărui lucru care le face rău în religie sau

416 Al-Bukhārī l-a menționat fără lanțul complet al transmițătorilor, folosind o formulare categorică, în locul amintit anterior. Ibn Ḥajar a spus în Al-Fatḥ (8/252): „Ibn Abī Ḥātim l-a relatat cu lanț complet, pe calea lui Wahb ibn Munabbih." L-a relatat cu lanț complet și Ibn Jarīr în Tafsīr-ul său (3/13).

417 Consemnat de Al-Bukhārī (Cartea testamentelor, 5/393, ediția Fatḥ) și Muslim (Cartea credinței, 1/92).

în viața lumească. De aceea a spus *„Feriți-vă”*, ceea ce este mai puternic decât *„Lăsați-le”*. A te feri înseamnă să te afli tu de o parte, iar acele lucruri de cealaltă; aceasta presupune să stai departe de ele.

„Feriți-vă” înseamnă să le lăsați, dar este mai puternic decât simpla renunțare: omul poate lăsa un lucru, rămânând însă aproape de el. Când i se spune *„Ferește-te de el”*, înseamnă să-l lase și să se țină departe.

Cuvintele *„cele șapte păcate nimicitoare”* nu înseamnă că numărul lor este limitat la șapte, căci există și alte păcate nimicitoare. Profetul ﷺ enumeră uneori anumite feluri și categorii, fără să însemne că nu există altele. Așa este hadithul despre *„cei șapte pe care Allah îi va adăposti în umbra Sa în ziua în care nu va fi altă umbră decât umbra Sa”*.[418] Există și alții în afara lor. La fel este: *„Trei sunt cei cărora Allah nu le va vorbi în Ziua Învierii.”*[419] Exemplele sunt numeroase. Dacă spunem că hadithul lui Abū Hurayrah din acest capitol indică o enumerare limitativă,

418 Hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, de la Profet ﷺ, care a spus: „Pe șapte îi va adăposti Allah în umbra Sa, în ziua în care nu va fi altă umbră decât umbra Sa: un conducător drept; un tânăr care a crescut în adorarea lui Allah — Atotputernicul și Mărețul; un om a cărui inimă este legată de moschei; doi oameni care s-au iubit pentru Allah, adunându-se și despărțindu-se pentru El; un bărbat pe care l-a chemat o femeie de rang și frumusețe, dar care a spus: Mă tem de Allah; un om care a dat milostenie atât de ascuns, încât stânga sa nu știe ce cheltuiește dreapta; și un om care L-a pomenit pe Allah singur, iar ochii i s-au umplut de lacrimi.” Consemnat de Al-Bukhārī (Cartea chemării la rugăciune, capitolul despre cel care stă în moschee așteptând rugăciunea, 1/219) și Muslim (Cartea zakāt-ului, capitolul despre meritul ascunderii milosteniei, 2/715).

419 Hadithul lui Abū Dharr: Profetul ﷺ a spus: „Trei sunt cei cărora Allah nu le va vorbi în Ziua Învierii, nu îi va privi, nu îi va curăți și care vor avea parte de o pedeapsă dureroasă.” Relatatorul a spus: Trimisul lui Allah ﷺ a repetat aceasta de trei ori. Abū Dharr a întrebat: „Au fost lipsiți de izbândă și au pierdut! Cine sunt, o, Trimis al lui Allah?” El a răspuns: „Cel care își lasă veșmântul să atârne sub glezne, cel care le reproșează altora darurile făcute și cel care își vinde marfa prin jurământ mincinos.” Consemnat de Muslim (Cartea credinței, capitolul despre interzicerea severă a lăsării veșmântului să atârne sub glezne, 1/102).

fiindcă folosește articolul hotărât al-, atunci el le-a limitat aici la șapte deoarece acestea sunt cele mai mari păcate.

Cuvintele *„Ei au întrebat: O, Trimis al lui Allah, care sunt acestea?"*: companionii, Allah să fie mulțumit de ei, erau cei mai dornici de cunoaștere. Când Profetul ﷺ le spunea ceva fără să-l precizeze, ei cereau să le fie explicat și lămurit. Când i-a avertizat împotriva celor șapte păcate nimicitoare, au pus această întrebare ca să se poată feri de ele, iar el le-a spus care sunt. Aceasta urmează regula că companionii, Allah să fie mulțumit de ei, erau cei mai dornici de cunoaștere. Însă lucrurile pentru care înțelepciunea cerea să rămână ascunse nu le erau dezvăluite de Profet ﷺ. Așa sunt cuvintele sale: *„Allah are nouăzeci și nouă de nume. Cel care le cuprinde va intra în Paradis."*[420] Precizarea lor nu a fost transmisă de la Profet ﷺ într-un hadith autentic.

Unii au încercat să declare autentic hadithul care enumeră cele nouăzeci și nouă de nume,[421] dar nu au avut dreptate. Mai mult,

---

420 Consemnat de Al-Bukhārī (nr. 2736) și Muslim (nr. 2677), de la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

421 Consemnat de At-Tirmidhī (Cartea rugilor, capitolul despre Numele lui Allah, 9/173), care a spus: „Gharīb"; de Ibn Ḥibbān (nr. 2384); de Al-Ḥākim (1/16); de Al-Bayhaqī în As-Sunan (10/27) și în Al-Asmāʾ wa-ṣ-Ṣifāt (p. 5); și de Al-Baghawī în Sharḥ as-Sunnah (5/32, 33). Al-Bayhaqī a spus în Al-Asmāʾ wa-ṣ-Ṣifāt (p. 8): „Este posibil ca explicația — adică explicarea Numelor — să provină de la unul dintre relatatori. Tot astfel este și în hadithul lui Al-Walīd ibn Muslim. Din pricina acestei posibilități, Al-Bukhārī și Muslim nu au inclus hadithul lui Al-Walīd în Ṣaḥīḥ." Șeicul Islamului a spus (22/382): „Maeștrii în hadith spun că această adăugire face parte din ceea ce Al-Walīd ibn Muslim a adunat de la șeicii săi specialiști în hadith. Există și un hadith mai slab decât acesta, relatat de Ibn Mājah." Ibn Ḥazm a spus în Al-Muḥallā (8/31): „Au fost transmise hadithuri contradictorii despre enumerarea celor nouăzeci și nouă de nume, dar niciunul nu este autentic. Numele se iau numai din textul Coranului și din ceea ce s-a transmis autentic de la Profet ﷺ." A se vedea și Tafsīr Ibn Kathīr (2/269) și Fatḥ al-Bārī (11/215). Ibn Mājah l-a consemnat, de asemenea, cu adăugiri și omisiuni între Nume și Atribute (Cartea rugilor, capitolul despre Numele lui Allah — Atotputernicul și Mărețul, 2/1269). Al-Būṣīrī a spus în Az-Zawāʾid: „Lanțul căii lui Ibn Mājah este slab, din pricina slăbiciunii lui ʿAbd al-Malik aṣ-Ṣanʿānī." L-au consemnat și Al-Ḥākim (1/17) și Al-Bayhaqī în Al-Asmāʾ wa-ṣ-Ṣifāt (p. 7). Adh-Dhahabī l-a declarat slab, la fel și

șeicul Islamului a transmis acordul specialiștilor în hadith că numărarea și enumerarea lor nu sunt transmise autentic de la Profet ﷺ. A spus adevărul, Allah să aibă milă de el, dovadă fiind marile deosebiri dintre aceste enumerări.

Cei care au încercat să declare autentic acest hadith au spus: răsplata este mare — *„Cel care le cuprinde va intra în Paradis”* — și nu este cu putință ca companionii să o fi pierdut fără să întrebe care sunt acele nume. Aceasta arată că Profetul ﷺ le-ar fi precizat.

Răspunsul este însă că această concluzie nu este necesară. Dacă Profetul ﷺ le-ar fi precizat, cele nouăzeci și nouă de nume ar fi fost cunoscute în lume mai limpede decât soarele și ar fi fost transmise în cele două Ṣaḥīḥ-uri și în alte colecții. Este un lucru de care oamenii au nevoie și pe care sunt puternic îndemnați să-l păstreze și să-l studieze. Cum s-ar putea atunci să fi ajuns numai pe căi șubrede și în forme diferite?!

Profetul ﷺ nu le-a precizat dintr-o înțelepciune desăvârșită: oamenii să le caute și să le cerceteze în Cartea lui Allah și în Sunnah Trimisului lui Allah ﷺ, pentru a se deosebi cel sârguincios de cel nesârguincios.

Tot astfel, Profetul ﷺ nu a precizat ceasul în care ruga este primită vinerea. Învățații au avut păreri diferite despre hadithul lui Abū Mūsā din Muslim, în care se spune: *„Este între așezarea imamului și încheierea rugăciunii.”*[422] Unii l-au declarat autentic, iar alții l-au declarat slab, însă, după părerea mea, este autentic, fiindcă motivul invocat pentru declararea lui ca slab este șubred. Împrejurarea îi susține autenticitatea: oamenii sunt adunați în cea

Al-Bayhaqī, din pricina lui ʿAbd al-ʿAzīz ibn al-Ḥuṣayn ibn at-Turjumān; de asemenea, Ibn Ḥajar, în At-Talkhīṣ al-Ḥabīr (4/172).

422 Hadithul lui Abū Burdah ibn Abī Mūsā al-Ashʿarī, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, m-a întrebat: „L-ai auzit pe tatăl tău relatând de la Trimisul lui Allah ﷺ despre ceasul de vineri?” Am răspuns: „Da. L-am auzit spunând: L-am auzit pe Trimisul lui Allah ﷺ spunând: Este între așezarea imamului și încheierea rugăciunii.” Consemnat de Muslim (Cartea rugăciunii de vineri, capitolul despre ceasul din ziua de vineri, 2/684). A se vedea Fatḥ al-Bārī (2/417–422, 11/199).

mai mare adunare din localitate pentru o rugăciune obligatorie, astfel încât acel timp, în acea împrejurare, este potrivit pentru primirea rugilor. Tot astfel, Profetul ﷺ nu a precizat Noaptea Decretului, deși ea are cea mai mare însemnătate.
Cuvântul al-mūbiqāt înseamnă *„cele nimicitoare”*. Preaînaltul a spus:

﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا﴾

Am pus între ei un loc de pieire
[Al-Kahf: 52]

, adică un loc al nimicirii.

Cuvintele *„Ei au întrebat: O, Trimis al lui Allah, care sunt acestea?”*: au cerut să le fie precizate. De aici se vede folosul prezentării mai întâi în linii generale: cel căruia i se vorbește așteaptă lămurirea lucrului neprecizat. Dacă acesta ar fi fost explicat de la început, nu ar fi fost primit cu aceeași atenție și deschidere ca atunci când este prezentat mai întâi pe scurt și apoi lămurit.

Cuvintele wa-mā hunna, *„care sunt acestea?”*: mā este un pronume interogativ cu funcție de subiect, iar hunna este numele predicativ. S-a spus și invers: mā este un nume predicativ așezat obligatoriu înainte, fiindcă interogația are întâietate în enunț, iar hunna este un subiect așezat după el. Hunna este un pronume hotărât, în vreme ce mā este nehotărât, iar regula urmată este că despre un termen hotărât se enunță un termen nehotărât, nu invers.

Cuvintele *„El a răspuns: Asocierea cu Allah”*: a menționat-o mai întâi fiindcă este cel mai mare dintre păcatele nimicitoare. Cel mai mare păcat este să-I atribui lui Allah un egal, deși El te-a creat. Asocierea cu Allah cuprinde asocierea în stăpânirea Sa, în dreptul Său la adorare, în Numele sau în Atributele Sale.

Cel care crede că alături de Allah există un creator sau un ajutor este asociator. Cel care crede că altcineva în afară de Allah merită să fie adorat este asociator, chiar dacă nu îl adoră; dacă îl și

adoră, este mai grav. Cel care crede că Allah are un seamăn în privința Numelor Sale este asociator. Cel care crede că Allah S-a înălțat deasupra Tronului asemenea unui rege care se așază pe tronul împărăției sale este asociator. Tot astfel, cel care crede că Allah coboară la cerul cel mai de jos asemenea unui om care coboară de sus la nivelul de jos al casei sale este asociator. Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

Allah nu iartă să I se facă asociați, dar iartă ceea ce este mai prejos de aceasta cui voiește
[An-Nisāʾ: 48]

. Și a spus:

﴿مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾

Celui care Îi face asociați lui Allah, Allah i-a interzis Paradisul, iar sălașul său va fi Focul. Cei nedrepți nu vor avea ajutoare
[Al-Māʾidah: 72]

.

El ﷺ a arătat că asocierea este cea mai mare fărădelege și vină atunci când, fiind întrebat care este cel mai mare păcat, a răspuns: *„Să-I atribui lui Allah un egal, deși El te-a creat."*[423] Cum poți să-I

423 Hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, care a spus: L-am întrebat pe Profet ﷺ: „Care este cel mai mare păcat înaintea lui Allah?" El a răspuns: „Să-I atribui lui Allah un egal, deși El te-a creat..." — până la sfârșitul hadithului. Consemnat de Al-Bukhārī (Cartea exegezei, capitolul despre cuvintele Preaînaltului «Nu-I faceți lui Allah egali», 3/190)

atribui un egal Celui care te-a creat, ți-a dat existență, te-a sprijinit, te-a înzestrat și te-a înzestrat cu mijloace de trai? Dacă un om ți-ar fi făcut un bine mai mic decât acestea, iar tu i-ai fi pus pe altcineva alături ca egal, aceasta ar însemna nerecunoștință și tăgăduirea binefacerii lui.

Cuvintele *„și vrăjitoria"* înseamnă că ea face parte dintre păcatele nimicitoare. Sensul aparent al cuvintelor Profetului ﷺ este că nu există deosebire între vrăjitoria săvârșită prin diavoli și cea săvârșită prin medicamente și substanțe. Dacă se săvârșește prin diavoli și nu se poate realiza decât prin asocierea lor, ea intră în asocierea cu Allah.

Dacă nu ajunge la acest nivel, rămâne tot o vină foarte mare. Vrăjitoria este una dintre cele mai grave vătămări aduse fiilor lui Adam: îi strică celui vrăjit religia și viața lumească și îl tulbură până când ajunge asemenea animalelor, ba chiar într-o stare mai rea. Animalul a fost creat astfel, potrivit firii sale, dar omul, când este îndepărtat de natura și de firea lui înnăscută, ajunge la o strâmtorare și neliniște pe care numai Stăpânul robilor o cunoaște. De aceea, vrăjitoria este menționată imediat după asocierea cu Allah — Atotputernicul și Mărețul.

Cuvintele *„uciderea sufletului pe care Allah l-a făcut inviolabil, în afară de situația în care există un drept"*: uciderea înseamnă luarea vieții. Prin *„suflet"* se are în vedere trupul în care se află sufletul. Aici este vorba despre viața omului, nu despre viața cămilei, a măgarului sau a altor animale asemenea lor.

Cuvintele *„pe care Allah l-a făcut inviolabil"*: complementul verbului ḥarrama este omis. Sensul este *„a interzis uciderea lui"*; pronumele care se referă la antecedentul relativ este omis. Cuvintele *„în afară de situația în care există un drept"* înseamnă *„în temeiul dreptății"*, fiindcă aici este vorba despre o judecată. Când al-ḥaqq este folosit în legătură cu judecățile, înseamnă dreptate, iar când este folosit în legătură cu relatările, înseamnă adevăr. Dreptatea este ceea ce au poruncit Allah și Trimisul Său. Preaînaltul a spus:

și Muslim (Cartea credinței, capitolul despre faptul că asocierea este cel mai urât păcat, 1/90).

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ﴾

Allah poruncește dreptatea
[An-Naḥl: 90]

.

Viața inviolabilă este a patru feluri de persoane: credinciosul, dhimmī, muʿāhad și mustaʾmin — acesta din urmă cu kasrah la mīm, adică cel care cere protecție. Credinciosul este protejat prin credința sa; dhimmī, prin pactul său de protecție; muʿāhad, prin tratatul său; iar mustaʾmin, prin siguranța care i-a fost acordată.

Deosebirea dintre ultimele trei categorii — dhimmī, muʿāhad și mustaʾmin — este următoarea. Dhimmī este cel cu care avem un pact de protecție: un legământ prin care locuiește în ținuturile noastre, având viața ocrotită și plătind jizyah. Muʿāhad locuiește în țara sa, dar între noi și el există un tratat potrivit căruia el nu luptă împotriva noastră, iar noi nu luptăm împotriva lui. Mustaʾmin este cel cu care nu avem nici pact de protecție, nici tratat, dar căruia i-am acordat siguranță pentru o perioadă stabilită. De pildă, un om dintr-un neam aflat în război cu noi intră la noi cu garanție de siguranță pentru comerț ori alte scopuri asemănătoare sau pentru a înțelege Islamul. Preaînaltul a spus:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ﴾

Dacă vreunul dintre politeiști îți cere adăpost, oferă-i adăpost până când va auzi cuvântul lui Allah, apoi condu-l într-un loc sigur pentru el
[At-Tawbah: 6]

. Mai există o deosebire: tratatul poate fi încheiat cu orice necredincioși, în vreme ce, potrivit părerii cunoscute în școala

juridică, pactul de protecție se încheie numai cu evrei, creștini și magi, nu și cu ceilalți necredincioși. Părerea corectă este însă că el poate fi încheiat cu toți necredincioșii.

Uciderea persoanelor din aceste patru categorii este interzisă, dar gravitatea interdicției nu este egală: viața credinciosului are cea mai mare inviolabilitate, apoi cea a lui dhimmī, apoi a lui muʿāhad și apoi a lui mustaʾmin.

Este mustaʾmin egal cu muʿāhad sau are un grad mai înalt de protecție? Nu sunt sigur în această privință, fiindcă mustaʾmin are un legământ individual, spre deosebire de cei aflați sub tratat. Pentru aceștia, tratatul este încheiat de cei îndreptățiți să decidă dintre ei, fără să existe între noi și fiecare dintre ei acorduri individuale de siguranță. Oricum ar fi, hadithul este general și fiecare dintre ei are viața și averea inviolabile.

Cuvintele *„în afară de situația în care există un drept”* se referă la ceea ce atrage pedeapsa cu moartea, precum adulterul celui care a fost căsătorit, viață pentru viață și părăsirea religiei însoțită de despărțirea de comunitate.

Cuvintele *„și consumarea ribā”*: în sens lingvistic, ribā înseamnă sporire. De aici și cuvântul Preaînaltului:

﴿فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ﴾

Când pogorâm apă peste el, se mișcă și se umflă
[Al-Ḥajj: 5]

, adică sporește. În sensul Legii religioase, înseamnă o diferență cantitativă într-un contract între lucruri care trebuie să fie egale ori o amânare într-un contract între lucruri care trebuie predate reciproc pe loc.

Ribā este de două feluri: ribā al-faḍl, adică prin surplus, și ribā an-nasīʾah, adică prin amânare. Ea privește șase bunuri pe care Trimisul ﷺ le-a precizat în cuvintele sale: *„Aur pentru aur, argint pentru argint, grâu pentru grâu, curmale pentru curmale, orz*

pentru orz și sare pentru sare."[424] Acestea sunt bunurile supuse regulilor ribā, potrivit textului hadithului și consensului musulmanilor.

Dacă vinzi unul dintre aceste șase feluri în schimbul aceluiași fel, se aplică atât ribā prin surplus, cât și ribā prin amânare. Dacă o cantitate o depășește pe cealaltă, este ribā prin surplus. Dacă le faci egale, dar amâni predarea, este ribā prin amânare.

Cele două feluri se pot întruni, de pildă dacă vinzi aur în schimbul aurului în cantități inegale și predarea este amânată. În acel contract s-au întrunit ribā prin surplus și ribā prin amânare. Așadar, când vinzi un fel de bun în schimbul aceluiași fel, sunt necesare două lucruri: egalitatea cantităților și predarea reciprocă în aceeași ședință contractuală.

Dacă felurile bunurilor diferă, dar cauza juridică este comună, adică cele două bunuri schimbate au aceeași întrebuințare, se aplică ribā prin amânare, dar nu și ribā prin surplus. Schimbul aurului pe argint în cantități inegale, cu predare pe loc, este permis. Schimbul aurului pe argint în cantități egale, dar cu amânare, constituie ribā din pricina întârzierii predării.

El ﷺ a spus: *„Dacă aceste feluri diferă, vindeți cum voiți, cu condiția ca schimbul să fie din mână în mână."*[425]

Prin precizarea că bunurile au aceeași întrebuințare și același scop excludem cazul în care întrebuințările lor diferă. Aurul, de pildă, este mijloc de plată pentru lucruri, argintul este mijloc de plată, iar grâul este hrană.

Prin urmare, este permisă vânzarea unui ṣāʿ de grâu pentru un dinar de aur, chiar dacă părțile se despart înainte de predarea reciprocă și cantitățile nu sunt egale, deoarece întrebuințările diferă: unul servește drept monedă și mijloc de plată, iar celălalt, drept hrană.

Dacă se spune: *„Hadithul arată că schimbul nu este valabil decât cu predarea pe loc"*, care este răspunsul?

---

424 Consemnat de Muslim (Cartea irigării, capitolul despre schimbul monetar, 3/1211), din hadithul lui ʿUbādah ibn aṣ-Ṣāmit.

425 Menționat anterior, din hadithul lui ʿUbādah ibn aṣ-Ṣāmit.

Spunem: într-adevăr, sensul aparent al hadithului cere predarea reciprocă pe loc dacă vinzi aur în schimbul grâului, potrivit cuvintelor sale ﷺ: *„Dacă aceste feluri diferă, vindeți cum voiți, cu condiția ca schimbul să fie din mână în mână."*[426]
Răspunsul este că Sunnah arată, printr-o altă relatare, că predarea pe loc nu este o condiție când unul dintre cele două bunuri servește drept preț. Ibn ʿAbbās a spus: Profetul ﷺ a venit la Medina, iar oamenii plăteau anticipat pentru fructe ce urmau să fie livrate după un an sau doi. El a spus:

> *„Cel care plătește anticipat pentru un lucru să o facă pentru o măsură cunoscută, o greutate cunoscută și un termen cunoscut."*[427]

Astfel, sensul implicit al hadithului *„Vindeți cum voiți, cu condiția ca schimbul să fie din mână în mână"* nu are aplicare generală. Predarea pe loc nu este cerută în orice schimb între feluri diferite de bunuri, ci atunci când ele au aceeași întrebuințare, precum aurul schimbat pe argint sau grâul pe orz. Dacă se schimbă însă aur ori argint pe orz sau alte bunuri asemenea lui, predarea pe loc nu este o condiție.

Învățații au avut păreri diferite despre bunurile din afara celor șase feluri. Ẓāhiriții au spus că ribā se aplică numai acestor șase feluri, fiindcă nu acceptă analogia juridică și se limitează la ceea ce a fost menționat în text. După ei, ar fi permis schimbul orezului pe porumb în cantități inegale, cu predare amânată, deoarece acestea nu intră între bunurile precizate de text.

Adepții analogiei juridice din cele patru școli au extins judecata și la alte bunuri. Unii dintre ei, deși acceptă analogia, nu au extins însă judecata. Un exemplu este Ibn ʿAqīl, Allah să aibă milă de el, care a spus: ribā se aplică numai acestor șase feluri, nu fiindcă analogia nu ar exista, ci fiindcă învățații au avut păreri diferite și

426 Menționat anterior, din hadithul lui ʿUbādah ibn aṣ-Ṣāmit.

427 Consemnat de Al-Bukhārī (Cartea vânzării cu plată anticipată, capitolul despre vânzarea cu plată anticipată pentru o greutate cunoscută, 2/124) și Muslim (Cartea irigării, capitolul despre vânzarea cu plată anticipată, 3/1227), din hadithul lui Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de amândoi.

neunitare despre cauza juridică pentru care se aplică ribă. Întrucât nu s-au pus de acord asupra cauzei, înlăturăm toate aceste cauze propuse și păstrăm textul așa cum este, limitat la bunurile pe care le precizează.

Părerea corectă este că ribă se aplică și altor bunuri în afara celor șase feluri și că această cauză juridică este măsurarea în volum și posibilitatea de păstrare, împreună cu folosirea ca hrană, adică să fie hrană de bază care poate fi păstrată. Aceasta în privința grâului, curmalelor și orzului.

În privința aurului și argintului, cauza juridică este felul bunului și funcția de mijloc de plată. Precizarea *„felul bunului"* urmărește să cuprindă și bijuteriile când sunt schimbate unele pe altele: li se aplică ribă, deși nu sunt folosite drept preț. Funcția de mijloc de plată se regăsește, de pildă, la dirhami, dinari și bancnotele cunoscute, care au statutul aurului și argintului. Se poate spune și că această cauză este numai funcția de mijloc de plată, iar bijuteriile au ieșit din ea în mod accidental, fiindcă folosirea pentru împodobire este ceva survenit. Funcția de bază a aurului și argintului este aceea de mijloc de plată, căci prin ele se plătesc lucrurile.

Cât despre sare, șeicul Islamului a spus că ea păstrează hrana în bună stare și, astfel, îi urmează statutul. Cauza juridică nu este că ar fi ea însăși hrană de bază, ci că este una dintre necesitățile acesteia. De aceea, dacă ai măcina grâu fără să existe sare în el, nu ar rezista decât câteva zile, apoi s-ar strica; dacă există sare, aceasta îl împiedică să se strice. El spune, așadar: întrucât prin sare se păstrează hrana în bună stare, i s-a dat aceeași judecată. Cuvintele *„și consumarea ribă"*: Profetul ﷺ a menționat consumul fiindcă este cea mai obișnuită formă de folosire, după cum au spus învățații. De aceea, Preaînaltul a spus despre fiii lui Israel:

﴿وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ﴾

Și pentru luarea de către ei a ribā, deși le fusese interzisă
[An-Nisāʾ: 161]

. Nu a spus *„consumarea ei”*, iar luarea este mai cuprinzătoare decât consumarea. Așadar, consumarea ribā înseamnă luarea ei, fie că este folosită pentru hrană, mobilier, construcție, locuință sau altceva.

Cuvintele *„și consumarea averii orfanului”*: orfanul este copilul al cărui tată a murit înainte ca el să ajungă la pubertate, fie băiat, fie fată. Cel a cărui mamă a murit înainte de pubertatea sa nu este numit yatīm nici în sensul Legii, nici în sensul lingvistic. Yatīm vine de la yutm, *„a rămâne singur”*: el a rămas fără cel care îi câștiga traiul, fiindcă tatăl era acela care câștiga pentru el.

Orfanul a fost menționat în mod deosebit fiindcă nu are pe cineva care să-l apere și fiindcă este mai îndreptățit la milă. De aceea Allah i-a dat o parte din bunurile fay'. Dacă el este mai îndreptățit la milă, cum poate acest om nedrept să se năpustească asupra averii lui și să o consume?!

Despre consumarea averii orfanului se spune ceea ce s-a spus despre consumarea ribā: nu se limitează la mâncare. Chiar dacă averea este folosită pentru locuință, mobilier, cărți ori alte lucruri, aceasta intră în aceeași interdicție.

Consumarea averii celui care nu este orfan nu face parte dintre păcatele mari, fiindcă orfanul are un statut aparte. De aceea, Allah i-a amenințat pe cei care consumă averile orfanilor. Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا﴾

Cei care consumă pe nedrept averile orfanilor nu înghit în pântecele lor decât foc și vor arde într-o văpaie

[An-Nisā': 10]

.

Cuvintele *„și fuga în ziua înfruntării”*: at-tawallī înseamnă întoarcerea spatelui și retragerea. *„Ziua înfruntării”* este ziua când cele două rânduri se ciocnesc în lupta cu necredincioșii. Este

numită yawm az-zaḥf fiindcă, atunci când oștirile se află față în față, ele înaintează încet unele spre altele, asemenea celui care se târăște. Fiecare se teme de celălalt și înaintează pas cu pas.

Fuga în ziua înfruntării este unul dintre păcatele mari, deoarece înseamnă renunțarea la lupta pe calea lui Allah, descurajarea musulmanilor și întărirea dușmanilor lui Allah, ceea ce duce la înfrângerea musulmanilor.

Aplicarea generală a acestui hadith este însă restrânsă de versetul în care Preaînaltul spune:

﴿وَمَنْ يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَى فِئَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ﴾

Cel care le întoarce spatele în acea zi, în afară de cel care manevrează pentru luptă ori se alătură unui alt grup, se întoarce încărcat de mânia lui Allah

[Al-Anfāl: 16]

.

Allah — slăvit fie El — a exceptat două situații. Prima: omul manevrează pentru luptă, adică se pregătește pentru ea, precum cel care se retrage ca să-și pună în ordine lucrurile ori să pregătească și să rânduiască armele. Tot aici intră mutarea în alt loc, de unde să întâmpine dușmanul. Acesta nu este socotit fugar, ci se pregătește pentru luptă.

A doua situație: omul se alătură unui alt grup. De pildă, un detașament de musulmani este încercuit și riscă să fie nimicit de dușman, iar cineva se retrage de aici pentru a-l salva. Nu este nicio vină în aceasta, fiindcă necesitatea o cere, cu condiția să nu aducă prejudicii oștirii. Dacă însă un grup mare pleacă spre acel detașament, slăbind puterea oștirii și înfrângând-o în fața dușmanului, acest lucru nu este permis, deoarece prejudiciul este sigur, iar salvarea detașamentului nu este sigură. Nu este permis, fiindcă scopul este înălțarea religiei lui Allah, iar aceasta ar înjosi religia Lui. Excepție face situația când necredincioșii sunt mai

mult decât dublul musulmanilor; atunci retragerea este permisă, potrivit cuvintelor Preaînaltului:

﴿الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ﴾

Acum Allah v-a ușurat povara și știe că în voi este slăbiciune. Dacă printre voi vor fi o sută de răbdători, vor birui două sute, iar dacă vor fi o mie, vor birui două mii

[Al-Anfāl: 66]

.

Tot astfel, dacă aceștia au înzestrare căreia musulmanii nu îi pot face față, precum avioanele, iar musulmanii nu au rachete cu care să le respingă: dacă se știe că rezistența ar duce la pieirea și nimicirea musulmanilor, nu le este permis să rămână, căci aceasta ar însemna să se expună nechibzuit pieirii.

În aceste două versete se găsește restrângerea aplicării generale a Sunnei prin Carte, lucru care se întâlnește rar. Un alt exemplu este una dintre condițiile încheiate între Profet ﷺ și politeiști la Al-Ḥudaybiyyah: acela care venea dintre politeiști ca musulman urma să fie trimis înapoi la ei.[428] Condiția era generală, cuprinzând bărbații și femeile. Allah Preaînaltul a pogorât însă:

428 Consemnat de Al-Bukhārī (Cartea campaniilor, capitolul despre Al-Ḥudaybiyyah, 3/131).

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ﴾

O, voi cei care ați crezut! Când vin la voi femei credincioase ca emigrante, puneți-le la încercare. Allah le cunoaște mai bine credința. Dacă le știți credincioase, nu le trimiteți înapoi la necredincioși

[Al-Mumtaḥanah: 10]

.

Cuvintele *„și acuzarea femeilor libere”*: qadhf înseamnă *„aruncare”*, iar aici se referă la acuzația de desfrâu. Muḥṣanāt înseamnă aici femeile libere, aceasta fiind părerea corectă. S-a spus și că sunt femeile caste, ferite de desfrâu.

Al-ghāfilāt sunt cele caste, departe de desfrâu, cărora acest lucru nici nu le trece prin minte.

Precizarea *„credincioase”* le exclude pe necredincioase. Acela care acuză de desfrâu o femeie cu aceste însușiri săvârșește unul dintre păcatele nimicitoare. Totodată, i se aplică pedeapsa prescrisă de optzeci de lovituri de bici, mărturia sa nu este acceptată și este socotit nelegiuit. Allah i-a impus, așadar, trei consecințe. Preaînaltul a spus:

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

Pe cei care le acuză de desfrâu pe femeile caste, apoi nu aduc patru martori, loviți-i cu optzeci de lovituri de bici și nu le mai primiți niciodată mărturia. Aceștia sunt nelegiuiții
[An-Nūr: 4]

. Apoi a spus:

﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا﴾

În afară de cei care, după aceea, se căiesc și se îndreaptă
[An-Nūr: 5]

.

Prin consens, această excepție nu cuprinde primul enunț și, tot prin consens, îl cuprinde pe ultimul. Învățații au avut păreri diferite despre al doilea enunț, cuvintele

﴿وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا﴾

și nu le mai primiți niciodată mărturia

. Unii au spus că excepția i se aplică, iar alții, că nu i se aplică.

Prin urmare, dacă acuzatorul se căiește, îi este acceptată sau nu mărturia? Răspunsul: învățații au avut păreri diferite în această privință.

Unii au spus că mărturia sa nu este primită niciodată, chiar dacă se căiește. Și-au susținut părerea prin faptul că Allah a făcut interdicția permanentă, spunând:

﴿وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا﴾

Și nu le mai primiți niciodată mărturia
[An-Nūr: 4]

. Rostul acestei permanențe este că judecata nu încetează în niciun caz în privința lor.

Alții au spus că, dimpotrivă, mărturia îi este primită, deoarece acceptarea ori respingerea mărturiei se întemeiază pe prezența nelegiuirii. Dacă nelegiuirea dispare, ea fiind piedica în calea acceptării mărturiei, dispar și consecințele ei.

Într-un asemenea caz, se cuvine să spunem că decizia ține de aprecierea judecătorului. Dacă el vede un folos în respingerea mărturiei, pentru a-i opri pe oameni să trateze cu ușurință onoarea musulmanilor, să procedeze astfel. În caz contrar, regula de bază este că, odată ce nelegiuirea a dispărut, mărturia trebuie primită. Acuzarea de desfrâu a bărbaților nevinovați și credincioși, aflați departe de asemenea fapte, este un păcat mare, asemenea acuzării femeilor cu aceste însușiri?

Răspunsul: majoritatea învățaților consideră că acuzarea unui bărbat este asemenea acuzării unei femei. Femeile au fost menționate în mod deosebit fiindcă acuzațiile de acest fel le vizează, de obicei, mai des: înainte de Islam, prostituatele erau numeroase. Acuzarea unei femei este mai gravă, deoarece aduce îndoiala asupra descendenței copiilor ei din soțul său și, astfel, îi pricinuiește un rău mai mare. Menționarea lor deosebită privește, așadar, situația cea mai frecventă. O precizare care descrie situația cea mai frecventă nu implică excluderea celorlalte cazuri, întrucât rostul ei este să înfățișeze realitatea.

Dovada din acest hadith, în legătură cu tema capitolului, este cuvântul *„vrăjitoria”*.

De la Jundab, într-o relatare atribuită Profetului: «Pedeapsa prescrisă pentru vrăjitor este o lovitură de sabie.» Relatat de At-Tirmidhī, care a spus: «Părerea corectă este că relatarea se oprește la companion.»[429]

Cuvintele *„De la Jundab"*: nu este vorba despre Jundab ibn ʿAbd Allāh al-Bajalī, ci despre Jundab al-Khayr, cunoscut drept cel care l-a ucis pe vrăjitor.

Cuvântul *„atribuită"* înseamnă: atribuită Profetului ﷺ, astfel încât ar fi unul dintre cuvintele Profetului, pacea și binecuvântarea fie asupra lui. Însă autorul a redat afirmația lui At-Tirmidhī: *„Părerea corectă este că relatarea se oprește la companion"*, adică sunt cuvintele lui Jundab.

Cuvintele *„Pedeapsa prescrisă pentru vrăjitor este o lovitură de sabie"*: pedeapsa prescrisă înseamnă pedeapsa sa stabilită de Legea revelată.

Sensul aparent este că el nu devine necredincios, deoarece pedepsele prescrise îl curățesc de păcat pe cel căruia îi sunt aplicate. În schimb, dacă un necredincios este ucis pentru apostazia sa, uciderea nu îl curățește. Această afirmație trebuie înțeleasă în lumina celor arătate mai înainte: între felurile vrăjitoriei există unele care nu îl scot pe om din Islam, anume cele săvârșite prin leacuri și substanțe care provoacă îndepărtare, atracție și lucruri asemănătoare.

429 Relatat de At-Tirmidhī, în Pedepsele prescrise, capitolul despre cele transmise privind pedeapsa vrăjitorului (5/156). El a spus: „Nu cunoaștem acest hadith ca fiind atribuit Profetului decât pe această cale. Ismāʿīl ibn Muslim al-Makkī este socotit slab în transmiterea hadithurilor. Despre Ismāʿīl ibn Muslim al-ʿAdawī al-Baṣrī, Wakīʿ a spus că este demn de încredere; și el transmite de la Al-Ḥasan. Relatarea corectă de la Jundab se oprește la el." Hadithul a mai fost relatat de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr (nr. 1665), de Ad-Dāraquṭnī (3/114), de Al-Ḥākim (4/360), care l-a declarat autentic, iar Adh-Dhahabī a fost de acord, și de Al-Bayhaqī (8/136). Pe calea lui Ismāʿīl, de la Al-Ḥasan, fără menționarea companionului în lanț, a fost relatat de ʿAbd ar-Razzāq (10/184) și de Ibn Ḥazm în Al-Muḥallā (11/396). Ibn Ḥajar l-a socotit slab în Al-Fatḥ (10/236), iar Adh-Dhahabī a considerat mai întemeiată oprirea relatării la companion, în Al-Kabāʾir (p. 42).

Cuvintele *„o lovitură de sabie”*: s-a transmis o formă cu tāʾ după bāʾ și o formă cu hāʾ. Amândouă sunt corecte, însă prima este mai expresivă: forma nehotărâtă și indicarea unei singure acțiuni arată că este vorba despre o lovitură puternică, hotărâtoare. Aceasta este o exprimare indirectă pentru ucidere; nu înseamnă să fie lovit pe spate cu latul sabiei.

În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, de la Bajālah ibn ʿAbadah, care a spus: «A scris ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, Allah să fie mulțumit de el: „Ucideți orice vrăjitor și orice vrăjitoare!”» El a spus: «Am ucis atunci trei vrăjitoare.»[430]

Cuvintele *„În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī”*: în comentariu, adică în Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd, s-a arătat că această formulare nu se găsește la Al-Bukhārī. La Al-Bukhārī se află că *„a poruncit să fie despărțiți toți zoroastrienii căsătoriți cu rude cu care căsătoria este oprită”*[431]. Ei îngăduie căsătoria cu asemenea rude — căutăm ocrotire la Allah! —, de aceea ʿUmar a poruncit ca acele persoane să fie despărțite de rudele lor. Totuși, comentatorul, autorul lucrării Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd, a menționat că Al-Qaṭīʿī a transmis relatarea în partea a doua a lucrării sale Fawāʾid, unde apar cuvintele: *„Apoi ucideți orice prezicător și orice vrăjitor.”* El, adică acel comentator, a spus: *„Lanțul de transmitere este bun.”* A mai spus: *„Prin urmare, atribuirea făcută de autor lui Al-Bukhārī ar putea avea în vedere relatarea de bază, nu formularea ei.”* Aici se încheie citatul.

S-a transmis autentic de la Ḥafṣah, Allah să fie mulțumit de ea, «că a poruncit să fie ucisă o sclavă a sa care făcuse vrăji

---

430 Relatat de Ash-Shāfiʿī, după cum apare în Badāʾiʿ al-Minan (1532), de ʿAbd ar-Razzāq (10/179–180), de Aḥmad în Al-Musnad (1/190–191), de Abū Dāwūd în Tributul funciar, capitolul despre perceperea tributului de la zoroastrieni (3/431), de Al-Bayhaqī (8/136) și de Ibn Ḥazm (11/397), care l-a declarat autentic.

431 Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, Cartea tributului, capitolul despre tribut și încheierea păcii (2/406).

împotriva ei, iar aceasta a fost ucisă»[432]. De asemenea, s-a transmis autentic de la Jundab[433].

Această ucidere este o pedeapsă prescrisă sau este ucis pentru necredința sa? Ambele interpretări sunt posibile, potrivit distincțiilor făcute anterior[434] cu privire la necredința vrăjitorului. Întemeindu-ne însă pe acele distincții, spunem: dacă vrăjitoria l-a scos din Islam, uciderea sa este pentru apostazie; dacă vrăjitoria nu l-a dus la necredință, uciderea sa ține de respingerea agresorului și trebuie îndeplinită atunci când conducătorul o consideră necesară.

În concluzie, trebuie să îi ucidem pe vrăjitori, fie că îi socotim necredincioși, fie că nu, deoarece ei provoacă boli, ucid și îi despart pe oameni de soțiile lor. Fac și contrariul: pot stârni atracție, apropiindu-i pe dușmani și ajungând astfel la scopurile lor. Unii îi fac vrăji unui om ca să îl atragă către ei și să obțină de la el ceea ce urmăresc, precum acela care i-ar face vrăji unei femei ca să săvârșească desfrâu cu ea. Întrucât răspândesc stricăciunea pe pământ, conducătorul are datoria să îi ucidă fără să le ceară mai întâi să se căiască, atât timp cât aceasta urmărește înlăturarea vătămării și a grozăviei faptelor lor. Celui căruia i se aplică o pedeapsă prescrisă nu i se cere mai întâi căința: îndată ce este prins, pedeapsa trebuie aplicată.

432 Relatat de Mālik în Al-Muwaṭṭaʾ, Cartea despăgubirilor pentru omor, capitolul despre uciderea prin înșelare și vrăjitorie (2/871), ca relatare ajunsă la el de la Muḥammad ibn ʿAbd ar-Raḥmān ibn Saʿd, fără un lanț complet. ʿAbd Allāh, fiul imamului, a transmis-o cu lanțul legat în întrebările adresate tatălui său (p. 427), la fel și Al-Bayhaqī (8/136), cu un lanț autentic. Tot astfel a declarat-o autentică imamul Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb, Allah să aibă milă de el, prin cuvintele: „S-a transmis autentic de la Ḥafṣah..."

433 Relatat de Al-Bukhārī în At-Tārīkh al-Kabīr (2/222) și de Al-Bayhaqī (8/136). Lanțul său este autentic, după cum l-a declarat și imamul Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb, Allah să aibă milă de el.

434 p. 599.

Aḥmad a spus: «De la trei dintre companionii Profetului ﷺ.»

Cuvintele *„Aḥmad a spus: «De la trei dintre companionii Profetului ﷺ»”*: aceştia sunt ʿUmar, Ḥafṣah şi Jundab al-Khayr[435]. Adică uciderea vrăjitorului s-a transmis autentic de la trei dintre companionii Profetului ﷺ.

Părerea potrivit căreia trebuie ucişi este în acord cu principiile Legii revelate, deoarece ei răspândesc stricăciunea pe pământ, iar stricăciunea lor este dintre cele mai mari. De aceea, conducătorul are datoria să îi ucidă şi nu îi este îngăduit să se abţină de la aceasta. Dacă asemenea oameni sunt lăsaţi în voia lor, stricăciunea lor se răspândeşte atât în ţinutul lor, cât şi în altele. Dacă sunt ucişi, oamenii sunt feriţi de răul lor şi sunt descurajaţi să practice vrăjitoria.

Învăţăminte:

Explicarea învăţămintelor:

Primul: explicarea versetului din Al-Baqarah.

Primul: explicarea versetului din Al-Baqarah. Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ﴾

Ei ştiau că acela care a cumpărat-o nu va avea nicio parte în Viaţa de Apoi

[Al-Baqarah: 102]

. Adică nu va avea niciun folos. Cel care nu are nicio parte în Viaţa de Apoi este necredincios, deoarece oricine are o parte acolo va ajunge, în cele din urmă, în Paradis.

435 Menţionat anterior, la p. 623.

Al doilea: explicarea versetului din An-Nisāʾ.

Al doilea: explicarea versetului din An-Nisāʾ. Este vorba despre cuvintele Preaînaltului:

﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

Ei cred în jibt și în ṭāghūt
[An-Nisāʾ: 51]

. ʿUmar a explicat jibt drept vrăjitorie, iar ṭāghūt drept șeitan. S-a mai explicat că jibt este tot ceea ce nu are niciun bine, fie vrăjitorie, fie altceva. Cât despre ṭāghūt, acesta este orice lucru în privința căruia omul depășește limita, fie că este adorat, urmat ori ascultat.

Al treilea: explicarea termenilor jibt și ṭāghūt și a deosebirii dintre ei.

Al treilea: explicarea termenilor jibt și ṭāghūt și a deosebirii dintre ei. Aceasta se întemeiază pe explicația lui ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el.

Al patrulea: un ṭāghūt poate fi dintre djinni sau dintre oameni.

Al patrulea: un ṭāghūt poate fi dintre djinni sau dintre oameni. Acest lucru se desprinde din cuvintele lui Jābir: *„Ṭawāghīt sunt prezicătorii”*, precum și din cuvintele lui ʿUmar: *„Ṭāghūt este șeitanul.”* Când termenul ṭāghūt este folosit fără precizare, se are în vedere un șeitan dintre djinni, iar prezicătorii sunt șeitanii dintre oameni.

Al cincilea: cunoașterea celor șapte păcate nimicitoare menționate în mod deosebit în interdicție.

Al cincilea: cunoașterea celor șapte păcate nimicitoare menționate în mod deosebit în interdicție. Ele au fost explicate mai înainte.

Al șaselea: vrăjitorul devine necredincios.

Al șaselea: vrăjitorul devine necredincios. Aceasta se desprinde din cuvintele Preaînaltului:

﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾

Ei nu învățau pe nimeni fără să spună mai întâi: „Noi suntem doar o încercare, așadar nu deveni necredincios!”
[Al-Baqarah: 102]

, până la sfârșitul versetului.

Al șaptelea: el este ucis fără să i se ceară mai întâi să se căiască.

Al șaptelea: el este ucis fără să i se ceară mai întâi să se căiască. Acest lucru se desprinde din cuvintele: *«Pedeapsa prescrisă pentru vrăjitor este o lovitură de sabie.»*[436] Dacă o faptă pentru care există o pedeapsă prescrisă a ajuns la conducător, făptuitorului nu i se cere mai întâi să se căiască, ci este ucis în orice caz. În schimb, celui vinovat de necredință i se cere să se căiască. Aceasta este deosebirea dintre o pedeapsă prescrisă și pedeapsa pentru necredință. De aici înțelegem greșeala celor care au inclus judecata privitoare la apostat între pedepsele prescrise și au enumerat printre acestea uciderea pentru apostazie. Uciderea apostatului nu face parte dintre pedepsele prescrise, deoarece lui i se cere să se căiască, iar dacă se căiește, uciderea nu i se mai aplică. Pedepsele prescrise, însă, nu sunt înlăturate prin căință, în afară de cazul în care omul se căiește înainte de a fi prins. Mai mult, pedepsele prescrise constituie ispășire pentru cel căruia îi sunt aplicate, iar el nu este necredincios. Uciderea pentru

436 Menționat anterior, la p. 623.

apostazie nu constituie ispășire, iar cel în cauză este necredincios: nu i se săvârșește rugăciunea funerară, nu este spălat și nu este îngropat în cimitirele musulmanilor.

Al optulea: existența acestui lucru printre musulmani în vremea lui ʿUmar; cum va fi fost, atunci, după el?!

Al optulea: existența acestui lucru printre musulmani în vremea lui ʿUmar; cum va fi fost, atunci, după el?! Aceasta se desprinde din cuvintele: *„ʿUmar a scris: «Ucideți orice vrăjitor și orice vrăjitoare!»”* Dacă astfel stăteau lucrurile în vremea celui de-al doilea calif, în generațiile deosebite prin virtute, ba chiar în cea mai bună dintre ele, cum vor fi stat în epocile care s-au îndepărtat de vremea Profetului ﷺ, a califilor și a companionilor săi?! Vrăjitoria este, așadar, mai răspândită printre musulmani. Cu cât oamenii se îndepărtează de vremea Mesajului, cu atât sunt mai mult stăpâniți de rătăcire și nechibzuință. Rătăcirea înseamnă săvârșirea greșelii din necunoaștere, iar nechibzuința înseamnă săvârșirea ei cu bună știință. De aceea spunem: cine săvârșește un rău din nechibzuință păcătuiește, iar cine îl săvârșește din necunoaștere nu păcătuiește. Preaînaltul a spus:

﴿إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ﴾

Allah primește căința celor care săvârșesc răul din nechibzuință
[An-Nisāʾ: 17]

, până la sfârșitul versetului. Aici, nechibzuința nu este opusul cunoașterii, ci al judecății sănătoase: este nesocotința.

25 Feluri ale vrăjitoriei

Aḥmad a spus: «Ne-a relatat Muḥammad ibn Ja'far: ne-a relatat 'Awf, de la Ḥayyān ibn al-'Alā': ne-a relatat Qaṭan ibn Qabīṣah, de la tatăl său, care l-a auzit pe Profet ﷺ spunând: „Într-adevăr, 'iyāfah și ṭarq și ṭiyarah țin de jibt."»[437]

Cuvintele *„Explicarea unor feluri ale vrăjitoriei"* înseamnă lămurirea naturii acestor lucruri, împreună cu judecata privitoare la ele.

S-a arătat mai înainte că vrăjitoria se împarte în două: necredință și nelegiuire[438]. Dacă este săvârșită prin folosirea șeitanilor ori prin lucruri asemănătoare, ea este necredință. Tot astfel, dintre felurile vrăjitoriei menționate aici, unele sunt necredință, iar altele nelegiuire, potrivit dovezilor din Legea revelată.

Anwā' este pluralul cuvântului naw', *„specie"*. Specia este mai restrânsă decât genul, deoarece genul este o denumire care cuprinde specii, iar specia cuprinde indivizi. Un gen poate fi specie în raport cu ceea ce îl cuprinde, iar o specie poate fi gen în raport cu ceea ce cuprinde ea.

Astfel, omul este o specie în raport cu animalul, iar animalul este un gen în raport cu omul, deoarece această denumire cuprinde omul, cămilele, bovinele și ovinele. Animalul este o

437 Relatat de 'Abd ar-Razzāq (10/403), de Aḥmad în Al-Musnad (3/477; 5/60), de Ibn Sa'd în Aṭ-Ṭabaqāt (7/35), de Abū Dāwūd în Medicina, capitolul despre trasarea liniilor și alungarea păsărilor (4/228), fără ca acesta să îl comenteze, de An-Nasā'ī în Al-Kubrā, după cum apare în Tuḥfat al-Ashrāf (8/275), de Ibn Ḥibbān (1426), de Aṭ-Ṭaḥāwī în Sharḥ Ma'ānī al-Āthār (4/312), de Al-Bayhaqī (8/139) și de Al-Baghawī în Sharḥ as-Sunnah (12/177). An-Nawawī a spus în Riyāḍ aṣ-Ṣāliḥīn: „L-a relatat Abū Dāwūd cu un lanț bun." În Dalīl al-Fāliḥīn (p. 802) se spune: „Este un hadith bun."

438 Vezi p. 598.

specie în raport cu corpul, deoarece corpul cuprinde atât animalul, cât și materia neînsuflețită.

Aici, cuvântul *„feluri”* este folosit în raport cu genul general.

S-a arătat mai înainte că, în limbă, siḥr desemnează tot ceea ce are o cauză ascunsă și este greu de înțeles. Al-Fakhr ar-Rāzī a numărat chiar și ceasurile printre felurile vrăjitoriei. În vechime, acestea erau alcătuite din mecanisme îmbinate; ce s-ar spune atunci despre ceasurile electronice de astăzi?!

Cuvântul ʿiyāfah este numele de acțiune al verbului ʿāfa–yaʿīfu. Înseamnă alungarea păsărilor pentru a căuta semne rele ori bune. Arabii aveau reguli în această privință, deoarece alungarea păsărilor este de mai multe feluri. Uneori sunt alungate pentru vânătoare, după cum au spus învățații în capitolul despre vânătoare: o pasăre este dresată dacă răspunde atunci când este oprită. Acest lucru nu intră în tema de față. Alteori, pasărea este alungată pentru a căuta semne rele ori bune. Dacă o alungă și ea merge la stânga, omul vede un semn rău; dacă merge la dreapta, vede un semn bun. Dacă merge înainte, nu știu dacă se opresc ori o alungă din nou. Aceasta face parte din jibt.

Cuvântul ṭarq a fost explicat de ʿAwf drept trasarea unor linii pe pământ. Pare să provină din ṭarīq, *„drum”*, de la verbul ṭaraqa–yaṭruqu, folosit pentru mersul pe pământ. Trasarea liniilor este asemenea mersului pe el: lasă o urmă în pământ, la fel cum lasă mersul.

Felul de a trasa linii pe pământ este cunoscut la ei: fac semne pe nisip în scopuri de vrăjitorie și prezicere. De obicei, femeile fac acest lucru. Nu știu cum ajung la ceea ce urmăresc și la pretinsa cunoaștere a nevăzutului, spunând că se va întâmpla cutare lucru, potrivit regulilor pe care le cunosc ei! Acesta este un fel de vrăjitorie. În schimb, trasarea unei linii pe pământ ca delimitare înaintea celui care se roagă ori pentru a arăta hotarele unui teren și alte lucruri asemănătoare nu intră în acest hadith.

Dacă se spune: s-a transmis autentic de la Trimis ﷺ că unul dintre profeți trasa linii și că a spus: *„Cel a cărui trasare se*

potrivește cu a lui, acela [a nimerit-o]"[439], spunem că la aceasta se poate răspunde în două feluri.

Primul: Trimisul ﷺ a legat acest lucru de o condiție a cărei îndeplinire nu poate fi stabilită. El a spus: *„Cel a cărui trasare se potrivește cu a lui, acela [a nimerit-o]."* De unde să știm dacă trasarea lui se potrivește ori nu?

Al doilea: dacă trasarea liniilor se face prin revelație de la Allah Preaînaltul, așa cum era în cazul acelui profet, nu este nimic rău în ea. Allah îi dă un semn prin care îi coboară revelația, sub forma unor linii pe care îl învață să le traseze. În schimb, aceste linii vrăjitorești provin din insuflarea șeitanului. Dacă se spune: metoda Trimisului ﷺ este să închidă toate căile, mai ales în chestiunile legate de asociere; de ce nu a dat atunci un răspuns categoric și nu a închis această cale?

Răspunsul: se pare — iar Allah știe cel mai bine — că era un lucru cunoscut: unul dintre profeți trasa linii. Prin urmare, Trimisul ﷺ trebuia să răspundă despre acest lucru.

Cuvântul țiyarah înseamnă că și aceasta face parte din jibt. Are tiparul fiʿalah și este un nume de acțiune al verbului tațayyara, al cărui infinitiv este tațayyur. Înseamnă căutarea unui semn rău în ceva văzut ori auzit. S-a mai spus: în ceva cunoscut, fie văzut, fie auzit, fie un timp, fie un loc. Această definiție este mai cuprinzătoare: include și ceea ce nu este văzut ori auzit, precum socotirea unui timp drept semn rău. Sensul de bază al lui tațayyur este pesimismul superstițios. Cuvântul a fost legat de păsări deoarece, la arabi, cele mai multe superstiții de acest fel priveau păsările. De aceea a rămas legat de ele. Altfel, definiția lui generală este căutarea unui semn rău în ceva văzut, auzit ori cunoscut.

Arabii vedeau semne rele în păsări, în anumite timpuri, în locuri și în persoane. Aceasta face parte din asociere, după cum a

439 Relatat de Muslim în Moscheile și locurile de rugăciune, capitolul despre interzicerea vorbirii în rugăciune (1/381–382), și în Salutul de pace, capitolul despre interzicerea prezicerii (4/1748), din hadithul lui Muʿāwiyah ibn al-Ḥakam, Allah să fie mulțumit de el.

spus Profetul ﷺ[440].

Dacă omul își deschide calea către asemenea superstiții, lumea i se îngustează și ajunge să își închipuie că orice lucru este un semn rău. Există oameni care, dacă ies dimineața din casă și întâlnesc un bărbat care are un singur ochi, văd în aceasta un semn rău. Spun: *„Astăzi este o zi rea”*, își închid prăvălia și nu mai vând, nici nu mai cumpără — căutăm ocrotire la Allah! Unii socoteau miercurea drept semn rău, spunând că este o zi nenorocoasă și de rău augur. Alții văd un semn rău în luna Shawwāl, mai ales în privința căsătoriei. ʿĀʾishah, Allah să fie mulțumit de ea, a respins această superstiție prin faptul că Profetul ﷺ a încheiat căsătoria cu ea în Shawwāl și tot în Shawwāl a început viața conjugală cu ea. Ea spunea: *«Care dintre voi s-a bucurat de mai multă iubire din partea lui decât mine?»*[441] Răspunsul este: niciuna.

Așadar, omul nu ar trebui să lase superstiția să îi treacă prin minte, deoarece îi amărăște viața. Trebuie să îl urmeze pe Profet ﷺ, căruia îi plăcea semnul bun[442]. Omul se cuvine să nădăjduiască la bine și să nu se lase pradă superstițiilor. Tot astfel, unii oameni încearcă un lucru în repetate rânduri, apoi se gândesc cu pesimism că nu vor reuși și îl abandonează. Aceasta este o greșeală. Orice lucru în care vezi un folos, nu îl părăsi descurajat după prima încercare. Încearcă iar și iar, până când Allah îți deschide calea.

ʿAwf a spus: «ʿIyāfah este alungarea păsărilor, iar ṭarq este trasarea unor linii pe pământ.»

Iar despre jibt[443], Al-Ḥasan a spus: «Este strigătul șeitanului.»

440 Va fi menționat la p. 699.

441 Relatat de Muslim în Căsătoria, capitolul despre căsătoria în Shawwāl (2/1039).

442 Va fi menționat la p. 694.

443 Sunan Abī Dāwūd, în locul menționat anterior.

Cuvintele *„țin de jibt”*: în capitolul anterior s-a transmis de la ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el, că jibt înseamnă vrăjitorie. Prin urmare, potrivit părerii corecte, prepoziția min indică o parte dintr-un întreg, nu explică natura acelui întreg. Sensul este, așadar, că aceste trei lucruri — ʿiyāfah, țarq și țiyarah — fac parte din jibt.

Cât despre cuvintele lui Al-Ḥasan, *„Jibt este strigătul șeitanului”*, autorul lucrării Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd[444] a spus: *„Nu am găsit vreo explicație despre aceasta.”* Se pare că *„strigătul șeitanului”* înseamnă insuflarea șeitanului. Așadar, aceste lucruri provin din insuflarea și dictarea lui. Fără îndoială, acela care își primește îndrumările din insuflarea șeitanului a săvârșit un fel de necredință. Cuvintele lui Al-Ḥasan se găsesc în Tafsīr Ibn Kathīr în formularea redată de autor, iar în Al-Musnad (5/60) apar cu formularea: *„Este șeitanul.”*

ʿIyāfah face parte din vrăjitorie fiindcă, prin ea, omul se sprijină pe ceva fără realitate. Ce înseamnă faptul că pasărea merge la dreapta, la stânga, înainte ori înapoi? Acest lucru nu are niciun temei și nu este o cauză recunoscută nici de Legea revelată, nici de experiența simțurilor. Dacă omul se bizuie pe el, s-a bizuit pe un lucru ascuns, lipsit de realitate. Aceasta este vrăjitorie, potrivit definiției lingvistice date mai înainte[445].

La fel, țarq face parte din vrăjitorie, deoarece îl folosesc în vrăjitorie și ajung la aceasta prin el.

La fel și țiyarah, deoarece, întocmai ca ʿiyāfah, se sprijină pe un lucru ascuns pe care nu este corect să te bizui. În capitolul despre țiyarah vor fi arătate cazurile exceptate[446].

Lanțul său de transmitere este jayyid, de bună calitate. Abū Dāwūd, An-Nasāʾī și Ibn Ḥibbān, în Ṣaḥīḥ-ul său, au transmis partea atribuită Profetului prin lanț.

---

444 Vezi Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd, p. 398.

445 Menționat anterior, la p. 598.

446 Va fi menționat la p. 695.

Cuvintele *„Lanțul său de transmitere este jayyid...”* Șeicul a spus că lanțul său este jayyid. După părerea mea, în realitate el este mai prejos de acest grad, în afară de cazul în care există alte căi de transmitere care îl sprijină. Unii învățați considerau că, dacă textul hadithului este corect și în acord cu principiile, se poate manifesta îngăduință față de lanțul lui. Invers, dacă textul este contrar principiilor, nu mai țin seama de lanțul de transmitere. Aceasta este o cale bună în privința desprinderii unei judecăți din hadith. Însă a declara lanțul jayyid doar pentru că principiile mărturisesc corectitudinea acestui hadith este problematic: ar însemna că, dacă același lanț ne-ar parveni la un alt hadith, l-am declara tot jayyid. Mai potrivit este să spunem că lanțul are o slăbiciune, dar textul este corect. Consider, așadar, că un asemenea lanț nu trebuie declarat jayyid, deoarece jayyid este un grad mai înalt decât ḥasan. Mai mult, am o rezervă chiar și în a declara ḥasan un asemenea lanț, fiindcă trebuie să fim scrupuloși în transmiterea celor spuse de Trimis ﷺ. Totuși, ceea ce face situația mai puțin gravă este corectitudinea textului.

Care dintre ele este mai important: lanțul de transmitere sau textul?

Răspunsul: amândouă sunt importante. Dar, dacă textul este corect și principiile îl confirmă, te poți lipsi de el în virtutea celor confirmate de principii. În schimb, lanțul de transmitere este indispensabil. Ibn al-Mubārak a spus: *«Dacă nu ar exista lanțul de transmitere, oricine ar spune orice ar dori.»*[447]

De la Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, care a spus: Trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Cine învață o ramură a științei astrelor a învățat o ramură a vrăjitoriei; cu cât sporește în aceasta, cu atât sporește în vrăjitorie.»

Cuvântul man, *„cine”*, introduce o condiție. Verbul condiției este iqtabasa, *„învață”*, iar răspunsul condiției este fa-qad iqtabasa, *„a învățat”*.

447 Introducerea la Ṣaḥīḥ Muslim (1/15).

Cuvântul iqtabasa înseamnă *„a învățat”*. Învățarea, adică luarea de către elev a unei părți din știința învățatului, este asemenea celui care ia o flacără de la acela care are un foc.
Cuvântul shuʿbah înseamnă *„o parte”*. Din aceeași familie sunt cuvintele Preaînaltului:

﴿وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ﴾

V-am făcut popoare și triburi
[Al-Ḥujurāt: 13]

, adică grupuri și triburi.

Cuvintele *„a astrelor”* au în vedere știința astrelor, nu astrele însele, deoarece astrele nu pot fi însușite și învățate. Aici se are în vedere știința astrelor prin care se pretinde deducerea evenimentelor de pe pământ. De pildă, din apropierea unui anumit astru de altul se deduce că se vor întâmpla cutare și cutare lucruri.
Din nașterea unui om sub un anumit astru se deduce că va fi fericit, iar sub alt astru, că va fi nefericit. Astfel, din deosebirile stărilor astrelor deduc deosebirile evenimentelor pământești. Evenimentele de pe pământ vin de la Allah. Cauzele lor ne pot fi cunoscute sau necunoscute, dar astrele nu au legătură cu ele. De aceea, în hadithul lui Zayd ibn Khālid al-Juhanī despre expediția de la Al-Ḥudaybiyah se spune: Trimisul lui Allah a condus cu noi rugăciunea de dimineață, după o ploaie căzută în timpul nopții, apoi a spus:

«Allah Preaînaltul a spus: „Dintre robii Mei, unii s-au trezit credincioși în Mine, iar alții necredincioși. Cel care spune: «Am primit ploaie datorită cutărui și cutărui astru» — naw' înseamnă astru, iar prepoziția bi indică aici o cauză, adică ploaia vine de la astru — este necredincios în Mine și credincios în astru. Iar cel care spune: «Am primit ploaie prin harul și mila lui Allah» este credincios în Mine și necredincios în astru.”»[448]

448 Va fi menționat în vol. II, p. 32.

Astrele nu aduc ploaia și nici vânturile. De aici înțelegem greșeala oamenilor de rând care spun, atunci când bate vântul: *„A răsărit cutare astru”*, deoarece astrele nu influențează vânturile. Este adevărat că în anumite perioade și anotimpuri sunt vânt și ploaie, dar acestea sunt timpul în care se petrec ele, nu cauza vântului ori a ploii.

Știința astrelor se împarte în două:

Primul: știința influențelor, adică deducerea evenimentelor pământești din stările corpurilor cerești. Aceasta este interzisă și lipsită de temei, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *«Cine învață o ramură a științei astrelor a învățat o ramură a vrăjitoriei»*[449], și cuvintelor sale din hadithul lui Zayd ibn Khālid: *«Cel care spune: «Am primit ploaie datorită cutărui și cutărui astru» este necredincios în Mine și credincios în astru»*[450]. De asemenea, Profetul ﷺ a spus despre soare și lună:

> *«Ele sunt două dintre semnele lui Allah și nu se eclipsează pentru moartea sau nașterea cuiva»*

[451]. Așadar, stările corpurilor cerești nu au legătură cu evenimentele pământești.

449 Va fi menționat la p. 638.

450 Va fi menționat în vol. II, p. 32.

451 Relatat de Al-Bukhārī (2/438) și Muslim (901 și 903).

Al doilea: știința mișcării astrelor, folosită pentru a afla direcțiile și momentele. Aceasta este îngăduită și uneori poate fi obligatorie. Astfel, juriștii au spus: când intră timpul rugăciunii, omul trebuie să învețe semnele direcției de rugăciune din stele, soare și lună. Preaînaltul a spus:

﴿وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾

El a așezat pe pământ munți trainici, ca să nu se clatine cu voi, și râuri și drumuri, ca să vă călăuziți
[An-Naḥl: 15]

. După ce a menționat semnele pământești, Allah a trecut la semnele cerești, spunând:

﴿وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ﴾

Și semne; iar după stele ei se călăuzesc
[An-Naḥl: 16]

. Nu este nimic rău în a folosi aceste stele pentru a afla perioadele, de pildă spunând: *„Când răsare cutare astru, începe vremea viiturilor și vremea primăverii."* La fel, pot fi folosite pentru orientarea în spațiu: direcția de rugăciune, nordul și sudul.

Cuvintele *„a învățat o ramură a vrăjitoriei; cu cât sporește în aceasta, cu atât sporește în vrăjitorie"*: aici, vrăjitoria are un sens mai larg decât vrăjitoria cunoscută în mod obișnuit. Aceasta ține de deducerea unor lucruri din chestiuni ascunse, lipsite de realitate. La fel, vrăjitoria nu are realitate și nu schimbă natura lucrurilor, ci le înfățișează în chip înșelător. Tot astfel, deosebirile dintre stările astrelor nu schimbă împrejurările.

Cuvintele *„cu cât sporește în aceasta, cu atât sporește în vrăjitorie"* înseamnă că, de fiecare dată când învață încă o ramură a științei astrelor, sporește cu încă o ramură în vrăjitorie.

Explicația este că, atunci când un lucru face parte din altul, sporirea celui dintâi îl sporește și pe cel de-al doilea.

Relatat de Abū Dāwūd, iar lanțul său este autentic[452].

Legătura hadithului cu titlul capitolului dat de autor
Unul dintre felurile vrăjitoriei este învățarea științei astrelor pentru a deduce din ele evenimentele pământești. Chiar dacă acest hadith are un lanț slab, sensul lui este corect, fiind confirmat de celelalte texte.

An-Nasāʾī a relatat, din hadithul lui Abū Hurayrah: «Cine face un nod, apoi suflă în el a săvârșit vrăjitorie. Cine săvârșește vrăjitorie a făcut asociere. Iar cine se atașează de ceva este lăsat în seama acelui lucru.»[453]

Cuvintele *„Cine face un nod”*: man, *„cine”*, introduce o condiție, iar facerea unui nod este cunoscută.

Cuvintele *„apoi suflă în el”*: nafth este suflarea însoțită de puțină salivă. Aici se are în vedere suflarea în scopul vrăjitoriei.

452 Relatat de Aḥmad în Al-Musnad (1/227, 311), de Abū Dāwūd în Medicina, capitolul despre astre (4/226), fără ca acesta să îl comenteze, de Ibn Mājah în Buna-cuviință, capitolul despre învățarea științei astrelor (2/1228), de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr (11278) și de Al-Bayhaqī (8/138), din hadithul lui Ibn ʿAbbās. Hadithul a fost declarat autentic de An-Nawawī în Ar-Riyāḍ, de Al-ʿIrāqī în Takhrīj al-Iḥyāʾ (4/117) și de Adh-Dhahabī, după cum apare în Fayḍ al-Qadīr (6/80).

453 Relatat de An-Nasāʾī în Cartea interzicerii vărsării sângelui, capitolul despre judecata privitoare la vrăjitori (7/112), și de Al-Mizzī în Tahdhīb al-Kamāl (2/654). Al-Mundhirī a spus în At-Targhīb (4/33): „L-a relatat An-Nasāʾī pe calea lui Al-Ḥasan, de la Abū Hurayrah, dar, potrivit majorității, el nu a auzit de la acesta.” Adh-Dhahabī a spus în Al-Mīzān (2/378): „Acest hadith nu este autentic, din pricina slăbiciunii lui ʿAbbād și a întreruperii lanțului.” Ibn Mufliḥ l-a socotit bun în Al-Ādāb (3/78). ʿAbd ar-Razzāq l-a relatat de la Al-Ḥasan fără menționarea companionului în lanț, în Al-Muṣannaf (11/17). În An-Nahj as-Sadīd (p. 135) se spune: „S-a stabilit, așadar, că relatarea de bază are lanțul întrerupt înaintea companionului, însă ʿAbbād a greșit și a legat lanțul.”

Dacă însă cineva face un nod, apoi suflă în el ca să se strângă prin umezeală, aceasta nu intră în hadith. Uneori practică suflarea vrăjitorească pentru a provoca îndepărtarea: îl îndepărtează astfel pe bărbat de soția lui, mai ales la încheierea căsătoriei. Bărbatul se îndepărtează de soția sa și nu mai poate avea relații conjugale cu ea. Cel care face un asemenea nod a săvârșit vrăjitorie, după cum a spus Preaînaltul:

﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ﴾

Și de răul celor care suflă în noduri
[Al-Falaq: 4]

.

Cuvintele *„Cine săvârșește vrăjitorie a făcut asociere”*: man, *„cine”*, introduce o condiție. Verbul condiției este saḥara, *„săvârșește vrăjitorie”*, iar răspunsul ei este fa-qad ashraka, *„a făcut asociere”*.

Cuvintele *„a făcut asociere”* nu cuprind orice fel de vrăjitorie. Se are în vedere numai cel care face vrăjitorie prin căi șeitănești.

Despre cel care face vrăjitorie prin leacuri, substanțe și lucruri asemănătoare s-a arătat mai înainte că nu devine asociator[454]. Însă acela care face vrăjitorie supunându-se șeitanilor și folosindu-i pentru ceea ce dorește este, fără îndoială, asociator.

Cuvintele *„Cine se atașează de ceva este lăsat în seama acelui lucru”*: *„se atașează de ceva”* înseamnă că se ține de el și se bizuie pe el.

„Este lăsat în seama acelui lucru” înseamnă că și-a făcut sprijin din lucrul de care s-a atașat, iar Allah îl lasă în seama lui și îl părăsește.

Legătura acestui enunț cu cel anterior este că omul care suflă în noduri urmărește să ajungă prin acest lucru la împlinirea nevoii și a scopurilor sale, așa că este lăsat în seama acestui lucru interzis. O altă legătură este că unii oameni, atunci când sunt atinși de vrăjitorie prin suflarea în noduri, merg la vrăjitori și se atașează

454 p. 599.

de ei. Nu merg la cei care recită Coranul și nu recurg la leacurile îngăduite ori la rugile prescrise. Celui care se încrede în Allah, El îi este de ajuns. Preaînaltul a spus:

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ﴾

Cine se încrede în Allah, El îi este de ajuns. Allah Își împlinește porunca
[Aṭ-Ṭalāq: 3]

. Dacă Allah îți este de ajuns, vei ajunge negreșit la ceea ce dorești.

Însă cel care se atașează de ceva dintre făpturi este lăsat în seama acelui lucru, iar cel care este lăsat în seama unei făpturi este lăsat în seama slăbiciunii, neputinței și vulnerabilității. Hadithul îl poate cuprinde și pe acela care se bizuie pe sine și ajunge încântat de ceea ce spune și face. El este lăsat în seama sa, adică în seama slăbiciunii, neputinței și vulnerabilității. De aceea, trebuie să fii mereu legat de Allah în toate faptele și stările tale, chiar și în cele mai mărunte lucruri.

Îi spunem omului: în raport cu ceilalți oameni, bizuie-te pe tine însuți; nu le cere și nu te umili înaintea lor, ci lipsește-te de ajutorul lor cât poți. În raport cu Allah, însă, nu te socoti lipsit de nevoie de El, ci bizuie-te mereu pe Domnul tău, pentru ca lucrurile să îți fie înlesnite. Din această categorie fac parte cei care își atârnă anumite talismane și se atașează de ele. Sunt lăsați în seama acestora și nu obțin ceea ce urmăresc. Dacă s-ar bizui pe Allah și ar urma căile îngăduite de Legea revelată, ar obține ceea ce doresc. Tot din această categorie face parte și cel care se atașează de vreun mormânt și își face din el un refugiu și un ajutor atunci când caută împlinirea unor lucruri. El este lăsat în seama lui. Omul poate fi pus la încercare și poate obține ceea ce caută atunci când îi invocă pe aceia. Dar ceea ce a obținut s-a petrecut în momentul invocării lor, nu datorită invocării lor. Versetul este limpede în această privință. Allah Preaînaltul a spus:

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ...﴾

Cine este mai rătăcit decât cel care invocă, în afara lui Allah, pe cineva care nu îi răspunde până în Ziua Învierii?...
[Al-Aḥqāf: 5]

. Însă Allah Preaînaltul îi poate pune la încercare pe aceia dintre robii Săi pe care îi voiește.

Legătura hadithului cu tema capitolului
Cei care se atașează de vrăjitorie și își fac din ea o îndeletnicire prin care ajung la scopurile lor sunt lăsați în seama ei, iar sfârșitul lor este pierderea și regretul.

De la Ibn Masʿūd: Trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Vreți să vă spun ce este ʿaḍh? Este purtarea vorbelor, răspândirea lor printre oameni.»[455]

Cuvântul alā este o particulă de deschidere. Rostul ei este să atragă atenția celui căruia i se vorbește și să arate grija față de cele care îi sunt transmise, datorită însemnătății lor.

455 Relatat de Muslim în Bunătatea și păstrarea legăturilor, capitolul despre interzicerea purtării vorbelor (4/2012).

Cuvintele *„Vreți să vă spun ce este ʿaḍh?”*: întrebarea urmărește să stârnească dorința de a afla, asemenea cuvintelor Preaînaltului:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

O, voi care credeți! Să vă îndrum către un negoț care vă salvează de o pedeapsă dureroasă?
[Aṣ-Ṣaff: 10]

.

Omul dorește cunoașterea și îi place să afle. Se poate urmări și atragerea atenției, deoarece acela căruia i se adresează vorbele trebuie să fie atent ca să afle. Formularea se potrivește tuturor acestor scopuri.

Anbiʾukum înseamnă *„vă înștiințez”*, fiind sinonim cu *„vă relatez”* în terminologia învățaților hadithului. Unii învățați au spus însă, din perspectiva limbii, nu a terminologiei: inbāʾ privește, în limbă, lucrurile însemnate, în vreme ce ikhbār are un sens mai larg, cuprinzând atât lucrurile însemnate, cât și pe cele neînsemnate.

Cuvântul ʿaḍh are același tipar ca ḥabl, șamt și waʿd și înseamnă *„tăiere”*. Varianta ʿiḍah, după tiparul cuvântului ʿidah, înseamnă *„despărțire”*. Oricare ar fi varianta, ea cuprinde sensul de rupere și despărțire.

Cuvintele *„Este purtarea vorbelor”*: namīmah are tiparul faʿīlah cu sens pasiv, de mafʿūlah, și provine din expresia namma al-ḥadīth, care înseamnă a transmite vorba altcuiva. Purtarea vorbelor a fost explicată prin cuvintele *„răspândirea lor printre oameni”*, adică transmiterea vorbelor de la un om la altul. Vine la cineva și îi spune: *„Cutare te înjură”*, transmițându-i astfel vorba. Nu contează dacă spune adevărul sau minte: dacă minte, este atât calomnie, cât și purtare a vorbelor; dacă spune adevărul, este purtare a vorbelor.

Purtarea vorbelor, după cum a arătat Trimisul ﷺ, rupe legăturile și îi desparte pe oameni[456]. Doi bărbați sunt prieteni, iar purtătorul de vorbe vine și îi spune unuia dintre ei: *„Prietenul tău te înjură."* Această afecțiune se transformă în dușmănie și se produce despărțirea. Prin efectul de despărțire, aceasta seamănă cu vrăjitoria, căci vrăjitoria desparte. Preaînaltul a spus:

﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ﴾

Ei învață de la cei doi ceea ce îi desparte pe bărbat și pe soția sa
[Al-Baqarah: 102]

.

Purtarea vorbelor este unul dintre păcatele mari. Este o cauză a chinului din mormânt și una dintre cauzele lipsirii de intrarea în Paradis. Profetul ﷺ a spus: *«Purtătorul de vorbe nu va intra în Paradis»*[457]. Qattāt înseamnă purtător de vorbe. În hadithul lui Ibn ʿAbbās, relatat de Al-Bukhārī și Muslim, se arată că Profetul ﷺ *«a trecut pe lângă două morminte ai căror ocupanți erau chinuiți; unul dintre ei umbla cu vorbe între oameni»*[458].

456 Relatat de imamul Aḥmad (4/227; 6/459) și de Al-Bayhaqī în Shuʿab al-Īmān (7/494). Al-Haythamī l-a inclus în Al-Majmaʿ (8/93), spunând: „L-a relatat Aḥmad. În lanț se află Shahr ibn Ḥawshab, pe care mai mulți l-au declarat demn de încredere; ceilalți transmițători ai lanțurilor lui Aḥmad sunt dintre transmițătorii culegerii autentice."

457 Relatat de Al-Bukhārī în Buna-cuviință, capitolul despre dezaprobarea purtării vorbelor (4/101), și de Muslim în Credința, capitolul despre severitatea interzicerii purtării vorbelor (1/101), cu formularea: „Purtătorul de vorbe nu va intra în Paradis", din hadithul lui Ḥudhayfah, Allah să fie mulțumit de el.

458 Relatat de Al-Bukhārī în Abluțiunea, capitolul despre faptul că neferirea de urină este un păcat mare (1/89), și de Muslim în Purificarea, capitolul cu dovada impurității urinei (1/240), din hadithul lui Ibn ʿAbbās.

Pe lângă faptul că este unul dintre păcatele mari, purtarea vorbelor este, în realitate, o însușire urâtă. Omul nu trebuie să îi dea ascultare purtătorului de vorbe, oricare ar fi situația lui. Preaînaltul a spus:

﴿وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ ۝ هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ﴾

Nu-i da ascultare niciunui jurător disprețuit, defăimător, care umblă cu vorbe între oameni

[Nūn: 10–11]

. Să știi că acela care îți aduce vorbele altora va purta și vorbe despre tine ori de la tine. Ferește-te de el.

Purtarea vorbelor este și una dintre cauzele stricăciunii societății. Dacă purtătorul de vorbe îi atacă pe oricare doi prieteni care se iubesc și îi desparte prin vorbele sale, societatea se strică, fiindcă ea este alcătuită din indivizi. Dacă aceștia se dezbină, se ajunge la cele spuse de Allah, Atotputernicul și Mărețul:

﴿وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾

Nu vă certați, ca să nu vă pierdeți curajul și puterea

[Al-Anfāl: 46]

. Dacă societatea nu este asemenea unui singur om, ea nu mai poate fi o societate, ci este alcătuită din indivizi risipiți. Indivizii risipiți nu au putere. De aceea, poetul a spus:

Nu-i înfrunta pe cei dintr-o casă cu un singur om,
Căci doi slabi îl învinge pe unul puternic.

Un altul a spus:

Lăncile, când sunt strânse laolaltă, nu se lasă frânte;
Când sunt despărțite, se frâng una câte una.

Dacă am cerceta textele Legii revelate, am vedea că ele interzic tot ceea ce duce la dezbinare și la ruperea legăturilor. Profetul ﷺ a spus: *«Niciunul dintre voi să nu vândă peste vânzarea fratelui*

său»[459]. A mai spus: *«Un bărbat să nu ceară în căsătorie pe aceea care a primit cererea fratelui său»*[460]. Toate acestea urmăresc înlăturarea a ceea ce provoacă dușmănie și ură între oameni.

Al-Bukhārī a relatat de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său, iar Muslim, de la ʿAmmār ibn Yāsir, că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: «Într-adevăr, în exprimare se află vrajă.»[461]

Cuvintele *„Într-adevăr, în exprimare”*: inna este o particulă de întărire care cere numele la acuzativ și predicatul la nominativ. Min poate indica o parte dintr-un întreg sau poate lămuri genul. În primul caz, sensul este că unele exprimări sunt vrajă, iar altele nu. În al doilea caz, sensul este că întregul gen al exprimării este vrajă.

În la-siḥran, particula lām este de întărire, iar siḥran este numele cerut de inna.

Bayān înseamnă limpezimea și elocvența vorbirii. Este unul dintre darurile lui Allah pentru om. Preaînaltul a spus:

﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ ۝ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ﴾

L-a creat pe om. L-a învățat exprimarea

[Ar-Raḥmān: 3–4]

.

---

459 Relatat de Al-Bukhārī în Vânzările, capitolul despre interdicția de a vinde peste vânzarea fratelui (3/99), și de Muslim în Vânzările, capitolul despre interzicerea vânzării peste vânzarea fratelui (3/1154), din hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său.

460 Relatat de Al-Bukhārī în Căsătoria, capitolul despre interdicția de a cere în căsătorie peste cererea fratelui (3/373), și de Muslim în Căsătoria, capitolul despre interzicerea cererii în căsătorie peste cererea fratelui (2/1029), din hadithul lui Abū Hurayrah.

461 Relatat de Al-Bukhārī în Căsătoria, capitolul despre cuvântare (3/374), din hadithul lui Ibn ʿUmar, și de Muslim în Rugăciunea de vineri, capitolul despre scurtarea rugăciunii și a predicii (2/594), din hadithul lui ʿAmmār ibn Yāsir.

Exprimarea este de două feluri:

Primul: exprimarea de care nu ne putem lipsi. La aceasta iau parte toți oamenii. Fiecare om, când îi este foame, spune: *„Mi-e foame”*, iar când îi este sete, spune: *„Mi-e sete”*, și așa mai departe.

Al doilea: exprimarea în sensul elocvenței depline, care captivează mințile și schimbă gândurile. Despre aceasta a spus Trimisul ﷺ: *„Într-adevăr, în exprimare se află vrajă.”*

Potrivit acestei împărțiri, min indică o parte: unele exprimări — adică exprimarea desăvârșită, elocvența — sunt vrajă. Dacă însă luăm bayān numai în sensul elocvenței, min ajunge să lămurească genul.

Exprimarea este numită vrajă deoarece cucerește mintea ascultătorului, îndepărtându-l sau atrăgându-l. Din pricina puterii de influență a vorbitorului, ascultătorul crede că falsul este adevăr și se îndreaptă către el. De aceea, dacă vine un om care rostește cuvinte al căror sens este fals, puterea elocvenței și a exprimării lui îl vrăjește cu adevărat pe ascultător, iar acesta se îndreaptă către acele cuvinte. Dacă un om elocvent vorbește împotriva unui adevăr, din pricina elocvenței și a exprimării lui, ascultătorul crede că acel adevăr este fals și se îndepărtează de el. Aceasta este de același fel cu vrăjitoria pe care o numesc atragere și îndepărtare. Prin exprimare se produc atragere și îndepărtare. Așadar, bayān are, în realitate, sensul de elocvență și, fără îndoială, ea are efectul vrăjitoriei. Ibn al-Qayyim spune despre hurii: *„Vorba ei este vraja îngăduită.”*

Cuvintele *„Într-adevăr, în exprimare se află vrajă”* sunt o mustrare, o laudă ori o descriere a realității, urmând apoi să fie cercetat efectul ei? Răspunsul: ultimul sens este cel urmărit. Exprimarea, în sine, nu este nici lăudată, nici blamată, ci sunt cercetate efectul și scopul ei. Dacă scopul este respingerea adevărului și susținerea falsului, ea este de condamnat, deoarece înseamnă folosirea unui dar al lui Allah pentru a-I fi nesupus. Dacă scopul este susținerea adevărului și înlăturarea falsului, ea este vrednică de laudă. Când exprimarea este folosită în ascultarea de Allah și în chemarea la Allah, ea este mai bună decât neputința de a vorbi elocvent. Dar, dacă omul este încercat

printr-o elocvență cu care îi îndepărtează pe oameni de religia lui Allah, aceasta nu are niciun bine, iar neputința de a vorbi elocvent este mai bună decât ea. Fără îndoială, exprimarea este în sine un dar. De aceea, Allah i-a amintit omului această binefacere, spunând: *«L-a învățat exprimarea»* [Ar-Raḥmān: 4].

Legătura hadithului cu acest capitol

Autorul a fost înțelept în formularea titlului, spunând: *„Explicarea unor feluri ale vrăjitoriei"*, fără să le dea o singură judecată. Unele sunt asociere, altele sunt dintre păcatele mari, altele sunt mai prejos de atât, iar altele sunt îngăduite, potrivit scopului urmărit și influenței și efectelor lor.

Învățăminte:

El a spus: *„Învățăminte"*, adică în acest capitol și în hadithurile și relatările pe care le cuprinde se află mai multe învățăminte.

Primul: ʿiyāfah, ṭarq și ṭiyarah fac parte din jibt.

Primul învățământ: ʿiyāfah, ṭarq și ṭiyarah fac parte din jibt. Aceste trei lucruri și jibt au fost explicate mai înainte.

Al doilea: explicarea termenilor ʿiyāfah și ṭarq.

Al doilea: explicarea termenilor ʿiyāfah și ṭarq. Ei au fost lămuriți și explicați în acest capitol.

Al treilea: știința astrelor este un fel de vrăjitorie.

Al treilea: știința astrelor este un fel de vrăjitorie, potrivit cuvintelor: *„Cine învață o ramură a științei astrelor a învățat o ramură a vrăjitoriei."* Și acest lucru a fost discutat mai înainte.

Al patrulea: facerea nodurilor însoțită de suflare face parte din aceasta.

Al patrulea: facerea nodurilor însoțită de suflare face parte din aceasta, potrivit hadithului lui Abū Hurayrah: *„Cine face un nod, apoi suflă în el a săvârșit vrăjitorie."* Și acest lucru a fost discutat anterior.

Al cincilea: purtarea vorbelor face parte din aceasta.

Al cincilea: purtarea vorbelor face parte din aceasta, potrivit hadithului lui Ibn Masʿūd: *„Vreți să vă spun ce este ʿaḍh? Este purtarea vorbelor."* Ea face parte din vrăjitorie deoarece produce ceea ce produce vrăjitorul: îi desparte pe oameni și îi învrăjbește. Și aceasta a fost explicată mai înainte.

Al șaselea: unele forme ale elocvenței fac parte din aceasta.

Al șaselea: unele forme ale elocvenței fac parte din aceasta, adică din vrăjitorie, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *„Într-adevăr, în exprimare se află vrajă."* Autorul, Allah să aibă milă de el, a spus *„unele forme ale elocvenței"*, întemeindu-se pe cuvintele Profetului ﷺ: *„în exprimare"*, deoarece, după autor, min indică aici o parte dintr-un întreg. Aceasta este un fel de vrăjitorie fiindcă limba omului elocvent poate abate hotărârile oamenilor ori le poate înflăcăra prin puterea elocvenței sale.

26 Prezicătorii și cei asemenea lor

Muslim a relatat în Ṣaḥīḥ-ul său, de la una dintre soțiile Profetului ﷺ, că Profetul ﷺ a spus: «Cine merge la un ghicitor și îl întreabă despre ceva, apoi crede ceea ce spune, nu îi este primită rugăciunea timp de patruzeci de zile.»[462]

Kuhhān este pluralul lui kāhin, *„prezicător”*, la fel și kahanah. Aceștia sunt oameni aflați în triburile arabilor, la care ceilalți merg pentru a li se judeca neînțelegerile. Șeitanii iau legătura cu ei și le spun ceea ce s-a petrecut în cer: trag cu urechea la cele din cer și îl înștiințează pe prezicător. Apoi prezicătorul adaugă acelei știri tot felul de știri mincinoase și le spune oamenilor. Dacă se întâmplă ceva din cele anunțate de el, oamenii îl cred cunoscător al nevăzutului și ajung să își supună neînțelegerile judecății lor. Astfel, devin o autoritate pentru oameni în judecată. De aceea sunt numiți kahanah: ei anunță lucruri viitoare, spunând că se va întâmpla cutare și cutare lucru.

Nu are însă nicio legătură cu prezicerea cel care anunță lucruri ce pot fi aflate prin calcul. Lucrurile aflate prin calcul nu țin deloc de prezicere. De pildă, dacă anunță o eclipsă de soare sau de lună, aceasta nu este prezicere, deoarece poate fi cunoscută prin calcul.

La fel, dacă anunță că soarele apune, de exemplu, în a douăzecea zi a semnului Balanței la o anumită oră, aceasta nu este cunoașterea nevăzutului. Sau, după cum spun ei, cometa Halley va apărea la începutul anului ori în anul următor, fiind un astru cu o coadă lungă. Nici aceasta nu are legătură cu prezicerea, deoarece este unul dintre lucrurile aflate prin calcul.

462 Relatat de Muslim în Salutul de pace, capitolul despre interzicerea prezicerii și a mersului la prezicători (4/1751), fără cuvintele „apoi îl crede”. Acest adaos a fost relatat de imamul Aḥmad în Al-Musnad (4/68; 5/380).

Așadar, anunțarea oricărui lucru care poate fi aflat prin calcul, chiar dacă se va petrece în viitor, nu este socotită nici cunoaștere a nevăzutului, nici prezicere.

Țin oare de prezicere anunțurile de astăzi despre starea vremii în următoarele douăzeci și patru de ore ori într-un interval asemănător?

Răspunsul: nu, deoarece și acestea se întemeiază pe lucruri perceptibile: starea atmosferei. Atmosfera capătă o anumită stare, cunoscută prin instrumentele lor precise, astfel încât condițiile pot fi prielnice ploii sau nu. Un lucru asemănător, în cunoașterea simplă, este să vedem norii adunându-se, tunete, fulgere și nori grei și să spunem: *„Este pe cale să plouă."*

Așadar, ceea ce se întemeiază pe un lucru perceptibil nu ține de cunoașterea nevăzutului, chiar dacă unii oameni de rând cred că asemenea lucruri țin de nevăzut și spun că a le crede înseamnă a crede în prezicere.

Negarea unui lucru cunoscut prin simțuri este urâtă, după cum a spus As-Saffārīnī:

Orice lucru cunoscut prin simțuri ori prin rațiune,
A-l nega este ignoranță urâtă, vrednică de ocară.

Ceea ce este cunoscut prin simțuri nu poate fi negat. Dacă cineva ar nega un asemenea lucru invocând Legea revelată, aceasta ar însemna o atingere adusă Legii revelate.

Cuvântul man, *„cine"*, introduce o condiție și are, așadar, un sens general.

ʿArrāf este o formă intensivă de la ʿārif, *„cunoscător"*, ori o denumire de apartenență, adică acela care se revendică de la ghicitorie.

S-a spus că ʿarrāf este prezicătorul, adică acela care anunță viitorul. S-a mai spus că este o denumire generală pentru prezicător, astrolog, ghicitorul în nisip și cei asemenea lor, care pretind să afle nevăzutul prin anumite premise pe care le folosesc. Acest sens este mai cuprinzător și este susținut de derivarea cuvântului: el provine din maʿrifah, *„cunoaștere"*, și îi cuprinde pe toți cei care practică asemenea lucruri și pretind că prin ele dobândesc cunoaștere.

Cuvintele *„și îl întreabă despre ceva, apoi îl crede, nu îi este primită rugăciunea timp de patruzeci de zile”*: sensul aparent al hadithului este că simpla întrebare duce la neprimirea rugăciunii timp de patruzeci de zile. Însă aceasta nu se aplică fără nicio deosebire. Întrebarea adresată ghicitorului ori celui asemenea lui este de mai multe feluri:

Primul fel: îi adresează pur și simplu o întrebare. Acest lucru este interzis, potrivit cuvintelor Profetului ﷺ: *„Cine merge la un ghicitor...”* (vezi nota 462, p. 649) Stabilirea unei pedepse pentru întrebarea lui arată că acest lucru este interzis, deoarece nu există pedeapsă decât pentru o faptă interzisă.

Al doilea fel: îl întreabă, apoi îl crede și ține seama de cuvântul său. Aceasta este necredință, deoarece a-l crede că știe nevăzutul înseamnă a dezminți Coranul. Preaînaltul a spus:

﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾

Spune: „Nimeni dintre cei din ceruri și de pe pământ nu cunoaște nevăzutul, în afară de Allah”

[An-Naml: 65]

.

Al treilea fel: îl întreabă ca să îl pună la încercare, să vadă dacă spune adevărul ori minte, nu pentru a-i urma cuvintele. Nu este nimic rău în aceasta și nu intră în hadith. Profetul ﷺ l-a întrebat pe Ibn Ṣayyād: *«Ce am ascuns pentru tine?»* El a spus: *«Ad-dukh.»* Profetul a spus: *«Pleacă înjosit! Nu îți vei depăși măsura.»*[463] Așadar, Profetul ﷺ l-a întrebat despre ceva pe care îl ținuse ascuns pentru el, ca să îl pună la încercare, iar acesta i-a spus despre acel lucru.

463 Relatat de Al-Bukhārī în Lupta, capitolul despre felul în care Islamul îi este înfățișat unui copil (2/374), și de Muslim în Încercările, capitolul despre Ibn Ṣayyād (4/2244), din hadithul lui Ibn ʿUmar.

Al patrulea fel: îl întreabă pentru a-i arăta neputința și minciuna, punându-l la încercare în lucruri prin care acestea devin vădite. Acest lucru este cerut și poate fi obligatoriu. Fără îndoială, înlăturarea afirmațiilor prezicătorilor este un lucru cerut și poate fi obligatoriu. Așadar, întrebarea nu are aici o singură judecată fără deosebire, ci se fac aceste distincții, potrivit celor arătate de celelalte dovezi ale Legii revelate.

Șeicul Islamului a menționat că djinnii îi slujesc pe oameni în anumite lucruri. Prezicătorii îi folosesc pe djinni pentru a le aduce știri din cer, la care adaugă tot felul de minciuni. Slujirea oamenilor de către djinni nu este interzisă în orice împrejurare, ci judecata depinde de situație.

Un djinn poate să îl slujească pe om în lucruri folositoare omului, din care djinnul poate avea și el un folos. Sau poate să nu aibă niciun folos, ci să o facă fiindcă îl iubește în Allah și pentru Allah. Fără îndoială, printre djinni sunt credincioși care îi iubesc pe credincioșii dintre oameni, fiindcă îi unește credința în Allah.

Îi pot sluji și pentru că oamenii li se supun în ceea ce nu Îl mulțumește pe Allah, Atotputernicul și Mărețul, fie prin jertfirea pentru ei, fie prin adorarea lor ori prin lucruri asemănătoare.

Mai straniu este că uneori îi pot sluji pe oameni pentru un lucru interzis, precum desfrâul ori sodomia. O ființă feminină dintre djinni se poate desfăta cu un bărbat dintre oameni prin iubire pătimașă și prin plăcerea unirii cu el, ori invers. Acesta este un lucru cunoscut și observat. Uneori, chiar djinnul aflat în om vorbește despre aceasta, după cum știu cei care recită asupra persoanelor afectate de djinni.

Djinnii au venit la Profet ﷺ, iar el le-a vorbit, i-a îndrumat și le-a făgăduit un dar fără seamăn. Le-a spus: *«Orice os asupra căruia a fost pomenit numele lui Allah îl veți găsi cât se poate de îmbelșugat în carne, iar orice bălegar este hrană pentru animalele voastre.»*[464]

Se mai menționează că, în vremea lui ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el, o femeie avea un însoțitor dintre djinni și îi

464 Relatat de Muslim în Rugăciunea, capitolul despre recitarea cu glas tare la rugăciunea de dimineață (1/332), din hadithul lui Ibn Masʿūd.

încredința anumite lucruri. Într-o zi, ʿUmar a întârziat, iar oamenii au venit la ea și i-au spus: *„Caută-l pentru noi."* Djinnul aflat în ea a plecat să caute și le-a spus că se găsea într-un anumit loc, unde însemna cămilele milosteniei[465].

Cuvintele *„apoi îl crede"* nu se află în Șaḥīḥ Muslim. La Muslim se găsește: *„îl întreabă despre ceva, nu îi este primită rugăciunea timp de patruzeci de nopți"*. Prezența acestui adaos în citarea autorului se explică fie prin faptul că exemplarul din care a citat avea cuvintele *„apoi îl crede"*, fie prin faptul că a atribuit relatarea lui Muslim având în vedere forma ei de bază: a luat de la Muslim *„îl întreabă"*, iar de la Aḥmad *„apoi îl crede"*.

Cuvintele *„nu îi este primită rugăciunea timp de patruzeci de nopți"*: neprimirea implică aici lipsa validității sau nu? Spunem că neprimirea poate fi cauzată de lipsa unei condiții ori de existența unei piedici. În aceste două cazuri, neprimirea înseamnă lipsa validității. Este ca și cum ai spune: *„Celui care se roagă fără abluțiune, Allah nu îi primește rugăciunea"*, sau: *„Celui care se roagă într-un loc luat pe nedrept, Allah nu îi primește rugăciunea"*, potrivit celor care adoptă această părere.

Dacă însă neprimirea nu este legată nici de lipsa unei condiții, nici de existența unei piedici, ea nu implică lipsa validității. Atunci, prin neprimire se poate avea în vedere fie lipsa primirii depline, adică rugăciunea nu a fost primită în chipul desăvârșit prin care se dobândesc deplina mulțumire și deplina răsplată.

Sau se poate avea în vedere că această faptă rea este pusă în balanță în fața acelei fapte bune și o anulează, povara ei fiind egală cu răsplata faptei bune. Dacă nu îi mai rămâne răsplată, rugăciunea este ca și cum nu ar fi fost primită, chiar dacă este îndeplinită valid și îl descarcă de obligație. Răsplata dobândită prin ea a fost însă pusă în fața faptei rele, care a anulat-o.

Asemănătoare sunt cuvintele Profetului ﷺ: *«Celui care bea vin nu îi este primită rugăciunea timp de patruzeci de zile.»*[466]

---

465 Ākām al-Marjān fī Aḥkām al-Jān, p. 38.

466 Relatat de Aḥmad (2/35) și de At-Tirmidhī în Cartea băuturilor, capitolul despre cele transmise cu privire la băutorul de vin (6/139), care a spus: „Este un hadith bun", din hadithul lui Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de el și de

Cuvintele *„patruzeci de zile”*: nu putem explica de ce a fost ales tocmai acest număr. De obicei, omul nu poate afla înțelepciunea din spatele unui lucru stabilit printr-un număr. Nu știm de ce rugăciunile au fost fixate la cinci ori la cincizeci. Acestea sunt lucruri prin care se urmărește adorarea lui Allah. A-L adora pe Allah prin ceva a cărui înțelepciune nu o cunoști este o supunere mai deplină decât a-L adora prin ceva a cărui înțelepciune o cunoști, deoarece arată o smerire mai adâncă.

Este adevărat că, atunci când omul află înțelepciunea, sufletul său este mai liniștit. Dar a se supune unui lucru a cărui înțelepciune nu o cunoaște dovedește deplinătatea supunerii și a adorării lui Allah, Atotputernicul și Mărețul. Din perspectiva slujirii, aceasta este mai puternică și mai desăvârșită. Cealaltă situație este însă mai puternică în privința liniștii față de judecată: când sufletul cunoaște înțelepciunea unui lucru, fără îndoială se liniștește în privința lui și îl urmează și îl primește mai mult. Există, așadar, lucruri stabilite de Legea revelată printr-un anumit număr ori într-un anumit fel, a căror înțelepciune nu o cunoaștem. Calea noastră este însă să fim așa cum a spus Allah Preaînaltul despre credincioși:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾

Niciunui credincios și niciunei credincioase, atunci când Allah și Trimisul Său au hotărât un lucru, nu li se cuvine să aibă alegere în privința hotărârii lor

[Al-Aḥzāb: 36]

---

tatăl său. Imamul Aḥmad în Al-Musnad (3/176, 189, 197) și Ibn Mājah în Cartea băuturilor, capitolul despre neprimirea rugăciunii celui care bea vin (2/1120), au relatat ceva asemănător din hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr. La fel, Abū Dāwūd a relatat ceva asemănător în Băuturile, capitolul despre interzicerea celor îmbătătoare (4/76), din hadithul lui Ibn ʿAbbās, Allah să fie mulțumit de el și de tatăl său.

. Trebuie, așadar, să ne supunem, să ne lăsăm călăuziți și să încredințăm lucrurile lui Allah Preaînaltul.

Din hadith se desprinde interzicerea mersului la ghicitor și a întrebării lui, în afara cazurilor exceptate, precum al treilea și al patrulea fel. Mersul la ei și întrebarea lor aduc mari stricăciuni, prin încurajarea lor și atragerea oamenilor către ei. În cele mai multe cazuri, ei aduc lucruri cu totul lipsite de temei.

De la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, că Profetul ﷺ a spus: «Cine merge la un prezicător și crede ceea ce spune a devenit necredincios față de ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad ﷺ.»

Cuvintele *„Cine merge la un prezicător”*: sensul termenului kuhhān a fost arătat mai înainte. Erau bărbați din triburile arabilor la care coborau șeitanii și cărora le spuneau știrile auzite din cer.

Cuvintele *„și îl crede”* înseamnă că consideră că el spune adevărul și îl declară ca atare. A crede o știre înseamnă a o confirma și a o considera adevărată, spunând: *„Acest lucru este adevărat, corect și dovedit.”*

Cuvintele *„ceea ce spune”*: mā are un sens general, cuprinzând tot ceea ce spune, chiar și ceea ce ar putea fi adevărat. Nici în aceasta nu este îngăduit să îl creadă, deoarece minciuna este regula la ei.

Cuvintele *„a devenit necredincios față de ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad”* înseamnă: față de cele revelate. Ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad ﷺ este Coranul, coborât la el prin mijlocirea lui Jibrīl. Preaînaltul a spus:

﴿وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ﴾

El este, cu adevărat, o revelație de la Domnul lumilor. Cu el a coborât Duhul cel vrednic de încredere

[Ash-Shuʿarāʾ: 192–193]

. A mai spus:

﴿قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ﴾

Spune: „Duhul Sfânt l-a coborât de la Domnul tău”
[An-Naḥl: 102]

. De aici înțelegem că părerea mai întemeiată despre hadithul qudsī este că sensul lui vine din cuvântul lui Allah Preaînaltul, iar formularea vine de la Trimis ﷺ, care l-a redat de la Allah. Dacă nu am spune astfel, atunci hadithul qudsī ar avea un lanț de transmitere mai înalt decât Coranul: Trimisul ﷺ îl relatează direct de la Domnul său, în vreme ce Coranul este transmis prin mijlocirea lui Jibrīl.

În plus, dacă și formularea lui ar fi din cuvântul lui Allah, ar trebui să i se aplice regulile Coranului, deoarece Legea revelată nu face deosebire între lucruri identice. Se știe însă că regulile Coranului nu i se aplică hadithului qudsī: recitarea sa nu constituie în sine un act de adorare, el nu este recitat în rugăciune, iar formularea lui nu este inimitabilă. Dacă ar fi cuvântul lui Allah, ar fi inimitabil, fiindcă vorbirea oamenilor nu poate semăna cu vorbirea lui Allah. Mai mult, din câte știu, învățații sunt de acord că, dacă un asociator ar veni să ceară protecție pentru a auzi cuvântul lui Allah și i-am face cunoscute hadithuri qudsī, nu s-ar putea spune că a auzit cuvântul lui Allah.

Aceasta arată că formularea lui nu este din cuvântul lui Allah, iar aceasta este părerea corectă. Învățații au două păreri în această privință. Aceasta este una dintre ele; cealaltă este că și formularea lui este rostirea lui Allah.

Dacă cineva întreabă: cum puteți socoti corectă această părere, când Profetul ﷺ atribuie rostirea lui Allah, spunând *„Allah Preaînaltul a spus”*, iar ceea ce este redat ca rostire este chiar hadithul citat?
Spunem: este asemenea celor spuse de Allah Preaînaltul despre Mūsā, Faraon și Ibrāhīm: *„Mūsā a spus”*, *„Faraon a spus”*, *„Ibrāhīm a spus”*... Știm însă că această formulare nu este formularea și

rostirea lor, deoarece limba lor nu era araba. Cuvintele sunt redate de la ei. Acest lucru este arătat și de faptul că istorisirile din Coran diferă în lungime, scurtime și formulări, ceea ce arată că Allah, Slăvitul, le redă după sens și, totuși, le atribuie lor. Preaînaltul a spus:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ۝ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي﴾

Când Ibrāhīm i-a spus tatălui său și poporului său: „Eu sunt dezlegat de ceea ce adorați, în afară de Cel care m-a creat”
[Az-Zukhruf: 26–27]

. Despre Mūsā a spus:

﴿قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ﴾

Mūsā i-a spus poporului său: „Cereți ajutor de la Allah”
[Al-Aʿrāf: 128]

. Iar despre Faraon a spus:

﴿قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ﴾

Le-a spus căpeteniilor din jurul său: „Acesta este un vrăjitor priceput”
[Ash-Shuʿarāʾ: 34]

.

Relatat de Abū Dāwūd[467].

Cuvintele *„față de ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad”*: adepții Sunnei au arătat că orice formulare care descrie Coranul drept coborât ori coborât de la Allah arată că Allah, Slăvitul și Preaînaltul, este deasupra prin Însăși Ființa Sa și că acest Coran este cuvântul lui Allah. Coborârea se face de sus, iar vorbirea nu poate proveni decât de la cineva care o rostește.
Cuvintele *„a devenit necredincios față de ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad”* se explică prin faptul că, în cele revelate lui Muḥammad, Allah Preaînaltul a spus:

﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾

Spune: „Nimeni dintre cei din ceruri și de pe pământ nu cunoaște nevăzutul, în afară de Allah”
[An-Naml: 65]

. Aceasta este una dintre cele mai puternice forme de restrângere, deoarece cuprinde atât negarea, cât și afirmarea. Acela care îl crede pe prezicător în privința cunoașterii nevăzutului, deși știe că numai Allah cunoaște nevăzutul, este necredincios printr-o necredință majoră care îl scoate din religie.

467 Relatat de Aḥmad (2/408, 476), de Al-Bukhārī în At-Tārīkh al-Kabīr (3/16–17), de Abū Dāwūd în Medicina, capitolul despre prezicător (4/225), și de At-Tirmidhī în Purificarea, capitolul despre dezaprobarea apropierii de femeia aflată la menstruație (1/164). El a spus: „Nu cunoaștem acest hadith decât din transmiterea lui Ḥakīm al-Athram, de la Abū Tamīmah al-Hujaymī, de la Abū Hurayrah... Muḥammad a socotit acest hadith slab din pricina lanțului său.” L-au mai relatat Ibn Mājah în Purificarea, capitolul despre interzicerea apropierii de femeia aflată la menstruație (1/209), Ad-Dārimī (1/259), Ibn al-Jārūd (27), Al-ʿUqaylī (1/318), Aṭ-Ṭaḥāwī în Sharḥ Maʿānī al-Āthār (3/44), Al-Bayhaqī în As-Sunan (7/198) și Al-Ḥākim (1/8), care l-a declarat autentic după condițiile celor doi șeici. Al-Albānī l-a declarat autentic în Al-Irwāʾ (7/68).

Dacă însă este neștiutor și nu crede că în Coran există minciună, necredința lui este o necredință mai mică decât cea majoră.

Cei patru și Al-Ḥākim — care a spus: „Este autentic după condițiile celor doi" — au relatat de la Abū Hurayrah: «Cine merge la un ghicitor sau la un prezicător și crede ceea ce spune a devenit necredincios față de ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad ﷺ.»[468]

Cuvintele *„Cei patru și Al-Ḥākim"*: cei patru sunt Abū Dāwūd, An-Nasāʾī, At-Tirmidhī și Ibn Mājah. Al-Ḥākim nu este unul dintre autorii culegerilor Sunan, însă are o carte numită Ṣaḥīḥ al-Ḥākim.

Cuvintele *„autentic după condițiile celor doi"* înseamnă condițiile lui Al-Bukhārī și Muslim. Însă când spune *„după condițiile celor doi"*, aceasta este aprecierea sa; în realitate, lucrurile ar putea sta altfel.

Expresia *„după condițiile celor doi"* înseamnă că transmițătorii lui sunt dintre transmițătorii celor două Ṣaḥīḥ-uri și că în el se găsesc condițiile cerute de Al-Bukhārī și Muslim. Nu negăm că există hadithuri autentice pe care Al-Bukhārī și Muslim nu le-au inclus, deoarece ei nu au cuprins toate hadithurile autentice. Acesta este un fapt. Totuși, trebuie cercetată afirmația celui care spune că un hadith îndeplinește condițiile lor: s-ar putea să aibă un defect ascuns, neobservat de acela, pe care Al-Bukhārī și Muslim l-au cunoscut și din pricina căruia au lăsat hadithul deoparte.

---

468 Relatat de imamul Aḥmad (2/429), de Al-Ḥākim în Al-Mustadrak (1/8), care l-a declarat autentic după condițiile celor doi, și de Al-Bayhaqī (8/135). Comentatorul, șeicul Sulaymān, a spus în Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd (p. 409): „Al-ʿIrāqī a spus în Amālī: «Este un hadith autentic», iar Adh-Dhahabī a spus: «Lanțul său este puternic.» Prin urmare, atribuirea lui de către autor celor patru nu este exactă, deoarece niciunul dintre ei nu l-a relatat. Cred că l-a urmat în aceasta pe Al-Ḥāfiẓ, care l-a atribuit în Al-Fatḥ autorilor culegerilor Sunan și lui Al-Ḥākim, greșind. Poate că l-a avut în vedere pe cel anterior." Vezi și Fatḥ al-Bārī (10/217) și Fayḍ al-Qadīr (6/23).

Cuvântul *„autentic”*: se spune că Al-Ḥākim este dintre cei îngăduitori în declararea autenticității. De aceea au spus: *„Nu se ține seama de declararea autenticității făcută de Al-Ḥākim, nici de declararea unui transmițător drept demn de încredere de către Ibn Ḥibbān, nici de declararea unui hadith ca născocit de către Ibn al-Ǧawzī, nici de consensul relatat de Ibn al-Mundhir.”*

Această afirmație este, în realitate, prea categorică. *„Nu se ține seama”* înseamnă să nu îi dai nicio atenție. Corect este că judecata sa nu este primită necondiționat în orice caz. Eu am cercetat cuvintele lui Ibn al-Mundhir, Allah să aibă milă de el, și am constatat că, atunci când relatează consensul, el spune mereu: *„Consensul învățaților ale căror păreri le cunoaștem.”* Prin aceasta și-a păstrat rezerva, iar Allah nu îi cere unui suflet mai mult decât poate duce.

Totuși, spunem: dacă omul are o cunoaștere întinsă, această afirmație poate exprima un consens. Dacă însă el nu cunoaște decât ceea ce se află în jurul lui, afirmația sa nu constituie un consens, nu este de încredere în această privință și nu o socotim consens.

De pildă, dacă un om nu a studiat într-o chestiune decât școala ḥanbalită și spune: *„Acesta este consensul învățaților ale căror păreri le cunoaștem”*, afirmația lui nu este luată în seamă, deoarece nu cunoaște decât o mică parte dintre părerile învățaților.

Abū Yaʿlā a relatat ceva asemănător de la Ibn Masʿūd, cu un lanț jayyid, relatarea oprindu-se la companion[469]*.*

Cuvintele *„Cine merge la un ghicitor sau la un prezicător”*: particula aw, *„sau”*, poate exprima o îndoială în transmitere ori poate arăta feluri diferite. Primul hadith folosește cuvântul

469 Relatat de Aṭ-Ṭabarānī în Al-Kabīr (10005) și de Al-Bazzār, după cum apare în Kashf al-Astār ʿan Zawāʾid al-Bazzār (2/443). Al-Mundhirī a spus în At-Targhīb (4/36): „L-au relatat Al-Bazzār și Abū Yaʿlā cu un lanț jayyid, relatarea oprindu-se la companion.” Al-Haythamī a spus în Al-Majmaʿ (5/118): „Transmițătorii din Al-Kabīr și ai lui Al-Bazzār sunt demni de încredere.” Al-Ḥāfiẓ a spus în Al-Fatḥ (10/217): „Lanțul său este jayyid.”

„ghicitor”, al doilea *„prezicător”*, iar al treilea le unește. În acest caz, *„sau”* arată felurile diferite.

Autorul a adus acest hadith, deși primul și al doilea ar fi fost suficiente, deoarece numărul mai mare al dovezilor întărește ceea ce ele arată. Dacă un om îți dă o știre și îl crezi, apoi vine un altul și îți dă aceeași știre, încrederea și convingerea ta sporesc. De aceea, Legiuitorul a făcut deosebire între aducerea unui singur martor și aducerea a doi martori.

Felul în care a procedat autorul ar putea lăsa să se înțeleagă că hadithul lui Abū Hurayrah, *„Cine merge la un ghicitor sau la un prezicător”*, se oprește la companion, deoarece a spus doar *„de la Abū Hurayrah”*. Însă, întrucât despre relatarea următoare a precizat că se oprește la companion, ni se pare mai întemeiat că hadithul anterior este atribuit Profetului.

De la ʿImrān ibn Ḥuṣayn, într-o relatare atribuită Profetului: «Nu este dintre noi acela care caută semne rele ori cere să i se caute semne rele, face preziceri ori cere să i se facă preziceri, săvârșește vrăjitorie ori cere să i se facă vrăjitorie. Iar cine merge la un prezicător și crede ceea ce spune a devenit necredincios față de ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad ﷺ.» Relatat de Al-Bazzār cu un lanț jayyid[470].

Cuvântul *„atribuită”* înseamnă: atribuită Profetului ﷺ.

Cuvintele *„Nu este dintre noi”* au fost discutate mai înainte. Ele nu arată în sine că făptuitorul a ieșit din Islam, ci judecata depinde de situație.

Cuvântul taṭayyara înseamnă să vadă un semn rău în ceva văzut, auzit, cunoscut ori în altceva. Provine din cuvântul *„pasăre”*, fiindcă arabii vedeau în păsări semne rele sau bune.

---

470 Relatat de Al-Bazzār, după cum apare în At-Targhīb (4/33) și în Majmaʿ az-Zawā'id de Al-Haythamī (5/117). Al-Mundhirī a spus: „Lanțul său este jayyid.” Al-Haythamī a spus: „Transmițătorii lui sunt dintre transmițătorii culegerii autentice, în afară de Isḥāq ibn ar-Rabīʿ, care este demn de încredere.”

Acest lucru a fost arătat mai înainte[471].

Tot aici intră ceea ce li se întâmplă unora care încep o lucrare, întâmpină o piedică la început, apoi o părăsesc, văzând în aceasta un semn rău. Acest lucru nu este îngăduit. Dimpotrivă, omul trebuie să se bizuie pe Allah și să se încreadă în El. Câtă vreme știi că în acel lucru există bine, avântă-te în el și nu vedea un semn rău în faptul că nu ai reușit de prima dată. Câți oameni nu au reușit de prima dată, apoi au reușit la a doua ori la a treia încercare?!

Se povestește că Al-Kisā'ī, imamul gramaticii, a încercat de mai multe ori să învețe gramatica, dar nu a reușit. A văzut o furnică ducând un sâmbure de curmală: se cățăra cu el pe zid, apoi cădea. A repetat aceasta de mai multe ori, până când s-a urcat pe zid și l-a trecut. El a spus: *„Slavă lui Allah! Această furnică s-a străduit cu sâmburele până a reușit. Atunci și eu mă voi strădui cu gramatica până voi reuși."* S-a străduit și a ajuns imamul locuitorilor din Kūfah în gramatică.

Cuvintele *„ori cere să i se caute semne rele"* sunt la forma pasivă: îi poruncește cuiva să caute semne pentru el. De pildă, un om vine și spune: *„Voi călători în cutare loc. Tu ai păsări și vreau să îți alungi păsările ca să văd dacă această destinație este binecuvântată sau nu."* De acela care face aceasta, Trimisul ﷺ s-a dezis.

Cuvintele *„acela care caută semne rele"* îl cuprind atât pe cel care le caută pentru sine, cât și pe cel care le caută pentru altul.

Cuvintele *„face preziceri ori cere să i se facă preziceri"*: s-a arătat mai înainte că prezicerea înseamnă a pretinde cunoașterea nevăzutului în privința viitorului[472]. Spune că se va întâmpla cutare și cutare lucru, iar uneori acesta se întâmplă. Acela este un prezicător. Este straniu că în vorbirea oamenilor s-a răspândit acum formularea: *„A prezis că va veni cutare."* Folosesc acest cuvânt, care desemnează o faptă interzisă, pentru un lucru îngăduit. Aceasta nu se cuvine, deoarece omul de rând, care nu deosebește între lucruri, poate crede că orice prezicere este

471 p. 631.

472 p. 649.

îngăduită, din moment ce termenul este folosit pentru ceva despre care se știe că este îngăduit.

Cuvintele *„ori cere să i se facă preziceri”* înseamnă că îi cere prezicătorului să prezică pentru el. De pildă, îi spune: *„Ce mi se va întâmpla mâine, în cutare lună ori în cutare an?”* De acela care face aceasta, Trimisul ﷺ s-a dezis.

Cuvintele *„săvârșește vrăjitorie ori cere să i se facă vrăjitorie”*: definiția vrăjitoriei și felurile ei au fost arătate mai înainte[473].

Cuvintele *„ori cere să i se facă vrăjitorie”* înseamnă că îi cere vrăjitorului să facă vrăji pentru el. Aici intră și îndepărtarea vrăjitoriei prin vrăjitorie. O practicau în diferite feluri. De pildă, aduceau un lighean cu apă și turnau plumb în el, iar plumbul lua forma chipului vrăjitorului, adică în el apărea imaginea vrăjitorului. Oamenii de rând de la noi numesc aceasta *„turnarea plumbului”*. Este unul dintre felurile interzise ale vrăjitoriei, iar Trimisul lui Allah ﷺ s-a dezis de făptuitorul ei[474].

Dovada din acest hadith, în legătură cu tema capitolului, este în cuvintele *„Iar cine merge la un prezicător...”*, până la sfârșit.

Aṭ-Ṭabarānī l-a relatat în Al-Awsaṭ cu un lanț bun, din hadithul lui Ibn ʿAbbās, fără cuvintele „Iar cine merge...”, până la sfârșit[475].

Cuvintele *„Aṭ-Ṭabarānī l-a relatat în Al-Awsaṭ cu un lanț bun, din hadithul lui Ibn ʿAbbās...”*, până la sfârșit: această relatare o întărește pe prima.

Al-Baghawī a spus: «Ghicitorul este acela care pretinde cunoașterea lucrurilor prin anumite premise din care deduce

---

473 p. 598.

474 Menționat anterior, la p. 661.

475 Al-Haythamī a spus în Majmaʿ az-Zawā'id (5/117): „L-au relatat Al-Bazzār și Aṭ-Ṭabarānī în Al-Awsaṭ. În lanț se află Zamʿah ibn Ṣāliḥ, care este slab.” Al-Mundhirī a spus în At-Targhīb (4/33): „Lanțul său este bun.”

unde se află bunul furat, locul animalului rătăcit și altele asemenea.»

Cuvintele *„Al-Baghawī a spus: «Ghicitorul este acela care pretinde cunoașterea lucrurilor prin anumite premise...»”*: ʿarrāf este o formă intensivă, prin care se poate urmări fie sensul formei gramaticale, fie apartenența la această îndeletnicire. Este acela care pretinde cunoașterea lucrurilor. Nu oricine pretinde o cunoaștere este ghicitor, ci acela care pretinde o cunoaștere legată de nevăzut. El susține că află lucruri prin anumite premise din care deduce locul unui bun furat, al unui animal rătăcit și altele asemenea.

Sensul aparent al cuvintelor lui Al-Baghawī, Allah să aibă milă de el, îi cuprinde pe cei care pretind cunoașterea viitorului și a trecutului, deoarece locul bunului furat este aflat după furt, iar rătăcirea animalului s-a petrecut deja. Însă învățații nu sunt unanimi în această chestiune. De aceea, autorul, Allah să aibă milă de el, a spus: *„S-a mai spus că el este”*, adică ghicitorul este prezicătorul. Prezicătorul este acela care anunță lucrurile nevăzute din viitor.

S-a mai spus că el este prezicătorul. Prezicătorul este cel care anunță lucrurile nevăzute din viitor.

S-a mai spus: cel care spune ceea ce este ascuns în gând.

Abū al-ʿAbbās Ibn Taymiyyah a spus: «ʿArrāf este o denumire pentru prezicător, astrolog, ghicitorul în nisip și cei asemenea lor, care vorbesc despre cunoașterea lucrurilor prin asemenea căi.»

Cuvintele *„S-a mai spus: cel care spune ceea ce este ascuns în gând”* înseamnă că ascunzi ceva în minte și întrebi: *„La ce m-am gândit?”*, iar el spune că te-ai gândit la cutare și cutare lucru. Sau întrebi despre lucrurile nevăzute din viitor: *„Ce se va întâmpla în*

cutare lună, în cutare zi? Ce va naște soția mea? Când va veni fiul meu?" El însă nu știe.

Așadar, învățații au avut păreri diferite despre definiția ghicitorului. S-a spus că este cel care pretinde cunoașterea lucrurilor prin premise din care deduce locul bunului furat, al animalului rătăcit și altele asemenea. Această definiție îl cuprinde și pe cel care anunță lucruri deja petrecute. S-a mai spus că este cel care spune ceea ce este ascuns în gând. S-a mai spus că este prezicătorul, adică cel care anunță lucrurile nevăzute din viitor.

Cuvintele *„Abū al-ʿAbbās Ibn Taymiyyah a spus"*: el este Aḥmad ibn ʿAbd al-Ḥalīm ibn ʿAbd as-Salām ibn Taymiyyah, cunoscut prin kunya Abū al-ʿAbbās. Nu s-a căsătorit și nu a renunțat la căsătorie din monahism. Mai degrabă — iar Allah știe cel mai bine — era ocupat cu strădania pe tărâmul științei, având și o dorință trupească redusă. Dacă dorința lui ar fi fost puternică, s-ar fi căsătorit. Nu este așa cum pretind falsificatorii, că ar avea un fiu îngropat lângă el în Damasc. Aceasta este, fără îndoială, neadevărat.

Sensul aparent al cuvintelor șeicului este că Șeicul Islamului a susținut categoric această definiție. Însă Șeicul Islamului a spus: *„S-a spus că ʿarrāf..."*, folosind expresia *„s-a spus"*. Se știe că redarea unei păreri prin *„s-a spus"* nu dovedește cu certitudine că cel care o transmite o și susține. Este adevărat însă că, dacă o transmite fără să o infirme, aceasta arată că a încuviințat-o.

În orice caz, Șeicul Islamului a redat această părere și a încuviințat-o. Apoi a spus: chiar dacă s-ar spune că denumirea privește numai unele dintre aceste persoane, ghicitorul în nisip, astrologul și cei asemenea lor intră în ea prin generalitatea de sens. Există o generalitate de sens, stabilită prin analogie juridică, și o generalitate a formulării, arătată de cuvântul care îi cuprinde.

Șeicul Islamului Ibn Taymiyyah, Allah să aibă milă de el, a arătat că folosirea djinnilor de către oameni are trei situații:

Prima situație: îi folosește în ascultarea de Allah, de pildă ca reprezentant în transmiterea Legii revelate. Dacă are un însoțitor credincios dintre djinni, care învață de la el și primește știință de la el — fiind dovedit că djinnii pot învăța de la oameni —, îl

folosește pentru a transmite Legea revelată semenilor săi dintre djinni ori pentru ajutor în lucruri cerute de Legea revelată. Nu este nimic rău în aceasta; ba poate fi un lucru lăudabil sau cerut și face parte din chemarea la Allah, Atotputernicul și Mărețul. Djinnii au venit la Profet ﷺ, iar el le-a recitat Coranul, după care s-au întors la poporul lor ca prevenitori[476]. Printre djinni sunt drepți, adoratori, asceți și învățați, deoarece cel care previne trebuie să cunoască lucrul despre care previne și să fie adorator și ascultător de Allah, Slăvitul, atunci când previne.

A doua situație: îi folosește în lucruri îngăduite, de pildă le cere ajutor pentru un lucru îngăduit. El a spus: aceasta este îngăduită cu condiția ca mijlocul folosit să fie îngăduit. Dacă mijlocul este interzis, atunci și folosirea lor devine interzisă; de pildă, dacă djinnul nu îl ajută în treburile sale decât dacă înjunghie un animal pentru el, se prosternează înaintea lui sau face ceva asemănător.

Apoi a amintit relatarea potrivit căreia, odată, ʿUmar a întârziat într-o călătorie, iar Abū Mūsā a început să fie îngrijorat. I s-a spus: *„O femeie dintre locuitorii Medinei are un însoțitor dintre djinni. De ce nu îi poruncești să îl trimită să îl caute pe ʿUmar?"* A făcut astfel, iar djinnul a plecat și apoi s-a întors, spunând: *„Conducătorul dreptcredincioșilor este bine; însemnează cămilele date ca milostenie în cutare loc."*[477] Aceasta este folosirea lor într-o chestiune îngăduită.

A treia situație: să îi folosească în lucruri interzise, precum jefuirea averilor oamenilor, înspăimântarea lor și altele asemenea. Aceasta este interzisă. Dacă mijlocul folosit este șirk, atunci fapta devine șirk; dacă mijlocul nu este șirk, atunci ea este un păcat. De pildă, acest djinn nelegiuit se poate împrieteni cu acest om nelegiuit și poate coopera cu el în păcat și nedreptate. Aceasta este păcat și nedreptate, fără să ajungă la șirk.
Apoi a spus că a-i întreba pe djinni sau a-l întreba pe cel care îi întreabă pe djinni și a-i crede în tot ceea ce spun constituie păcat și necredință. Calea de a fi ocrotit de djinni este recitarea

476 După cum se arată în cuvintele Preaînaltului: «Când am îndreptat către tine un grup de djinni care ascultau Coranul...» [Al-Aḥqāf: 29].

477 Menționat anterior, p. 652.

Versetului Tronului. Cine îl recită noaptea are neîncetat un ocrotitor de la Allah și niciun diavol nu se apropie de el până dimineața, după cum s-a transmis în mod autentic de la Profet ﷺ.[478] Acesta este versetul:

﴿اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ...﴾

Allah! Nu există altă divinitate în afară de El, Cel Viu, Susținătorul tuturor...

Ibn ʿAbbās a spus despre niște oameni care scriu abā jād și cercetează astrele: „Nu cred că acela care face aceasta are vreo parte la Allah."[479]

Cuvintele sale: *„Scriu abā jād și cercetează astrele"*. Particula wāw de aici nu este o conjuncție de coordonare, ci introduce o circumstanță, adică: *„în timp ce cercetează"*. Astfel, ei leagă ceea ce scriu de mersul și mișcarea astrelor.

Cuvintele sale: *„Nu cred că acela care face aceasta"*. Verbul se poate citi cu fatḥah pe hamzah, având sensul *„știu"*, ori cu ḍammah, având sensul *„nu cred"*.

Cuvintele sale: *„Abā jād"*. Este vorba despre succesiunea: abjad, hawaz, ḥuṭṭī, kalaman, saʿfaṣ, qarashat, thakhadh, ḍaẓagh... Învățarea acestei succesiuni se împarte în două categorii:

Prima: învățarea îngăduită, adică să o învățăm pentru calculul valorilor numerice ale literelor și altele asemenea. În aceasta nu este niciun rău. Oamenii continuă să o folosească, iar chiar și învățații indică date prin ea. Șeicul nostru ʿAbd ar-Raḥmān ibn

478 Relatat de al-Bukhārī, fără lanțul complet al transmițătorilor, dar printr-o formulă de atribuire categorică, în „Împuternicirea", capitolul „Dacă cineva împuternicește un om, iar împuternicitul lasă ceva, iar cel care l-a împuternicit aprobă acest lucru" (4/149).

479 Relatat de ʿAbd ar-Razzāq în al-Muṣannaf (11/26) și de al-Bayhaqī în as-Sunan al-kubrā (8/139).

Saʿdī, Allah să aibă milă de el, a spus despre data construirii vechii moschei principale:

Dăruiește mulțumirea și împlinește dorințele
celor care au ajutat la această construcție.

Data încheierii ei se află în cuvintele celui ce se întoarce cu căință:

„Iartă-ne!" — ighfir lanā.
Iar luna este Shawwāl.
Doamne, primește strădania noastră!

Dacă am calcula valoarea literelor din cuvintele *„ighfir lanā"*, am obține anul 1362 H.

Învățații din veacurile de mijloc i-au acordat atenție, folosind-o chiar în poemele de jurisprudență, de gramatică și de alte feluri. Prin ea indicau datele nașterii și morții învățaților. Ibn ʿAbbās nu s-a referit la această categorie.

A doua: cea interzisă, adică scrierea succesiunii abā jād în legătură cu mersul astrelor și cu mișcarea, răsăritul și apusul lor. Ei cercetează astrele pentru a deduce, din concordanța sau opoziția lor, ce se va întâmpla pe pământ: fie în general, precum seceta, boala, războiul și altele asemenea, fie în particular, cum ar fi să îi spună cuiva: *„Vei avea parte de boală, sărăcie, fericire ori nenoroc într-o anumită privință"* și alte lucruri de acest fel. Ei leagă unele de altele, deși nu există nicio legătură între mișcările astrelor și diferitele evenimente de pe pământ.

Cuvintele sale: *„Nu cred că acela care face aceasta are vreo parte la Allah"*.

„Khalāq" înseamnă *„parte"*.

Sensul aparent al cuvintelor lui Ibn ʿAbbās este că îi consideră necredincioși, fiindcă acela care nu are nicio parte la Allah este necredinciosul. Niciunui credincios nu i se neagă în mod absolut această parte. Chiar dacă are păcate, fie este pedepsit pe măsura lor, fie Allah i le iartă, iar în cele din urmă ajunge la partea pe care o găsește la Allah.

Autorul, Allah să aibă milă de el, nu a arătat judecata privind ghicitorul, astrologul și geomantul în privința pedepsei din această lume. Dacă îi judecăm ca necredincioși, judecata lor în această lume este că li se cere să se căiască; dacă se căiesc, sunt lăsați, iar dacă nu, sunt executați ca necredincioși.

Iar dacă judecăm că nu sunt necredincioși, fie pentru că magia lor nu ajunge la necredință, fie pentru că spunem că nu devin necredincioși, întrucât chestiunea este disputată, atunci trebuie executați pentru a înlătura stricăciunea și vătămarea pe care le produc, chiar dacă spunem că nu sunt necredincioși. Motivele pedepsei cu moartea nu se limitează la necredință; ele sunt multiple și diferite. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ﴾

Răsplata acelora care poartă război împotriva lui Allah și a Trimisului Său și caută să răspândească stricăciunea pe pământ este să fie uciși, răstigniți, să li se taie mâinile și picioarele din părți opuse sau să fie alungați din țară

(al-Mā'idah, 5:33)

. Așadar, oricărui om care strică treburile oamenilor în religia lor ori în viața lor lumească i se cere să se căiască. Dacă se căiește, este lăsat, iar dacă nu, este executat, mai ales când aceste lucruri ajung să îl scoată din Islam.

Cercetarea astrelor se împarte în mai multe categorii:
Prima: să deducă din mișcările și mersul lor evenimentele de pe pământ, fie generale, fie particulare. Aceasta este șirk dacă socotește că astrele cârmuiesc treburile sau au o parte în cârmuirea lor; este o necredință care îl scoate din religie. Dacă însă socotește că ele sunt numai o cauză, necredința sa nu îl scoate din religie, dar tot este numită necredință. Profetul ﷺ a spus după o ploaie căzută în timpul nopții: *„Știți ce a spus Domnul vostru?"* Ei au răspuns: *„Allah și Trimisul Său știu mai bine."* El a spus:

„A spus: «Dintre robii Mei, unii au ajuns dimineața credincioși în Mine, iar alții necredincioși. Cel care a spus: 'Am primit ploaie prin harul și mila lui Allah' este credincios în Mine și necredincios în astru. Iar cel care a spus: 'Am primit ploaie datorită cutărui și cutărui astru' este necredincios în Mine și credincios în astru.»"[480]

Am arătat anterior că această necredință se împarte în două categorii, în funcție de credința celui care rostește aceste cuvinte.[481]

A doua: să învețe știința astrelor pentru a deduce, din mișcările și mersul lor, anotimpurile, vremea semănatului, secerișului și plantării și altele asemenea. Aceasta face parte dintre lucrurile îngăduite, fiindcă se folosește de ea pentru treburi lumești.

A treia categorie: să o învețe pentru a cunoaște timpii rugăciunilor, direcția qiblei și alte lucruri prescrise de religie. Aici, învățarea este prescrisă și poate fi o obligație colectivă sau o obligație individuală.

Învățămintele capitolului:

Primul: a-l crede pe ghicitor nu se poate împăca cu credința în Coran.

Al doilea: declararea explicită a faptului că aceasta este necredință.

Al treilea: menționarea celui pentru care se practică ghicitul.

Al patrulea: menționarea celui pentru care se caută prevestiri.

480 Va fi menționat în vol. II, p. 32.

481 p. 669.

Al cincilea: menționarea celui pentru care se practică magia.

Explicarea învățămintelor:

Primul: a-l crede pe ghicitor nu se poate împăca cu credința în Coran. Acesta se deduce din cuvintele Profetului ﷺ: *„Cine merge la un ghicitor și îl crede în ceea ce spune a tăgăduit ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad."* Explicația este că el a tăgăduit Coranul, iar aceasta este una dintre cele mai mari forme de necredință.

Al doilea: declararea explicită a faptului că aceasta este necredință. Se deduce din cuvintele: *„A tăgăduit ceea ce i-a fost revelat lui Muḥammad."*

Al treilea: menționarea celui pentru care se practică ghicitul. Se deduce din hadithul lui ʿImrān ibn Ḥuṣayn, în care Profetul ﷺ a spus: *„Nu este dintre noi."* Adică este asemenea ghicitorului în privința dezicerii Profetului ﷺ de el.

Al patrulea: menționarea celui pentru care se caută prevestiri. Se deduce din cuvintele: *„Sau pentru care se caută prevestiri."*

Al cincilea: menționarea celui pentru care se practică magia. Se deduce din cuvintele: *„Sau pentru care se practică magia."*

Autorul l-a menționat pe cel pentru care se practică ghicitul ori magia sau pentru care se caută prevestiri, fiindcă cineva ar putea obiecta, spunând: *„Acest lucru îi privește pe ghicitori, acela pe cei care caută prevestiri, iar celălalt pe magicieni."* El a arătat că acela care cere să se facă aceste lucruri pentru el este asemenea lor în privința pedepsei.

Al șaselea: menționarea celui care învață abā jād.

Al șaptelea: menționarea deosebirii dintre kāhin și ʿarrāf.

Al șaselea: menționarea celui care învață abā jād. În privința învățării acesteia sunt necesare precizări: nu este lăudată ori condamnată decât în funcție de situația în care se încadrează,

după cum s-a arătat anterior.[482]

Al șaptelea: menționarea deosebirii dintre kāhin și ʿarrāf. În această chestiune, învățații au opinii diferite:

Prima opinie: ʿarrāf este același lucru cu kāhin, iar kāhin este cel care pretinde că vestește lucruri nevăzute din viitor. Cei doi termeni sunt sinonimi, fără deosebire între ei.

A doua opinie: ʿarrāf este cel care deduce cunoașterea unor lucruri din anumite premise, prin care pretinde că află bunul furat, locul obiectului pierdut și altele asemenea. Termenul este mai general decât kāhin, fiindcă îl cuprinde atât pe kāhin, cât și pe alții. Raportul dintre cei doi este acela dintre general și particular.

A treia opinie: ʿarrāf este cel care pretinde că vestește ceea ce se află înlăuntrul omului, iar kāhin este cel care pretinde că vestește lucruri nevăzute din viitor.

Așadar, fie ʿarrāf este același lucru cu kāhin, fie termenul este mai general decât acesta, fie ʿarrāf se referă în mod specific la trecut, iar kāhin la viitor, astfel că sunt distincte. Sensul aparent este că sunt distincte: kāhin este cel care vestește lucruri nevăzute din viitor, [iar ʿarrāf este cel care pretinde cunoașterea unor lucruri pe baza unor premise, prin care deduce bunul furat, locul obiectului pierdut și altele asemenea].

482 p. 667.

27 Nushrah: înlăturarea vrăjitoriei

De la Jābir se relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a fost întrebat despre nushrah și a spus: „Aceasta este din lucrarea diavolului." Relatat de Aḥmad cu un lanț bun și de Abū Dāwūd,[483] care a spus: „Aḥmad a fost întrebat despre ea și a răspuns: «Ibn Masʿūd dezaprobă toate acestea.»"

Definiția termenului nushrah:
În limbă, cu ḍammah pe litera nūn, este un substantiv de forma fuʿlah, derivat din nashr, care înseamnă desfacere.

În terminologia de specialitate, înseamnă desfacerea vrăjitoriei care îl afectează pe om.

Aceasta deoarece acela care desface vrăjitoria care îl afectează pe om o ridică, o înlătură și o risipește.

Cât despre judecata ei, aceasta reiese din cele spuse de autor, Allah să aibă milă de el, iar explicația lui este dintre cele mai bune.

Nu este nicio îndoială că desfacerea vrăjitoriei care îl afectează pe om ține de leac și tratament. Cel care urmărește prin aceasta Fața lui Allah are parte de o mare răsplată, însă numai în categoria îngăduită a acesteia. Magia are efect asupra trupului, minții și sufletului celui afectat și îi provoacă apăsare sufletească, astfel încât nu se simte în largul lui decât alături de cel față de care i s-a stârnit atașamentul. Uneori, dimpotrivă, produce

483 Relatat de imamul Aḥmad (3/294) și de Abū Dāwūd în „Medicina", capitolul despre nushrah (4/201), fără ca acesta să comenteze asupra lui. Al-Ḥāfiẓ l-a considerat bun în al-Fatḥ (10/233). Al-Haythamī a spus în Majmaʿ az-zawā'id (5/102): „Relatat de al-Bazzār și de aṭ-Ṭabarānī în al-Awsaṭ, însă în versiunea sa se spune: «Au menționat că este din lucrarea diavolului.» Transmițătorii lui al-Bazzār sunt transmițători ai culegerii autentice."

suferințe psihice care îl fac să îi respingă pe oamenii de care magia îl îndepărtează. Alteori produce tulburări ale minții. Așadar, magia are efect fie asupra trupului, fie asupra minții, fie asupra sufletului.

Cuvintele sale: *„Despre nushrah"*. Articolul hotărât indică aici o practică deja cunoscută, adică pe cea cunoscută în perioada ignoranței, pe care oamenii o foloseau atunci. Ea reprezintă o cale de desfacere a magiei și este de două feluri:

Primul: să fie făcută prin folosirea diavolilor. Dacă nu își poate obține de la ei ceea ce dorește decât prin șirk, atunci ea este șirk. Dacă ajunge la acel lucru printr-un păcat mai mic decât șirkul, ea are judecata acelui păcat.

Al doilea: să fie făcută prin magie, precum leacurile, incantațiile, nodurile, suflarea și altele asemenea. Aceasta are judecata magiei, după cum s-a arătat.

Dintre acestea face parte și ceea ce fac unii oameni: pun deasupra capului celui afectat de magie un lighean cu apă și toarnă în el plumb, pretinzând că chipul magicianului apare în acel plumb. Prin aceasta deduc cine i-a făcut magia. Imamul Aḥmad a fost întrebat despre nushrah și a spus: *„Unii oameni au îngăduit-o."* I s-a spus: *„Ei pun apă într-un lighean, el se afundă în ea și chipul lui apare."* Atunci și-a scuturat mâna și a spus: *„Nu știu ce este aceasta! Nu știu ce este aceasta!"* Este ca și cum el, Allah să aibă milă de el, s-ar fi abținut să se pronunțe în această chestiune și ar fi dezaprobat discutarea ei.

Cuvintele sale: *„Din lucrarea diavolului"*, adică dintre faptele pe care diavolul le poruncește și le insuflă. Diavolul poruncește necuviința și le insuflă aliaților săi răul. Aceasta este de ajuns, fără să mai spună: *„Este interzisă"*; mai mult, este chiar mai puternic, fiindcă atribuirea ei diavolului îi arată mai apăsat urâțenia și îi îndepărtează pe oameni de ea. Indicația textelor asupra interdicției nu se limitează la folosirea cuvântului *„interzis"* sau la negarea îngăduinței. Și atunci când sunt stabilite pedepse pentru o faptă, aceasta constituie o dovadă a interdicției ei.

Cuvintele sale: *„Relatat de Aḥmad cu un lanț bun și de Abū Dāwūd”*. Lanțul lui Abū Dāwūd până la Aḥmad este neîntrerupt, fiindcă Aḥmad i-a transmis hadithuri și el l-a întâlnit.

În al-Bukhārī, de la Qatādah: „I-am spus lui Ibn al-Musayyib: «Un om este afectat de magie ori este împiedicat să se apropie de soția sa. I se poate desface magia ori i se poate face nushrah?» El a răspuns: «Nu este niciun rău în aceasta; ei urmăresc numai îndreptarea, iar ceea ce folosește nu a fost interzis.»”[484]

Cuvintele sale: *„A răspuns: «Ibn Masʿūd dezaprobă toate acestea.»”* El, Allah să aibă milă de el, a răspuns prin cuvintele unui Companion, ca și cum nu ar fi avut o relatare autentică de la Profet ﷺ în această privință; altfel ar fi adus-o ca dovadă.

Prin cuvintele *„dezaprobă toate acestea”* se face referire la toate felurile de nushrah. Sensul aparent ar include chiar și forma îngăduită, după cum va urma, însă nu aceasta se urmărește, fiindcă nimeni nu a afirmat că nushrah prin Coran și prin invocațiile prescrise de ocrotire ar fi dezaprobată. S-a arătat anterior că Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el, dezaproba atârnarea amuletelor, atât a celor cu text din Coran, cât și a celorlalte.

Prin urmare, generalitatea cuvintelor lui Aḥmad — *„dezaprobă toate acestea”* — privește nushrah care este din lucrarea diavolului, adică desfacerea magiei prin magie și cea făcută prin amulete. Cuvântul *„dezaprobă”*: la învățații timpurii, dezaprobarea înseamnă, de cele mai multe ori, interdicție, și nu are alt sens decât dacă există un indiciu. La cei târzii înseamnă contrariul a ceea ce este preferabil. Să nu crezi, așadar, că termenul *„dezaprobat”* în uzul ori cuvintele învățaților timpurii este la fel ca în cuvintele celor târzii; sensul lui diferă. Privește la cuvintele lui Allah Preaînaltul:

---

484 Relatat de al-Bukhārī, fără lanțul complet al transmițătorilor, dar printr-o formulă de atribuire categorică, în „Medicina”, capitolul „Se scoate obiectul folosit pentru magie?” (4/48). Vezi Fatḥ al-Bārī (10/232).

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا...﴾

Domnul tău a hotărât să nu Îl adorați decât pe El și să vă purtați frumos cu părinții...
[Al-Isrā': 23]

, până la cuvintele rostite după menționarea unor lucruri interzise:

﴿كُلُّ ذَٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا﴾

Răul tuturor acestora este urât la Domnul tău
[Al-Isrā': 38]

. Fără îndoială, prin dezaprobare se înțelege aici interdicția.

Cuvintele sale: *„Un om este afectat de țibb"*, adică de magie. Se știe că țibb înseamnă tratarea bolii, însă magia a fost numită astfel ca exprimare de bun augur, așa cum cel mușcat de o vietate veninoasă este numit salīm, *„teafăr"*, iar cel cu un os rupt este numit jabīr, *„vindecat"*.

Cuvintele sale: *„Ori este împiedicat să se apropie de soția sa"*, adică este oprit de la soția sa și nu poate avea relații conjugale cu ea, deși nu are nicio suferință. Acesta este un fel de magie.

Este de mirare că printre oameni s-a răspândit ideea că, dacă în timpul încheierii căsătoriei cineva face un nod, soțul ajunge împiedicat să se apropie de soția sa. Unii au exagerat și au spus că, dacă cineva își încrucișează degetele atunci, soțul este împiedicat să se apropie de soția lui. Nu cunosc niciun temei pentru aceasta. Totuși, se întâmplă adesea ca soțul să fie împiedicat să se apropie de soția sa și oamenii să caute tratament.

Unii învățați au menționat printre tratamente faptul ca el să divorțeze de ea, apoi să o ia înapoi, iar magia să se desfacă. Dar nu știu dacă acest lucru este adevărat sau nu. Dacă este adevărat, divorțul ar fi aici îngăduit, fiindcă ar avea drept scop păstrarea căsătoriei: ar divorța ca tratament. Noi nu emitem însă nicio

fatwa în această privință, ci spunem: nu cunoaștem nimic despre aceasta.

Particula *„sau”* din expresia *„ori este împiedicat”* poate exprima îndoiala transmițătorului: Qatādah a spus *„este afectat de magie”* ori a spus *„este împiedicat să se apropie de soția sa”*? Adică: *„Sau am spus: este împiedicat.”* Ea poate însă și să distingă două situații, în sensul că l-a întrebat despre două lucruri: despre cel afectat de magie și despre cel împiedicat să se apropie de soția sa.

Cuvintele sale: *„I se poate desface magia ori i se poate face nushrah?”* Fără îndoială, *„sau”* exprimă aici îndoiala, fiindcă desfacerea magiei este însăși nushrah.

Cuvintele sale: *„Nu este niciun rău în aceasta; ei urmăresc numai îndreptarea.”* Este ca și cum Ibn al-Musayyib, Allah să aibă milă de el, ar fi împărțit magia în două categorii: vătămătoare și folositoare.

Cea vătămătoare este interzisă. Allah Preaînaltul spune:

﴿وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ﴾

Ei învață ceea ce le dăunează și nu le folosește
[Al-Baqarah: 102]

. În cea folositoare nu ar fi niciun rău: acesta este sensul aparent al celor relatate de la el. Aceasta este și opinia urmată de juriștii școlii noastre, care au spus că, în caz de necesitate, este îngăduită desfacerea magiei prin magie. Unii învățați au spus însă că nu este îngăduită desfacerea magiei prin magie și au interpretat relatarea de la Ibn al-Musayyib ca referindu-se la un lucru a cărui natură nu este cunoscută: este magie sau altceva? Dacă se știe însă că este magie, nu este îngăduit. Allah știe mai bine. În orice caz, chiar dacă Ibn al-Musayyib ori cineva deasupra lui, dintre cei ale căror cuvinte nu constituie prin ele însele o dovadă, ar considera că aceasta este îngăduită, nu rezultă că ar fi îngăduită și în judecata lui Allah înainte de a fi confruntată cu Cartea și cu Sunnah. Trimisul ﷺ a fost întrebat despre nushrah și

a răspuns: *„Este din lucrarea diavolului.”*[485]

S-a relatat de la al-Ḥasan că a spus: „Numai un magician desface magia.”

Cuvintele sale: *„S-a relatat de la al-Ḥasan: «Numai un magician desface magia.»”*

Dacă această relatare este autentică, al-Ḥasan se referă la desfacerea îndeobște cunoscută și la faptul că ea nu este făcută decât de magicieni.

Ibn al-Qayyim a spus: „Nushrah înseamnă desfacerea vrăjitoriei care îl afectează pe om și este de două feluri. Primul: desfacerea printr-o magie asemenea ei. Aceasta este cea care ține de lucrarea diavolului, iar în acest sens se înțeleg cuvintele lui al-Ḥasan. Cel care face nushrah și cel pentru care se face caută apropierea de diavol prin ceea ce îi place, iar diavolul își înlătură lucrarea care îl afectează pe omul vrăjit. Al doilea: nushrah prin ruqyah, invocații de ocrotire, leacuri și rugi îngăduite. Aceasta este îngăduită.”

Cuvintele sale: *„Ibn al-Qayyim a spus: «Nushrah înseamnă desfacerea vrăjitoriei care îl afectează pe om...»”*, până la sfârșit.

Aceste cuvinte sunt bune și nu mai este nimic de adăugat la ele.

Învățămintele capitolului:

Primul: interzicerea nushrah.

Al doilea: deosebirea dintre ceea ce este interzis și ceea ce este îngăduit, care înlătură nelămurirea.

485 Menționat anterior, p. 674.

Explicarea învățămintelor:

Primul: interzicerea nushrah. Se deduce din cuvintele Profetului ﷺ: *„Este din lucrarea diavolului."* Aici nu apare o formulă de interdicție, însă există ceea ce indică interdicția. Aceasta nu se stabilește numai prin formula explicită, ci și prin condamnarea celui care face un lucru, prin arătarea urâțeniei acelui lucru și prin altele asemenea.

Al doilea: deosebirea dintre ceea ce este interzis și ceea ce este îngăduit. Se deduce din cuvintele lui Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, și din explicația sa amănunțită.

O nelămurire și răspunsul ei:

Cum se împacă afirmația juriștilor, Allah să aibă milă de ei, că este îngăduită desfacerea magiei prin magie cu afirmația lor că magicianul trebuie executat? Se împacă prin faptul că, atunci când vorbesc despre executarea magicianului, se referă la cel care vatămă prin magia sa, nu la cel care aduce un folos, care nu ar fi executat. Sau urmăresc să arate judecata desfacerii magiei prin magie în caz de necesitate, în vreme ce păstrarea magicianului în viață este o chestiune ce trebuie cercetată separat. Allah știe mai bine.

28 Credința în semne rele

Definiția credinței în semne rele:
În limbă, taṭayyur este substantivul verbal al verbului taṭayyara și provine inițial de la ṭayr, *„păsări”*. Arabii socoteau păsările semne rele ori bune, potrivit obiceiului cunoscut la ei: omul speria pasărea, apoi privea dacă pleacă spre dreapta, spre stânga sau în altă direcție. Dacă mergea în direcția socotită de bun augur, el înainta; dacă mergea în direcția socotită de rău augur, se abținea.

În terminologia de specialitate, înseamnă a vedea un semn rău în ceva văzut sau auzit. Acesta este unul dintre cazurile rare, fiindcă, de regulă, sensul lexical este mai larg decât cel terminologic. Terminologia adaugă cuvintelor restricții care le particularizează: de pildă, ṣalāh în limbă înseamnă rugă, însă în terminologia religioasă are un sens mai restrâns decât ruga; la fel este și cu zakāh și cu alți termeni.

Dacă dorești, poți spune că taṭayyur înseamnă a vedea un semn rău în ceva văzut, auzit sau cunoscut.

În ceva văzut: de pildă, să vadă o pasăre și să o socotească semn rău din pricina înfățișării ei înfricoșătoare.

În ceva auzit: de pildă, cineva intenționează să facă un lucru și îl aude pe un om spunându-i altuia: *„O, tu, cel păgubit!”* ori *„O, tu, cel dezamăgit!”*, iar el vede în aceasta un semn rău.

În ceva cunoscut: de pildă, a socoti de rău augur anumite zile, luni sau ani. Acestea nu sunt văzute și nici auzite.

Să știi că această credință în semne rele contravine tawḥīdului, din două motive:

Și cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah, însă cei mai mulți dintre ei nu știu.[486]

Primul: cel care crede în semne rele și-a întrerupt încrederea în Allah și s-a sprijinit pe altcineva decât Allah.
Al doilea: s-a legat de ceva lipsit de realitate, care nu este decât închipuire și iluzie. Ce legătură există între acel lucru și ceea ce i se întâmplă? Fără îndoială, aceasta aduce atingere tawḥīdului, fiindcă tawḥīdul înseamnă adorare și cerere de ajutor. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

Numai pe Tine Te adorăm și numai de la Tine cerem ajutor
[Al-Fātiḥah: 5]

. Și spune:

﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾

Adoră-L și încrede-te în El
[Hūd: 123]

.

Așadar, credința în semne rele este interzisă și contravine tawḥīdului, după cum s-a arătat. Cel care crede în ele se află într-una dintre două situații:

Prima: să se abțină, să dea ascultare semnului rău și să renunțe la faptă. Aceasta este una dintre cele mai grave forme ale credinței în semne rele.

486 Sura al-Aʿrāf, versetul 131.

A doua: să meargă înainte, însă cu neliniște, îngrijorare și mâhnire, temându-se de efectul lucrului pe care l-a socotit de rău augur. Aceasta este mai puțin gravă.

Ambele situații sunt o lipsă în tawḥīd și o vătămare pentru robi. Mergi, așadar, către ceea ce dorești cu inima deschisă, cu ușurință și încredere în Allah, Cel Atotputernic și Măreț, și nu gândi rău despre El.

Autorul, Allah să aibă milă de el, a menționat în acest capitol două versete:

Primul verset este cuvântul lui Allah Preaînaltul: *„Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah."* Acest verset a fost revelat cu privire la poporul lui Mūsā, după cum Allah a relatat despre ei:

﴿وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ﴾

Iar dacă îi lovește un rău, îl socotesc de rău augur pe Mūsā și pe cei împreună cu el

[Al-Aʿrāf: 131]

. Allah Preaînaltul a spus: *„Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah."* Sensul cuvintelor *„Îl socotesc de rău augur pe Mūsā și pe cei împreună cu el"* este că, atunci când îi loveau încercările, seceta și lipsa ploii, spuneau: *„Aceasta este din pricina lui Mūsā și a însoțitorilor săi."* Allah a desființat această credință prin cuvintele Sale: *„Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah."*

Cuvintele Sale: *„Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah."* Alā este o particulă introductivă care atrage atenția și întărește afirmația, iar innamā exprimă limitarea exclusivă.

„Soarta lor" este subiectul, iar *„la Allah"* este predicatul nominal. Sensul este că seceta și lipsa ploii care îi lovesc nu sunt de la Mūsā și poporul său, ci de la Allah. El este Cel care le-a hotărât, iar Mūsā și poporul său nu au nicio legătură cu ele. Dimpotrivă, situația arată că Mūsā și poporul său sunt un mijloc de binecuvântare și de bine. Însă aceștia — Allah să ne ferească — îi induc în eroare pe oamenii de rând și îi fac să își închipuie contrariul realității.

Cuvintele Sale:

﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

Însă cei mai mulți dintre ei nu știu.

Ei se află în ignoranță și nu știu că există o Divinitate care cârmuiește toate lucrurile și că ceea ce i-a lovit este de la Allah, nu de la Mūsā și poporul său.

Și cuvintele Sale:

﴿قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ﴾

Ei au spus: «Semnul vostru rău este cu voi.»[487]

Al doilea verset este cuvântul lui Allah Preaînaltul:

﴿قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ﴾

Ei au spus: «Semnul vostru rău este cu voi.»

Adică au spus cei trimiși la cetatea despre care Allah Preaînaltul spune:

﴿وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ...﴾

Dă-le ca pildă pe locuitorii cetății...
[Yā-Sīn: 13]

, până la sfârșitul versetelor.

487 Sura Yā-Sīn, versetul 19.

Au spus aceasta ca răspuns la cuvintele locuitorilor cetății: *„Vă socotim un semn rău”* [Yā-Sīn: 18], adică: *„Vă considerăm de rău augur și nu credem că ne îndrumați spre bine, ci spre rău și spre ceea ce ne aduce pieirea.”* Trimișii le-au răspuns: *„Semnul vostru rău este cu voi”*, adică vă însoțește. Ceea ce vi se întâmplă provine de la voi și din faptele voastre; voi sunteți cauza lui.

De la Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, se relatează că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Nu există contagiune, nici credință în semne rele, nici hāmah, nici Ṣafar.” Relatat de cei doi.[488] Muslim a adăugat: „Nici naw', nici ghūl.”[489]

Nu există nicio contradicție între acest verset și cel pe care autorul l-a menționat înaintea lui. Primul arată că Allah este Cel care hotărăște acel lucru, iar al doilea îi arată cauza, anume că provine de la ei. În realitate, soarta lor — adică nenorocirea care îi lovește — este cu ei și îi însoțește, fiindcă faptele lor o atrag. Allah Preaînaltul spune:

﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ﴾

Stricăciunea s-a ivit pe uscat și pe mare din pricina celor săvârșite de mâinile oamenilor

[Ar-Rūm: 41]

---

488 Relatat de al-Bukhārī în „Medicina”, capitolul „Nu există hāmah” (4/47), și de Muslim în „Salutul”, capitolul „Nu există contagiune și nici credință în semne rele” (4/1743).

489 Relatat de Muslim în „Salutul”, capitolul „Nu există contagiune și nici credință în semne rele” (4/1743). El a relatat hadithul lui Abū Hurayrah cu adaosul „nici naw'”, iar hadithul lui Jābir cu adaosul „nici ghūl”.

. Și spune:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

Dacă locuitorii cetăților ar fi crezut și ar fi avut teamă de Allah, Noi le-am fi deschis binecuvântări din cer și de pe pământ. Însă ei au tăgăduit, iar Noi i-am pedepsit pentru ceea ce săvârșeau
[Al-Aʿrāf: 96]

.

Din cele două versete menționate în capitol se deduce că această credință în semne rele era cunoscută înaintea arabilor și printre alte popoare, fiindcă primul îi privește pe Faraon și poporul său, iar al doilea pe locuitorii cetății.
Cuvintele Sale:

﴿أَئِنْ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ﴾

Oare pentru că vi s-a adus aminte? Ba voi sunteți un neam care întrece măsura.

Este potrivit să te oprești la *„vi s-a adus aminte”*, fiindcă este o propoziție condițională al cărei răspuns este subînțeles: *„Oare, dacă vi s-a adus aminte, vedeți în aceasta un semn rău?”* Prin urmare, nu o lega de ceea ce urmează.

Cuvintele Sale: *„Ba voi sunteți un neam care întrece măsura.”* Particula bal respinge aici afirmația anterioară, adică: ceea ce v-a lovit nu este din pricina lor, ci din pricina întrecerii măsurii de către voi.

Cuvântul *„întreceți măsura”* înseamnă că depășiți limita în care trebuie să rămâneți.

Cuvintele Profetului ﷺ: *„Nu există contagiune.”* Lă neagă aici întreaga categorie, iar negarea unei categorii este mai cuprinzătoare decât negarea unuia, a doi sau a trei membri ai ei, fiindcă privește categoria în întregime. Astfel, Trimisul ﷺ a negat contagiunea în întregime.

Contagiunea este transmiterea bolii de la omul bolnav la cel sănătos. Așa cum apare în bolile trupești, apare și în bolile sufletești și de caracter. De aceea, Profetul ﷺ a arătat că tovarășul rău este asemenea celui care suflă în foalele fierarului: fie îți arde hainele, fie simți de la el un miros neplăcut.[490]

Cuvintele *„Nu există contagiune”* le cuprind atât pe cea trupească, cât și pe cea sufletească, deși sensul lor este mai vădit în privința celei trupești.

Cuvintele sale: *„Nici credință în semne rele.”* Țiyarah este un substantiv cu sens de nume de acțiune pentru verbul tațayyara, al cărui substantiv verbal este tațayyur. La fel, khiyarah corespunde verbului ikhtāra. Allah Preaînaltul spune:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ﴾

Nu se cuvine unui credincios și nici unei credincioase ca, atunci când Allah și Trimisul Său au hotărât un lucru, să mai aibă alegere în privința lor
[Al-Aḥzāb: 36]

. Adică alegere: să aleagă altceva decât ceea ce au hotărât Allah și Trimisul Său.

490 Relatat de al-Bukhārī în „Animalele sacrificate”, capitolul despre mosc (5534), și de Muslim în „Bunătatea și legăturile de rudenie”, capitolul despre recomandarea de a sta în tovărășia celor drepți (2628), de la Abū Mūsā, Allah să fie mulțumit de el.

Acest substantiv coincide ca sens cu substantivul verbal. De aceea, kallamtuhu kalāman înseamnă același lucru cu kallamtuhu taklīman, *„i-am vorbit”*, iar sallamtu ʿalayhi salāman înseamnă același lucru cu sallamtu ʿalayhi taslīman, *„l-am salutat”*. Însă, fiindcă diferă ca formă de substantivul verbal, l-au numit ism mașdar. S-a arătat anterior că ṭiyarah înseamnă a vedea un semn rău în ceva văzut, auzit sau cunoscut.[491]

Cuvintele sale: *„Nici hāmah.”* Hāmah, cu litera mīm simplă, a fost explicat în două feluri:

Primul: este o pasăre cunoscută, asemănătoare bufniței, ori chiar bufnița. Arabii pretindeau că, atunci când cineva era ucis, oasele lui se transformau într-o asemenea pasăre, care zbura și țipa până ce i se răzbuna moartea. Unii dintre ei credeau, poate, că este sufletul lui.

A doua explicație: unii arabi spuneau că hāmah este pasărea cunoscută, însă o socoteau de rău augur. Dacă se așeza pe casa cuiva și țipa, spuneau că îl cheamă prin țipătul ei să moară și credeau că aceasta arată apropierea sfârșitului său. Toate acestea sunt, fără îndoială, credințe deșarte.

Cuvintele sale: *„Nici Ṣafar.”* S-a spus că este vorba despre luna Șafar, pe care arabii o socoteau de rău augur, mai ales în privința căsătoriei.

S-a spus și că este o boală a pântecelui care afectează cămilele și se transmite de la una la alta. Potrivit acestei explicații, menționarea ei după contagiune ar fi un caz de alăturare a particularului la general.

491 p. 680.

S-a spus și că este o interdicție a amânării lunii sacre. În perioada ignoranței, ei făceau această amânare: dacă voiau să lupte în luna Muḥarram, o declarau îngăduită pentru luptă și mutau caracterul sacru în luna Șafar. Aceasta este amânarea pe care Allah a menționat-o prin cuvintele:

﴿فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ﴾

Și astfel îngăduie ceea ce Allah a interzis
[At-Tawbah: 37]

. Această opinie este slabă, fiind slăbită de faptul că hadithul privește credința în semne rele, nu schimbarea lunilor. Mai apropiat de adevăr este că Șafar înseamnă luna și că se neagă caracterul ei de rău augur: nu există nenoroc în ea prin ea însăși. Este asemenea celorlalte perioade de timp, în care sunt hotărâte atât binele, cât și răul.

Negarea acestor patru lucruri nu le neagă existența, fiindcă ele există, ci le neagă puterea de a produce efecte, căci Allah este Cel care produce efectul. Ceea ce dintre ele este o cauză cunoscută este o cauză reală, iar ceea ce este o cauză închipuită este una falsă. Dacă este o cauză reală, negarea privește faptul că ar acționa prin ea însăși; dacă este una falsă, privește însăși calitatea ei de cauză.

Cât despre cuvintele *„Nu există contagiune”*, contagiunea există, iar existența ei este dovedită de cuvintele Profetului ﷺ: *„Cel cu cămile bolnave să nu le aducă la cel cu cămile sănătoase.”*[492] Adică proprietarul cămilelor bolnave să nu le aducă la proprietarul celor sănătoase, pentru a nu se transmite contagiunea. Și cuvintele sale ﷺ: *„Fugi de cel bolnav de lepră așa cum fugi de leu.”*[493] Lepra este o boală gravă, care se transmite repede și îl distruge pe cel

492 Relatat de Muslim în „Salutul”, capitolul „Nu există contagiune și nici credință în semne rele” (4/1743).

493 Relatat de al-Bukhārī, fără lanțul complet al transmițătorilor, dar printr-o formulă de atribuire categorică, în „Medicina”, capitolul despre lepră (4/37). Vezi Fatḥ al-Bārī (10/158).

afectat; s-a spus chiar că este ciuma. Porunca de a fugi de cel bolnav de lepră urmărește să nu fii molipsit de el. Ea confirmă efectul contagiunii, însă efectul acesteia nu este inevitabil, ca și cum ar fi o cauză care acționează de la sine. Porunca Profetului ﷺ de a fugi și de a nu aduce cămilele bolnave la cele sănătoase ține de evitarea cauzelor, nu de faptul că ele ar produce efecte prin ele însele. Cauzele nu acționează de la sine, însă trebuie să evităm cauzele care pot aduce nenorocirea. Allah Preaînaltul spune:

﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

Nu vă aruncați cu propriile mâini în pieire
[Al-Baqarah: 195]

. Nu se poate spune că Trimisul ﷺ neagă efectul contagiunii, fiindcă realitatea și celelalte hadithuri infirmă o asemenea afirmație.

Dacă se spune: atunci când Trimisul ﷺ a spus *„Nu există contagiune”*, un om a întrebat: *„O, Trimis al lui Allah! Cămilele sunt sănătoase precum gazelele, apoi intră printre ele o cămilă cu râie și se îmbolnăvesc și ele?”* Profetul ﷺ a răspuns: *„Dar pe prima cine a molipsit-o?”*[494] Sensul este că boala a apărut la prima fără contagiune, ci de la Allah, Cel Atotputernic și Măreț. La fel, dacă s-a transmis prin contagiune, s-a transmis prin porunca lui Allah. Un lucru poate avea o cauză cunoscută ori poate să nu aibă una cunoscută. Cauza râiei primei cămile nu este cunoscută, în afară de faptul că a apărut prin hotărârea lui Allah Preaînaltul. Râia celor de după ea are o cauză cunoscută, însă, dacă Allah Preaînaltul ar fi voit, nu s-ar fi îmbolnăvit. De aceea, uneori cămilele sunt afectate de râie, apoi ea dispare și ele nu mor. La fel, ciuma și holera sunt boli contagioase: pot intra într-o casă, îi pot lovi pe unii, care mor, în timp ce alții rămân teferi și nu sunt afectați.

494 Relatat de al-Bukhārī în „Medicina”, capitolul „Nu există Șafar” (4/39), și de Muslim în „Salutul”, capitolul „Nu există contagiune și nici credință în semne rele” (4/1742), din hadithul lui Abū Hurayrah.

Omul trebuie, așadar, să se sprijine pe Allah și să se încreadă în El. S-a relatat că la Profet ﷺ a venit un om bolnav de lepră, iar el l-a luat de mână și i-a spus: *„Mănâncă!”*, adică din mâncarea din care mânca Trimisul ﷺ.[495] Aceasta se datora tăriei încrederii sale ﷺ, o încredere care se opune acestei cauze de transmitere a bolii.

Această împăcare pe care am arătat-o este cea mai bună dintre explicațiile date pentru împăcarea hadithurilor. Unii au susținut abrogarea: o parte au spus că *„Nu există contagiune”* este textul abrogator, iar *„Fugi de cel bolnav de lepră”*[496] și *„Cel cu cămile bolnave să nu le aducă la cel cu cămile sănătoase”*[497] sunt textele abrogate; alții au spus invers. Opinia corectă este însă că nu există abrogare, fiindcă una dintre condițiile abrogării este imposibilitatea împăcării textelor. Dacă împăcarea este posibilă, trebuie urmată, fiindcă prin ea sunt puse în aplicare ambele dovezi, pe când prin abrogare este înlăturată una dintre ele. Punerea amândurora în aplicare este de preferat înlăturării uneia, deoarece le luăm pe amândouă în considerare și le socotim dovezi. De asemenea, realitatea arată că nu există abrogare.

Cuvintele sale: *„Nici Șafar.”* Au fost menționate anterior trei opinii și a fost arătată cea mai întemeiată dintre ele.[498]

Perioadele de timp nu au nicio putere de a produce efecte și niciun rol în hotărârea lui Allah, Cel Atotputernic și Măreț. Șafar este asemenea celorlalte perioade, în care sunt hotărâte binele și răul. Unii oameni, când încheie ceva în Șafar, îi notează data și spun: *„S-a încheiat în Șafar cel bun.”* Aceasta înseamnă a trata o

495 Relatat de Abū Dāwūd în „Medicina”, capitolul despre semne rele (4/239), fără să comenteze asupra lui; de at-Tirmidhī în „Mâncărurile”, capitolul despre a mânca alături de cel bolnav de lepră (6/111), care l-a numit gharīb; de Ibn Mājah în „Medicina”, capitolul despre lepră (2/1172); de Ibn Jarīr în Tahdhīb al-āthār (85); de aṭ-Ṭaḥāwī în Sharḥ maʿānī al-āthār (4/309); de Ibn Ḥibbān (1433); de Ibn as-Sunnī în ʿAmal al-yawm wa-l-laylah (465); și de al-Ḥākim (4/136), care l-a considerat autentic, iar adh-Dhahabī a fost de acord cu el, din hadithul lui Jābir.

496 Menționat anterior, p. 689.

497 Menționat anterior, p. 689.

498 p. 687.

inovație prin altă inovație și ignoranța prin ignoranță. Luna nu este prin ea însăși nici o lună a binelui, nici una a răului.

Cât despre luna Ramaḍān și faptul că spunem că este o lună a binelui, prin bine se înțelege adorarea; fără îndoială, este o lună a binelui. Iar expresia *„Rajab cel cinstit"* se întemeiază pe faptul că este una dintre lunile sacre. De aceea, unii dintre predecesori i-au dezaprobat pe cei care, auzind bufnița țipând, spuneau: *„Să fie de bine, cu voia lui Allah!"* Nu se spune nici că este de bine, nici că este de rău; ea țipă asemenea celorlalte păsări.

Aceste patru lucruri negate de Trimisul ﷺ arată obligația încrederii în Allah și a hotărârii sincere. Musulmanul nu trebuie să slăbească în fața lor, fiindcă omul se află într-una dintre două situații:

Fie le dă ascultare, înaintând, abținându-se ori făcând ceva asemănător; atunci și-a legat faptele de ceva lipsit de realitate și de temei, iar aceasta este un fel de șirk.

Fie nu le dă ascultare: are o anumită încredere, merge înainte și nu ține seama de ele, însă îi rămâne în suflet o oarecare îngrijorare ori mâhnire. Chiar dacă aceasta este mai puțin gravă decât prima situație, nu trebuie să cedeze deloc îndemnului acestor lucruri negate de Trimisul ﷺ, ci să se sprijine pe Allah, Cel Atotputernic și Măreț.

Unii oameni deschid exemplarul Coranului căutând un semn bun. Dacă văd pomenirea Focului, o socotesc semn rău, iar dacă văd pomenirea Paradisului, spun: *„Acesta este un semn bun."* Aceasta este asemenea faptei oamenilor din perioada ignoranței, care căutau hotărâri prin săgețile de divinație.

Așadar, spunem: nu îți ocupa deloc mintea cu asemenea lucruri. Cauzele cunoscute și vădite te feresc de cauzele răului. Cât despre cauzele închipuite, pe care Legea religioasă nu le-a făcut cauze, ci le-a negat, nu îți este îngăduit să te legi de ele. Dimpotrivă, laudă-L pe Allah pentru starea de bine și spune: *„Domnul nostru, în Tine ne-am încrezut!"*

Cuvântul naw' este singularul lui anwā'. Anwā' sunt pozițiile Lunii: douăzeci și opt de poziții, fiecare având o stea, care se succed de-a lungul anului. Unele dintre aceste stele sunt numite

stele nordice și corespund zilelor verii, iar altele sunt numite stele sudice și corespund zilelor iernii. Allah a rânduit ca, de obicei, ploaia în centrul Peninsulei Arabice să cadă în zilele iernii; în zilele verii nu plouă.

Arabii vedeau în anwāʾ semne rele ori bune. Despre unele stele spuneau: *„Aceasta este o stea aducătoare de nenoroc, fără niciun bine."* Pe altele, dimpotrivă, le socoteau de bun augur și spuneau: *„Aceasta este o stea a norocului și a binelui."* De aceea, când primeau ploaie, spuneau: *„Am primit ploaie datorită cutărui nawʾ"*, în loc să spună: *„Am primit ploaie prin harul și mila lui Allah."* Fără îndoială, aceasta este culmea ignoranței.

Oare nu am întâlnit același nawʾ într-un an în care ploua și în alt an în care nu ploua? Vedem ani întregi trecând fără ploaie, deși stelele sezoniere în a căror perioadă ploua adesea sunt prezente.

Nawʾ nu are, așadar, putere de a produce efecte. A spune *„a răsărit această stea"* este ca și cum ai spune *„a răsărit soarele"*: ea nu face decât să răsară și să apună. Nawʾ este un reper pentru calcularea timpului și indică numai intrarea în anotimpuri.
În vremea noastră, ploaia este pusă pe seama presiunii atmosferice și a depresiunii atmosferice. Chiar dacă aceasta poate fi o cauză reală, nu trebuie deschisă această cale pentru oameni; dimpotrivă, trebuie spus: *„Aceasta este din mila lui Allah, din harul și binefacerile Lui."* Allah Preaînaltul spune:

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾

Nu vezi că Allah mână norii, apoi îi unește, apoi îi face grămezi, iar tu vezi ploaia ieșind din mijlocul lor?
[An-Nūr: 43]

. Și spune:

﴿اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾

Allah este Cel care trimite vânturile care ridică nori; apoi El îi întinde pe cer cum voiește și îi face bucăți, iar tu vezi ploaia ieșind din mijlocul lor

[Ar-Rūm: 48]

.

A pune ploaia pe seama depresiunilor atmosferice face parte dintre lucrurile perioadei ignoranței care îl îndepărtează pe om de legătura sa cu Domnul său.

Au dispărut astfel anwāʾ ale perioadei ignoranței și au venit depresiunile atmosferice și alte expresii asemenea lor, care îl îndepărtează pe om de Domnul său, Slăvit și Preaînalt. Da, depresiunile atmosferice pot fi o cauză a căderii ploii, însă nu ele produc efectul prin ele însele. Ia, așadar, aminte!

Cuvintele sale: *„Nici ghūl."* Este pluralul lui ghawlah sau ghūlah. În vorbirea populară, noi o numim hawlah, fiindcă îl înspăimântă pe om.

Când arabii călătoreau ori mergeau într-o parte sau alta, diavolii li se arătau în chipuri înfricoșătoare, care le umpleau inimile de groază și teamă. Îi vedeai abătuți și renunțând să mai meargă în direcția dorită. Fără îndoială, aceasta slăbește încrederea în Allah. Diavolul caută să îi aducă omului neliniște și tristețe atât cât poate. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾

Șoapta tainică este numai de la diavol, ca să îi întristeze pe cei care cred; însă el nu le poate dăuna cu nimic decât cu îngăduința lui Allah

[Al-Mujādalah: 10]

.

Ceea ce a negat Trimisul ﷺ este puterea lor de a produce efecte; prin negare nu se urmărește negarea existenței lor. Omul este încercat cel mai mult prin asemenea lucruri atunci când inima îi este legată de ele. Dacă însă se sprijină pe Allah și nu ține seama de ele, nu îi dăunează și nu îl împiedică să meargă în direcția dorită.

Cei doi au relatat de la Anas că Trimisul lui Allah ﷺ a spus: „Nu există contagiune și nici credință în semne rele, iar mie îmi place fa'l." Ei au întrebat: „Ce este fa'l?" El a răspuns: „Cuvântul bun."[499]

Cuvintele sale din hadithul lui Anas: *„Nu există contagiune și nici credință în semne rele."* Acestea au fost explicate anterior.

Cuvintele sale: *„Iar mie îmi place fa'l"*, adică mă bucură. A explicat fa'l prin cuvintele *„cuvântul bun"*.

„Cuvântul bun" îi place ﷺ fiindcă aduce bucurie și destindere sufletului și îl ajută pe om să înainteze către ceea ce urmărește. Aceasta nu ține de credința în semne rele, ci este ceva care îl încurajează pe om: cuvântul nu îl abate, ci îi sporește liniștea, curajul și avântul.

499 Relatat de al-Bukhārī în „Medicina", capitolul despre fa'l (4/46), și de Muslim în „Salutul", capitolul despre semne rele și fa'l (4/1745–1746), din hadithul lui Anas. Cei doi l-au relatat și din hadithul lui Abū Hurayrah în locurile menționate anterior. Allah să fie mulțumit de amândoi.

Sensul aparent al hadithului privește cuvântul bun în orice privință, fiindcă, în realitate, cuvântul bun deschide inima și este un mijloc pentru multe lucruri bune, până într-acolo încât îl așază pe om printre cei cu purtare frumoasă.

În acest hadith, Profetul ﷺ a alăturat două lucruri de care trebuie să ne ferim și unul dorit. Cele două sunt contagiunea și credința în semne rele, iar cel dorit este fa'l. Aceasta arată frumusețea învățăturii Profetului ﷺ: cine menționează un lucru înfricoșător trebuie să amintească alături de el și ceva dorit. De aceea, Coranul prezintă lucrurile în perechi: când menționează însușirile credincioșilor, le menționează și pe ale necredincioșilor, iar când menționează pedeapsa, menționează și răsplata, și tot astfel.

Abū Dāwūd a relatat cu un lanț autentic de la ʿUqbah ibn ʿĀmir că a spus: „Credința în semne rele a fost pomenită înaintea Trimisului lui Allah ﷺ, iar el a spus: «Cea mai bună dintre ele este fa'l, iar ele nu îl fac pe un musulman să se întoarcă. Dacă unul dintre voi vede ceea ce nu îi place, să spună: O, Allah, numai Tu aduci cele bune, numai Tu îndepărtezi cele rele, iar putere de schimbare și tărie nu există decât prin Tine.»"[500]

Cuvintele sale: *„De la ʿUqbah ibn ʿĀmir."* Corect este: *„De la ʿUrwah ibn ʿĀmir"*, după cum a menționat în at-Taysīr. Există opinii diferite privind descendența sa și statutul său de Companion.

Cuvintele sale: *„Credința în semne rele a fost pomenită înaintea Trimisului lui Allah."* Fie a fost pomenită natura ei, fie faptul că

500 Relatat de Abū Dāwūd în „Medicina", capitolul despre semne rele (4/235), fără să comenteze asupra lui; de Ibn as-Sunnī (294) și de al-Bayhaqī (8/139). An-Nawawī a spus în ar-Riyāḍ, după cum apare în Dalīl al-fālihīn (p. 806): „Relatat de Abū Dāwūd cu un lanț autentic." Al-Mundhirī a spus în Mukhtaṣar Sunan Abī Dāwūd (5/379): „Despre acest ʿUrwah s-a spus că este al-Qurashī și s-a spus că este al-Juhanī. Abū al-Qāsim ad-Dimashqī a spus că nu i se poate confirma statutul de Companion. Al-Bukhārī și alții au menționat că a auzit de la Ibn ʿAbbās; potrivit acestui lucru, hadithul este mursal."

oamenii o practică. Sensul este că oamenii au vorbit despre ea înaintea Trimisului lui Allah ﷺ.

Cuvintele sale: *„Cea mai bună dintre ele este fa'l."* S-a arătat că fa'l nu face parte din credința în semne rele.[501] Se aseamănă însă cu ea în privința înaintării, fiindcă îi sporește omului energia și curajul pentru lucrul spre care se îndreaptă. Din acest punct de vedere se aseamănă; altfel, există deosebire între ele. Credința în semne rele îl face pe om să se lege de ceea ce a socotit semn rău, îi slăbește încrederea în Allah și îl face să renunțe la ceea ce intenționa din pricina a ceea ce a văzut. Fa'l, în schimb, îi sporește puterea, statornicia și energia. Asemănarea dintre ele constă în influența pe care fiecare o are asupra omului.

Cuvintele sale: *„Iar ele nu îl fac pe un musulman să se întoarcă."* Din acestea se înțelege că acela pe care credința în semne rele îl face să renunțe la ceea ce urmărea nu este musulman.

Cuvintele sale: *„Dacă unul dintre voi vede ceea ce nu îi place."* Atunci, credința în semne rele poate pătrunde în inima sa, iar el se îndepărtează de ceea ce dorește și nu mai înaintează. Profetul ﷺ a arătat un remediu pentru aceasta și a spus: *„Să spună: O, Allah, numai Tu aduci cele bune..."*, până la sfârșit.

Cuvintele sale: *„O, Allah, numai Tu aduci cele bune."* Acesta este adevăratul sens al încrederii în Allah.

Cuvântul Allāhumma înseamnă *„O, Allah!"* De aceea, este construit cu ḍammah, fiindcă numele chemat este un nume propriu; mai mult, este cel mai bine cunoscut dintre numele proprii și cel mai hotărât dintre toate numele hotărâte. Litera mīm înlocuiește particula yā omisă și a fost pusă la sfârșitul cuvântului pentru a căuta binecuvântarea începerii cu Numele lui Allah, Slăvit și Preaînalt. A fost aleasă mīm fiindcă indică reunirea, ca și cum cel care se roagă și-ar fi adunat întreaga inimă asupra lui Allah.

Cuvintele sale: *„Numai Tu aduci cele bune."* Adică nimeni nu le hotărăște, nu le creează și nu le face să existe pentru rob în afară de Allah Singur, fără asociat. Aceasta nu contrazice faptul că

501 p. 694.

lucrurile bune se pot produce prin cauze, fiindcă Allah este Creatorul acestor cauze. Dacă lucrurile bune apar prin cauze create de Allah, Cel care le face să existe în realitate este Allah.

Prin cele bune se înțeleg lucrurile a căror împlinire îi place omului și care sunt frumoase în ochii săi.
Aceasta cuprinde faptele bune prescrise de religie, precum rugăciunea, zakāh și altele, fiindcă ele îl bucură pe credincios. Cuprinde și bunurile lumești, precum averea, copiii și altele asemenea. Allah Preaînaltul spune:

﴿إِنْ تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِنْ تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرِحُونَ﴾

Dacă ai parte de un bine, îi mâhnește, iar dacă te lovește o nenorocire, spun: «Noi ne-am luat măsurile dinainte» și se întorc bucuroși
[At-Tawbah: 50]

. Și spune în alt verset:

﴿إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا﴾

Dacă aveți parte de un bine, îi mâhnește, iar dacă vă lovește un rău, se bucură de el
[Āl ʿImrān: 120]

.

Cuvântul *„Tu”* din *„numai Tu”* este subiectul verbului *„aduce”*, fiindcă excepția este aici de tip mufarragh, cu termenul general al excepției subînțeles.
Cuvintele sale: *„Numai Tu îndepărtezi cele rele.”* Cele rele sunt lucrurile a căror producere îl mâhnește pe om și de care se ferește,

fie pentru urmarea lor imediată, fie pentru cea de mai târziu. Numai Allah le îndepărtează. De aceea, când omul este lovit de o nenorocire, caută adăpost la Domnul său Preaînalt. Chiar și politeiștii, când se urcă în corăbii și văd primejdia înecului, Îl cheamă pe Allah, închinându-I numai Lui religia. Aceasta nu contrazice îndepărtarea răului prin cauze: de pildă, dacă cineva vede un om înecându-se și îl salvează, îl salvează numai prin voia lui Allah; dacă Allah ar fi voit, nu l-ar fi salvat. Așadar, cauza este de la Allah. Credința fiecărui musulman este că numai Allah aduce cele bune și numai Allah îndepărtează cele rele. Potrivit acestei credințe, musulmanul trebuie să ceară cele bune și îndepărtarea celor rele numai de la Allah. De aceea, trimișii, binecuvântările și pacea lui Allah fie asupra lor, Îi cereau lui Allah cele bune și Îi cereau îndepărtarea celor rele. Allah Preaînaltul a relatat despre Zakariyyā:

﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً﴾

Domnul meu, dăruiește-mi de la Tine urmași buni!
[Āl ʿImrān: 38]

. Și a spus despre Ayyūb:

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

Și Ayyūb, când L-a chemat pe Domnul său: «M-a atins suferința, iar Tu ești Cel mai Milostiv dintre cei milostivi»
[Al-Anbiyāʾ: 83]

. Așa trebuie să fie și credinciosul.

Cuvintele sale: *„Putere de schimbare și tărie nu există decât prin Tine."* Sensul lor are două explicații:

Prima: nu există putere de schimbare și tărie decât la Allah. Prepoziția bāʾ are sensul lui fī, adică numai la Allah Singur, iar

ceilalți nu au putere de schimbare și tărie. Puterea de schimbare și tăria negate oricui altcuiva în afară de Allah sunt cele absolute, fiindcă și alții au putere de schimbare și tărie, însă relative, nu desăvârșite. Puterea de schimbare desăvârșită și tăria desăvârșită se află numai la Allah.

A doua: noi nu avem putere de schimbare și nici tărie decât prin Allah. Prepoziția bāʾ exprimă cererea de ajutor sau cauzalitatea. Acest sens este mai corect și corespunde folosirii expresiei în locurile ei: nu trecem dintr-o stare în alta și nu avem puterea să facem aceasta decât prin Allah. Expresia cuprinde astfel încredințarea deplină a tuturor lucrurilor lui Allah și faptul că omul se dezice de puterea și tăria sa, în afară de ceea ce Allah i-a dăruit din putere și tărie. Dacă hadithul este autentic, Trimisul ﷺ ne-a îndrumat ca, atunci când vedem ceva neplăcut dintre lucrurile pe care superstițiosul le socotește semne rele, să spunem:

„O, Allah, numai Tu aduci cele bune, numai Tu îndepărtezi cele rele, iar putere de schimbare și tărie nu există decât prin Tine."

De la Ibn Masʿūd, atribuit Profetului ﷺ: „Credința în semne rele este șirk. Credința în semne rele este șirk. Și nu este niciunul dintre noi care să nu... Însă Allah o înlătură prin încrederea în El." Relatat de Abū Dāwūd și de at-Tirmidhī, care l-a considerat autentic.[502] El a arătat că partea de la sfârșit este din cuvintele lui Ibn Masʿūd.[503]

---

502 Relatat de Aḥmad (1/389, 438, 440); de Abū Dāwūd în „Medicina", capitolul despre semne rele (4/230), fără să comenteze asupra lui; de at-Tirmidhī în „Campaniile", capitolul despre cele transmise cu privire la semne rele (5/336), care l-a numit „bun și autentic"; de Ibn Mājah în „Medicina", capitolul despre cel căruia îi plăcea faʾl (2/1170); de aṭ-Ṭaḥāwī în Sharḥ maʿānī al-āthār (4/312); de Ibn Ḥibbān (1427); de al-Ḥākim (1/17), care l-a considerat autentic, iar adh-Dhahabī a fost de acord; de al-Bayhaqī (8/139); și de al-Baghawī în Sharḥ as-Sunnah (12/177).

503 Cuvintele „Și nu este niciunul dintre noi...", până la sfârșit, sunt cuvintele lui Ibn Masʿūd, Allah să fie mulțumit de el. Vezi at-Tirmidhī (5/337), at-Targhīb (4/64), Miftāḥ dār as-saʿādah de Ibn al-Qayyim (2/234), Mawārid aẓ-ẓamʾān (p. 345) și Fatḥ al-Bārī (10/213).

Cuvântul *„marfū'"*, adică atribuit Profetului ﷺ.

Cuvintele sale: *„Credința în semne rele este șirk. Credința în semne rele este șirk."* Aceste două propoziții se întăresc una pe alta prin repetarea aceleiași formulări.

Cuvântul *„șirk"* înseamnă că ea este unul dintre felurile de șirk, nu șirkul în întregime; altfel ar fi spus: *„Credința în semne rele este aș-șirk"*, cu articol hotărât.

Se înțelege aici prin șirk șirkul major, care scoate din religie, ori faptul că aceasta este unul dintre felurile de șirk? Spunem: este unul dintre felurile de șirk, asemenea cuvintelor Profetului ﷺ: *„Două lucruri se află printre oameni și constituie necredință la ei."*[504] Adică nu este necredința care scoate din religie; altfel ar fi folosit al-kufr, cu articol hotărât. Ele sunt însă un fel de necredință.

Însă despre abandonarea rugăciunii a spus: *„Între om și șirk și necredință se află abandonarea rugăciunii."*[505] A folosit al-kufr. Trebuie, așadar, să cunoaștem deosebirea dintre prezența articolului al, care arată caracterul hotărât ori cuprinderea întregii categorii, și absența lui. Când se spune *„aceasta este kufr"*, se înțelege un fel de necredință care nu scoate din religie; când se spune *„aceasta este al-kufr"*, este cea care scoate din religie.

Dacă un om vede un semn rău în ceva ce a văzut ori a auzit, nu este socotit autorul unui șirk care îl scoate din religie. A săvârșit însă șirk prin faptul că s-a sprijinit pe această cauză pe care Allah nu a făcut-o cauză. Aceasta slăbește încrederea în Allah și șubrezește hotărârea, astfel că este socotită șirk din acest punct de vedere. Regula este: *„Orice om care se sprijină pe o cauză pe care Legea religioasă nu a făcut-o cauză săvârșește șirk minor."*

Acesta este un fel de asociere cu Allah: fie în legiferare, dacă presupusa cauză ține de religie, fie în hotărârea lucrurilor, dacă ține de lumea creată. Dacă însă cel care crede în semne rele

504 Relatat de Muslim în „Credința", capitolul despre numirea atacării descendenței drept necredință (1/82), din hadithul lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

505 Relatat de Muslim în „Credința", capitolul despre numirea celui care abandonează rugăciunea drept necredincios (1/88), din hadithul lui Jābir, Allah să fie mulțumit de el.

socotește că acel lucru acționează de la sine, independent de Allah, săvârșește șirk major, fiindcă I-a făcut lui Allah un asociat în creare și în aducerea la existență.

Cuvintele sale: *„Și nu este niciunul dintre noi."* Minnā este un grup prepozițional care formează predicatul unui subiect omis. Acesta poate fi subînțeles înainte de illā, dacă după illā se subînțelege un verb: *„Nu este nimeni dintre noi care să nu fi văzut un semn rău."* Sau poate fi subînțeles după illā: *„Nu este niciunul dintre noi care să nu creadă în semne rele."*

Sensul este că nu există printre noi un om cu totul ferit de asemenea gânduri: omul aude ceva și îl socotește semn rău ori începe o faptă și găsește începutul greu, apoi îl socotește semn rău și renunță.

Tawakkul înseamnă sprijinirea sinceră pe Allah pentru dobândirea foloaselor și îndepărtarea vătămărilor, însoțită de încredere în Allah și de folosirea mijloacelor pe care Allah Preaînaltul le-a făcut cauze. Nu este de ajuns numai sinceritatea sprijinirii pe El, ci trebuie și să ai încredere în El, fiindcă El, Slăvitul, spune:

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

Cine se încrede în Allah, El îi este de ajuns
[Aṭ-Ṭalāq: 3]

.

Cuvintele sale: *„El a arătat că partea de la sfârșit este din cuvintele lui Ibn Masʿūd."* Este vorba despre cuvintele *„Și nu este niciunul dintre noi care să nu..."*, până la sfârșit.

Potrivit acestui lucru, partea respectivă este mawqūf, oprită la Companion, și este inserată în hadith. Idrāj înseamnă ca unul dintre transmițători să introducă în hadith cuvinte proprii fără să precizeze acest lucru. Poate exista în lanțul transmițătorilor și în text, însă cel mai adesea apare în text. Poate fi la începutul hadithului, la mijloc sau la sfârșit, aceasta din urmă fiind situația cea mai frecventă.

Un exemplu de inserare la începutul hadithului sunt cuvintele lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el: *„Împliniți abluțiunea cu desăvârșire! Vai călcâielor din pricina Focului!”*[506] *„Împliniți abluțiunea cu desăvârșire”* sunt cuvintele lui Abū Hurayrah, iar *„Vai călcâielor din pricina Focului!”* sunt cuvintele Trimisului ﷺ.

Un exemplu de inserare la mijloc sunt cuvintele lui az-Zuhrī din hadithul despre începutul revelației: *„Trimisul lui Allah ﷺ practica taḥannuth în peștera Ḥirā’, iar taḥannuth înseamnă adorare.”*[507] Un exemplu de inserare la sfârșit este acest hadith menționat de autor, precum și hadithul lui Abū Hurayrah în care apare: *„Cine dintre voi poate să își prelungească strălucirea, să o facă.”*[508] Acestea sunt cuvintele lui Abū Hurayrah.

Aḥmad a relatat din hadithul lui Ibn ʿAmr: „Cine renunță la ceea ce urmărea din pricina credinței în semne rele a săvârșit șirk.” Ei au întrebat: „Care este ispășirea acestui lucru?” El a spus: „Să spuneți: O, Allah, nu există bine decât binele Tău și nu există ṭayr decât ṭayr-ul Tău, și nu există altă divinitate în afară de Tine.”[509]

Cuvintele sale: *„Cine renunță la ceea ce urmărea din pricina credinței în semne rele.”* Man este o particulă condițională, iar

506 Relatat de al-Bukhārī în „Abluțiunea”, capitolul despre spălarea călcâielor (1/74), și de Muslim în „Purificarea”, capitolul despre obligația spălării picioarelor (1/213).

507 Relatat de al-Bukhārī în „Începutul revelației”, capitolul „Ne-a relatat Yaḥyā ibn Bukayr” (1/14), și de Muslim în „Credința”, capitolul despre începutul revelației către Trimisul lui Allah ﷺ (1/140).

508 Relatat de al-Bukhārī în „Abluțiunea”, capitolul despre meritul abluțiunii (1/65), și de Muslim în „Purificarea”, capitolul despre recomandarea de a prelungi strălucirea (1/246).

509 Relatat de Aḥmad în al-Musnad (2/220), de Ibn Wahb în al-Jāmiʿ (p. 110), de aṭ-Ṭabarānī, după cum apare în al-Majmaʿ (5/105), și de Ibn as-Sunnī în ʿAmal al-yawm wa-l-laylah (293). Al-Haythamī a spus în Majmaʿ az-zawā’id (5/105): „În lanț se află Ibn Lahīʿah, al cărui hadith este bun, iar ceilalți transmițători sunt demni de încredere.” Comentatorul a spus în Taysīr al-ʿAzīz al-Ḥamīd (p. 439): „În lanț se află Ibn Lahīʿah...”

răspunsul condiției este *„a săvârșit șirk”*. Răspunsul este precedat de fā', fiindcă nu se poate lega direct de particula condițională; în acest caz trebuie precedat de fā'. Aceste situații au fost reunite într-un vers cunoscut:

O propoziție nominală, una care exprimă o cerere și una cu verb invariabil,

precum și cele cu mā, qad, lan ori cu o particulă de viitor.

Cuvintele sale: *„La ceea ce urmărea.”* Nevoia este tot ceea ce îi trebuie omului pentru lucrurile care îi întregesc viața; termenul poate desemna și lucrurile indispensabile.

Cuvintele sale: *„A săvârșit șirk.”* Adică șirk major, dacă socotește că lucrul pe care l-a considerat semn rău acționează și produce răul prin el însuși. Dacă îl socotește numai o cauză, este șirk minor. Am menționat anterior o regulă folositoare în acest capitol: *„Cine socotește un lucru drept cauză, fără să se fi dovedit că este cauză nici în lumea creată, nici în Legea religioasă, săvârșește șirk minor. Nu ne este îngăduit să afirmăm că un lucru este cauză decât dacă Allah l-a făcut cauză în lumea creată ori în Legea religioasă. O cauză prescrisă religios este, de pildă, recitarea și ruga, iar o cauză din lumea creată este, de pildă, leacul al cărui folos a fost încercat.”*

Cuvintele lor: *„Care este ispășirea acestui lucru?”* Adică: ce ispășește acest șirk ori care este remediul care îl înlătură? Termenul kaffārah poate desemna ispășirea unui lucru după săvârșirea lui, dar și ocrotirea înaintea faptei. Cuvântul derivă din kafr, care înseamnă acoperire, iar acoperirea ocrotește. Așadar, este ispășirea lui dacă s-a produs și ocrotirea de el dacă nu s-a produs.

Cuvintele sale: *„O, Allah, nu există bine decât binele Tău și nu există ṭayr decât ṭayr-ul Tău.”* Adică Tu ești Cel în mâna Căruia se află binele direct, precum ploaia și plantele, și cel indirect, a cărui cauză vine de la Allah prin mâna unei făpturi: de pildă, când un om îți dă bani ca milostenie, dar ori altceva asemenea. Acest bine este de la Allah, însă printr-un mijloc pe care Allah l-a făcut cauză; altfel, tot binele este de la Allah, Cel Atotputernic și Măreț.

Cuvintele sale: *„Nu există bine decât binele Tău."* Această exclusivitate este reală: tot binele este de la Allah, fie printr-o cauză cunoscută, fie altfel.
Cuvintele sale: *„Nu există ṭayr decât ṭayr-ul Tău."* Adică toate păsările sunt ale Tale; ele nu fac nimic prin ele însele, ci sunt supuse. Allah Preaînaltul spune:

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ﴾

Oare nu au văzut păsările deasupra lor, întinzându-și și strângându-și aripile? Nu le ține decât Cel Milostiv. El este Văzător al tuturor lucrurilor
[Al-Mulk: 19]

. Și spune:

﴿أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

Oare nu au văzut păsările supuse în văzduhul cerului? Nu le ține decât Allah. În aceasta sunt semne pentru un neam care crede
[An-Naḥl: 79]

. Ceea ce trebuie reținut este că păsările sunt supuse prin îngăduința lui Allah. Allah Preaînaltul le cârmuiește, le îndrumă și le supune să meargă spre dreapta ori spre stânga, fără ca ele să aibă vreo legătură cu evenimentele.

Este posibil ca prin ṭayr să se înțeleagă aici lucrul pe care omul îl socotește de rău augur. Tot ceea ce i se întâmplă omului dintre nenorociri și întâmplări neplăcute este de la Allah, așa cum binele este de la Allah. Allah Preaînaltul spune:

﴿أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ﴾

Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah
[Al-Aʿrāf: 131]

.

Am arătat însă anterior că răul nu se află în actul lui Allah, ci în lucrul asupra căruia se răsfrânge actul, nu în actul însuși. Faptele Lui Preaînaltul sunt toate bune: fie bune în ele însele, fie prin marile foloase care decurg din ele și le fac bune. Astfel, cuvintele *„Nu există ṭayr decât ṭayr-ul Tău”* ar fi puse în opoziție cu *„Nu există bine decât binele Tău”*.

Cuvintele sale: *„Și nu există altă divinitate în afară de Tine.”* Lā neagă întreaga categorie, iar ilāh are sensul de maʾlūh, *„cel adorat”*, așa cum ghirās are sensul de maghrūs, *„ceea ce este plantat”*, iar firāsh de mafrūsh, *„ceea ce este așternut”*. Maʾlūh este cel adorat cu iubire și preamărire, către care omul se îndreaptă în adorare din iubire și preamărire pentru el.
Dacă se spune că există divinități în afară de Allah, după cum Allah Preaînaltul spune:

﴿فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾

Divinitățile lor, pe care le chemau în afară de Allah, nu le-au fost de niciun folos
[Hūd: 101]

, se răspunde:

Chiar dacă sunt adorate în afară de Allah și sunt numite divinități, nu sunt divinități adevărate, fiindcă nu merită să fie adorate. De aceea spunem: *„Nu există altă divinitate în afară de Allah”*, adică nu există nicio divinitate adevărată în afară de Allah.

Din acest hadith se deduc următoarele:

1. Omului nu îi este îngăduit să renunțe la ceea ce urmărea din pricina credinței în semne rele. Dimpotrivă, să se încreadă în Allah și să nu țină seama de ceea ce a văzut, a auzit ori i s-a întâmplat când a început fapta. Unii oameni, dacă întâlnesc ceva neplăcut chiar la începutul unei fapte, îl socotesc semn rău. Aceasta este o greșeală: câtă vreme există un folos lumesc ori religios, nu te îngrijora de ceea ce s-a întâmplat.

2. Credința în semne rele este un fel de șirk, potrivit cuvintelor sale: *„Cine renunță la ceea ce urmărea din pricina credinței în semne rele a săvârșit șirk.”*

3. Dacă un gând despre semne rele pătrunde în inima cuiva, dar nu îl face să renunțe, nu îi dăunează, după cum s-a arătat în hadithul lui Ibn Masʿūd: *„Și nu este niciunul dintre noi care să nu... Însă Allah o înlătură prin încrederea în El.”*[510]

4. Toate lucrurile, bune și rele, sunt în mâna lui Allah.

5. Allah este Singurul căruia I se cuvine adorarea, așa cum El Singur creează și cârmuiește.

Tot el a relatat din hadithul lui al-Faḍl ibn al-ʿAbbās: „Credința în semne rele este numai ceea ce te face să înaintezi ori să te întorci.”[511]

Cuvintele sale din hadithul lui al-Faḍl: *„Credința în semne rele este numai...”* În retorică, această construcție se numește restrângere exclusivă. Adică ea privește numai ceea ce te face să

510 Menționat anterior, p. 700.

511 Relatat de Aḥmad (1/213). Ibn Mufliḥ a spus în al-Ādāb (3/377): „Aḥmad l-a relatat prin Muḥammad ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUlāthah, asupra căruia există opinii diferite, iar în lanț este o întrerupere.” Șeicul Sulaymān a spus (p. 440): „Astfel l-a relatat Aḥmad, iar lanțul său necesită examinare.”

înaintezi ori să te întorci, nu ceea ce îți apare în inimă fără să îi dai atenție. Fără îndoială, este mai bine să fii ferit de ea chiar și în gând. Dacă însă apare în inimă, nu îl face pe om să renunțe și el nu îi dă atenție, nu îi dăunează. El trebuie însă să nu se lase în voia ei, ci să i se împotrivească, fiindcă toate lucrurile sunt în mâna lui Allah.

Cuvintele sale: *„Ceea ce te face să înaintezi ori să te întorci."* În privința a ceea ce te face să te întorci, fără îndoială este credință în semne rele, fiindcă aceasta îl face pe om să lase lucrul și să se retragă. Cât despre ceea ce te face să înaintezi, sunt două situații:

Prima: să fie de felul superstiției, adică să deducă prin semne dacă va reuși ori nu. De pildă, să spună: *„Voi speria această pasăre. Dacă merge spre dreapta, înseamnă noroc și binecuvântare"*, apoi să înainteze. Fără îndoială, aceasta este credință în semne, fiindcă a considera zborul păsării spre dreapta drept semn bun este neîntemeiat. Pasărea zboară în direcția pe care o socotește destinația ei. Dacă omul se sprijină pe aceasta, s-a sprijinit pe o cauză pe care Allah nu a făcut-o cauză: mișcarea păsării.

A doua: ceea ce îl îndeamnă să înainteze să fie un cuvânt auzit ori un lucru văzut care îi sugerează înlesnirea acelui lucru. Acesta este fa'l, cel care îi place Profetului ﷺ. Dacă însă se sprijină pe el și îl face cauza înaintării sale, are aceeași judecată ca și credința în semne. Dacă nu se sprijină pe el, ci numai se bucură, prinde avânt și își sporește energia în căutarea a ceea ce dorește, acesta este fa'l lăudabil.

Lanțul hadithului este discutat; însă, presupunând că este autentic, aceasta este judecata lui.

Învățămintele capitolului:

Primul: atragerea atenției asupra cuvintelor

﴿أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ﴾

Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah

,[512] alături de „Semnul vostru rău este cu voi”.[513]

Al doilea: negarea contagiunii.

Al treilea: negarea credinței în semne rele.

Al patrulea: negarea hāmah.

Al cincilea: negarea Ṣafar.

Explicarea învățămintelor:
Primul: atragerea atenției asupra cuvintelor

﴿أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ﴾

Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah

, alături de *„Semnul vostru rău este cu voi”*. Adică pentru ca omul să ia aminte, fiindcă, în aparență, cele două versete s-ar contrazice, însă nu este așa. Coranul și Sunnah nu se contrazic între ele și nici în sine; contradicția apare numai în înțelegerea celui căruia i se vorbește. Împăcarea lor a fost arătată:

512 Sura al-Aʿrāf, versetul 131.
513 Sura Yā-Sīn, versetul 19.

﴿أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ﴾

Cu adevărat, soarta lor se află numai la Allah

înseamnă că Allah a hotărât acel lucru, nu Mūsā și nici alt trimis. Iar *„Semnul vostru rău este cu voi”* privește cauza: voi sunteți cauza lui.

Al doilea: negarea contagiunii. S-a arătat că prin aceasta se neagă puterea ei de a produce efecte prin ea însăși, nu calitatea ei de cauză a unui efect, fiindcă Allah a făcut unele boli cauze ale contagiunii și transmiterii ei.

Al treilea: negarea credinței în semne rele, adică negarea puterii lor de a produce efecte, nu a existenței.

Al patrulea: negarea hāmah, care a fost explicată anterior.

Al cincilea: negarea Șafar, care a fost explicată anterior.

Al șaselea: fa'l nu face parte din aceasta, ci este recomandat.

Al șaptelea: explicarea fa'l.

Al optulea: dacă asemenea gânduri apar în inimă, iar omul le urăște, nu dăunează; Allah le înlătură prin încrederea în El.

Al nouălea: menționarea cuvintelor pe care le spune cel care simte aceasta.

Al șaselea: fa'l nu face parte din aceasta, ci este recomandat. Se deduce din cuvintele Profetului ﷺ: *„Îmi place fa'l."*[514] Tot ceea ce îi plăcea Profetului ﷺ este bun. ʿĀ'ishah, Allah să fie mulțumit de ea, a spus:

„Profetului ﷺ îi plăcea să înceapă cu partea dreaptă când își încălța încălțămintea, își pieptăna părul, se purifica și în toate treburile sale."[515]

Al șaptelea: explicarea fa'l. Profetul ﷺ l-a explicat drept *„cuvântul bun"*. S-a arătat că aceasta este o explicație prin exemplu, nu o limitare, fiindcă fa'l cuprinde tot ceea ce îi dă omului avânt către un lucru lăudabil, fie cuvânt, fie faptă văzută ori auzită.

Al optulea: dacă asemenea gânduri apar în inimă, iar omul le urăște, nu dăunează; Allah le înlătură prin încrederea în El. Adică, dacă îți apar în inimă în timp ce le urăști, nu îți dăunează, iar Allah le înlătură prin încrederea în El, potrivit cuvintelor lui Ibn Masʿūd: *„Și nu este niciunul dintre noi care să nu... Însă Allah o înlătură prin încrederea în El."*[516]

Al nouălea: menționarea cuvintelor pe care le spune cel care simte aceasta. S-a arătat că sunt două formule:

Să spună: *„O, Allah, numai Tu aduci cele bune, numai Tu îndepărtezi cele rele, iar putere de schimbare și tărie nu există decât prin Tine."*

Ori să spună: *„O, Allah, nu există bine decât binele Tău și nu există ṭayr decât ṭayr-ul Tău, iar altă divinitate în afară de Tine nu există."*

Al zecelea: afirmarea explicită că această credință în semne rele este șirk.

---

514 Menționat anterior, p. 694.

515 Relatat de al-Bukhārī în „Abluțiunea", capitolul despre începerea cu partea dreaptă la abluțiune și la baia rituală (1/75), și de Muslim în „Purificarea", capitolul despre începerea cu partea dreaptă la purificare (1/226).

516 Menționat anterior, p. 700.

Al unsprezecelea: explicarea credinței în semne care este condamnată.

Al zecelea: afirmarea explicită că această credință în semne rele este șirk. S-a arătat că este șirk, însă cu precizări: dacă omul crede că semnele produc efecte prin ele însele, este șirk major, iar dacă socotește că sunt o cauză, este șirk minor.

Al unsprezecelea: explicarea credinței în semne care este condamnată, adică ceea ce te face să înaintezi ori să te întorci.

Laudă lui Allah, Domnul lumilor, iar binecuvântările și pacea lui Allah fie asupra Profetului nostru Muḥammad, asupra familiei sale și asupra tuturor Companionilor săi.

S-a încheiat prima parte, iar lauda Îi aparține lui Allah. Urmează partea a doua, care începe cu capitolul despre cele transmise cu privire la astrologie.

Indexul citatelor coranice

Coran, 1:2 10
Coran, 1:7 49
Coran, 2:21 10, 315–316
Coran, 2:23 31, 33
Coran, 2:81 104
Coran, 2:104 309
Coran, 2:165 188, 199, 216
Coran, 2:196 264
Coran, 2:245 22
Coran, 2:256 61, 185, 200
Coran, 2:270 295
Coran, 3:59 92
Coran, 3:85 201, 262
Coran, 3:128 272, 353, 365, 429
Coran, 3:135 122
Coran, 3:173 223, 543
Coran, 3:189 3
Coran, 4:8 150
Coran, 4:11 40
Coran, 4:26 16, 391
Coran, 4:36 36–38, 66–67, 270
Coran, 4:51 26, 556–557, 590, 601, 626
Coran, 4:87 17
Coran, 4:116 78, 96, 141
Coran, 4:122 17, 352
Coran, 4:157 91
Coran, 4:165 24
Coran, 4:176 16
Coran, 5:12 47
Coran, 5:16 50
Coran, 5:48 61
Coran, 5:72 151, 157, 609
Coran, 5:75 93
Coran, 5:116 193
Coran, 5:117 193

Coran, 6:54 54
Coran, 6:74 119
Coran, 6:82 76–78, 106
Coran, 6:83 78
Coran, 6:90 90
Coran, 6:115 304, 376
Coran, 6:116 137
Coran, 6:151 38–39, 51, 68
Coran, 6:152 48
Coran, 6:153 48–51
Coran, 6:162 258
Coran, 6:163 258
Coran, 7:54 2
Coran, 7:59 167
Coran, 7:138 241
Coran, 7:144 95
Coran, 7:188 86
Coran, 9:3 232
Coran, 9:25 242
Coran, 9:31 186
Coran, 9:54 58
Coran, 9:72 262
Coran, 9:95 282
Coran, 9:107 279
Coran, 9:114 119–120
Coran, 9:120 289
Coran, 10:31 5
Coran, 10:32 5
Coran, 10:53 180
Coran, 10:106 312, 314, 320, 336–338
Coran, 11:101 81, 705
Coran, 12:40 82
Coran, 12:106 210–211, 215
Coran, 12:108 160
Coran, 12:111 91, 118
Coran, 14:9 121
Coran, 14:26 81
Coran, 14:35 143
Coran, 14:36 158
Coran, 14:41 120

Coran, 15:9 102
Coran, 16:36 22–23, 27, 59–60
Coran, 16:89 17
Coran, 16:106 274
Coran, 16:120 23, 115, 133
Coran, 17:1 32
Coran, 17:3 33
Coran, 17:4 28, 580
Coran, 17:22 10, 64–66
Coran, 17:23 27–28, 30, 35, 65, 271, 580, 676
Coran, 17:39 64–66
Coran, 17:57 182
Coran, 17:82 203, 224
Coran, 17:102 7
Coran, 18:109 303
Coran, 19:47 119
Coran, 19:65 1
Coran, 19:93 32
Coran, 20:5 15, 18, 570
Coran, 20:110 16
Coran, 21:25 11, 60
Coran, 21:107 24
Coran, 22:11 151
Coran, 22:12 151
Coran, 22:13 151
Coran, 22:62 239
Coran, 23:6 4
Coran, 23:14 2
Coran, 23:27 25
Coran, 23:57 121, 134
Coran, 23:58 134
Coran, 23:59 134
Coran, 23:60 70, 134
Coran, 23:61 134
Coran, 23:88 3
Coran, 23:91 8
Coran, 24:61 4
Coran, 24:63 52
Coran, 25:1 32
Coran, 25:24 281

Coran, 25:63 33, 458
Coran, 26:undefined 102
Coran, 27:14 7
Coran, 28:38 7
Coran, 28:85 21
Coran, 30:41 30, 684
Coran, 31:27 303
Coran, 31:30 9
Coran, 34:3 180
Coran, 35:3 2
Coran, 35:10 15
Coran, 35:13 183, 348
Coran, 35:14 183, 327, 349, 351, 415
Coran, 35:37 151
Coran, 37:22 79
Coran, 37:23 79
Coran, 37:35 114, 422, 441
Coran, 37:36 114, 422, 441
Coran, 37:102 116
Coran, 37:104 116
Coran, 37:105 116
Coran, 38:5 81, 114, 422
Coran, 38:45 34
Coran, 39:15 152
Coran, 39:38 166, 204
Coran, 40:60 149, 195, 311
Coran, 41:6 86
Coran, 42:10 197
Coran, 42:11 12, 260, 381, 515
Coran, 42:13 61
Coran, 42:53 49
Coran, 43:3 44
Coran, 43:9 6
Coran, 43:22 90
Coran, 43:23 23, 445
Coran, 43:26 184, 197, 657
Coran, 43:27 184, 197, 657
Coran, 45:23 56, 83, 122, 240, 249
Coran, 51:28 71
Coran, 51:56 19–20, 57, 75

Coran, 51:57 21
Coran, 53:10 32
Coran, 63:1 84, 280, 423
Coran, 65:1 31
Coran, 69:11 25
Coran, 72:21 86, 361, 439
Coran, 72:22 86, 361
Coran, 79:24 6
Coran, 84:24 56
Coran, 88:17 56
Coran, 109:3 58
Coran, undefined:undefined 186
Coran, 1:5 541, 681
Coran, 2:58 570
Coran, 2:90 560
Coran, 2:102 598–601, 625, 627, 643, 677
Coran, 2:129 536
Coran, 2:130 350
Coran, 2:145 373
Coran, 2:157 548
Coran, 2:185 392
Coran, 2:195 689
Coran, 2:213 455, 467
Coran, 2:219 399
Coran, 2:228 575
Coran, 2:249 594
Coran, 2:255 410, 420, 425, 667
Coran, 3:38 698
Coran, 3:47 380
Coran, 3:120 697
Coran, 3:140 371
Coran, 3:152 354
Coran, 3:163 498
Coran, 3:164 324, 536
Coran, 3:181 569
Coran, 4:5 581
Coran, 4:10 616
Coran, 4:17 628
Coran, 4:18 436
Coran, 4:23 315

Coran, 4:25 537
Coran, 4:27 391
Coran, 4:48 532, 609
Coran, 4:69 490
Coran, 4:161 615
Coran, 4:171 448, 450
Coran, 5:33 669
Coran, 5:60 558, 560, 564, 566, 591
Coran, 5:78 560
Coran, 6:17 338
Coran, 6:51 403
Coran, 7:2 404
Coran, 7:96 685
Coran, 7:128 657
Coran, 7:130 579
Coran, 7:131 681–682, 705, 708–709
Coran, 7:189 535
Coran, 7:191 345
Coran, 7:192 345, 347
Coran, 8:16 617
Coran, 8:24 315–316
Coran, 8:25 319
Coran, 8:46 644
Coran, 8:66 618
Coran, 9:6 611
Coran, 9:37 688
Coran, 9:50 697
Coran, 9:80 415
Coran, 9:113 431, 437
Coran, 9:128 534
Coran, 10:105 337
Coran, 10:107 317, 321, 339
Coran, 11:15 533
Coran, 11:16 533
Coran, 11:34 391
Coran, 11:45 406
Coran, 11:123 430, 541, 681
Coran, 13:5 423, 478
Coran, 14:34 472
Coran, 15:18 397

Coran, 16:15 637
Coran, 16:16 637
Coran, 16:50 377
Coran, 16:53 323
Coran, 16:79 704
Coran, 16:90 611
Coran, 16:96 321
Coran, 16:102 656
Coran, 17:38 676
Coran, 17:44 392
Coran, 17:88 416
Coran, 18:9 562
Coran, 18:21 561–563, 591
Coran, 18:25 562
Coran, 18:52 608
Coran, 18:103 479
Coran, 18:104 479
Coran, 19:42 350
Coran, 19:92 434
Coran, 20:109 408
Coran, 20:112 508
Coran, 20:120 455
Coran, 21:20 378
Coran, 21:28 412, 418
Coran, 21:32 386
Coran, 21:83 331, 698
Coran, 21:84 331
Coran, 21:98 351, 421
Coran, 21:99 421
Coran, 21:105 332
Coran, 22:5 612
Coran, 22:15 447
Coran, 22:25 520
Coran, 22:46 424
Coran, 22:77 336
Coran, 23:115 418
Coran, 23:116 542
Coran, 24:4 620–621
Coran, 24:5 620
Coran, 24:43 692

Coran, 24:53 298
Coran, 24:55 333
Coran, 25:67 476
Coran, 26:34 657
Coran, 26:192 655
Coran, 26:193 655
Coran, 26:214 359, 363, 370–371
Coran, 27:62 330, 343
Coran, 27:65 651, 658
Coran, 28:15 310
Coran, 28:41 585
Coran, 28:56 432
Coran, 29:1 487
Coran, 29:2 487
Coran, 29:17 321, 325, 339–340
Coran, 29:40 565
Coran, 30:30 468
Coran, 30:48 693
Coran, 31:13 338
Coran, 32:24 584
Coran, 33:4 379
Coran, 33:36 654, 686
Coran, 33:56 547
Coran, 33:72 472
Coran, 34:22 414, 419
Coran, 34:23 374, 377, 380–381, 417, 425
Coran, 35:1 377
Coran, 35:8 479
Coran, 35:32 603
Coran, 36:13 683
Coran, 36:19 683, 685
Coran, 36:40 435
Coran, 37:10 383
Coran, 37:171 458
Coran, 38:50 527
Coran, 38:84 379
Coran, 39:65 313
Coran, 39:71 407
Coran, 39:73 407, 528
Coran, 40:20 579

Coran, 42:7 404
Coran, 43:undefined 197
Coran, 43:28 198
Coran, 43:55 515
Coran, 43:86 165
Coran, 45:13 94
Coran, 45:28 137
Coran, 46:5 314, 326–327, 329, 340, 346, 417, 641
Coran, 46:6 314, 342, 350, 417
Coran, 47:19 113
Coran, 48:29 540
Coran, 49:6 385
Coran, 49:13 635
Coran, 49:14 263
Coran, 49:17 323
Coran, 52:35 330
Coran, 53:1 236
Coran, 53:2 236
Coran, 53:18 518
Coran, 53:19 413, 517, 519
Coran, 53:20 413
Coran, 53:21 413
Coran, 53:22 413
Coran, 53:23 239, 413
Coran, 53:24 413
Coran, 53:25 413
Coran, 53:26 411–413, 426
Coran, 55:3 645
Coran, 55:4 645
Coran, 57:10 246
Coran, 57:16 574
Coran, 58:10 694
Coran, 60:4 118
Coran, 60:6 118
Coran, 60:10 619
Coran, 61:10 642
Coran, 61:14 573
Coran, 62:2 535
Coran, 64:7 180
Coran, 65:2 322

Coran, 65:3 322, 640, 701
Coran, 65:11 328
Coran, 65:12 108
Coran, 67:5 386
Coran, 67:19 704
Coran, 68:4 538
Coran, 68:9 201
Coran, 68:undefined 644
Coran, 71:21 454
Coran, 71:22 454
Coran, 71:23 452–454, 569
Coran, 71:28 120
Coran, 72:6 300
Coran, 72:9 384
Coran, 72:10 318
Coran, 76:5 295
Coran, 76:30 320, 581
Coran, 85:10 487
Coran, 91:9 471
Coran, 91:10 471
Coran, 95:4 472
Coran, 95:5 472
Coran, 95:6 472
Coran, 98:2 537
Coran, 103:1 160
Coran, 103:2 160
Coran, 103:3 160
Coran, 113:4 639

Bibliografie

1. Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn. Al-Qawl al-Mufīd ʿalā Kitāb at-Tawḥīd. Dār Ibn al-Jawzī, ediția a doua, 1424 H, două volume.

2. Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb. Kitāb at-Tawḥīd.

3. Al-Bukhārī. Al-Jāmiʿ aṣ-Ṣaḥīḥ.

4. Muslim ibn al-Ḥajjāj. Aṣ-Ṣaḥīḥ.

5. Aḥmad ibn Ḥanbal. Al-Musnad.

6. Abū Dāwūd. As-Sunan.

7. At-Tirmidhī. Al-Jāmiʿ.

8. An-Nasāʾī. As-Sunan.

9. Ibn Mājah. As-Sunan.

10. Ibn Ḥajar al-ʿAsqalānī. Fatḥ al-Bārī.

11. An-Nawawī. Comentariul la Ṣaḥīḥ Muslim.

12. Aḥmad Muḥammad Shākir. Comentariul și verificarea lucrării Al-Musnad a imamului Aḥmad.

Indice

Adorare 1, 9–11, 17, 20, 25–26, 47, 54–55, 57–62, 69, 75, 79–85, 89, 96–100, 102, 106–107, 109, 113–114, 205, 211, 213, 221, 236, 245, 251, 254–255, 258–261, 264, 294–296, 299, 311, 313–314, 322, 326, 333, 338, 340–343, 348, 350, 354, 359, 376, 417–420, 422–423, 427, 431–434, 438–441, 451–455, 459–460, 462–463, 468–470, 476–480, 485, 496, 499, 502, 504, 509, 513, 522, 541, 555, 557, 564, 568–569, 573, 587, 592, 596–597, 605, 608, 652, 654, 656, 681, 691, 702, 705–706
Amulete 208–210, 214, 216–218, 220, 223, 227, 229, 231–233, 675
Asociere 6–7, 11, 56, 58–59, 62–63, 77, 83–84, 105–106, 109, 111, 113, 117, 122, 133–134, 141–143, 145–146, 149–151, 153–159, 173, 176, 183, 189–191, 195–199, 202–203, 206, 208, 210–212, 214–216, 218–231, 233–234, 241, 247–251, 253, 257–258, 261, 270–271, 284, 294, 296, 299–300, 302, 306–308, 310–312, 317, 327, 336–338, 343, 350–351, 362, 372, 385, 415, 419–420, 425–427, 433, 436, 442–443, 459, 467, 475, 477, 479–480, 486, 494, 496, 498–499, 501–502, 504, 509, 513, 521, 523, 530, 532–534, 545, 550, 555, 563, 587, 598–599, 601, 604, 608–610, 631, 638–639, 647, 666, 669, 674, 691, 699–703, 706, 710–711
Călăuzire 79, 86, 90, 161, 171, 240–241, 318, 361, 387, 413, 429–431, 435, 439, 441, 443, 466, 472, 574
Ibn al-Qayyim 25, 63, 144, 156, 191, 220, 352, 393, 456, 473, 508, 516, 527, 548, 570, 602, 646, 678–679, 699
Ibn Taymiyyah 9, 13, 129, 142, 165, 235, 250, 259, 265, 292, 297, 306, 382, 387, 402, 419, 425, 445, 473, 475, 486, 494–496, 506, 508, 528, 533, 589, 664–665
Ibrāhīm 23, 34, 61, 69, 71, 78, 81, 115–121, 133, 143, 145, 158, 184–185, 222, 229, 233, 262, 350, 406, 472, 491–493, 506, 510, 536, 543, 549, 656–657

Îngeri 71, 100, 109, 118, 173, 182–183, 238, 257, 278, 304, 374–377, 379, 383, 387–388, 390, 392–394, 397, 401, 405, 411–414, 416, 426, 506, 535, 547–548, 599
Jurăminte 23, 142, 154, 168, 179–180, 247–249, 280, 286–288, 294–295, 298, 306, 343–344, 434, 501, 534, 567, 601, 605
Mijlocire 402–412, 414, 417–429, 437, 448, 480, 529, 586, 655–656
Monoteism 1, 6–7, 9, 11–12, 26–27, 36, 57–58, 75–76, 80, 82–83, 98, 106, 111, 114, 117, 122, 124, 132, 344, 354, 372–373, 376, 388, 426, 428, 452, 466–467, 485, 501, 514, 532, 534, 682
Morminte 63, 128, 185, 223, 254–255, 294, 306, 338, 456, 459, 466, 477, 484, 486, 488–489, 491, 493–500, 502–504, 506, 512–514, 516, 519–530, 544–545, 547, 549–553, 567, 569, 586, 640, 643
Mūsā 7, 61, 92–93, 98–100, 123, 127, 135–136, 162, 164, 241, 243, 247, 256, 378, 383, 406, 435, 443, 506, 573, 600, 607, 656–657, 666, 682–683, 686, 709
Nume și Atribute 1, 12, 16–17, 72, 80, 82, 95, 112, 144, 237–238, 260, 305–306, 308, 320, 353, 376–377, 383, 458, 465, 514, 540, 543, 606, 608, 652, 696
Ostentație 145–147, 155–156, 250
Pocăință 54, 70, 120, 208, 316, 473, 573, 600, 620–621, 627, 668–669
Predestinare 391–392
Ruqyah 123, 125–126, 128–132, 134–135, 138–139, 218, 220, 225–227, 230–231, 678
Sinceritate 58, 84, 141, 153, 156, 162, 177, 263, 278, 322, 343, 419, 422–424, 427–428, 532, 701
Vrăjitorie 231, 384, 557, 598–604, 610, 621, 624–626, 628–630, 633–634, 637–639, 641, 643, 646–648, 661, 663, 673

Cules cu Libertinus Serif și Amiri. Institutul Tawhid.

Al-Qawl al-Mufīd

EXPLICAREA CĂRȚII MONOTEISMULUI

O explicare amplă a lucrării Kitāb at-Tawḥīd, în care versetele coranice și relatările profetice sunt însoțite de comentarii despre adorare, credință și păstrarea monoteismului.

Comentariu: Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn

Text de bază: Muḥammad ibn ʿAbd al-Wahhāb

Traducere: Institutul Tawhid

Volumul I

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro